

PŘÍRUČKA

Příručka o evropských právních předpisech v oblasti azylu, hranic a přistěhovalectví

vydání 2020

Rukopis třetího vydání této příručky byl dokončen v červenci 2020. Původně byl zveřejněn v pěti jazycích v prosinci 2020. Toto třetí vydání zahrnuje změny v acquis EU v oblasti azylu, hranic a imigrace, a také vývoj evropské soudní praxe od roku 2014. První vydání bylo zveřejněno v roce 2013 ve čtyřech jazycích. Druhé vydání bylo zveřejněno v roce 2014. Budoucí aktualizace této příručky budou k dispozici na internetových stránkách Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) na adrese <https://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders> a na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) na adrese echr.coe.int v části „Publications“ (Publikace).

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Fotografické kredity (obálka a uvnitř): © iStockphoto

© Agentura Evropské unie pro základní práva a Rada Evropy, 2025

K veškerému použití nebo reprodukci prvků, které nejsou ve vlastnictví Agentury Evropské unie pro základní práva / Rady Evropy, může být nutné získat svolení přímo od příslušných držitelů práv.

Agentura Evropské unie pro základní práva / Rada Evropy a žádná osoba vystupující Agentury Evropské unie pro základní práva / Rady Evropy jménem není zodpovědná za využití níže uvedených informací.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2025

Rada Evropy:	ISBN 978-92-871-9798-6		
FRA – print:	ISBN 978-92-9489-290-4	doi:10.2811/696304	TK-02-20-493-CS-C
FRA – web:	ISBN 978-92-9489-291-1	doi:10.2811/54031	TK-02-20-493-CS-N

Tato příručka byla vypracována v anglickém jazyce. ESLP nenes zodpovědnost za kvalitu překladu do jiných jazyků. Názory vyjádřené v této příručce ESLP nezavazují. V příručce se odkazuje na vybrané komentáře a příručky. ESLP neodpovídá za jejich obsah a jejich zařazením se k nim ani nijak nehlásí, ani je nijak neschvaluje. Další publikace jsou uvedeny na internetových stránkách knihovny ESLP na adrese echr.coe.int.

Příručka o evropských právních předpisech v oblasti azylu, hranic a přistěhovaectví

vydání 2020

Předmluva

Od roku 2011 vydávají Agentura Evropské unie pro základní práva, Rada Evropy a Evropský soud pro lidská práva příručky k různým oblastem evropského práva. Tato příručka poskytuje přehled evropských právních norem týkajících se azylu, hranic a přistěhovalectví a vysvětluje jak platná opatření Rady Evropy, tak EU.

Příručka je určena právníkům, soudcům, státním zástupcům, příslušníkům pohraniční stráže, imigračním úředníkům a dalším osobám spolupracujícím s vnitrostátními orgány i vnitrostátním institucím působícím v oblasti lidských práv, nevládním organizacím a dalším subjektům, které se mohou setkat s právními otázkami z oblastí, jimiž se příručka zabývá.

Listina základních práv EU se stala právně závaznou vstupem Lisabonské smlouvy v platnost v prosinci 2009. Má stejnou právní sílu jako zakládající smlouvy EU. Lisabonská smlouva také stanovuje přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech, která je právně závazná pro všechny členské státy EU a Rady Evropy.

Od zveřejnění druhého vydání této příručky v roce 2014 došlo v evropském právu v oblasti azylu, hranic a přistěhovalectví k významným změnám. Například se prostřednictvím řady přijatých nástrojů EU modernizují nebo zavádí nové rozsáhlé informační systémy EU pro řízení migrace. Došlo také k menším legislativním změnám – například v schengenském *acquis* v oblasti hranic, nelegální migrace a víz.

Podobně Soudní dvůr EU ve své stále se rozšiřující judikatuře objasnil několik právních otázek vyplývajících z provádění právních předpisů EU v oblasti migrace a azylu. Řadu důležitých rozsudků, zejména v oblasti podmínek přijímání žadatelů o azyl, rovněž vydal Evropský soud pro lidská práva. S ohledem na tyto změny bylo nutné příručku aktualizovat, aby bylo zajištěno, že její právní pokyny budou i nadále správné.

Zásadní význam má lepší porozumění společným zásadám vypracovaným v judikatuře obou evropských soudů a v nařízeních a směrnicích EU. Toto porozumění pomáhá zajistit řádné provádění příslušných evropských norem a záruk a plné dodržování základních práv na vnitrostátní úrovni. Doufáme, že tato příručka přispěje k podpoře tohoto důležitého cíle.

Marialena Tsirli

zapisovatelka Evropského soudu
pro lidská práva

Sirpa Rautio

ředitelka Agentury Evropské unie
pro základní práva

Obsah

PŘEDMLUVA	3
ZKRATKY	11
JAK TUTO PŘÍRUČKU POUŽÍVAT	14
ÚVOD	19
Rada Evropy	19
Evropská unie	21
Listina základních práv Evropské unie	25
Přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech	26
Hlavní body	27
1 PŘÍSTUP NA ÚZEMÍ A K ŘÍZENÍM	29
Úvod	30
1.1. Schengenský vízový režim	32
1.2. Předcházení neoprávněnému vstupu	35
1.3. Zákazy vstupu a záznamy v schengenském systému	36
1.4. Kontroly na hraničních přechodech	39
1.5. Vnitřní hranice v rámci schengenského prostoru	40
1.6. Malý pohraniční styk	41
1.7. Tranzitní prostory	43
1.8. Přístup k azylu	44
1.9. Vracení a odtahování na moři	46
Hlavní body	48
2 ROZSÁHLÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY EU A INTEROPERABILITA	49
Úvod	51
2.1. Rozsáhlé informační systémy EU	52
2.1.1. Evropská databáze otisků prstů (Eurodac)	52
2.1.2. Vizový informační systém (VIS)	53
2.1.3. Schengenský informační systém (SIS)	54
2.1.4. Systém vstupu/výstupu (EES)	55
2.1.5. Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)	56
2.1.6. Evropský informační systém rejstříků trestů státních příslušníků třetích zemí (ECRIS-TCN)	56
2.1.7. Informační systém Europolu (EIS)	57
2.2. Interoperabilita	60
2.2.1. Společné úložiště údajů o totožnosti	60
2.2.2. Evropský vyhledávací portál	61

2.2.3.	Detektor vícenásobné totožnosti	61
2.2.4.	Sdílená služba pro porovnávání biometrických údajů	62
2.3.	Dohled	62
2.4.	Účelové omezení, minimalizace údajů a přesnost údajů	64
2.5.	Právo na informace	67
2.6.	Přístup k údajům	70
2.7.	Předávání údajů třetím stranám	73
2.8.	Práva subjektů údajů	74
	Hlavní body	77
3	STATUS A SOUVISEJÍCÍ DOKUMENTACE	79
	Úvod	80
3.1.	Žadatelé o azyl	81
3.2.	Osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby, u nichž je uznávána potřeba doplňkové ochrany	83
3.3.	Oběti obchodování s lidmi a obzvláště vykořisťujících pracovních podmínek	84
3.4.	Osoby dotčené předběžnými opatřeními podle článku 39	86
3.5.	Nelegální migranti	87
3.6.	Dlouhodobě pobývajících rezidenti	90
3.7.	Turečtí státní příslušníci	92
3.8.	Britští státní příslušníci	95
3.9.	Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP nebo Švýcarska	96
3.10.	Osoby bez státní příslušnosti a pozbytí občanství nebo ztráta dokladů	97
	Hlavní body	99
4	ROZHODNUTÍ O AZYLU A PŘEKÁŽKY VYHOŠTĚNÍ: HMOTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY	101
	Úvod	104
4.1.	Právo na azyl a zásada nenavracení	104
4.1.1.	Povaha rizika podle práva EU	107
4.1.2.	Povaha rizika podle EÚLP	111
4.1.3.	Posuzování rizik	116
4.1.4.	Dostatečnost ochrany	120
4.1.5.	Vnitrostátní relopace	123
4.1.6.	Bezpečnost na jiném místě	124
4.1.7.	Vyloučení z mezinárodní ochrany	126
4.1.8.	Ukončení mezinárodní ochrany	128
4.2.	Hromadné vyhoštění	130
4.3.	Překážky vyhoštění opírající se o jiné důvody z oblasti lidských práv	132

4.4.	Státní příslušníci třetích zemí, kteří požívají vyšší míry ochrany před vyhoštěním	134
4.4.1.	Dlouhodobě pobývající rezidenti	134
4.4.2.	Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska	135
4.4.3.	Turečtí státní příslušníci	136
	Hlavní body	138
5	PROCESNÍ ZÁRUKY A PRÁVNÍ PODPORA VE VĚCÍCH AZYLU A NAVRACENÍ	141
	Úvod	143
5.1.	Azylová řízení	143
5.1.1.	Pohovor, řízení o posouzení žádosti a prvotní rozhodování	143
5.1.2.	Právo na účinnou právní ochranu	146
5.1.3.	Odvolání s automatickým odkladným účinkem	149
5.1.4.	Zrychlená azylová řízení	152
5.2.	Dublinké řízení	153
5.3.	Postupy týkající se podmínek přijímání žadatelů o azyl	158
5.4.	Řízení o navrácení	159
5.5.	Právní pomoc v azylových řízeních a řízeních o navrácení	161
5.5.1.	Právní pomoc v azylových řízeních	163
5.5.2.	Právní pomoc v řízeních o navrácení	164
5.5.3.	Právní pomoc s cílem napadnout podmínky přijetí	164
	Hlavní body	165
6	SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT A PRÁVO UZAVŘÍT MANŽELSTVÍ	167
	Úvod	169
6.1.	Právo uzavřít manželství a založit rodinu	171
6.2.	Legalizace rodiny	173
6.3.	Sloučení rodiny	182
6.4.	Zachování rodiny – ochrana před vyhoštěním	188
6.4.1.	Rozpad vztahu	188
6.4.2.	Odsouzení za trestný čin	189
	Hlavní body	193
7	ZAJIŠTĚNÍ A OMEZENÍ SVOBODY POHYBU	195
	Úvod	198
7.1.	Zbavení osobní svobody, nebo omezení svobody pohybu?	199
7.2.	Alternativy k zajištění	201
7.3.	Taxativní seznam výjimek z práva na svobodu	203
7.3.1.	Zajištění s cílem zabránit neoprávněnému vstupu do země	206
7.3.2.	Zajištění před vyhoštěním nebo vydáním	207
7.4.	Stanoveno zákonem	210

7.5.	Nezbytnost a přiměřenost	212
7.6.	Svévole	213
	7.6.1. Dobrá víra	214
	7.6.2. Náležitá péče	215
	7.6.3. Reálný předpoklad pro vyhoštění	216
	7.6.4. Maximální délka zajištění	217
7.7.	Zajištění osob se zvláštními potřebami	219
7.8.	Procesní záruky	222
	7.8.1. Právo na uvedení důvodů	223
	7.8.2. Právo na přezkum zajištění	224
7.9.	Podmínky nebo režimy zajištění	226
7.10.	Náhrada za nezákonné zajištění	229
	Hlavní body	230
8	NUCENÉ NÁVRATY A ZPŮSOB VYHOŠTĚNÍ	233
	Úvod	234
	8.1. Provádění vyhoštění: bezpečně, důstojně a humánně	235
	8.2. Důvěrnost	236
	8.3. Vážná újma způsobená omezujícími opatřeními	237
	8.4. Vyšetřování	240
	Hlavní body	241
9	HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ PRÁVA	243
	Úvod	245
	9.1. Hlavní právní zdroje	246
	9.2. Hospodářská práva	249
	9.2.1. Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP a Švýcarska	251
	9.2.2. Vyslaní pracovníci	252
	9.2.3. Držitelé modré karty, výzkumní pracovníci a studenti	253
	9.2.4. Turečtí státní příslušníci	254
	9.2.5. Dlouhodobě pobývající rezidenti a příjemci podle směrnice o sloučení rodiny	255
	9.2.6. Státní příslušníci jiných zemí s dohodou o přidružení nebo dohodou o spolupráci	256
	9.2.7. Žadatelé o azyl a uprchlíci	259
	9.2.8. Nelegální migranti	260
	9.3. Vzdělání	261
	9.4. Bydlení	263
	9.5. Zdravotní péče	269
	9.6. Sociální zabezpečení a sociální pomoc	272
	Hlavní body	277

10 OSOBY SE ZVLÁŠTNÍMI POTŘEBAMI	281
Úvod	282
10.1. Děti bez doprovodu	283
10.1.1. Přijímání a zacházení	284
10.1.2. Určení věku	287
10.2. Oběti obchodování s lidmi	289
10.3. Osoby se zdravotním postižením	291
10.4. Oběti mučení	292
10.5. Oběti genderově podmíněného násilí	294
Hlavní body	296
DALŠÍ LITERATURA	297
ON-LINE ZDROJE	305
SEZNAM VĚCÍ	309
JAK NALÉZT JUDIKATURU EVROPSKÝCH SOUDŮ	329
NÁSTROJE EU A VYBRANÉ DOHODY	335
PŘÍLOHA 1: POUŽITELNOST NAŘÍZENÍ A SMĚRNIC EU CITOVANÝCH V TÉTO PŘÍRUČCE	345
PŘÍLOHA 2: POUŽITELNOST VYBRANÝCH NÁSTROJŮ RADY EVROPY	352
PŘÍLOHA 3: PŘIJETÍ USTANOVENÍ ESC	355
PŘÍLOHA 4: PŘIJETÍ VYBRANÝCH ÚMLUV OSN	360
PŘÍLOHA 5: KÓDY ZEMÍ POUŽITÉ V PŘÍLOHÁCH	362

Zkratky

AKT	africké, karibské a tichomořské státy
BMS	sdílená služba pro porovnávání biometrických údajů
CAT	Úmluva Organizace spojených národů proti mučení
CETS	Řada smluv Rady Evropy
CIR	společné úložiště údajů o totožnosti
CPT	Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
CRC	Úmluva Organizace spojených národů o právech dítěte
CRPD	Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením
DPA	úřad pro ochranu osobních údajů
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
ECRIS-TCN	Evropský informační systém rejstříků trestů státních příslušníků třetích zemí
ECSR	Evropský výbor pro sociální práva
EES	Systém vstupu/výstupu
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIOÚ	evropský inspektor ochrany údajů
EIS	informační systém Europolu
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce
ESC	Evropská sociální charta
ESD	Evropský soudní dvůr (od prosince 2009 Soudní dvůr Evropské unie)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ESP	Evropský vyhledávací portál

ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
ETIAS	Evropský systém pro cestovní informace a povolení
EU	Evropská unie
eu-LISA	Agentura Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
Eurodac	evropská databáze otisků prstů žadatelů o azyl
Eurojust	Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech
Europol	Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva
FRA	Agentura Evropské unie pro základní práva
Frontex	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž
GC	velký senát
GDPR	obecné nařízení o ochraně osobních údajů
GRETA	Skupina odborníků pro opatření proti obchodování s lidmi
HRC	Výbor pro lidská práva
ICCPR	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
IT	informační technologie
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
MID	detektor vícenásobné totožnosti
NGO	nevládní organizace
OSN	Organizace spojených národů
PACE	Parlamentní shromáždění Rady Evropy
PPU	naléhavé řízení o předběžné otázce
RE	Rada Evropy

SAR	pátrání a záchrana
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie (před prosincem 2009 Evropský soudní dvůr)
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SFRJ	Socialistická federativní republika Jugoslávie
SIS	Schengenský informační systém
SOLAS	Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři
státní příslušníci zemí EHP	státní příslušníci jednoho z 27 členských států EU, Islandu, Lichtenštejnska a Norska
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNMIK	Prozatímní správní mise Organizace spojených národů v Kosovu
UNRWA	Agentura Organizace spojených národů pro pomoc a práci ve prospěch palestinských uprchlíků na Blízkém východě
VIS	Vízový informační systém

Jak tuto příručku používat

Tato příručka poskytuje přehled právních předpisů použitelných v oblasti azylu, správy hranic a přistěhovalectví v souvislosti s právem Evropské unie (EU) a Evropskou úmluvou o lidských právech (EÚLP). Sleduje situaci těch cizinců, které EU zpravidla označuje jako státní příslušníky třetích zemí, ačkoli pro citovanou judikaturu EÚLP není toto rozlišování relevantní.

Příručka se nezabývá právy občanů EU nebo občanů Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska, kteří podle práva EU mohou volně vstupovat na území EU a volně se po něm pohybovat. Odkazy na tyto skupiny občanů budou uváděny pouze tam, kde to bude nezbytné pro pochopení situace rodinných příslušníků, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí.

Podle práva EU existuje zhruba 25 různých kategorií příslušníků třetích zemí, s různými právy, které se liší podle vazeb, jež mají s členskými státy EU nebo které vyplývají z jejich potřeby zvláštní ochrany. Pro některé z nich, jako jsou žadatelé o azyl, stanoví právo EU komplexní soubor pravidel, zatímco pro jiné, jako jsou studenti, výzkumní pracovníci, „au-pair“, sezónní pracovníci a vysoce kvalifikovaní pracovníci, přijala EU společná pravidla pro přijímání. Některé z podmínek stanovených ve směrniciích jsou však nepovinné nebo upravují určité aspekty, zatímco další práva jsou ponechána na uvážení členských států EU. Obecně jsou státním příslušníkům třetích zemí, kterým je povoleno usadit se v EU, zpravidla udělena komplexnější práva než těm, kteří zůstávají pouze dočasně. Dne 1. února 2020 vystoupilo Spojené království z Evropské unie. Dohoda o vystoupení stanoví přechodné období do 31. prosince 2020, během něhož se na Spojené království nadále vztahuje právo EU ⁽¹⁾. **Tabulka 1** uvádí obecný přehled různých kategorií státních příslušníků třetích zemí podle práva EU.

Tato příručka je sestavena tak, aby pomohla osobám pracujícím v oblasti práva, kteří se nezaměřují na oblast azylu, hranic a imigračního práva. Je určena právníkům, soudcům, státním zástupcům, příslušníkům pohraniční stráže, imigračním úředníkům a dalším osobám spolupracujícím s vnitrostátními orgány, jakož i nevládním organizacím a dalším subjektům, které se mohou setkat s právními otázkami souvisejícími s těmito tematickými oblastmi. Poskytuje prvotní odkazy na ustanovení práva EU i ustanovení EÚLP týkající se těchto témat a vysvětluje, jak jsou jednotlivé problematiky upraveny v právu EU, v EÚLP, Evropské sociální chartě (ESC) a jiných nástrojích

(¹) Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, Úř. věst. 2020 L 29/7.

Rady Evropy (RE). Na začátku každé kapitoly je jednoduchá tabulka s použitelnými právními ustanoveními podle každého z obou evropských právních systémů. Poté jsou příslušné právní předpisy těchto dvou evropských právních řádů představeny jeden po druhém tak, jak se týkají jednotlivých témat. Čtenář si tak uvědomí, co mají tyto dva právní systémy společného a v čem se liší.

Odborníci v třetích zemích, které jsou členskými státy Rady Evropy, a tím i stranami EÚLP, mohou získat informace týkající se jejich země, pokud přejdou přímo do oddílů o EÚLP. Odborníci v členských státech EU budou muset používat oba oddíly, neboť tyto státy jsou vázány oběma právními řády. Ti, kteří o konkrétní problematice potřebují více informací, najdou v této příručce seznam odkazů na specializovanější materiály v oddíle „[Další literatura](#)“.

Právo EÚLP je představeno prostřednictvím krátkých odkazů na vybrané věci Evropského soudu pro lidská práva (ESLP), které se týkají rozebíraného tématu příručky. Byly vybrány z velkého počtu stávajících rozsudků a rozhodnutí ESLP v oblasti přistěhovalectví.

Právo EU je zakotveno v přijatých legislativních opatřeních, v příslušných ustanoveních Smluv, a zejména v Listině základních práv Evropské unie, tak jak jsou vyloženy v judikatuře Soudního dvora Evropské unie (SDEU, do roku 2009 uváděn jako Evropský soudní dvůr (ESD)).

Judikatura popsaná nebo citovaná v této příručce poskytuje příklady důležité části judikatury ESLP a SDEU. Pokyny na konci této příručky mají čtenáři pomoci při vyhledávání judikatury na internetu.

Ne všechny členské státy EU jsou vázány veškerými jednotlivými právními předpisy EU v oblasti azylu, správy hranic a přistěhovalectví. [Příloha 1](#) nazvaná „Použitelnost nařízení a směrnic EU citovaných v této příručce“ poskytuje přehled o tom, které státy jsou vázány kterými předpisy. Ukazuje též, že Dánsko a Irsko se často rozhodly, že k nástrojům uvedeným v této příručce nepřistoupí. Mnoho nástrojů EU týkajících se hranic, včetně schengenského *acquis*, tedy všech právních předpisů EU přijatých v této oblasti, a některé další právní nástroje EU se uplatňují též v některých zemích, které nejsou členy EU, konkrétně na Islandu, v Lichtenštejnsku, v Norsku a/nebo ve Švýcarsku.

Ačkoliv všechny členské státy Rady Evropy jsou signatáři EÚLP, ne všechny z nich ratifikovaly či podepsaly všechny protokoly EÚLP nebo jsou smluvními stranami ostatních úmluv Rady Evropy uvedených v této příručce. [Příloha 2](#) poskytuje přehled o použitelnosti vybraných nástrojů Rady Evropy, včetně příslušných protokolů EÚLP.

Podstatné rozdíly existují i mezi státy, které jsou smluvní stranou ESC. Státy, které se připojují k systému ESC, se smí rozhodnout, zda přistoupí k jednotlivým článkům, musí však splnit určité minimální požadavky. [Příloha 3](#) obsahuje přehled přijetí ustanovení ESC.

Příručka se nezabývá mezinárodním právem v oblasti lidských práv nebo uprchlickým právem, pokud není výslovně začleněno do práva EÚLP nebo EU. To je případ Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (Ženevské úmluvy z roku 1951), na kterou se výslovně odvolává článek 78 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Evropské státy ovšem pochopitelně zůstávají vázány všemi smlouvami, jejichž smluvními stranami jsou. Příslušné mezinárodní nástroje jsou uvedeny v [příloze 4](#).

Příručka obsahuje úvod, který stručně vysvětluje úlohu obou právních systémů vytvořených EÚLP a právem EU, a 10 kapitol pojednávajících o těchto tématech:

- přístup na území a k řízením,
- rozsáhlé informační systémy EU a interoperabilita,
- status a související dokumentace,
- rozhodnutí o azylu a překážky vyhoštění: hmotněprávní aspekty,
- procesní záruky a právní podpora ve věcech azylu a navrácení,
- soukromý a rodinný život a právo uzavřít manželství,
- zajištění a omezení svobody pohybu,
- nucené návraty a způsob vyhoštění,
- hospodářská a sociální práva,
- osoby se zvláštními potřebami.

Každá kapitola rozebírá jedno téma a pro lepší pochopení použitelného právního rámce obsahuje křížové odkazy na jiná témata a kapitoly. Na konci každé kapitoly jsou uvedeny hlavní body.

Příručka se vztahuje pouze na právní předpisy, které platily v červenci 2020. Čtenář by měl mít na paměti, že právní předpisy EU se často mění. Legislativní změny, včetně nejnovějšího konsolidovaného znění různých právních předpisů EU, jsou k dispozici na adrese eur-lex.europa.eu. Například v souvislosti se společným evropským azylovým systémem předložila Evropská komise v roce 2016 několik legislativních návrhů na přezkum všech nástrojů azylového práva EU uvedených v „[nástrojích práva EU a vybraných dohodách](#)“. Tyto legislativní návrhy byly v červenci 2020 stále předmětem přezkumu.

Elektronická verze příručky obsahuje internetové odkazy na judikaturu obou evropských soudů a na uváděné právní předpisy EU. Hypertextové odkazy na právní zdroje EU přeměrují čtenáře na přehledové stránky eur-lex.europa.eu, kde si čtenář může danou věc nebo právní předpis otevřít v kterémkoli dostupném jazyce EU.

Tabulka 1: Kategorie státních příslušníků třetích zemí podle práva EU

Osoby s právy vyplývajících z předpisů EU o volném pohybu	Rodinní příslušníci občanů členských států EU
	Státní příslušníci Spojeného království do konce přechodného období
Osoby s právy vyplývajících z mezinárodních smluv	Rodinní příslušníci občanů Evropského hospodářského prostoru (EHP) a Švýcarska
	Turečtí státní příslušníci a jejich rodinní příslušníci
	Státní příslušníci třetích zemí, které uzavřely dvoustranné nebo mnohostranné dohody s EU (více než 100 zemí)
Krátkodobí a dlouhodobí přistěhovanci	Rodinní příslušníci osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí
	Dlouhodobě pobývající rezidenti v EU
	Držitelé modré karty a jejich rodinní příslušníci
	Vyslání pracovníci
	Výzkumní pracovníci
	Osoby převedené v rámci společnosti
	Žáci a studenti
	„Au-pair“
	Sezónní pracovníci
	Držitelé povolení pro malý pohraniční styk
Držitelé dlouhodobých víz	

Krátkodobí návštěvníci	Státní příslušníci třetích zemí s bezvízovým stykem
	Státní příslušníci třetích zemí s vízovou povinností
Osoby, které potřebují ochranu	Žadatelé o azyl
	Osoby požívající doplňkové ochrany
	Osoby požívající dočasné ochrany
	Uprchlíci
Nelegální migranti	Oběti obchodování s lidmi
	Neoprávněně pobývající státní příslušníci třetích zemí
	Neoprávněně pobývající státní příslušníci třetích zemí, jejichž vyhoštění bylo odloženo

Poznámka: Státní příslušník třetí země může spadat do více než jedné kategorie.

Zdroj: Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA), 2020

Úvod

Tento úvod stručně objasňuje úlohy obou evropských právních řádů upravujících migraci. Odkazy na právní systém Rady Evropy budou souviset zejména s EÚLP a judikaturou vytvořenou ESLP a případně s ESC. Právo EU je prezentováno především prostřednictvím příslušných nařízení a směrnic a ustanovení Listiny základních práv Evropské unie.

Rada Evropy

Rada Evropy vznikla po druhé světové válce s cílem sdružovat evropské státy a prosazovat právní stát, demokracii a lidská práva. V červenci 2020 se Rada Evropy skládala ze 47 členských států, včetně všech členských států EU.

V roce 1950 přijala Rada Evropy EÚLP, která na základě svého článku 19 zřídila ESLP jako soudní mechanismus k zajištění toho, aby státy plnily své povinnosti vyplývající z EÚLP.

ESLP projednává stížnosti jednotlivců, skupin osob, nevládních organizací nebo právnických osob na údajná porušení úmluvy. ESLP může rovněž zkoumat mezistátní věci předložené jedním nebo více členskými státy Rady Evropy proti jinému členskému státu. Stěžovatel před ESLP nemusí být občanem ani nemusí mít legální pobyt v jednom ze smluvních států ⁽²⁾. Článek 1 EÚLP požaduje, aby státy „přiznávaly“ práva podle EÚLP „každému, kdo podléhá jejich jurisdikci“. V určitých konkrétních

⁽²⁾ EÚLP obsahuje pouze několik ustanovení, která výslovně zmiňují cizince nebo omezují některá práva na státní příslušníky nebo osoby s oprávněným pobytem (viz například čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP; články 2, 3 a 4 protokolu č. 4 k EÚLP a článek 1 protokolu č. 7 k EÚLP).

případech pak lze pojem jurisdikce rozšířit i za hranice státu. Smluvní strana EÚLP nese podle článku 1 EÚLP odpovědnost za všechny akty a opomenutí svých orgánů bez ohledu na to, zda tento dotčený akt či opomenutí vznikly v důsledku vnitrostátních právních předpisů nebo nutnosti splnit mezinárodní právní závazky⁽³⁾.

Otázky týkající se migrace vedly ke vzniku rozsáhlé judikatury ESLP. V této příručce jsou uvedeny vybrané příklady. Týkají se především článku 3 (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení a trestu), článku 5 (právo na svobodu a bezpečnost), článku 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) a článku 13 EÚLP (právo na účinné opravné prostředky). Podle článku 13 EÚLP jsou státy povinny zajistit pro stížnosti podané v souladu s úmluvou opravné prostředky před vnitrostátním orgánem.

V souladu se zásadou subsidiarity nesou státy primární odpovědnost za zajištění plnění svých závazků podle EÚLP, přičemž poslední možností je obrátit se na ESLP. Státy mají prostor pro vlastní uvážení. ESLP nenahrazuje nezávislé a nestranné vnitrostátní soudy, které pečlivě posoudily skutečnosti, uplatnily příslušné normy v oblasti lidských práv v souladu s EÚLP a příslušnou judikaturou, vhodně vyvážily osobní zájmy stěžovatele proti obecnějšímu veřejnému zájmu a dospěly k závěrům, které „nebyly svévolné ani zjevně nepřiměřené“⁽⁴⁾.

Státy mají mezinárodní závazek zajistit, aby jejich úředníci dodržovali EÚLP. EÚLP je nyní začleněna do vnitrostátních právních předpisů nebo účinná ve vnitrostátním právu všech členských států Rady Evropy, což znamená, že jejich soudci a úředníci musí jednat v souladu s jejími ustanoveními.

V roce 1961 přijala Rada Evropy chartu ESC (revidována v roce 1996) s cílem zaručit základní sociální a hospodářská práva. ESC ve znění platném v červenci 2020 byla ratifikována 43 ze 47 členských států Rady Evropy⁽⁵⁾. ESC nevytváří soud, ale zřizuje Evropský výbor pro sociální práva (ECSR), který se skládá z nezávislých odborníků, kteří rozhodují o souladu vnitrostátních právních předpisů a postupů v rámci dvou postupů: postupu prověřování, podle kterého státy v pravidelných intervalech

(3) ESLP, *Matthews proti Spojenému království* [velký senát], č. 24833/94, 18. února 1999, bod 32; ESLP, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku* [velký senát], č. 45036/98, 30. června 2005, bod 153.

(4) ESLP, *Faruk Rooma Alam proti Dánsku* (rozhodnutí), č. 33809/15, 6. června 2017, bod 35.

(5) Revidovaným zněním ESC z roku 1996 je vázáno 34 států a jejím zněním z roku 1961 9 států. ESC dává smluvním stranám možnost zavázat se pouze ke konkrétním ustanovením pod podmínkou splnění určitého minima. Příloha 3 obsahuje přehled o použitelnosti ustanovení ESC.

předkládají vnitrostátní zprávy, a postupu podávání kolektivní stížnosti ⁽⁶⁾, který organizacím umožňuje podávat stížnosti. ECSR přijímá závěry v souvislosti se zprávami států a rozhodnutí v souvislosti s kolektivními stížnostmi. Některé z jeho závěrů a rozhodnutí jsou uvedeny v této příručce.

Evropská unie

EU tvoří 27 členských států. Právo EU sestává ze smluv a sekundárního práva EU. Smlouvy, konkrétně Smlouva o Evropské unii (SEU) a Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), byly schváleny všemi členskými státy EU a **jsou také označovány jako „primární právo EU“**. Za „sekundární právo EU“ se často označují nařízení, směrnice a rozhodnutí EU, které byly přijaty orgány EU, jimž je tato pravomoc svěřena smlouvami.

EU vznikla ze tří mezinárodních organizací založených v 50. letech 20. století, které se zabývaly energetikou, bezpečností a volným obchodem a byly známy jako Evropská společenství. Základním účelem Evropských společenství byla stimulace hospodářského rozvoje prostřednictvím volného pohybu zboží, kapitálu, osob a služeb. Volný pohyb osob je tedy základním prvkem EU. První nařízení o volném pohybu pracovníků v roce 1968 ⁽⁷⁾ uznalo, že pracovníci nesmí mít pouze svobodu pohybu, ale musí mít také možnost vzít si s sebou své rodinné příslušníky, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost. EU vytvořila průvodní soubor komplexních právních předpisů o přenosu nároků na sociální zabezpečení, právech na sociální pomoc a o zdravotní péči, jakož i ustanovení týkajících se vzájemného uznávání kvalifikací. Mnohé z těchto právních předpisů, které byly vytvořeny v první řadě pro občany EU, se uplatňují i na různé kategorie státních příslušníků třetích zemí.

Evropský hospodářský prostor (EHP) vstoupil v platnost v roce 1994. Státní příslušníci třetích zemí, které jsou součástí EHP (konkrétně Islandu, Lichtenštejska a Norska) mají stejná práva na volný pohyb jako občané EU ⁽⁸⁾. Podobně mohou práva pohybovat se a usazovat se v EU užívat díky zvláštní dohodě uzavřené s EU dne

⁽⁶⁾ Mechanismus podávání stížností je dobrovolný (na rozdíl od mechanismu podávání zpráv) a k červenci 2020 byl přijat 15 státy, které jsou smluvními stranami ESC.

⁽⁷⁾ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68, 15. října 1968.

⁽⁸⁾ Dohoda o Evropském hospodářském prostoru, 2. května 1992, část III, Volný pohyb osob, služeb a kapitálu, Úř. věst. 1994 L 1/3.

21. června 1999 ⁽⁹⁾ i švýcarští státní příslušníci. Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko jsou členy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), což je mezivládní organizace zřízená za účelem podpory volného obchodu a hospodářské integrace. Sdružení ESVO má své vlastní instituce, včetně soudu. Soud ESVO je příslušný k výkladu Dohody o EHP s ohledem na Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Je zřízen po vzoru SDEU a obvykle se řídí jeho judikaturou.

Také turečtí státní příslušníci mohou mít v rámci práva EU privilegované postavení. Nemají právo na volný pohyb, pokud jde o vstup do EU a pohyb na jejím území. V roce 1963 byla však mezi Evropským hospodářským společenstvím (EHS) a Tureckem uzavřena Dohoda zakládající přidružení mezi EHS a Tureckem (Ankarská dohoda) a v roce 1970 byl přijat dodatkový protokol („dodatkový protokol k Ankarské dohodě“) ⁽¹⁰⁾. Díky tomu mají ti turečtí státní příslušníci, kteří smejí vstoupit do EU za účelem práce nebo s cílem usadit se, určité výsady, mají právo zde zůstat a jsou chráněni před vyhoštěním. Mohou mít také prospěch z ustanovení o zachování původního stavu uvedeného v článku 41 dodatkového protokolu Ankarské dohody, podle něhož se na ně nemůže vztahovat více omezení, než kolik jich existovalo v době, kdy toto ustanovení vstoupilo pro hostitelský členský stát v platnost. EU také uzavřela dohody s několika dalšími zeměmi (viz kapitola 9, oddíl 9.2.6), avšak žádná z nich nemá takový rozsah jako Ankarská dohoda.

Po vystoupení Spojeného království z Evropské unie jsou britští státní příslušníci od 1. února 2020 státními příslušníky třetí země. Dohoda o vystoupení stanoví přechodné období do 31. prosince 2020, které může být prodlouženo, během něhož je Spojené království nadále vázáno právem EU ⁽¹¹⁾. Na Spojené království se budou až do konce přechodného období vztahovat všechna ustanovení práva EU popsaná v této příručce. Do té doby se s britskými státními příslušníky zachází stejně jako s jinými občany EU.

⁽⁹⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, podepsaná v Lucemburku dne 21. června 1999, vstoupila v platnost 1. června 2002, Úř. věst. 2002 L 114/6.

⁽¹⁰⁾ Dohoda zakládající přidružení mezi EHS a Tureckem (1963), Úř. věst. č. 217 ze dne 29. prosince 1964 (Ankarská dohoda), kterou doplnil dodatkový protokol podepsaný v listopadu 1970, Úř. věst. 1972 L 293/3.

⁽¹¹⁾ Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, Úř. věst. 2020 L 29/7, články 126–127.

V roce 1993 vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva, která vytvořila občanství Unie, ačkoli podmínkou je být občanem jednoho z členských států EU. Tato koncepce byla ve velké míře využita k posílení svobody pohybu pro občany a jejich rodinné příslušníky jakékoli státní příslušnosti.

V roce 1985 byla podepsána Schengenská dohoda, což vedlo ke zrušení kontrol na vnitřních hranicích zúčastněných členských států EU. Do roku 1995 byl zaveden komplexní systém pro provádění kontrol na vnějších hranicích, který reguluje vstup do schengenského prostoru. V roce 1997 se schengenský systém – do té doby upravený na mezinárodní úrovni – stal součástí právního řádu EU. Pravidla týkající se správy hranic se nadále vyvíjejí a rozvíjejí v kontextu Schengenského hraničního kodexu (nařízení (EU) 2016/399). V roce 2004 zřídila EU agenturu Frontex (od roku 2016 oficiálně nazývanou Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž), která má členskými státy EU pomáhat při správě vnějších hranic Unie.

Od roku 1957 postupně změny Římské smlouvy rozšiřovaly jurisdikci Evropských společenství, nyní EU, v otázkách týkajících se migrace a Amsterdamská smlouva dala EU nové pravomoci v oblasti hranic, přistěholectví a azylu, včetně otázek víz a navrácení. Tento proces vyvrcholil Lisabonskou smlouvou, na jejímž základě EU získala nové pravomoci v oblasti integrace státních příslušníků třetích zemí.

Na tomto základě se průběžně vyvíjelo *acquis* EU v oblasti azylu, což je soubor mezivládních dohod, nařízení a směrnic, které upravují téměř všechny záležitosti související s azylem v EU. Ne všechny členské státy EU jsou však vázány všemi prvky *acquis* v oblasti azylu (viz příloha 1).

Během uplynulých desetiletí přijala EU právní předpisy týkající se přistěholectví do EU pro určité kategorie osob, jakož i předpisy o státních příslušnících třetích zemí, kteří v Unii pobývají legálně (viz příloha 1).

V souladu se svými smlouvami EU zřídila svůj vlastní soud, který byl až do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost v prosinci 2009 znám jako Evropský soudní dvůr (ESD) a poté byl přejmenován na Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) ⁽¹²⁾. SDEU byla svěřena řada pravomocí. Na jedné straně má SDEU právo rozhodovat o platnosti aktů EU a o nečinnosti orgánů EU podle právních předpisů EU a příslušného mezinárodního práva, jakož i o porušeních právních předpisů EU ze strany členských států

⁽¹²⁾ Tato příručka odkazuje na ESD u rozhodnutí a rozsudků vydaných před prosincem 2009 a na SDEU u věcí rozhodnutých od prosince 2009.

EU. Na druhé straně má SDEU výhradní pravomoc zajišťovat správné a jednotné uplatňování a výklad právních předpisů EU ve všech členských státech EU. V souladu s čl. 263 odst. 4 SFEU je přístup jednotlivců k SDEU poměrně omezený⁽¹³⁾.

Jednotlivé stížnosti, jejichž předmětem je výklad nebo platnost právních předpisů EU, však mohou být vždy podávány u vnitrostátních soudů. Justiční orgány členských států EU jsou na základě povinnosti loajální spolupráce a zásad, jimiž se řídí účinné uplatňování právních předpisů EU na vnitrostátní úrovni, odpovědné za zajištění toho, aby právo EU bylo správně uplatňováno a prosazováno ve vnitrostátním právním systému. Navíc v souladu s rozhodnutím ESD ve věci *Francovich*⁽¹⁴⁾ jsou členské státy povinny za určitých podmínek zjednat nápravu, v příslušných případech včetně náhrady, těm, kdo v důsledku nedodržení právních předpisů EU ze strany členského státu utrpěli újmu. V případě pochybností ohledně výkladu či platnosti některého ustanovení EU vnitrostátní soudy mohou (a v některých případech⁽¹⁵⁾ musí) požádat SDEU o vodítko prostřednictvím řízení o předběžné otázce podle článku 267 SFEU. V prostoru svobody, bezpečnosti a práva bylo vytvořeno naléhavé řízení o předběžné otázce, jehož cílem je zajistit rychlé rozhodování ve věcech, které mají být u některého vnitrostátního soudu rozhodnuty v souvislosti s osobou ve vazbě⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ Tak tomu bylo například v případě rozsudku ESD, spojené věci C-402/05 P a C-415/05 P, *Kadi a Al Barakaat International Foundation proti Radě Evropské unie a Komisi Evropských společenství* [velký senát], 3. září 2008; a také v rozsudku SDEU, C-274/12 P, *Telefonica SA proti Evropské komisi* [velký senát], 19. prosince 2013.

⁽¹⁴⁾ ESD, spojené věci C-6/90 a C-9/90, *Francovich a Bonifaci a další proti Italské republice*, 19. listopadu 1991; ESD, věc C-479/93, *Andrea Francovich proti Italské republice*, 9. listopadu 1995.

⁽¹⁵⁾ Podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU tato povinnost vzniká vždy pro soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, a také pro jiné soudy, kdykoli se předběžná otázka týká platnosti některého předpisu EU a existují důvody domnívat se, že zpochybnění je řádně opodstatněné (viz například ESD, věc 314/85, *Foto-Frost proti Hauptzollamt Lübeck-Ost*, 22. října 1987).

⁽¹⁶⁾ Viz statut Soudního dvora, protokol č. 3, čl. 23a a jednací řád Soudního dvora, články 107–114. Pro lepší přehled věcí, u nichž by mohlo být uplatněno naléhavé řízení o předběžné otázce, viz SDEU, *doporučení pro vnitrostátní soudy o zahajování řízení o předběžné otázce* (2018/C 257/01), 20. července 2018, bod 33: „vnitrostátní soud může uvažovat o podání žádosti o použití naléhavého řízení o předběžné otázce například v případě uvedeném v čl. 267 čtvrtém pododstavci SFEU, který se týká osoby zadržené nebo zbavené osobní svobody, pokud je odpověď na vznesenou otázku rozhodující pro posouzení právního postavení uvedené osoby, nebo v případě sporu o rodičovskou zodpovědnost nebo o svěření nezletilých dětí do výchovy, pokud příslušnost soudu, který věc projednává na základě unijního práva, závisí na odpovědi na předběžnou otázku“.

Listina základních práv Evropské unie

Původní smlouvy Evropských společenství neobsahovaly žádný odkaz na lidská práva nebo jejich ochranu. Avšak s tím, jak se před ESD dostávaly případy údajného porušení lidských práv v oblastech spadajících do působnosti práva EU, vytvořil ESD nový přístup, jak zaručit jednotlivcům ochranu tím, že do tzv. obecných zásad evropského práva zařadil základní práva. Podle ESD tyto obecné zásady měly odrážet obsah týkající se ochrany lidských práv zakotvený ve vnitrostátních ústavách a smlouvách o lidských právech, zejména v EÚLP. ESD prohlásil, že se tím zajistí soulad práva EU s těmito zásadami ⁽¹⁷⁾.

EU uznala, že její politiky by mohly mít dopad na lidská práva, a v rámci snahy, aby se občané cítili „více spjatí“ s EU, vyhlásila v roce 2000 Listinu základních práv Evropské unie. Listina obsahuje seznam lidských práv inspirovaný právy zakotvenými v ústavách členských států EU, v EÚLP, ESC a v mezinárodních smlouvách o lidských právech, jako je Úmluva OSN o právech dítěte. Listina v podobě, v jaké byla vyhlášena v roce 2000, byla pouhým prohlášením, což znamená, že nebyla právně závazná. Evropská komise, hlavní orgán, pokud jde o navrhování nových právních předpisů EU, brzy nato uvedla, že zajistí, aby legislativní návrhy byly v souladu Listinou.

Když 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, změnila status Listiny EU tak, aby se stala právně závazným dokumentem se stejnou právní silou jako Smlouvy. V důsledku toho jsou kromě orgánů EU povinny dodržovat Listinu i členské státy, „pokud uplatňují právo Unie“ (čl. 51 odst. 1 Listiny).

Byl přijat protokol vykládající Listinu ve vztahu k Polsku a Spojenému království ⁽¹⁸⁾. V jedné věci z roku 2011 týkající se migrace SDEU rozhodl, že hlavním účelem protokolu je omezit uplatňování Listiny v oblasti sociálních práv. Soudní dvůr dále rozhodl, že protokol nemá vliv na uplatňování azylového práva EU ⁽¹⁹⁾.

Článek 18 Listiny základních práv EU stanovuje – poprvé na evropské úrovni – právo na azyl. Podle článku 18 se jedná o zaručené právo: „[p]rávo na azyl je zaručeno při dodržování Ženevské úmluvy [...] a v souladu se Smlouvou o Evropské unii

⁽¹⁷⁾ ESD, věc 44/79, *Liselotte Hauer proti Land Rheinland-Pfalz*, 13. prosince 1979, bod 15.

⁽¹⁸⁾ SFEU, protokol č. 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království, Úř. věst. C 2008 115/313.

⁽¹⁹⁾ SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, *N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [velký senát], 21. prosince 2011.

a Smlouvou o fungování Evropské unie.“ Článek 19 Listiny stanovuje zákaz návratu osoby za situace, v níž má odůvodněné obavy z pronásledování nebo jí skutečně hrozí, že by mohla být vystavena mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (zásada nenavracení), jakož i zákaz hromadného vyhoštění.

V souvislosti s migrací jsou relevantní i další ustanovení Listiny o ochraně poskytované jednotlivcům. Článek 47 Listiny stanovuje nezávislé právo na účinnou právní ochranu a zásady spravedlivého procesu. Zásada soudního přezkumu zakotvená v článku 47 vyžaduje přezkum soudem. To poskytuje širší ochranu než článek 13 EÚLP, který zaručuje právo na účinné opravné prostředky před vnitrostátním orgánem, který nemusí být nutně soudem. Článek 52 Listiny navíc stanoví, že minimální ochrana, kterou poskytují ustanovení Listiny, je stejná jako ochrana udělená v rámci EÚLP, EU však může uplatňovat širší výklad práv, než jaký uplatňuje ESLP.

Přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech

Právní předpisy EU a EÚLP jsou úzce propojeny. Při určování oblasti působnosti ochrany lidských práv podle práva EU hledá SDEU inspiraci u EÚLP. Listina EU odráží různá práva stanovená v EÚLP, ačkoli se na tato práva neomezuje. V souvislosti s tím se právo EU z velké části vyvíjelo společně s EÚLP, ačkoli EU ještě není jejím signatářem. Podle stávajících právních předpisů však osoby, které chtějí žalovat EU za to, že jim nedokázala zaručit lidská práva, nejsou oprávněny podat k ESLP žalobu na EU jako takovou. Za určitých okolností si lze na EU stěžovat nepřímo podáním žaloby na jeden či více členských států EU k ESLP ⁽²⁰⁾.

Lisabonská smlouva obsahuje ustanovení, které EU ukládá, aby se připojila k EÚLP jako samostatná strana (čl. 6 odst. 2 SEU). Protokol č. 14 k EÚLP ⁽²¹⁾ mění EÚLP, aby k tomuto přistoupení mohlo dojít. Ještě není jasné, jaký účinek bude mít tato skutečnost v praxi, a zejména jak tím bude ovlivněn vztah mezi SDEU a ESLP v budoucnosti. Přistoupením EU k EÚLP se však pravděpodobně zlepší přístup ke spravedlnosti pro osoby, které se domnívají, že jim EU nezaručila jejich lidská práva.

⁽²⁰⁾ Více informací o judikatuře ESLP v této složité oblasti viz zejména ESLP, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku* [velký senát], č. 45036/98, 30. června 2005; ESLP, *Avotiņš proti Lotyšsku* [velký senát], č. 17502/07, 23. května 2016.

⁽²¹⁾ Rada Evropy, *Protokol č. 14 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, kterým se mění kontrolní systém Úmluvy*, 2004, CETS č. 194.

Jednání o návrhu dohody o přistoupení EU k EÚLP byla zahájena v roce 2010. Návrh dohody o přistoupení sestává z balíčku textů nezbytných pro přistoupení EU k EÚLP. Obsahuje ustanovení o rozsahu přistoupení, nezbytných úpravách znění a systému EÚLP, účasti EU v orgánech Rady Evropy a jejím hlasovacím právem ve Výboru ministrů. V posudku 2/13⁽²²⁾ SDEU v souvislosti s návrhem dohody o přistoupení EU k EÚLP rozhodl, že návrh dohody je neslučitelný se Smlouvami EU. Jednání o přistoupení EU k EÚLP probíhají, mohou však trvat několik let.

Hlavní body

- Migraci do Evropy a v rámci Evropy upravuje kombinace vnitrostátního práva, práva EU, EÚLP, ESC a dalších mezinárodních závazků, k nimž evropské státy přistoupily.
- Stížnosti na jednání či opomenutí ze strany orgánu veřejné správy, kterými došlo k porušení EÚLP, lze podat proti kterémukoli ze 47 členských států Rady Evropy. Patří mezi ně i 27 členských států EU. EÚLP chrání všechny osoby v rámci jurisdikce některého z jejich 47 států bez ohledu na jejich občanství nebo postavení z hlediska pobytu.
- Podle článku 13 EÚLP jsou státy povinny zajistit pro stížnosti v souladu s úmluvou opravné prostředky před vnitrostátním orgánem. Zásada subsidiarity tak, jak je chápána v kontextu EÚLP, vkládá primární odpovědnost za zajištění souladu s EÚLP do rukou samotných států, přičemž poslední možností je obrátit se na ESLP.
- Stížnosti proti jednáním nebo opomenutím některého členského státu EU, jimiž porušuje právní předpisy EU, lze podat k vnitrostátním soudům, které jsou povinny zajistit, aby byly právní předpisy EU uplatňovány správně, a mohou – a někdy musí – postoupit věc SDEU s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce ohledně výkladu nebo platnosti dotčeného ustanovení EU.

⁽²²⁾ SDEU, posudek 2/13, 18. prosince 2014.

1

Přístup na území a k řízením

EU	Pojednávaná témata	RE
Úmluva k provedení Schengenské dohody z roku 1985, 19. června 1990 Nařízení o vízovém seznamu, nařízení (EU) 2018/1806 Vízový kodex, nařízení (ES) č. 810/2009 Nařízení o VIS, nařízení (ES) č. 767/2008	Schengenský vízový režim	
Směrnice o sankcích pro dopravce, směrnice 2001/51/ES Směrnice o napomáhání, směrnice 2002/90/ES	Předcházení neoprávněnému vstupu	
Nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, nařízení (EU) 2018/1861 Nařízení o využívání SIS při navracení, nařízení (EU) 2018/1860 Směrnice o navracení, 2008/115/ES, článek 11	Záznamy v schengenském systému a zákazy vstupu	EÚLP, článek 2 protokolu č. 4 (svoboda pohybu)
Schengenský hraniční kodex, nařízení (EU) 2016/399	Hraniční kontroly	
Schengenský hraniční kodex, nařízení (EU) 2016/399, hlava III	Vnitřní hranice	

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o navracení, 2008/115/ES, čl. 4 odst. 4	Tranzitní prostory	ESLP, <i>Amuur proti Francii</i> , č. 19776/92, 1996, a <i>Z. A. a další proti Rusku</i> , č. 61411/15 a tři další, 2017 (zajištění v tranzitním prostoru, které bylo shledáno zbavením osobní svobody) ESLP, <i>Ilias a Ahmed proti Maďarsku</i> [velký senát], č. 47287/15, 2019 (státy mají pravomoc nad tranzitními prostory na pozemních hranicích)
Nařízení o malém pohraničním styku, nařízení (ES) č. 1931/2006	Malý pohraniční styk	
Listina EU, článek 18 (právo na azyl) a článek 19 (ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání) Směrnice o azylovém řízení, 2013/32/EU	Žadatelé o azyl	EÚLP, článek 3 (zákaz mučení)
Schengenský hraniční kodex, nařízení (ES) 2016/399, články 4 a 13 Nařízení o námořních hranicích, nařízení (EU) č. 656/2014, článek 10	Vracení a odtahování na moři	
Listina EU, článek 47 (právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces) Směrnice o azylovém řízení, 2013/32/EU Schengenský hraniční kodex, nařízení (EU) 2016/399, čl. 14 odst. 3 Nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, nařízení (EU) 2018/1861, článek 54 Vízový kodex, nařízení (ES) č. 810/2009, čl. 32 odst. 3 a čl. 34 odst. 7	Právní ochrana	ESLP, <i>Hirsi Jamaa a další proti Itálii</i> [velký senát], č. 27765/09, 2012 (hromadné vyhoštění na volném moři) EÚLP, článek 13 (právo na účinné opravné prostředky)

Úvod

Tato kapitola obsahuje přehled režimů vztahujících se na osoby, které si přejí vstoupit na území některého evropského státu. Uvádí také hlavní parametry, které státy musí podle EÚLP i podle práva EU dodržovat při ukládání podmínek pro přístup na území nebo při výkonu činností v rámci správy hranic.

Státy mají zpravidla svrchované právo kontrolovat vstup a přetrvávající přítomnost cizích státních příslušníků na svém území. Právní předpisy EU i EÚLP uplatňování svrchovanosti do určité míry omezují. Státní příslušníci mají právo vstoupit do své vlastní země a občané EU mají podle práva EU obecné právo vstoupit do jiných členských států EU. Kromě toho, jak je vysvětleno v následujících odstavcích, právní předpisy EU i EÚLP zakazují odmítat na hranicích osoby ohrožené stíháním nebo jinou závažnou újmou a navracet je do států, kde jim toto stíhání nebo jiná závažná újma bude hrozit (zásada nenavracení).

Podle práva EU existují pro členské státy EU společná pravidla týkající se vydávání krátkodobých víz a zajišťování ochrany hranic. EU rovněž vypracovala pravidla pro předcházení neoprávněným vstupům. Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) poskytuje podporu členským státům EU při správě vnějších hranic EU ⁽²³⁾. Agentura poskytuje technickou a operativní podporu prostřednictvím společných operací, zásahů rychlé reakce na pozemních, vzdušných nebo námořních hranicích a prostřednictvím vysílání odborníků do podpůrných týmů pro řízení migrace vysílaných do členských států EU, které čelí nepřiměřeným migračním výzvám. Evropský systém ostrahy hranic nazvaný „Eurosur“ slouží jako systém výměny informací mezi členskými státy EU a agenturou Frontex. Do roku 2027 bude mít agentura Frontex stálý útvar čítající 10 000 operativních pracovníků na podporu členských států EU při plnění úkolů v oblasti ochrany hranic a navracení. Pokud členské státy EU jednájí v rámci společné operace nebo zásahu rychlé reakce na hranicích, ponechávají si odpovědnost za své jednání a opomenutí.

Jak je znázorněno na obrázku 1, schengenské *acquis* se uplatňuje na většinu členských států EU. Vytváří jednotný systém kontrol na vnějších hranicích a umožňuje jednotlivcům cestovat v rámci schengenského prostoru volně přes hranice. Do schengenského prostoru nepatří všechny členské státy EU a schengenský systém platí i za hranicemi EU, a to na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku a Švýcarsku. Článek 4 **Schengenského hraničního kodexu** (nařízení (ES) 2016/399) zakazuje uplatňování kodexu způsobem, který představuje navrácení nebo nezákonnou diskriminaci.

Podle EÚLP mají státy v souladu se zavedeným mezinárodním právem a s výhradou svých smluvních závazků (včetně EÚLP) právo kontrolovat vstup, pobyt a vyhoštění cizích státních příslušníků. Přístup cizích státních příslušníků na území není v EÚLP výslovně regulován a EÚLP ani neuvádí, kdo by měl získat vízum. Judikatura ESLP

⁽²³⁾ Nařízení (EU) 2019/1896 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624, Úř. věst. 2019, L 295/1.

pouze do určité míry omezuje právo států vrátit někoho od svých hranic, například v případech, kdy by to představovalo *navrácení*. Judikatura může za určitých okolností od států požadovat, aby určité osobě umožnily vstup, pokud je to předpokladem toho, aby tato osoba mohla uplatnit určitá práva podle EÚLP, zejména právo na rodinný život ⁽²⁴⁾.

1.1. Schengenský vízový režim

Občané EU a státní příslušníci zemí, které jsou součástí schengenského prostoru, a jejich rodinní příslušníci mají právo vstoupit na území členských států EU bez předchozího povolení, pokud splňují podmínky Schengenského hraničního kodexu (článek 6). Vyloučení mohou být pouze z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.

Podle práva EU mohou státní příslušníci zemí uvedených v příloze 1 **nařízení o vízovém seznamu** (nařízení (EU) 2018/1806, viz také jeho změny) vstoupit na území EU s vízem, které bylo vydáno před jejich vstupem. Příloha tohoto nařízení je pravidelně pozměňována. Internetové stránky Evropské komise obsahují aktuální mapu specifikující vízovou povinnost pro schengenský prostor ⁽²⁵⁾. Členské státy EU nemohou uložit vízovou povinnost kategoriím tureckých státních příslušníků, kteří nepodléhali vízové povinnosti v době vstupu v platnost ustanovení o zachování původního stavu obsaženého v dodatkovém protokolu k Ankarské dohodě z roku 1970 ⁽²⁶⁾.

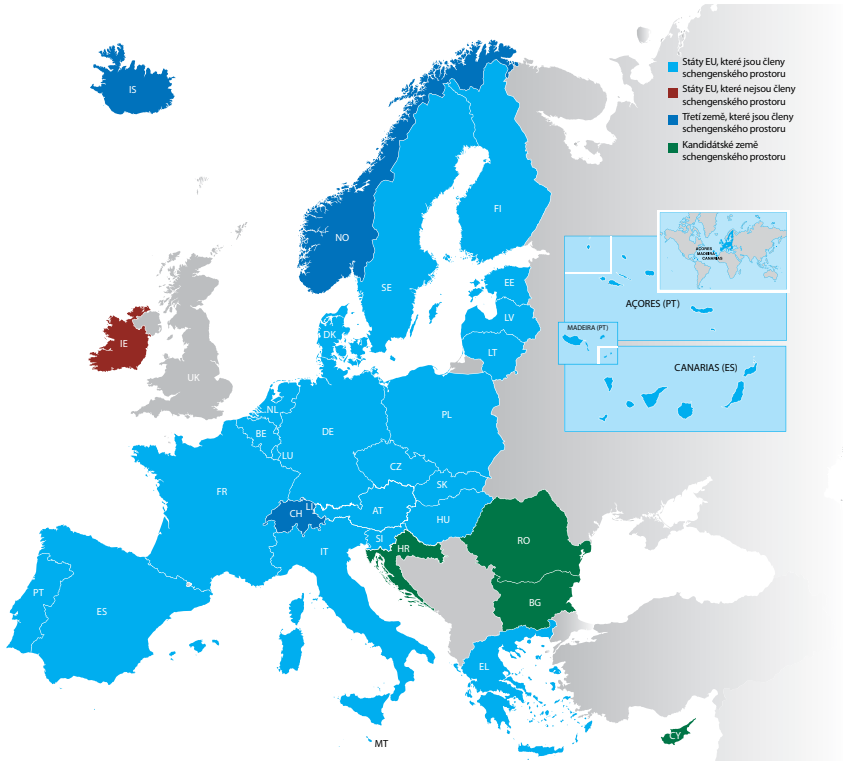
Osobní informace o žadatelích o krátkodobá víza jsou uloženy ve Vízovém informačním systému (**nařízení (ES) č. 767/2008 o VIS** ve znění **nařízení (EU) 2019/817**), centrálním informačním systému EU, který propojuje konzuláty a hraniční přechody na vnějších hranicích.

⁽²⁴⁾ Více informací viz ESLP, *Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. května 1985, body 82–83.

⁽²⁵⁾ Evropská komise, *migrace a vnitřní věci, vízová politika*.

⁽²⁶⁾ Dodatkový protokol k Ankarské dohodě, Úř. věst. 1972 L 293/3, článek 41.

Obrázek 1: Schengenský prostor

Zdroj: Evropská komise, Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci, 2020

Pobyty v délce až 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů ve státech, které jsou součástí schengenského prostoru, podléhají **vízovému kodexu** (nařízení (ES) č. 810/2009 ve znění **nařízení (EU) 2019/1155**). Naproti tomu za dlouhodobá víza, která mají podle **nařízení (EU) č. 265/2010** maximální dobu platnosti jeden rok, nesou v první řadě odpovědnost jednotlivé státy. Pokud přijíždějí státní příslušníci, kteří jsou vyňati z vízové povinnosti podle nařízení o vízovém seznamu (**nařízení (EU) 2018/1806**), za jiným účelem, než je krátký pobyt, mohou požádat o vízum před touto návštěvou. Všechna víza musí být získána před cestou. Od tohoto požadavku jsou osvobozeny pouze konkrétní kategorie státních příslušníků třetích zemí.

Příklad: Ve věci *Koushkaki* ⁽²⁷⁾ SDEU rozhodl, že orgány členského státu nemohou žadateli odmítnout vydat schengenské vízum, pokud neplatí jeden z důvodů pro odmítnutí uvedený ve vízovém kodexu. Vnitrostátní orgány však mají pro účely takového zjištění široký prostor pro uvážení. Žádost o udělení víza se zamítne, existuje-li důvodná pochybnost ohledně úmyslu žadatele opustit území členských států před skončením platnosti víza. S cílem určit, zda o tomto úmyslu existuje důvodná pochybnost, musí příslušné orgány provést individuální posouzení žádosti o udělení víza, při kterém se zohlední jednak celková situace v zemi bydliště žadatele, a jednak jeho individuální situace, zejména rodinná, sociální a ekonomická, případně předchozí oprávněné či neoprávněné pobyty v některém z členských států a jeho vazby v zemi bydliště a v členských státech.

Příklad: Ve věci *X. a X.* ⁽²⁸⁾ cestoval syrský pár a jeho tři děti na belgické velvyslanectví v Bejrútu (Libanon) a požádal o vízum s omezenou územní platností na základě čl. 25 odst. 1 písm. a) vízového kodexu. Žádost byla zamítnuta, jelikož záměrem žadatelů bylo pobývat v Belgii déle než 90 dnů a požádat zde o azyl. SDEU rozhodl, že ačkoli žadatelé formálně podali žádost o vízum, jejich žádost nespadá do oblasti působnosti vízového kodexu. Soudní dvůr konstatoval, že v souladu se směrnicí o azylovém řízení (2013/32/EU) mají být žádosti o mezinárodní ochranu podávány na území členských států EU. Připuštění situace v projednávané věci by znamenalo umožnit státním příslušníkům třetích zemí podat žádost o vízum za účelem předložení žádosti o mezinárodní ochranu. Soudní dvůr dále uvedl, že projednávaná věc spadá do působnosti vnitrostátního práva, jelikož na základě čl. 79 odst. 2 písm. a) SFEU nebylo přijato žádné unijní opatření týkající se dlouhodobých víz a povolení k pobytu z humanitárních důvodů.

Podle čl. 32 odst. 3 **vízového kodexu** lze proti zamítavému rozhodnutí podat odvolání.

Příklad: Ve věci *El Hassani* ⁽²⁹⁾ se SDEU zabýval případem marockého státního příslušníka, který podal žádost o schengenské vízum za účelem návštěvy své manželky a syna, kteří jsou polskými státními příslušníky. Žádost a následná

⁽²⁷⁾ SDEU, C-84/12, *Rahmanian Koushkaki proti Bundesrepublik Deutschland* [velký senát], 19. prosince 2013.

⁽²⁸⁾ SDEU, C-638/16 PPU, *X. a X. proti État belge* [velký senát], 7. března 2017. V podobném případě ESLP rozhodl, že EÚLP se nevztahuje na žádosti o víza podané velvyslanectvím a konzulátům smluvních stran (*M. N. a další proti Belgii* [velký senát], č. 3599/18, 5. května 2020).

⁽²⁹⁾ SDEU, C-403/16, *Soufiane El Hassani proti Minister Spraw Zagranicznych*, 13. prosince 2017.

žádost o přezkum byly zamítnuty z důvodu nedostatku jistoty ohledně úmyslu žadatele opustit Polsko před skončením platnosti víza. SDEU rozhodl, že čl. 32 odst. 3 vízového kodexu o opravných prostředcích je třeba vykládat v tom smyslu, že ukládá členským státům EU povinnost upravit řízení o opravném prostředku proti rozhodnutím o zamítnutí žádosti o udělení víza, jehož podmínky se řídí právním řádem každého členského státu EU. Soudní dvůr upřesnil, že tato řízení musí zahrnovat soudní přezkum.

Podle článku 19 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ⁽³⁰⁾ se státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou držiteli jednotného víza, mohou po dobu platnosti víza volně pohybovat na území všech smluvních stran, pokud splňují podmínky vstupu spojené s jejich vízem. V souladu s článkem 21 může za určitých okolností vízum nahradit povolení k pobytu společně s cestovním dokladem. **Nařízení (ES) č. 1030/2002** (ve znění **nařízení (EU) 2017/1954**) stanoví jednotný vzor povolení k pobytu. Cizinci nepodléhající vízové povinnosti se mohou volně pohybovat na území schengenského prostoru po dobu nejvýše 90 dnů v jakémkoli 180denním období za předpokladu, že splňují podmínky vstupu podle Schengenského hraničního kodexu ⁽³¹⁾.

1.2. Předcházení neoprávněnému vstupu

V rámci práva EU Schengenský hraniční kodex vyžaduje, aby vnější hranice EU byly překračovány pouze na určených hraničních přechodech. Členské státy EU jsou povinny zavést účinný systém ostrahy hranic s cílem zabránit neoprávněnému vstupu při plném dodržování základních práv (články 4 a 13 Schengenského hraničního kodexu) (viz také oddíly 1.8 a 10.2).

Byla přijata legislativní opatření, která mají předcházet neoprávněnému vstupu na území EU. **Směrnice o sankcích pro dopravce** (směrnice 2001/51/ES) stanovuje sankce pro dopravce, jako jsou letecké společnosti, kteří do EU dopravují migranty bez dokladů.

⁽³⁰⁾ Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, Úř. věst. 2000 L 249/19.

⁽³¹⁾ V souladu s **nařízením (EU) 2018/1240** budou cestující s bezvízovým stykem od roku 2021 potřebovat platné evropské cestovní povolení.

Směrnice o napomáhání (2002/90/ES) definuje nepovolený vstup, přechod a pobyt a stanovuje sankce vůči těm, kteří takovému protiprávnímu jednání napomáhají. Sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující (článek 3). Členské státy EU mohou rozhodnout, že neuloží sankce, jednalo-li se o humanitární pomoc, ale učinit tak nemusí (čl. 1 odst. 2).

1.3. Zákazy vstupu a záznamy v schengenském systému

Zákaz vstupu zakazuje jednotlivcům vstup do státu, ze kterého byli vyhoštěni. Zákaz platí obvykle po určitou dobu a zajišťuje, aby osoby, které jsou považovány za nebezpečné nebo nežádoucí, nedostaly vízum ani jim nebyl povolen vstup na území jiným způsobem.

Podle práva EU se zákazy vstupu zapisují do databáze nazývané Schengenský informační systém (SIS), do kterého mají přístup a mohou nahlížet orgány jiných států schengenského prostoru. V praxi to je jediný způsob, jak stát, který vydal zákaz vstupu, může zajistit, aby se státní příslušník třetí země, jemuž byl zakázán vstup, nevrátil na jeho území tak, že vstoupí do jiného státu schengenského prostoru, a poté se bude volně pohybovat bez hraničních kontrol. Článek 24 [nařízení \(EU\) 2018/1861 o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol](#) uvádí dva případy, kdy členský stát musí vložit do SIS záznam o odepření vstupu a pobytu. První případ se týká záznamů o státních příslušnících třetích zemí, o nichž členský stát na základě individuálního posouzení přijal soudní nebo správní rozhodnutí, v němž dospěl k závěru, že přítomnost této osoby na území členského státu představuje hrozbu pro veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo národní bezpečnost. Druhý případ se týká osob, proti nimž bylo vydáno rozhodnutí o navrácení. Podle článku 54 nařízení mohou být zákazy vstupu napadeny.

Příklad: Ve věci *M. et Mme Forabosco* francouzská Státní rada (*Conseil d'État*) zrušila rozhodnutí o neudělení víza manželce pana Forabosca, kterou německé úřady zapsaly do databáze SIS na základě toho, že její žádost o azyl byla v Německu zamítnuta. Francouzská Státní rada rozhodla, že zákaz vstupu v databázi SIS v důsledku zamítavého rozhodnutí o udělení azylu je nedostatečným důvodem pro zamítnutí žádosti o francouzské dlouhodobé vízum ⁽³²⁾.

⁽³²⁾ Francie, Státní rada (*Conseil d'État*), *M. et Mme Forabosco*, č. 190384, 9. června 1999.

Příklad: Ve věci *M. Hicham B.* francouzská Státní rada nařídila dočasné pozastavení rozhodnutí o vyhoštění cizího státního příslušníka, protože byl uveden v databázi SIS. Rozhodnutí o vyhoštění cizince uvádělo záznam v systému SIS, nikoli však to, ze které země záznam v systému SIS pocházel. Jelikož rozhodnutí o vyhoštění musí obsahovat právní a faktické důvody, byl příkaz k vyhoštění považován za nezákonný ⁽³³⁾.

U osob, pro které byl vydán zákaz vstupu v souvislosti s rozhodnutím o navrácení podle čl. 3 bodu 6 [směrnice o navrácení](#) (směrnice 2008/115/ES), by měl zákaz zpravidla trvat nejdéle pět let ⁽³⁴⁾.

Příklad: Ve věci *Ouhrami* ⁽³⁵⁾ SDEU objasnil rozdíl mezi rozhodnutím o navrácení a zákazem vstupu. Soudní dvůr uvedl, že až do splnění povinnosti návratu se „neoprávněný pobyt“ osoby řídí rozhodnutím o navrácení. Jakmile osoba opustí území členského státu, zákaz vstupu začíná vyvolávat právní účinky a počátek doby trvání zákazu vstupu musí být počítán ode dne, kdy navrácená osoba skutečně opustila území EU.

Podle [nařízení o využívání SIS při navrácení](#) (nařízení (EU) 2018/1860) bude v SIS zaznamenáno i samotné rozhodnutí o navrácení, jakmile budou dokončeny přípravné práce. Pokud si jiný členský stát přeje udělit nebo prodloužit povolení k pobytu nebo dlouhodobé vízum osobě, na niž se vztahuje rozhodnutí o navrácení spojené se zákazem vstupu, musí konzultovat dotčený členský stát.

Zákazy vstupu vydané mimo oblast působnosti nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol a směrnice o navrácení formálně nezakazují jiným státům povolit vstup do schengenského prostoru. Jiné státy však mohou vzít zákazy vstupu v úvahu při rozhodování o tom, zda vydat vízum nebo umožnit vstup. Zákazy proto mohou mít účinky v celém schengenském prostoru, i když zákaz může být relevantní pouze pro vydávající stát, který považuje jednotlivce za nežádoucího, například z důvodů souvisejících s narušením politické stability: záznam v schengenském systému učiněný jedním členským státem EU a týkající se jistého ruského politika zabránil členovi Parlamentního shromáždění Rady Evropy (PACE) účastnit se zasedání parlamentního shromáždění ve Francii. Tato skutečnost byla důkladně

⁽³³⁾ Francie, Státní rada (*Conseil d'État*), *M. Hicham B.*, č. 344411, 24. listopadu 2010.

⁽³⁴⁾ SDEU, C-297/12, *trestní řízení proti Gjoku Filevovi a Adnanu Osmanimu*, 19. září 2013.

⁽³⁵⁾ SDEU, C-225/16, *trestní řízení proti Mossovi Ouhramimu*, 26. července 2017.

prodiskutována na zasedání Výboru pro právní záležitosti a lidská práva PACE v říjnu 2011 a výsledkem byla zpráva o omezeních svobody pohybu jako trestu za politické postoje ⁽³⁶⁾.

Podle EÚLP je zařazení určité osoby do databáze SIS krokem jednotlivého členského státu v rámci oblasti působnosti práva EU. K ESLP tedy mohou být podávány stížnosti na to, že dotčený stát údajně porušil EÚLP tím, že někoho zařadil nebo ponechal na seznamu.

Příklad: Ve věci *Dalea proti Francii* ⁽³⁷⁾ rumunský občan, jehož jméno zadala Francie do databáze SIS předtím, než Rumunsko vstoupilo do EU, nemohl vykonávat svou podnikatelskou činnost nebo poskytovat či přijímat služby v žádném ze států schengenského prostoru. Jeho stížnost na to, že se jednalo o zásah do jeho práva vykonávat profesní činnost (chráněného podle článku 8 EÚLP o právu na respektování soukromého a rodinného života), byla prohlášena za nepřijatelnou. V rozhodnutí senátu týkajícím se záznamu v databázi SIS a jeho dopadu se soud usnesl, že prostor státu pro uvážení při určování záruk před svévolí je širší, pokud jde o vstup na vnitrostátní území, než ve vztahu k vyhoštění.

ESLP musel též zvažovat dopad zákazu cestování uložený v důsledku zařazení osoby na seznam osob podezřelých z terorismu, který spravuje OSN, jakož i zákazu cestování, který slouží jako preventivní opatření proti porušování vnitrostátních nebo zahraničních právních předpisů týkajících se přistěhovalectví.

Příklad: Věc *Nada proti Švýcarsku* ⁽³⁸⁾ se týkala italsko-egyptského státního příslušníka, žijícího v Campione d'Italia (italské enklávě ve Švýcarsku), kterého švýcarské úřady po zavedení protiteroristických sankcí Rady bezpečnosti OSN zařadily do „federálního nařízení o Tálibánu“. V důsledku záznamu nemohl stěžovatel opustit Campione d'Italia a jeho pokusy o to, aby bylo jeho jméno z tohoto seznamu vymazáno, byly zamítnuty. ESLP konstatoval, že švýcarské úřady měly při provádění protiteroristických rezolucí OSN určitý prostor pro uvážení. Soud dále rozhodl, že Švýcarsko porušilo práva stěžovatele podle článku 8 EÚLP tím, že okamžitě neupozornilo Itálii nebo Výbor OSN pro sankce

⁽³⁶⁾ Parlamentní shromáždění Rady Evropy, *usnesení 1894 (2012) o nepřijatelnosti omezení volného pohybu jako trestu za politické postoje*, přijato dne 29. června 2012.

⁽³⁷⁾ ESLP, *Dalea proti Francii* (rozhodnutí), č. 964/07, 2. února 2010.

⁽³⁸⁾ ESLP, *Nada proti Švýcarsku* [velký senát], č. 10593/08, 12. září 2012.

na to, že neexistuje žádné důvodné podezření proti stěžovateli, a účinky režimu sankcí nepřizpůsobilo jeho individuální situaci. Rozhodl též, že Švýcarsko porušilo článek 13 EÚLP ve spojení s článkem 8, jelikož stěžovatel neměl žádné účinné prostředky, jak dosáhnout výmazu svého jména ze seznamu.

Zákazy cestování musí respektovat právo opustit kteroukoli zemi, jak je stanoveno v článku 2 protokolu č. 4 k EÚLP.

Příklad: *Věc Stamose proti Bulharsku* ⁽³⁹⁾ se týkala bulharského státního příslušníka, kterému bulharské úřady udělily z důvodu porušení imigračních předpisů USA dvouletý zákaz cestování. Při prvním posouzení toho, zda zákaz cestování, jehož účelem bylo předejít porušování vnitrostátních nebo zahraničních imigračních zákonů, je slučitelný s článkem 2 protokolu č. 4 k EÚLP, ESLP shledal, že všeobecné a nerozlišující opatření zakazující stěžovateli cestovat do všech cizích zemí z důvodu porušení imigračního práva v jedné konkrétní zemi nebylo přiměřené.

1.4. Kontroly na hraničních přechodech

Podle práva EU musí státní příslušníci třetích zemí k překročení vnějších hranic EU splňovat podmínky pro vstup nebo výstup. Je-li vstup odepřen, musí orgány vydat rozhodnutí uvádějící přesné důvody odepření (článek 14 *Schengenského hraničního kodexu*). Podle čl. 14 odst. 3 *Schengenského hraničního kodexu* mají osoby, jimž byl odepřen vstup, právo na odvolání. Příznivější pravidla pro překračování vnějších hranic EU platí pro státní příslušníky třetích zemí, kteří požívají právo na volný pohyb (článek 3 a čl. 8 odst. 6).

Článek 4 *Schengenského hraničního kodexu* požaduje, aby při plnění úkolů souvisejících s ochranou hranic byla plně respektována lidská důstojnost ⁽⁴⁰⁾. Kontroly na hraničních přechodech musí být prováděny způsobem, při němž nedochází k diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Byl zřízen mechanismus pro hodnocení a monitorování uplatňování schengenského *acquis*, včetně dodržování základních práv v této souvislosti (*nařízení (EU) č. 1053/2013*).

⁽³⁹⁾ ESLP, *Stamose proti Bulharsku*, č. 29713/05, 27. listopadu 2012.

⁽⁴⁰⁾ Viz SDEU, C23/12, *Mohamad Zakaria*, 17. ledna 2013.

Podle EÚLP nebyl požadavek, aby si muslimská žena pro účely kontroly totožnosti na konzulátu sundala šátek z hlavy nebo aby si sikhský muž sundal při letištní bezpečnostní kontrole turban, shledán porušením jejich práva na svobodu náboženského vyznání podle článku 9 EÚLP ⁽⁴¹⁾.

Ve věci *Ranjit Singh proti Francii* se Výbor OSN pro lidská práva domníval, že uložit sikhskému muži povinnost sejmout si turban, aby bylo možné pořídit jeho oficiální fotografii na průkaz totožnosti, představuje porušení článku 18 [Mezinárodního paktu o občanských a politických právech](#) (ICCPR). Nesouhlasil s argumentem, že požadavek, aby na fotografii na průkazu totožnosti byl vyobrazen bez pokrývky hlavy, je nezbytný pro ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku. Své stanovisko Výbor OSN pro lidská práva vysvětlil tak, že stát neobjasnil, proč by nošení sikhského turbanu ztěžovalo identifikaci osoby, která nosí turban neustále, nebo jak by se zvýšila možnost podvodu nebo padělání dokladů. Výbor rovněž vzal v úvahu skutečnost, že fotografie na průkaz totožnosti bez turbanu by mohla způsobit, že dotčená osoba by byla nucena sundávat si turban při kontrolách totožnosti ⁽⁴²⁾.

1.5. Vnitřní hranice v rámci schengenského prostoru

V rámci práva EU zrušil [Schengenský hraniční kodex](#) (nařízení (EU) 2016/399) kontroly na vnitřních hranicích v schengenském prostoru, a to až na výjimečné případy (kapitola II hlavy III). SDEU rozhodl, že státy nemohou vykonávat ostrahu na vnitřních hranicích, která má rovnocenný účinek jako hraniční kontroly ⁽⁴³⁾. Ostraha vnitřních schengenských hranic, včetně ostrahy elektronickými prostředky, je povolena tehdy, opírá-li se o důkazy o neoprávněném pobytu, je však do určité míry omezena, např. z hlediska intenzity a četnosti ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴¹⁾ ESLP, *Phull proti Francii* (rozhodnutí), č. 35753/03, 11. ledna 2005; ESLP, *El Morsli proti Francii* (rozhodnutí), č. 15585/06, 4. března 2008.

⁽⁴²⁾ Výbor OSN pro lidská práva, *Ranjit Singh proti Francii*, sdělení č. 1876/2000 a 1876/2009, stanovisko ze dne 22. července 2011, bod 8.4. Viz také Výbor OSN pro lidská práva, *Mann Singh proti Francii*, sdělení č. 1928/2010, stanovisko ze dne 19. července 2013.

⁽⁴³⁾ SDEU, spojené věci C-188/10 a C-189/10, *Aziz Melki a Selim Abdeli* [velký senát], 22. června 2010, bod 74.

⁽⁴⁴⁾ SDEU, C-278/12 PPU, *Atiqullah Adil proti Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel*, 19. července 2012.

Příklad: Ve věci *Bundesrepublik Deutschland proti Touring tours* ⁽⁴⁵⁾ SDEU rozhodl, že článek 21 Schengenského hraničního kodexu brání vnitrostátní právní úpravě, která všem autobusovým dopravcům zajišťujícím přeshraniční spoj v rámci schengenského prostoru ukládá povinnost kontrolovat před překročením vnitřní hranice cestovní pasy a povolení k pobytu cestujících s cílem zabránit přepravě státních příslušníků třetích zemí bez těchto cestovních dokladů. Jednalo by se o kontroly na území členského státu, které jsou rovnocenné hraničním kontrolám, a jsou proto zakázány.

Pokud členské státy výjimečně zavedou dočasné kontroly na vnitřních hranicích, zveřejní se na internetových stránkách Evropské komise ⁽⁴⁶⁾. Dočasné zavedení hraničních kontrol nečiní z vnitřní hranice EU vnější hranici.

Příklad: Ve věci *Arib* ⁽⁴⁷⁾ SDEU posuzoval, zda by vnitřní hranice, na níž byly znovu zavedeny hraniční kontroly podle Schengenského hraničního kodexu (nařízení (EU) 2016/399), mohla být pro účely směrnice o navracení (2008/115/ES) postavena na roveň vnější hranici. SDEU konstatoval, že se nadále použije směrnice o navracení, pokud členský stát znovu zavede hraniční kontroly na svých vnitřních hranicích. Soudní dvůr rozhodl, že pojmy vnitřní hranice a vnější hranice se vzájemně vylučují a vnitřní hranice, na nichž se obnovují hraniční kontroly, nelze považovat za vnější hranice. SDEU dospěl k závěru, že výjimka z uplatňování směrnice v případech na hranicích se nevztahuje na situaci nelegálních migrantů, kteří byli zadrženi na vnitřní hranici, na níž byly znovu zavedeny hraniční kontroly.

1.6. Malý pohraniční styk

V rámci práva EU představuje režim malého pohraničního styku (nařízení (ES) č. 1931/2006) odchylku od obecných pravidel, jimiž se řídí hraniční kontroly osob překračujících vnější hranice členských států EU. Kritéria a podmínky, které je třeba splnit při překračování vnější pozemní hranice, jsou obyvatelům pohraniční oblasti

⁽⁴⁵⁾ SDEU, věc C-412/17 a C-474/17, *Bundesrepublik Deutschland proti Touring tours und Travel GmbH a Sociedad de Transportes SA*, 13. prosince 2018.

⁽⁴⁶⁾ Viz Evropská komise, *Migrace a vnitřní věci, What we do, Policies, Schengen, Borders and Visas; Schengen Area, Temporary Reintroduction of Border Control*.

⁽⁴⁷⁾ SDEU, C-444/17, *Préfet des Pyrénées-Orientales proti Abdelazimu Aribovi* [velký senát], 19. března 2019.

sousední třetí země ulehčeny, čímž se posilují vztahy EU s jejími sousedy. Tento režim zajišťuje, aby hranice se sousedy EU nebyly překážkou pro obchod, sociální a kulturní výměnu či regionální spolupráci.

Podle článku 4 nařízení o malém pohraničním styku mohou obyvatelé pohraniční oblasti, kteří jsou držitelé povolení pro malý pohraniční styk, vstoupit na území sousedního státu, pokud jsou držitelé platného cestovního dokladu a nemají záznam v SIS, který by bránil jejich vstupu do schengenského prostoru. Víza se nevyžadují, cestovní pasy nemusí být opatřeny razítkem a neprovádějí se žádné kontroly účelu cesty nebo vlastnictví dostatečných prostředků k obživě. Držitelé povolení pro malý pohraniční styk získávají právo na nepřerušovaný pobyt v délce až tří měsíců (článek 5). SDEU se zabýval otázkou pobytu držitelů povolení pro malý pohraniční styk.

Příklad: Věc *Shomodi* ⁽⁴⁸⁾ se týkala ukrajinského státního příslušníka, který byl držitelem povolení pro malý pohraniční styk, které ho opravňovalo ke vstupu do pohraniční oblasti Maďarska. Vzhledem k tomu, že pobýval v schengenském prostoru déle než tři měsíce během šestiměsíčního období, byl mu do Maďarska odepřen vstup. SDEU rozlišoval mezi časovým omezením v rámci režimu malého pohraničního styku a schengenským omezením na 90 dnů během období 180 dnů. Soudní dvůr konstatoval, že nařízení o malém pohraničním styku stanoví zvláštní omezení pro nepřerušované pobyty a z právních předpisů nevyplývá, že by tříměsíční omezení mělo spadat do jednoho a téhož šestiměsíčního období. Soudní dvůr rovněž objasnil, že pobyt držitele povolení pro malý pohraniční styk se přeruší, jakmile daná osoba přejde zpět do třetí země bydliště, bez ohledu na četnost překročení hranic. Jakmile osoba žijící na hranicích znovu vstoupí do schengenského prostoru, začne znovu běžet maximální tříměsíční lhůta.

Držitelé povolení pro malý pohraniční styk mohou pobývat v pohraniční oblasti státu, která nepřesahuje 30 km (ve výjimečných případech 50 km) od hranice. V případě Kaliningradu (exklávy, která je součástí Ruska) se podle [nařízení \(EU\) č. 1342/2011](#) režim malého pohraničního styku vztahuje na celou Kaliningradskou oblast.

⁽⁴⁸⁾ SDEU, C-254/11, *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége proti Oskarú Shomodimu*, 21. března 2013.

1.7. Tranzitní prostory

Státy se v některých případech pokusily tvrdit, že osoby v tranzitních prostorách nespádají do jejich jurisdikce.

V rámci práva EU čl. 4 odst. 4 [směrnice o navracení](#) stanovuje minimální práva, která se mají vztahovat i na osoby zadržené nebo zastavené v souvislosti s neoprávněným překročením hranic. Zacházení s nimi nesmí být méně příznivé než zacházení s ostatními nelegálními migranty a musí být vždy dodržována zásada nenavracení.

Podle EÚLP se odpovědnost státu může uplatnit v případě osob pobývajících v tranzitním prostoru.

Příklad: Ve věci *Amuur proti Francii* ⁽⁴⁹⁾ byli stěžovatelé drženi v tranzitním prostoru jednoho pařížského letiště. Francouzské úřady tvrdily, že stěžovatelé nespádají pod francouzskou jurisdikci, protože do Francie „nevstoupili“. ESLP byl jiného názoru a dospěl k závěru, že ustanovení vnitrostátního práva platná v té době nezaručovala dostatečně právo stěžovatelů na svobodu v souladu s čl. 5 odst. 1 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Z. A. a další proti Rusku* ⁽⁵⁰⁾ byli stěžovatelé drženi v tranzitním prostoru jednoho ruského letiště. Ruská vláda tvrdila, že se na stěžovatele nevztahuje ruská jurisdikce. ESLP však nesouhlasil a dospěl k závěru, že zadržetí stěžovatelů v tranzitním prostoru představuje *faktické* zbavení osobní svobody, které má za následek porušení čl. 5 odst. 1 EÚLP. Soud rovněž konstatoval porušení článku 3 EÚLP, neboť podmínky v tranzitním prostoru byly takové, že stěžovatelům způsobily duševní utrpení, poškodily jejich důstojnost a ponižovaly je.

Příklad: Ve věci *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* ⁽⁵¹⁾ ESLP znovu potvrdil, že tranzitní prostory zřízené na pozemních hranicích spadají do maďarské jurisdikce.

⁽⁴⁹⁾ ESLP, *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, 25. června 1996, body 52–54. Viz také ESLP, *Nolan a K. proti Rusku*, č. 2512/04, 12. února 2009; ESLP, *Riad a Idiab proti Belgii*, č. 29787/03 a 29810/03, 24. ledna 2008.

⁽⁵⁰⁾ ESLP, *Z. A. a další proti Rusku*, č. 61411/15 a tři další, 28. března 2017.

⁽⁵¹⁾ ESLP, *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], č. 47287/15, 21. listopadu 2019, bod 186.

1.8. Přístup k azylu

Lidé, kteří žádají o azyl, v praxi nemají možnost získat platný cestovní doklad a často se dostanou na hranice bez platných dokladů nebo překračují hranice nedovoleným způsobem. Bez ohledu na to, kde jsou odhaleni nebo zadrženi (na volném moři, na hranicích nebo na daném území), pokud vyjádří přání požádat o azyl, musí být s těmito osobami zahájena příslušná vnitrostátní řízení. Podle práva EU i Rady Evropy zásada nenavracení zakazuje posílat pryč osoby, které usilují o ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu, aniž by předtím byla posouzena jejich žádost (viz také kapitola 4).

V rámci práva EU Listina EU stanovuje právo na azyl v článku 18 a zákaz *navracení* v článku 19. Podle článku 4 **Schengenského hraničního kodexu** musí činnosti spojené s ochranou hranic plně splňovat požadavky **Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951** a povinnosti týkající se přístupu k mezinárodní ochraně, zejména musí dodržovat zásadu nenavracení. Tyto požadavky se vztahují na všechny hraniční kontroly, včetně kontrol na oficiálních hraničních přechodech, a na činnosti související s ostrahou hranic na pozemních nebo námořních hranicích, včetně kontrol prováděných na volném moři.

Acquis EU v oblasti azylu se uplatňuje až od okamžiku, kdy se příslušná osoba dostane na hranice, včetně teritoriálních vod a tranzitních prostor (čl. 3 odst. 1 **směrnice o azylovém řízení** (2013/32/EU)). Článek 6 směrnice stanoví podrobnosti přístupu k azylovému řízení. Konkrétně podle čl. 6 odst. 1 jsou členské státy povinny zaregistrovat žádost do tří pracovních dnů nebo do šesti pracovních dnů, pokud je žádost učiněna u jiných orgánů než u orgánů odpovědných za její registraci. Mezi tyto jiné orgány patří i soudy⁽⁵²⁾. Podle čl. 6 odst. 2 jsou státy povinny zajistit, aby jednotlivci měli příležitost žádost podat co nejdříve. Článek 8 uvedené směrnice stanoví, že existují-li údaje o tom, že osoba na hranicích může chtít podat žádost o azyl, musí jí členské státy poskytnout informace k tomu nezbytné.

Článek 43 směrnice o azylovém řízení povoluje zpracování žádostí o azyl na hranicích nebo v tranzitních prostorech, kde může být rozhodnuto o přípustnosti žádosti. Za okolností, v nichž lze využít zrychleného řízení podle čl. 31 odst. 8 směrnice, může být též rozhodnuto o její věcné stránce. Uplatní se základní zásady a záruky použitelné na žádosti o azyl učiněné na území státu. V čl. 43 odst. 2 se stanoví, že v řízeních na hranicích musí být rozhodnutí vydáno nejpozději do čtyř týdnů od

⁽⁵²⁾ SDEU, C-36/20 PPU, *Ministerio Fiscal proti VL*, 25. června 2020, body 59–68.

podání žádosti. V opačném případě musí být žadateli umožněn vstup na území za účelem dalšího zpracování žádosti. Podle čl. 24 odst. 3 existuje povinnost upustit od řízení na hranicích v případě zranitelných žadatelů, kteří potřebují zvláštní procesní záruky, pokud jsou obětmi znásilnění nebo jiných vážných forem násilí, nelze-li náležitou podporu poskytnout na hranici. Čl. 25 odst. 6 písm. b) stanovuje určitá omezení pro zpracování žádostí učiněných na hranici nezletilými dětmi bez doprovodu. Tato ustanovení se nevztahují na Irsko, které zůstává vázáno článkem 35 *směrnice 2005/85/ES* ve znění z roku 2005.

Podle EÚLP právo na azyl jako takové neexistuje. Avšak odmítnutí osoby, ať už na hranici, nebo na jiném místě v rámci jurisdikce daného státu, vedoucí k jejímu vystavení riziku mučení nebo nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu, je zakázáno článkem 3 EÚLP.

Příklad: *Věc Kebe a další proti Ukrajině* ⁽⁵³⁾ se týkala eritrejských černých pasažérů na palubě obchodního plavidla kotvícího v ukrajinském přístavu a směřujícího do Saúdské Arábie. ESLP konstatoval, že ukrajinské orgány porušily EÚLP tím, že odmítly umožnit žadatelům vylodit se a požádat o azyl. Ačkoli neexistovaly přesvědčivé důkazy o tom, zda stěžovatelé požádali o azyl na Ukrajině, ESLP měl za to, že s ohledem na tehdy dostupné objektivní informace existuje v Saúdské Arábii vážné riziko navrácení do Eritrey a Ukrajina jejich žádost podle článku 3 EÚLP nezohlednila.

Příklad: Ve věci *M. A. a další proti Litvě* ⁽⁵⁴⁾ se stěžovatelé, kteří uprchli z Čečenské republiky, pokusili třikrát překročit hranici mezi Litvou a Běloruskem. Ačkoli pokaždé tvrdili, že žádají o mezinárodní ochranu, byl jim odepřen vstup z důvodu, že neměli potřebné cestovní doklady. Litevští příslušníci pohraniční strážže jejich žádosti o azyl nepřijali a nepostoupili je příslušnému orgánu k posouzení a určení statusu, jak vyžaduje vnitrostátní právo. ESLP rozhodl, že nebylo provedeno posouzení, zda je bezpečné vrátit stěžovatele zpět do Běloruska, což je země, která není smluvní stranou EÚLP. Soud rozhodl, že neumožnění stěžovatelům podat žádost o azyl a jejich vyhoštění do Běloruska představují porušení článku 3 EÚLP.

⁽⁵³⁾ ESLP, *Kebe a další proti Ukrajině*, č. 12552/12, 12. ledna 2017.

⁽⁵⁴⁾ ESLP, *M. A. a další proti Litvě*, č. 59793/17, 11. prosince 2018. Viz též ESLP, *M. K. a další proti Polsku*, č. 40503/17, 42902/17 a 43643/17, 23. července 2020.

V krajních případech se na vystěhování, vyhoštění nebo vydání může vztahovat i článek 2 EÚLP, který chrání právo na život ⁽⁵⁵⁾.

1.9. Vracení a odtahování na moři

Na území EU a do členských států Rady Evropy lze vstoupit letecky, po souši nebo po moři. Operace ostrahy hranic probíhající na moři musí nejen respektovat lidská práva a uprchlické právo, ale musí být též v souladu s mezinárodním mořským právem.

Činnosti na volném moři se řídí Úmluvou OSN o mořském právu, jakož i Mezinárodní úmluvou o bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS) a Mezinárodní úmluvou o pátrání a záchraně na moři (SAR). Tyto nástroje obsahují povinnost poskytnout pomoc a zachránit osoby v nouzi na moři. Kapitán lodi je dále povinen dopravit osoby zachráněné na moři na „bezpečné místo“. V této souvislosti je jednou z nejkontroverznějších otázka, kde mají být vyloděny osoby zachráněné nebo zadržené na moři.

Vracení a odtahování vyvolává otázky o slučitelnosti se zásadou nenavrácení a právem opustit kteroukoli zemi. Prostřednictvím vracení na moři jsou osoby nuceny vrátit se do třetí země, odkud odcestovaly. Praxe odtahování brání lidem opustit území třetí země nebo – pokud se již nacházejí na volném moři – zabraňuje tomu, aby se dostali do teritoriálních vod členských států EU.

V rámci práva EU článek 13 ve spojení s články 3 a 4 Schengenského hraničního kodexu stanoví, že ostraha hranic musí zabránit nedovolenému překračování hranic a musí bránit osobám ve vyhýbání se kontrolám na hraničních přechodech a odrážet je od vyhýbání se těmto kontrolám při současném dodržení zásady nenavrácení. Nařízení o námořních hranicích (nařízení (EU) č. 656/2014) upravuje ostrahu vnějších námořních hranic prováděnou členskými státy EU v kontextu operativní spolupráce s agenturou Frontex. Článek 4 zajišťuje ochranu základních práv a dodržování zásady nenavrácení. Článek 10 nařízení o námořních hranicích stanoví způsoby vylodění zachráněných osob.

⁽⁵⁵⁾ ESLP, N. A. *proti Finsku*, č. 25244/18, 14. listopadu 2019.

Podle práva Rady Evropy se EÚLP vztahuje na všechny osoby, které podléhají jurisdikci členského státu Rady Evropy. ESLP při několika příležitostech ⁽⁵⁶⁾ rozhodl, že osoby mohou podléhat jeho jurisdikci, pokud nad nimi vykonává stát kontrolu na volném moři. Ve věci proti Itálii z roku 2012 velký senát ESLP stanovil práva migrantů snažících se dostat na evropskou půdu a povinnosti států za takových okolností.

Příklad: Ve věci *Hirsi Jamaa a další proti Itálii* ⁽⁵⁷⁾ byli stěžovatelé součástí skupiny asi 200 migrantů, včetně žadatelů o azyl a dalších osob, které italská pobřežní stráž zadržela na volném moři v maltském pátracím a záchraném prostoru. Na základě dohody uzavřené mezi Itálií a Libyí byli migranti okamžitě vráceni do Libye, aniž dostali příležitost požádat o azyl. Nebyla zaevidována jejich jména ani státní příslušnost. ESLP konstatoval, že situace v Libyi je známa a je snadné ji z četných zdrojů ověřit. Rozhodl tudíž, že italské úřady věděly, nebo měly vědět, že stěžovatelé budou po návratu do Libye jako migranti v protiprávním postavení vystaveni zacházení v rozporu s EÚLP a že jim nebude poskytnut žádný druh ochrany. Italské orgány též věděly, nebo měly vědět, že neexistovaly dostatečné záruky chránící stěžovatele před rizikem svévolného navrácení do jejich zemí původu, k nimž patřilo Somálsko a Eritrea. Měly vzít obzvláště v úvahu neexistenci jakéhokoli azylového řízení a nemožnost přinutit libyjské úřady k tomu, aby uznaly postavení uprchlíka udělený Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR).

ESLP znovu potvrdil, že skutečnost, že stěžovatelé nepožádali o azyl ani nepopsali rizika, jimž čelí v důsledku chybějícího azylového systému v Libyi, nezprostřuje Itálii jejich závazků podle článku 3 EÚLP. Znovu zdůraznil, že italské úřady měly zjistit, jak libyjské úřady plní své mezinárodní závazky v souvislosti s ochranou uprchlíků. Předáním stěžovatelů do Libye byl tudíž porušen článek 3 EÚLP, protože je vystavil riziku *navrácení*.

⁽⁵⁶⁾ ESLP, *Xhavara a další proti Itálii a Albánii* (rozhodnutí), č. 39473/98, 11. ledna 2001; ESLP, *Medvedyev a další proti Francii* [velký senát], č. 3394/03, 29. března 2010.

⁽⁵⁷⁾ ESLP, *Hirsi Jamaa a další proti Itálii* [velký senát], č. 27765/09, 23. února 2012.

Hlavní body

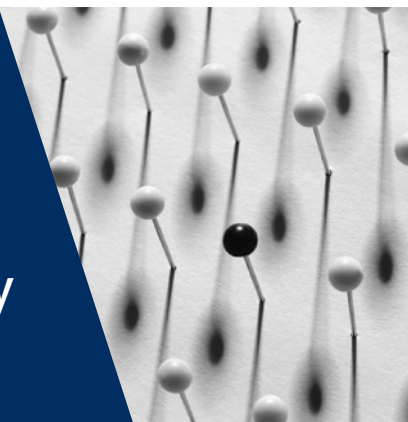
- Státy mají právo rozhodovat o tom, zda poskytnou cizím státním příslušníkům přístup na své území, musí však dodržet právo EU, EÚLP a příslušné záruky lidských práv (viz úvod k této kapitole).
- Právo EU a EÚLP zakazují odmítání osob na hranicích a jejich navrácení do států, kde jim hrozí pronásledování nebo jiná vážná újma (zákaz navrácení) (viz úvod k této kapitole).
- Právo EU stanoví společná pravidla pro členské státy EU ohledně vydávání krátkodobých víz (viz oddíl 1.1).
- Právo EU obsahuje záruky týkající se zajišťování ochrany hranic (viz oddíl 1.4) a činností v rámci ostrahy hranic, zejména na moři (viz oddíl 1.9).
- Právo EU, zejména schengenská *acquis*, umožňují jednotlivcům cestovat v rámci schengenského prostoru (viz oddíl 1.1).
- Režim malého pohraničního styku podle práva EU usnadňuje obyvatelům pohraničních oblastí překračování vnější pozemní hranice členského státu (viz oddíl 1.6).
- Podle práva EU znamená vydání zákazu vstupu určité osoby jedním státem schengenského prostoru zákaz vstupu této osoby do celého schengenského prostoru (viz oddíl 1.3).
- Listina EU stanoví právo na azyl a zákaz navrácení. *Acquis* EU v oblasti azylu se uplatňuje od okamžiku, kdy se příslušná osoba dostane na hranice EU. EÚLP nestanoví právo na azyl jako takové, je však zakázáno vracet jednotlivce a tím ho vystavovat hrozbě mučení nebo jiné formy špatného zacházení (viz oddíl 1.8).
- Za určitých okolností EÚLP omezuje právo státu zajistit nebo odmítnout migranta na své hranici (viz úvod této kapitoly a oddíly 1.7, 1.8 a 1.9) bez ohledu na to, zda je migrant v tranzitním prostoru nebo jinde v jurisdikci tohoto státu.

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

2

Rozsáhlé informační systémy EU a interoperabilita

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Nařízení o VIS, nařízení (ES) č. 767/2008 Rozhodnutí o přístupu donucovacích orgánů do systému VIS, 2008/633/SVV</p> <p>Nařízení o Eurodacu, nařízení (EU) č. 603/2013</p> <p>Nařízení o SIS, nařízení (EU) 2018/1862; nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, nařízení (EU) 2018/1861; nařízení o využívání SIS při navrácení, nařízení (EU) 2018/1860</p> <p>Nařízení o EES, nařízení (EU) 2017/2226</p> <p>Nařízení o ETIAS, nařízení (EU) 2018/1240</p> <p>Nařízení o ECRIS-TCN, nařízení (EU) 2019/816</p> <p>Nařízení o Europolu, nařízení (EU) 2016/794</p> <p>Nařízení o agentuře eu-LISA, nařízení (EU) 2018/1726</p>	<p>Informační systémy EU</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat („úmluva č. 108“)</p> <p>Modernizovaná úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat („modernizovaná úmluva č. 108“)</p> <p>ESLP, <i>S. a Marper</i> [velký senát], č. 30562/04 a 30566/04, 2008 (uchovávání otisků prstů)</p>
<p>Nařízení o interoperabilitě v oblasti hranic a víz, nařízení (EU) 2019/817</p> <p>Nařízení o interoperabilitě – azyl a migrace, nařízení (EU) 2019/818</p>	<p>Interoperabilita</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Úmluva č. 108</p> <p>Modernizovaná úmluva č. 108</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Listina EU, čl. 8 odst. 2 (právo na ochranu osobních údajů)</p> <p>Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), článek 5</p> <p>Směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení, směrnice (EU) 2016/680, článek 4</p> <p>SDEU, spojené věci C-293/12 a C-594/12, <i>Digital Rights Ireland</i> [velký senát], 2014 (zpracování nadměrného množství údajů)</p>	<p>Účelové omezení</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Modernizovaná úmluva č. 108, článek 5</p>
<p>Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), články 13 a 14</p> <p>Směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení, směrnice (EU) 2016/680, článek 13</p>	<p>Právo na informace</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Modernizovaná úmluva č. 108, článek 8</p>
<p>Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), článek 5</p> <p>SDEU, spojené věci C-293/12 a C-594/12, <i>Digital Rights Ireland</i> [velký senát], 2014 (ochrana osobních údajů proti riziku zneužití a neoprávněného přístupu)</p> <p>Směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení, směrnice (EU) 2016/680, článek 4</p> <p>Právní nástroje zřizující informační systémy EU (uvedené výše)</p>	<p>Neoprávněný přístup k údajům</p>	<p>Modernizovaná úmluva č. 108, článek 7</p>
<p>Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), kapitola 5</p> <p>Směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení, směrnice (EU) 2016/680, kapitola 5</p> <p>Právní nástroje zřizující informační systémy EU (uvedené výše)</p>	<p>Předávání údajů třetím zemím</p>	<p>Modernizovaná úmluva č. 108, článek 14</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Listina EU, čl. 8 odst. 2 (právo na ochranu osobních údajů)</p> <p>Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), články 15–17</p> <p>Směrnice o ochraně osobních údajů policí a orgány činnými v trestním řízení, směrnice (EU) 2016/680, články 14–17</p> <p>SDEU, spojené věci C-203/15 a C-698/15, <i>Tele2 Sverige</i> [velký senát], 2016 (povinnost oznámení s cílem zajistit právo na účinnou právní ochranu)</p>	<p>Práva subjektu údajů (přístup k údajům, jejich oprava a výmaz)</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Modernizovaná úmluva č. 108, článek 9</p> <p>ESLP, <i>Segerstedt-Wiberg a další proti Švédsku</i>, č. 62332/00, 2006 (přístup k informacím v držení bezpečnostních složek)</p>

Úvod

Tato kapitola se zabývá rozsáhlými informačními systémy v prostoru svobody, bezpečnosti a práva zřízenými EU. Představuje záruky týkající se vybraných základních práv, zejména práv souvisejících s ochranou údajů, právem na respektování soukromého života, právem na azyl a právem na účinnou právní ochranu. Vysvětluje také interoperabilitu, jíž se dosahuje propojením rozsáhlých informačních systémů EU a která umožní oprávněným uživatelům vyhledávat jednotlivce v různých systémech a prohlížet údaje, k nimž mají oprávněný přístup, namísto toho, aby v každém systému vyhledávali samostatně.

V rámci práva EU se vízové, pohraniční, azylové a imigrační orgány členských států EU při přijímání rozhodnutí týkajících se určité osoby stále více spoléhají na technologie. Informační systémy rovněž stále častěji slouží účelům vnitřní bezpečnosti. Pro státní příslušníky třetích zemí – žadatele o mezinárodní ochranu, nelegálními migranty, žadatele o víza nebo každodenní cestující – je obtížné pochopit, jak fungují informační systémy a jak ovlivňují rozhodování.

EU zřídila šest rozsáhlých informačních systémů, nepočítaje databáze Europolu. Tyto informační systémy poskytují podporu pro řízení migrace, azylu a správu hranic, posilují justiční spolupráci a přispívají k posílení vnitřní bezpečnosti v Unii.

Agentura Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA) byla zřízena v roce 2011 [nařízením \(EU\) č. 1077/2011](#) a její mandát byl posílen [nařízením \(EU\) 2018/1726](#). Agentura odpovídá za vývoj a provozní řízení rozsáhlých informačních systémů EU. Zajišťuje

jejich účinný, bezpečný a nepřetržitý provoz, jakož i soustavnou a nepřetržitou výměnu údajů mezi vnitrostátními orgány, které je používají. Agentura musí zajistit nejvyšší úroveň bezpečnosti, kvality a ochrany údajů.

V rámci práva Rady Evropy stanoví Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (CETS č. 108), modernizovaná pozměňujícím protokolem (CETS č. 223), základní zásady ochrany zpracování osobních údajů, které provádí soukromý i veřejný sektor. Tyto zásady se rovněž vztahují na zpracování údajů rozsáhlými informačními systémy EU. Úmluva č. 108 a její modernizační protokol („modernizovaná úmluva č. 108“) chrání jednotlivce před zneužíváním, které může doprovázet zpracování osobních údajů, a snaží se řídit přeshraniční toky osobních údajů. V rámci práva na respektování soukromého a rodinného života podle článku 8 EÚLP se ESPL zabýval automatizovaným zpracováním osobních údajů v rozsáhlých databázích zřízených na vnitrostátní úrovni. Spolu s nástroji „měkkého“ práva Rady Evropy, jako je **doporučení týkající se policie** (doporučení č. R (87) 15), tato judikatura poskytuje pokyny k používání osobních údajů donucovacími orgány, například při vyhledávání v některém z níže uvedených informačních systémů EU.

2.1. Rozsáhlé informační systémy EU

Informační systémy EU se používají v řadě procesů souvisejících s migrací: v azylovém řízení, při vyřizování víz, při hraničních kontrolách, při vydávání povolení k pobytu, při zadržení nelegálních migrantů, v řízeních o navrácení a při vydávání zákazů vstupu, jakož i při výměně informací o odsouzeních státních příslušníků třetích zemí za trestný čin. Slouží i dalším účelům. Donucovací orgány do nich za přísných podmínek mohou nahlížet zejména v souvislosti s bojem proti terorismu a jiné závažné trestné činnosti. Tento oddíl představuje šest rozsáhlých informačních systémů EU, jakož i databáze Europolu a to, jak se stanou interoperabilními. V červenci 2020 byly v provozu pouze první tři níže uvedené systémy (evropská databáze otisků prstů žadatelů o azyl (Eurodac), Vízový informační systém (VIS) a SIS), přičemž právní rámec systémů Eurodac a VIS byl předmětem přezkumu.

2.1.1. Evropská databáze otisků prstů (Eurodac)

Eurodac obsahuje otisky prstů státních příslušníků třetích zemí, kteří žádají o azyl v jednom ze členských států EU, jakož i otisky prstů migrantů zadržených v souvislosti s neoprávněným překročením hranic. Otisky prstů dětí mladších 14 let se nezpracovávají, ačkoli cílem **probíhajícího přezkumu** nařízení o Eurodacu je

snížit tento věk na 6 let. Podle agentury eu-LISA bylo do Eurodacu uloženo v roce 2018 téměř 5,5 milionu souborů údajů o otiscích prstů ⁽⁵⁸⁾. Systém je v provozu od roku 2003 a v roce 2013 byl revidován nařízením (EU) č. 603/2013 (nařízením o Eurodacu) ⁽⁵⁹⁾.

Eurodac pomáhá členským státům EU určit, kde žadatelé o mezinárodní ochranu poprvé vstoupili do EU. Uchovávání otisků prstů v Eurodacu umožňuje členskému státu EU zjistit, zda dotyčná osoba již požádala o azyl jinde nebo zda byla zadržena v jiném členském státě EU po neoprávněném vstupu. Pomáhá tedy členským státům EU uplatňovat [dublínské nařízení](#) (nařízení (EU) č. 604/2013) (viz [oddíl 5.2](#)).

Dalšími účely, kvůli kterým mají vnitrostátní donucovací orgány a Agentura EU pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) oprávnění k přístupu k údajům v Eurodacu, jsou prevence, odhalování nebo vyšetřování teroristických trestných činů či jiné závažné trestné činnosti, avšak výlučně pro tyto účely, a to za přísných podmínek. Kvůli praktickým překážkám se Europol ještě v červenci 2020 nemohl připojit k Eurodacu.

Nařízení o Eurodacu je použitelné ve všech členských státech EU i v zemích přidružených k Schengenu ⁽⁶⁰⁾.

2.1.2. Vízový informační systém (VIS)

Cílem systému VIS je usnadnit postup podávání žádosti o schengenská víza (krátkodobá víza) a výměnu údajů o těchto žádostech mezi členskými státy schengenského prostoru, včetně jejich diplomatických a konzulárních zastoupení. Slouží rovněž účelům souvisejícím s azylem, kontrolou přistěhovalců a bezpečností. Uchovává údaje o žadatelích o víza, včetně otisků prstů, fotografií a rozhodnutí o žádostech o krátkodobá víza. Otisky prstů dětí mladších 12 let se nezpracovávají, ačkoli cílem [probíhajícího přezkumu](#) nařízení o VIS je snížit tuto věkovou hranici na 6 let.

⁽⁵⁸⁾ eu-LISA (2019), *Eurodac – 2018 annual report*, červen 2019, s. 4.

⁽⁵⁹⁾ Je doplněno prováděcím nařízením, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro uplatňování Eurodacu; viz [prováděcí nařízení Komise \(ES\) č. 1560/2003](#) (Úř. věst. 2003, L 222/3) ve znění [prováděcího nařízení Komise \(EU\) č. 118/2014](#) (Úř. věst. 2014, L 39/1).

⁽⁶⁰⁾ Irsko je vázáno pouze nařízením Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublínské úmluvy, Úř. věst. 2000 L 316/1.

Nařízení o VIS, nařízení (ES) č. 767/2008, popisuje, jak VIS funguje. VIS byl zaveden po celém světě v listopadu 2015 ⁽⁶¹⁾. Do srpna 2018 bylo do systému VIS vloženo více než 60 milionů žádostí o víza a 40 milionů souborů údajů o otiscích prstů ⁽⁶²⁾.

Jelikož jedním z účelů VIS je posílení vnitřní bezpečnosti schengenského prostoru, poskytuje **rozhodnutí Rady 2008/633/SVV** vnitrostátním donucovacím orgánům a Europolu přístup k údajům za účelem prevence, odhalování nebo vyšetřování teroristických trestných činů nebo jiné závažné trestné činnosti, avšak pouze pro tyto účely a za přísných podmínek. Tento přístup se začal uplatňovat od září 2013 ⁽⁶³⁾. V **tabulce 2** se uvádí, ve kterých členských státech EU je VIS použitelný.

2.1.3. Schengenský informační systém (SIS)

V SIS jsou uchovávány záznamy o určitých kategoriích hledaných nebo pohřešovaných osob (občanů EU i státních příslušníků třetích zemí) a o pohřešovaných věcech. Obsahuje rovněž záznamy o státních příslušnících třetích zemí, na něž se vztahuje odepření vstupu nebo rozhodnutí o navrácení. Databáze obsahuje pokyny pro policisty a příslušníky pohraniční stráže ohledně konkrétních opatření, která mají přijmout v případě nalezení osoby nebo věci (např. zatčení podezřelé osoby, ochrana zranitelné pohřešované osoby nebo zabavení neplatného cestovního pasu). Vnitrostátní donucovací orgány, orgány ochrany hranic a celní, vízové a justiční orgány mají přístup k údajům uchovávaným v SIS, a to výhradně v rámci svého mandátu.

Systém je v provozu od března 1995; jeho vyspělejší druhá generace ⁽⁶⁴⁾ byla spuštěna v dubnu 2013. V prosinci 2018 vstoupil v platnost přezkum právního rámce SIS zahrnující tři různé právní akty – konkrétně **nařízení o SIS** (nařízení (EU) 2018/1862),

⁽⁶¹⁾ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2015/912 ze dne 12. června 2015, kterým se určuje datum zahájení provozu Vízového informačního systému (VIS) ve dvacátém prvním, dvacátém druhém a dvacátém třetím regionu, Úř. věst. 2015 L 148/28.

⁽⁶²⁾ Evropská komise (2019), *Factsheet: EU Information systems – Security and Borders*, Brusel, duben 2019, s. 1.

⁽⁶³⁾ Viz rozhodnutí Rady 2013/392/EU ze dne 22. července 2013, kterým se stanoví datum použitelnosti rozhodnutí 2008/633/SVV o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému (VIS) pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů, Úř. věst. 2013, L 198/45, které bylo poté nahrazeno na základě úspěšné žaloby na neplatnost podané k SDEU prováděcím rozhodnutím Rady (EU) 2015/1956 ze dne 26. října 2015, kterým se stanoví datum použitelnosti rozhodnutí 2008/633/SVV o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému (VIS) pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů, Úř. věst. 2015, L 284/146.

⁽⁶⁴⁾ Viz nařízení (EU) č. 1987/2006, Úř. věst. 2006 L 381/4; a rozhodnutí 2007/533/SVV, Úř. věst. 2007 L 205/63.

nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol (nařízení (EU) 2018/1861) a nařízení o využívání SIS při navracení (nařízení (EU) 2018/1860). Přinesl důležitá technická a operativní zlepšení, včetně nových kategorií záznamů (např. rozhodnutí o navracení), a vytvořil účinnější výměnu informací mezi donucovacími orgány členských států EU a s agenturami EU, jako je Europol, Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a Frontex. V roce 2018 obsahoval SIS celkem přes 82 milionů záznamů, z nichž pouze asi 930 000 tvořily záznamy o osobách, zbytek pak o věcech. V roce 2018 bylo zaznamenáno více než 6,1 miliardy nahlédnutí do SIS a SIS tak byl nejpoužívanějším informačním systémem EU v oblasti migrace a bezpečnosti ⁽⁶⁵⁾. V [tabulce 2](#) se uvádí, ve kterých členských státech EU je SIS použitelný.

2.1.4. Systém vstupu/výstupu (EES)

Systém EES byl zřízen [nařízením o EES](#) (nařízením (EU) 2017/2226, naposledy pozměněným [nařízením \(EU\) 2019/817](#)) za účelem registrace pohybu všech státních příslušníků třetích zemí s povolením ke krátkodobému pobytu (cestujícím s vízovou povinností i bezvízovým stykem) do schengenského prostoru a z něj, což znamená jednu nebo více návštěv v délce nejvýše 90 dnů v období 180 dnů. Systém vypočítává a monitoruje délku pobytu státních příslušníků třetích zemí s oprávněním vstoupit s cílem usnadnit překračování hranic cestujícím v dobré víře a identifikovat osoby překračující povolenou délku oprávněného pobytu a podvodně zneužití totožnosti. Nahradí stávající povinnost ručně opatřovat cestovní pasy otiskem razítka elektronickou evidencí toho, kdy a kde daná osoba vstoupila do schengenského prostoru a kdy a kde jej opustila, a automatizovaným výpočtem toho, kolik dnů může daná osoba ještě v rámci krátkodobého pobytu zůstat. EES rovněž zaznamenává odeření vstupu.

Mezi cíle systému EES patří rovněž předcházení nedovolenému přistěhovalectví a usnadnění řízení migračních toků. Dalším účelem systému je přispívat k prevenci, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiné závažné trestné činnosti. Přístup k údajům v nich uloženým tedy budou mít vedle pohraničních, vízových a imigračních orgánů vnitrostátní donucovací orgány a Europol, avšak pouze pro účely související s národní bezpečností popsané výše a za přísných podmínek.

Očekává se, že systém bude uveden do provozu v roce 2022. EES bude použitelný ve všech státech, které jsou součástí schengenského prostoru (viz [tabulka 2](#)).

⁽⁶⁵⁾ eu-LISA (2019), *SIS II – 2018 Annual Statistics: Factsheet*, březen 2019.

2.1.5. Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)

Nařízení o ETIAS (nařízení (EU) 2018/1240, naposledy pozměněné [nařízením \(EU\) 2019/817](#)) zavedlo systém předhraničních kontrol pro cestující s bezvízovým stykem. Automatizovaný systém prověřuje státní příslušníky třetích zemí s bezvízovým stykem s cílem zjistit, zda by jim měl být povolen vstup do EU pro pobyt v délce až 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů. Prostřednictvím on-line nástroje pro podávání žádostí shromažďuje osobní údaje o cestujících s bezvízovým stykem před jejich příjezdem na vnější hranice EU. Frontex a orgány ochrany hranic příslušných členských států tyto údaje porovnávají se všemi příslušnými databázemi. Pokud z těchto kontrol vyplyne, že daná osoba nepředstavuje riziko pro bezpečnost, riziko z hlediska nelegální migrace nebo riziko pro veřejné zdraví, obdrží daná osoba automatické povolení k cestě do EU. V opačném případě bude žádost postoupena k manuální kontrole prováděné příslušnými orgány. Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) tak usnadňuje cestování tím, že cestujícím poskytuje včasné informace o tom, zda budou pravděpodobně oprávněni ke vstupu do schengenského prostoru.

Před zahájením cesty mají dopravci, jako jsou letecké společnosti, omezený přístup k údajům ETIAS a EES pouze za účelem ověření, zda je cestující držitelem povolení ETIAS a zda ještě nevyčerpal 90 dnů během období 180 dnů.

Očekává se, že systém bude uveden do provozu na konci roku 2022. ETIAS se bude vztahovat na všechny státy, které jsou součástí schengenského prostoru (viz [tabulka 2](#)).

2.1.6. Evropský informační systém rejstříků trestů státních příslušníků třetích zemí (ECRIS-TCN)

ECRIS-TCN je centralizovaná databáze, která umožňuje členským státům EU vyměňovat si informace o rejstříku trestů státních příslušníků třetích zemí odsouzených v EU. Funguje na základě „pozitivního/negativního nálezu“. Systém byl zřízen [nařízením o ECRIS-TCN](#) (nařízením (EU) 2019/816) a doplňuje decentralizovanou databázi rejstříků trestů EU (Evropský informační systém rejstříků trestů, ECRIS) zřízenou [rozhodnutím Rady 2009/316/SVV](#).

ECRIS-TCN pomáhá na základě „pozitivního/negativního nálezu“ určit, které členské státy uchovávají informace z rejstříku trestů o daném státním příslušníkovi třetí země, který se prověřuje. Vyhledávání lze provádět za použití biometrických údajů, jako jsou otisky prstů. V případě pozitivního nálezu se mohou vnitrostátní justiční orgány pomocí systému ECRIS dvoustraně obrátit na příslušný členský stát s žádostí o další informace.

Vnitrostátní orgány budou oprávněny vyhledávat v systému ECRIS-TCN pro účely trestního řízení, ale také pro účely jiného než trestního řízení (např. při zpracování žádosti o povolení k pobytu). Europol, Eurojust a Úřad evropského veřejného žalobce mají rovněž přímý přístup do ECRIS-TCN v rámci svých příslušných mandátů.

Očekává se, že ECRIS-TCN bude uveden do provozu na konci roku 2022. Jsou do něj zapojeny všechny členské státy EU s výjimkou Dánska a Irska (viz [tabulka 2](#)).

2.1.7. Informační systém Europolu (EIS)

EIS je ústřední databází Europolu s informacemi a zpravodajství o trestné činnosti. Je upraven zakládajícím nařízením Europolu – [nařízením \(EU\) 2016/794](#) – a začal fungovat v roce 2005. Zahrnuje všechny oblasti trestné činnosti svěřené Europolu a obsahuje informace o závažných trestných činech nadnárodní povahy, o podezřelých a odsouzených osobách, o zločineckých strukturách a o prostředcích použitých ke spáchání trestných činů. Modernizovaná verze EIS, která byla spuštěna v roce 2013, umožňuje ukládat a porovnávat biometrické údaje a údaje související s kyberkriminalitou. EIS umožňuje ověřit, zda jsou mimo vnitrostátní jurisdikci dostupné nějaké informace o jednotlivci nebo předmětu zájmu.

Do EIS mají přístup zaměstnanci Europolu a určení úředníci donucovacích orgánů členských států EU. Vnitrostátní orgány mohou v systému provádět vyhledávání a v případě pozitivního nálezu mohou požádat o dodatečné informace prostřednictvím aplikace sítě Europolu pro bezpečnou výměnu informací (SIENA). Kromě toho mohou mít prostřednictvím operačního střediska Europolu nepřímý přístup k uchování a vyhledávání údajů [spolupracující partneři Europolu](#).

Tabulka 2 uvádí stávající rozsáhlé informační systémy a uvádí hlavní účel, dotčené státní příslušníky třetích zemí, zpracovávané biometrické údaje a jejich zeměpisnou použitelnost. Více informací o těchto databázích EU, zejména z hlediska ochrany údajů, viz [Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů](#), oddíl 8.3.2.

Tabulka 2: Rozsáhlé informační systémy EU v oblasti migrace a bezpečnosti

Informační systém	Hlavní účel	Dotčené osoby	Biometrické údaje	Použitelnost
Eurodac	Určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu Další účel: prosazování práva	Žadatelé o mezinárodní ochranu a osoby požívající mezinárodní ochrany Migranti, kteří nelegálně překročili vnější hranice		27 členských států EU + země přidružené k Schengenu
VIS	Uspadnění výměny údajů o žádostech o udělení víza mezi členskými státy schengenského prostoru Další účel: prosazování práva	Žadatelé o víza a osoby poskytující podporu		24 členských států EU (kromě Kypru, Chorvatska, Irska) + země přidružené k Schengenu
SIS	Uspadnění spolupráce donucovacích orgánů v zájmu zajištění bezpečnosti v EU a v členských státech schengenského prostoru	Pohřešované, zranitelné a hledané osoby	 	25 členských států EU (kromě Kypru a Irska) + země přidružené k Schengenu
SIS – hraniční kontroly	Zadání a zpracování záznamů za účelem odepření vstupu do členských států schengenského prostoru nebo zákazu pobytu v nich	Státní příslušníci třetích zemí odsouzení za spáchání trestného činu podléhajícího trestu odnětí svobody v délce nejméně jednoho roku nebo podezřelí ze spáchání takového trestného činu Nelegální migranti	 	25 členských států EU (kromě Kypru a Irska) + země přidružené k Schengenu

Informační systém	Hlavní účel	Dotčené osoby	Biometrické údaje	Použitelnost
SIS – navrácení	Zadání a zpracování záznamů o státních příslušnících třetích zemí, na které se vztahuje rozhodnutí o navrácení	Nelegální migranti, na které se vztahuje rozhodnutí o navrácení	 	25 členských států EU (kromě Kypru a Irska) + země přidružené k Schengenu
EES	Vypočítání a monitorování délky oprávněných pobytů státních příslušníků třetích zemí a odhalení osob, které tuto délku pobytu překročí	Cestující, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, přijíždějící na krátkodobé pobyty	 	24 členských států EU (kromě Kypru, Chorvatska, Irska) + země přidružené k Schengenu
ETIAS	Předběžné posouzení toho, zda státní příslušník třetí země osvobozený od vízové povinnosti představuje bezpečnostní riziko, riziko nelegální migrace nebo riziko pro veřejné zdraví	Cestující ze třetích zemí s bezvízovým stykem	Žádné	26 členských států EU (kromě Irska) + země přidružené k Schengenu
ECRIS–TCN	Sdílení informací o předchozích odsouzeních státních příslušníků třetích zemí	Státní příslušníci třetích zemí se záznamem v rejstříku trestů	 	25 členských států EU (kromě Dánska a Irska)
EIS	Uchování a vyhledávání údajů o závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu	Osoby podezřelé nebo odsouzené za závažnou organizovanou trestnou činnost a terorismus	 	27 členských států EU

Poznámka: **Modré zbarvení** informačního systému znamená, že systém začne (plně) fungovat později – přesné datum určí Evropská komise. Aktuální informace o datech spuštění naleznete na adrese eulisa.europa.eu (v případě všech informačních systémů kromě systému Europolu) a na stránce europol.europa.eu (pro systém Europolu)

  : otisky prstů; : otisky dlaní; : zobrazení obličeje; : profil DNA.

Země přidružené k Schengenu: Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

Více informací o použitelnosti viz poznámky k příloze 1.

Zdroj: FRA, na základě právních nástrojů, 2020

2.2. Interoperabilita

Interoperabilita je schopnost různých informačních systémů vzájemně komunikovat a vyměňovat si údaje. V praxi to znamená, že oprávnění uživatelé budou moci provádět cílené vyhledávání určité osoby v různých informačních systémech najednou a prohlížet osobní údaje, k nimž mají oprávnění, místo toho, aby museli provádět vícenásobné vyhledávání v jednotlivých systémech. To je třeba provést v souladu s jejich přístupovými právy a požadavky na ochranu údajů základních systémů. Jinými slovy, informační systémy EU, které v současné době nejsou vzájemně propojeny a fungují izolovaně, se budou moci „mezi sebou“ vzájemně propojit, jakmile budou interoperabilní. Cílem interoperability je pomoci orgánům při ověřování totožnosti osob, jejichž údaje jsou uloženy alespoň v jednom ze základních informačních systémů, a při odhalování vícenásobných identit.

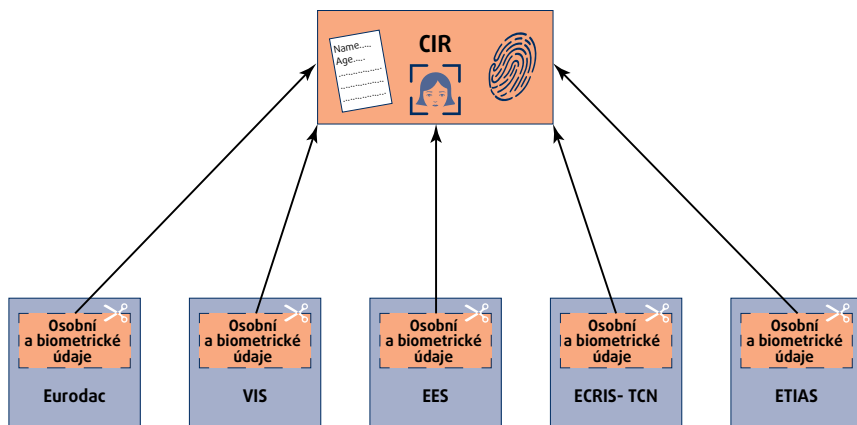
Interoperabilita může zvýšit ochranu (například tím, že podpoří odhalování pohřešovaných osob, včetně dětí), ale také vytváří výzvy v oblasti základních práv. Ty vyplývají ze slabého postavení jednotlivců, jejichž údaje jsou uloženy v informačních systémech a kteří často neznají svá práva.

Hlavní složky interoperability rozsáhlých informačních systémů EU zavedené nařízeními o interoperabilitě ([nařízení \(EU\) 2019/817](#) a [nařízení \(EU\) 2019/818](#)) jsou vysvětleny v oddílech 2.2.1 až 2.2.4. Očekává se, že interoperabilita bude zavedena do konce roku 2023.

2.2.1. Společné úložiště údajů o totožnosti

Společné úložiště údajů o totožnosti (CIR) uchovává základní údaje o totožnosti všech osob, jejichž údaje se nachází v rozsáhlých informačních systémech EU, ve společném centrálním úložišti údajů (kapitola IV nařízení o interoperabilitě). Toto úložiště údajů o totožnosti bude společné pro všechny informační systémy a budou je používat všechny tyto systémy s výjimkou SIS, pro který se použije samostatné technické řešení. Určité biometrické a osobní údaje o osobách jsou přesunuty ze stávajících systémů (např. z Eurodacu, VIS a EES) a uloženy na společné platformě, jak je znázorněno na obrázku 2. Nové informační systémy (ETIAS a ECRIS-TCN) začlení tuto složku do své architektury. Údaje uložené ve společném úložišti jsou i nadále „součástí“ základních informačních systémů.

Obrázek 2: Společné úložiště údajů o totožnosti

Zdroj: FRA, 2020

2.2.2. Evropský vyhledávací portál

Evropský vyhledávací portál (ESP) funguje jako jednotný portál pro vyhledávání v různých informačních systémech a v úložišti CIR naráz prostřednictvím jednoho vyhledávání. Prostřednictvím portálu si uživatelé budou moci prohlédnout údaje o fyzické osobě uložené v těch informačních systémech, k jejichž prohlížení mají oprávnění, včetně SIS, EIS a dvou databází Interpolu, a to jak osobní, tak biometrické údaje. Kombinované výsledky se zobrazí na jedné obrazovce.

2.2.3. Detektor vícenásobné totožnosti

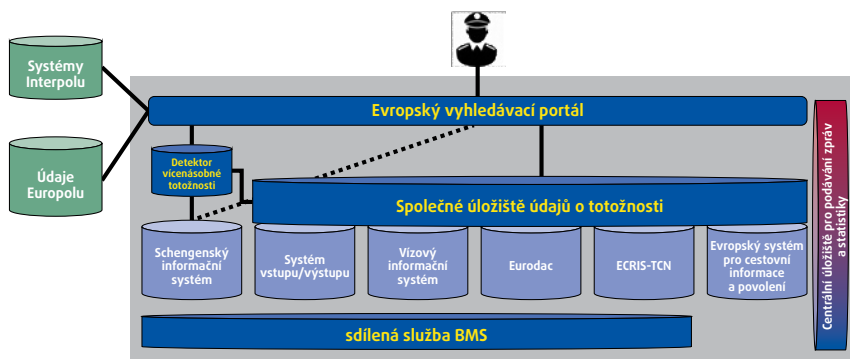
Detektor vícenásobné totožnosti (MID) je mechanismus pro zjišťování, zda nejsou údaje o téže osobě uloženy v několika informačních systémech pod různými jmény a totožnostmi (kapitola V nařízení o interoperabilitě). Budou odhaleny a propojeny různé totožnosti používané stejnou osobou, což pomůže s odhalováním podvodného zneužití totožnosti. Když vnitrostátní orgány s přístupovými právy vyhledávají v systémech, mohou vidět všechny totožnosti registrované v systémech, které se vztahují k dané osobě, bez ohledu na to, zda byly uloženy pod jiným jménem či nikoli. Detektor vícenásobné totožnosti má zajistit správnou identifikaci jednotlivce prostřednictvím automatizovaného, ale i manuálního procesu ověřování.

2.2.4. Sdílená služba pro porovnávání biometrických údajů

Porovnáním šablon z biometrických údajů uložených v informačních systémech umožňuje sdílená služba pro porovnávání biometrických údajů (BMS) vyhledávat a porovnávat biometrické údaje, např. otisky prstů a zobrazení obličeje, v různých informačních systémech (kapitola III nařízení o interoperabilitě). Jedná se o nástroj, který usnadňuje vyhledávání v různých systémech využívajících biometrické údaje. Bez něj by biometrické údaje nemohly být použity pro CIR a detektor vícenásobné totožnosti.

Obrázek 3 znázorňuje technické složky interoperability rozsáhlých informačních systémů a jednotlivé dotčené základní informační systémy.

Obrázek 3: Technické složky interoperability

Zdroj: Evropská komise, 2018

2.3. Dohled

Aby byla zajištěna vysoká a jednotná úroveň ochrany údajů, jsou **podle práva EU** vnitrostátní orgány a orgány EU pověřeny dohledem nad tím, zda informační systémy dodržují standardy EU v oblasti ochrany údajů. O dohled se dělí úřady pro ochranu osobních údajů členských států EU a evropský inspektor ochrany údajů. Každý jednotlivý informační systém, jakož i nařízení o interoperabilitě stanoví jejich konkrétní úlohy a pravomoci.

Evropský inspektor ochrany údajů odpovídá za sledování a zajištění ochrany základních práv fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů agenturami a subjekty EU, včetně údajů uložených v rozsáhlých informačních systémech EU. Za tímto účelem vystupuje evropský inspektor ochrany údajů jako orgán pro vyšetřování a vyřizování stížností. Úzce spolupracuje s vnitrostátními dozorovými úřady.

Ačkoli mezi právními základy informačních systémů EU existují drobné rozdíly, obecně stanoví, že vnitrostátní úřady pro ochranu osobních údajů a evropský inspektor ochrany údajů musí spolupracovat, přičemž každý z nich jedná v rámci svých vlastních pravomocí. Vytvářejí koordinační skupiny pro dohled nad každým rozsáhlým informačním systémem EU s cílem zajistit koordinovaný a účinný dohled nad jejich fungováním. Zástupci vnitrostátních úřadů pro ochranu osobních údajů a evropského inspektora ochrany údajů se pravidelně setkávají, obvykle dvakrát ročně, v rámci Evropského sboru pro ochranu osobních údajů, aby projednali společné problémy týkající se dohledu. Činnosti zahrnují mimo jiné společné inspekce a šetření a práci na společné metodice. Stejně povinnosti vyplývají rovněž z článku 62 **nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU** (nařízení (EU) 2018/1725).

Kromě toho má každá osoba právo podat stížnost u vnitrostátního úřadu pro ochranu osobních údajů, který musí věc prošetřit a do tří měsíců stěžovatele informovat o pokroku při vyřizování stížnosti nebo o jeho výsledku⁽⁶⁶⁾. V případě údajného porušení ochrany osobních údajů ze strany agentury eu-LISA při správě informačních systémů EU se mohou jednotlivci obrátit na evropského inspektora ochrany údajů, který musí stěžovatele informovat o pokroku a výsledku stížnosti do tří měsíců (čl. 57 odst. 1 písm. e) a článek 63 nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU). V případě neúspěchu mohou oba postupy pro podávání stížností vést k soudnímu přezkumu: u příslušných vnitrostátních soudů, případně u SDEU⁽⁶⁷⁾ (viz také oddíl 2.8).

V rámci práva Rady Evropy modernizovaná úmluva č. 108 vyžaduje, aby státy jmenovaly jeden nebo více plně nezávislých a nestranných dozorových úřadů pro zajištění dodržování úmluvy (článek 15). Tyto úřady musí mít pravomoc vyšetřovat, zasahovat, vydávat rozhodnutí o porušení standardů ochrany údajů stanovených v úmluvě a ukládat správní sankce, jakož i pravomoc zahájit soudní řízení v případě údajného porušení záruk stanovených v úmluvě. Dozorové úřady musí být rovněž pověřeny vyřizováním individuálních stížností týkajících se práv v oblasti ochrany údajů.

⁽⁶⁶⁾ GDPR, čl. 13 odst. 2 písm. d), čl. 14 odst. 2 písm. e) a články 52–53.

⁽⁶⁷⁾ GDPR, článek 52; nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU, článek 64.

2.4. Účelové omezení, minimalizace údajů a přesnost údajů

V rámci práva EU zásada účelového omezení vyžaduje, aby osobní údaje byly shromažďovány pouze ke stanoveným účelům, které musí být výslovně definovány. Tato zásada vyplývá z čl. 8 odst. 2 *Listiny EU* a odráží se v právních předpisech EU o ochraně osobních údajů, konkrétně v čl. 5 odst. 1 písm. b) *nařízení GDPR*, jakož i v čl. 4 odst. 1 písm. b) *směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení* a čl. 4 odst. 1 písm. b) *nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU*. Účelové omezení rovněž znamená, že osobní údaje nesmí být dále zpracovávány způsobem, který je s těmito účely neslučitelný. Dotčená osoba musí být schopna předvídat účel, pro který budou údaje zpracovávány ⁽⁶⁸⁾.

Všechny právní nástroje zřizující informační systémy EU stanovují účel zpracování osobních údajů. Informační systémy EU mohou mít další účely, jako je pomoc při zadržení a navrácení nelegálních migrantů, jakož i boj proti terorismu a dalším závažným trestným činům (viz tabulka 3) ⁽⁶⁹⁾. Optimalizace využívání informačních systémů a jejich interoperabilita pro další účely nesmí vést k rozšíření o neplánované funkce, tedy k použití údajů k účelům, které nebyly původně zamýšleny.

Tabulka 3: Primární a další účely v právních nástrojích týkajících se informačních systémů EU

Informační systém	Primární účel	Další účely	
		Zadržení a návrat	Boj proti závažné trestné činnosti a terorismu
Eurodac	Uplatňování dublinského nařízení	Ano (částečně – zadržení)	Ano
VIS	Podpora procesu podávání žádostí o víza a hraničních kontrol	Ano	Ano
SIS	Ochrana vnitřní bezpečnosti v členských státech	Ne	–
SIS – hranice	Zpracování záznamů o odepření vstupu a pobytu	–	Ne

⁽⁶⁸⁾ ESD, C-275/06, *Productores de Música de España (Promusicae) proti Telefónica de España SAU*, stanovisko generální advokátky Kokott ze dne 18. července 2007, bod 53.

⁽⁶⁹⁾ Viz též SDEU, C-482/08, *Spojené království Velké Británie a Severního Irsku proti Radě Evropské unie [velký senát]*, 26. října 2010.

Informační systém	Primární účel	Další účely	
		Zadržení a návrat	Boj proti závažné trestné činnosti a terorismu
SIS – navracení	Zpracování záznamů o rozhodnutích o navracení	–	Ne
EES	Registrace vstupu a výstupu všech státních příslušníků třetích zemí	Ano	Ano
ETIAS	Předhraniční kontroly státních příslušníků třetích zemí s bezvízovým stykem	Ne	Ano
ECRIS-TCN	Výměna informací o předchozích odsouzeních státních příslušníků třetích zemí v jiných členských státech EU v rámci justiční spolupráce	Ne	–
Interoperabilita	Zajištění správné identifikace osoby	–	–

Poznámka: – = již součástí primárního účelu.

Zdroj: FRA, na základě stávajících právních nástrojů, 2020

Současným trendem informačních systémů EU i vnitrostátních systémů je zpracovávat více biometrických a alfanumerických údajů. Zásada účelového omezení úzce souvisí se zásadou minimalizace údajů. Ta je uvedena v čl. 5 odst. 1 písm. c) nařízení GDPR, v čl. 4 odst. 1 písm. c) směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení a v čl. 4 odst. 1 písm. c) nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU. Minimalizace údajů vyžaduje, aby osobní údaje byly přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány. V souladu se zásadou minimalizace údajů by například ve VIS měly být dříve odebrané biometrické údaje znovu použity, pokud žadatel do 59 měsíců znovu požádá o schengenské vízum (čl. 13 odst. 3 [vízového kodexu](#) (nařízení (ES) č. 810/2009)).

Příklad: Ve věci *Digital Rights Ireland* ⁽⁷⁰⁾ SDEU kritizoval, že se [směrnice o uchovávání údajů \(2006/24/ES\)](#) vztahuje všeobecně na každou osobu, na každý prostředek elektronické komunikace a na všechny provozní údaje bez jakéhokoli rozlišování, omezení či výjimky.

Podle zásady přesnosti údajů by správce neměl používat informace, aniž by podnikl kroky k tomu, aby s přiměřenou jistotou zajistil přesnost a aktuálnost údajů. Tato zásada se odráží v čl. 5 odst. 1 písm. d) nařízení GDPR, v čl. 4 odst. 1 písm. d) směrnice o ochraně osobních údajů policií a orgány činnými v trestním řízení a v čl. 4 odst. 1 písm. d) nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU. Správce musí přijmout veškerá přiměřená opatření, aby zajistil, že nepřesné osobní údaje budou neprodleně vymazány nebo opraveny. Zásada přesnosti údajů se rovněž odráží ve všech právních nástrojích upravujících informační systémy EU ⁽⁷¹⁾. [Nařízení o agentuře eu-LISA](#) rovněž pověřuje agenturu, aby pracovala na vytvoření automatizovaných mechanismů pro kontrolu kvality údajů a společných ukazatelů kvality údajů pro všechny informační systémy (článek 12).

V rámci práva Rady Evropy zahrnuje právo na respektování rodinného a soukromého života podle článku 8 EÚLP soukromý a rodinný život, obydlí a korespondenci. Toto právo je doplněno [modernizovanou úmluvou č. 108](#). Ustanovení čl. 5 odst. 4 písm. b) úmluvy stanoví zásadu účelového omezení. Zpracování osobních údajů musí být prováděno pro legitimní účely a osobní údaje nelze zpracovávat způsobem neslučitelným s těmito účely. Na to navazuje zásada minimalizace údajů podle čl. 5 odst. 4 písm. c) úmluvy, která stanoví, že zpracování osobních údajů musí být „přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány“. Úmluva rovněž vyžaduje, aby údaje byly přesné (čl. 5 odst. 4 písm. d)).

⁽⁷⁰⁾ SDEU, spojené věci C-293/12 a C-594/12, *Digital Rights Ireland Ltd proti Minister for Communications, Marine and Natural Resources a dalším a Kärntneru Landesregierungovi a dalším* [velký senát], 8. dubna 2014, bod 57.

⁽⁷¹⁾ Viz nařízení o VIS, čl. 29 odst. 1 písm. c); nařízení o Eurodacu, čl. 23 odst. 1 písm. c); nařízení o SIS, čl. 59 odst. 1; nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, čl. 44 odst. 1; nařízení o využívání SIS při navracení, článek 19 (obsahující odkaz na nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol); nařízení o EES, čl. 39 odst. 1 písm. c); nařízení o ETIAS, čl. 7 odst. 2 písm. a) a čl. 8. odst. 2 písm. a) a nařízení o ECRIS-TCN, čl. 13 odst. 1 písm. d).

Příklad: ESLP rozhodl, že přístup vnitrostátních orgánů k osobním údajům uloženým v centralizovaných systémech představuje zásah do práva na soukromý život (článek 8 EÚLP). Konkrétně ve věci *Leander proti Švédsku* ⁽⁷²⁾ ESLP rozhodl, že v souvislosti s tajným policejním rejstříkem došlo k takovému zásahu. Ve věci *S. a Marper proti Spojenému království* ⁽⁷³⁾ ESLP rozhodl, že uchovávání otisků prstů v záznamech orgánů lze považovat za zásah do práva na respektování soukromého života. Ve věci *Weber a Saravia proti Německu* ⁽⁷⁴⁾ ESLP dále rozhodl, že předávání údajů jiným orgánům a jejich následné použití rozšiřuje okruh osob, které znají zachycené osobní údaje, a může tedy vést k zahájení vyšetřování proti dotčeným osobám. Podle názoru ESLP toto nebezpečí představuje zásah do práva na soukromý život, který je odlišný od zásahu, který vyplývá z prvotního shromažďování a uchovávání osobních údajů.

Více informací o účelovém omezení, minimalizaci údajů a přesnosti údajů viz *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, kapitola 3 a oddíl 8.3.2.

2.5. Právo na informace

V rámci práva EU obsahují právní předpisy EU o ochraně osobních údajů ustanovení, která zaručují právo na informace a zásadu transparentnosti ⁽⁷⁵⁾. Podle článků 13 a 14 **nařízení GDPR** a článku 14 **směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení** musí být fyzické osoby informovány o totožnosti a kontaktních údajích správce, o účelu zpracování údajů, o lhůtách pro uchovávání údajů, o právu požádat o přístup k uchovávaným údajům a o jejich výmaz nebo opravu, a o právu podat stížnost u dozorového úřadu. Podobné požadavky vyplývají z článku 79 **nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU**. Ustanovení čl. 13 odst. 3 směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení a čl. 79 odst. 3 **nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU** však obsahují některé možné výjimky z této povinnosti, aby se zabránilo maření nebo narušení probíhajících vyšetřování nebo aby byla chráněna veřejná a národní bezpečnost. Poskytování

⁽⁷²⁾ ESLP, *Leander proti Švédsku*, č. 9248/81, 26. března 1987.

⁽⁷³⁾ ESLP, *S. a Marper proti Spojenému království* [velký senát], č. 30562/04 a 30566/04, 4. prosince 2008, bod 73.

⁽⁷⁴⁾ ESLP, *Weber a Saravia proti Německu*, č. 54934/00, 29. června 2006.

⁽⁷⁵⁾ GDPR, čl. 5 odst. 2; směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení, 26. bod odůvodnění a **nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU**, čl. 4 odst. 1.

informací není pouze požadavkem týkajícím se transparentnosti podle právních předpisů EU v oblasti ochrany údajů, ale podporuje také respektování lidské důstojnosti, která je chráněna článkem 1 [Listiny EU](#).

Právo na informace je obsaženo v právních nástrojích týkajících se systémů Eurodac, VIS, SIS, EES a ETIAS, jakož i v nařízeních o interoperabilitě ⁽⁷⁶⁾. V rámci SIS se plně uplatňuje v případě záznamů o odepření vstupu nebo pobytu a o rozhodnutích o navrácení. V souvislosti s policejní nebo justiční spoluprací v trestních věcech může být omezeno právo na informace, zejména za účelem zajištění národní bezpečnosti, obrany, veřejné bezpečnosti a pro prevenci, odhalování, vyšetřování, a stíhání trestných činů (čl. 52 odst. 2 [nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol](#)). V případě systému ECRIS-TCN mají fyzické osoby právo obdržet písemné informace týkající se jejich vlastních rejstříků trestů v souladu s právem členského státu, v němž žádají o poskytnutí těchto informací (21. bod odůvodnění [nařízení o ECRIS-TCN](#)).

Ačkoli osoby musí být obvykle informovány o tom, že jsou jejich údaje shromažďovány, tyto informace nemusí nutně zahrnovat všechny účely, pro které mohou být údaje použity. Tabulka 4 znázorňuje hlavní aspekty práva na informace, které jsou zaručeny různými nástroji zřizujícími rozsáhlé informační systémy EU.

⁽⁷⁶⁾ Nařízení o Eurodacu, článek 29; nařízení o VIS, článek 37; nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, článek 52 a nařízení o využívání SIS při navrácení, článek 19 (obsahující odkaz na nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol); nařízení o EES, článek 50; nařízení o ETIAS, článek 64 a nařízení o interoperabilitě, článek 47.

Tabulka 4: Právo na informace při shromažďování údajů v informačních systémech EU

	Eurodac	VIS	SIS	SIS – hranice SIS – navrácení	EES	ETIAS	ECRIS-TCN	Interoperabilita
Nástroj obsahuje ustanovení o právu na informace	Ano	Ano	Ne	Ano, s omezeními	Ano	Ano	Ne	Ano
Informace musí být poskytovány srovnatelným způsobem	Ano	Ne	-	Ne	Ano	Ne	-	Ano
Určení členského státu příslušného k vedení azylového řízení	Ano	Ano	-	-	-	-	-	Ano
Účely zadržení a návratu	Částečně: zadržení	Ano	-	Ano, s omezeními	Ano	-	-	Ano
Prevence, odhalování a vyšetřování závažných trestných činů a terorismu	Ano	Ano	-	Ano, s omezeními	Ano	Ne	-	Ano
V informacích se musí uvést, že údaje mohou být použity pro:								
Subjekt údajů musí být informován o možném sdílení údajů se třetími zeměmi	Ne	Ano	-	-	Ano	-	-	-

Poznámka: „-“ = není použitelné.

Zdroj: FRA, na základě stávajících právních nástrojů, 2020

Podle práva Rady Evropy musí státy, které jsou smluvními stranami, v souladu s článkem 8 **modernizované úmluvy č. 108** stanovit, že správci musí informovat subjekty údajů o své totožnosti a místě obvyklého pobytu, právním základu a účelu zpracování, kategoriích zpracovávaných osobních údajů, (případných) příjemcích jejich osobních údajů a o tom, jak mohou vykonávat své právo na přístup, opravu a ochranu. Měly by být sděleny veškeré další informace považované za nezbytné k zajištění spravedlivého a transparentního zpracování osobních údajů.

Více informací o právu na informace viz *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, oddíl 6.1 a 8.3.2.

2.6. Přístup k údajům

Podle práva EU právní nástroje zřizující rozsáhlé informační systémy EU jasně definují typ orgánů, které mohou v těchto informačních systémech vyhledávat, a to i prostřednictvím interoperability. Členské státy EU jsou povinny oznámit Evropské komisi názvy orgánů oprávněných k přístupu do informačního systému. Tyto informace se jsou zveřejněny v *Úředním věstníku Evropské unie* a agenturou eu-LISA ⁽⁷⁷⁾. Tabulka 5 uvádí přehled typů orgánů, které mohou vyhledávat v jednotlivých informačních systémech EU. Čím větší je počet orgánů s přístupem, tím vyšší je riziko neoprávněného použití.

Všechny informační systémy EU, s výjimkou ECRIS-TCN, umožňují přístup vnitrostátním donucovacím orgánům a Europolu za účelem boje proti terorismu a jiné závažné trestné činnosti. To je zahrnuto v hlavním účelu nařízení o SIS týkajících se policejní spolupráce a hraničních kontrol ⁽⁷⁸⁾ a jako další účel systémů Eurodac, VIS, EES a ETIAS ⁽⁷⁹⁾.

⁽⁷⁷⁾ Pokud jde o SIS, viz Úř. věst. 2019 C 222/1; pokud jde o Eurodac, viz eu-LISA, *List of designated authorities which have access to data recorded in the Central System of Eurodac pursuant to Article 27(2) of the Regulation (EU) No. 603/2013, for the purpose laid down in Article 1(1) of the same Regulation*, 2019; a pokud jde o VIS, viz Úř. věst. 2016 C 187/4.

⁽⁷⁸⁾ Nařízení o SIS, článek 1; nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol, článek 1.

⁽⁷⁹⁾ Nařízení o Eurodacu, čl. 1 odst. 2; rozhodnutí Rady 2008/633/SVV, článek 1; nařízení o EES, čl. 6 odst. 2 a nařízení o ETIAS, čl. 1 odst. 2.

Tabulka 5: Orgány, které mohou vyhledávat v informačních systémech, podle účelu

Informační systém	Vydávání víz	Hraniční kontroly	Boj proti závažné trestné činnosti a terorismu	Boj proti nelegální migraci	Řízení o navrácení	Dublnské řízení
Eurodac	-	-	Policie a Europol	Policie	Imigrační orgány	Azylové orgány
VIS	Orgány vydávající víza a pohraniční orgány	Pohraniční orgány	Policie a Europol	Policie	Imigrační orgány	Azylové orgány
SIS SIS – hranice SIS – navrácení	Orgány vydávající víza a pohraniční orgány	Pohraniční orgány	Policie a Europol	Policie	Imigrační orgány	-
EES	Orgány vydávající víza a pohraniční orgány	Pohraniční orgány	Policie a Europol	Policie	Imigrační orgány	-
ETIAS	-	Pohraniční orgány	Policie a Europol	Imigrační orgány	-	-
ECRIS-TCN	-	-	Policie, Europol, justiční orgány, Eurojust a Úřad evropského veřejného žalobce	-	-	-
Interoperabilita	Orgány vydávající víza a pohraniční orgány	Pohraniční orgány	Policie a Europol	Policie	Imigrační orgány	Azylové orgány

Poznámka: „-“ = není použitelné.

Zdroj: FRA, na základě stávajících právních nástrojů, 2020

Právní předpisy EU o ochraně osobních údajů zakazují neoprávněný přístup k osobním údajům v čl. 5 odst. 1 písm. f) nařízení GDPR a v čl. 4 odst. 1 písm. f) směrnice o ochraně osobních údajů policí a orgány činnými v trestním řízení. V obou předpisech se uvádí, že osobní údaje musí být „zpracovávány způsobem, který zajistí náležitě zabezpečení osobních údajů, včetně jejich ochrany před neoprávněným či protiprávním zpracováním“. Podle článků 28 a 32 nařízení GDPR musí zpracovatel a správce přijmout nezbytná opatření, aby zabránili zpřístupnění údajů neoprávněným třetím stranám nebo jejich přístupu k údajům.

Příklad: Ve věci *Digital Rights Ireland* ⁽⁸⁰⁾ SDEU objasnil, že právní předpisy EU, které upravují shromažďování a uchovávání osobních údajů, musí ukládat dostatečné záruky umožňující účinně chránit osobní údaje proti riziku zneužití a proti veškerému neoprávněnému přístupu k údajům a jejich protiprávnímu využití. Je třeba vzít v úvahu množství a citlivou povahu údajů. Potřeba takových záruk je o to větší, jsou-li osobní údaje zpracovávány automaticky a existuje-li značné riziko neoprávněného přístupu k nim. V této souvislosti SDEU zdůraznil, že je třeba zavést pravidla, která by „měla jasně a striktně upravit ochranu a bezpečnost dotčených údajů, aby byla zaručena jejich plná integrita a důvěrná povaha“ ⁽⁸¹⁾.

V rámci práva Rady Evropy modernizovaná úmluva č. 108 vyžaduje, aby správce a případně zpracovatel přijali odpovídající bezpečnostní opatření proti rizikům, jako je neoprávněný přístup k osobním údajům nebo jejich zničení, ztráta nebo poskytnutí (článek 7). Podle článku 15 úmluvy musí členské státy zajistit, aby dozorové orgány byly při plnění svých povinností vázány povinností zachovávat důvěrnost, pokud jde o důvěrné informace, k nimž mají nebo měly přístup.

Více informací o používání uložených údajů a ochraně před neoprávněným přístupem viz *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, kapitola 4 a oddíl 8.3.2.

⁽⁸⁰⁾ SDEU, spojené věci C-293/12 a C-594/12, *Digital Rights Ireland Ltd proti Minister for Communications, Marine and Natural Resources a dalším a Kärntneru Landesregierungovi a dalším* [velký senát], 8. dubna 2014, bod 54 (s dalšími odkazy).

⁽⁸¹⁾ *Tamtéž*, bod 66.

2.7. Předávání údajů třetím stranám

V rámci práva EU rámec EU pro ochranu údajů a jednotlivé právní nástroje zřizující různé informační systémy EU přísně upravují předávání osobních údajů do třetích zemí a mezinárodním organizacím. Kapitola V [nařízení GDPR](#) a [směrnice o ochraně osobních údajů policíí a orgány činnými v trestním řízení](#) ukládá správci a zpracovateli údajů povinnost zajistit, aby zpracování údajů po předání do třetí země nebo mezinárodní organizaci bylo v souladu s pravidly pro ochranu údajů. Podle článku 44 nařízení GDPR jsou správce a zpracovatel rovněž odpovědní za další předávání údajů, například z jedné třetí země do druhé.

Vzhledem k různým druhům údajů uchovávaných v jednotlivých informačních systémech EU je sdílení údajů se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi v jednotlivých informačních systémech upraveno odlišným způsobem, jak vyplývá z tabulky 6. [Nařízení o Eurodacu](#) stanoví zákaz dalšího sdílení údajů (článek 35). [Nařízení o ETIAS](#) (článek 65) obsahuje výslovný zákaz sdílení informací v něm obsažených se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi, s výjimkou Interpolu a některých přesně vymezených případů, s cílem usnadnit navrácení. Jiné databáze EU umožňují sdílení osobních údajů se třetími zeměmi s cílem identifikovat státního příslušníka třetí země za účelem navrácení, i když s určitými výjimkami ⁽⁸²⁾. V souladu s [nařízením o SIS](#) může členský stát pro usnadnění policejní spolupráce za určitých podmínek rovněž sdílet údaje v systému SIS se třetími zeměmi prostřednictvím mechanismů používaných Europolem (článek 48) a Eurojustem (článek 49). [Nařízení o ECRIS-TCN](#) neumožňuje sdílení údajů se třetími zeměmi, ale žádosti států o informace o předchozích odsouzeních obsažené v ECRIS-TCN musí být adresovány Eurojustu, který kontaktuje členský stát EU, který má informace o odsouzení k dispozici (článek 17).

Obvykle se informace sdílí za účelem získání pomoci země původu s cílem zjistit totožnost státního příslušníka třetí země s ohledem na budoucí vyhoštění. To se týká i žadatelů o azyl, jejichž žádost byla zamítnuta.

⁽⁸²⁾ Viz nařízení o EES, čl. 41 odst. 2; nařízení o využívání SIS při navrácení, článek 15 a nařízení VIS, článek 31.

Tabulka 6: Účely umožňující sdílení údajů se třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi v informačních systémech EU

Informační systém	Účely umožňující sdílení údajů se třetími stranami
VIS	Pro účely navracení
SIS	Sdílení není možné, s výjimkou Europolu se souhlasem členského státu, který záznam pořídil, a to za určitých podmínek
SIS – hranice	Sdílení není možné, s výjimkou Europolu se souhlasem členského státu, který záznam pořídil
SIS – navracení	Pro účely navracení
EES	Pro účely navracení
ETIAS	Pro účely navracení Pro ověřování v databázích Interpolu
ECRIS-TCN	Sdílení není možné, s výjimkou žádosti podané Eurojustu, který kontaktuje členský stát EU, který má dané informace k dispozici
Interoperabilita	Sdílení není možné

Zdroj: FRA, na základě stávajících legislativních nástrojů, 2020

V rámci práva Rady Evropy upravuje přeshraniční toky osobních údajů *modernizovaná úmluva č. 108*. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, nemohou zakázat předávání takových údajů příjemci spadajícímu do jurisdikce jiného státu, který je smluvní stranou úmluvy, ledaže existuje skutečné a vážné riziko, že by to vedlo k obcházení ustanovení úmluvy. Čl. 14 odst. 2 úmluvy stanoví, že přeshraniční pohyby údajů směrem k příjemci, který nepodléhá jurisdikci státu, který je smluvní stranou úmluvy, jsou povoleny pouze tehdy, pokud je zajištěna přiměřená úroveň ochrany. Přiměřenou úroveň ochrany může zajistit právo daného státu nebo mezinárodní organizace nebo *ad hoc* nebo schválené standardizované záruky přijaté a prováděné osobami zapojenými do předávání a dalšího zpracování údajů.

Více informací o mezinárodním předávání údajů viz *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, kapitola 7.

2.8. Práva subjektů údajů

V rámci práva EU čl. 8 odst. 2 *Listiny EU* s ohledem na právo na ochranu osobních údajů stanoví, že „[k]aždý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu.“ Možnost uplatnit právo na přístup k údajům

je součástí práva na účinnou právní ochranu, které je chráněno článkem 47 Listiny. SDEU uvedl, že charakteristiky opravného prostředku musí být určeny způsobem, který je v souladu se zásadou účinné soudní ochrany ⁽⁸³⁾.

Právo na přístup k vlastním uchovávaným údajům, na jejich opravu a výmaz je rovněž obsaženo v právních předpisech EU o ochraně osobních údajů, konkrétně v člancích 15–17 nařízení GDPR, člancích 14–17 směrnice o ochraně osobních údajů policí a orgány činnými v trestním řízení a člancích 80–83 nařízení o ochraně osobních údajů orgány EU. Právo na přístup k údajům, které policejním orgánům a orgánům činným v trestním řízení zaručuje článek 15 nařízení GDPR a články 14–15 směrnice o ochraně osobních údajů policí a orgány činnými v trestním řízení, může být omezeno, pokud je opatření nezbytné a přiměřené ze zvláštních důvodů. Takový důvod může například zahrnovat potřebu chránit národní bezpečnost nebo předcházet trestným činům.

Dotčené osoby musí být zpravidla informovány o právu na přístup, opravu a výmaz v okamžiku, kdy jsou údaje zadány do informačních systémů (viz oddíl 2.5).

Příklad: Ve věci *Tele2 Sverige* ⁽⁸⁴⁾ SDEU rozhodl, že v souvislosti s bezpečnostními opatřeními, která mají dopad na právo na soukromý život a právo na ochranu osobních údajů, musí vnitrostátní orgány činné v trestním řízení vyrozumět dotčené osoby v rámci použitelných vnitrostátních postupů, a to od okamžiku, kdy tímto sdělením nebude možné ohrozit probíhající vyšetřování vedené těmito orgány. SDEU rozhodl, že sdělení je ve skutečnosti nezbytné k tomu, aby osoby dotčené těmito opatřeními mohly mimo jiné uplatnit své právo na účinnou právní ochranu zaručené v článku 47 Listiny EU.

⁽⁸³⁾ SDEU, C-432/05, *Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd proti Justitiekanslern* [velký senát], 13. března 2007, bod 37; C-93/12, *ET Agroconsulting-04-Velko Stojanov proti Izpalnitelen direktor na Daržaven fond „Zemedelje“ – Razplaštatelna agencija*, 27. června 2013, bod 59; a SDEU, C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Otignies-Louvain-la-Neuve proti Moussovi Abdidovi* [velký senát], 18. prosince 2014, bod 45.

⁽⁸⁴⁾ SDEU, spojené věci C-203/15 a C-698/15, *Tele2 Sverige AB a Secretary of State for the Home Department proti Post- och telestyrelsen a dalším* [velký senát], 21. prosince 2016, bod 12. Viz také *mutatis mutandis* SDEU, C-555/07, *Seda Küçükdeveci proti Swedex GmbH & Co. KG* [velký senát], 19. ledna 2010, bod 52 a SDEU, C-362/14, *Maximilian Schrems proti Data Protection Commissioner* [velký senát], 6. října 2015, bod 95.

Právo na přístup k údajům a jejich opravu a výmaz je zohledněno ve všech informačních systémech EU (včetně složek interoperability) ⁽⁸⁵⁾, v případě SIS je však omezeno. Podle článku 19 [nařízení o využívání SIS při navracení](#), čl. 53 odst. 3 [nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol](#) a čl. 67 odst. 3 [nařízení o SIS](#) mohou orgány odepřít přístup do SIS, pokud je to nezbytné pro výkon zákonného úkolu v souvislosti se záznamem nebo z důvodu ochrany práv a svobod třetích stran. Pokud jde o interoperabilitu, článek 49 [nařízení \(EU\) 2019/817](#) a [\(EU\) 2019/818](#) pověřuje agenturu eu-LISA provozováním internetového portálu pro usnadnění výkonu práv na přístup k osobním údajům, jejich opravu či výmaz nebo omezení jejich zpracování. Internetový portál bude obsahovat uživatelské rozhraní, které fyzickým osobám umožní získávat kontaktní informace orgánů členského státu, který je odpovědný za manuální ověření různých totožností.

Všechny informační systémy EU, a to i v souvislosti s interoperabilitou, zaručují právo na odvolání k soudu nebo příslušnému orgánu ⁽⁸⁶⁾. Kromě toho články 78–79 [nařízení GDPR](#), články 53–54 [směrnice o ochraně osobních údajů policíí](#) a orgány činnými v trestním řízení a článek 64 [nařízení o ochraně osobních údajů orgánů EU](#) znovu potvrzují, že musí být zajištěno právo na účinnou soudní ochranu proti veškerým rozhodnutím správce nebo zpracovatele, jakož i dozorového úřadu. Možnost podat správní stížnost u dozorového úřadu se podle [Listiny EU](#) nepovažuje za účinnou právní ochranu.

V rámci práva Rady Evropy jsou práva subjektů údajů upravena článkem 9 [modernizované úmluvy č. 108](#). Každá fyzická osoba má právo získat potvrzení o zpracování osobních údajů, které se k ní vztahují, kdykoli vznést námitku proti zpracování svých osobních údajů a dosáhnout opravy nebo výmazu údajů, pokud byly zpracovány v rozporu s úmluvou. Úmluva stanoví opravné prostředky.

Příklad: Ve věci *Segerstedt-Wiberg a další proti Švédsku* ⁽⁸⁷⁾, která se týkala přístupu k osobním informacím v držení bezpečnostních služeb, ESLP rozhodl, že zájmy národní bezpečnosti a boj proti terorismu převažují nad zájmem stěžovatele na přístup k informacím o něm v bezpečnostních policejních složkách. Ve

⁽⁸⁵⁾ Viz [nařízení o VIS](#), článek 38; [nařízení o Eurodacu](#), čl. 29 odst. 4; [nařízení o EES](#), článek 52; [nařízení o ETIAS](#), článek 64; [nařízení o ECRIS-TCN](#), článek 25 a [nařízení o interoperabilitě](#), článek 48.

⁽⁸⁶⁾ [Nařízení o VIS](#), čl. 40 odst. 1; [nařízení o Eurodacu](#), čl. 29 odst. 14; [nařízení o EES](#), čl. 54 odst. 1; [nařízení o ETIAS](#), článek 64; [nařízení o využívání SIS při navracení](#), článek 19; [nařízení o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol](#), článek 54; [nařízení o SIS](#), článek 68; [nařízení o ECRIS-TCN](#), článek 27 a [nařízení o interoperabilitě](#), čl. 48 odst. 8.

⁽⁸⁷⁾ ESLP, *Segerstedt-Wiberg a další proti Švédsku*, č. 62332/00, 6. června 2006, bod 91.

věci *Yonchev proti Bulharsku* ⁽⁸⁸⁾ ESLP rozhodl, že právní předpisy musí stanovit účinný a přístupný postup, který žadatelům umožní přístup k veškerým důležitým informacím, které se jich týkají.

Více informací o právech subjektů údajů viz *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, kapitola 6.

Hlavní body

- Vízové, pohraniční, azylové a imigrační orgány členských států EU při přijímání rozhodnutí týkajících se určité osoby spoléhají na technologie (viz [úvod k této kapitole](#)).
- Eurodac pomáhá členským státům určit, kde žadatelé o mezinárodní ochranu poprvé vstoupili do EU a kde by měly být posouzeny jejich žádosti (viz [oddíl 2.1.1](#)).
- VIS obsahuje otisky prstů, fotografie a rozhodnutí o žádostech o schengenská víza a usnadňuje postup podávání žádostí o schengenská víza (viz [oddíl 2.1.2](#)).
- SIS obsahuje záznamy o určitých kategoriích hledaných nebo pohřešovaných osob, hledaných věcech a státních příslušnících třetích zemí, na něž se vztahuje odepření vstupu nebo rozhodnutí o navrácení. SIS pomáhá vnitrostátním donucovacím orgánům, orgánům ochrany hranic a celním, vízovým a justičním orgánům (viz [oddíl 2.1.3](#)).
- Po zprovoznění bude EES registrovat cesty všech státních příslušníků třetích zemí do schengenského prostoru a z něj a monitorovat délku jejich pobytu. Usnadní identifikaci státních příslušníků třetích zemí, kteří překročili povolenou délku pobytu v schengenském prostoru (viz [oddíl 2.1.4](#)).
- ETIAS bude po svém zprovoznění prověřovat státní příslušníky třetích zemí s bezvízovým stykem s cílem zjistit, zda představují riziko z hlediska bezpečnosti, nelegální migrace nebo veřejného zdraví (viz [oddíl 2.1.5](#)).
- ECRIS-TCN umožní po svém zprovoznění výměnu informací o záznamech v rejstřících trestů státních příslušníků třetích zemí, kteří byli odsouzeni v EU (viz [oddíl 2.1.6](#)).
- Tyto různé rozsáhlé informační systémy EU budou interoperabilní, což orgánům umožní vyhledávat jednotlivce ve všech systémech, včetně jejich biometrických údajů, a to v souladu s jejich přístupovými právy (viz [oddíl 2.2](#)).

⁽⁸⁸⁾ ESLP, *Yonchev proti Bulharsku*, č. 12504/09, 7. prosince 2017, body 49–53.

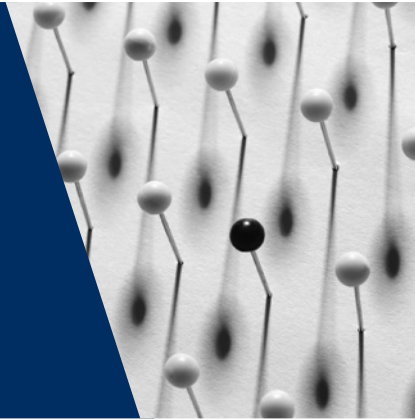
- Vnitrostátní úřady pro ochranu osobních údajů a evropský inspektor ochrany údajů zajišťují, aby zpracování údajů probíhalo v souladu s evropskými právními předpisy o ochraně údajů (viz [oddíl 2.3](#)).
- Podle práva EU i Rady Evropy musí být osobní údaje použity pouze pro účely, pro které byly shromážděny (viz [oddíl 2.4](#)).
- V rámci práva EU i Rady Evropy mají fyzické osoby právo být informovány o zpracování svých osobních údajů, ale toto právo může být v některých případech omezeno (viz [oddíl 2.5](#)).
- Právo EU jasně definuje, k jakým osobním údajům může mít každý orgán přístup a za jakým účelem (viz [oddíl 2.6](#)).
- Právo EU i Rady Evropy přísně omezují sdílení osobních údajů se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi (viz [oddíl 2.7](#)).
- V rámci práva EU i Rady Evropy mají fyzické osoby právo na přístup k údajům, které jsou o nich uloženy, a právo požadovat opravu nebo výmaz nepřesných nebo proti-právně zpracovávaných údajů (viz [oddíl 2.8](#)).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

3

Status a související dokumentace

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 9 (právo setrvat) Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 6 (doklady)	Žadatelé o azyl	ESLP, <i>Saadi proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 13229/03, 2008 a <i>Suso Musa proti Maltě</i> , č. 42337/12, 2013 (vstup je považován za nepovolený, dokud není formálně povolen)
Kvalifikační směrnice (2011/95/EU)	Osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby, jimž byla udělena doplňková ochrana	EÚLP, článek 3 (zákaz mučení)
Směrnice o obětech obchodování s lidmi (povolení k pobytu) (2004/81/ES) Směrnice o sankcích vůči zaměstnavatelům (2009/52/ES)	Oběti obchodování s lidmi a obzvláště vykořisťujících pracovních podmínek	Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi z roku 2005, článek 14 (povolení k pobytu také z důvodu osobní situace oběti) ESLP, <i>Chowdury a další proti Řecku</i> , č. 21884/15, 2017 (bangladéšské oběti obchodování s lidmi v Řecku) ESLP, <i>Rantsev proti Kypru a Rusku</i> , č. 25965/04, 2010 (ruská oběť obchodování s lidmi na Kypru)
	Osoby dotčené předběžnými opatřeními podle článku 39	ESLP, <i>Mamatkulov a Askarov proti Turecku</i> [velký senát], č. 46827/99 a 46951/99, 2005 a <i>Savridin Dzhurayev proti Rusku</i> , č. 71386/10, 2013 (vydání navzdory uvedení článku 39 ze strany ESLP)

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o navracení (2008/115/ES) ESD, C-357/09 PPU, <i>Kadzoev</i> [velký senát], 2009	Nelegální migranti	ESLP, <i>Ibrogimov proti Rusku</i> , č. 32248/12, 2018 (obětí diskriminace a odnětí povolení k pobytu)
Směrnice o dlouhodobém pobytu (2003/109/ES) SDEU, C-302/18, <i>X proti Belgische Staat</i> , 2019 (kritérium „prostředků“ neodkazuje na původ prostředků)	Dlouhodobě pobývajcí rezidenti	Úmluva o usazování, 13. prosince 1955 ESLP, <i>Kurić a další proti Slovinsku</i> [velký senát], č. 26828/06, 2012 (protiprávní odnětí povolení k pobytu)
Dodatkový protokol k Ankarské dohodě z roku 1970, článek 41 (ustanovení o zachování původního stavu) Rozhodnutí Rady přidružení EHS–Turecko č. 1/80 (výsady pro rodinné příslušníky)	Turečtí státní příslušníci	
Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES)	Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP	
SDEU, C-135/08, <i>Rottmann</i> [velký senát], 2010 a C-221/17, <i>Tjebbes</i> [velký senát], 2019 (pozbytí občanství Unie)	Osoby bez státní příslušnosti a pozbytí občanství	ESLP, <i>Hoti proti Chorvatsku</i> , č. 63311/14, 2018 (dlouhodobě pobývajcí rezidenti bez státní příslušnosti)

Úvod

Tato kapitola se zabývá statusem a doklady různých skupin migrantů.

Pro mnoho migrantů může skutečnost, že nemají příslušné právní postavení nebo doklady potvrzující jejich právní postavení, vést k různým problémům, například k odepření přístupu k veřejným nebo soukromým službám nebo na trh práce. Právní předpisy EU obsahují podrobná kogentní ustanovení týkající se právního postavení i dokladů a jakékoli nedodržení těchto ustanovení představuje porušení právních předpisů EU. ESLP může být požádán o zvážení toho, zda absence právního postavení nebo dokladů zasahuje do požívání práva dotčené osoby podle EÚLP, a pokud ano, zda je takový zásah ospravedlněný.

Pokud hostitelský stát nevydal žádné formální povolení, může být přítomnost státního příslušníka třetí země považována tímto státem za protiprávní. Právo EU i EÚLP však stanoví okolnosti, za kterých musí být přítomnost státního příslušníka třetí země považována za oprávněnou, třebaže není dotčeným státem povolena (viz oddíly 3.2 a 3.5). Některá práva plynoucí z právních předpisů EU, EÚLP, Listiny EU a ESC jsou přiznávána pouze těm, jejichž přítomnost v příslušné zemi je oprávněná (viz kapitola 9).

Právo EU může výslovně stanovit, který konkrétní typ právního postavení bude uznáván nebo přiznáván. Může stanovit povinnost vystavit zvláštní doklady (viz oddíly 3.1, 3.2 a 3.8). Pokud má fyzická osoba podle práva EU nebo vnitrostátního práva nárok na určité právní postavení nebo určité doklady, představuje neudělení takového právního postavení nebo nevydání takových dokladů porušení práva EU.

EÚLP výslovně nevyžaduje, aby stát migrantovi přiznal určité právní postavení nebo aby mu vydal konkrétní doklady. Za určitých okolností může právo na respektování rodinného a soukromého života (článek 8) vyžadovat, aby daný stát uznal postavení migranta, povolil mu pobyt nebo mu vydal doklady. Článek 8 však nelze vykládat jako záruku práva na konkrétní typ povolení k pobytu. Pokud právní předpisy daného státu stanovují několik různých typů povolení k pobytu, bude ESLP zpravidla požádán o provedení analýzy právních a praktických důsledků vydání konkrétního povolení ⁽⁸⁹⁾.

3.1. Žadatelé o azyl

Žadatelé o azyl žádají o mezinárodní ochranu z toho důvodu, že se nemohou vrátit nebo nemohou být vráceni do země původu, jelikož mají odůvodněné obavy z pronásledování nebo jim hrozí špatné zacházení nebo jiná závažná újma (viz kapitola 4).

V rámci práva EU jsou uchazeči o azyl definováni jako „žadatelé o mezinárodní ochranu“. Jejich situaci upravuje *acquis* EU v oblasti azylu. Všechny příslušné předpisy tvořící *acquis* v oblasti azylu a státy, v nichž se uplatňují, jsou uvedeny v [příloze 1](#). Získáním přístupu k azylovému řízení se zabývá [kapitola 1](#). Tento oddíl pojednává o žadatelích o azyl, jejichž žádosti jsou stále posuzovány a kteří čekají na pravomocné rozhodnutí. Právní předpisy EU zakazují vyhoštění žadatele o azyl před vydáním rozhodnutí o jeho žádosti o azyl. Čl. 9 odst. 1 [směrnice o azylovém](#)

⁽⁸⁹⁾ ESLP, *Hoti proti Chorvatsku*, č. 63311/14, 26. dubna 2018, body 121–122; ESLP, *Liu proti Rusku*, č. 42086/05, 6. prosince 2007, bod 50.

řízení (2013/32/EU) stanoví, že přítomnost žadatele o azyl na území členského státu EU je v souladu s právními předpisy. Uvádí, že žadatelé o azyl „mohou v členském státě setrvat“ za účelem řízení do doby, než odpovědný orgán vydá rozhodnutí, ačkoli existuje několik výjimek, zejména pro následné žádosti.

Právo žadatelů o azyl na doklady je v rámci práva EU stanoveno ve [směrnici o podmínkách přijímání](#) (2013/33/EU; viz [příloha 1](#), ve které jsou uvedeny členské státy EU vázané touto směrnicí). Článek 6 této směrnice stanoví, že všem, kteří podají žádost o azyl, musí být do tří dnů vystaven doklad, který potvrzuje jejich postavení jakožto žadatelů o azyl nebo skutečnost, že jsou oprávněni pobývat na území daného státu po dobu, po kterou je jejich žádost posuzována. Podle čl. 6 odst. 2 mohou státy upustit od uplatňování výše uvedeného ustanovení, pokud je žadatel zajištěn nebo se nachází na hranici.

V rámci EÚLP neexistuje žádné odpovídající ustanovení, které by upravovalo postavení žadatelů o azyl během zpracování jejich žádostí o ochranu. Bude tudíž nezbytné zvážit, zda je podle vnitrostátního práva žadatelům o azyl povoleno setrvat na území státu v době, kdy jsou jejich žádosti zpracovávány.

Podle čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP smí být žadatelé o azyl zajištěni, aby se zabránilo jejich „nepovolenému vstupu“ na území státu. Podle ESLP zůstává vstup „nepovoleným“, dokud ho formálně nepovolí vnitrostátní orgány.

Příklad: ESLP ve věci *Saadi proti Spojenému království* ⁽⁹⁰⁾ rozhodl, že vstup zůstává nepovoleným, dokud ho formálně nepovolí vnitrostátní orgány. V této věci soud rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 5 odst. 1, když byl žadatel o azyl v souladu se zákonem zajištěn na sedm dnů ve vhodných podmínkách, zatímco byla zpracovávána jeho žádost o azyl.

Příklad: Ve věci *Suso Musa proti Maltě* ⁽⁹¹⁾ však ESLP rozhodl, že když stát překročil své právní povinnosti a uzákonil právní předpisy výslovně povolující vstup nebo pobyt migrantů před vydáním rozhodnutí o žádosti o azyl buď nezávisle, nebo v souladu s právem EU, jakékoli následné zajištění s cílem předejít nepovolenému vstupu může vyvolat otázku ohledně zákonnosti zajištění podle čl. 5 odst. 1.

⁽⁹⁰⁾ ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008, bod 65.

⁽⁹¹⁾ ESLP, *Suso Musa proti Maltě*, č. 42337/12, 23. července 2013.

Článek 2 protokolu č. 4 k EÚLP odkazuje na svobodu pohybu osob, které v daném státě pobývají „právoplatně“, zatímco článek 1 protokolu č. 7 k EÚLP stanovuje určité procesní záruky proti vyhoštění pro ty, kteří mají „povolen pobyt na území určitého státu“. Osoba však může o své zákonné postavení přijít.

Příklad: Před Výborem OSN pro lidská práva ⁽⁹²⁾ německá vláda uznala, že žadatelé o azyl se po dobu svého azylového řízení zdržují na území oprávněně. Avšak ve věci *Omwenyeke proti Německu* ⁽⁹³⁾ ESLP přijal argument vlády, že při porušení podmínek, které stát spojil s dočasným pobytem stěžovatele, tzn. povinnosti setrvat na území určitého města, stěžovatel přišel o své zákonné postavení, a nevztahuje se na něho tudíž článek 2 protokolu č. 4 k EÚLP.

3.2. Osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby, u nichž je uznávána potřeba doplňkové ochrany

V rámci práva EU zaručuje *Listina EU* právo na azyl (článek 18), čímž jde nad rámec práva požádat o azyl. Ti, kteří mají nárok na azyl, mají právo na uznání tohoto postavení. Článek 13 (postavení uprchlíka) a článek 18 (status doplňkové ochrany pro ty, kteří potřebují mezinárodní ochranu, ale nesplňují podmínky pro přiznání postavení uprchlíka) *kvalifikační směrnice* (2011/95/EU) dávají výslovné právo na přiznání postavení uprchlíka nebo udělení doplňkové ochrany. Osoby, jimž je udělena mezinárodní ochrana, mohou o svůj status přijít, pokud dojde ke skutečnému zlepšení situace v jejich zemi původu (viz [kapitola 4.1.8](#)).

Článek 24 téže směrnice upravuje právo na doklady. Osoby, u nichž je uznána potřeba mezinárodní ochrany, mají nárok na povolení k pobytu: na tři roky v případě uprchlíků a na jeden rok v případě osob požívajících doplňkové ochrany. Článek 25 stanovuje, že uprchlíci, a v určitých případech osoby požívající doplňkové ochrany, mají nárok na cestovní doklady.

⁽⁹²⁾ CCPR/C/DEU/2002/5, 4. prosince 2002.

⁽⁹³⁾ ESLP, *Omwenyeke proti Německu* (rozhodnutí), č. 44294/04, 20. listopadu 2007.

Podle EÚLP neexistuje takové právo na azyl, jaké je stanoveno v článku 18 Listiny EU. ESLP navíc nemůže zkoumat, zda jsou odmítnutí či odebrání postavení uprchlíka podle *Ženevské úmluvy z roku 1951* ⁽⁹⁴⁾ nebo odepření doplňkové ochrany podle kvalifikační směrnice ⁽⁹⁵⁾ v rozporu s EÚLP. ESLP však může zkoumat, zda by byl cizinec v důsledku vyhoštění vystaven skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP nebo s některými jinými ustanoveními EÚLP (viz kapitola 4) ⁽⁹⁶⁾.

3.3. Oběti obchodování s lidmi a obzvláště vykořisťujících pracovních podmínek

V rámci práva EU směrnice o sankcích vůči zaměstnavatelům (2009/52/ES) kriminalizuje některé formy neoprávněného zaměstnávání nelegálních migrantů. Pracovníkům v dětském věku nebo pracovníkům, kteří jsou vystaveni obzvláště vykořisťujícím pracovním podmínkám, může být vydáno dočasné povolení k pobytu s cílem usnadnit podávání stížností na jejich zaměstnavatele (článek 13).

Směrnice Rady 2004/81/ES o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, povoluje lhůtu na rozmyšlenou, během níž oběť nemůže být vyhoštěna (článek 6). Požaduje také, aby členské státy EU vydaly povolení k pobytu obětem obchodování s lidmi, které spolupracují s orgány (článek 8). Povolení musí být platné po dobu nejméně šesti měsíců a lze ho obnovit. Ačkoli se *směrnice o boji proti obchodování s lidmi* (2011/36/EU) nezabývá přímo povoleními k pobytu pro oběti, vyžaduje, aby před zahájením trestního řízení, v jeho průběhu a přiměřenou dobu po jeho skončení byla obětem poskytována pomoc a podpora (článek 11). Pokud však nejsou předvídána řízení s obchodníky s lidmi nebo oběť při vyšetřování nespolupracuje, nemá členský stát EU jasnou povinnost, aby udělil povolení k pobytu.

Podle EÚLP může zákaz otroctví a nucené práce podle článku 4 EÚLP za určitých okolností vyžadovat, aby členské státy podezření na obchodování s lidmi vyšetřily a aby přijaly opatření na ochranu obětí nebo potenciálních obětí.

⁽⁹⁴⁾ ESLP, *Ahmed proti Rakousku*, č. 25964/94, 17. prosince 1996, bod 38.

⁽⁹⁵⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011, bod 226 (týkající se článku 15 kvalifikační směrnice).

⁽⁹⁶⁾ ESLP, *N. A. proti Spojenému království*, č. 25904/07, 17. července 2008, body 106–107.

Příklad: Věc *Chowdury a další proti Řecku* ⁽⁹⁷⁾ se týkala 42 bangladéšských státních příslušníků bez dokladů, kteří v Řecku pracovali jako sezónní pracovníci v zemědělství. Stěžovatelé uváděli, že byli předmětem obchodování s lidmi a že Řecko nesplnilo svou pozitivně vymezenou povinnost podle článku 4 EÚLP. Ačkoli Řecko v zásadě zavedlo legislativní rámec pro boj proti obchodování s lidmi, operativní opatření byla přijímána *ad hoc* navzdory povědomí vnitrostátních orgánů o situaci migrujících pracovníků a zneužívání, kterému byli vystaveni. ESLP kromě toho dospěl k závěru, že orgány tím, že obžalované z obchodování s lidmi, jež vykládaly velmi úzce, zprostily obvinění, že jejich tresty snižovaly a přiznávaly obětem velmi nízké odškodnění, nesplnily svou procesní povinnost zajistit účinné vyšetřování a soudní řízení v případech obchodování s lidmi a nucené práce.

Příklad: Věc *Rantsev proti Kypru a Rusku* ⁽⁹⁸⁾ se týkala ruské oběti obchodování s lidmi na Kypru. Soud rozhodl, že Kypr nesplnil své pozitivně vymezené povinnosti podle článku 4 EÚLP ve dvou ohledech: zaprvé nezavedl vhodný právní a správní rámec pro boj proti obchodování s lidmi a zadruhé policie nepřijala vhodná operativní opatření na ochranu oběti před obchodováním s lidmi. Soud rovněž rozhodl, že ruské úřady účinně neprošetřily, jak obchodníci s lidmi oběť získali, k čemuž došlo na ruském území. Toto neplnění mělo závažnější důsledky vzhledem k okolnostem odjezdu oběti z Ruska a její následné smrti na Kypru.

Podle práva Rady Evropy musí úřady ve státech, které přistoupily k **Úmluvě Rady Evropy proti obchodování s lidmi** (CETS č. 197), poskytnout údajně oběti lhůtu na zotavení a na rozmyšlenou, během níž nemůže být vyhoštěna (článek 14). Mají-li příslušné orgány „přiměřené důvody domnívat se, že určitá osoba je obětí obchodování s lidmi“, nesmí být tato osoba ze země vyhoštěna, dokud nebude rozhodnuto, zda byla obětí trestného činu obchodování s lidmi (čl. 10 odst. 2). Příslušný orgán může obětem vydávat obnovitelná povolení k pobytu, domnívá-li se, že pobyt obětí je nezbytný v důsledku jejich osobní situace nebo pro účely trestního vyšetřování (čl. 14 odst. 1). Ustanovení mají zajistit, aby obětem obchodování s lidmi nehrozilo, že budou navraceny do své země, aniž by jim byla poskytnuta náležitá pomoc (viz rovněž **kapitola 10** o zranitelných skupinách nebo **příloha 2** se seznamem ratifikací).

⁽⁹⁷⁾ ESLP, *Chowdury a další proti Řecku*, č. 21884/15, 30. března 2017.

⁽⁹⁸⁾ ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010, bod 284.

3.4. Osoby dotčené předběžnými opatřeními podle článku 39

Pokud ESLP obdrží žádost, může na žádost účastníka řízení nebo jakékoli jiné dotčené osoby nebo z vlastního podnětu rozhodnout, že by stát měl přijmout určitá předběžná opatření, zatímco ESLP pokračuje v projednávání případu⁽⁹⁹⁾. Pokud jde o přistěhovalectví, předběžná opatření založená na článku 39 *jednacího řádu ESLP*⁽¹⁰⁰⁾ obvykle spočívají v tom, že soud požádá stát, aby nenavracel osoby do země, v nichž jim údajně hrozí smrt, mučení nebo jiné špatné zacházení⁽¹⁰¹⁾. V mnoha případech se to týká žadatelů o azyl, jejichž žádosti byly s konečnou platností zamítnuty a kteří vyčerpali veškerá práva na podání opravného prostředku s odkladným účinkem podle práva daného státu. Bez ohledu na postavení daného jednotlivce v dotčeném státě, jakmile ESLP použije předběžné opatření podle článku 39 s cílem zabránit vyhoštění dotčené osoby po dobu projednávání případu, je vyhošťující stát povinen postupovat v souladu s jakýmkoli uvedeným opatřením podle článku 39⁽¹⁰²⁾.

Příklad: Ve věci *Mamatkulov a Askarov proti Turecku*⁽¹⁰³⁾ žalovaný stát vyhostil stěžovatele do Uzbekistánu bez ohledu na předběžné opatření podle článku 39 stanovené ESLP. Skutkové okolnosti této věci jasně ukázaly, že v důsledku vyhoštění stěžovatelů bylo soudu zabráněno provést řádné prošetření stížnosti v souladu s jeho ustálenou praxí v podobných případech. Soudu tak bylo definitivně zabráněno ochránit je před případným porušením EÚLP. Na základě článku 34 EÚLP se státy zavázaly, že upustí od jakéhokoli jednání či opomenutí, které by mohly bránit účinnému uplatňování práva stěžovatele na podání stížnosti. Neplnění předběžných opatření ze strany členského státu mělo být pokládáno za skutek bránící soudu v účinném přezkoumání stížnosti stěžovatele a znemožňující účinné uplatnění jeho práva, což je v rozporu s článkem 34 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Savridin Dzhurayev proti Rusku*⁽¹⁰⁴⁾ byl stěžovatel při zvláštní operaci za účasti ruských státních zaměstnanců násilím převezzen do Tádžikistánu, i když zůstávalo v platnosti předběžné opatření stanovené ESLP. Jelikož

⁽⁹⁹⁾ ESLP, *jednací řád*, v platnosti od 3. června 2019, článek 39.

⁽¹⁰⁰⁾ Podrobné pokyny k podání žádosti podle článku 39 viz ESLP, „*předběžná opatření*“.

⁽¹⁰¹⁾ ESLP, *F. G. proti Švédsku* [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016.

⁽¹⁰²⁾ ESLP, *Azimov proti Rusku*, č. 67474/11, 18. dubna 2013.

⁽¹⁰³⁾ ESLP, *Mamatkulov a Askarov proti Turecku* [velký senát], č. 46827/99 a 46951/99, 4. února 2005.

⁽¹⁰⁴⁾ ESLP, *Savridin Dzhurayev proti Rusku*, č. 71386/10, 25. dubna 2013.

žalovaný stát předběžné opatření ignoroval, byl stěžovatel ohrožen špatným zacházením v Tádžikistánu a ESLP bylo zabráněno zajistit, aby mohl stěžovatel prakticky a účinně těžit ze svých práv podle článku 3 EÚLP. Byl tudíž porušen článek 34 i článek 3 EÚLP. ESLP nařídil žalovanému státu přijmout skutečná nápravná opatření na ochranu stěžovatele před stávajícími riziky pro jeho život a zdraví v zahraniční jurisdikci. Kromě toho vzhledem k opakovaným případům tohoto druhu ESLP nařídil žalovanému státu neprodleně vyřešit tento opakující se problém tím, že přijme rozhodná všeobecná opatření s cílem zajistit účinnou ochranu potenciálních obětí v souladu s předběžnými opatřeními, která vydal ESLP.

3.5. Nelegální migranti

Přítomnost osob, které buď vstoupily do státu, nebo v něm zůstaly bez povolení či zákonem povoleného důvodu, je považována za nelegální nebo protiprávní. K nelegální nebo protiprávní přítomnosti může dojít mnoha způsoby, počínaje tajným vstupem nebo skrýváním se mimo povinné bydliště a konče nezpůsobilostí k prodloužení jinak právoplatného povolení k pobytu z důvodu změny osobní situace. Chybějící právoplatné právní postavení často nepříznivě ovlivňuje možnost uplatnit jiná procesní a hmotná práva (viz [oddíl 9.5](#) o přístupu k sociálnímu zabezpečení a sociální pomoci).

Podle práva EU již nemohou být neoprávněně pobývajícím státní příslušníci třetích zemí v souladu se [směrnicí o navracení](#) (2008/115/ES, viz [příloha 1](#), ve které jsou uvedeny členské státy EU vázané touto směrnicí) ponecháni v právním vakuu. Členské státy EU, které jsou touto směrnicí vázány, musí buď jejich pobyt zlegalizovat, nebo vydat rozhodnutí o navracení. Do oblasti působnosti směrnice spadají všechny osoby bez právního oprávnění k pobytu. Podle článku 6 jsou členské státy EU povinny vydat jim „rozhodnutí o navracení“. Čl. 6 odst. 4 však také stanoví okolnosti, které státy této povinnosti zprošťují. Vedle humanitárních nebo jiných důvodů mohou být dalším důvodem pro legalizaci pobytu naléhavé důvody rodinného nebo soukromého života zaručeného podle článku 7 [Listiny EU](#) a článku 8 [EÚLP](#) (viz [kapitola 6](#) o rodinném životě).

Příklad: Ve věci *M. Ghevondyan* ⁽¹⁰⁵⁾ ze dne 4. června 2012 francouzská Státní rada (*Conseil d'État*) rozhodla, že článek 6 směrnice o navrácení neukládá příslušným orgánům členských států povinnost systematicky přijímat rozhodnutí o navrácení proti státním příslušníkům třetích zemí v nelegálním postavení. Čl. 6 odst. 4 uvádí řadu výjimek a odchylek týkajících se ustanovení čl. 6 odst. 1. Rozhodnutí o navrácení nesmějí být tudíž přijímána automaticky. Správní orgány jsou povinny zvážit osobní a rodinnou situaci cizince a vzít v úvahu okolnosti, které by mohly zabránit vydání příkazu k vyhoštění. Jak uvádí článek 5 směrnice, těmito okolnostmi jsou nejvlastnější zájmy dítěte, rodinný život a zdravotní stav cizince. Pokud se tedy cizinec tohoto důvodu dovolává, soud by měl přezkoumat legalitu rozhodnutí s ohledem na jeho důsledky pro osobní situaci cizince.

Povolit lidem setrvat až do výsledku jakéhokoli řízení, jehož cílem je udělení povolení k pobytu, je možné (čl. 6 odst. 5), nikoli však povinné, jak tomu je v případě žadatelů o azyl. Ustanovení se nezabývá právním postavením takových osob. Z 12. bodu odůvodnění směrnice o navrácení vyplývá, že existuje povědomí o obvyklé situaci, kdy některé osoby, které ve státě pobývají bez povolení, nemohou být vyhoštěny. V tomto bodě odůvodnění se rovněž konstatuje, že státy by měly předložit písemné potvrzení o situaci těchto osob. Toto písemné potvrzení je povinné, pokud byla prodloužena lhůta k dobrovolnému opuštění území nebo bylo vyhoštění odloženo (čl. 14 odst. 2). Situace je naléhavější pro ty, kteří museli být propuštěni ze zajištění, protože uplynula maximální lhůta pro jejich zajištění (viz kapitola 7 o zajištění), avšak ještě nemají povolení k pobytu ⁽¹⁰⁶⁾.

Příklad: Ve věci *Kadzoev* ⁽¹⁰⁷⁾ byl čečenský žadatel o azyl v Bulharsku, jehož žádost byla zamítnuta a který nemohl být vyhoštěn, propuštěn ze zajištění poté, co SDEU rozhodl, že použitelné právní předpisy EU nemohou za žádných okolností opravňovat k překročení maximální doby zajištění. Po propuštění byl žadatel ponechán bez jakéhokoli právního postavení, dokladů a prostředků, jelikož bulharské právo pro něho nestanovilo žádné právní postavení, ačkoli nemohl být vyhoštěn.

⁽¹⁰⁵⁾ Francie, Státní rada (*Conseil d'État*), *M. Ghevondyan*, č. 356505, 4. června 2012.

⁽¹⁰⁶⁾ Situace nevyhoštěných osob viz FRA (2011), *Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union*, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie, kapitola 2.

⁽¹⁰⁷⁾ ESD, C-357/09 PPU, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [velký senát], 30. listopadu 2009.

Podle EÚLP neexistuje v hostitelské zemi žádné právo na udělení zvláštního statusu nebo související dokumentace, odmítnutí však může za určitých okolností porušovat EÚLP, pokud bylo založeno na diskriminačních důvodech.

Příklad: Věc *Novruk a další proti Rusku* ⁽¹⁰⁸⁾ se týkala několika žadatelů, kteří požádali o povolení k přechodnému pobytu v Rusku a jejichž žádost byla zamítnuta z důvodu pozitivního testu na HIV. ESLP zdůraznil zvláštní zranitelnost osob nakažených HIV a konstatoval, že omezení vstupu, krátkodobého či dlouhodobého pobytu osob s HIV nelze objektivně odůvodnit obavami o veřejné zdraví. Všeobecné ustanovení vnitrostátního práva vyžadující vyhoštění HIV pozitivních státních příslušníků třetích zemí nenechávalo prostor pro individualizované posouzení na základě skutečností konkrétního případu a bylo shledáno objektivně neodůvodněným. ESLP rozhodl, že došlo k porušení článku 14 EÚLP ve spojení s článkem 8, neboť stěžovatelé byli obětí diskriminace z důvodu svého zdravotního stavu.

Podle ESC je osobní rozsah v zásadě omezen na státní příslušníky jiného státu, jenž je smluvní stranou, kteří na území oprávněně pobývají nebo pracují. ECSR však rozhodl, že z důvodu své základní povahy a souvislosti s lidskou důstojností se některá práva vztahují na všechny osoby na území, včetně nelegálních migrantů. K těmto právům patří právo na lékařskou pomoc ⁽¹⁰⁹⁾, právo na přístřeší ⁽¹¹⁰⁾ a právo na vzdělání ⁽¹¹¹⁾. Výbor OSN pro lidská práva rovněž potvrdil pozitivně vymezenou povinnost států zajistit, aby měl každý přístup k základní zdravotní péči nezbytné k prevenci předvídatelných rizik pro život bez ohledu na migrační status ⁽¹¹²⁾.

⁽¹⁰⁸⁾ ESLP, *Novruk a další proti Rusku*, č. 31039/11 a čtyři další, 15. března 2016. Viz též ESLP, *Kiyutin proti Rusku*, č. 2700/10, 10. března 2011.

⁽¹⁰⁹⁾ ECSR, *Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) proti Francii*, stížnost č. 14/2003, rozhodnutí ve věci samé, 8. září 2004; ECSR, *Defence for Children International (DCI) proti Belgii*, stížnost č. 69/2011, rozhodnutí ve věci samé, 23. října 2012.

⁽¹¹⁰⁾ ECSR, *Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku*, stížnost č. 47/2008, rozhodnutí ve věci samé, 20. října 2009.

⁽¹¹¹⁾ ECSR, *závěry z roku 2011*, prohlášení poskytující výklad čl. 17 odst. 2.

⁽¹¹²⁾ Výbor OSN pro lidská práva, *Toussaint proti Kanadě*, sdělení č. 2348/2014, stanovisko ze dne 24. července 2018.

3.6. Dlouhodobě pobývající rezidenti

V rámci práva EU stanoví směrnice o dlouhodobém pobytu (směrnice 2003/109/ES ve znění směrnice 2011/51/EU; viz příloha 1), ve které jsou uvedeny členské státy EU vázané touto směrnicí, nárok na posílené právní postavení „dlouhodobě pobývajícího rezidenta“ pro státní příslušníky třetích zemí, kteří v daném členském státě EU pobývají oprávněně a nepřetržitě po dobu pěti let⁽¹¹³⁾. Tento nárok je podmíněn splněním podmínek týkajících se stálých a pravidelných příjmů a zdravotního pojištění.

K získání právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta podle čl. 5 odst. 1 písm. a) směrnice o dlouhodobém pobytu musí státní příslušníci třetích zemí prokázat, že mají stálé, pravidelné a dostatečné příjmy.

Příklad: Ve věci *X. proti Belgii* (¹¹⁴) SDEU objasnil, že původ příjmů není rozhodujícím kritériem pro určení, zda jsou stálé, pravidelné a dostatečné. Dotčená osoba nemusí mít tyto příjmy nutně sama – mohou rovněž pocházet od třetí osoby. SDEU použil srovnatelné požadavky podle čl. 7 odst. 1 písm. b) a c) směrnice o volném pohybu (2004/38/ES).

Podobné podmínky jako ve směrnici o dlouhodobém pobytu jsou stanoveny ve směrnici o sloučení rodiny (2003/86/ES; viz kapitola 6 o rodinách). Když se SDEU vyjádřil k těmto požadavkům, přiklonil se ke striktnímu výkladu. Uvedl, že prostor pro uvážení přiznaný členskými státy nesmí být užíván takovým způsobem, který by ohrožoval cíl směrnice⁽¹¹⁵⁾.

Podle článku 11 směrnice o dlouhodobém pobytu vede udělení právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v několika důležitých oblastech k rovnému zacházení jako se státními příslušníky (viz kapitola 9 o hospodářských a sociálních právech).

Podle SDEU členské státy EU nemohou ukládat státním příslušníkům třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, a jejich rodinným příslušníkům za udělení povolení k pobytu nadměrné a nepřiměřené poplatky. Takové poplatky by ohrožily dosahování cíle, který směrnice sleduje, v důsledku čehož by přestala být efektivní.

⁽¹¹³⁾ Viz též SDEU, C-502/10, *Staatssecretaris van Justitie proti Mangatu Singhovi*, 18. října 2012.

⁽¹¹⁴⁾ SDEU, C-302/18, *X proti Belgische Staat*, 3. října 2019.

⁽¹¹⁵⁾ SDEU, C-578/08, *Rhimou Chakroun proti Minister van Buitenlandse Zaken*, 4. března 2010, bod 52.

Příklad: Ve věci *CGIL a INCA* ⁽¹¹⁶⁾ projednával SDEU uložení poplatku ve výši 80 až 200 EUR za vydání nebo prodloužení povolení k pobytu v závislosti na době platnosti povolení k pobytu nad rámec již existujícího poplatku ve výši 73,50 EUR za takové povolení bez ohledu na dobu jeho trvání. Soud zdůraznil, že členské státy nemají při vybírání poplatků od státních příslušníků třetích zemí při vydávání povolení k pobytu neomezenou posuzovací pravomoc a že členské státy nejsou oprávněny stanovovat poplatky, které by mohly vytvořit překážku pro uplatnění práv zakotvených ve směrnici o dlouhodobém pobytu. SDEU rozhodl, že poplatky jsou nepřiměřené s ohledem na cíl sledovaný směrnicí a mohou vytvářet překážku pro výkon práv přiznaných touto směrnicí.

Příklad: Ve věci *Evropská komise proti Nizozemsku* ⁽¹¹⁷⁾ SDEU rozhodl, že Nizozemsko nesplnilo svou povinnost podle směrnice o dlouhodobém pobytu tím, že ukládalo nadměrné a nepřiměřené poplatky (pohybující se od 188 do 830 EUR) i) státním příslušníkům třetích zemí, kteří žádali o získání právního postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta; ii) státním příslušníkům třetích zemí, kterým bylo přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v jiném členském státě EU a kteří žádali o přiznání práva pobytu v Nizozemsku; a iii) rodinným příslušníkům státních příslušníků třetích zemí žádajícím o sloučení rodiny. Konkrétněji pak Soudní dvůr zdůraznil, že členské státy nemají při vybírání poplatků od státních příslušníků třetích zemí při vydávání povolení k pobytu neomezenou posuzovací pravomoc a že členské státy EU nejsou oprávněny stanovovat poplatky, které by mohly vytvořit překážku pro uplatnění práv zakotvených ve směrnici o dlouhodobém pobytu.

Podle SDEU mohou členské státy EU státním příslušníkům třetích zemí, kteří získali právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta, uložit povinnost integrace, pokud to neohrožuje dosažení cílů směrnice ⁽¹¹⁸⁾.

⁽¹¹⁶⁾ SDEU, C-309/14, *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL), Istituto Nazionale Confederale Assistenza (INCA) proti Presidenza del Consiglio dei Ministri, Ministero dell'Interno, Ministero dell'Economia e delle Finanze*, 2. září 2015.

⁽¹¹⁷⁾ SDEU, C-508/10, *Evropská komise proti Nizozemskému království*, 26. dubna 2012.

⁽¹¹⁸⁾ SDEU, C-579/13, *P. a S. proti Commissie Sociale Zekerheid Breda a College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen*, 4. června 2015.

SDEU rovněž objasnil význam článku 13 směrnice o dlouhodobém pobytu. Neumožňuje členským státům EU přiznat právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta za příznivějších podmínek, než jsou podmínky uvedené ve směrnici, ale umožňuje koexistenci vnitrostátních systémů⁽¹¹⁹⁾.

Podle EÚLP je dlouhodobý pobyt všeobecně uznáván jako faktor, který je třeba brát v úvahu, je-li navrhováno vyhoštění (viz [oddíl 4.4](#)).

Příklad: Ve věci *Kurić a další proti Slovinsku*⁽¹²⁰⁾ ESLP posuzoval slovinský registr osob s trvalým pobytem a „výmaz“ bývalých občanů Socialistické federativní republiky Jugoslávie (SFRJ), kteří sice stále měli trvalý pobyt, avšak v šestiměsíční lhůtě nepožádali o slovinské občanství. Důsledkem takového „výmazu“ bylo, že tyto osoby neměly státní příslušnost nebo přišly o svá práva na pobyt⁽¹²¹⁾. Cizinců, kteří nebyli občany jiných republik SFRJ, se to netýkalo. ESLP zopakoval, že součástí skutečného respektování soukromého nebo rodinného života mohou být pozitivně vymezené povinnosti, zejména v případě dlouhodobě pobývajících migrantů, jako jsou sčezovatelé, kteří byli v rozporu s článkem 8 EÚLP protiprávně vymazáni z registru osob s trvalým pobytem. Konstatoval též, že rozdílné zacházení s cizinci, kteří nebyli státními příslušníky SFRJ, a osobami, které byly dříve občany SFRJ, představuje diskriminaci v rozporu s článkem 14 EÚLP vykládaného společně s článkem 8.

Evropská úmluva Rady Evropy o usazování z roku 1955 (CETS č. 19) stanovuje ve všech členských státech posílené právní postavení pro ty, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, ale pouze pokud jsou státními příslušníky států, které jsou smluvními stranami úmluvy.

3.7. Turečtí státní příslušníci

V rámci práva EU [Ankarská dohoda](#) podepsaná v roce 1963 a [dodatkový protokol](#) k Ankarské dohodě připojený v roce 1970 posiluje obchodní a hospodářské vztahy mezi tehdejším EHS a Tureckem s ohledem na možné přistoupení Turecka k EHS. Dohoda je předmětem více než šedesáti rozsudků SDEU. Doplnila ji i řada rozhodnutí

⁽¹¹⁹⁾ SDEU, C-469/13, *Shamim Tahir proti Ministero dell'Interno, Questura di Verona*, 17. července 2014, body 39–44.

⁽¹²⁰⁾ ESLP, *Kurić a další proti Slovinsku* [velký senát], č. 26828/06, 26. června 2012.

⁽¹²¹⁾ Slovinsko nepřistoupilo k Úmluvě Rady Evropy o omezení případů bezdomovectví v souvislosti s následnictvím států z roku 2006 (CETS č. 200).

Rady přidružení, z nichž některá se týkají právního postavení velkého počtu tureckých státních příslušníků na území členských států EU. Čl. 6 odst. 1 **rozhodnutí Rady přidružení č. 1/80** stanoví, že turečtí státní příslušníci, kteří jsou legálně zaměstnáni v členském státě EU, získávají právo setrvat v tomto členském státě.

Ankarská dohoda neposkytuje tureckým státním příslušníkům žádné významné právo na vstup do členského státu nebo pobyt v něm: na osoby samostatně výdělečně činné a poskytovatele služeb se však vztahuje ustanovení o zachování původního stavu (článek 41 dodatkového protokolu). Toto ustanovení brání státům uložit ve vztahu k nim nové a přísnější procesní nebo finanční podmínky, než jsou ty, které platily v době, kdy dohoda vstoupila v platnost ⁽¹²²⁾. Tato práva se nevztahují na turecké státní příslušníky, kteří nechtějí služby poskytovat, nýbrž je chtějí spíše využívat ⁽¹²³⁾.

Příklad: Různé případy řešily požadavky kladené na turecké řidiče nákladních vozidel, které zaměstnávají turecké společnosti v Turecku za účelem jízdy s nákladními vozidly do Německa. Takové případy se tedy týkaly práva tureckých společností na volný pohyb služeb v členských státech EU. Ve věci *Abatay* ⁽¹²⁴⁾ ESD konstatoval, že Německo nesmí uložit požadavek pracovního povolení pro turecké státní příslušníky, kteří chtějí na jeho území poskytovat služby, pokud takové povolení nebylo požadováno již v době, kdy nabyla účinnosti ustanovení o zachování původního stavu.

Ve věci *Essent Energie Productie BV* ⁽¹²⁵⁾ byli turečtí státní příslušníci, kteří oprávněně pobývali a pracovali v Německu, vysláni do Nizozemska za účelem poskytování služeb. SDEU dospěl k závěru, že není dovoleno žádat o pracovní povolení, aby tito pracovníci byli k dispozici pro práci od jiné společnosti, protože tito turečtí státní příslušníci neusilovali o přístup na trh práce v Nizozemsku. Požadavek pracovního povolení by se rovnal novému omezení volného pohybu služeb.

⁽¹²²⁾ ESD, C-37/98, *The Queen proti Secretary of State for the Home Department, ex parte Abdulnasir Savas*, 11. května 2000; ESD, C-16/05, *The Queen, Veli Tum a Mehmet Dari proti Secretary of State for the Home Department*, 20. září 2007; SDEU, C-186/10, *Oguz proti Secretary of State for the Home Department*, 21. července 2011.

⁽¹²³⁾ SDEU, C-221/11, *Leyla Ecem Demirkan proti Bundesrepublik Deutschland* [velký senát], 24. září 2013.

⁽¹²⁴⁾ ESD, spojené věci C-317/01 a C-369/01, *Eran Abatay a další a Nadi Sahin proti Bundesanstalt für Arbeit*, 21. října 2003.

⁽¹²⁵⁾ SDEU, C-91/13, *Essent Energie Productie BV proti Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*, 11. září 2014.

Věc *Soysal* ⁽¹²⁶⁾ se týkala vízové povinnosti. ESD konstatoval, že článek 41 dodatkového protokolu k Ankarské dohodě předem zamezuje zavedení vízové povinnosti pro vstup tureckých státních příslušníků, kteří chtějí poskytovat služby jménem turecké společnosti, do Německa, pokud v době vstupu protokolu v platnost nebylo požadováno žádné vízum. Podle Soudního dvora tento závěr není dotčen skutečností, že vnitrostátní právní předpisy o zavedení víz provádějí nařízení (ES) č. 539/2001 (viz kapitola 1). Sekundární právo EU je nutné vykládat způsobem, který je v souladu s mezinárodní dohodou obsahující ustanovení o zachování původního stavu.

Ve věci *Oguz* ⁽¹²⁷⁾ SDEU rozhodl, že ustanovení o zachování původního stavu nebrání členským státům EU uplatňovat jejich vnitrostátního práva k tomu, aby potrestaly zneužití v oblasti přistěhovalectví. Avšak skutečnost, že se pan Oguz stal v rozporu s vnitrostátním imigračním právem osobou samostatně výdělečně činnou osm let poté, co mu bylo povoleno vstoupit do země a zůstat v ní, nepovažoval SDEU za zneužití.

Věc *A, B, P* ⁽¹²⁸⁾ se týkala dvou tureckých státních příslušníků, kteří požádali o povolení k pobytu po nástupu do zaměstnání v Nizozemsku, a třetího stěžovatele, který uzavřel manželství s turecko-nizozemskou státní příslušnicí, jež požádala o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny. SDEU dospěl k závěru, že vydání povolení k pobytu státním příslušníkům třetích zemí, včetně tureckých státních příslušníků, které je podmíněno shromažďováním a uchováváním jejich biometrických údajů, nepředstavuje „nové omezení“ ve smyslu rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 2/76 a č. 1/80. Soudní dvůr konstatoval, že cíl předcházet podvodnému zneužití totožnosti a podvodům s doklady a bojovat proti nim je naléhavým důvodem obecného zájmu, který jej ospravedlňuje.

V souvislosti s novějšími členskými státy EU je příslušným datem pro účinnost turecké ustanovení o zachování původního stavu datum jejich vstupu do Unie.

⁽¹²⁶⁾ ESD, C-228/06, *Mehmet Soysal a Ibrahim Savatli proti Bundesrepublik Deutschland*, 19. února 2009.

⁽¹²⁷⁾ SDEU, C-186/10, *Tural Oguz proti Secretary of State for the Home Department*, 21. července 2011, bod 46; ESD, C-16/05, *The Queen, Veli Tum a Mehmet Dari*, 20. září 2007.

⁽¹²⁸⁾ SDEU, C-70/18, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid proti A a dalšími*, 3. října 2019.

Dodatkový protokol z roku 1970 k Ankarské dohodě stanovuje několik práv, o kterých pojednává kapitola 9 o přístupu k hospodářským a sociálním právům. Pokud jde o jejich právní postavení, mají turečtí státní příslušníci právo setrvat na území a uplatňovat svá sociální práva a práva na trhu práce ⁽¹²⁹⁾.

Rodinní příslušníci, včetně těch, kteří nejsou tureckými státními příslušníky, požívají privilegovaného zacházení podle rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 1/80 (viz kapitola 6 o rodinném životě) ⁽¹³⁰⁾. Na tato práva se nevztahují podmínky týkající se důvodu, na základě kterého bylo tureckému státnímu příslušníkovi původně uděleno právo vstupu do hostitelského členského státu EU a pobytu v něm.

Příklad: Ve věci *Altun* ⁽¹³¹⁾ ESD rozhodl, že skutečnost, že turecký státní příslušník získal právo pobytu v členském státě EU, a tím i právo na přístup na trh práce v tomto státě jako uprchlík, nebrání tomu, aby jeho rodinný příslušník měl práva vyplývající z rozhodnutí Rady přidružení č. 1/80. Navíc ve věci *Kahveci* ⁽¹³²⁾ SDEU objasnil, že rodinní příslušníci tureckého pracovníka se mohou nadále dovolávat práv, která jim byla přiznána takovým rozhodnutím, pokud tento pracovník získal státní občanství hostitelského členského státu EU a přitom si ponechal tureckou státní příslušnost.

3.8. Britští státní příslušníci

Podle práva EU jsou po vystoupení Spojeného království z Evropské unie od 1. února 2020 britští státní příslušníci státními příslušníky třetí země. Dohoda o vystoupení stanoví přechodné období do 31. prosince 2020 (s možností prodloužení), během něhož je Spojené království i nadále vázáno právem EU ⁽¹³³⁾. To znamená, že s brit-

⁽¹²⁹⁾ ESD, C-337/07, *Altun proti Stadt Böblingen*, 18. prosince 2008, bod 21; ESD, C-171/95, *Recep Tetik proti Land Berlin*, 23. ledna 1997, bod 48; Úmluva Rady Evropy o usazování z roku 1955, článek 2: „[...] každá smluvní strana [kam patří Turecko a řada členských států EU] umožní v rozsahu povoleném jejími ekonomickými a sociálními podmínkami prodloužený nebo trvalý pobyt státních příslušníků ostatních stran na svém území.“

⁽¹³⁰⁾ SDEU, C-451/11, *Natthaya Dülger proti Wetteraukreis*, 19. července 2012.

⁽¹³¹⁾ ESD, C-337/07, *Altun proti Stadt Böblingen*, 18. prosince 2008, bod 50.

⁽¹³²⁾ SDEU, spojené věci C-7/10 a C-9/10, *Staatssecretaris van Justitie proti Tayfun Kahveci a Osman Inan*, 29. března 2012.

⁽¹³³⁾ Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, Úř. věst. 2020 L 29/7, články 126–127.

skými státními příslušníky je zacházeno stejně jako s občany EU. Po uplynutí přechodného období budou jejich práva a povinnosti záviset na případné dohodě uzavřené mezi EU a Spojeným královstvím.

3.9. Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP nebo Švýcarska

V rámci práva EU rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP nebo Švýcarska, bez ohledu na jejich státní příslušnost, jakož i státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, kteří uplatňují své právo volného pohybu, mají za určitých podmínek právo na vstup a pobyt na území členského státu EU, aby mohli doprovázet státního příslušníka země EHP, Švýcarska nebo členského státu EU nebo aby se k němu mohli připojit ⁽¹³⁴⁾. Toto právo může být odmítnuto pouze z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.

Toto právo také znamená právo na povolení k pobytu, které dokládá jejich právní postavení. Podle čl. 10 odst. 1 **směrnice o volném pohybu** (2004/38/ES) musí být pobytové karty rodinných příslušníků státních příslušníků třetích zemí vystaveny nejpozději šest měsíců ode dne podání žádosti a osvědčení o podání žádosti o pobytovou kartu se musí vydat okamžitě.

Podle EÚLP může být neposkytnutí povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země v případech, kdy povolení nařizuje právo EU, v rozporu s článkem 8 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Aristimuño Mendizabal proti Francii* ⁽¹³⁵⁾ ESLP konstatoval, že práva stěžovatelky podle článku 8 EÚLP byla porušena z důvodu nadměrného prodloužení francouzských úřadů při vystavování povolení k pobytu, které trvalo déle než 14 dnů. ESLP poznamenal, že stěžovatelka měla na takové povolení nárok podle právních předpisů EU i podle francouzského práva.

⁽¹³⁴⁾ Viz dohody uzavřené s EHP a Švýcarskem (viz poznámky pod čarou 5 a 6) a **směrnice o volném pohybu** (směrnice 2004/38/ES, Úř. věst. 2004 L 158/77).

⁽¹³⁵⁾ ESLP, *Aristimuño Mendizabal proti Francii*, č. 51431/99, 17. ledna 2006.

3.10. Osoby bez státní příslušnosti a pozbytí občanství nebo ztráta dokladů

Ani právní předpisy EU, ani EÚLP nepojednávají o nabytí občanství. Tato odpovědnost zůstává na úrovni jednotlivých členských států. Existují však určitá omezení pro vnitrostátní opatření týkající se pozbytí občanství.

Podle práva EU mají členské státy EU pravomoc stanovit pravidla týkající se nabývání a ztráty jejich občanství, což zahrnuje i občanství EU, jakož i dodatečná práva, která vznikají přiznáním občanství. V článku 20 SFEU je zakotven pojem občanství Unie, ale výhody plynoucí z občanství EU se vztahují jen na ty, kteří mají občanství jednoho z členských států EU ⁽¹³⁶⁾.

Na pozbytí občanství se však mohou vztahovat právní předpisy EU, pokud tato skutečnost znamená i ztrátu práv EU. V čl. 67 odst. 2 SFEU se stanoví, že se s osobami bez státní příslušnosti zachází jako se státními příslušníky třetích zemí.

Příklad: Ve věci *Rottmann* ⁽¹³⁷⁾ se dr. Rottmann narodil jako občan Rakouska. Poté, co byl v Rakousku obviněn ze závažného podvodu při výkonu své profese, přestěhoval se do Německa, kde požádal o udělení německého státního občanství. Získáním německého občanství přišel ze zákona o své rakouské občanství. Po informaci od rakouských úřadů, že na dr. Rottmanna byl v jejich zemi vydán zatykač, se německé úřady pokusily jeho nabytí německého občanství zrušit z toho důvodu, že je získal podvodně. Toto rozhodnutí však způsobilo, že zůstal bez státní příslušnosti. Předkládající soud chtěl vědět, zda se jedná o záležitost spadající do oblasti působnosti právních předpisů EU, jelikož absence státní příslušnosti dr. Rottmanna znamenala též ztrátu občanství Unie. SDEU rozhodl, že rozhodnutí členského státu EU zbavit jednotlivce občanství, pokud znamená ztrátu statusu občana EU a zbavení souvisejících práv, spadá do práva EU, a tudíž musí být slučitelné s jeho zásadami. SDEU dospěl k závěru, že je legitimní, aby členský stát zrušil získání státního občanství z důvodu podvodu, i když je důsledkem skutečnost, že daná osoba ztratí vedle občanství daného členského

⁽¹³⁶⁾ Podle čl. 20 odst. 1 SFEU „[o]bcanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je“; ESD, C-369/90, *Mario Vicente Micheletti a další proti Delegación del Gobierno en Cantabria*, 7. července 1992; ESD, C-192/99, *The Queen proti Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur, vedlejší účastník: Justice*, 20. února 2001.

⁽¹³⁷⁾ SDEU, C-135/08, *Janko Rottmann proti Freistaat Bayern* [velký senát], 2. března 2010, body 41–45.

státu i občanství Unie. Takové rozhodnutí však musí být v souladu se zásadou proporcionality, která mimo jiné požaduje, aby dané osobě byla poskytnuta přiměřená lhůta pro opětovné získání občanství členského státu jejího původu.

Příklad: Věc *Tjebbes* ⁽¹³⁸⁾ se týkala nizozemského zákona, který stanoví automatickou ztrátu státní příslušnosti nizozemských státních příslušníků, kteří pobývali mimo Nizozemsko po dobu 10 a více let. Děti osob, které přišly o státní občanství, by rovněž ztratily nizozemskou státní příslušnost podle pravidla deseti let. V návaznosti na věc *Rottmann* SDEU rozhodl, že rozhodnutí o odnětí státní příslušnosti musí být v souladu se zásadou proporcionality. SDEU rozhodl, že vnitrostátní orgány musí provést individuální posouzení, aby určily, zda by ztráta státní příslušnosti členského státu EU, která je spojena se ztrátou statusu občana EU, mohla nepřiměřeně ovlivnit běžný vývoj rodinného a profesního života dotčené osoby. Kromě toho musí být k dispozici opravný prostředek pro navrácení státní příslušnosti, pokud bude opatření považováno za nepřiměřené.

Podle EÚLP právo na získání občanství určitého státu neexistuje ⁽¹³⁹⁾. ESLP však konstatoval, že svévolné odepření občanství, jakož i pozbytí státního občanství může představovat problém podle článku 8 ESLP z důvodu dopadu, jaký může mít takové odepření nebo pozbytí na soukromý život dotčené osoby ⁽¹⁴⁰⁾.

Příklad: Ve věci *Genovese proti Maltě* ⁽¹⁴¹⁾ se ESLP zabýval odepřením maltského občanství dítěti narozenému mimo manželský svazek matce, která nebyla občankou Malty, a soudem uznanému maltskému otci. Odmítnutí občanství samo o sobě nebylo porušením článku 8, pokud byl brán samostatně, ale soud rozhodl, že důsledek odmítnutí pro sociální identitu stěžovatele spadá do obecné působnosti článku 8, a že k porušení článku 8 EÚLP došlo ve spojení s článkem 14 z důvodu svévolného a diskriminačního charakteru odmítnutí.

⁽¹³⁸⁾ SDEU, C-221/17, *Tjebbes a další proti Minister van Buitenlandse Zaken* [velký senát], 12. března 2019.

⁽¹³⁹⁾ Evropská komise pro lidská práva, *Rodina K. a W. proti Nizozemsku* (rozhodnutí), č. 11278/84, 1. července 1985.

⁽¹⁴⁰⁾ ESLP, *Karashev proti Finsku* (rozhodnutí), č. 31414/96, 12. ledna 1999; ESLP, *Slivenko proti Lotyšsku* [velký senát], č. 48321/99, 9. října 2003; ESLP, *Kuduzović proti Slovinsku* (rozhodnutí), č. 60723/00, 17. března 2005; ESLP, *Ramadan proti Maltě*, č. 76136/12, 21. června 2016, bod 85; ESLP, *K2 proti Spojenému království*, č. 42387/13, 7. února 2017.

⁽¹⁴¹⁾ ESLP, *Genovese proti Maltě*, č. 53124/09, 11. října 2011.

Příklad: Ve věci *Hoti proti Chorvatsku* ⁽¹⁴²⁾ byl stěžovatel osobou bez státní příslušnosti narozenou v Kosovu, která od roku 1979 žila a pracovala v Chorvatsku. V roce 2014 Chorvatsko odmítlo prodloužit jeho povolení k přechodnému pobytu z důvodu nepředložení platného cestovního dokladu. ESLP konstatoval, že osoby bez státní příslušnosti, jako je stěžovatel, musí splňovat požadavky, které vzhledem ke svému postavení nejsou schopny splnit, jelikož potřebují platný cestovní doklad, aby mohly požádat o trvalý pobyt v Chorvatsku. ESLP rovněž konstatoval, že chorvatské orgány trvaly na tom, aby stěžovatel získal cestovní doklad od kosovských orgánů, ačkoliv absence státní příslušnosti byla patrná z jeho rodných listů. Chorvatsko tedy nesplnilo svou pozitivně vymezenou povinnost zajistit účinný a dostupný postup, který stěžovateli umožní určení jeho právního postavení v Chorvatsku s ohledem na jeho právo na soukromý život podle článku 8 EÚLP.

Hlavní body

- Právní postavení a doklady často umožňují osobám, které nejsou občany, vstoupit na trh práce a využívat soukromé a veřejné služby (viz [úvod k této kapitole](#)).
- Listina EU výslovně zaručuje právo na azyl. Ačkoli EÚLP nezaručuje právo na získání azylu, vyhošťující stát může být povinen zdržet se vyhoštění osoby, které v cílovém státě hrozí smrt nebo špatné zacházení (viz [oddíl 3.2](#)).
- Podle práva EU mají žadatelé o azyl právo setrvat na území hostitelského státu v době, kdy čekají na pravomocné rozhodnutí o své žádosti o azyl, a musí jim být poskytnut doklad umožňující jejich pobyt v členském státě během posuzování žádosti o azyl (viz [oddíl 3.1](#)).
- Osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby požívající doplňkové ochrany musí podle práva EU dostat povolení k pobytu i cestovní doklady (viz [oddíl 3.2](#)).
- Oběti obchodování s lidmi mají podle právních předpisů EU i EÚLP nárok na povolení k pobytu, aby byla usnadněna jejich spolupráce s policií. Právo EU a EÚLP mohou vyžadovat, aby státy přijaly konkrétní opatření na jejich ochranu (viz [oddíl 3.3](#)).
- Směrnice o navrácení vyžaduje, aby členské státy EU buď zlegalizovaly status nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, nebo aby jim vydaly rozhodnutí o navrácení (viz [oddíl 3.5](#)).

⁽¹⁴²⁾ ESLP, *Hoti proti Chorvatsku*, č. 63311/14, 26. dubna 2018. Viz též ESLP, *Sudita Keita proti Maďarsku*, č. 42321/15, 12. května 2020.

- Podle EÚLP neuznání právního postavení migranta nebo nevydání dokladů migrantovi může představovat porušení článku 8 (viz [oddíl 3.5](#)).
- Podle práva EU mají státní příslušníci třetích zemí nárok na posílený status (dlouhodobý pobyt) poté, co v členském státě EU pobývali oprávněně a nepřerušeně po dobu pěti let (viz [oddíl 3.6](#)).
- Na turecké státní příslušníky a jejich rodiny se nemohou vztahovat přísnější podmínky, pokud jde o samostatnou výdělečnou činnost nebo poskytování služeb, než podmínky, které platily v době vstupu v platnost dodatkového protokolu z roku 1970 k Ankarské dohodě. Turečtí pracovníci a jejich rodiny mají posílená práva setrvat v dané zemi (viz [oddíl 3.7](#)).
- Po vystoupení Spojeného království z EU (1. února 2020) jsou britští státní příslušníci státními příslušníky třetí země (viz [oddíl 3.8](#)).
- Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP nebo Švýcarska nebo občanů EU uplatňujících práva volného pohybu, jsou způsobilí k přiznání privilegovaného postavení podle práva EU (viz [oddíl 3.9](#)).
- Ani právo EU, ani EÚLP se nezabývají nabytím nebo pozbytím státního občanství, právní předpisy EU však lze uplatnit při pozbytí občanství, pokud pozbytí občanství představuje též ztrátu práv EU (viz [oddíl 3.10](#)).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

4

Rozhodnutí o azylu a překážky vyhoštění: hmotněprávní aspekty

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>SFEU, článek 78 a Listina EU, článek 18 (právo na azyl): oba dokumenty se odvolávají na Úmluvu OSN o právním postavení uprchlíků, kde je tato zásada zakotvena v článku 33</p> <p>Listina EU, článek 19 (ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání)</p>	<p>Zásada nenavracení</p>	<p>EÚLP, článek 3 v souladu s výkladem ESLP v rozsudku ESLP z roku 1989, <i>Soering proti Spojenému království</i>, č. 14038/88 (vystavení špatnému zacházení v důsledku vydání)</p> <p>EÚLP, článek 2 (právo na život)</p> <p>ESLP, <i>Saadi proti Itálii</i> [velký senát], č. 37201/06, 2008 (absolutní povaha zákazu navracení, pokud hrozí mučení)</p>
<p>Kvalifikační směrnice (2011/95/EU), článek 4</p>	<p>Posouzení rizik</p>	<p>ESLP, <i>Sufi a Elmi proti Spojenému království</i>, č. 8319/07 a 11449/07, 2011 (jak posoudit existenci skutečného nebezpečí v situacích svévolného násilí a při respektování humanitárních podmínek)</p> <p>ESLP, <i>Salah Sheekh proti Nizozemsku</i>, č. 1948/04, 2007 (důkazní břemeno pro členy pronásledovaných skupin)</p> <p>ESLP, <i>J. K. a další proti Švédsku</i> [velký senát], č. 59166/12, a <i>F. G. proti Švédsku</i> [velký senát], č. 43611/11, 2016 (důkazní břemeno)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Dublinské nařízení, nařízení (EU) č. 604/2013</p> <p>SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, 2011, <i>N. S. a M. E.</i> [velký senát], 2011 (přemístění podle dublinského nařízení)</p>	<p>Přemístění podle dublinského nařízení</p>	<p>ESLP, <i>M. S. S. proti Belgii a Řecku</i> [velký senát], č. 30696/09, 2011 (navrácení jedním členským státem EU do stavu chudoby v jiném členském státě EU)</p> <p>ESLP, <i>Tarakhel proti Švýcarsku</i> [velký senát], č. 29217/12, 2014 (individuální záruky)</p>
<p>Směrnice o navrácení (2008/115/ES), články 5 a 9</p>	<p>Vyhoštění vážně nemocných osob</p>	<p>ESLP, <i>D. proti Spojenému království</i>, č. 30240/96, 1997 (vyhoštění smrtelně nemocného člověka)</p> <p>ESLP, <i>Paposhvili proti Belgii</i> [velký senát], č. 41738/10, 2016 (neexistence bezprostředního rizika úmrtí)</p>
	<p>Diplomatické záruky</p>	<p>ESLP, <i>Ramzy proti Nizozemsku</i>, č. 25424/05, 2010 (nedostatečné záruky)</p> <p>ESLP, <i>Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království</i>, č. 8139/09, 2012 (přijatelné záruky)</p>
<p>Listina EU, článek 18 (právo na azyl)</p> <p>Kvalifikační směrnice (2011/95/EU)</p> <p>ESD, C-465/07, <i>Elgafaji</i> [velký senát], 2009 (doplňková ochrana)</p> <p>SDEU, C-542/13, <i>M'Bodj</i> [velký senát], 2014 (doplňková ochrana a závažná nemoc)</p> <p>Vyloučení z ochrany:</p> <p>SDEU, spojené věci C-57/09 a C-101/09, <i>B a D</i> [velký senát], 2010</p> <p>SDEU, C-573/14, <i>Lounani</i> [velký senát], 2017 (terorismus)</p> <p>SDEU, C-369/17, <i>Ahmed</i>, 2018 (doplňková ochrana)</p> <p>Ukončení ochrany:</p> <p>SDEU, spojené věci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, <i>Abdulla</i> [velký senát], 2010</p> <p>Listina EU, článek 19 (ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání)</p>	<p>Rozhodnutí o azylu (postavení uprchlíka a doplňková ochrana)</p>	

EU	Pojednávaná témata	RE
Kvalifikační směrnice (2011/95/EU), článek 8	Vnitrostátní relokační	ESLP, <i>Sufi a Elmi proti Spojenému království</i> , č. 8319/07 a 11449/07, 2011 (jak posoudit riziko špatného zacházení v případech ochrany před relokační)
Listina EU, článek 19 (ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání)	Zákaz hromadného vyhoštění	EÚLP, článek 4 protokolu č. 4 (zákaz hromadného vyhoštění cizinců) ESLP, <i>Čonka proti Belgii</i> , č. 51564/99, 2002 (vyhoštění bez individuálního posouzení) ESLP, <i>Hirsi Jamaa a další proti Itálii</i> [velký senát], č. 27765/09, 2012 (hromadné vyhoštění na volném moři) ESLP, <i>N. D. a N. T. proti Španělsku</i> [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 2020 (zteč hraničního plotu)
	Překážky vyhoštění z jiných důvodů v oblasti lidských práv	ESLP, <i>Mamatkulov a Askarov proti Turecku</i> [velký senát], č. 46827/99 a 46951/99, 2005 (riziko zjevného odepření spravedlnosti podle článku 6 EÚLP)
<p>Dlouhodobě pobývajcí rezidenti: Směrnice o dlouhodobém pobytu (2003/109/ES), článek 12</p> <p>Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP: Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES), článek 28</p> <p>SDEU, C-300/11, ZZ [velký senát], 2013 (oznamovací povinnosti)</p> <p>Turečtí státní příslušníci: Rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 1/80, čl. 14 odst. 1</p> <p>ESD, C-349/06, <i>Polat</i>, 2007 (opatření povolující omezení práv tureckých státních příslušníků)</p>	Státní příslušníci třetích zemí s vyšším stupněm ochrany před vyhoštěním	

Úvod

Tato kapitola pojednává o situacích, v nichž osoba nesmí (nebo nemusí) být vyhoštěna z daného státu z důvodu požadavků právních předpisů EU a/nebo EÚLP.

Podle EÚLP existují **absolutní překážky** vyhoštění přinejmenším tehdy, pokud by vyhoštění bylo v rozporu s absolutními právy, jež zaručuje článek 2 o právu na život a článek 3 o zákazu mučení, nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu. Tato práva, která jsou absolutní a od nichž se nelze odchytil, stanovuje článek 15 EÚLP.

Téměř absolutní překážky vyhoštění existují tam, kde jsou výjimky z všeobecného zákazu, jako je tomu podle [Ženevské úmluvy z roku 1951](#) a podle [kvalifikační směrnice \(2011/95/EU\)](#). Ve výjimečných případech povolují výjimky ze zákazu vyhoštění uprchlíka oba nástroje.

Neabsolutní překážky existují za účelem zajištění rovnováhy mezi soukromými zájmy či právy jednotlivce a veřejným nebo státním zájmem, například tehdy, pokud by vyhoštění rozdělilo rodinu (viz [oddíl 4.3](#)).

4.1. Právo na azyl a zásada nenavracení

Výchozím bodem pro úvahy o azylu v Evropě je [Ženevská úmluva z roku 1951](#) a její [protokol z roku 1967](#), které jsou nyní prostřednictvím [kvalifikační směrnice \(2011/95/EU\)](#) z velké části začleněny do právních předpisů EU. Ženevská úmluva z roku 1951 je specializovaná smlouva zaměřená na práva uprchlíků. Základem ochrany uprchlíku je zásada nenavracení ⁽¹⁴³⁾. To znamená, že uprchlíci v zásadě nesmí být vráceni do země, ve které mají důvodné obavy z pronásledování.

Podle čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy z roku 1951 „[ž]ádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.“

⁽¹⁴³⁾ Podle mezinárodního práva o lidských právech je význam zásady nenavracení širší než čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy z roku 1951, jelikož povinnosti nenavracení vycházejí též z článku 3 Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, jakož i z obecného mezinárodního práva, včetně článku 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Viz UNHCR (2007), *Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol*.

Zásada nenavracení se vztahuje na návraty do země původu i na návraty do jakékoli země, kde by uprchlík byl vystaven pronásledování. Smluvními stranami Ženevské úmluvy z roku 1951 jsou všechny členské státy EU a členské státy Rady Evropy. Turecko ji však uplatňuje pouze ve vztahu k uprchlíkům z Evropy⁽¹⁴⁴⁾. UNHCR vydal příručku *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection*, naposledy aktualizovanou v únoru 2019, která se podrobně zabývá otázkami, jimž se věnují oddíly 4.1.1 až 4.1.8 a 5.1⁽¹⁴⁵⁾.

V rámci práva EU článek 78 SFEU stanoví, že EU musí vyvíjet politiku týkající se azylu, doplňkové ochrany a dočasné ochrany a tak „zajistit dodržování zásady nenavracení. Tato politika musí být v souladu s [Ženevskou úmluvou z roku 1951 a protokolem k této úmluvě] a ostatními příslušnými smlouvami“ jako je EÚLP, Úmluva OSN o právech dítěte, Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Podle této politiky byla přijata opatření v rámci *acquis* EU v oblasti azylu, včetně *dublinkého nařízení* (nařízení (EU) č. 604/2013), kvalifikační směrnice (2011/95/EU), *směrnice o azylovém řízení* (2013/32/EU) a *směrnice o podmínkách přijímání* (2013/33/EU). Dánsko a Irsko nejsou vázány *acquis* EU v oblasti azylu nebo jsou jím vázány pouze částečně (viz příloha 1).

Příklad: Při provádění kvalifikační směrnice ve věci *Salahadin Abdulla a další* SDEU zdůraznil, že „z třetího, šestnáctého a sedmnáctého bodu odůvodnění směrnice vyplývá, že Ženevská úmluva [z roku 1951] je základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků a že ustanovení směrnice upravující podmínky přiznávání postavení uprchlíka, jakož i obsah tohoto postavení byla přijata jako vodítko pro příslušné orgány členských států při uplatňování této úmluvy založeném na společných pojmech a kritériích“⁽¹⁴⁶⁾.

⁽¹⁴⁴⁾ Turecko si ponechává geografickou výjimku podle čl. 1 písm. B) úmluvy, která jeho povinnosti omezuje na osoby, které své domovy opustily z důvodu událostí v Evropě.

⁽¹⁴⁵⁾ UNHCR (2019), *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the status of refugees* (Příručka o postupech a kritériích pro stanovení statusu uprchlíka a směrnice k mezinárodní ochraně podle úmluvy z roku 1951 a protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967), UNHCR, Ženeva.

⁽¹⁴⁶⁾ SDEU, spojené věci C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, *Salahadin Abdulla a další proti Bundesrepublik Deutschland*, 2. března 2010, bod 52; SDEU, C-31/09, *Nawras Bolbol proti Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [velký senát], 17. června 2010, bod 37; SDEU, C-720/17, *Mohammed Bilal proti Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, 23. května 2019, bod 54.

Kvalifikační směrnice ve znění z roku 2011 ⁽¹⁴⁷⁾ vnesla do práva EU soubor společných norem pro kvalifikaci osob jakožto uprchlíků nebo osob, které potřebují mezinárodní ochranu. Patří sem práva a povinnosti související s touto ochranou a jejich klíčovým prvkem je nenavracení podle článku 33 Ženevské úmluvy z roku 1951.

Avšak ani článek 33 Ženevské úmluvy z roku 1951, ani články 17 a 21 kvalifikační směrnice takové navracení zcela nezakazují. Uvedené články umožňují vyhostit uprchlíka za velmi výjimečných okolností, konkrétně tehdy, když daná osoba představuje riziko pro bezpečnost hostitelského státu nebo když je po spáchání závažného trestného činu nebezpečná pro společnost.

Článek 18 Listiny EU zaručuje právo na azyl, což zahrnuje dodržování zásady nenavracení. Podle článku 19 Listiny nesmí být nikdo vystěhován, vyhoštěn ani vydán do státu, v němž by mohl být vystaven trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu. Podle vysvětlení k Listině zahrnuje čl. 19 odst. 2 příslušnou judikaturu ESLP týkající se článku 3 EÚLP ⁽¹⁴⁸⁾.

SDEU dospěl k závěru, že uprchlíci požívají silnější ochrany před navracením podle práva EU, neboť jakákoli forma vyhoštění podle kvalifikační směrnice musí být v souladu s právem na azyl a zásadou nenavracení, jak je zakotveno v článku 4 a čl. 19 odst. 2 Listiny EU ⁽¹⁴⁹⁾.

Články 2 a 3 EÚLP absolutně zakazují jakékoli navracení osoby, která by čelila skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s některým z těchto ustanovení. To se liší od rizika pronásledování z jednoho z důvodů stanovených v Ženevské úmluvě z roku 1951.

ESLP rozhodl, že článek 3 EÚLP zakotvuje jednu ze základních hodnot demokratické společnosti a zcela zakazuje mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trest bez ohledu na chování oběti, jakkoli je nežádoucí či nebezpečné. Podle článku 3 se uplatní odpovědnost státu, pokud vyhoštění proběhne v případě, kdy byly

⁽¹⁴⁷⁾ Směrnice 2011/95/EU, Úř. věst. 2011 L 337/9.

⁽¹⁴⁸⁾ Viz vysvětlení k Listině základních práv (2007/C 303/02); ESLP, *Ahmed proti Rakousku*, č. 25964/94, 17. prosince 1996; ESLP, *Soering proti Spojenému království*, č. 14038/88, 7. července 1989.

⁽¹⁴⁹⁾ SDEU, spojené věci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, *M proti Ministerstvu vnitra; X a X proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* [velký senát], 14. května 2019, body 94-95.

prokázány podstatné důvody pro domněnku, že dotčená osoba čelí skutečnému nebezpečí mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu v zemi, do níž byla vrácena ⁽¹⁵⁰⁾.

Příklad: Ve věci *Saadi proti Itálii* ⁽¹⁵¹⁾ byl stěžovatelem tuniský státní příslušník, který byl v Tunisku v nepřítomnosti odsouzen na dvacet let odnětí svobody za členství v teroristické organizaci. Stěžovatel byl v Itálii také usvědčen ze spiknutí. ESLP rozhodl, že pravděpodobnost, že stěžovatel představuje možnou hrozbu pro společnost, nijak nezmenšuje riziko, které by mu mohlo hrozit v případě vyhoštění. Spolehlivé zprávy o lidských právech také informovaly o špatném zacházení s vězni v Tunisku, zejména s odsouzenými za teroristické trestné činy. Toto riziko nevyloučily ani diplomatické záruky poskytnuté v tomto případě. ESLP tudíž rozhodl, že existují podstatné důvody pro předpoklad reálné hrozby, že stěžovatel bude vystaven zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP, bude-li vyhoštěn do Tuniska.

Příklad: Ve věci *Abdulle proti Minister of Justice* ⁽¹⁵²⁾ maltský občanskoprávní soud rozhodl, že Malta vyhoštěním žadatelů o azyl, kteří byli následně uvězněni a mučeni, do Libye porušila článek 3 EÚLP a článek 36 maltské ústavy.

4.1.1. Povaha rizika podle práva EU

V rámci práva EU chrání před navracením **kvalifikační směrnice**. Jednotlivci jsou způsobilí získat postavení uprchlíka (viz [kapitola 3](#) o statusu a související dokumentaci), pokud mají odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu čl. 1 odst. A **Ženevské úmluvy z roku 1951**. Podle článku 9 kvalifikační směrnice musí takové pronásledování být:

- a) „svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 [EÚLP] nelze odchýlit, nebo

⁽¹⁵⁰⁾ ESLP, *M. A. proti Francii*, č. 9373/15, 1. února 2018; ESLP, *Salah Sheekh proti Nizozemsku*, č. 1948/04, 11. ledna 2007, bod 135; ESLP, *Soering proti Spojenému království*, č. 14038/88, 7. července 1989; ESLP, *Vilvarajah a další proti Spojenému království*, č. 13163/87 a čtyři další, 30. října 1991.

⁽¹⁵¹⁾ ESLP, *Saadi proti Itálii* [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008. Viz také ESLP, *Mannai proti Itálii*, č. 9961/10, 27. března 2012.

⁽¹⁵²⁾ Malta, ústavní jurisdikce (*Ġurisdiżjoni Kostituzzjonali*), *Abdul Hakim Hassan Abdulle Et proti Ministru tal-Gustizzja u Intern Et, Qorti Civili Prim'Awla* (*Ġurisdiżjoni Kostituzzjonali*), č. 56/2007, 29. listopadu 2011.

- b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).“

Článek 9 kvalifikační směrnice také upřesňuje, že pronásledování může mít různé formy, včetně použití fyzického nebo psychického násilí, správních nebo právních opatření (například zákony zakazující homosexualitu nebo náboženskou svobodu), jakož i „jednání namířen[ých] proti osobám určitého pohlaví nebo proti dětem“. Za pronásledované osoby lze považovat například oběti obchodování s lidmi. Musí existovat souvislost mezi různými formami pronásledování a jednáními uvedenými výše a jedním z pěti **důvodů pronásledování** podle Ženevské úmluvy z roku 1951: rasa, národnost, náboženství, příslušnost k určité společenské vrstvě nebo politický názor. Těchto pět důvodů pronásledování je zakotveno v článku 10 kvalifikační směrnice, který ve svém přepracovaném znění pro účely určení příslušnosti k určité společenské vrstvě výslovně požaduje náležité uvážení genderové identity.

Pronásledování může existovat i tehdy, když je osoba po návratu nucena skrývat své politické přesvědčení, sexuální orientaci nebo náboženské vyznání a praktiky, aby se vyvarovala vážné újmy.

Příklad: Ve spojených věcech *Y a Z* (153) byl SDEU požádán, aby definoval, která jednání mohou představovat „pronásledování“ v kontextu vážného porušení svobody náboženského vyznání podle čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice a článku 10 Listiny EU. Konkrétně byl Soudní dvůr dotázán, zda definice pronásledování z náboženských důvodů zahrnuje zásahy do „svobody projevovat náboženské vyznání“. SDEU vysvětlil, že akt pronásledování může vyplývat ze zásahu do vnějšího projevu svobody náboženského vyznání. Inherentní závažnost takových aktů a závažnost jejich důsledku pro dotčenou osobu určují, zda porušení práva zaručeného čl. 10 odst. 1 Listiny EU představuje akt pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 1 směrnice. SDEU rovněž rozhodl, že při individuálním posuzování žádosti směřující k získání postavení uprchlíka vnitrostátní orgány od žadatele o azyl nemohou důvodně očekávat, že se vzdá náboženských aktů, které mohou ohrozit jeho život v zemi původu.

(153) SDEU, spojené věci C-71/11 a C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland proti Y a Z*, 5. září 2012, body 72 a 80.

Příklad: Ve věci *Fathi* ⁽¹⁵⁴⁾ SDEU znovu potvrdil širokou definici „náboženství“, která začleňuje všechny jeho složky bez ohledu na to, zda jsou veřejné či soukromé, kolektivní či individuální. Soudní dvůr rozhodl, že definice pojmu „náboženství“ v kvalifikační směrnici poskytuje pouze netaxativní výčet prvků, jež mohou tento pojem charakterizovat jako jeden z důvodů pronásledování. Po žadateli, který se dovolává hrozby pronásledování z náboženských důvodů, nelze požadovat, aby k podložení svého náboženského přesvědčení činil prohlášení nebo předkládal dokumenty ke každé skutečnosti uvedené v čl. 10 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice. Soudní dvůr rovněž uvedl, že uložení trestu smrti nebo trestu odnětí svobody může samo o sobě představovat „pronásledování“ ve smyslu čl. 9 odst. 1 směrnice, pokud jsou takové tresty v zemi původu, která takovou právní úpravu přijala, skutečně ukládány.

Příklad: Ve věci *X, Y a Z* ⁽¹⁵⁵⁾ SDEU uvedl, že při posuzování žádosti o přiznání postavení uprchlíka nemohou příslušné orgány rozumně očekávat, že žadatel o azyl bude v zemi původu svou homosexualitu skrývat nebo si bude při projevování sexuální orientace počínat se zdrženlivostí, aby se vyhnul riziku pronásledování.

Uznávají se potřeby ochrany žadatelů o azyl vznikající na místě („uprchlíci *sur place*“). Článek 5 kvalifikační směrnice se konkrétně zabývá otázkou odůvodněných obav z pronásledování nebo vážné újmy na základě událostí, k nimž došlo po odjezdu žadatele ze země původu.

Doplňková ochrana: kvalifikační směrnice zaručuje „doplňkovou ochranu“ osobám, které nesplňují podmínky pro uznání za uprchlíka, ale které by v případě návratu do země původu nebo do země dosavadního pobytu byly vystaveny reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu, jako je uložení nebo vykonání trestu smrti (čl. 15 písm. a)), mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest (čl. 15 písm. b)) a vážné a individuální ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu (čl. 15 písm. c)).

⁽¹⁵⁴⁾ SDEU, C-56/17, *Bahtiyar Fathi proti Predsedatel na Daržavna agencija za bežancite*, 4. října 2018.

⁽¹⁵⁵⁾ SDEU, spojené věci C-199/12, C-200/12 a C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel proti X a Y a Z proti Minister voor Immigratie en Asiel*, 7. listopadu 2013.

Příklad: Ve věci *Mohamed M'Bodj proti État Belge* ⁽¹⁵⁶⁾ SDEU rozhodl, že žadatel trpícímu vážným onemocněním nelze z tohoto důvodu udělit doplňkovou ochranu podle článku 15 kvalifikační směrnice. Skutečnost, že vyhoštění brání neexistence odpovídající léčby v zemi původu, neznamená, že by žadateli měla být udělena doplňková ochrana, a tudíž oprávněný pobyt v členském státě EU, ledaže by mu byla úmyslně odepřena zdravotní péče v zemi původu.

Příklad: Věc *MP proti Secretary of State for the Home Department* ⁽¹⁵⁷⁾ se týkala možného přiznání doplňkové ochrany osobě, která ve své zemi původu byla obětí mučení. SDEU rozhodl, že členské státy EU nemohou žadatele vyhostit, pokud by takové vyhoštění vedlo ke značnému a nevratnému zhoršení duševní poruchy, kterou dotyčný trpí, zvláště pokud by toto zhoršení ohrozilo samotný jeho život. Skutečnost, že vyhoštění brání neexistence odpovídající léčby, však neznamená, že by žadateli měla být udělena doplňková ochrana podle čl. 15 písm. b) kvalifikační směrnice, a tudíž oprávněný pobyt v členském státě EU. Při rozhodování o přiznání doplňkové ochrany by orgány měly zjistit, zda návrat oběti do země původu může vést k úmyslnému odepření nezbytné lékařské péče ze strany orgánů, neboť právě to jsou podmínky, za nichž má tato osoba nárok na doplňkovou ochranu.

Příklad: Ve věci *Elgafaji* ⁽¹⁵⁸⁾ SDEU posuzoval přiznání statusu doplňkové ochrany iráckému státnímu příslušníkovi, který nesploňoval podmínky pro uznání za uprchlíka, a své odůvodnění založil na významu podmínky „vážného a individuálního ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu“ podle čl. 15 písm. c) kvalifikační směrnice. Soudní dvůr rozhodl, že význam čl. 15 písm. c) směrnice má působnost, která se liší od pojmů „uložení nebo vykonání trestu smrti“ a „mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest“ použité v čl. 15 písm. a) a b) směrnice. Týká se obecnějšího nebezpečí újmy v souvislosti se situací stěžovatele a/nebo s celkovou situací v zemi původu.

K tomu, aby byl žadatel způsobilý k přiznání doplňkové ochrany podle čl. 15 písm. c), je nutné prokázat, že je dotčen faktory týkajícími se jeho osobní situace a/nebo svévolným násilím. Čím více je žadatel schopen doložit, že je dotčen faktory týkajícími

⁽¹⁵⁶⁾ SDEU, C-542/13, *Mohamed M'Bodj proti État Belge* [velký senát], 18. prosince 2014.

⁽¹⁵⁷⁾ SDEU, C-353/16, *MP proti Secretary of State for the Home Department* [velký senát], 24. dubna 2018.

⁽¹⁵⁸⁾ ESD, C-465/07, *Meki Elgafaji a Noor Elgafaji proti Staatssecretaris van Justitie* [velký senát], 17. února 2009, body 35–39. K podobným otázkám viz také SDEU, C-285/12, *Aboubacar Diakité proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, 30. ledna 2014.

se jeho osobní situace, tím nižší je míra svévolného násilí požadovaná pro to, aby byl způsobilý k přiznání doplňkové ochrany podle čl. 15 písm. c). Ve výjimečných situacích může být žadatel způsobilý k přiznání doplňkové ochrany, pokud míra svévolného násilí ozbrojeného konfliktu dosáhne takové úrovně, že se lze důvodně domnívat, že bude čelit nebezpečí újmy výhradně na základě své přítomnosti v zemi nebo regionu původu ⁽¹⁵⁹⁾.

4.1.2. Povaha rizika podle EÚLP

Podle EÚLP je vyhoštění zcela zakázáno v případě, že by stát osobu vystavil skutečnému nebezpečí ztráty života podle článku 2 EÚLP nebo mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu podle článku 3. Není nutné dokládat pronásledování z některého z důvodů uvedených v *Ženevské úmluvě z roku 1951*. Neexistují žádné výjimky ze zákazu vyhoštění (viz *oddíl 4.1.7*).

ESLP spíše zkoumá věci podle článku 2 nebo 3 EÚLP v závislosti na konkrétních okolnostech a zacházení, které osobě hrozí v případě vyhoštění nebo vydání. ESLP často buď považuje otázky podle obou článků za neoddelitelné a posuzuje je společně ⁽¹⁶⁰⁾, nebo zkoumá stížnost podle článku 2 v souvislosti se související hlavní stížností podle článku 3.

Příklad: Ve věci *Bader a Kanbor proti Švédsku* ⁽¹⁶¹⁾ ESLP rozhodl, že vyhoštění určité osoby do Sýrie, kde byla v nepřítomnosti odsouzena k trestu smrti, by bylo porušením článků 2 a 3 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království* ⁽¹⁶²⁾, kdy orgány Spojeného království působící v Iráku předaly irácké civilisty iráckým orgánům činným v trestním řízení za okolností, za kterých civilisté čelili trestu smrti, bylo shledáno, že Spojené království porušilo článek 3. ESLP nepovažoval za nezbytné zkoumat také stížnosti podle článku 2 EÚLP nebo protokolu č. 13.

⁽¹⁵⁹⁾ SDEU byl rovněž požádán, aby definoval pojem „vnitrostátní ozbrojený konflikt“ ve věci C-285/12, *Aboubacar Diakité proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, 30. ledna 2014.

⁽¹⁶⁰⁾ ESLP, *F. G. proti Švédsku* [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016, bod 110.

⁽¹⁶¹⁾ ESLP, *Bader a Kanbor proti Švédsku*, č. 13284/04, 8. listopadu 2005.

⁽¹⁶²⁾ ESLP, *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*, č. 61498/08, 2. března 2010.

ESLP se zaměřuje na předvídatelné důsledky vyhoštění osoby do navrhované země návratu. Zkoumá osobní situaci osoby, jakož i všeobecné podmínky v dané zemi, například to, zda v ní obecně panuje násilí nebo je ozbrojený konflikt nebo zda jsou porušována lidská práva. Pokud je osoba **příslušníkem skupiny, jež je systematicky vystavena špatnému zacházení** ⁽¹⁶³⁾, nemusí být nutné uvádět důkazy o faktorech osobního ohrožení.

Příklad: Ve věci *Salah Sheekh proti Nizozemsku* ⁽¹⁶⁴⁾ ESLP rozhodl, že příslušníci menšinových klanů v Somálsku byli „cílovou skupinou“, která byla ohrožena zakázaným špatným zacházením. Příslušný faktor spočíval v tom, zda stěžovatel bude schopen získat ochranu a dosáhnout nápravy s ohledem na minulé činy spáchané proti němu v této zemi. ESLP rozhodl, že takové ochrany ani nápravy nebude schopen dosáhnout vzhledem k tomu, že od jeho útěku nedošlo v Somálsku k výraznému zlepšení situace. Stěžovatel a jeho rodina byli konkrétním cílem, jelikož náleží k menšinové skupině a bylo známo, že nemají žádné prostředky k vlastní ochraně. Po stěžovateli nemohlo být žádáno, aby uvedl existenci dalších zvláštních rozlišujících prvků týkajících se jeho osobně s cílem dokázat, že je a stále bude osobně ohrožen. ESLP dospěl k závěru, že jeho vyhoštění by bylo v rozporu s článkem 3 EÚLP.

Ve většině případů nebude situace všeobecného násilí v zemi představovat porušení článku 3 EÚLP. Pokud však násilí dosahuje dostatečné úrovně nebo intenzity, osoba nemusí prokazovat, že by byla v horší situaci než jiní příslušníci skupiny, do které náleží. Někdy je možné, že osoba musí prokázat kombinaci faktorů osobních rizik a rizika všeobecného násilí. Jedinou otázkou, kterou se má soud zabývat, je to, zda existuje předvídatelné a skutečné nebezpečí špatného zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP.

⁽¹⁶³⁾ ESLP, *H. a B. proti Spojenému království*, č. 70073/10 a 44539/11, 9. dubna 2013, bod 91; ESLP, *Tadzhibayev proti Rusku*, č. 17724/14, 1. prosince 2015, bod 43.

⁽¹⁶⁴⁾ ESLP, *Salah Sheekh proti Nizozemsku*, č. 1948/04, 11. ledna 2007.

Příklad: Ve věci *N. A. proti Spojenému království* ⁽¹⁶⁵⁾ ESLP shledal, že míra všeobecného násilí na Šrí Lance nebyla dostatečná k tomu, aby zakázala veškeré návraty do země. Ve spojení s osobními okolnostmi stěžovatele by však jeho návrat byl v rozporu s článkem 3 EÚLP. ESLP poprvé přijal možnost, že všeobecně násilná situace by sama o sobě mohla znamenat, že by bylo zakázáno veškeré navracení ⁽¹⁶⁶⁾.

Příklad: Ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království* ⁽¹⁶⁷⁾ ESLP rozhodl, že svévolné násilí v Mogadišu v Somálsku dosahovalo dostatečné úrovně a intenzity na to, aby představovalo skutečné ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty. Při posuzování míry násilí se soud zabýval těmito nevyčerpávajícími kritérii: zda strany konfliktu buď používají válečné metody a taktiku, které zvyšují riziko civilních obětí, nebo se přímo zaměřují na civilní obyvatelstvo; zda bylo používání takových metod a/nebo taktik mezi stranami konfliktu rozšířeno; zda byly boje lokalizované nebo rozšířené, a počtem civilistů, kteří byli v důsledku bojů zabití, zranění či vysídlení. Situace všeobecného násilí v Mogadišu byla dostatečně intenzivní na to, aby ESLP mohl dospět k závěru, že jakákoli navrácená osoba by byla skutečně ohrožena špatným zacházením v rozporu s článkem 3 již svou pouhou přítomností v zemi, pokud by nebylo prokázáno, že je dostatečně dobře napojena na mocné osoby nebo skupiny ve městě, které by jí umožnily získat ochranu.

Příklad: Ve věci *L. M. a další proti Rusku* ⁽¹⁶⁸⁾ byli v Rusku zajištěni palestinská osoba bez státní příslušnosti a dva syrští státní příslušníci do doby, než byli vyhoštěni do Sýrie. ESLP shledal tvrzení stěžovatelů, že jejich vyhoštění do Sýrie by bylo v rozporu s články 2 a 3 EÚLP, opodstatněné vzhledem k intenzitě konfliktu v Sýrii, a zejména v Aleppu a Damašku, městech původu stěžovatelů, kde docházelo k obzvláště těžkým bojům a hrozilo značné nebezpečí špatného zacházení.

⁽¹⁶⁵⁾ ESLP, *N. A. proti Spojenému království*, č. 25904/07, 17. července 2008, body 114–117 a 147.

⁽¹⁶⁶⁾ Viz též ESLP, *X. proti Švýcarsku*, č. 16744/14, 26. ledna 2017.

⁽¹⁶⁷⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011, body 241–250 a bod 293. Aktuálnější hodnocení situace v Somálsku viz ESLP, *K. A. B. proti Švédsku*, č. 886/11, 5. září 2013.

⁽¹⁶⁸⁾ ESLP, *L. M. a další proti Rusku*, č. 40081/14, 40088/14 a 40127/14, 15. října 2015, body 119–127.

Osoba, která má být vyhoštěna, může být ohrožena různými typy újmy, která může představovat zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP, včetně zdrojů rizik, které **nevyplyvají ze samotného přijímajícího státu**, nýbrž spíše z nestátních subjektů, nemocí nebo humanitárních podmínek v dané zemi.

Příklad: Věc *J. K. a další proti Švédsku* ⁽¹⁶⁹⁾ se týkala iráckého muže, který pracoval pro americké klienty a působil na základně amerických ozbrojených sil v Iráku, a jeho rodinných příslušníků, kteří uprchli z Iráku, protože byli vystaveni vážným hrozbám a zneužívání ze strany al-Káidy. ESLP rozhodl, že v této situaci by irácký stát nebyl schopen poskytnout stěžovatelům účinnou ochranu před hrozbami ze strany al-Káidy nebo jiných soukromých skupin a stěžovatelé by tak byli vystaveni skutečnému riziku pokračujícího pronásledování ze strany nestátních subjektů, pokud by se vrátili do Iráku.

Příklad: Věc *D. proti Spojenému království* ⁽¹⁷⁰⁾ se týkala vyhoštění smrtelně nemocného člověka. Soud se zabýval okolnostmi vyhoštění stěžovatele: odepření lékařské péče, nepříznivé podmínky v zemi návratu a jeho pravděpodobně hrozící smrt po návratu. Dospěl k závěru, že za těchto velmi výjimečných okolností by vyhoštění stěžovatele bylo v rozporu s článkem 3 EÚLP. ESLP však pro tyto typy věcí stanovil vysokou hranici. V pozdější věci *N. proti Spojenému království* ⁽¹⁷¹⁾ nebylo vyhoštění ženy do Ugandy považováno za porušení článku 3 EÚLP, neboť podle dostupných důkazů jí byla v její domovské zemi dostupná určitá forma lékařské péče a v té době nebyla smrtelně nemocná.

Příklad: Věc *Paposhvili proti Belgii* ⁽¹⁷²⁾ se týkala gruzínského státního příslušníka, který trpěl leukémií a rekurentní tuberkulózou a čelil vyhoštění v důsledku trestné činnosti v Belgii. ESLP vycházel z přístupu přijatého ve věci *D. proti Spojenému království*. Objasnil, že i při neexistenci bezprostředního rizika úmrtí by do působnosti článku 3 spadala i absence vhodné a dostupné léčby v přijímající zemi, která by osobu vystavila „nebezpečí vážného, rychlého a nevratného zhoršení jejího zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení naděje dožití“. Soud rozhodl, že je na stěžovateli, aby předložil důkaz o skutečném nebezpečí, že bude vystaven zacházení, které je v rozporu s článkem 3 EÚLP, a na orgánech, aby posoudily, zda je v přijímající zemi

⁽¹⁶⁹⁾ ESLP, *J. K. a další proti Švédsku* [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016.

⁽¹⁷⁰⁾ ESLP, *D. proti Spojenému království*, č. 30240/96, 2. května 1997.

⁽¹⁷¹⁾ ESLP, *N. proti Spojenému království* [velký senát], č. 26565/05, 27. května 2008.

⁽¹⁷²⁾ ESLP, *Paposhvili proti Belgii* [velký senát], č. 41738/10, 13. prosince 2016, body 183–191.

dostupná a přístupná vhodná léčba, aby se stěžovatel vyhnul tomu, že se ocitne v situaci, která představuje špatné zacházení. Státy musí posoudit dopad vyhoštění na jednotlivce porovnáním jeho zdraví před vyhoštěním a jeho vývoje po vyhoštění. Soud konstatoval, že belgické orgány nezkoumaly zdravotní stav stěžovatele v kontextu jeho vyhoštění, čímž porušily článek 3 EÚLP.

Příklad: Věc *Babar Ahmad a další proti Spojenému království* ⁽¹⁷³⁾ se týkala údajných teroristů, kteří čelili vydání do Spojených států. Soud shledal, že článek 3 nebude porušen ani podmínkami jejich očekávaného zajištění ve věznici ADX Florence (věznici s maximální mírou ostrahy), ani délkou jejich možných trestů.

Příklad: Ve věci *Aswat proti Spojenému království* ⁽¹⁷⁴⁾ soud shledal, že navrhované vydání stěžovatele, podezřelého teroristy trpícího vážným duševním postižením, do Spojených států by vzhledem k nejistotě ohledně podmínek jeho zajištění v přijímající zemi představovalo porušení článku 3. Duševní postižení stěžovatele bylo natolik závažné, že bylo nutné převézt ho ve Spojeném království z běžného vězení do psychiatrické léčebny s vysokou mírou ostrahy. Z lékařských dokladů jasně vyplynulo, že bylo i nadále vhodné, aby tam „v zájmu vlastního zdraví a bezpečnosti“ zůstal. Vzhledem k dostupným lékařským důkazům existovalo tudíž skutečné nebezpečí, že vydání stěžovatele do jiné země a do jiného a potenciálně nepřátelštějšího vězeňského prostředí by vedlo k výraznému zhoršení jeho duševního a fyzického zdraví a že takové zhoršení by mohlo dosáhnout hranice podle článku 3.

Příklad: Ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království* ⁽¹⁷⁵⁾ soud shledal, že v případě vyhoštění by se stěžovatelé dostali do uprchlických táborů v Somálsku a sousedních zemích, jejichž zoufalé humanitární podmínky jsou v rozporu s článkem 3 EÚLP. Soud konstatoval, že humanitární situace nebyla způsobena pouze přírodními jevy, jako je sucho, ale i jednáním nebo nečinností státních stran konfliktu v Somálsku.

Příklad: Na vnitrostátní úrovni ve věci *M. A.* ⁽¹⁷⁶⁾ francouzská Státní rada (*Conseil d'État*) zrušila rozhodnutí poslat M. A., albánského státního příslušníka, jemuž bylo zamítnuto povolení k pobytu, zpět do Albánie. Rozhodla, že v Albánii by M.

⁽¹⁷³⁾ ESLP, *Babar Ahmad a další proti Spojenému království*, č. 24027/07 a tři další, 10. dubna 2012.

⁽¹⁷⁴⁾ ESLP, *Aswat proti Spojenému království*, č. 17299/12, 16. dubna 2013.

⁽¹⁷⁵⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011, body 267–292.

⁽¹⁷⁶⁾ Francie, Státní rada (*Conseil d'État*), *M. A.*, č. 334040, 1. července 2011.

A. byl vystaven špatnému zacházení a smrti, a to ze strany rodinných příslušníků osoby, která byla zabita, když M. A. vedl policejní zátah. Státní rada rozhodla, že článek 3 EÚLP se uplatňuje vždy, když státní orgány nejsou schopny zajistit dostatečnou ochranu, i když riziko plyne od soukromých skupin.

ESLP se musel též zabývat tím, zda účast osoby na disidentských aktivitách v hostitelské zemi zvýšila nebo nevyšila riziko, že bude po navrácení vystavena zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP ⁽¹⁷⁷⁾.

Příklad: Ve věci *S. F. a další proti Švédsku* ⁽¹⁷⁸⁾ soud rozhodl, že by bylo porušením článku 3 EÚLP, pokud by byla vyhoštěna iránská rodina politických disidentů, která uprchla z Íránu a ve Švédsku se účastnila významných politických aktivit. Soud rozhodl, že aktivity stěžovatelů v Íránu nejsou samy o sobě dostatečné na to, aby představovaly riziko, avšak důležité jsou jejich aktivity ve Švédsku, neboť iránské úřady skutečně monitorují internetovou komunikaci a kritiky režimu i mimo území Íránu. Íránské úřady by tak byly snadno schopny identifikovat stěžovatele při navrácení kvůli jejich aktivitám a incidentům v Íránu před přestěhováním do Švédska a i z toho důvodu, že rodina byla nucena opustit Írán nelegálně bez platných dokladů totožnosti.

4.1.3. Posuzování rizik

Zásady, které jsou uplatňovány podle práva EU a podle EÚLP, mají při posuzování rizik při navrácení mnoho společného. Tato shoda může být připisována skutečnosti, že normy *acquis* EU v oblasti azylu jsou z velké části odvozeny z judikatury ESLP a z pokynů UNHCR. Součástí těchto zásad je fakt, že posouzení musí být individualizovaná a musí se opírat o všechny příslušné, aktuální právní předpisy, fakta, dokumenty a důkazy. Patří sem i informace o situaci v zemi původu. Újma osoby v minulosti může být významným ukazatelem budoucích rizik.

V rámci práva EU stanoví článek 4 **kvalifikační směrnice** prováděcí pravidla pro posuzování skutečností a okolností v rámci žádosti o mezinárodní ochranu. Individualizované posouzení musí být například provedeno, pokud daná osoba byla v minulosti

⁽¹⁷⁷⁾ Viz například ESLP, *A. A. proti Švýcarsku*, č. 58802/12, 7. ledna 2014; ESLP, *F. G. proti Švédsku* [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016; ESLP, *Muminov proti Rusku*, č. 42502/06, 11. prosince 2008.

⁽¹⁷⁸⁾ ESLP, *S. F. a další proti Švédsku*, č. 52077/10, 15. května 2012.

pronásledována, což může být významný ukazatel budoucího rizika po návratu. Úředníci zkoumající způsobilost musí zohlednit jakékoli vysvětlení, které představuje skutečnou snahu o odůvodnění žádosti.

Pokud jde o načasování posouzení, kvalifikační směrnice v čl. 4 odst. 3 stanoví, že musí být provedeno v době rozhodování o žádosti. Revidovaná *směrnice o azylovém řízení* v čl. 46 odst. 3 požaduje, aby v případě řízení o opravném prostředku bylo posouzení skutkové i právní stránky provedeno s ohledem na dobu, kdy je opravný prostředek projednáván. Načasování posouzení ukončení statusu ochrany je popsáno v *oddíle 4.1.8*.

Podle EÚLP rozlišuje ESLP dva druhy žádostí o azyl na základě povahy rizika. Na jedné straně, pokud riziko vyplývá z obecné a dobře známé situace, musí orgány provést posouzení rizika z vlastního podnětu. Naproti tomu v případech žádostí o azyl založených na individuálním riziku „je na žadateli o azyl, aby takové nebezpečí doložil“⁽¹⁷⁹⁾. V takovémto případě je na stěžovateli, aby uvedl důkazy, pomocí nichž může doložit podstatné důvody pro domněnku, že v případě svého vyhoštění z členského státu bude vystaven skutečnému nebezpečí zacházení, které zakazují články 2 nebo 3 EÚLP. Jsou-li takové důkazy uvedeny, musí vláda rozptýlit jakékoli pochybnosti o jejich existenci⁽¹⁸⁰⁾. ESLP uznal, že žadatelé o azyl se často nacházejí ve zvláštní situaci, kdy je mnohdy nezbytné se při pochybnostech při posuzování důvěryhodnosti jejich výroků a podkladů, které předložili, příklonit v jejich prospěch⁽¹⁸¹⁾. Pokud však informace chybí nebo existuje výrazný důvod pro zpochybnění věrohodnosti jejich podání, musí daná osoba poskytnout uspokojivé vysvětlení⁽¹⁸²⁾.

⁽¹⁷⁹⁾ ESLP, *F. G. proti Švédsku* [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016, body 126–127; ESLP, *J. K. a další proti Švédsku* [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016, bod 98.

⁽¹⁸⁰⁾ ESLP, *Saadi proti Itálii* [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008, bod 129.

⁽¹⁸¹⁾ ESLP, *J. K. a další proti Švédsku* [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016, bod 93; ESLP, *M. A. proti Švýcarsku*, č. 52589/13, 18. listopadu 2014, bod 55; ESLP, *Salah Sheekh proti Nizozemsku*, č. 1948/04, 11. ledna 2007, bod 148; ESLP, *R. C. proti Švédsku*, č. 41827/07, 9. března 2010, bod 50.

⁽¹⁸²⁾ ESLP, *Matsiukhina a Matsiukhin proti Švédsku* (rozhodnutí), č. 31260/04, 21. června 2005; ESLP, *Collins a Akaziebie proti Švédsku* (rozhodnutí), č. 23944/05, 8. března 2007; ESLP, *A. A. M. proti Švédsku*, č. 68519/10, 3. dubna 2014.

Příklad: Ve věci *Singh a další proti Belgii* ⁽¹⁸³⁾ soud konstatoval, že belgické orgány odmítly doklady předložené na podporu žádosti afghánských státních příslušníků o azyl. Orgány dostatečně neověřily doklady předtím, než je prohlásily za nepřesvědčivé. Zejména nekontrolovaly pravost kopií dokumentů, které vydal úřad UNHCR v Novém Dillí a ve kterých přiznal stěžovatelům postavení uprchlíka, ačkoli takové ověření by bylo snadné. Neprovedly tudíž pečlivou a důslednou kontrolu žádosti o azyl v souladu s článkem 13 EÚLP, čímž porušily toto ustanovení ve spojení s článkem 3.

S ohledem na absolutní povahu práv zaručených články 2 a 3 EÚLP a s ohledem na zranitelnost žadatelů o azyl může být po orgánech požadováno, aby z vlastního podnětu posoudily, zda existuje nějaké riziko. Tak je tomu v případech, kdy se žadatel rozhodne, že se nebude dovolávat konkrétního individuálního důvodu pro azyl nebo jej nesdělí, tedy že jej úmyslně zamlčí, a v případě, že se stát dozví o skutečnostech týkajících se konkrétní osoby, které by ji mohly vystavit riziku špatného zacházení po návratu do dotčené země ⁽¹⁸⁴⁾.

Podle článku 36 EÚLP je členský stát oprávněn zasáhnout do věci podané k soudu jedním z jeho státních příslušníků proti jinému členskému státu. Toto ustanovení, které bylo do EÚLP vloženo s cílem umožnit státu poskytovat svým státním příslušníkům diplomatickou ochranu, se neuplatňuje ve věcech, kdy stížností stěžovatelů je obava z navrácení do členského státu, jehož jsou státními příslušníky a v němž by údajně byli vystaveni zacházení v rozporu s články 2 a 3 EÚLP ⁽¹⁸⁵⁾.

Podle judikatury ESLP nesmí být riziko posuzováno pouze na základě jednotlivých faktorů, ale kumulativně ⁽¹⁸⁶⁾. Jakékoli posouzení se musí provádět jednotlivě s přihlédnutím ke všem důkazům ⁽¹⁸⁷⁾. Pokud daná osoba byla pronásledována v minulosti, může to být významný ukazatel toho, že bude trpět budoucími riziky ⁽¹⁸⁸⁾.

⁽¹⁸³⁾ ESLP, *Singh a další proti Belgii*, č. 33210/11, 2. října 2012.

⁽¹⁸⁴⁾ ESLP, *F. G. proti Švédsku* [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016, bod 127.

⁽¹⁸⁵⁾ ESLP, *I. proti Švédsku*, č. 61204/09, 5. září 2013.

⁽¹⁸⁶⁾ ESLP, *S. F. a další proti Švédsku*, č. 52077/10, 15. května 2012, body 68–69.

⁽¹⁸⁷⁾ ESLP, *R. C. proti Švédsku*, č. 41827/07, 9. března 2010, bod 51 (o lékařském potvrzení); ESLP, *N. proti Švédsku*, č. 23505/09, 20. července 2010, bod 52; ESLP, *Sufi a Elmí proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011.

⁽¹⁸⁸⁾ ESLP, *R. C. proti Švédsku*, č. 41827/07, 9. března 2010; ESLP, *J. K. a další proti Švédsku* [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016, body 99–102.

Při posuzování rizika při navrácení vzal ESLP v úvahu důkazy o všeobecných podmínkách v zemi, jakož i důkazy o konkrétních rizicích pro danou osobu. Poskytl pokyny k těm druhům dokladů, o které se lze opřít při zvažování podmínek v dané zemi, například zprávy UNHCR a mezinárodních organizací pro lidská práva ⁽¹⁸⁹⁾. Zprávy, u kterých není znám zdroj informací a závěry nejsou v souladu s jinými důvěryhodnými zprávami, shledal nespolehlivými ⁽¹⁹⁰⁾.

Pokud osoba nebyla vyhoštěna, je datum posouzení ESLP časovým okamžikem pro uvážení rizik ⁽¹⁹¹⁾. Tato zásada byla uplatňována bez ohledu na to, zda příslušné právo podle EÚLP bylo absolutní, například článek 3, nebo ne, například článek 8 ⁽¹⁹²⁾. Pokud byl stěžovatel již vyhoštěn, ESLP bude zkoumat, zda s danou osobou bylo zacházeno špatně, mimo jiné i během procesu vyhošťování ⁽¹⁹³⁾, nebo zda z informací o zemi vyplývají podstatné důvody pro domněnku, že se stěžovatelem bude zacházeno špatně.

Příklad: Ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království* ⁽¹⁹⁴⁾ ESLP zkoumal zprávy mezinárodních organizací pojednávající o podmínkách a míře násilí v Somálsku, jakož i o zneužívání lidských práv ze strany somálské islamistické povstalecké skupiny aš-Šabáb. ESLP se nemohl opřít o vládní zprávu o zjištěných skutečnostech o Somálsku vypracovanou v keňském Nairobi, jelikož uváděla nejasné a anonymní zdroje a byla v rozporu s jinými veřejně dostupnými informacemi. Na základě dostupných důkazů dospěl ESLP k závěru, že není pravděpodobné, že by se podmínky v Somálsku brzy zlepšily.

Příklad: Ve věci *Muminov proti Rusku* ⁽¹⁹⁵⁾ byl stěžovatelem uzbecký státní příslušník, který si na základě dostupných informací po vydání z Ruska zjevně odpykával v Uzbekistánu pětiletý trest odnětí svobody. ESLP rozhodl, že i když kromě jeho odsouzení nebyly k dispozici žádné jiné spolehlivé informace o situaci stěžovatele po jeho vydání, existoval dostatek důvěryhodných zpráv o všeobecně špatném zacházení s odsouzenými v Uzbekistánu, na základě čehož dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 3 EÚLP.

⁽¹⁸⁹⁾ ESLP, *N. A. proti Spojenému království*, č. 25904/07, 17. července 2008, body 118–122.

⁽¹⁹⁰⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011, body 230–234.

⁽¹⁹¹⁾ ESLP, *Saadi proti Itálii* [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008.

⁽¹⁹²⁾ ESLP, *A. A. proti Spojenému království*, č. 8000/08, 20. září 2011.

⁽¹⁹³⁾ ESLP, *Thuo proti Kypru*, č. 3869/07, 4. dubna 2017.

⁽¹⁹⁴⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011.

⁽¹⁹⁵⁾ ESLP, *Muminov proti Rusku*, č. 42502/06, 11. prosince 2008.

4.1.4. Dostatečnost ochrany

Podle mezinárodního uprchlického práva má žadatel o azyl, který uvádí obavy z pronásledování, nárok na postavení uprchlíka, pokud je schopen doložit odůvodněné obavy z pronásledování z důvodu, na který se vztahuje [Ženevská úmluva z roku 1951](#), a nedostatečnou ochranu státu. Dostatečnost ochrany státu znamená ochotu i schopnost přijímajícího státu, ať už ze strany státních zaměstnanců nebo jiných subjektů ovládajících částí území státu, poskytovat prostřednictvím svého právního systému přiměřenou úroveň ochrany před špatným zacházením, kterého se žadatel o azyl obává.

Podle práva EU je při určování způsobilosti k ochraně uprchlíka nebo doplňkové ochraně nezbytné zvážit, zda žadatel bude v zemi navrženého návratu chráněn před újmou, jíž se obává. Článek 7 [kvalifikační směrnice](#) stanoví, že „[o]chranu před pronásledováním nebo vážnou újmou mohou poskytovat pouze [...] stát nebo [...] strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, ovládající stát nebo podstatnou část území státu, pokud jsou ochotny a schopny zajistit ochranu [...]“, která „je účinná a nesmí být pouze dočasná“. Jsou požadovány přiměřené kroky k zabránění pronásledování, které zahrnují zavedení účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování. Žadatel musí mít k takovým systémům ochrany přístup.

Příklad: Ve věci *Salahadin Abdulla a další* ⁽¹⁹⁶⁾, která se týkala pozbytí postavení uprchlíka, SDEU rozhodl, že za účelem poskytnutí dostatečné ochrany státem, kterého je uprchlík státním příslušníkem, musí mít stát nebo jiné subjekty nabízející ochranu podle čl. 7 odst. 1 kvalifikační směrnice objektivně dostatečnou úroveň kapacity a ochoty předcházet pronásledování. Musí učinit přiměřené kroky k zabránění pronásledování mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání pronásledování, který bude dotčené osobě po odnětí právního postavení uprchlíka přístupný. Stát nebo jiný subjekt poskytující ochranu musí splnit určité konkrétní požadavky, včetně mimo jiné toho, že bude mít oprávnění, organizační strukturu a prostředky pro zachování minimální úrovně zákonnosti a pořádku v zemi, které je uprchlík státním příslušníkem.

⁽¹⁹⁶⁾ SDEU, spojené věci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla a další proti Bundesrepublik Deutschland* [velký senát], 2. března 2010.

Pro palestinské uprchlíky existuje zvláštní režim ochrany. Byla zřízena Agentura Organizace spojených národů pro pomoc a práci ve prospěch palestinských uprchlíků na Blízkém východě (UNRWA), jejímž úkolem je poskytovat palestinským uprchlíkům ochranu a podporu. UNRWA působí na Západním břehu Jordánu, včetně východního Jeruzaléma a Pásmo Gazy, jakož i v Jordánsku, Sýrii a Libanonu. Osoby, které požívají podpory od agentury UNRWA, nemají nárok na postavení uprchlíka (čl. 12 odst. 1 písm. a) *kvalifikační směrnice*, kterým se do práva EU začleňuje čl. 1 odst. D Ženevské úmluvy z roku 1951).

Příklad: Věc *Bolbol* ⁽¹⁹⁷⁾ se týkala osoby bez státní příslušnosti palestinského původu, která opustila Pásmo Gazy a přijela do Maďarska, kde podala žádost o azyl, aniž předtím požádala o ochranu nebo podporu od agentury UNRWA. SDEU objasnil, že pro účely čl. 12 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice je třeba mít za to, že osoba požívá ochrany a podpory od jiné odborné organizace Spojených národů než UNHCR, pouze pokud tato osoba této ochrany nebo této podpory skutečně využívá, nikoli pouze na základě skutečnosti, že má na tuto ochranu nebo podporu teoretický nárok.

Příklad: Ve věci *El Kott* ⁽¹⁹⁸⁾ SDEU dále objasnil, že osobám nuceným opustit oblast působení agentury UNRWA z důvodů nezávislých na jejich vůli, které nemohly ovlivnit, musí být automaticky přiznáno postavení uprchlíka, pokud se neuplatňuje ani jeden z důvodů pro vyloučení stanovených v čl. 12 odst. 1 písm. b) nebo čl. 12 odst. 2 a 3 směrnice.

Podle EÚLP může posouzení toho, zda byl – nebo by byl – porušen článek 3, představovat přezkum jakékoli ochrany, kterou by přijímající stát nebo v něm působící organizace mohly dát k dispozici osobě, která má být vyhoštěna. Existuje podobnost mezi pojmem dostatečnosti ochrany ve věcech týkajících se uprchlíků (jak bylo popsáno výše) a ve věcech týkajících se článku 3 EÚLP. Pokud zacházení, jemuž může být osoba vystavena po svém návratu, splňuje minimální úroveň závažnosti na to, aby mohl být uplatněn článek 3, je nutné posoudit, zda je přijímající stát účinně a prakticky schopen a ochoten osobu před tímto nebezpečím ochránit.

⁽¹⁹⁷⁾ SDEU, C-31/09, *Nawras Bolbol proti Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [velký senát], 17. června 2010.

⁽¹⁹⁸⁾ SDEU, C-364/11, *Mostafa Abed El Karem El Kott a další proti Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [velký senát], 19. prosince 2012.

Příklad: Ve věci *Hida proti Dánsku* ⁽¹⁹⁹⁾ byl stěžovatelem etnický Rom, jemuž hrozilo nucené navrácení do Kosova během konfliktu v roce 2004. ESLP byl znepokojen případy násilností a trestných činů proti menšinám a rozhodl, že potřeba mezinárodní ochrany příslušníků etnických komunit, jako jsou Romové, trvá. ESLP konstatoval, že Prozatímní správní mise Organizace spojených národů v Kosovu (UNMIK) uskutečnila před nucenými navráceními navrženými dánským státním policejním komisařem individualizovaný postup prověřování. Když měla UNMIK proti některým navrácením námitky, policejní komisař je až do odvolání pozastavil. Policejní komisař misi UNMIK ohledně případu stěžovatele ještě nekontaktoval, neboť nucené navrácení stěžovatele ještě nebylo naplánováno. Za těchto okolností vyjádřil ESLP uspokojení nad tím, že pokud by mise UNMIK měla proti nucenému navrácení stěžovatele námitky, bylo by jeho navrácení obdobně až do odvolání pozastaveno. ESLP shledal, že nebyly doloženy žádné podstatné důvody pro domněnku, že by stěžovatel jakožto etnický Rom čelil po návratu do Kosova skutečnému nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu. ESLP tudíž věc prohlásil za nepřijatelnou, protože byla zjevně neopodstatněná.

ESLP byl požádán o přezkum toho, zda **diplomatické záruky** přijímajícího státu mohou předejít nebezpečí špatného zacházení, kterému by osoba byla jinak po navrácení vystavena. V případech, kdy přijímající stát poskytl záruky, nejsou tyto záruky samy o sobě dostatečné k zajištění náležité ochrany před nebezpečím špatného zacházení. Existuje povinnost přezkoumat, zda praktické uplatňování záruk poskytuje dostatečnou garanci, že dotčená osoba bude ochráněna před nebezpečím špatného zacházení. Váha, jakou přijímající stát připisuje v jednotlivých případech zárukám, závisí na okolnostech převládajících v rozhodnou dobu.

Předběžná otázka pro ESLP zní, zda všeobecná situace v oblasti lidských práv v přijímajícím státě vylučuje přijetí jakýchkoliv záruk. Pouze ve výjimečných případech bude všeobecná situace v zemi znamenat, že zárukám není připisována vůbec žádná váha. Obvyklejší bude, že ESLP nejprve posoudí kvalitu poskytnutých záruk a až poté zhodnotí, zda jsou vzhledem k praxi přijímajícího státu spolehlivé. Soud tak také zvaží různé faktory popsané v nedávné judikatuře ⁽²⁰⁰⁾.

⁽¹⁹⁹⁾ ESLP, *Hida proti Dánsku* (rozhodnutí), č. 38025/02, 19. února 2004.

⁽²⁰⁰⁾ ESLP, *T. M. a další proti Rusku*, č. 31189/15 a pět dalších, 7. listopadu 2017, bod 24; ESLP, *Tarakhel proti Švýcarsku* [velký senát], č. 29217/12, 4. listopadu 2014, body 120–122; ESLP, *Gayratbek Saliev proti Rusku*, č. 39093/13, 17. dubna 2014, body 65–67; ESLP, *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, č. 8139/09, 17. ledna 2012, bod 189; ESLP, *Ismailov a další proti Rusku*, č. 2947/06, 24. dubna 2008, bod 127; ESLP, *Saadi proti Itálii* [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008.

4.1.5. Vnitrostátní relokační

Podle právních předpisů EU a EÚLP mohou státy dospět k závěru, že osoba, která je ve své domovské oblasti ohrožena, může být v bezpečí v jiné části své domovské země, a tudíž není nutné přiznávat jí mezinárodní ochranu.

V rámci práva EU byla možnost vnitrostátní ochrany kodifikována v článku 8 [kvalifikační směrnice](#).

Podle EÚLP musí navrhovaná vnitrostátní relokační provedená státem projít důkladným posouzením od místa navrácení až po místo určení, přičemž je nutné zvážit, zda místo navrácení je bezpečné, zda na cestě nejsou zátarasy a zda jsou určité oblasti pro danou osobu natolik bezpečné, aby se mohla dostat na místo určení. Je také požadováno posouzení individuálních okolností ⁽²⁰¹⁾.

Příklad: Ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království* ⁽²⁰²⁾ ESLP rozhodl, že článek 3 EÚLP v zásadě nebrání členským státům spoléhat na možnost vnitrostátní relokační, pokud se navrácená osoba může bezpečně vyvarovat skutečného nebezpečí špatného zacházení, pokud cestuje do dotčené oblasti, získá přístup do této oblasti a usadí se v ní. V tomto případě ESLP rozhodl, že v jižním a středním Somálsku mohou být oblasti, kde by navrácená osoba nemusela být nutně ohrožována skutečným nebezpečím špatného zacházení výhradně z důvodu situace všeobecných násilností. Pokud by navrácené osoby musely cestovat do oblasti pod kontrolou organizace aš-Šabáb nebo přes tuto oblast, nejspíš by byly vystaveny nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3, ledaže by bylo prokázáno, že stěžovatel má zkušenosti z nedávné doby s životem v Somálsku, a mohl by se tak vyvarovat upoutání pozornosti uvedené organizace. V případě dotčených stěžovatelů ESLP rozhodl, že z celé řady důvodů by stěžovatelé byli vystaveni skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3 ⁽²⁰³⁾.

⁽²⁰¹⁾ ESLP, *A. A. M. proti Švédsku*, č. 68519/10, 3. dubna 2014, bod 73; ESLP, *J. K. a další proti Švédsku* [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016, bod 96.

⁽²⁰²⁾ ESLP, *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011.

⁽²⁰³⁾ Viz též ESLP, *M. Y. H. proti Švédsku*, č. 50859/10, 27. června 2013.

4.1.6. Bezpečnost na jiném místě

Podle práva EU může být členskému státu EU povoleno z důvodů mezinárodní ochrany vrátit žadatele do jiné země za účelem přezkumu jeho žádosti, pokud je taková země pokládána za bezpečnou a jsou dodrženy určité záruky. V tomto oddíle se vysvětluje, kdy je to možné. Použitelné procesní záruky pro dospělé jsou popsány v [oddíle 5.2](#) a procesní záruky pro děti bez doprovodu v [oddíle 10.1](#).

Bezpečnost v jiné zemi předpokládá existenci dvojí situace. Zemi lze považovat za bezpečnou, pokud splňuje soubor požadavků uvedený ve [směrnici o azylovém řízení](#) (článek 38). Žadatel o azyl musí být mimo jiné přijat **bezpečnou třetí zemí**, musí mít možnost požádat o ochranu a v případě, že bude shledáno, že mezinárodní ochranu potřebuje, je s ním zacházeno v souladu s [Ženevskou úmluvou z roku 1951](#). Je obzvláště důležité, aby státy zajistily, že navracená osoba nebude čelit dalšímu navrácení do země, která není bezpečná. Aby bylo možné určit, že stát je bezpečnou třetí zemí, musí existovat předem stanovený seznam, který musí být oznámen Komisi. Bezpečná třetí země rovněž vyžaduje existenci vazby mezi žadatelem a třetí zemí, na jejímž základě by bylo rozumné, aby žadatel o azyl odešel do této země. Transzit přes určitou zemi (bezpečná tranzitní země) se nepovažuje za dostatečný vztah mezi žadatelem a bezpečnou třetí zemí ⁽²⁰⁴⁾. V případě nedodržení těchto ustanovení se členský stát EU nemůže dovolávat vyvratitelné domněnky bezpečnosti podle směrnice o azylovém řízení ⁽²⁰⁵⁾.

Druhá domněnka se týká států, které uplatňují [dublinké nařízení](#), konkrétně členských států EU, Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska (viz [oddíl 5.2](#)). Součástí dublinkého nařízení je **určení příslušnosti**, pokud jde o posuzování žádostí o mezinárodní ochranu, mezi členskými státy EU. Existuje hierarchie kritérií pro určení příslušnosti, pokud jde o posuzování žádostí podaných v jednom členském státě EU jednotlivci, kteří poté odcestují do jiného členského státu. Existuje vyvratitelná domněnka, že všechny státy, které uplatňují dublinké nařízení, jsou bezpečné a dodržují Listinu EU a EÚLP.

Jedním z kritérií uvedených v dublinkém nařízení je, že příslušný stát, který žadatelí povolí vstup do společného prostoru, je zpravidla tím státem, který je příslušný z hlediska přezkumu žádosti (kapitola III dublinkého nařízení). Pro účely určení, přes

⁽²⁰⁴⁾ SDEU, C-564/18, *LH proti Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, 19. března 2020; SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*, 14. května 2020, body 157–160.

⁽²⁰⁵⁾ SDEU, C-404/17, *A. proti Migrationsverket*, 25. července 2018.

který stát osoba do státu vstoupila, jsou jí při příjezdu sejmuty otisky prstů, které jsou vloženy do databáze Eurodac (viz [nařízení o Eurodacu](#), (EU) č. 603/2013), do níž mají přístup všechny státy uplatňující dublinské nařízení. Pokud například žadatel o azyl přijede do země A a podá žádost o azyl a jsou mu sejmuty otisky prstů, ale následně odcestuje do země B, budou otisky prstů v zemi B spárovány s otisky sejmutými v zemi A. Země B bude poté muset použít dublinská kritéria, aby určila, zda k posouzení žádosti o azyl je příslušná ona, nebo země A.

Státy musí zajistit, aby osoby nebyly vráceny do členských států EU, které ve svých azylových a přijímacích systémech mají systémové nedostatky. V některých případech vedoucích k závažnému porušení [Listiny EU](#) může dojít k situaci, že žádost budou muset posoudit státy, jimž to podle dublinského nařízení nepřísluší.

Příklad: Ve spojených věcech *N. S. a M. E.* ⁽²⁰⁶⁾ vydal SDEU rozhodnutí o předběžné otázce, zda za určitých okolností může být stát povinen posoudit žádost podle doložky o svrchovanosti podle čl. 3 odst. 2 dublinského nařízení, i když podle dublinských kritérií nese odpovědnost jiný členský stát EU. Soudní dvůr objasnil, že členské státy EU musí při uplatňování své posuzovací pravomoci podle čl. 3 odst. 2 jednat v souladu se základními právy a zásadami, které jsou uznány v Listině EU. Členské státy tudíž nemohou přemístit žadatele o azyl do příslušného členského státu ve smyslu nařízení, pokud důkazy dokládají – a členský stát si toho nemůže nebýt vědom – systémové nedostatky v azylovém řízení a podmínkách přijímání, které by mohly představovat porušení článku 4 Listiny (zákaz mučení). Na základě toho je členský stát také povinen posoudit ostatní kritéria v nařízení a určit, zda k posouzení žádosti o azyl není příslušný jiný členský stát. Nelze-li jiný členský stát určit nebo řízení pro tento účel trvá nepřiměřeně dlouho, musí žádost v souladu s čl. 3 odst. 2 posoudit tento členský stát sám.

Podle EÚLP ESLP vezme v úvahu kromě jiných jemu dostupných faktorů důvěryhodné zprávy o stavu lidských práv s cílem posoudit předvídatelné důsledky navrženého vyhoštění. Stát, který uvažuje o vyhoštění, má povinnost ověřit rizika zejména v případě, že ze zpráv o lidských právech v dané zemi vyplývá, že stát, který uvažuje o vyhoštění, rizika znal nebo měl znát.

⁽²⁰⁶⁾ SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, *N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [velký senát], 21. prosince 2011.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽²⁰⁷⁾ ESLP rozhodl, že životní podmínky stěžovatele a podmínky jeho zajištění v Řecku byly v rozporu s článkem 3 EÚLP. Podle směrodatných zpráv také chyběl přístup k azylovému řízení a hrozilo riziko dalšího navrácení. Belgické orgány byly tudíž podle článku 3 shledány odpovědnými za přemístění stěžovatele v souladu s dublinským nařízením do Řecka, neboť na základě dostupných důkazů věděly (nebo měly vědět) o riziku, že žadatelé o azyl jsou v té době v Řecku vystavováni ponižujícím zacházením.

Příklad: Ve věci *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* ⁽²⁰⁸⁾ dospěl ESLP k závěru, že Maďarsko porušilo článek 3 EÚLP tím, že vyhostilo dva bangladéšské žadatele o azyl do Srbska z tranzitního prostoru nacházejícího se na hranici. Orgány řádně neposoudily, zda žadatelé budou mít v této zemi účinný přístup k azylu nebo zda jim nebude hrozit fetězové navrácení do Severní Makedonie nebo do Řecka, kde jsou podmínky přijímání žadatelů o azyl v rozporu s normami EÚLP.

4.1.7. Vyloučení z mezinárodní ochrany

V rámci práva EU články 12 a 17 **kvalifikační směrnice**, které vychází z čl. 1 odst. F **Ženevské úmluvy z roku 1951**, obsahují ustanovení, jež vylučují mezinárodní ochranu pro osoby, které si ji nezasluhují. Jedná se o osoby, které údajně spáchaly nejméně jeden z těchto činů:

- zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti,
- vážný nepolitický zločin mimo zemi azylu před přijetím,
- činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN.

Posouzení vyloučení z mezinárodní ochrany musí být provedeno po posouzení toho, zda má daná osoba nárok na mezinárodní ochranu. Osoby, na které se vztahují ustanovení o vyloučení, nejsou považovány za uprchlíky ani osoby s nárokem na doplňkovou ochranu.

⁽²⁰⁷⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011.

⁽²⁰⁸⁾ ESLP, *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], č. 47287/15, 21. listopadu 2019.

Publikace Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive* nabízí právní analýzu, která slouží jako nástroj pro soudy zabývající se možnými případy vyloučení z mezinárodní ochrany⁽²⁰⁹⁾.

Příklad: Ve věci *B a D* ⁽²¹⁰⁾ SDEU poskytl návod, jak uplatňovat ustanovení o vyloučení. Skutečnost, že dotčená osoba v této věci byla členem organizace a aktivně podporovala ozbrojený boj této organizace, nepředstavovala automaticky závažný důvod domnívat se, že se dopustila „vážného nepolitického zločinu“ nebo „činů, které jsou v rozporu s cíli a zásadami OSN“. Obě ustanovení by ji vylučovala z ochrany uprchlíků. Základem pro konstatování toho, zda existují závažné důvody se domnívat, že je tato osoba vinna takovými činy či zločiny, musí být posouzení konkrétních skutečností případ od případu. To by mělo být provedeno s cílem určit, zda činy, kterých se dopustila dotyčná organizace, splňují podmínky stanovené uvedenými ustanoveními a zda osobní odpovědnost za uskutečnění těchto činů může být vzhledem k míře dokazování vyžadované čl. 12 odst. 2 směrnice přičtena této osobě. Soudní dvůr rovněž doplnil, že základ pro vyloučení z postavení uprchlíka není podmíněn skutečností, že dotyčná osoba představuje přetrvávající nebezpečí pro hostitelský členský stát EU, ani přezkumem přiměřenosti ve vztahu k projednávané věci ⁽²¹¹⁾.

Příklad: Ve věci *Lounani* ⁽²¹²⁾ SDEU objasnil, že vyloučení z postavení uprchlíka podle čl. 12 odst. 2 písm. c) kvalifikační směrnice není omezeno na skutečné pachatele teroristických činů. Zahrnuje rovněž jednotlivce, kteří jsou zapojeni do činností náboru, plánování, přepravy nebo vybavování osob, které cestují do jiného státu, než je jejich vlastní, mimo jiné za účelem páčání, plánování nebo přípravy teroristických činů. Pro uplatnění tohoto ustanovení o vyloučení není podmínkou, aby byl žadatel za teroristický trestný čin odsouzen.

⁽²⁰⁹⁾ EASO (2016), *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽²¹⁰⁾ SDEU, spojené věci C-57/09 a C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland proti B a D* [velký senát], 9. listopadu 2010.

⁽²¹¹⁾ Viz také SDEU, C-373/13, *H. T. proti Land Baden-Württemberg*, 24. června 2015.

⁽²¹²⁾ SDEU, C-573/14, *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides proti Mostafavi Lounanimu* [velký senát], 31. ledna 2017.

Příklad: Ve věci *Shajin Ahmed* ⁽²¹³⁾ SDEU potvrdil, že důvody pro vyloučení týkající se doplňkové ochrany podle čl. 17 odst. 1 by měly být posuzovány s ohledem na výklad ustanovení čl. 12 odst. 2 písm. b) a c) směrnice týkajícího se vyloučení z postavení uprchlíka, který poskytl Soudní dvůr.

Podle EÚLP je povaha údajného trestného činu stěžovatele irelevantní pro účely posouzení článku 3 EÚLP, jelikož zákaz mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu je absolutní bez ohledu na jednání oběti. V důsledku toho nelze jednání stěžovatele, jakkoli je nežádoucí či nebezpečné, brát v úvahu.

Příklad: Ve věci *Saadi proti Itálii* ⁽²¹⁴⁾ ESLP opětovně potvrdil absolutní povahu zákazu mučení podle článku 3. Stěžovatel byl v Itálii stíhán za podíl na mezinárodním terorismu a bylo nařízeno jeho vyhoštění do Tuniska. ESLP konstatoval, že v případě návratu do Tuniska by mu hrozilo skutečné nebezpečí, že bude vystaven zacházení v rozporu s článkem 3. Jeho jednání a závažnost obvinění proti němu byla pro posouzení článku 3 irelevantní.

4.1.8. Ukončení mezinárodní ochrany

V rámci práva EU články 11 a 16 kvalifikační směrnice povolují ukončení mezinárodní ochrany v případě zlepšení rizikové situace ve třetí zemi, což je odrazem ustanovení o ukončení mezinárodní ochrany podle čl. 1 odst. C Ženevské úmluvy z roku 1951.

Příklad: Věc *Salahadin Abdulla a další* ⁽²¹⁵⁾ se týkala pozbytí postavení uprchlíka v případě několika iráckých státních příslušníků, jimž Německo přiznalo postavení uprchlíka. Základem pro pozbytí postavení uprchlíka byla skutečnost, že se podmínky v zemi jejich původu zlepšily. SDEU rozhodl, že pro účely článku 11 kvalifikační směrnice postavení uprchlíka zaniká, jestliže vzhledem k významné a trvalé povaze změn poměrů v dotčené třetí zemi přestaly existovat okolnosti odůvodňující obavy uprchlíka z pronásledování z některého z důvodů, na jejichž základě bylo přiznáno postavení uprchlíka, a daná osoba nemá ani jiné důvody k obavám z pronásledování. Při posuzování změny poměrů musí státý zvážit

⁽²¹³⁾ SDEU, C-369/17, *Shajin Ahmed proti Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, 13. září 2018.

⁽²¹⁴⁾ ESLP, *Saadi proti Itálii* [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008, bod 138. Viz též ESLP, *Ismoilov a další proti Rusku*, č. 2947/06, 24. dubna 2008, bod 127; ESLP, *Ryabikin proti Rusku*, č. 8320/04, 19. června 2008.

⁽²¹⁵⁾ SDEU, spojené věci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, *Salahadin Abdulla a další proti Bundesrepublik Deutschland* [velký senát], 2. března 2010.

individuální situaci uprchlíka a při tom ověřit, zda poskytovatel či poskytovatelé ochrany učinili přiměřené kroky k zabránění pronásledování, zejména zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování. V případě odnětí postavení uprchlíka musí mít dotčený státní příslušník k této ochraně přístup.

Příklad: věc *M, X a X* ⁽²¹⁶⁾ se týkala tří stěžovatelů, kterým bylo buď odňato postavení uprchlíka, nebo jim bylo toto postavení odepřeno na základě článku 14 kvalifikační směrnice z důvodu ohrožení bezpečnosti hostitelského členského státu EU nebo z důvodu odsouzení za závažný trestný čin. SDEU upřesnil, že státní příslušníci třetích zemí, kteří mají odůvodněné obavy z pronásledování, musí být považováni za uprchlíky pro účely směrnice a Ženevské úmluvy z roku 1951, bez ohledu na to, zda jim bylo formálně přiznáno postavení uprchlíka ve smyslu směrnice. I když tyto osoby nebudou mít nebo již nebudou mít nárok na všechna práva a výhody, které jsou podle směrnice určeny osobám, jimž bylo přiznáno postavení uprchlíka, mají i nadále nárok na řadu práv stanovených Ženevskou úmluvou z roku 1951.

Postavení uprchlíků a osob požívajících doplňkovou ochranu, jimž byla v minulosti způsobena velmi závažná újma, nezaniká v případě změny poměrů, pokud jsou příslušné osoby schopny uvést naléhavé důvody pro odmítnutí ochrany země svého původu (kvalifikační směrnice, články 11 a 16).

V EUĽP nejsou uvedena žádná konkrétní ustanovení o ukončení. Místo toho ESLP zkoumá předvídatelné důsledky zamýšleného vyhoštění. Pro osvětlení současné situace v přijímajícím státě mohou být významné podmínky, jaké v tomto státě byly v minulosti, při posuzování rizik jsou však důležité současné podmínky ⁽²¹⁷⁾. Při posuzování situace ESLP vychází z příslušných vládních zpráv a informací, které poskytl UNHCR a různé mezinárodní nevládní organizace, jako jsou Human Rights Watch či Amnesty International.

⁽²¹⁶⁾ SDEU, spojené věci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, *M proti Ministerstvu vnitra, X a X proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* [velký senát], 14. května 2019.

⁽²¹⁷⁾ ESLP, *Tomic proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 17837/03, 14. října 2003; ESLP, *Hida proti Dánsku* (rozhodnutí), č. 38025/02, 19. února 2004.

Příklad: ESLP provedl různá posouzení rizik, kterým by mladí tamilští muži čelili po návratu na Šrí Lanku. Tato posouzení probíhala v různou dobu během celého dlouhého konfliktu a též po ukončení nepřátelských akcí. ESLP posoudil vývoj obecných podmínek v zemi a zkoumal rizikové faktory týkající se této země, které by mohly mít dopad na konkrétní jedince v navrhovanou dobu vyhoštění⁽²¹⁸⁾.

4.2. Hromadné vyhoštění

Podle právních předpisů EU i EÚLP jsou hromadná vyhoštění zakázána. Hromadné vyhoštění je jakékoli opatření, na jehož základě jsou jedinci bez ohledu na jejich právní postavení⁽²¹⁹⁾ nuceni opustit území nebo zemi jako skupina a kdy se příslušné rozhodnutí neopírá o přiměřené a objektivní posouzení případu konkrétní osoby⁽²²⁰⁾. Zákaz hromadného vyhošťování nevyklučuje vyhoštění skupinovými charterovými lety⁽²²¹⁾.

Podle práva EU jsou hromadná vyhoštění v rozporu s článkem 78 SFEU, který požaduje, aby *acquis* v oblasti azylu bylo v souladu s „ostatními příslušnými smlouvami“, a jsou zakázána článkem 19 Listiny EU.

V EÚLP zakazuje hromadná vyhoštění článek 4 protokolu č. 4. Tento zákaz platí rovněž na volném moři⁽²²²⁾ a v souvislosti s nepřijetím a odmítnutím na hranicích⁽²²³⁾. Pojmeme „vyhoštění“ se rozumí jakékoli nucené vyhoštění cizího státního příslušníka z daného území bez ohledu na zákonnost a délku pobytu, místo zadržení a postavení nebo chování dané osoby⁽²²⁴⁾. Rozhodujícím kritériem pro kvalifikaci vyhoštění jako „hromadného“ je neexistence rozumného a objektivního přezkumu konkrétního případu jednotlivých osob v rámci skupiny. Velikost vyhoštěné skupiny není relevantní:

⁽²¹⁸⁾ ESLP, *Vilvarajah a další proti Spojenému království*, č. 13163/87 a čtyři další, 30. října 1991; ESLP, *N. A. proti Spojenému království*, č. 25904/07, 17. července 2008.

⁽²¹⁹⁾ ESLP, *Gruzie proti Rusku (I)* [velký senát], č. 13255/07, 3. července 2014, body 168–170.

⁽²²⁰⁾ Více informací viz ESLP, „Collective Expulsions of aliens“, informační list, březen 2020, k dispozici na adrese echr.coe.int v sekci Press / Press Service / Factsheets / Expulsion.

⁽²²¹⁾ ESLP, *Sultani proti Francii*, č. 45223/05, 20. září 2007.

⁽²²²⁾ ESLP, *Hirsi Jamaa a další proti Itálii* [velký senát], č. 27765/09, 23. února 2012.

⁽²²³⁾ ESLP, *N. D. a N. T. proti Španělsku* [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 13. února 2020, body 185 a 187; ESLP, *M. K. a další proti Polsku*, č. 40503/17, 42902/17 a 43643/17, 23. července 2020, body 200 a 204.

⁽²²⁴⁾ ESLP, *N. D. a N. T. proti Španělsku* [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 13. února 2020, bod 185. Viz též ESLP, *Asady a další proti Slovensku*, č. 24917/15, 24. března 2020, bod 60.

skupinu mohou tvořit i dvě osoby ⁽²²⁵⁾. Dotčené osoby musí mít možnost předložit příslušným orgánům své argumenty na individuálním základě, v případě dětí pak prostřednictvím jejich rodičů nebo primární pečující osoby ⁽²²⁶⁾. Míra individuálního posouzení osobní situace jednotlivých členů vyhoštěné skupiny však závisí na několika faktorech.

Příklad: Ve věci *Čonka proti Belgii* ⁽²²⁷⁾ ESLP rozhodl, že vyhoštěním skupiny romských žadatelů o azyl byl porušen článek 4 protokolu č. 4 k EÚLP. ESLP shledal, že osobní poměry jednotlivých členů vyhoštěné skupiny nebyly posuzovány jednotlivě. Zejména před vyhoštěním stěžovatelů politické orgány oznámily, že budou prováděna hromadná vyhoštění, a příslušnému orgánu daly pokyn k jejich realizaci. Všem osobám bylo řečeno, aby se hlásily na konkrétní policejní služebně ve stejnou dobu a všechny příkazy k vyhoštění a důvody zatčení byly formulovány stejně. Kromě toho neměly osoby přístup k právníkům a nebylo dokončeno azylové řízení.

Příklad: Ve věci *Khlaifia a další proti Itálii* ⁽²²⁸⁾ zkoumal ESLP případ tří tuniských státních příslušníků, které na moři zadržela italská pobřežní stráž a kteří byli zajištěni v přijímacím středisku a na palubě lodí a následně navraceni do Tuniska poté, co jim byla vydána individuální rozhodnutí o vyhoštění vypracovaná v totožném znění. ESLP rozhodl, že skutečnost, že se na několik osob vztahuje podobné rozhodnutí, sama o sobě nevede k závěru, že došlo k hromadnému vyhoštění. Článek 4 protokolu č. 4 nezaručuje právo na individuální pohovor za všech okolností. ESLP dospěl k závěru, že stěžovatelé měli skutečnou a účinnou příležitost vznést argumenty proti svému vyhoštění během své identifikace a v okamžiku zjištění jejich státní příslušnosti.

Příklad: Ve věci *N. D. a N. T. proti Španělsku* ⁽²²⁹⁾ přezkoumal ESLP vyhoštění dvou subsaharských Afričanů, kteří vstoupili do španělské enklávy Melilla v rámci větší skupiny, která vzala zteci a překonala hraniční oplocení. Španělské orgány stěžovatele zadržely a předaly je Maroku, aniž by provedly individuální

⁽²²⁵⁾ ESLP, *N. D. a N. T. proti Španělsku* [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 13. února 2020, body 193–194 a 202–203.

⁽²²⁶⁾ ESLP, *Moustahi proti Francii*, č. 9347/14, 25. června 2020, body 133–137.

⁽²²⁷⁾ ESLP, *Čonka proti Belgii*, č. 51564/99, 5. února 2002. Viz též ESLP, *M. A. proti Kypru*, č. 41872/10, 23. července 2013, kde ESLP neshledal porušení článku 4 protokolu č. 4.

⁽²²⁸⁾ ESLP, *Khlaifia a další proti Itálii* [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016, body 237–254.

⁽²²⁹⁾ ESLP, *N. D. a N. T. proti Španělsku* [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 13. února 2020.

řízení nebo jim umožnily požádat o azyl. ESLP konstatoval, že stěžovatelé, kteří, jak již soud uvedl, neměli žádný důvodný nárok podle článku 3 EÚLP, nevyužili jiných prostředků k tomu, aby usílovali o legální vstup do Španělska. Zejména nepředložili přesvědčivé důkazy o tom, že jim bylo bráněno v tom, aby se fyzicky dostali na nedaleký oficiální hraniční přechod, kde španělské orgány zřídily kancelář pro registraci žádostí o azyl. ESLP dospěl k závěru, že neexistence individuálních rozhodnutí o vyhoštění je důsledkem jednání samotných stěžovatelů, a proto neshledal žádné porušení článku 4 protokolu č. 4 EÚLP.

Hromadná vyhoštění jsou také v rozporu s **ESC** a jejím čl. 19 odst. 8 o zárukách proti vyhoštění.

Příklad: ECSR ve svém rozhodnutí ve věci *Evropské fórum Romů a Travellerů proti Francii* ⁽²³⁰⁾ rozhodl, že správní rozhodnutí, kterými se během posuzovaného období nařizuje Romům rumunského a bulharského původu opustit francouzské území, kde pobývali, jsou neslučitelná s ESC, a to vzhledem k tomu, že rozhodnutí nebyla založena na posouzení osobní situace Romů, nerespektovala zásadu proporcionality a protože se zaměřovala cíleně na romskou komunitu, byla rovněž diskriminační. Výbor toto shledal v rozporu s článkem E o zákazu diskriminace vykládaném ve spojení s čl. 19 odst. 8 ESC.

4.3. Překážky vyhoštění opírající se o jiné důvody z oblasti lidských práv

V právu EU i EÚLP se uznává, že vyhoštění mohou bránit překážky opírající se o důvody z oblasti lidských práv, které nejsou absolutní, ale v souvislosti s nimiž je nutné vytvořit rovnováhu mezi veřejnými zájmy a zájmy dotčené osoby. Nejběžnějším je zřejmě právo na soukromý nebo rodinný život, které může zahrnovat aspekty osobního zdraví (včetně fyzické a mravní integrity), nejlepší zájem dětí, potřebu zachovat celistvost rodiny nebo zvláštní potřeby zranitelných osob.

Podle práva EU musí řízení o navrácení probíhat s ohledem na nejlepší zájem dítěte, rodinný život, zdravotní stav dotčené osoby a zásadu nenavrácení (článek 5 [směrnice o navrácení](#)).

⁽²³⁰⁾ ECSR, *Evropské fórum Romů a Travellerů proti Francii*, stížnost č. 64/2011, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2012.

Příklad: Ve věci *Abdida* ⁽²³¹⁾ SDEU potvrdil, že vyhoštění státního příslušníka třetí země trpícího vážnou nemocí do země, v níž není k dispozici vhodná léčba, což vede k vážnému riziku nelidského či ponižujícího zacházení, je v rozporu s článkem 5 směrnice o navrácení. Kromě toho Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která nepříznává odkladný účinek opravnému prostředku proti rozhodnutí o navrácení a může žadatele vystavit vážnému riziku závažného a nevratného zhoršení jeho zdravotního stavu, je neslučitelná se směrnicí.

Podle EÚLP mají státy právo v souladu se zavedeným mezinárodním právem a s výhradou svých smluvních závazků, včetně EÚLP, kontrolovat vstup, pobyt a vyhoštění cizinců. Existuje rozsáhlá judikatura o okolnostech, za kterých mohou relativní práva působit jako překážka pro vyhoštění. Relativní práva jsou práva založená na podmínkách, například články 8 až 11 EÚLP. Právo na respektování soukromého a rodinného života stanovené v článku 8 EÚLP je často používáno jako ochrana před vyhoštěním v případech, které nejsou spojeny s nebezpečím nelidského nebo ponižujícího zacházení v rozporu s článkem 3. Dodržování práv podle článku 8 je věnován [oddíl 6.2](#).

Překážky bránící vyhoštění mohou být rovněž zváženy v souvislosti s údajně zjevným porušením článku 5 nebo 6 EÚLP v přijímající zemi, například pokud hrozí, že osoba bude svévolně zajištěna, aniž by byla postavena před soud, nebo jí hrozí, že si odpýká dlouhý trest odnětí svobody poté, co byla odsouzena ve zjevně nespravedlivém řízení. Důkazní břemeno stěžovatele je velké ⁽²³²⁾.

Příklad: Ve věci *Mamatkulov a Askarov proti Turecku* ⁽²³³⁾ ESLP zvažoval, zda vydání stěžovatelů do Uzbekistánu mělo za následek to, že čelili skutečnému riziku zjevného odepření spravedlnosti v rozporu s článkem 6 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království* ⁽²³⁴⁾ ESLP rozhodl, že podle článku 6 EÚLP nemohl být stěžovatel vyhoštěn do Jordánska, protože by proti němu s největší pravděpodobností byly použity v opětovném řízení důkazy získané při mučení třetích osob.

⁽²³¹⁾ SDEU, C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve proti Moussovi Abdidovi* [velký senát], 18. prosince 2014.

⁽²³²⁾ ESLP, *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, č. 8139/09, 17. ledna 2012, bod 233.

⁽²³³⁾ ESLP, *Mamatkulov a Askarov proti Turecku* [velký senát], č. 46827/99 a 46951/99, 4. února 2005. Viz též ESLP, *M. E. proti Dánsku*, č. 58363/10, 8. července 2014.

⁽²³⁴⁾ ESLP, *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, č. 8139/09, 17. ledna 2012.

Příklad: Ve vnitrostátní věci *EM Libanon* dospěla Sněmovna lordů Spojeného království k závěru, že pokud došlo k očividnému porušení relativních (neabsolutních) práv (jako jsou ta uvedená v článku 8 EÚLP), které zasahuje do podstaty dotčeného práva, není nutné posuzovat proporcionalitu ⁽²³⁵⁾.

V rámci ESC čl. 19 odst. 8 zakazuje vyhoštění migrujících pracovníků, kteří oprávněně pobývají na území státu, ledaže ohrožují národní bezpečnost nebo jednájí proti veřejnému zájmu či morálce.

ECSR zejména rozhodl, že pokud stát přiznal právo pobytu manželce/manželovi a/ nebo dětem migrujícího pracovníka, nemůže ztráta vlastního práva pobytu migrujícího pracovníka ovlivnit nezávislá práva pobytu jeho rodinných příslušníků, dokud ho tito rodinní příslušníci mají.

Na cizí státní příslušníky, kteří ve státě pobývají po dostatečně dlouhou dobu, buď oprávněně, nebo díky tichému souhlasu úřadů s jejich protiprávním statutem kvůli potřebám hostitelské země, by se měla vztahovat pravidla, která již jiné cizí státní příslušníky chrání před vyhoštěním ⁽²³⁶⁾.

4.4. Státní příslušníci třetích zemí, kteří požívají vyšší míry ochrany před vyhoštěním

Podle práva EU existují kromě těch, kteří potřebují mezinárodní ochranu, ještě určité kategorie státních příslušníků třetích zemí, kteří požívají vyšší míru ochrany před vyhoštěním. Patří mezi ně mimo jiné držitelé statusu dlouhodobě pobývajících rezidentů, státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EU/EHP, kteří uplatňují své právo na volný pohyb, a turečtí státní příslušníci.

4.4.1. Dlouhodobě pobývající rezidenti

Podle práva EU požívají dlouhodobě pobývající rezidenti zvýšené ochrany před vyhoštěním. Rozhodnutí o vyhoštění dlouhodobě pobývajícího rezidenta musí být založeno na jednání, které představuje skutečné a dostatečně závažné ohrožení

⁽²³⁵⁾ Spojené království, *EM (Libanon) proti Secretary of State for the Home Department* [2008] UKHL 64, 22. října 2008.

⁽²³⁶⁾ ECSR, závěry z roku 2011, prohlášení poskytující výklad čl. 19 odst. 8.

veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti. (článek 12 [směrnice o dlouhodobém pobytu](#)), a nemůže být nařízeno automaticky v důsledku odsouzení za trestný čin, ale vyžaduje posouzení případ od případu ⁽²³⁷⁾.

4.4.2. Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska

Podle práva EU osoby jakékoli státní příslušnosti, které jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EHP, a to včetně občanů EU, ale pouze pokud uplatnily práva na volný pohyb, mají právo na pobyt, které se odvozuje od ustanovení o volném pohybu v EU. Podle [směrnice o volném pohybu](#) (2004/38/ES) požívají státní příslušníci třetích zemí, kteří mají takové rodinné vztahy, vyšší ochrany před vyhoštěním v porovnání s jinými kategoriemi státních příslušníků třetích zemí. Podle článku 28 směrnice mohou být vyhoštěni pouze z důvodů týkajících se veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti ⁽²³⁸⁾. V případě osob s trvalým pobytem musí důvody k vyhoštění dosáhnout míry „závažných důvodů týkajících se veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti“. Jak je uvedeno v čl. 27 odst. 2 směrnice, tato opatření musí být v souladu se zásadou přiměřenosti, musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby a osobní chování dotyčného jednotlivce musí představovat „skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti“ ⁽²³⁹⁾. Státy musí svá rozhodnutí dotyčné osobě oznámit, včetně důvodů, na nichž jsou založena (článek 30) ⁽²⁴⁰⁾.

⁽²³⁷⁾ SDEU, C-636/16, *Wilber López Pastuzano proti Delegación del Gobierno en Navarra*, 7. prosince 2017.

⁽²³⁸⁾ Viz následující věci, ve kterých Soudní dvůr vyložil pojem „naléhavé důvody týkající se veřejné bezpečnosti“ podle čl. 28 odst. 3: SDEU, spojené věci C-331/16 a 366/16, *K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F. proti Belgische Staat* [velký senát], 2. května 2018, body 39–56; SDEU, C-348/09, *P. I. proti Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid* [velký senát], 22. května 2012, body 20–35; SDEU, C-145/09, *Land Baden-Württemberg proti Panagiotisi Tsakouridisovi* [velký senát], 23. listopadu 2010, body 39–56.

⁽²³⁹⁾ Judikatura k článku 27 směrnice 2004/38/ES, pokud jde o pojem „veřejného pořádku“, viz SDEU, C-434/10, *Petar Aladzhov proti Zamestnik director na Stolichna direktsia na vatreshnite raboti kam Ministerstvo na vatreshnite raboti*, 17. listopadu 2011; SDEU, C-430/10, *Hristo Gaydarov proti Director na Glavna direktsia „Ohranitelna politisia“ pri Ministerstvo na vatreshnite raboti.*, 17. listopadu 2011. V souvislosti s pojmem „skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti“ viz ESD, spojené věci C-482/01 a C-493/01, *Georgios Orfanopoulos a další a Raffaele Oliveri proti Land Baden-Württemberg*, 29. dubna 2004, body 65–71.

⁽²⁴⁰⁾ Viz také FRA (2018), *Making EU Citizens' Rights a Reality: National courts enforcing freedom of movement and related rights*, Úřad pro publikace, Lucemburk, oddíl 2.5.

Příklad: Ve věci *ZZ proti Secretary of State for the Home Department* ⁽²⁴¹⁾ se SDEU zabýval smyslem čl. 30 odst. 2 směrnice o volném pohybu, který požaduje, aby dotyčné osoby byly informovány o důvodech, na nichž jsou založena rozhodnutí o zamítnutí práva na pobyt, není-li to v rozporu se zájmy bezpečnosti státu. Při rozhodování o tom, zda orgány mohou upustit od sdělení určitých informací z důvodů bezpečnosti státu, SDEU konstatoval, že je nutné vyvážit bezpečnost státu s požadavky týkajícími se práva na účinnou soudní ochranu vyplývajícího z článku 47 Listiny EU. Dospěl k závěru, že vnitrostátní soud provádějící přezkum rozhodnutí orgánů nesdělil přesně a úplně důvody, na nichž bylo odepření vstupu založeno, musí být příslušný k zajištění toho, aby se rozhodnutí o nesdělení informací omezilo pouze na nezbytně nutný rozsah. V každém případě musí být dotyčná osoba informována o podstatě důvodů, na nichž bylo rozhodnutí založeno, způsobem, který náležitě zohlední nutnost zachovat důvěrnost důkazů.

U švýcarských státních příslušníků představuje právní základ pro ochranu před vyhoštěním článek 5 přílohy I Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy a Švýcarskou konfederací o volném pohybu osob. Podle tohoto ustanovení lze práva udělená touto dohodou omezit pouze z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví ⁽²⁴²⁾.

Je stanovena ochrana rodinných příslušníků v případě smrti, rozvodu nebo odjezdu státního příslušníka země EHP, který uplatnil práva volného pohybu (články 12 a 13 směrnice o volném pohybu). Ve zvláštních situacích mohou být státní příslušníci těchto zemí chráněni před vyhoštěním na základě článku 20 SFEU (viz [oddíl 6.2](#)) ⁽²⁴³⁾.

4.4.3 Turečtí státní příslušníci

V rámci práva EU čl. 14 odst. 1 **rozhodnutí Rady** přidružení EHS-Turecko č. 1/80 stanoví, že turečtí státní příslušníci uplatňující práva podle **Ankarské dohody** smí být vyhoštěni pouze z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného

⁽²⁴¹⁾ SDEU, C-300/11, *ZZ proti Secretary of State for the Home Department* [velký senát], 4. června 2013.

⁽²⁴²⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, podepsaná v Lucemburku dne 21. června 1999, vstoupila v platnost dne 1. června 2002, Úř. věst. 2002 L 114/6.

⁽²⁴³⁾ Informace o věci, kdy byla ochrana poskytnuta, viz SDEU, C-34/09, *Gerardo Ruiz Zambrano proti Office national de l'emploi (ONEm)* [velký senát], 8. března 2011. Informace o věci, kdy ochrana nebyla poskytnuta, viz SDEU, C-256/11, *Murat Dereci a další proti Bundesministerium für Inneres* [velký senát], 15. listopadu 2011, a SDEU, C-87/12, *Kreshnik Ymeraga a další proti Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, 8. května 2013; viz též SDEU, C-40/11, *Yoshikazu lida proti Stadt Ulm*, 8. listopadu 2012.

zdraví. Soudní dvůr zdůraznil, že při zvažování navrženého vyhoštění tureckých státních příslušníků, kteří mají stále a zajištěné bydliště v jednom z členských států EU, by se měla uplatňovat stejná kritéria jako v případě státních příslušníků zemí EHP. Právo EU brání vyhoštění tureckého státního příslušníka, pokud je založeno výlučně na obecných preventivních důvodech, jako je odrazování jiných cizích státních příslušníků, nebo pokud automaticky následuje po odsouzení za trestný čin. Podle ustálené judikatury musí být výjimky ze základní zásady volného pohybu osob, včetně veřejného pořádku, vykládány restriktivně, aby jejich rozsah nemohl být jednostranně určen členskými státy EU ⁽²⁴⁴⁾.

Příklad: Ve věci *Nazli* ⁽²⁴⁵⁾ ESD shledal, že turecký státní příslušník nemůže být vyhoštěn v rámci opatření pro obecné odrazení jiných cizinců, ale vyhoštění se musí opírat o tatáž kritéria jako vyhoštění státních příslušníků zemí EHP. Soudní dvůr v tom viděl analogii se zásadami stanovenými v oblasti volného pohybu pracovníků, kteří jsou státními příslušníky některého členského státu EU. Aniž by bagatelizoval hrozbu pro veřejný pořádek, kterou představuje užívání drog, došel Soudní dvůr na základě těchto zásad k závěru, že vyhoštění tureckého státního příslušníka, který požívá práva přiznaného rozhodnutím Rady přidružení, po odsouzení za trestný čin, může být odůvodněno pouze tehdy, dává-li osobní jednání dotčené osoby důvody k domněnce, že bude páchat jiné vážné trestné činy poškozující veřejný zájem v hostitelském členském státě EU.

Příklad: Ve věci *Polat* ⁽²⁴⁶⁾ Soudní dvůr upřesnil, že opatření, která povolují omezení práv přiznaných tureckým státním příslušníkům a která byla přijata z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví podle článku 14 rozhodnutí Rady přidružení, se musí opírat výhradně o osobní jednání dotčené osoby. Několik odsouzení za trestný čin v hostitelském členském státě může odůvodnit přijetí takových opatření pouze tehdy, pokud chování dotčené osoby představuje skutečnou a dostatečně závažnou hrozbu, kterou je dotčen základní zájem společnosti, což je okolnost, kterou musí určit vnitrostátní soud.

⁽²⁴⁴⁾ ESD, věc 36/75, *Roland Rutili proti Ministre de l'intérieur*, 28. října 1975, bod 27; ESD, spojené věci C-482/01 a C-493/01, *Georgios Orfanopoulos a další a Raffaele Oliveri proti Land Baden-Württemberg*, 29. dubna 2004, bod 67.

⁽²⁴⁵⁾ ESD, C-340/97, *Ömer Nazli, Çağlar Nazli a Melike Nazli proti Stadt Nürnberg*, 10. února 2000.

⁽²⁴⁶⁾ ESD, C-349/06, *Murat Polat proti Stadt Rüsselsheim*, 4. října 2007.

Hlavní body

- Rozlišujeme absolutní, téměř absolutní a neabsolutní překážky vyhoštění (viz [úvod této kapitoly](#)).
- Zásada nenavrácení podle Ženevské úmluvy z roku 1951 zakazuje navrácení lidí do míst, kde by jejich život nebo svoboda byly ohroženy z důvodu jejich rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (viz [oddíl 4.1](#)).
- V rámci práva EU jakékoli opatření přijaté členskými státy EU podle *acquis* EU v oblasti azylu nebo podle směrnice o navrácení, včetně dublinského nařízení, musí být v souladu s právem na azyl a zásadou nenavrácení (viz [oddíl 4.1](#)).
- Absolutní je zákaz špatného zacházení podle článku 3 EÚLP. Osoby, které ve své cílové zemi čelí skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3, nesmí být navraceny bez ohledu na své chování nebo závažnost obvinění vznesených proti nim. Orgány musí posoudit tato rizika nezávisle na tom, zda lze danou osobu vyloučit z ochrany podle kvalifikační směrnice nebo Ženevské úmluvy z roku 1951 (viz [oddíly 4.1.2 a 4.1.7](#)).
- Při posuzování toho, zda existuje skutečné nebezpečí, se ESLP zaměřuje na předvídatelné důsledky vyhoštění osoby do země navrhovaného navrácení, přičemž zkoumá osobní poměry dotyčné osoby, stejně jako všeobecné podmínky v dané zemi (viz [oddíly 4.1.3 a 4.3](#)).
- Podle EÚLP musí žadatelé o azyl v zásadě svou žádost doložit a často je nezbytné se při pochybnostech při posuzování důvěryhodnosti jejich prohlášení přiklonit v jejich prospěch. Pokud však odůvodnění chybí nebo jsou předloženy informace, které zavdávají silný důvod pro zpochybnění věrohodnosti podkladů žadatele o azyl, musí k tomu tato osoba poskytnout uspokojivé vysvětlení (viz [oddíl 4.1.3](#)).
- Osobě může v přijímajícím státě hrozit zacházení zakázané právem EU nebo EÚLP, přestože rizika ne vždy vyplývají ze samotného přijímajícího státu, nýbrž spíše z nestátních subjektů, nemocí či humanitárních podmínek v dané zemi (viz [oddíl 4.1.2](#)).
- Osoba, již by v případě navrácení do její domovské oblasti v přijímající zemi hrozilo zacházení zakázané právem EU nebo EÚLP, může být v bezpečí v jiné části země (tzv. vnitrostátní ochrana) (viz [oddíl 4.1.5](#)). Případně může být přijímající stát schopen ochránit ji před takovými riziky (dostatečnost ochrany). V těchto případech může vyhošťující stát dospět k závěru, že daná osoba nepotřebuje mezinárodní ochranu (viz [oddíl 4.1.4](#)).
- Jak právo EU, tak EÚLP zakazují hromadná vyhoštění (viz [oddíl 4.2](#)).

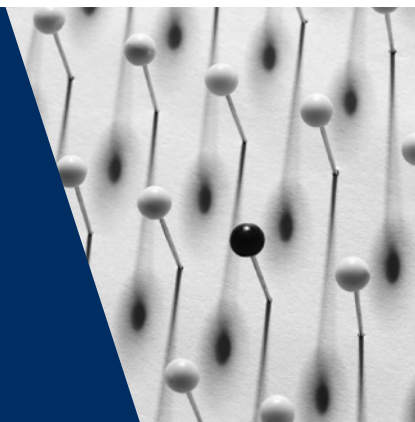
- Podle práva EU mohou být způsobilí státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP, vyhoštění pouze z důvodu veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti. Tyto odchylky je nutné vykládat restriktivně a jejich posouzení se musí opírat výhradně o osobní jednání dotyčné osoby (viz oddíl 4.4.2).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

5

Procesní záruky a právní podpora ve věcech azylu a navracení

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU)	Azylová řízení	
Listina EU, článek 47 (právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces)	Právo na účinnou právní ochranu	EÚLP, článek 13 (právo na účinné opravné prostředky) ESLP, <i>Abdolkhani a Karimnia proti Turecku</i> , č. 30471/08, 2009 (vnitrostátní opravný prostředek se musí zabývat podstatou žádosti)
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), čl. 46 odst. 5–9	Odkladný účinek	ESLP, <i>Gebremedhin proti Francii</i> , č. 25389/05, 2007 (odkladný účinek vnitrostátního opravného prostředku u žádosti o azyl v tranzitním prostoru) ESLP, <i>De Souza Ribeiro proti Francii</i> [velký senát], č. 22689/07, 2012 (žádný automatický odkladný účinek v určitých případech vyhoštění) ESLP, <i>Hirsi Jamaa a další proti Itálii</i> [velký senát], č. 27765/09, 2012 (absence odkladného účinku vnitrostátních opravných prostředků proti vojenským pracovníkům provádějícím vrácení na moři)

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), čl. 31 odst. 8	Zrychlená azylová řízení	ESLP, <i>I. M. proti Francii</i> , č. 9152/09, 2012 (procesní záruky ve zrychleném azylovém řízení)
Dublinské nařízení, nařízení (EU) č. 604/2013 SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, <i>N. S. a M. E.</i> [velký senát], 2011 SDEU, C-245/11, <i>K.</i> [velký senát], 2012 SDEU, C-578/16, <i>C. K. a další proti Slovinsku</i> , 2017 SDEU, C-646/16, <i>Jafari</i> [velký senát], 2017 SDEU, C-490/16, <i>A. S. proti Slovinsku</i> [velký senát], 2017 SDEU, C-163/17, <i>Jawo</i> [velký senát], 2019	Dublinské řízení	ESLP, <i>M. S. S. proti Belgii a Řecku</i> [velký senát], č. 30696/09, 2011 (přemístění v rámci dublinského řízení zvyšující nebezpečí ponižujícího zacházení)
Směrnice o navrácení (2008/115/ES) SDEU, C-61/11 PPU, <i>El Dridi</i> , 2011 SDEU, C-562/13, <i>Abdida</i> [velký senát], 2014 SDEU, C-47/15, <i>Affum</i> [velký senát], 2016	Řízení o navrácení	EÚLP, článek 13 (právo na účinné opravné prostředky) EÚLP, článek 1 protokolu č. 7 (procesní záruky týkající se vyhoštění cizinců) ESLP, <i>C. G. a další proti Bulharsku</i> , č. 1365/07, 2008 (chybějící procesní záruky v řízeních o vyhoštění)
Listina EU, článek 47 (právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces)	Právní poradenství	EÚLP, článek 13 (právo na účinné opravné prostředky) ESLP, <i>M. S. S. proti Belgii a Řecku</i> [velký senát], č. 30696/09, 2011 (neúčinný systém bezplatné právní pomoci)
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), články 20–22	Právní pomoc v azylových řízeních	Výbor ministrů, Guidelines on human rights protection in the context of accelerated asylum procedures, 2009
Směrnice o navrácení (2008/115/ES), článek 13 (prostředky právní nápravy)	Právní pomoc u rozhodnutí o navrácení	Výbor ministrů, Twenty Guidelines on Forced Return, 2005

Úvod

Tato kapitola se zabývá postupem posuzování žádostí o mezinárodní ochranu (azylová řízení) a postupy navrácení. Nejprve se zabývá procesními požadavky kladenými na osoby, které odpovídají za přijímání rozhodnutí o azylu nebo navrácení. Poté zkoumá právo na účinný soudní opravný prostředek proti takovým rozhodnutím a uvádí hlavní charakteristiky, které jsou požadovány pro to, aby opravný prostředek byl účinný (viz též [oddíl 1.8](#) o opravných prostředcích v souvislosti se správou hranic). Nakonec tato kapitola řeší otázky týkající se právní pomoci. [Kapitola 8](#) se zaměří na to, jak probíhá vyhoštění.

Judikatura ESLP požaduje, aby státy prováděly nezávislou a důslednou kontrolu žádostí, u nichž je podstatný důvod obávat se skutečného nebezpečí mučení, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu po navrácení. Některé z požadavků uvedených v judikatuře ESLP byly zahrnuty do přepracovaného znění [směrnice o azylovém řízení](#).

V celé kapitole bude právo na účinný opravný prostředek uvedené v článku 13 EÚLP porovnáváno s širší oblastí působnosti práva na účinnou právní ochranu stanoveného v článku 47 [Listiny EU](#).

5.1. Azylová řízení

Jak podle právních předpisů EU, tak podle EÚLP musí mít žadatelé o azyl přístup k účinným azylovým řízením, včetně opravných prostředků schopných pozastavit vyhoštění během odvolacího řízení.

[Směrnice EU o azylovém řízení](#) (2013/32/EU) stanoví prováděcí pravidla společných řízení pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. Směrnice se vztahuje na žádosti o azyl podané na území členských států EU vázaných touto směrnicí, a to i na hranicích, v teritoriálních vodách nebo tranzitním prostoru (článek 3).

5.1.1. Pohovor, řízení o posouzení žádosti a prvotní rozhodování

Podle práva EU musí mít žadatelé o azyl a osoby na nich závislé přístup k azylovým řízením (článek 6 [směrnice o azylovém řízení](#); viz též [oddíl 1.8](#)). Mohou setrvat v členském státě EU, dokud není vydáno rozhodnutí o jejich žádosti (článek 9) nebo

dokud nebude proveden soudní přezkum v případě podání opravného prostředku (článek 46). Výjimky z práva setrvat mohou být uplatněny v případě určitých opakovaných žádostí (čl. 9 odst. 2 a článek 41) a v případech vydávání. Vydávání má podle [rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV](#) o evropském zatýkacím rozkazu své vlastní procesní záruky ⁽²⁴⁷⁾.

Žadatelům musí být umožněn **osobní pohovor** (články 14–15 směrnice o azylovém řízení) ⁽²⁴⁸⁾. Pohovor musí probíhat v důvěrném prostředí, zpravidla bez přítomnosti rodinných příslušníků žadatele. Musí ho provádět osoba, která je schopná zohlednit okolnosti žádosti, včetně kulturního původu, pohlaví, sexuální orientace, genderové identity žadatele nebo jeho zranitelnosti. Musí být vypracována příslušná písemná zpráva, která je zpřístupněna žadateli (článek 17). Členské státy EU musí dát žadateli příležitost vyjádřit připomínky ke zprávě předtím, než příslušný orgán rozhodne o žádosti (čl. 17 odst. 3). Podle čl. 15 odst. 3 písm. e) přepracované směrnice musí být pohovory s dětmi vedeny způsobem, který je přiměřený potřebám dítěte. Děti bez doprovodu mají zvláštní záruky, včetně práva na zástupce (článek 25). Je nutné se řídit především nejlepším zájmem dítěte (čl. 25 odst. 6; viz též [kapitola 10](#)). Více informací o právní pomoci viz [oddíl 5.5](#).

Posouzení žádosti musí být v souladu s procesními požadavky směrnice o azylovém řízení, jakož i s požadavky na posouzení dokladů žádosti podle [kvalifikační směrnice](#) (článek 4). Musí probíhat jednotlivě, objektivně a nestranně a využívat aktuálních informací (článek 10 směrnice o azylovém řízení a článek 4 kvalifikační směrnice). Podle článku 10 směrnice o azylovém řízení by kvazisoudní nebo správní orgán příslušný k přijímání rozhodnutí v prvním stupni neměl automaticky zamítnout žádosti z důvodu, že žádosti nebyly podány co nejdříve. Článek 12 směrnice o azylovém řízení stanoví, že žadatelé o azyl musí být informováni o řízení a časovém rámci v jazyce, jemuž rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí; žadatelům musí být k dispozici tlumočnické služby, kdykoli je to nutné; žadatelé musí mít možnost komunikovat s UNHCR nebo s organizacemi poskytujícími právní poradenství; musí mít přístup k důkazům použitým k přijetí rozhodnutí o jejich žádosti; musí jim být rozhodnutí oznámeno v přiměřené době a musí být informováni o rozhodnutí v jazyce, jemuž rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí. Podle článku 13 směrnice jsou žadatelé povinni s orgány spolupracovat.

⁽²⁴⁷⁾ ESD, C-388/08 PPU, *trestní řízení proti Arturu Leymannovi a Alekseji Pustovarovovi*, 1. prosince 2008.

⁽²⁴⁸⁾ Viz též SDEU, C-277/11, *M. M. proti Minister for Justice, Equality and Law Reform a dalším*, 22. listopadu 2012.

Příklad: Věci *A, B a C* ⁽²⁴⁹⁾ se týkaly tří žadatelů o mezinárodní ochranu v Nizozemsku, kteří se obávali pronásledování z důvodu své sexuální orientace. Vnitrostátní orgány jejich žádost zamítly s odůvodněním, že tvrzení týkající se jejich homosexuality jsou neurčitá a nepravděpodobná a postrádají důvěryhodnost. SDEU uvedl, že při ověřování žádosti o azyl jsou členské státy EU vázány Lis-
tinou EU, zejména jejím článkem 1 (lidská důstojnost) a článkem 7 (respektování soukromého a rodinného života). I když Soudní dvůr uznal, že „stereotypní představy“ by mohly představovat užitečné prvky pro hodnocení žádosti o azyl, hodnocení by mělo zahrnovat individualizované posouzení s ohledem na osobní situaci a zranitelnost žadatele. Vnitrostátní orgány by se neměly podrobně dotazovat na sexuální praktiky žadatele, neboť by to bylo v rozporu s lidskou důstojností. Soudní dvůr dospěl k závěru, že nepříznivá sexuální orientace orgánům hned od počátku nemůže vést k závěru, že prohlášení jednotlivce není důvěryhodné.

Žadatelé o azyl jsou oprávněni svou žádost o azyl **vzít zpět**. Postupy pro zpětvzetí musí též splňovat požadavky na oznamování, které zahrnují písemné oznámení (články 44 a 45 směrnice o azylovém řízení). Existuje-li důvod se domnívat, že žadatel o mezinárodní ochranu vzal konkludentně svou žádost zpět nebo od ní odstoupil, je možné k žádosti přistupovat, jako by byla vzata zpět nebo jako by od ní bylo odstoupeno, stát však musí rozhodnout buď o zastavení posuzování žádosti a zaznamenat přijatá opatření, nebo o jejím zamítnutí (články 27 a 28 směrnice o azylovém řízení).

Rozhodnutí o žádostech o azyl musí odpovědný orgán přijímat co nejdříve a nejpozději do šesti měsíců od podání žádosti, ledaže nastaly okolnosti uvedené v čl. 31 odst. 3 a 4 směrnice o azylovém řízení, za kterých může být přezkum prodloužen nejvýše na 21 měsíců. Nelze-li vydat rozhodnutí do šesti měsíců, musí být žadatel informován o prodloužení a na žádost musí obdržet informaci o době, ve které lze rozhodnutí očekávat (čl. 31 odst. 6). Během posuzování žádosti musí být dodržovány základní záruky stanovené v kapitole II směrnice. Rozhodnutí musí mít písemnou formu a musí obsahovat informace o tom, jak jej lze napadnout (článek 11 směrnice).

⁽²⁴⁹⁾ SDEU, C-148/13 až C-150/13, *A, B a C proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [velký senát], 2. prosince 2014.

Podle článku 33 směrnice o azylovém řízení mohou členské státy prohlásit žádost za nepřípustnou, například v případech opakovaných žádostí, v nichž nejsou uvedeny žádné nové skutečnosti, nebo pokud je země, která není členským státem EU, považována pro žadatele za bezpečnou třetí zemi. S výjimkou případů nepřípustných opakovaných žádostí je nutné uskutečnit osobní pohovor (článek 34).

Na základě EÚLP ESLP rozhodl, že osoby mají mít přístup k azylovému řízení, jakož i k patřičným informacím týkajícím se potřebného řízení. Orgány se také musí vyvarovat příliš dlouhých prodlení při rozhodování o žádostech o azyl⁽²⁵⁰⁾. Při posuzování účinnosti zkoumání žádosti o azyl v prvním stupni ESLP zvažoval též další faktory, jako je dostupnost tlumočnicků, přístup k bezplatné právní pomoci a existence spolehlivého systému komunikace mezi orgány a žadateli o azyl⁽²⁵¹⁾. Pokud jde o posuzování rizik, článek 13 požaduje nezávislou a důslednou kontrolu každé žádosti ze strany vnitrostátního orgánu, existují-li důvodné obavy ze skutečného nebezpečí, že v případě vyhoštění bude s žadatelem zacházeno způsobem, který je v rozporu s článkem 3 (nebo s článkem 2)⁽²⁵²⁾.

5.1.2. Právo na účinnou právní ochranu

Fyzické osoby musí mít přístup k praktickému a účinnému opravnému prostředku proti zamítnutí azylu nebo povolení k pobytu nebo v souvislosti s jakoukoli jinou stížností na údajné porušení jejich lidských práv. V tomto kontextu právo EU i EÚLP uznávají, že v zájmu účinného a rychlého posouzení jednotlivých případů musí být dodržovány procesní záruky. Za tímto účelem byly v právu EU i EÚLP rozpracovány podrobné procesní požadavky.

V rámci práva EU článek 47 Listiny EU stanoví „právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces“. První odstavec článku 47 Listiny vychází z článku 13 EÚLP, který zajišťuje právo na „účinné opravné prostředky před vnitrostátním orgánem“. Listina EU však požaduje, aby přezkum provedl soud, zatímco článek 13 EÚLP požaduje pouze přezkum před vnitrostátním orgánem⁽²⁵³⁾.

⁽²⁵⁰⁾ ESLP, *B. A. C. proti Řecku*, č. 11981/15, 13. října 2016; ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011; ESLP, *Abdolkhani a Karimnia proti Turecku*, č. 30471/08, 22. září 2009.

⁽²⁵¹⁾ Více informací viz ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011, bod 301.

⁽²⁵²⁾ *Tamtéž*, bod 293.

⁽²⁵³⁾ Vysvětlení k Listině základních práv EU (2007/C 303/02), Úř. věst. 2007 C 303/17.

Čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv EU se opírá o článek 6 EÚLP, který zaručuje právo na spravedlivý proces, avšak pouze při rozhodování o občanských právech nebo závazcích nebo o jakémkoli trestním obvinění. To vylučuje použití článku 6 EÚLP v případech v oblasti přistěhovalectví a azylu, jelikož nezahrnují rozhodování o občanském právu nebo závazku⁽²⁵⁴⁾. Článek 47 Listiny EU žádné takové rozlišení neobsahuje.

Článek 46 *směrnice o azylovém řízení* stanoví právo na účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu, zamítnutí návrhu na obnovené posouzení žádosti po jeho zastavení a rozhodnutí o odnětí statusu mezinárodní ochrany. Musí zahrnovat úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky. Lhůty nesmějí znemožňovat nebo nepřiměřeně ztěžovat podání odvolání.

Podle EÚLP se na případy přistěhovalectví použije článek 13, který zaručuje právo na účinné opravné prostředky před vnitrostátním orgánem. Další práva podle této úmluvy, včetně článku 3 EÚLP, lze chápat ve spojení s článkem 13. Má se též za to, že nedílné procesní záruky obsahuje i právo na soukromý a rodinný život zaručené článkem 8 EÚLP (stručně popsáno v [oddíle 5.4](#)). Navíc při poskytování důležitých záruk v případech v oblasti azylu a přistěhovalectví se často vychází ze zákazu svévole, který je součástí všech právních vyplývajících z EÚLP⁽²⁵⁵⁾. Článek 6 EÚLP, který zaručuje právo na spravedlivý proces před soudem, se však v azylových a imigračních věcech nepoužije (viz [oddíl 5.5](#)). Opravné prostředky proti nezákonnému nebo svévolnému zbavení osobní svobody viz kapitola 7 ([oddíl 7.10](#)).

ESLP stanovil obecné zásady týkající se toho, co představuje účinný opravný prostředek ve věcech týkajících se vyhoštění žadatelů o azyl. Žadatelé musí mít na vnitrostátní úrovni k dispozici opravný prostředek, který je schopen řešit jakoukoli „důvodnou stížnost“ podle EÚLP a v případě nutnosti poskytnout náležitou úlevu⁽²⁵⁶⁾. Jelikož opravný prostředek musí být účinný v praxi i v právních předpisech, je možné, že ESLP bude muset mimo jiné zvážit, zda byl žadatelům o azyl poskytnut dostatek času pro odvolání.

⁽²⁵⁴⁾ ESLP, *Maaouia proti Francii* [velký senát], č. 39652/98, 5. října 2000, body 38–39.

⁽²⁵⁵⁾ ESLP, *C. G. a další proti Bulharsku*, č. 1365/07, 24. dubna 2008, bod 49.

⁽²⁵⁶⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011, bod 288; ESLP, *Kudła proti Polsku* [velký senát], č. 30210/96, 26. října 2000, bod 157.

Příklad: Ve věci *Abdolkhani a Karimnia proti Turecku* ⁽²⁵⁷⁾ zůstaly správní a justiční orgány pasivní, pokud jde o vážná tvrzení stěžovatelů o rizicích špatného zacházení v případě navrácení do Iráku nebo Íránu. Kromě toho vnitrostátní orgány nevzaly v úvahu jejich žádosti o dočasný azyl, nesdělily jim důvody a nepovolily jim přístup k právní pomoci, a to navzdory jejich výslovné žádosti o právníka během policejního zajištění. V důsledku těchto chyb vnitrostátních orgánů nemohli stěžovatelé uvést svá tvrzení podle článku 3 EÚLP v příslušném právním rámci. Stěžovatelé také nemohli orgány požádat o zrušení rozhodnutí o vyhoštění, jelikož jim příkazy k vyhoštění nebyly předány ani jim nebyly sděleny důvody pro jejich vyhoštění. Soudní přezkum v případech vyhoštění v Turecku nemohl být považován za účinný opravný prostředek, jelikož žádost o zrušení příkazu k vyhoštění neměla odkladný účinek, pokud správní soud nenařídil konkrétně zastavení jeho výkonu. Stěžovatelům tudíž nebyl poskytnut účinný a dostupný opravný prostředek v souvislosti s jejich stížnostmi na základě článku 3 EÚLP.

Příklad: Ústavní soudy v Rakousku a Česku rozhodly, že lhůty v délce dva a sedm dnů jsou příliš krátké ⁽²⁵⁸⁾. Naopak ve věci *Diouf* ⁽²⁵⁹⁾ SDEU rozhodl, že lhůta patnácti dnů pro odvolání ve zrychleném řízení „patrně není z věcného hlediska nedostatečná pro přípravu a podání účinného opravného prostředku a jeví se jako odůvodněná a přiměřená ve vztahu k předmětným právům a zájmům“.

Dalšími opatřeními státu, která mohou bránit účinnosti záruk, je neinformování osob o rozhodnutí nebo o jejich odvolacích právech a bránění zajištěným žadatelům o azyl v kontaktu s okolním světem. V určitých aspektech jsou si požadavky vypracované ESLP a procesní záruky podle směrnice o azylovém řízení podobné.

⁽²⁵⁷⁾ ESLP, *Abdolkhani a Karimnia proti Turecku*, č. 30471/08, 22. září 2009, body 111–117.

⁽²⁵⁸⁾ Rakousko, Rakouský ústavní soud (*Österreichische Verfassungsgerichtshof*), rozhodnutí G31/98, G79/98, G82/98, G108/98 ze dne 24. června 1998; Česko, *Ústavní soud České republiky*, náleze č. 9/2010 Sb., který nabyl platnosti v lednu 2010.

⁽²⁵⁹⁾ SDEU, C-69/10, *Brahim Samba Diouf proti Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, 28. července 2011, bod 67.

Příklad: Ve věci *Čonka proti Belgii* ⁽²⁶⁰⁾, která se týkala hromadného vyhoštění romských žadatelů o azyl podle článku 4 protokolu č. 4 EÚLP, bránily správní a praktické překážky stěžovatelům pokračovat v uplatňování žádostí o azyl v Belgii. V prvoinstančním řízení neměli stěžovatelé žádný přístup ke svému spisu ani nemohli nahlížet do záznamů pořízených během slyšení ani nemohli požádat o zápis svých připomínek. Opravné prostředky dostupné u vyššího stupně nemají automatický odkladný účinek. ESLP dospěl k závěru, že byl porušen článek 13 ve spojení s článkem 4 protokolu č. 4 k EÚLP.

I když jeden opravný prostředek sám zcela nesplní požadavky článku 13 EÚLP, souhrn opravných prostředků stanovený vnitrostátním právem je splňovat může ⁽²⁶¹⁾.

5.1.3. Odvolání s automatickým odkladným účinkem

V rámci práva EU stanoví článek 46 *směrnice o azylovém řízení* právo na účinný opravný prostředek před soudem. To vyplývá ze znění článku 47 *Listiny EU*. Směrnice požaduje, aby členské státy EU umožnily žadatelům setrvat na jejich území, dokud neuplyne lhůta pro podání odvolání a dokud nebude znám výsledek odvolání. Podle čl. 46 odst. 6 směrnice neexistuje žádné automatické právo setrvat v případě některých typů nedůvodných a nepřipustných žádostí, přičemž v takovém případě musí mít odvolací orgán pravomoc rozhodnout, zda žadatel smí na území setrvat v době nutné pro přezkum odvolání. Podobná výjimka platí pro rozhodnutí o přemísťování vydávaná podle *dublinkského nařízení* (nařízení (EU) č. 604/2013, čl. 27 odst. 2).

Na základě EÚLP ESLP rozhodl, že pokud se osoba odvolá proti zamítnutí jeho žádosti o azyl, musí mít odvolání automatický odkladný účinek, pokud jeho navrácení může mít případně nezvratné účinky v rozporu s článkem 3.

Příklad: Ve věci *Gebremedhin [Gaberamadhien] proti Francii* ⁽²⁶²⁾ ESLP rozhodl, že tvrzení stěžovatele o rizicích špatného zacházení v Eritreji byla dostatečně důvěryhodná na to, aby jeho stížnost podle článku 3 EÚLP mohla být „důvodná“. Stěžovatel se tudíž mohl opřít o článek 13 ve spojení s článkem 3. Druhé uvedené ustanovení požaduje, aby cizí státní příslušníci měli přístup k opravnému prostředku s odkladným účinkem proti rozhodnutí o jejich vyhoštění do země, kde je skutečný důvod věřit, že budou ohroženi špatným zacházením v rozporu

⁽²⁶⁰⁾ ESLP, *Čonka proti Belgii*, č. 51564/99, 5. února 2002.

⁽²⁶¹⁾ ESLP, *Kudła proti Polsku* [velký senát], č. 30210/96, 26. října 2000.

⁽²⁶²⁾ ESLP, *Gebremedhin [Gaberamadhien] proti Francii*, č. 25389/05, 26. dubna 2007.

s článkem 3. V případě žadatelů o azyl, kteří taková rizika uváděli a kterým již bylo povoleno vstoupit na francouzské území, stanovily francouzské právní předpisy postup, který některé z těchto požadavků splňoval. Postup se však neuplatňoval na osoby, které taková rizika uváděly poté, co stanuly na hranicích po příletu na letiště. Aby mohli podat žádost o azyl, museli se cizí státní příslušníci nacházet na francouzském území. Pokud se dostali na hranici, mohli takovou žádost podat až poté, co jim byl nejprve povolen vstup do země. Pokud k tomu neměli potřebné doklady, museli požádat o povolení vstupu z důvodu azylu. Následně byli drženi v „čekacím prostoru“ a orgány zatím posuzovaly, zda jejich zamýšlená žádost o azyl není „zjevně nepodložená“. Pokud orgány měly za to, že žádost je „zjevně nepodložená“, odmítly dotčenou osobu vpustit do země. Ačkoli se dotčená osoba mohla obrátit na správní soudy s žádostí o zrušení ministerského rozhodnutí, kterým jí byl zamítnut vstup do země, neměla taková žádost odkladný účinek a nevztahovaly se na ni žádné lhůty. V případě naléhavých žádostí se však mohla obrátit na soudce, jak bezúspěšně učinila. Ani tento opravný prostředek však neměl automatický odkladný účinek, což znamenalo, že osoba mohla být vyhoštěna ještě předtím, než soudce vydal rozhodnutí. Vzhledem k důležitosti článku 3 EÚLP a nezvratnému charakteru újmy způsobené mučením nebo špatným zacházením je požadavek podle článku 13, aby v případě rozhodnutí státu o vyhoštění cizího státního příslušníka do země, kde je skutečný důvod věřit, že je ohrožen mučením nebo špatným zacházením, měla dotčená osoba přístup k opravnému prostředku s automatickým odkladným účinkem. Takový účinek nebyl „v praxi“ dostatečný. Jelikož stěžovatel během pobytu v „čekacím prostoru“ přístup k takovému opravnému prostředku neměl, byl porušen článek 13 EÚLP ve spojení s článkem 3.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽²⁶³⁾ ESLP rozhodl, že Řecko porušilo článek 13 EÚLP ve spojení s článkem 3 z důvodu chyb orgánů při posuzování žádosti žadatele o azyl a rizika, kterému stěžovatel čelil při přímém nebo nepřímém navrácení do jeho země původu bez jakéhokoli vážného posouzení podstaty jeho žádosti o azyl a bez přístupu k účinnému opravnému prostředku.

Příklad: Ve věci *Hirsi Jamaa a další proti Itálii* ⁽²⁶⁴⁾ zadržela italská loď na moři potenciální žadatele o azyl. Italské orgány je ponechaly v domněnku, že je vezou do Itálie, a neinformovaly je o postupech potřebných pro to, aby se vyhnuli návratu do Libye. Stěžovatelé tak nebyli schopni podat u příslušného orgánu

⁽²⁶³⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011, bod 293.

⁽²⁶⁴⁾ ESLP, *Hirsi Jamaa a další proti Itálii* [velký senát], č. 27765/09, 23. února 2012, body 197–207.

stížnost podle článku 3 EÚLP nebo článku 4 protokolu č. 4 a dosáhnout důkladného a důsledného posouzení svých žádostí před vykonáním vyhoštění. ESLP dospěl k závěru, že byl porušen článek 13 EÚLP ve spojení s článkem 3 a článkem 4 protokolu č. 4.

ESLP rozhodl, že stížnost podle článku 13 EÚLP ve spojení s článkem 8 EÚLP a článkem 4 protokolu č. 4 k EÚLP nevyžaduje, aby vnitrostátní opravný prostředek měl automatický odkladný účinek.

Příklad: Ve věci *De Souza Ribeiro proti Francii* ⁽²⁶⁵⁾ žil stěžovatel, brazilský státní příslušník, se svou rodinou od svých sedmi let ve Francouzské Guyaně (francouzské zámořské území). Po zajištění správními orgány z důvodu nepředložení platného povolení k pobytu bylo nařízeno jeho vyhoštění. Byl vyhoštěn druhý den, přibližně 50 minut po podání odvolání proti příkazu k vyhoštění. Velký senát ESLP měl za to, že je-li vyhoštění napadeno z důvodu údajného zásahu do soukromého a rodinného života, není nezbytné stanovit automatický odkladný účinek, aby byl opravný prostředek účinný. Soud však rozhodl, že rychlost, jakou bylo vyhoštění provedeno, způsobila, že dostupné opravné prostředky nebyly v praxi účinné, a tudíž se staly nedostupnými. Stěžovatel neměl v praxi v souvislosti se svou stížností podle článku 8 EÚLP v okamžiku chystaného vyhoštění přístup k účinným opravným prostředkům. ESLP konstatoval, že byl porušen článek 13 ve spojení s článkem 8.

Příklad: Věc *Khlaifia a další proti Itálii* ⁽²⁶⁶⁾ se týkala navrácení tuniských státních příslušníků z Itálie. Stěžovatelé nepožádali o azyl, ale zpochybnili hromadnou povahu jejich navrácení, přičemž tvrdili, že se jedná o hromadné vyhoštění zakázané článkem 4 protokolu č. 4 k EÚLP. Podle italského práva se stěžovatelé mohli proti rozhodnutí o navrácení odvolat, takový opravný prostředek by však neměl automatický odkladný účinek, pokud jde o vyhoštění. ESLP dospěl k závěru, že za předpokladu, že existuje účinná možnost napadnout rozhodnutí o navrácení, není třeba, aby odvolání proti údajnému porušení článku 4 protokolu č. 4 měla automatický odkladný účinek, pokud jde o vyhoštění. Pouze v případech rizika nevratné újmy ve formě porušení článku 2 nebo 3 EÚLP musí mít opravný prostředek automatický odkladný účinek. Soud proto neshledal porušení článku 13 ve spojení s článkem 4 protokolu č. 4.

⁽²⁶⁵⁾ ESLP, *De Souza Ribeiro proti Francii* [velký senát], č. 22689/07, 13. prosince 2012, bod 83.

⁽²⁶⁶⁾ ESLP, *Khlaifia a další proti Itálii* [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016, body 272–281.

5.1.4. Zrychlená azylová řízení

V rámci práva EU uvádí čl. 31 odst. 8 **směrnice o azylovém řízení** deset situací, v nichž lze uplatnit zrychlená řízení, například když je žádost pokládána za nedůvodnou, protože žadatel pochází z bezpečné země původu, nebo když žadatelé odmítají splnit povinnost nechat si odebrat otisky prstů. Ačkoli základní zásady a záruky stanovené ve směrnici zůstávají použitelné, odvolání nemusí mít automatický odkladný účinek, tudíž musí být o právo zůstat během odvolacího řízení v jednotlivých případech konkrétně požádáno a/nebo musí být přiznáno (viz též [oddíl 5.1.3](#)). V praxi mohou mít zrychlená řízení i kratší lhůty, v nichž se podává odvolání proti zamítavému rozhodnutí.

Na základě EÚLP ESLP rozhodl, že je nutná nezávislá a důsledná kontrola každé žádosti o azyl. V případech, kdy tomu tak nebylo, ESLP konstatoval porušení článku 13 EÚLP ve spojení s článkem 3.

Příklad: Ve věci *I. M. proti Francii* ⁽²⁶⁷⁾ se stěžovatel, který tvrdil, že mu v případě vyhoštění do Súdánu hrozí špatné zacházení, pokusil požádat o azyl ve Francii. Orgány byly toho názoru, že jeho žádost o azyl se opírala o „záměrný podvod“ nebo představovala „zneužití azylového řízení“, protože byla podána po vydání příkazu k jeho vyhoštění. První a jediné posouzení jeho žádosti o azyl bylo tudíž automaticky zpracováno v rámci zrychleného řízení, které postrádalo dostatečné záruky. Například lhůta pro podání žádosti byla zkrácena z 21 na 5 dnů. Tato velmi krátká lhůta pro podání žádosti představovala obzvláště velké omezení, neboť se očekávalo, že stěžovatel předloží kompletní žádost ve francouzštině i s podklady a splní stejné požadavky jako u žádostí podaných v běžném řízení osobami, které nejsou zajištěny. Ačkoli stěžovatel mohl napadnout příkaz k vyhoštění u správního soudu, měl na to pouze 48 hodin na rozdíl od dvou měsíců podle běžného řízení. Žádost stěžovatele o azyl byla tudíž zamítnuta, aniž mu vnitrostátní systém jako celek nabídl opravný prostředek, který je v praxi účinný. Nebyl tedy schopen obhajovat svou stížnost podle článku 3 EÚLP. Soud rozhodl, že byl porušen článek 13 ve spojení s článkem 3 EÚLP.

⁽²⁶⁷⁾ ESLP, *I. M. proti Francii*, č. 9152/09, 2. února 2012, body 136–160.

5.2. Dublinské řízení

Dublinské nařízení (nařízení (EU) č. 604/2013) vyžaduje, aby členské státy EU posoudily jakoukoli žádost o mezinárodní ochranu učiněnou státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti a aby takovou žádost posoudil jediný členský stát (čl. 3 odst. 1). Nařízení určuje, který stát je příslušný k posouzení žádosti o azyl. Pokud je k posouzení žádosti příslušný jiný stát, je na základě kritérií stanovených nařízením zahájeno řízení o přemístění do tohoto státu.

V rámci práva EU stanoví dublinské nařízení časové rámce, které musí státy dodržet v souvislosti s žádostmi o přijetí zpět nebo o převzetí žadatelů o azyl (články 21, 22, 25 a 29), a stanoví, že je zapotřebí, aby stát před přemístěním žadatele shromáždil určité důkazy (článek 22), zajistil důvěrnost osobních údajů (článek 39) a informoval osobu o dublinském nařízení obecně (článek 4) a o zamýšleném přemístění podle dublinského nařízení a o dostupných právních opravných prostředcích (článek 26). Z hlediska správní spolupráce existují důkazní požadavky (článek 34) a z hlediska zániku povinností záruky (článek 19).

Příklad: Věci *Ghezelbash a Karim* ⁽²⁶⁸⁾ se týkají rozsahu působnosti účinných opravných prostředků podle dublinského nařízení. Ve věci *Ghezelbash* SDEU rozhodl, že žadatel má v rámci odvolání proti rozhodnutí o přemístění právo se dovolávat nesprávného použití kritéria příslušnosti podle dublinského nařízení, zejména kritéria týkajícího se vydání víza podle článku 12. Ve věci *Karim* dospěl SDEU k závěru, že žadatel, který napadne rozhodnutí o přemístění, může v rámci odvolání proti rozhodnutí o svém přemístění namítat, že daný členský stát již není příslušný k posouzení jeho žádosti o mezinárodní ochranu, pokud žadatel opustil jeho území na dobu nejméně tří měsíců (čl. 19 odst. 2 dublinského nařízení).

Dublinské nařízení zajišťuje uplatňování dublinských pravidel i poté, co dotyčná osoba vzala žádost o azyl zpět (čl. 20 odst. 5 a čl. 18 odst. 1 písm. c) ⁽²⁶⁹⁾.

⁽²⁶⁸⁾ SDEU, C-63/15, *Mehrdad Ghezelbash proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [velký senát], 7. června 2016; SDEU, C-155/15, *George Karim proti Migrationsverket* [velký senát], 7. června 2016.

⁽²⁶⁹⁾ Viz také SDEU, C-620/10, *Migrationsverket proti Nurije Kastrati a dalším*, 3. května 2012, bod 49.

Článek 5 dublinského nařízení zpravidla požaduje, aby osobní pohovor proběhl s každým žadatelem. Žadatelé mají právo na podání účinného opravného prostředku: musí jim být povoleno zůstat v daném členském státě, dokud odvolací orgán neprovede přezkum rozhodnutí o přemístění, nebo musí mít odvolací orgán možnost odložit přemístění buď z vlastního podnětu, nebo na základě žádosti (čl. 27 odst. 3).

Dublinské nařízení též obsahuje procesní záruky pro děti bez doprovodu (více informací viz [oddíl 10.1](#)) a ustanovení pro zachování celistvosti rodiny. Články 8 až 11 a 16 dublinského nařízení obsahují kritéria pro určení příslušného členského státu v případě nejbližších rodinných příslušníků (podle definice uvedené v čl. 2 písm. g) nařízení). Členský stát může navíc požádat jiný členský stát EU o posouzení žádosti s cílem sloučit jiné členy rodiny (čl. 17 odst. 2 – „humanitární ustanovení“). Podle čl. 7 odst. 3 musí členské státy vzít v úvahu jakékoli dostupné důkazy o přítomnosti rodinných příslušníků a příbuzných na území některého členského státu EU pod podmínkou, že takový důkaz je předložen předtím, než jiný členský stát akceptuje svoji příslušnost k posouzení žádosti o azyl a v předchozí žádosti ještě nebylo vydáno rozhodnutí ve věci samé.

Pokud se jedná o závažné humanitární záležitosti, může se členský stát EU za určitých okolností stát příslušným k posouzení žádosti o azyl, pokud je jedna osoba závislá na jiné osobě, za předpokladu, že mezi oběma existují rodinné vazby.

Příklad: Věc K. ⁽²⁷⁰⁾ se týkala navrhovaného přemístění ženy, jejíž snacha měla novorozené dítě, z Rakouska do Polska. Snacha navíc měla vážnou chorobu a zdravotní postižení v důsledku traumatických zkušeností ze třetí země. Pokud by se to, co prožila, stalo známým, hrozilo by snaše pravděpodobně hrubé zacházení ze strany mužských rodinných příslušníků z důvodu kulturních tradic týkajících se zachování rodinné cti. Za těchto okolností SDEU rozhodl, že pokud jsou splněny podmínky stanovené v čl. 15 odst. 2 (nařízení ve znění z roku 2003, které bylo ve znění z roku 2013 přeformulováno v čl. 16 odst. 1), stává se členský stát, který je z humanitárních důvodů uvedených v tomto ustanovení povinen převzít žadatele o azyl, členským státem příslušným k posuzování žádosti o azyl.

⁽²⁷⁰⁾ SDEU, C-245/11, K. *proti Bundesasylamt* [velký senát], 6. listopadu 2012.

Členský stát EU, i když není podle kritérií dublinského nařízení příslušný, může i přesto rozhodnout o posouzení žádosti (tzv. ustanovení o svrchovanosti podle čl. 17 odst. 1) ⁽²⁷¹⁾. Podle čl. 3 odst. 2 nařízení, pokud by přemístění do členského státu EU pokládaného podle dublinských kritérií za příslušný vystavilo žadatele nebezpečí špatného zacházení, které zakazuje článek 4 Listiny, musí stát, který má v úmyslu žadatele přemístit, posoudit ostatní kritéria nařízení a v přiměřené lhůtě určit, zda nemůže být určen jako příslušný k posouzení žádosti o azyl jiný členský stát. To může vést k tomu, že se první uvedený stát stane příslušným k posouzení žádosti (čl. 3 odst. 2), aby se snížilo riziko porušení základních práv žadatele.

Příklad: Ve spojených věcech *N. S. a M. E.* ⁽²⁷²⁾ SDEU zkoumal, zda by byl článek 4 Listiny základních práv EU, který odpovídá článku 3 EÚLP, porušen, pokud by dotyčné osoby byly podle dublinského nařízení přemístěny do Řecka. V době, kdy se těmito věcmi zabýval SDEU, ESLP již rozhodl, že podmínky přijetí a další podmínky pro žadatele o azyl v Řecku jsou v rozporu s článkem 3 EÚLP (viz věc *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽²⁷³⁾). SDEU rozhodl, že členské státy EU „nemohly ponechat bez povšimnutí“ skutečnost, že systematické nedostatky azylového řízení a podmínek přijímání žadatelů o azyl v Řecku představují skutečné riziko, že žadatelé o azyl budou vystaveni nelidskému nebo ponižujícímu zacházení. Zdůraznil, že dublinské nařízení musí být provedeno v souladu s právy podle Listiny, což znamenalo, že – nebyly-li příslušné jiné členské státy – byly povinny posoudit žádosti o azyl Spojené království a Irsko, a to navzdory skutečnosti, že žadatelé své žádosti o azyl podali v Řecku.

Příklad: Ve věci *C. K. a další proti Slovinsku* ⁽²⁷⁴⁾ SDEU rozhodl, že přemístění podle dublinského nařízení musí být odloženo, pokud je zdravotní stav žadatele natolik závažný, že existují závažné důvody se domnívat, že by přemístění vedlo ke skutečnému riziku nelidského či ponižujícího zacházení podle článku 4 Listiny EU. Soudní dvůr rozhodl, že přemístění podle dublinského nařízení mohou ve výjimečných případech bránit nejen rizika vyplývající ze systematických nedostatků, ale také okolnosti ovlivňující individuální situaci žadatele. SDEU uvedl,

⁽²⁷¹⁾ Viz také SDEU, C-528/11, *Zuheyr Frayeh Halaf proti Daržavna agencija za bežancite pri Ministerskia savet*, 30. května 2013; SDEU, C-661/17, *M. A. a další*, 23. ledna 2019.

⁽²⁷²⁾ SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, *N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [velký senát], 21. prosince 2011. Viz též SDEU, C-4/11, *Bundesrepublik Deutschland proti Kavehu Puidovi*, 14. listopadu 2013.

⁽²⁷³⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011.

⁽²⁷⁴⁾ SDEU, C-578/16, *C. K. a další proti Slovinsku*, 16. února 2017.

že čl. 17 odst. 1 dublinského nařízení vykládaný ve světle článku 4 Listiny EU neukládá členským státům EU povinnost uplatnit diskreční ustanovení. Diskreční ustanovení však může být uplatněno, pokud se zdravotní stav dané osoby „v krátké době nezlepší“, nebo pokud by další odklad mohl „zhoršit stav dotyčné osoby“.

Podle judikatury SDEU může být žadatel o mezinárodní ochranu přemístěn do členského státu, který je obvykle příslušný k vyřízení žádosti nebo který této osobě dříve udělil doplňkovou ochranu, ledaže by očekávané životní podmínky osob, kterým byla poskytnuta mezinárodní ochrana, v tomto členském státě vystavily danou osobu situaci krajní hmotné nouze, což je v rozporu se zákazem nelidského nebo ponižujícího zacházení.

Příklad: Věc *Jawo* ⁽²⁷⁵⁾ se týkala otázky, zda Listina EU zakazuje přemístění žadatele podle dublinského nařízení do příslušného členského státu, pokud existuje vážné riziko, že žadatel bude vystaven nelidskému či ponižujícímu zacházení. Žadatel, gambijský státní příslušník, původně podal žádost o azyl v Itálii a poté pokračoval ve své cestě během vyřizování žádosti a podal další žádost v Německu. Německé orgány odmítly žádost jako nepřipustnou a nařídily přemístění žadatele do Itálie. Žadatel tvrdil, že z důvodu uplynutí šestiměsíční lhůty podle dublinského nařízení je příslušným členským státem Německo a že přemístění do Itálie by bylo protiprávní z důvodu systematických nedostatků a životních podmínek v tomto státě. SDEU dospěl k závěru, že přemístění žadatele podle dublinského nařízení do jiného členského státu je nelidské a ponižující, pokud vystavuje dotyčnou osobu situaci krajní hmotné nouze, „v níž by nemohla uspokojovat své nezákladnější potřeby“.

Příklad: Věci *Ibrahim, Sharqawi a Magamadov* ⁽²⁷⁶⁾ se týkaly osob, které požívaly doplňkové ochrany v jednom členském státě a požádaly o azyl v jiném členském státě. SDEU dospěl k závěru, že žadatel o azyl může být přemístěn do členského státu, který je příslušný k vyřízení žádosti nebo který žadateli již dříve přiznal doplňkovou ochranu, ledaže by ho očekávané životní podmínky v tomto členském státě vystavily situaci krajní hmotné nouze, což by bylo v rozporu se

⁽²⁷⁵⁾ SDEU, C-163/17, *Abubacarr Jawo proti Spolkové republice Německo* [velký senát], 19. března 2019.

⁽²⁷⁶⁾ SDEU, spojené věci C-297/17, C-318/17, C-319/17 a C-438/17, *Bashar Ibrahim (C-297/17), Mahmud Ibrahim a další (C-318/17), Nisreen Sharqawi, Yazan Fattayrji, Hosam Fattayrji (C-319/17) proti Spolkové republice Německo, Spolková republika Německo proti Tausovi Magamadovi (C-438/17)* [velký senát], 19. března 2019.

zákazem nelidského či ponižujícího zacházení. Soudní dvůr objasnil, že nedostatky v sociálním systému dotčeného členského státu neodůvodňují závěr, že existuje riziko takového zacházení.

Příklad: Ve věcech *Jafari a A. S. proti Slovinsku* ⁽²⁷⁷⁾ požádaly rakouské a slovinské soudy o objasnění toho, zda lze usnadnění hromadného překračování hranic během výjimečné situace považovat za vydání víza, nebo zda představuje „překročení hranice nedovoleným způsobem“ podle dublinského nařízení. SDEU rozhodl, že členský stát je stále příslušný k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, pokud povoluje osobám, které nemají vízum, vstup z humanitárních důvodů. Za překročení hranic nedovoleným způsobem na území členského státu se považuje i situace, kdy je překračuje mimořádně vysoký počet osob. SDEU potvrdil, že i v takové situaci zůstává v platnosti dublinské nařízení.

Podle EÚLP není úlohou ESLP vykládat dublinské nařízení. Avšak jak ukazuje judikatura ESLP, články 3 a 13 mohou být též použitelnými zárukami v kontextu přemístování podle dublinského nařízení ⁽²⁷⁸⁾.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽²⁷⁹⁾ ESLP zjistil porušení práva stěžovatele na účinný opravný prostředek podle článku 13 EÚLP ve spojení s článkem 3 EÚLP ze strany Řecka i Belgie. ESLP dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že Řecko neuplatňovalo právní předpisy v oblasti azylu a mělo velké strukturální nedostatky v oblasti přístupu k azylovému řízení a opravným prostředkům, neexistovaly ani žádné účinné záruky chránící žadatele před dalším svévolným vyhoštěním do Afghánistánu, kde mu hrozilo špatné zacházení. Pokud jde o Belgii, řízení pro napadení přemístění podle dublinského nařízení do Řecka nesplňovalo požadavky judikatury ESLP ohledně pečlivé a důsledné kontroly stížnosti v případech, kdy by vyhoštění do jiné země mohlo danou osobu vystavit zacházení, které článek 3 zakazuje.

⁽²⁷⁷⁾ SDEU, C-646/16. *Khadija Jafari a Zainab Jafari proti Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* [velký senát], 26. července 2017; a SDEU, C-490/16, *A. S. proti Slovinské republice* [velký senát], 26. července 2017.

⁽²⁷⁸⁾ ESLP, *Mohammed Hussein a další proti Nizozemsku a Itálii* (rozhodnutí), č. 27725/10, 2. dubna 2013; ESLP, *Mohammed proti Rakousku*, č. 2283/12, 6. června 2013.

⁽²⁷⁹⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011.

Příklad: Ve věci *Tarakhel proti Švýcarsku* ⁽²⁸⁰⁾ ESLP rozhodl, že i za situace absence „systémových nedostatků“ v italských podmínkách přijímání by bylo porušením článku 3 EÚLP, pokud by žadatelé byli přemístěni zpět do Itálie, aniž by švýcarské orgány nejprve získaly individuální záruky od italských orgánů ohledně poskytnutí péče přizpůsobené věku dětí a dále ohledně zachování celistvosti rodiny.

5.3. Postupy týkající se podmínek přijímání žadatelů o azyl

Podle práva EU musí být žadatelé o azyl do patnácti dnů po podání žádosti o azyl informováni o výhodách, jichž mohou požívat, a o povinnostech týkajících se podmínek přijetí, jež jsou povinni dodržovat (článek 5 [směrnice o podmínkách přijímání](#) (2013/33/EU)). Musí jim být také poskytnuty informace o právní pomoci nebo pomoci, která je k dispozici. Informace by měly být poskytovány v jazyce, jemuž žadatel rozumí nebo o kterém lze důvodně předpokládat, že mu rozumí. Žadatelé o azyl mají právo odvolat se proti rozhodnutím orgánů o nepřiznání výhod (článek 26 směrnice o podmínkách přijímání).

Nesplnění povinností podle směrnice o podmínkách přijímání lze buď napadnout žalobou jako porušení právních předpisů EU způsobující škody jako ve věci *Franco-vich* (viz [úvod](#) této příručky), a/nebo jako porušení článku 3 EÚLP ⁽²⁸¹⁾.

Příklad: Jak ESLP, tak SDEU konstatovaly ve věcech *M. S. S. a N. S. a M. E.*, že systémové nedostatky v azylovém řízení a podmínkách přijímání pro žadatele o azyl v příslušném členském státě s sebou nesou nelidské a ponižující zacházení, které je v rozporu s článkem 3 EÚLP i článkem 4 Listiny EU ⁽²⁸²⁾.

⁽²⁸⁰⁾ ESLP, *Tarakhel proti Švýcarsku* [velký senát], č. 29217/12, 4. listopadu 2014.

⁽²⁸¹⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011; ESLP, *N. H. a další proti Francii*, č. 28820/13, 75547/13 a 13114/15, 2. července 2020.

⁽²⁸²⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011; SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, *N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [velký senát], 21. prosince 2011, bod 86.

5.4. Řízení o navrácení

V rámci práva EU směrnice o navrácení (2008/115/ES) stanoví určité záruky při vydání rozhodnutí o navrácení (články 6, 12 a 13) a upřednostňuje dobrovolné opuštění území před nuceným návratem (článek 7).

Podle článku 12 směrnice musí být rozhodnutí o navrácení, stejně jako rozhodnutí o zákazu vstupu, v písemné podobě v jazyce, kterému daná osoba rozumí nebo o kterém lze důvodně předpokládat, že mu porozumí, včetně informací o dostupných prostředcích právní nápravy. Za tímto účelem jsou členské státy EU povinny zveřejňovat informační přehledy alespoň v pěti jazycích, které nejčastěji používají skupiny migrantů specifické pro daný členský stát. Článek 13 směrnice o navrácení stanoví, že státní příslušníci třetích zemí musí mít právo využít prostředek právní nápravy ve formě odvolání proti rozhodnutí o vyhoštění nebo jeho přezkumu příslušným soudním nebo správním orgánem nebo jiným příslušným nezávislým subjektem, který má pravomoc po dobu přezkumu vyhoštění dočasně pozastavit. Státní příslušník třetí země by měl mít v souladu s pravidly stanovenými ve vnitrostátním právu možnost získat bezplatné právní poradenství, právní zastoupení a v případě potřeby jazykovou pomoc.

Příklad: Věc *FMS a další* ⁽²⁸³⁾ se týkala afghánských a iránských žadatelů o azyl, jejichž žádost byla zamítnuta a kteří byli zadržováni v tranzitním prostoru v Maďarsku, jenž se nachází na jižní hranici země se Srbskem. Poté, co byly jejich žádosti o azyl podle maďarského práva zamítnuty jako nepřípustné, byla jim vydána rozhodnutí o navrácení, která jim ukládala, aby se vrátili do Srbska. Srbsko je však odmítlo převzít z důvodu, že nebyly splněny podmínky stanovené v [dohodě o zpětném přebírání osob mezi EU a Srbskem](#) (stěžovatelé vstoupili ze Srbska přes tranzitní prostor do Maďarska, nikoli nelegálně). Poté maďarské orgány v původních rozhodnutích o navrácení změnily zemi určení a nahradily ji příslušnými zeměmi původu daných osob. SDEU objasnil, že změna země určení v původním rozhodnutí o navrácení je natolik podstatná, že je třeba mít za to, že bylo vydáno nové rozhodnutí o navrácení. Proti takovému rozhodnutí musí být k dispozici účinný soudní přezkum. Obecněji SDEU rovněž rozhodl, že ačkoli členské státy mohou stanovit, že rozhodnutí o navrácení mohou být napadena u jiných než justičních orgánů (čl. 13 odst. 1 směrnice o navrácení), osoba, na kterou se vztahuje rozhodnutí o navrácení, musí mít v určitém stadiu řízení

⁽²⁸³⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 110–123 a 124–130.

možnost napadnout jeho zákonnost alespoň u jednoho justičního orgánu v souladu s právem na účinnou právní ochranu před soudem zaručeným článkem 47 Listiny EU. Při neexistenci vnitrostátní právní úpravy, která by takový soudní přezkum upravovala, je vnitrostátní soud oprávněn rozhodnout o žalobě, jejímž cílem je napadnout rozhodnutí o navrácení.

Článek 9 směrnice stanoví, že rozhodnutí o vyhoštění musí být odložena, pokud by jimi byla porušena zásada nenavrácení a pokud osoby uplatňují prostředek právní nápravy s odkladným účinkem. Vyhoštění může být dále odloženo z důvodů specifických pro danou osobu, jako je zdravotní stav, a kvůli technickým překážkám pro vyhoštění. Je-li vyhoštění odloženo, musí členské státy EU písemně potvrdit, že výkon opatření je odložen (článek 14).

Směrnice o navrácení se nevztahuje na státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, kteří se přestěhovali do jiného členského státu EU, nebo jiných státních příslušníků zemí EHP / Švýcarska, jejichž situaci upravuje [směrnice o volném pohybu](#) (2004/38/ES). Směrnice o volném pohybu zavádí procesní záruky v souvislosti s omezeními vstupu a pobytu z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví. Pokud jsou takováto rozhodnutí vydána, je nutností přístup k soudním a případně správním řízením (články 27, 28 a 31). Dotyčným osobám musí být rozhodnutí oznámena písemně a jejich obsah a důsledky pro ně musí být srozumitelné. Oznámení musí upřesňovat procesní aspekty týkající se podávání odvolání, jakož i časové rámce (článek 30). Turečtí státní příslušníci požívají srovnatelné ochrany ⁽²⁸⁴⁾.

V rámci EÚLP jsou vedle aspektů týkajících se článku 13 stanoveny specifické záruky v článku 1 protokolu č. 7 k EÚLP, které jsou nutné v případech vyhoštění cizinců *s oprávněním* k pobytu. Dále ESLP rozhodl, že článek 8 obsahuje procesní záruky pro předcházení svévolným zásahům do práva na soukromý a rodinný život. To může mít význam pro osoby, které v dané zemi pobývají již určitou dobu a vedou tam soukromý a rodinný život nebo které mohou být v tomto státě účastníky soudního řízení. Nedostatky v procesních aspektech rozhodování podle článku 8 mohou mít za následek porušení čl. 8 odst. 2 z toho důvodu, že rozhodnutí nebylo v souladu s právem.

⁽²⁸⁴⁾ Rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 1/80.

Příklad: Věc *C. G. a další proti Bulharsku* ⁽²⁸⁵⁾ se týkala dlouhodobě pobývajících rezidenta, který byl vyhoštěn z důvodu národní bezpečnosti na základě tajné zprávy o sledování. ESLP rozhodl, že takovéto netransparentní řízení, které bylo použito v případě stěžovatele, nepředstavuje plné a smysluplné posouzení požadované článkem 8 EÚLP. Bulharské soudy dále odmítly shromáždit důkazy pro potvrzení nebo vyvrácení tvrzení proti žalobci a jejich rozhodnutí byla formální. Věc stěžovatele tedy nebyla náležitě projednána ani přezkoumána, jak požaduje čl. 1 odst. 1 písm. b) protokolu č. 7.

Příklad: Věci *Anayo a Saleck Bardi* ⁽²⁸⁶⁾ se týkaly navrácení státních příslušníků třetích zemí, jež se dotýkala dětí. ESLP rozhodl, že došlo k porušení článku 8 EÚLP v tom, že proces rozhodování vykazoval nedostatky, například nerespektování nejlepšího zájmu dítěte nebo chybějící koordinaci mezi orgány při určování takového zájmu.

V případě spěšného provedení vyhoštění, které v zásadě brání soudnímu přezkumu zákonnosti vyhoštění z důvodu příliš krátké lhůty, jsou stávající opravné prostředky neúčinné a nedostupné, čímž se porušuje článek 13 EÚLP ⁽²⁸⁷⁾.

5.5. Právní pomoc v azylových řízeních a řízeních o navrácení

Základem přístupu ke spravedlnosti je přístup k právní pomoci. Bez přístupu ke spravedlnosti nelze účinně chránit práva jednotlivých osob ⁽²⁸⁸⁾. Právní podpora je obzvláště důležitá v azylových řízeních a v řízeních o navrácení, v nichž mohou jazykové bariéry ztěžovat dotčeným osobám pochopení často složitých nebo rychle zaváděných postupů.

Podle EÚLP je právo přístupu ke spravedlnosti odvozeno od práva na spravedlivý proces zaručeného článkem 6 EÚLP, což je právo, které v každé demokratické společnosti zaujímá prominentní postavení ⁽²⁸⁹⁾. Jak již bylo uvedeno, článek 6 byl

⁽²⁸⁵⁾ ESLP, *C. G. a další proti Bulharsku*, č. 1365/07, 24. dubna 2008.

⁽²⁸⁶⁾ ESLP, *Anayo proti Německu*, č. 20578/07, 21. prosince 2010; ESLP, *Saleck Bardi proti Španělsku*, č. 66167/09, 24. května 2011.

⁽²⁸⁷⁾ ESLP, *Moustahi proti Francii*, č. 9347/14, 25. června 2020, body 156–164.

⁽²⁸⁸⁾ Více informací viz FRA (2010), *Access to Effective Remedies: The asylum-seeker perspective*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽²⁸⁹⁾ ESLP, *Airey proti Irsku*, č. 6289/73, 9. října 1979.

prohlášen za nepoužitelný na azylová a imigrační řízení, jelikož se netýkají určení občanského práva nebo povinnosti či obvinění v trestní věci ⁽²⁹⁰⁾. To však neznamená, že zásady přístupu ke spravedlnosti, které ESLP vypracoval na základě článku 6 EÚLP, jsou pro článek 13 irelevantní. Z hlediska procesních záruk jsou požadavky článku 13 méně přísné než požadavky článku 6, pravá podstata opravného prostředku pro účely článku 13 však spočívá v tom, že by měl zahrnovat přístupné řízení.

Příklad: Ve věci *G. R. proti Nizozemsku* ⁽²⁹¹⁾ ESLP zjistil porušení článku 13 EÚLP v otázce účinného přístupu ke správnému řízení pro získání povolení k pobytu. Konstatoval, že ačkoli bylo správní řízení pro získání povolení k pobytu a osvobození od platby zákonných poplatků přístupné z hlediska práva, nebylo z důvodu nepřiměřeného správního poplatku v poměru ke skutečnému příjmu rodiny stěžovatele přístupné v praxi. ESLP rovněž zdůraznil formální postoj příslušného ministra, který plně neposoudil nuzné poměry stěžovatele. Zopakoval, že zásady přístupu ke spravedlnosti vytvořené podle článku 6 jsou relevantní i pro článek 13. Tento přesah je tudíž třeba vykládat jako nutnost přístupného řízení.

ESLP se ve své judikatuře odvolal na doporučení Rady Evropy týkající se bezplatné právní pomoci pro účely usnadnění přístupu ke spravedlnosti, zejména v případě velmi chudých osob ⁽²⁹²⁾.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽²⁹³⁾ ESLP rozhodl, že stěžovatel nemá v praxi prostředky na to, aby mohl zaplatit advokátovi v Řecku, kam byl navrácen, a že neobdržel informace o přístupu k organizacím nabízejícím právní poradenství a podporu. Ve spojení s nedostatkem právníků poskytujících tuto bezplatnou právní pomoc byl řecký systém bezplatné právní pomoci tudíž jako celek v praxi neúčinný. ESLP dospěl k závěru, že byl porušen článek 13 EÚLP ve spojení s článkem 3.

⁽²⁹⁰⁾ ESLP, *Maaouia proti Francii* [velký senát], č. 39652/98, 5. října 2000, bod 38.

⁽²⁹¹⁾ ESLP, *G. R. proti Nizozemsku*, č. 22251/07, 10. ledna 2012, body 49–50.

⁽²⁹²⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, Recommendation No. R (81) 7 on measures facilitating access to justice, přijato dne 14. května 1981; ESLP, *Siałkowska proti Polsku*, č. 8932/05, 22. března 2007.

⁽²⁹³⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011, bod 319.

V rámci práva EU znamená **Listina EU** důležitý bod ve vývoji práva na bezplatnou právní pomoc a podporu podle práva EU. Podle článku 51 Listiny se Listina uplatňuje pouze tehdy, když členské státy EU uplatňují právo EU. Článek 47 Listiny stanoví, že „[k]aždému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován [...]“ a že „[b]ezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti“.

Právo na spravedlivé projednání podle práva EU se vztahuje na věci týkající se azylu a přistěhovalectví, což neplatí podle EÚLP. Začlenění bezplatné právní pomoci do článku 47 Listiny EU odráží její historický a ústavní význam. Vysvětlení k článku 47 s ohledem na poskytování bezplatné právní pomoci odkazuje na štrasburskou judikaturu, konkrétně pak věc *Airey* ⁽²⁹⁴⁾. Bezplatná právní pomoc ve věcech týkajících se azylu a přistěhovalectví je zásadní součástí potřeby účinného opravného prostředku a potřeby spravedlivého projednání.

5.5.1. Právní pomoc v azylových řízeních

V rámci práva EU čl. 22 odst. 1 **směrnice o azylovém řízení** opravňuje žadatele radit se s právním poradcem o záležitostech týkajících se jejich žádosti. V souladu s článkem 20 směrnice musí členské státy EU v případě zamítavého rozhodnutí správního orgánu zajistit, aby žadatelům byla poskytnuta bezplatná právní pomoc a zastoupení pro účely podání odvolání a účasti na jednání před soudem. Bezplatná právní pomoc a/nebo zastoupení nemusí být poskytnuty, pokud nemá opravný prostředek reálnou vyhlídku na úspěch (čl. 20 odst. 3). Členské státy EU mohou požadovat splnění určitých podmínek, například finančních aspektů nebo časové lhůty (článek 21).

Článek 23 směrnice také stanovuje rozsah právní pomoci a zastoupení, včetně přístupu právního poradce k informacím uvedeným ve spisu žadatele a včetně praktického přístupu ke klientovi, pokud je držen nebo zajištěn v uzavřených prostorech, jako je detenční zařízení nebo tranzitní prostor. Žadatelé si mohou k osobnímu pohovoru o azylu přizvat právního poradce nebo jiného poradce, který je podle vnitrostátního práva k této činnosti oprávněn.

Dokument Rady Evropy **Guidelines on human rights protection in the context of accelerated asylum procedures** ⁽²⁹⁵⁾ uznává také právo na bezplatnou právní pomoc a podporu.

⁽²⁹⁴⁾ ESLP, *Airey proti Irsku*, č. 6289/73, 9. října 1979.

⁽²⁹⁵⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, *Guidelines on human rights protection in the context of accelerated asylum procedures*, přijato dne 1. července 2009.

5.5.2. Právní pomoc v řízeních o navrácení

Podle práva EU není poskytování právní pomoci omezeno na azylová řízení, ale zahrnuje i řízení o navrácení. To hraje důležitou roli, neboť díky tomu mohou osoby podat žádost o soudní přezkum rozhodnutí o vyhoštění. Je možné, že některé osoby, pro které bylo vydáno rozhodnutí o navrácení podle [směrnice o navrácení](#), nikdy nepodaly odvolání nebo jejich žádost nebyla posouzena soudem. Některé z těchto osob během doby strávené v členském státě EU mohly založit rodinu a budou požadovat přístup ke spravedlnosti s cílem určit slučitelnost rozhodnutí o navrácení s lidskými právy. Čl. 13 odst. 4 směrnice o navrácení jako takový uvádí, že členské státy EU „na žádost zajistí bezplatné poskytnutí potřebné právní pomoci nebo zastoupení“ v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy a za podmíněk stanovených v čl. 15 odst. 3 až 6 směrnice [2005/85/ES](#) (viz oddíl 5.5.1).

Tato ustanovení uvádějí, že bezplatná právní pomoc by měla být poskytnuta na žádost. To znamená, že osoby jsou o poskytování bezplatné právní pomoci informovány srozumitelně a jednoduše jazykem, kterému rozumí, jelikož jinak by tato pravidla postrádala smysl a bránila by účinnému přístupu ke spravedlnosti.

Právní pomoc v souvislosti s navrácením vymezuje rovněž dokument [Twenty Guidelines on Forced Return Rady Evropy](#) (Dvacet pokynů Rady Evropy týkajících se nuceného navrácení, pokyn 9) ⁽²⁹⁶⁾.

5.5.3. Právní pomoc s cílem napadnout podmínky přijetí

Podle práva EU může dotčená osoba napadnout rozhodnutí o zamítnutí azylu vydané podle [směrnice o podmínkách přijímání](#) (2013/33/EU) (článek 26 směrnice). V případě odvolání nebo přezkumu musí členské státy EU zajistit bezplatnou právní pomoc a zastoupení, pokud je o takovou pomoc požádáno a pokud je nezbytné zajistit účinný přístup ke spravedlnosti. Podle směrnice o podmínkách přijímání mohou členské státy EU uložit podobná omezení pro právní pomoc, jako jsou stanovená [směrnici o azylovém řízení](#) pro přezkum rozhodnutí o azylu.

⁽²⁹⁶⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, [Twenty Guidelines on Forced Return](#), přijato dne 4. května 2005.

Hlavní body

- Právo EU ukládá povinnost zajistit spravedlivá a účinná řízení v souvislosti s posuzováním žádostí o azyl i navrácení (viz oddíl 5.1.1 a 5.4).
- Článek 13 EÚLP požaduje účinný opravný prostředek před vnitrostátním soudem v souvislosti s jakoukoli důvodnou stížností podle kteréhokoli ustanovení EÚLP nebo jejich protokolů. V kontextu přistěhovalectví vyžaduje nezávislou a důslednou kontrolu každé žádosti, pokud existují důvodné obavy, že v případě vyhoštění nebo vydání dané osobě skutečně hrozí zacházení v rozporu s článkem 2 nebo 3 EÚLP (viz oddíl 5.1.2).
- Článek 13 EÚLP ukládá povinnost zajistit opravný prostředek s automatickým odkladným účinkem, pokud daná osoba tvrdí, že navrácení ji může vystavit skutečnému nebezpečí porušení článku 2 nebo 3 EÚLP z důvodu nevratné povahy újmy, která by mohla vzniknout. V případech, kdy neexistuje nebezpečí takové újmy, požaduje EÚLP, aby měla daná osoba skutečnou možnost napadnout rozhodnutí o vyhoštění tím, že její stížnosti budou dostatečně důkladně přezkoumány nezávislým a nestranným vnitrostátním soudem (viz oddíl 5.1.3).
- Článek 47 Listiny EU požaduje soudní ochranu a obsahuje rozsáhlejší záruky spravedlnosti než článek 13 EÚLP (viz oddíl 5.1.2).
- V souvislosti s nárokem na podporu a výhody pro žadatele o azyl a jejich odnětím stanoví právo EU procesní záruky (viz oddíl 5.3).
- Nedostatečná právní pomoc může vyvolat problém podle článku 13 EÚLP, jakož i podle článku 47 Listiny základních práv EU (viz oddíl 5.5).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

6

Soukromý a rodinný život a právo uzavřít manželství

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Listina EU, článek 9 (právo uzavřít manželství a právo založit rodinu)</p> <p>Usnesení Rady (1997) o opatřeních, která mají být přijata při potírání účelových sňatků</p>	<p>Právo uzavřít manželství a založit rodinu</p>	<p>EÚLP, článek 12 (právo uzavřít manželství)</p> <p>ESLP, <i>O'Donoghue a další proti Spojenému království</i>, č. 34848/07, 2010 (překážky práva uzavřít manželství)</p> <p>ESLP, <i>Schembri proti Maltě</i> (rozhodnutí), č. 66297/13, 2017 (manželství považované za nepravé)</p>
<p>Listina EU, článek 7 (respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP uplatňujících práva volného pohybu:</p> <p>Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES)</p> <p>SDEU, <i>C-673/16, Coman</i> [velký senát], 2018 (manželství osob stejného pohlaví)</p> <p>ESD, <i>C-127/08, Metock</i> [velký senát], 2008 (předchozí oprávněný pobyt rodinného příslušníka státního příslušníka třetí země v členských státech EU není požadován)</p> <p>ESD, <i>C-60/00, Carpenter</i>, 2002 (manželka, která je státní příslušnicí třetí země může setrvat s dětmi v domovské zemi manžela, když se manžel odstěhuje do jiného členského státu EU)</p> <p>ESD, <i>C-59/85, Nizozemský stát proti Reed</i>, 1986 (nesezdaní druzi)</p>	<p>Legalizace rodiny</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>ESLP, <i>Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku</i>, č. 50435/99, 2006 (nejlepší zájem dítěte)</p> <p>ESLP, <i>Darren Omoregie a další proti Norsku</i>, č. 265/07, 2008 (silné vazby nigerijského manžela se zemí původu)</p> <p>ESLP, <i>Nunez proti Norsku</i>, č. 55597/09, 2011 (rodinný život v Norsku)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>SDEU, C-34/09, <i>Zambrano</i> [velký senát], 2011 (děti ohrožené ztrátou výhod plynoucích z občanství EU)</p> <p>SDEU, C-256/11, <i>Dereci</i> [velký senát], 2011 (manžel nebo manželka a děti)</p> <p>Rodinní příslušníci osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí:</p> <p>Směrnice o sloučení rodiny (2003/86/ES) (rodinný příslušník podává zpravidla žádost mimo území dané země)</p>		
<p>Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP uplatňujících práva volného pohybu:</p> <p>Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES)</p> <p>SDEU, C-338/13, <i>Noorzia</i>, 2014 (minimální věk pro podání žádosti o sloučení rodiny)</p> <p>SDEU, C-578/08, <i>Chakroun</i>, 2010 (nezáleží na tom, zda rodina byla založena před příjezdem státního příslušníka třetí země, nebo až poté)</p> <p>Rodinní příslušníci osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí:</p> <p>Směrnice o sloučení rodiny (2003/86/ES)</p>	<p>Sloučení rodiny</p>	<p>EÚLP, článek 14 (ochrana před diskriminací) ve spojení s článkem 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p> <p>ESLP, <i>Biao proti Dánsku</i> [velký senát], č. 38590/10, 2016 (nepřímá diskriminace)</p> <p>ESLP, <i>Tuquabo-Tekle a další proti Nizozemsku</i>, č. 60665/00, 2006 (děti ponechané v zemi původu)</p> <p>ESC, čl. 19 odst. 6 (sloučení rodiny zahraničního pracovníka)</p>
<p>Listina EU, článek 7 (respektování soukromého a rodinného života)</p>	<p>Ochrana před vyhoštěním</p>	<p>EÚLP, článek 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života)</p>
<p>Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP uplatňujících práva volného pohybu:</p> <p>Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES), článek 13</p> <p>Rodinní příslušníci osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí:</p> <p>Směrnice o sloučení rodiny (2003/86/ES), článek 15</p>	<p><i>Věci týkající se rozpadu vztahu</i></p>	<p>ESLP, <i>Berrehab proti Nizozemsku</i>, č. 10730/84, 1988 (udržování kontaktu s dětmi)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP uplatňujících práva volného pohybu: Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES), články 27–33</p> <p>Rodinní příslušníci osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí: Směrnice o sloučení rodiny (2003/86/ES), čl. 6 odst. 2</p>	<p><i>Věci týkající se odsouzení za trestný čin</i></p>	<p>ESLP, <i>Boultif proti Švýcarsku</i>, č. 54273/00, 2001 (kritéria pro posouzení přiměřenosti vyhoštění)</p> <p>ESLP, <i>Úner proti Nizozemsku</i> [velký senát], č. 46410/99, 2006 (kritéria pro posouzení překážek vyplývajících z práva na rodinný a soukromý život)</p> <p>ESLP, <i>Assem Hassan Ali proti Dánsku</i>, č. 25593/14, 2018 (kritéria týkající se nejlepšího zájmu dítěte a předcházení rušení veřejného pořádku nebo trestné činnosti)</p>

Úvod

Tato kapitola se zabývá právem na respektování soukromého a rodinného života a právem uzavřít manželství a založit rodinu. Zkoumá i otázky týkající se legalizace a sloučení rodiny, jakož i záruky po zachování celistvosti rodiny.

Podle EÚLP je právo na respektování „soukromého a rodinného života“ zaručeno článkem 8. Pojem „soukromý život“ je široký a není snadné zformulovat vyčerpávající definici. Zahrnuje fyzickou a psychickou integritu osoby, právo na osobní rozvoj a právo navazovat a rozvíjet vztahy s jinými lidmi a vnějším světem⁽²⁹⁷⁾. Kromě zásahu do možného „rodinného života“ může vyhoštění usazeného migranta představovat zásah do jeho práva na „soukromý život“, přičemž v závislosti na faktech dané věci může nebo nemusí být takový zásah odůvodněný. To, zda je vhodné, aby se ESLP zaměřil spíše na „rodinný život“, než na „soukromý život“, bude záviset na okolnostech konkrétní věci⁽²⁹⁸⁾.

⁽²⁹⁷⁾ ESLP, *Pretty proti Spojenému království*, č. 2346/02, 29. dubna 2002, bod 61.

⁽²⁹⁸⁾ ESLP, *A. A. proti Spojenému království*, č. 8000/08, 20. září 2011; ESLP, *Maslov proti Rakousku* [velký senát], č. 1638/03, 23. června 2008; ESLP, *Úner proti Nizozemsku* [velký senát], č. 46410/99, 18. října 2006.

Příklad: Ve věci *Omojudi proti Spojenému království* ⁽²⁹⁹⁾ ESLP znovu potvrdil, že článek 8 EÚLP chrání také právo na navazování a rozvoj vztahů s jinými lidmi a vnějším světem a může též zahrnovat aspekty sociální identity osoby. Je nutné přijmout, že celek sociálních vazeb mezi usazenými migranty a společností, v níž žili, představoval součást pojmu „soukromý život“ ve smyslu článku 8 bez ohledu na existenci „rodinného života“.

V rámci práva EU je v **Listině EU** zakotveno právo uzavřít manželství a právo založit rodinu (článek 9) a právo na respektování soukromého a rodinného života (článek 7) a jsou jí chráněna i práva dítěte (článek 24), zejména právo udržovat styk s oběma rodiči (čl. 24 odst. 3).

V souvislosti s migrací zahrnovalo první opatření o volném pohybu osob přijaté před víc než padesáti lety (**nařízení (EHS) č. 1612/68**, jež bylo zrušeno a nahrazeno **nařízením (EU) č. 492/2011**) výslovné právo evropského migrujícího pracovníka (pracovnice) na to, aby ho (ji) doprovázela nejen manželka (manžel) a jejich děti do 21 let, ale i závislé starší děti a závislí rodiče a prarodiče. Zahrnutí jsou i registrovaní partneři a je nutné usnadnit přijetí a oprávnění jiných rodinných příslušníků. Státní příslušnost rodinných příslušníků byla – a je – z hlediska tohoto práva nepodstatná. Jelikož se většina vnitrostátních přistěhovaleckých politik snaží omezit pohyb státních příslušníků třetích zemí, velká část soudních sporů v EU se týkala spíše práv rodinných příslušníků státních příslušníků třetích zemí než samotných státních příslušníků zemí EHP.

Otázka pro SDEU zněla, zda omezení pro migraci rodin mohou působit jako odrazující prostředek pro občany EU, aby neuplatňovali svá práva na volný pohyb, nebo budou bránit v požívání statusu občana Unie EU. Paradoxně v mnoha členských státech EU požívají občané EU uplatňující práva volného pohybu mnohem větší práva na sloučení rodiny než vlastní státní příslušníci daných států. Slučování rodin občanů EU, kteří nevyužili práva volného pohybu, je upraveno vnitrostátním právním řádem, který je v některých členských státech EU i nadále restriktivnější.

Podle článku 7 **rozhodnutí č. 1/80** přijatého v rámci **Ankarské dohody** existují i zvláštní ustanovení pro rodinné příslušníky tureckých státních příslušníků. Přijetím **směrnice o dlouhodobém pobytu (2003/109/ES)** a **směrnice o sloučení**

⁽²⁹⁹⁾ ESLP, *Omojudi proti Spojenému království*, č. 1820/08, 24. listopadu 2009, bod 37.

rodiny (2003/86/ES týkající se rodinných příslušníků osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetí země – tzn. rodinný příslušník v EU, který žádá sloučení rodiny) byla rozšířena činnost EU v této oblasti.

Uprchlíci také získali již dávno zvláštní výsady týkající se sloučení rodiny v evropských státech na základě nemožnosti návratu do země původu, aby mohli pokračovat v rodinném životě. V tomto ohledu jsou v kapitole V směrnice o sloučení rodiny obsažena zvláštní ustanovení pro uprchlíky.

6.1. Právo uzavřít manželství a založit rodinu

Právo uzavřít manželství je zakotveno v článku 12 EÚLP a v právu EU v článku 9 Lis-tiny EU. Týká se práva uzavřít manželství a založit rodinu. To je zcela odlišné od práva na respektování rodinného života, které při žádosti o povolení k přistěhovalectví vyžaduje existující rodinné vztahy.

Evropské státy zavedly omezení práva uzavřít manželství, jelikož účelové sňatky jsou chápány jako prostředek pro obcházení imigračních kontrol.

Účelový sňatek (neboli fiktivní sňatek) je manželství uzavřené s výlučným cílem umožnit dotyčné osobě vstup do členského státu EU nebo pobyt v něm⁽³⁰⁰⁾ a bez úmyslu soužití nebo sdílení ostatních sociálních charakteristik manželství. Usnadnění účelového sňatku je v mnoha jurisdikcích trestným činem.

Nucené sňatky jsou takové sňatky, kdy jeden (nebo oba) manželé uzavřeli sňatek proti své vůli. Nucené sňatky jsou mezinárodně uznávány jako porušování lidských práv a jako forma genderově podmíněného násilí⁽³⁰¹⁾. Nucení druhé osoby do nuceného sňatku je nyní v mnoha jurisdikcích trestným činem. V praxi může být obtížné odlišit nucený sňatek od účelového sňatku, zejména v případě „**smluvených sňatků**“, což je výraz, který se vztahuje na celou řadu situací od situace blížící se nucenému sňatku až po situaci, kdy si manžel nebo manželka svobodně

⁽³⁰⁰⁾ Článek 1 usnesení Rady ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která mají být přijata při potírání účelových sňatků, Úř. věst. 1997 C 382/1; směrnice o sloučení rodiny, čl. 16 odst. 2 písm. b).

⁽³⁰¹⁾ Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva), 2011, CETS č. 210.

a dobrovolně vybere partnera z užšího seznamu kandidátů/kandidátek navržených jejich rodinami po pečlivém prozkoumání jejich vhodnosti ⁽³⁰²⁾. Existuje rovněž úzká souvislost mezi nucenými sňatky a **sňatky dětí**.

V rámci práva EU vedl vnímaný výskyt účelových sňatků pro přistěhovalecké účely k přijetí **usnesení Rady 97/C382/01** na úrovni EU. Toto usnesení odráželo obavy evropských států ohledně účelových sňatků a uvádělo faktory, které mohou poskytnout důvody se domnívat, že sňatek je účelový.

Právní předpisy o volném pohybu osob obecně mluví o možnostech povolení k přistěhovalectví pro snoubence/snoubenku s tím, že se pozornost věnuje legalizaci rodiny nebo jejímu sloučení. Zásada nepřipustnosti diskriminace by se uplatnila pouze v případech těch, kteří usilují o vstup pro budoucího manžela/manželku ze zahraničí.

V rámci EÚLP z judikatury ESLP vyplývá, že stát může řádně ukládat přiměřené podmínky týkající se práva státního příslušníka třetí země uzavřít manželství, aby zjistil, zda je plánovaný sňatek účelový, a předcházet mu. V důsledku toho stát nemusí nutně porušit článek 12 EÚLP, pokud sňatky cizích státních příslušníků podmíní kontrolou, jejímž cílem je zjistit, zda se jedná o účelové sňatky. Může sem patřit povinnost cizích státních příslušníků oznámit úřadům zamýšlený sňatek a v případě potřeby předat informace, které jsou významné pro jejich přistěhovalecký status a pro opravdovost sňatku. ESLP však konstatoval, že ačkoli není ve své podstatě napadnutelný, vyvolal požadavek, aby osoby podléhající imigrační kontrole předložily před získáním povolení k uzavření sňatku ve Spojeném království žádost o souhlas, velké znepokojení.

Příklad: *Věc O'Donoghue proti Spojenému království* ⁽³⁰³⁾ se týkala překážek pro uzavření sňatku, které stanovilo Spojené království. Osoby podléhající imigrační kontrole musely získat povolení imigračních orgánů a teprve poté byly schopny uzavřít sňatek s občanskou platností, pokud se nerozhodly, že uzavřou sňatek při obřadu anglikánské církve. ESLP rozhodl, že systém nebyl racionálně spojen s uváděným cílem snížit výskyt fiktivních sňatků, jelikož při rozhodování o tom, zda požadované osvědčení vydat, určující test zohledňoval pouze stěžovatelův přistěhovalecký status a nebyly kladeny žádné dotazy ohledně opravdovosti

⁽³⁰²⁾ Parlamentní shromáždění Rady Evropy, usnesení 1468 (2005) o nucených sňatcích a sňatcích dětí, přijaté dne 5. října 2005; Parlamentní shromáždění Rady Evropy, usnesení 2233 (2018) o nucených sňatcích, přijaté dne 28. června 2018.

⁽³⁰³⁾ ESLP, *O'Donoghue a další proti Spojenému království*, č. 34848/07, 14. prosince 2010.

sňatku. ESLP dospěl k závěru, že systém byl v rozporu s článkem 12 EÚLP. Byl též považován za diskriminační z důvodu náboženství, jelikož od požadavku získat povolení k uzavření sňatku byly osvobozeny pouze sňatky uzavírané v anglikánské církvi. Soud též konstatoval, že poplatky účtované za taková povolení jsou nadměrně vysoké a není dána možnost odpuštění nebo snížení poplatků pro potřebné osoby.

Příklad: Věc *Schembri proti Maltě* ⁽³⁰⁴⁾ se týkala maltského státního příslušníka, který se setkal s pákistánskou občankou afghánského původu poté, co byl propuštěn ze zajišťovacího zařízení pro migranty, ve kterém byl držen z důvodu neoprávněného vstupu. Protiprávně se přestěhoval do Itálie. Uvedené osoby udržovaly kontakt a uzavřely manželství. Manžel požádal o vízum na maltském velvyslanectví v Římě. Malta jeho žádost zamítla, protože lhal ohledně statusu svého pobytu v Itálii. Později vyšlo najevo, že orgány měly podezření, že manželství je účelové. ESLP odmítl argument stěžovatele, že došlo k porušení článku 8 EÚLP, neboť toto ustanovení nechrání účelové sňatky. ESLP dospěl k závěru, že manželství není opravdové a že pro účely použitelnosti článku 8 neexistuje oddaný vztah.

6.2. Legalizace rodiny

Legalizace rodiny znamená, že si v dané zemi pobývajíc osoba přeje legalizovat – jako rodinný příslušník – situaci rodinného příslušníka, který je již na území buď v nějakém jiném postavení, nebo jako migrant v protiprávním postavení.

Podle práva EU se pravidla stanovená ve [směrnici o volném pohybu](#) (2004/38/ES) vztahují na státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU a kteří uplatnili své právo na volný pohyb. Způsobilými rodinnými příslušníky jsou manželé/manželky, děti mladší 21 let, děti starší 21 let, avšak vyživované, vyživovaní předci v přímé linii a vyživovaní předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky (čl. 2 odst. 2) a za určitých okolností i „ostatní rodinní příslušníci“ (čl. 3 odst. 2). Podle Dohody o EHP a dohody mezi EU a Švýcarskem se právo Unie na volný pohyb vztahuje na celou zeměpisnou oblast, na kterou se obě dohody vztahují. Kategorie způsobilých rodinných příslušníků je však poněkud restriktivnější, jak ukazuje tabulka 7.

⁽³⁰⁴⁾ ESLP, *Schembri proti Maltě* (rozhodnutí), č. 66297/13, 19. září 2017.

Tabulka 7: Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska

Směrnice o volném pohybu (článek 2)	<p>manžel nebo manželka (včetně stejného pohlaví)</p> <p>registrovaný partner nebo registrovaná partnerka, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím</p> <p>potomci občana EU v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky</p> <p>předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky</p>
Dohoda o EHP, (příloha V) (*)	<p>manžel či manželka nebo registrovaný partner či registrovaná partnerka</p> <p>potomci státního příslušníka země EHP v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky</p> <p>předci v přímé linii státního příslušníka země EHP, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky</p>
Dohoda mezi EU a Švýcarskem, (příloha I, článek 3)	<p>manžel či manželka nebo registrovaný nesezdaný partner či registrovaná nesezdaná partnerka občana EU nebo země ESVO</p> <p>potomci občana EU nebo země ESVO v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let, a takoví potomci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky</p> <p>příbuzný občana EU nebo ESVO nebo jeho manžela či manželky nebo registrovaného nesezdaného partnera či registrované nesezdané partnerky ve zvestupné linii</p>

(*) *Rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 158/2007 (ze dne 7. prosince 2007) začlenilo směrnici o volném pohybu do rámce Dohody o EHP*

SDEU poskytl vyjasnění týkající se výrazu „manžel nebo manželka“ a „ostatní rodinní příslušníci“.

Příklad: Věc *Coman* ⁽³⁰⁵⁾ se týkala pana Comana, rumunského státního příslušníka, a pana Hamiltona, státního příslušníka USA, kteří žili čtyři roky ve Spojených státech a poté uzavřeli manželství v Belgii. Na základě směrnice o volném pohybu požádali rumunské orgány, aby jim vydaly dokumenty nezbytné k tomu, aby mohli pracovat a trvale pobývat v Rumunsku. Rumunské orgány

⁽³⁰⁵⁾ SDEU, C-673/16, *Relu Adrian Coman a další proti Inspectoratul General pentru Imigrări a Ministerul Afacerilor Interne* [velký senát], 5. června 2018.

však odmítly přiznat panu Hamiltonovi toto právo pobytu z důvodu, že v Rumunsku – které neuznává manželství osob stejného pohlaví – nebyl považován za „manžela nebo manželku“ občana EU. SDEU dospěl k závěru, že i když členské státy EU mohou podle svého uvážení povolit či nepovolit manželství mezi osobami stejného pohlaví, nemohou bránit svobodě pobytu občana EU tím, že odmítnou udělit jeho manželovi či manželce stejného pohlaví (v tomto případě státnímu příslušníkovi třetí země) odvozené právo pobytu na svém území. Soudní dvůr uznal, že manželství osob stejného pohlaví musí být pro konkrétní právní účely, tj. práva na sloučení rodiny občanů EU, kteří využívají práva EU na volný pohyb, považována za rovnocenná manželství opačného pohlaví.

Příklad: Ve věci *Rahman* ⁽³⁰⁶⁾ SDEU objasnil, že čl. 3 odst. 2 směrnice o volném pohybu nejenže umožňuje, ale i po členských státech EU vyžaduje, aby jistým způsobem zvýhodnily žádosti o vstup a pobyt podané dalšími rodinnými příslušníky občana EU, kteří jsou závislí a mohou doložit, že jejich závislost existovala v době, kdy usilovali o vstup. Pro splnění této povinnosti musí členské státy EU zajistit, aby jejich právní předpisy obsahovaly opatření, díky nimž budou žádosti o vstup a pobyt podané dotčenými osobami řádně a rozsáhle posouzeny a díky nimž obdrží v případě odmítnutí odůvodněné zamítnutí, které si mohou nechat přezkoumat justičním orgánem.

Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP, kteří uplatnili právo volného pohybu, se často nacházejí v privilegované situaci ve srovnání se státními příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků dané země, kteří neuplatnili právo volného pohybu, neboť jejich postavení je upraveno výhradně vnitrostátním právem. Právo rodinných příslušníků, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, na vstup a pobyt existuje bez ohledu na to, kdy a jak do hostitelské země vstoupili. Vztahuje se i na osoby, které do země vstoupily neoprávněně.

⁽³⁰⁶⁾ SDEU, C-83/11, *Secretary of State for the Home Department proti Muhammadu Sazzadurovi Rahmanovi a dalším* [velký senát], 5. září 2012.

Příklad: Věc *Metock* ⁽³⁰⁷⁾ se týkala státních příslušníků třetích zemí, kteří byli manželi nebo manželkami občanů EU neirského původu pobývajících v Irsku. Irská vláda tvrdila, že pro získání výhod ze směrnice o volném pohybu musel manžel či manželka, kteří byli státním příslušníkem třetí země, předtím oprávněně pobývat v jiném členském státě EU a že právo na vstup a pobyt by nemělo být přiznáno těm osobám, které vstoupily do hostitelského členského státu před sňatkem s občanem EU. Soudní dvůr rozhodl, že členské státy EU nemohou právo na společný život podle směrnice o volném pohybu podmiňovat takovými záležitostmi, jako kdy a kde se konal sňatek, nebo skutečností, že státní příslušník třetí země předtím oprávněně pobýval v jiném členském státě EU.

Příklad: Ve věci *MRAX* ⁽³⁰⁸⁾ ESD konstatoval, že by bylo protiprávní zamítnout povolení k pobytu, pokud státní příslušníci třetí země, kteří uzavřeli sňatek s občanem EU, vstoupili do země nelegálně poté, co jim vypršela víza.

SDEU časem rozšířil oblast použití práv a svobod vyplývajících ze smluv EU pro občany EU a přiznal tak za určitých podmínek odvozená práva jejich rodinným příslušníkům, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí.

Příklad: Věc *Carpenter* ⁽³⁰⁹⁾ se týkala státní příslušnice třetí země, která byla manželkou občana Spojeného království, jehož podnikání spočívalo v poskytování služeb za úplatu v jiných členských státech EU. Úspěšně bylo argumentováno tím, že pokud by jeho manželce nebylo povoleno zůstat s ním ve Spojeném království a starat se o děti v době, kdy byl pryč, byl by omezován v uplatňování svého práva na volný pohyb služeb v celé EU. V této věci Soudní dvůr uplatnil volný pohyb služeb uznaný článkem 56 SFEU k uznání rodinných práv občana Unie, který nikdy nežil v zahraničí, ale vykonával přeshraniční hospodářskou činnost. ESD se též odvolával na základní právo respektování rodinného života, které je zakotveno v článku 8 EÚLP.

⁽³⁰⁷⁾ ESD, C-127/08, *Metock a další proti Minister for Equality, Justice and Law Reform* [velký senát], 25. července 2008, body 53–54 a 58. Věci *Metock* se řídil švýcarský Federální nejvyšší soud ve svém rozhodnutí BGE 136 II 5 ze dne 29. září 2009.

⁽³⁰⁸⁾ ESD, C-459/99, *Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX) proti Belgickému státu*, 25. července 2002, bod 80.

⁽³⁰⁹⁾ ESD, C-60/00, *Mary Carpenter proti Secretary of State for the Home Department*, 11. července 2002, body 36–46. Viz také ESD, C-370/90, *The Queen proti IAT a Surinderovi Singhovi, ex parte Secretary of State for the Home Department*, 7. července 1992, týkající se možnosti nárokovat taková práva pro občany EU vracející se do své domovské země.

SDEU uznal, že za určitých okolností mohou být práva na pobyt spojena přímo s právním postavením občanů Unie podle článku 20 SFEU uplatňujícím se v případech, kdy státní příslušník EU nikdy neuplatnil práva volného pohybu.

Příklad: Ve věci *Zambrano* ⁽³¹⁰⁾ SDEU rozhodl, že rodičům dvou belgických dětí, které se narodily a vyrostly v Belgii a nikdy nevyužily práva volného pohybu (proto se nepoužil čl. 3 odst. 1 směrnice o volném pohybu), nelze odepřít povolení k pobytu a pracovní povolení, ačkoli jsou státními příslušníky třetích zemí, neboť by to vedlo k tomu, že by děti - občané EU - byly zbaveny možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jejich postavení občanů EU (článek 20 SFEU).

V následných věcech Soudní dvůr zdůraznil, že předpokladem je i nadále přeshraniční pohyb v rámci EU. Ve věci *McCarthy* ⁽³¹¹⁾ SDEU rozhodl, že odmítnutí udělit povolení k pobytu ve Spojeném království manželovi ženy mající vedle irské státní příslušnosti také státní příslušnost Spojeného království, který je státním příslušníkem třetí země, neznamená, že žena byla zbavena podstatné částí svých práv plynoucích z občanství EU. Ve věci *Dereci* ⁽³¹²⁾ SDEU konstatoval, že členské státy mohou odmítnout udělit povolení k pobytu rodinnému příslušníkovi s občanstvím třetí země, pokud takové odepření neznamená pro dotčeného občana EU zbavení možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z občanství EU, což musí ověřit předkládající vnitrostátní soud. Jako vodítko pro posouzení takovéto situace SDEU poukázal na to, že skutečnost, že může být žádoucí z hospodářských nebo rodinných důvodů zachovat rodinnou jednotu, nestačí sama o sobě k učinění závěru, že občan EU bude nucen opustit Unii ⁽³¹³⁾.

Tato rozhodnutí se však týkala specifických okolností těchto věcí a neuplatňují se za všech okolností. Například dítě, které je občanem Unie, musí být právně, finančně nebo citově závislé na státním příslušníkovi třetí země, kterému bylo zamítnuto

⁽³¹⁰⁾ SDEU, C-34/09, *Ruiz Zambrano proti Office national de l'emploi (ONEm)* [velký senát], 8. března 2011; ESD, C-200/02, *Zhu a Chen proti Secretary of State for the Home Department*, 19. října 2004, body 42–47.

⁽³¹¹⁾ SDEU, C-434/09, *Shirley McCarthy proti Secretary of State for the Home Department*, 5. května 2011, body 49 a 54–56.

⁽³¹²⁾ SDEU, C-256/11, *Murat Dereci a další proti Bundesministerium für Inneres* [velký senát], 15. listopadu 2011, bod 68.

⁽³¹³⁾ Viz také SDEU, C-165/16, *Toufik Lounes proti Secretary of State for the Home Department* [velký senát], 14. listopadu 2017.

právo na pobyt, jelikož právě tato závislost by vedla k tomu, že by občan Unie musel opustit nejen území členského státu, jehož je občanem, ale i území Evropské unie jako celku⁽³¹⁴⁾.

Příklad: Ve věci *lida proti Ulmu*⁽³¹⁵⁾ se japonský občan přestěhoval se svou německou manželkou a nezletilou dcerou do Německa. Jeho manželka a dcera se později přestěhovaly do Rakouska, zatímco stěžovatel zůstal v Německu. Pan lida a jeho manželka žili od roku 2008 trvale odděleně, přestože se nerozvedli. V roce 2008 pan lida požádal o pobytovou kartu jako rodinný příslušník občana Unie, kterou mu německé orgány odmítly vydat. Za těchto okolností byl SDEU požádán o zjištění, zda státnímu příslušníkovi třetí země může být povoleno pobývat ve státě původu jeho rodinných příslušníků, i když se přestěhovali z členského státu původu a pobývají převážně v jiném členském státě EU. SDEU konstatoval, že státní příslušník třetí země, který je rodinným příslušníkem občana EU, jenž uplatnil práva volného pohybu, může využít směrnici o volném pohybu pouze, pokud se usadí v hostitelském členském státě, v němž pobývá jeho rodinný příslušník z EU. SDEU také konstatoval, že dcera pana lidy nemůže nárokovat práva na pobyt pro svého otce, protože čl. 2 odst. 2 písm. d) směrnice se vztahuje pouze na přímé příbuzné ve vzestupné linii, kteří jsou závislí na dítěti, a nikoli na situace, kdy je dítě závislé na rodiči.

SDEU věc také posuzoval z hlediska článků 20 a 21 SFEU. Soudní dvůr vyloučil, že odmítnutí by mohlo zbavit dceru nebo manželku pana lidy možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jejich postavení občanů Unie. V rámci tohoto závěru vzal SDEU v úvahu skutečnost, že žadatel usiloval o právo na pobyt v jiném členském státě, než ve kterém pobývaly jeho dcera a manželka, jakož i skutečnost, že pan lida měl v zásadě nárok na prodloužení svého práva na pobyt podle vnitrostátního práva, jakož i na status dlouhodobě pobývajících rezidenta ve smyslu směrnice 2003/109/ES.

Žádosti o sloučení rodiny musí být posouzeny i v případě, že byl státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž nikdy nevyužil svého práva volného pohybu, vydán zákaz vstupu.

⁽³¹⁴⁾ SDEU, spojené věci C-356/11 a C-357/11, *O. a S. proti Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto proti L.*, 6. prosince 2012, bod 56.

⁽³¹⁵⁾ SDEU, C-40/11, *Yoshikazu lida proti Stadt Ulm*, 8. listopadu 2012.

Příklad: Ve věci *K. A. a další* ⁽³¹⁶⁾ bylo několika státním příslušníkům třetích zemí, kteří se nacházeli v protiprávním postavení, nařízeno, aby se vrátili do svých zemí, a byl jim zakázán vstup do Belgie, v některých případech z důvodů ohrožení veřejného pořádku. Ještě v Belgii podali žádosti o povolení k pobytu na základě sloučení rodiny s belgickými státními příslušníky. Belgické orgány odmítly jejich žádosti posoudit pouze z důvodu, že se na státní příslušníky třetích zemí vztahuje zákaz vstupu. SDEU poukázal na existenci vztahu závislosti, který by v praxi nutil občana EU doprovázet státního příslušníka třetí země, a tudíž opustit EU, dokud orgány nerozhodnou o zrušení zákazu vstupu a vydání povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země. SDEU dospěl k závěru, že článek 20 SFEU vyžaduje, aby žádosti o sloučení rodiny byly posouzeny i v případě, že existuje zákaz vstupu pro státního příslušníka třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, který nikdy nevyužil svobody pohybu. Zda mezi státním příslušníkem třetí země a občanem EU existuje či neexistuje vztah závislosti a zda důvody veřejného pořádku odůvodňují zákaz vstupu, je třeba posuzovat individuálně.

Čl. 2 odst. 2 směrnice o volném pohybu zahrnuje v kategorii rodinných příslušníků i „registrované partnery“, je-li to slučitelné s vnitrostátním právem hostitelského členského státu EU. Za určitých okolností mohou získat právo následovat občana nebo usazeného migranta i neregistrovaní partneři.

Příklad: Ve věci *Nizozemský stát proti Reed* ⁽³¹⁷⁾ ESD rozhodl, že jelikož nizozemské právo povoluje stálým partnerům nizozemských občanů pobývat s nimi v Nizozemsku, musí stejnou výhodu dostat i paní Reed, která má stabilní vztah s pracovníkem ze Spojeného království uplatňujícím práva podle Smlouvy v Nizozemsku. Soudní dvůr rozhodl, že povolení k pobytu pro nesezdanou partnerku by mohlo pomoci integraci do hostitelského státu a přispět tak k dosahování volného pohybu pracovníků. Odepření tohoto povolení představovalo diskriminaci.

Směrnice o sloučení rodiny upravuje situaci manžela či manželky a svobodných nezletilých dětí způsobilých osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí. Podle čl. 5 odst. 3 směrnice musí být žádost o sloučení rodiny podána a posouzena, zatímco je rodinný příslušník stále mimo území členského státu

⁽³¹⁶⁾ SDEU, C-82/16, *K. A. a další proti Belgische Staat* [velký senát], 8. května 2018.

⁽³¹⁷⁾ ESD, C-59/85, *Nizozemský stát proti Ann Florence Reed*, 17. dubna 1986, body 28–30.

EU, ve kterém pobývá osoba usilující o sloučení rodiny. Členské státy EU se mohou od tohoto ustanovení odchýlit. Na rodinné příslušníky státních příslušníků zemí EHP se však takový požadavek nemůže vztahovat ⁽³¹⁸⁾.

S čl. 7 odst. 1 písm. c) směrnice o sloučení rodiny jsou slučitelná vnitrostátní pravidla, která vyžadují, aby rodič usilující o sloučení rodiny disponoval před umožněním sloučení rodiny dostatečnými prostředky (na základě vývoje předchozích příjmů) ⁽³¹⁹⁾.

Směrnice o sloučení rodiny umožňuje členským státům EU „po státních příslušnících třetí země vyžadovat dodržování integračních opatření v souladu s vnitrostátním právem“ (čl. 7 odst. 2). Pokud jsou stanovena integrační opatření před přijetím za účelem sloučení rodiny, členské státy EU často požadují, aby například rodinní příslušníci prokázali základní jazykové znalosti.

Příklad: Věc *K. a A.* ⁽³²⁰⁾ se týkala dvou manželek, které se snažily následovat své manžele, kteří byli státními příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících na území daného státu. Ve svých žádostech o sloučení rodiny se manželky snažily dosáhnout osvobození od povinnosti složit zkoušku integrace z důvodu tělesných a duševních obtíží, kterým obě čelily. Jejich žádosti byly zamítnuty s odůvodněním, že tyto překážky nejsou dostatečně závažné. SDEU rozhodl, že čl. 7 odst. 2 směrnice o sloučení rodiny umožňuje uložit státním příslušníkům třetích zemí integrační opatření. Zásada proporcionality však vyžaduje, aby integrační opatření splnila cíl jejich integrace a neomezovala možnost sloučení rodiny. Soudní dvůr rozhodl, že členské státy EU musí vzít v úvahu individuální okolnosti žadatele (jako je věk, negramotnost, úroveň vzdělání, finanční situace nebo zdravotní stav rodinných příslušníků dotýčných osob usilujících o sloučení rodiny), což může vést k upuštění od zkoušky občanské integrace, pokud by sloučení rodiny bylo jinak nadměrně obtížné.

Pokud jde o EÚLP, k ESLP se dostal značný počet případů, které spočívaly v odmítnutí přijmout nebo legalizovat manžela nebo manželku nebo jiné rodinné příslušníky vlastních občanů členských států nebo usazených migrantů. Jednou z klíčových otázek při rozhodování o tom, zda zamítnutí členského státu bylo odůvodněné, je

⁽³¹⁸⁾ ESD, C-459/99, *Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX) proti Belgickému státu*, 25. července 2002; ESD, C-503/03, *Komise Evropských společenství proti Španělskému království* [velký senát], 31. ledna 2006.

⁽³¹⁹⁾ SDEU, C-558/14, *Mimoun Khachab proti Subdelegación del Gobierno en Álava*, 21. dubna 2016.

⁽³²⁰⁾ SDEU, C-153/14, *Minister van Buitenlandse Zaken proti K. a A.*, 9. července 2015.

to, zda něco brání vedení rodinného života v zahraničí. To může zahrnovat odchod občana z jeho vlastního státu, ale pokud takový postup nebude považován za neúměrný, bude ESLP považovat rozhodnutí členského státu za přiměřené⁽³²¹⁾. Judikatura ESLP v této oblasti je úzce spjata s konkrétními znaky a skutečnostmi jednotlivých věcí (viz též oddíl 6.4, ve kterém jsou uvedeny další příklady).

Příklad: Ve věci *Darren Omoregie a další proti Norsku*⁽³²²⁾ ESLP rozhodl, že norská manželka Nigerijce neměla očekávat, že jejímu manželovi bude povoleno žít s ní a jejím dítětem v Norsku navzdory skutečnosti, že uzavřeli sňatek v době, kdy manžel oprávněně pobýval v zemi. ESLP vzal zejména v úvahu vazby, které manžel měl ke své zemi původu.

Příklad: Ve věci *Nunez proti Norsku*⁽³²³⁾ stěžovatel vstoupil do Norska navzdory zákazu vstupu vydanému poté, co tam předtím pod jiným jménem spáchal trestný čin. Stěžovatel se poté oženil s norskou občankou a měl dvě dcery. Soud rozhodl, že Norsko by v případě jeho vyhoštění porušilo článek 8.

Soud souhlasil s odmítnutím zlegalizovat situaci zahraničního manžela nebo zahraniční manželky po rozpadu manželství, i když to může vést k faktickému exilu dětských rodinných příslušníků, kteří jsou občany hostitelského státu (viz též oddíl 6.4.1).

Příklad: Ve věci *Sorabjee proti Spojenému království*⁽³²⁴⁾ označila Evropská komise pro lidská práva stížnost stěžovatelky ohledně článku 8, týkající se vyhoštění její matky do Keni, za nepřipustnou. Konstatovala, že jelikož byly stěžovatelce tři roky, byla ve věku, v němž se mohla přestěhovat se svou matkou, a bylo možné očekávat, že se změně prostředí přizpůsobí. Její britské občanství bylo irelevantní. Tento přístup lze porovnat s rozhodnutím SDEU ve věci *Zambrano* (viz příklad výše v tomto oddíle).

⁽³²¹⁾ ESLP, *Darren Omoregie a další proti Norsku*, č. 265/07, 31. července 2008, bod 68; ESLP, *Bajsultanov proti Rakousku*, č. 54131/10, 12. června 2012, bod 91; ESLP, *Onur proti Spojenému království*, č. 27319/07, 17. února 2009, body 60–61.

⁽³²²⁾ ESLP, *Darren Omoregie a další proti Norsku*, č. 265/07, 31. července 2008.

⁽³²³⁾ ESLP, *Nunez proti Norsku*, č. 55597/09, 28. června 2011.

⁽³²⁴⁾ Evropská komise pro lidská práva, *Sorabjee proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 23938/94, 23. října 1995.

Pokud se však vnitrostátní soudy domnívaly, že dítě by mělo zůstat ve státě svého pobytu, může ESLP váhat s tolerováním odloučení rodiny navrhovaného imigračními orgány.

Příklad: Ve věci *Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku* ⁽³²⁵⁾ ESLP konstatoval, že pokud vnitrostátní soudy výslovně rozhodly, že je v nejlepším zájmu dítěte zůstat v Nizozemsku s jeho nizozemským otcem, bylo nepřiměřené odmítnout legalizovat situaci jeho brazilské matky, s níž je v pravidelném styku.

Nastávají také situace, kdy může docházet k nepřímému zásahu do práva na respektování rodinného života, i když povolení k pobytu nebylo přímo zamítnuto.

Příklad: Věc *G. R. proti Nizozemsku* ⁽³²⁶⁾ zkoumala zásah způsobený účtováním příliš vysokých poplatků za legalizaci statusu přistěhovatele pro manžela, který je cizím státním příslušníkem. Soud se rozhodl posuzovat záležitost podle článku 13 EÚLP, protože stížnost se týkala stěžovatelovy neschopnosti napadnout zamítnutí jeho povolení k pobytu, neboť jeho žádost byla zamítnuta čistě kvůli tomu, že neuhradil potřebné poplatky ⁽³²⁷⁾.

6.3. Sloučení rodiny

Sloučení rodiny popisuje situace, kdy si osoba s pobytem v některém členském státě EU nebo členském státě Rady Evropy přeje, aby ji následovali rodinní příslušníci, které při své migraci zanechala v zemi původu.

V rámci práva EU ustanovení **směrnice o volném pohybu** týkající se rodinných příslušníků státních příslušníků zemí EHP, kteří uplatňují práva podle Smlouvy, nerozlišují mezi legalizací a sloučením rodiny – rozhodující je, že se jedná o vztah mezi rodinným příslušníkem a osobou, která usiluje o sloučení rodiny a je občanem EU (viz také [tabulka 7](#)).

V souvislosti s rodinnými příslušníky, kteří nejsou jádrem rodiny, SDEU konstatoval, že členské státy mají širokou posuzovací pravomoc ohledně volby faktorů, které lze zohlednit při posuzování žádostí o vstup a pobyt osob uvedených v čl. 3 odst. 2

⁽³²⁵⁾ ESLP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku*, č. 50435/99, 31. ledna 2006.

⁽³²⁶⁾ ESLP, *G. R. proti Nizozemsku*, č. 22251/07, 10. ledna 2012.

⁽³²⁷⁾ ESLP, *Anakomba Yula proti Belgii*, č. 45413/07, 10. března 2009.

směrnice o volném pohybu. Členské státy jsou tudíž oprávněny stanovit ve svých vnitrostátních právních předpisech zvláštní požadavky týkající se povahy a doby trvání závislosti. SDEU však také upřesnil, že tyto požadavky musí být v souladu s obvyklým smyslem výrazů týkajících se závislosti podle čl. 3 odst. 2 směrnice a nemohou toto ustanovení zbavit jeho užitečného účinku⁽³²⁸⁾.

Podle článku 4 směrnice o sloučení rodiny mají manželé, manželky a nezletilé svobodné děti nárok následovat způsobilou osobu usilující o sloučení rodiny, která je státním příslušníkem třetí země. Členské státy EU však mohou uložit podmínky týkající se prostředků, které osoba usilující o sloučení rodiny musí mít k dispozici. Směrnice stanovuje, že pokud je dítě starší 12 let a přichází nezávisle na zbytku své rodiny, může členský stát před vydáním povolení ke vstupu a pobytu podle této směrnice ověřit, zda dítě splňuje podmínku integrace stanovenou ve vnitrostátních právních předpisech platných ke dni provedení směrnice. ESD zamítl žalobu, kterou podal Evropský parlament s tím, že tato restriktivní ustanovení směrnice porušují základní práva. ESD však zdůraznil, že existuje soubor požadavků, které členské státy musí při jejím provádění splnit⁽³²⁹⁾.

Podle čl. 4 odst. 5 směrnice o sloučení rodiny smí členské státy EU požadovat, aby osoba usilující o sloučení rodiny a její manžel nebo jeho manželka dosáhli minimálního věku, což může být nejvýše 21 let, dříve než se bude manžel nebo manželka moci s touto osobou spojit. Některé členské státy EU tuto možnost uplatnily s argumentem, že může pomoci předcházet nuceným sňatkům.

Příklad: Ve věci *Noorzia*⁽³³⁰⁾ SDEU uvedl, že požadavek, aby žadatelé dosáhli věku 21 let předtím, než jim bude umožněno podat žádost o sloučení rodiny, nebrání výkonu práva na sloučení rodiny ani jej nadměrně neztěžuje. Takové pravidlo brání nuceným sňatkům a je v souladu se zásadami rovného zacházení a právní jistoty.

⁽³²⁸⁾ SDEU, C-83/11, *Secretary of State for the Home Department proti Rahmanovi a dalším*, 5. září 2012, body 36–40.

⁽³²⁹⁾ ESD, C-540/03, *Evropský parlament proti Radě Evropské unie* [velký senát], 27. června 2006, body 62–65.

⁽³³⁰⁾ SDEU, C-338/13, *Marjan Noorzia proti Bundesministerin für Inneres*, 7. července 2014.

Právní předpisy EU nerozlišují mezi tím, zda byly rodinné vztahy založeny předtím nebo až poté, co se osoba usilující o sloučení rodiny usadila na území daného státu⁽³³¹⁾.

Pokud jde o rodinné příslušníky státních příslušníků třetích zemí žijících v EU, uvádí směrnice o sloučení rodiny konkrétně v čl. 2 písm. d), že směrnice se uplatňuje nezávisle na tom, zda rodina byla založena před vstupem migranta do domovské země nebo až po jeho vstupu, ačkoli právní předpisy v některých členských státech EU to jasně rozlišují. Toto rozlišení není relevantní rovněž pro způsobilé státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP.

Příklad: Ve věci *Chakroun*⁽³³²⁾ se SDEU zabýval nizozemskými právními předpisy, které rozlišovaly mezi „založením“ a „sloučením“ rodiny, přičemž na každý z těchto pojmů se vztahuje různý režim pobytu, včetně finančních požadavků. Rozlišení záviselo výhradně na tom, zda byl vztah uzavřen před příjezdem osoby usilující o sloučení rodiny za účelem pobytu v hostitelském státě nebo až po něm. Jelikož měl pár v tomto konkrétním případě svatbu dva roky po příjezdu osoby usilující o sloučení rodiny do Nizozemska, jejich situace byla řešena jako založení, a nikoli jako sloučení rodiny, a to navzdory tomu, že v době sporného rozhodnutí trvalo jejich manželství více než třicet let. Soudní dvůr potvrdil, že právo způsobilé osoby usilující o sloučení rodiny podle směrnice o sloučení rodiny být následován způsobilými rodinnými příslušníky, kteří jsou státními příslušníky třetí země, existovalo bez ohledu na to, zda rodinný vztah vznikl před vstupem osoby usilující o sloučení rodiny nebo až po jejím vstupu. Soudní dvůr vzal v úvahu neexistenci takového rozlišení v právu EU (čl. 2 písm. d) a 6. bod odůvodnění směrnice a článek 7 Listiny EU) a nutnost nepřipravovat ustanovení směrnice o jejich účinnost.

Směrnice o volném pohybu a (před jejím přijetím) [nařízení \(EHS\) č. 1612/68](#) objasňují, že manželé nebo manželky státních příslušníků zemí EHP jsou oprávněni pobývat s nimi, avšak státní příslušníci zemí EHP uplatňující práva volného pohybu mají také mít stejné „sociální a daňové výhody“ jako vlastní občané hostitelských států, včetně výhody přistěhovaleckých pravidel použitelných v situacích, jimiž se směrnice výslovně nezabývá⁽³³³⁾.

⁽³³¹⁾ ESD, C-127/08, *Metock a další proti Minister for Equality, Justice and Law Reform* [velký senát], 25. července 2008.

⁽³³²⁾ SDEU, C-578/08, *Chakroun proti Minister van Buitenlandse Zaken*, 4. března 2010.

⁽³³³⁾ Soud ESVO, *Arnulf Clauder*, č. E-4/11, 26. července 2011, bod 44.

Děti bez doprovodu, kterým bylo přiznáno postavení uprchlíka, mají podle směrnice o sloučení rodiny nárok na sloučení se svými nejbližšími příbuznými v přímé vzešupné linii. Rozhodným dnem pro určení, zda je uprchlík dítětem bez doprovodu pro účely směrnice o sloučení rodiny, je datum, kdy uprchlík vstoupil na území členského státu EU a podal žádost o azyl, a nikoli datum podání žádosti o sloučení rodiny ⁽³³⁴⁾.

V rámci EÚLP posuzoval ESLP řadu věcí, které se týkaly zamítnutí udělení víz manželům, manželkám, dětem nebo starším příbuzným, kteří zůstali v původní zemi a s nimiž stěžovatel předtím vedl rodinný život v zahraničí.

V zásadě platí, že pokud by rodinný život vznikl v době, kdy dotčené osoby věděly, že jejich přistěhovalecký status je takový, že pokračování tohoto rodinného života v hostitelském státě by bylo již od počátku nejisté, vyhoštění rodinného příslušníka, který není státním příslušníkem daného státu, by představovalo porušení článku 8 EÚLP pouze za výjimečných okolností ⁽³³⁵⁾.

Pokud jde o manžele a manželky, kteří zůstali v původní zemi, uplatňuje se řada stejných argumentů, které uvádějí členské státy Rady Evropy – a které ESLP přijímá – v případech legalizace rodin. Lze očekávat, že manželé nebo manželky pobývající v členských státech Rady Evropy, kteří uzavřeli manželství s partnery, kteří jsou v zahraničí, přesídlí do zahraničí, pokud nemohou prokázat, že pro to jsou vážné překážky, zejména pokud měli znát restriktivní přistěhovalecké předpisy. Členské státy nejsou povinny respektovat volbu manželských párů usadit se v některé zemi ani přijmout pro účely usazení manžele nebo manželky ze třetích zemí. Pokud se však členský stát rozhodne, že uzákoní právní předpisy příznávající právo na následování manžela nebo manželky určitým kategoriím přistěhovalců, musí tak učinit způsobem slučitelným se zásadou nepřipustnosti diskriminace, která je zakotvena v článku 14 EÚLP ⁽³³⁶⁾.

⁽³³⁴⁾ SDEU, C-550/16, *A a S proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 12. dubna 2018, body 55–60 a bod 64.

⁽³³⁵⁾ ESLP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku*, č. 50435/99, 31. ledna 2006, bod 39; ESLP, *Darren Omoregie a další proti Norsku*, č. 265/07, 31. července 2008, bod 57.

⁽³³⁶⁾ ESLP, *Biao proti Dánsku* [velký senát], č. 38590/10, 24. května 2016, bod 138; ESLP, *Hode a Abdi proti Spojenému království*, č. 22341/09, 6. listopadu 2012, body 43–55.

Příklad: Věc *Biao proti Dánsku* ⁽³³⁷⁾ se týkala naturalizovaného dánského státního příslušníka původem z Toga (stěžovatele), který uzavřel manželství s ghanou státní příslušnicí (stěžovatelkou). Stěžovatelé žili ve Švédsku a měli syna, který získal dánské občanství díky státní příslušnosti svého otce. Když stěžovatelka požádala o povolení ke sloučení rodiny v Dánsku, byla její žádost zamítnuta z důvodu, že stěžovatelé nedodrželi „požadavek na existenci vazby“ podle zákona o cizincích, podle něhož pár žádající o sloučení rodiny nesmí mít silnější vazby s jinou zemí – v případě stěžovatelů s Ghanou – než s Dánskem. „Požadavek na existenci vazeb“ byl zrušen pro osoby, které měly dánské občanství po dobu nejméně 28 let, jakož i pro státní příslušníky třetích zemí narozené v Dánsku, kteří tam oprávněně pobývali nejméně 28 let. Stěžovatelé tvrdili, že byli vystaveni nepřímé diskriminaci z důvodu „požadavků na existenci vazeb“. ESLP rozhodl, že vláda „neprokázala, že existují přesvědčivé nebo velmi závažné důvody nesouvisející s etnickým původem, které ospravedlňují nepřímý diskriminační účinek pravidla 28 let“. Soud tudíž dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 14 EÚLP ve spojení s článkem 8.

Příklad: Ve věci *Jeunesse proti Nizozemsku* ⁽³³⁸⁾ nizozemské orgány odmítly vydat povolení k pobytu surinamské matce tří dětí narozených v Nizozemsku. ESLP konstatoval existenci výjimečných okolností, což jej vedlo k závěru, že došlo k porušení článku 8 EÚLP. Soud uvedl, že stěžovatelka se narodila jako nizozemská státní příslušnice, ale tuto státní příslušnost ztratila nedobrovolně v okamžiku, kdy Surinam získal nezávislost, že orgány strpěly její přítomnost v zemi po dobu 16 let, což jí umožnilo založit a rozvinout si silné rodinné, sociální a kulturní vazby v Nizozemsku, a že nezohlednily ani neposoudily důkazy o praktické proveditelnosti a přiměřenosti odepření pobytu v Nizozemsku.

Společným rysem migrace je, že se děti ponechávají v zemi původu: rodiče migrují, aby se usadili v hostitelské zemi, ale v původní zemi nechají děti, často v péči prarodiče nebo jiného příbuzného, dokud se právně, společensky a ekonomicky neusadí a nejsou dostatečně zajištěni, aby byli schopni přivést děti s sebou. Přístup ESLP v tomto typu věcí závisí z velké části na zvláštních okolnostech každého konkrétního případu.

⁽³³⁷⁾ ESLP, *Biao proti Dánsku* [velký senát], č. 38590/10, 24. května 2016.

⁽³³⁸⁾ ESLP, *Jeunesse proti Nizozemsku* [velký senát], č. 12738/10, 3. října 2014, body 121–122.

Příklad: Věc *Tuquabo-Tekle a další proti Nizozemsku* ⁽³³⁹⁾ se týkala žádosti o sloučení rodiny matky, jejího manžela a jejich tří dětí žijících v Nizozemsku, k nimž se měla připojit dcera pobývajcí v Eritreji. Matka nejprve získala právo pobývat v Norsku a přivést své děti z humanitárních důvodů. O rok později se k ní v Norsku připojil pouze její starší syn, zatímco další dvě děti žily v Eritreji a měly se k ní připojit později. Kvůli sňatku s uprchlíkem žijícím v Nizozemsku se celá rodina usadila v Nizozemsku, kde se narodily další dvě děti. Následně paní Tekle a její manžel získali nizozemskou státní příslušnost. Požádali o vízum k přechodnému pobytu pro čtrnáctiletou dceru paní Tekle, která stále pobývala v Eritreji. Nizozemské orgány žádost zamítly s odůvodněním, že úzké rodinné vazby mezi matkou a jejím dítětem mezitím přestaly existovat. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé si v Nizozemsku vytvořili silné vazby a udržovali pouze volné vazby se svou zemí původu, nejlepším způsobem, jak rozvíjet rodinný život, bylo podle ESLP přiznat dceři právo usadit se ⁽³⁴⁰⁾.

V rámci ESC zaručuje právo na sloučení rodiny čl. 19 odst. 6. ECSR uvedl k podmínkám a omezením pro sloučení rodiny toto:

- a) zamítnutí ze zdravotních důvodů je přípustné pouze u konkrétních nemocí, které jsou tak vážné, že ohrožují veřejné zdraví ⁽³⁴¹⁾;
- b) požadavek vhodného bydlení by neměl být tak restriktivní, aby bránil slučování rodin ⁽³⁴²⁾;
- c) požadavek trvání pobytu déle než jeden rok pro migrující pracovníky, kteří chtějí, aby je následovali členové jejich rodiny, je přemrštěný, a v důsledku toho porušuje ESC;
- d) migrujícím pracovníkům, kteří mají dostatečné příjmy k tomu, aby zaopatřili členy své rodiny, by nemělo být automaticky odpíráno právo na sloučení rodiny z důvodu původu takového příjmu, pokud mají právní nárok na dávky, které dostávají;

⁽³³⁹⁾ ESLP, *Tuquabo-Tekle a další proti Nizozemsku*, č. 60665/00, 1. března 2006.

⁽³⁴⁰⁾ ESLP, *El Ghatet proti Švýcarsku*, č. 56971/10, 8. listopadu 2016.

⁽³⁴¹⁾ ECSR, závěry XVIII-1, Turecko, čl. 19 odst. 6.

⁽³⁴²⁾ ECSR, závěry z roku 2011, Belgie, čl. 19 odst. 6.

e) požadavek, aby členové rodiny migrujícího pracovníka složili jazykovou a/nebo integrační zkoušku, aby jim bylo povoleno vstoupit do země, nebo požadavek, aby složili (úspěšně) tyto zkoušky, jakmile se nacházejí v zemi, a dostali tak povolení zůstat, představuje omezení, které pravděpodobně zbavuje povinnost stanovenou v čl. 19 odst. 6 její podstaty, a v důsledku toho není v souladu s ESC⁽³⁴³⁾.

Podle ECSR mají uprchlíci podle ESC v plném rozsahu požívat práva na sloučení rodiny. Při usnadňování slučování rodin musí stát reagovat na zvláštní potřeby uprchlíků a žadatelů o azyl⁽³⁴⁴⁾.

6.4. Zachování rodiny – ochrana před vyhoštěním

Existuje řada soudních věcí, v nichž manželovi či manželce nebo rodiči státního příslušníka třetí země hrozí vyhoštění, nebo jsou tyto osoby vyhoštěny, a to v situacích, kdy by to mohlo mít vážné důsledky pro stávající rodinný život. K takovým situacím často dochází ve dvou scénářích, které mohou být samy o sobě vzájemně propojeny, a to v případě rozpadu vztahů a v případě odsouzení za trestný čin.

Může také jednoduše jít o to, že orgány rozhodnou, že rodinný příslušník již nesplňuje požadavky, na jejichž základě byl jeho pobyt povolen. V těchto případech je nezbytné podívat se na konkrétní situaci dotčené osoby.

6.4.1. Rozpad vztahu

Pokud státní příslušník ještě nezískal sám povolení k pobytu, ale vztah vytvářející základ pro pobyt se rozpadne, může partner ze zahraničí ztratit právo na další pobyt, protože má právo odvozené pouze od rodinného příslušníka, kterého doprovázel nebo následoval.

Podle práva EU vztah nadále ospravedlňuje odloučeného státního příslušníka třetí země k pobytu, dokud sňatek, o který se opírá, není pravomocně rozpuštěn (**směrnice o volném pohybu**)⁽³⁴⁵⁾. Rozpad vztahu nestačí k ospravedlnění ztráty pobytu. Článek 13 směrnice o volném pohybu stanovuje zachování práva na pobyt pro

⁽³⁴³⁾ Prohlášení o těchto zásadách viz ECSR, závěry z roku 2011, prohlášení o výkladu čl. 19 odst. 6.

⁽³⁴⁴⁾ ECSR, závěry 2015, prohlášení o výkladu práv uprchlíků v rámci ESC.

⁽³⁴⁵⁾ ESD, C-267/83, *Aissatou Diatta proti Land Berlin*, 13. února 1985.

rodinné příslušníky, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, v případě rozvodu nebo prohlášení manželství za neplatné, pokud manželství trvalo tři roky, z nichž jeden rok byl stráven v hostitelském státě, nebo pokud jsou v manželství děti, které potřebují přítomnost rodičů. Směrnice o volném pohybu obsahuje specifické ustanovení, jehož cílem je chránit status pobytu státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou obětmi domácího násilí ze strany partnerů, kteří jsou státními příslušníky zemí EHP (čl. 13 odst. 2 písm. c)).

Směrnice o sloučení rodiny také stanoví možnost udělit povolení k pobytu zahraničním partnerům v případech, kdy se vztah s osobou usilující o sloučení rodiny rozpadne v důsledku smrti, rozvodu nebo rozluky. Povinnost udělit samostatné povolení existuje až po pěti letech pobytu (článek 15). Podle čl. 15 odst. 3 směrnice by členské státy EU měly stanovit předpisy zajišťující, aby povolení k pobytu bylo uděleno v případě obzvláště obtížných okolností v důsledku rozvodu nebo rozluky. Podobně jako u čl. 13 odst. 2 písm. c) směrnice o volném pohybu se má i toto ustanovení vztahovat i na situace domácího násilí, ačkoli je na uvážení členských států EU, jaká ustanovení zavedou.

Podle EÚLP posuzuje ESLP, zda rodinný život a potřeba udržovat styk s dětmi vyžadují, aby státnímu příslušníkovi třetí země bylo povoleno setrvat v daném státě. To se liší od vnitrostátního práva mnoha členských států, kde rozpad vztahu může vést ke ztrátě práv na pobyt pro manžele, manželky nebo rodiče, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí. ESLP mnohdy nevidí důvod, proč by styk neměl být udržován prostřednictvím návštěv⁽³⁴⁶⁾, bude však brát v úvahu, že v některých situacích může být nutné, aby státní příslušník třetí země získal povolení zůstat.

Příklad: Ve věci *Berrehab proti Nizozemsku*⁽³⁴⁷⁾ soud rozhodl, že článek 8 EÚLP brání Nizozemsku ve vyhoštění otce, který navzdory rozvodu udržoval se svým dítětem styk čtyřikrát týdně.

6.4.2. Odsouzení za trestný čin

Členský stát EU může chtít vyhostit oprávněně pobývajícího státního příslušníka třetí země, který páchá trestnou činnost.

⁽³⁴⁶⁾ ESLP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku*, č. 50435/99, 31. ledna 2006.

⁽³⁴⁷⁾ ESLP, *Berrehab proti Nizozemsku*, č. 10730/84, 21. června 1988.

V rámci práva EU přiznávají články 27–33 **směrnice o volném pohybu** způsobilým rodinným příslušníkům stejnou – odvozenou – zvýšenou ochranu před vyhoštěním, jakou požívají státní příslušníci zemí EHP. Například jakýkoli pokus o omezení svobody pohybu a pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků z důvodu veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti musí být založen na skutečnosti, že osobní chování dotyčné osoby představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení. Předchozí odsouzení za trestný čin samo o sobě přijetí takových opatření neodůvodňuje.

Podle čl. 28 odst. 3 písm. b) směrnice mohou být nezletilé osoby vyhoštěny pouze z **naléhavých** důvodů týkajících se národní bezpečnosti, pokud vyhoštění není v nejlepším zájmu dítěte. Rodinní příslušníci tureckých státních příslušníků, bez ohledu na svou státní příslušnost, kteří získali povolení k trvalému pobytu, jsou chráněni podobným způsobem ⁽³⁴⁸⁾.

Podle čl. 6 odst. 2 **směrnice o sloučení rodiny** mohou členské státy EU odejmout povolení k pobytu nebo zamítnout prodloužení jeho doby platnosti z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví. Při přijímání takového rozhodnutí musí členské státy brát v úvahu závažnost nebo druh protiprávního jednání proti veřejnému pořádku nebo veřejné bezpečnosti, jehož se dopustil rodinný příslušník, nebo nebezpečí, které od této osoby hrozí.

Podle EÚLP nejprve ESLP rozhodne, zda je rozumné očekávat, že rodina bude pachatele doprovázet do ciziny, a pokud ano, zda trestné jednání stále ospravedlňuje vyhoštění, je-li zřejmé, že to způsobí úplné odloučení rodiny. V těchto situacích závěr, k němuž dospěl ESLP, úzce souvisí s detaily jednotlivých případů. ESLP přijal různá kritéria pro posouzení přiměřenosti příkazu k vyhoštění. Patří k nim:

- povaha a závažnost trestného činu spáchaného stěžovatelem ve vyhošťujícím státě,
- délka pobytu stěžovatele v zemi, z níž má být vyhoštěn,
- doba, která uplynula od spáchaní trestného činu, a chování stěžovatele v této době,
- státní příslušnost stěžovatele a dotčených rodinných příslušníků,

⁽³⁴⁸⁾ SDEU, C-451/11, *Natthaya Dülger proti Wetteraukreis*, 19. července 2012.

- rodinná situace, jako je délka manželství, a další faktory, které dokládají účinnost rodinného života páru,
- zda manžel nebo manželka o trestném činu věděli v době, kdy navázali příbuzenský vztah,
- zda mají manželé děti, a pokud ano, jejich věk,
- závažnost obtíží, s nimiž se manžel/manželka pravděpodobně setká v zemi, do níž má být stěžovatel vyhoštěn,
- pevnost jeho, jejich nebo jejich sociálních, kulturních a rodinných vazeb s hostitelskou zemí a se zemí určení,
- nejlepší zájem a blaho jakýchkoli dotčených dětí, zejména jakékoli potíže, kterým by čelily, pokud by musely následovat stěžovatele do země, do níž má být vyhoštěn ⁽³⁴⁹⁾.

Příklad: *Věc A. A. proti Spojenému království* ⁽³⁵⁰⁾ se týkala nigerijského státního příslušníka, který přijel do Spojeného království jako dítě, aby následoval svou matku a sourozence, a dostal zde povolení k trvalému pobytu. Jako student spáchal závažný trestný čin a odpykal si trest. Poté se vzorovým způsobem opětovně začlenil do společnosti, nepáchal žádné další trestné činy, získal vysokoškolský titul a našel si stálé zaměstnání. Vedl si tak až do doby, kdy bylo nařízeno jeho vyhoštění, jež se zakládalo na trestném činu, který spáchal jako mladistvý. ESLP vzal na vědomí předchozí odsouzení stěžovatele a jeho příkladně opětovné začlenění do společnosti a zdůraznil význam doby uplynulé od spáchání trestného činu a chování stěžovatele po celé toto období. Dospěl k závěru, že za těchto zvláštních okolností by vyhoštění stěžovatele bylo v rozporu s článkem 8 EÚLP.

⁽³⁴⁹⁾ ESLP, *Boultif proti Švýcarsku*, č. 54273/00, 2. srpna 2001; ESLP, *Üner proti Nizozemsku* [velký senát], č. 46410/99, 18. října 2006, body 57–58; ESLP, *Balogun proti Spojenému království*, č. 60286/09, 10. dubna 2012, bod 43; ESLP, *Udeh proti Švýcarsku*, č. 12020/09, 16. dubna 2013, bod 52; ESLP, *Jeunesse proti Nizozemsku* [velký senát], č. 12738/10, 3. října 2014, body 117–118; ESLP, *Salem proti Dánsku*, č. 77036/11, 1. prosince 2016, body 75 a 78; ESLP, *Assem Hassan Ali proti Dánsku*, č. 25593/14, 23. října 2018, body 54–55 a bod 61.

⁽³⁵⁰⁾ ESLP, *A. A. proti Spojenému království*, č. 8000/08, 20. září 2011.

Příklad: Ve věci *Antwi a další proti Norsku* ⁽³⁵¹⁾ byli stěžovateli ghanský státní příslušník a jeho manželka a dcera, které byly státními příslušnicemi Norska. ESLP rozhodl, že nedošlo k porušení článku 8 EÚLP na základě rozhodnutí úřadů vyhostit pana Antwiho a zakázat mu opětovný vstup do Norska po dobu pěti let poté, co zjistily, že měl padělaný cestovní pas. ESLP rozhodl, že jelikož se oba rodiče narodili a byli vychováni v Ghaně (manželka zemi opustila ve věku 17 let) a zemi třikrát navštívili se svou dcerou, nebránily jim žádné nepřekonatelné překážky v tom, aby se usadili v Ghaně společně nebo aby alespoň udržovali pravidelný kontakt.

Příklad: Ve věci *Amrollahi proti Dánsku* ⁽³⁵²⁾ byl stěžovatelem íránský státní příslušník s trvalým pobytem v Dánsku. Měl dvě děti s dánskou partnerkou a další dítě žijící v Dánsku z předchozího vztahu. Po jeho propuštění z vězení po odsouzení za obchodování s drogami se úřady snažily vyhostit ho do Íránu. ESLP rozhodl, že tím by byl porušen článek 8 EÚLP, neboť navrhované trvalé vyhoštění stěžovatele z Dánska by zapříčinilo rozpad jeho rodinného života. Ve skutečnosti nebylo možné pokračovat v rodinném životě mimo území Dánska, protože manželka stěžovatele nebyla nikdy v Íránu, neuměla persky a nebyla muslimka. Kromě toho, že byla vdaná za Íránce, neměla s touto zemí žádné vazby ⁽³⁵³⁾.

Příklad: Ve věci *Hasanbasic proti Švýcarsku* ⁽³⁵⁴⁾ byl stěžovatel několikrát odsouzen za méně závažné trestné činy. Rozhodnutí vyhostit ho však vycházelo patrně v zásadě spíše z jeho velkých dluhů a značných sociálních dávek, které on a jeho rodina pobírali, než z těchto odsouzení. Při uplatnění výše uvedených kritérií ESLP konstatoval, že hospodářský blahobyt země je výslovně stanoven v EÚLP jako legitimní cíl odůvodňující zásah do práva na respektování soukromého a rodinného života. Švýcarské orgány byly tudíž v právu, když vzaly ohled na dluhy stěžovatele a závislost jeho rodiny na sociálním systému, a to v tom, že závislost měla dopad na hospodářský blahobyt země. Jednalo se však pouze o jeden z faktorů, které ESLP vzal v úvahu, přičemž v této věci konstatoval, že vzhledem k dlouhé době, po kterou stěžovatelé žili ve Švýcarsku, a k jejich začlenění do švýcarské společnosti by vyhoštění bylo v rozporu s článkem 8 EÚLP.

⁽³⁵¹⁾ ESLP, *Antwi a další proti Norsku*, č. 26940/10, 14. února 2012.

⁽³⁵²⁾ ESLP, *Amrollahi proti Dánsku*, č. 56811/00, 11. července 2002.

⁽³⁵³⁾ Podobné rozsudky viz ESLP, *Beldjoudj proti Francii*, č. 12083/86, 26. března 1992; ESLP, *Boultif proti Švýcarsku*, č. 54273/00, 2. srpna 2001; ESLP, *Udeh proti Švýcarsku*, č. 12020/09, 16. dubna 2013.

⁽³⁵⁴⁾ ESLP, *Hasanbasic proti Švýcarsku*, č. 52166/09, 11. června 2013.

Příklad: Věc *Assem Hassan Ali proti Dánsku* ⁽³⁵⁵⁾ se týkala vyhoštění jordánského státního příslušníka se šesti dětmi dánské státní příslušnosti z Dánska. Jordánský státní příslušník byl vyhoštěn na základě několika odsouzení za drogové trestné činy. ESLP nebyl přesvědčen o tom, že by jeho vyhoštění mělo tak negativní dopad na nejlepší zájem šesti dětí stěžovatele, aby tento zájem převážil nad ostatními kritérii, a sice nad předcházením rušení veřejného pořádku nebo trestné činnosti.

Hlavní body

- Sloučení rodiny občanů EU, kteří neuplatňují práva volného pohybu, v zásadě není v právních předpisech EU řešeno. V některých členských státech EU občané EU uplatňující práva volného pohybu požívají daleko větší práva na sloučení rodiny než vlastní státní příslušníci daných států (viz úvod k této kapitole).
- Směrnice o volném pohybu se vztahuje na rodinné příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska, kteří splňují podmínky, bez ohledu na jejich vlastní státní příslušnost, pokud tyto občané uplatňují práva volného pohybu. Způsobitým rodinným příslušníkům příznává stejnou – odvozenou – zvýšenou ochranu před vyhoštěním, jakou požívají sami občané EU (viz oddíl 6.2).
- Sloučení rodiny osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí, upravuje směrnice o sloučení rodiny. V zásadě požaduje, aby se rodinný příslušník nacházel mimo území daného členského státu EU, ačkoli se členské státy mohou od tohoto požadavku odchýlit (viz oddíl 6.3).
- Pokud jde o účely sloučení rodiny, právo EU nerozlišuje mezi rodinnými vztahy uzavřenými před započítáním pobytu osoby usilující o sloučení rodiny na území hostitelského státu a vztahy uzavřenými po započítání tohoto pobytu (viz oddíl 6.3).
- ESLP vypracoval kritéria pro posouzení přiměřenosti rozhodnutí o vyhoštění, přičemž měl na paměti právo na respektování soukromého a rodinného života, které zaručuje článek 8 EÚLP. Přístup ESLP k vyhoštění rodinných příslušníků nebo ke sloučení rodiny závisí na specifických faktických okolnostech každé věci (viz oddíly 6.2 a 6.4.1).
- ESC stanovuje právo na sloučení rodiny a judikatura ECSR vymezuje podmínky a omezení, které lze uplatnit na takové sloučení (viz oddíl 6.3).
- Podle EÚLP není přijatelný plošný zákaz uzavřít sňatek opírající se o přistěhovalecký status dané osoby (viz oddíl 6.1).

⁽³⁵⁵⁾ ESLP, *Assem Hassan Ali proti Dánsku*, č. 25593/14, 23. října 2018.

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

7

Zajištění a omezení svobody pohybu

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 2 písm. h)	Definice: zajištění nebo omezení svobody pohybu	EÚLP, článek 5 (právo na svobodu a bezpečnost) EÚLP, článek 2 protokolu č. 4 (svoboda pohybu)
Směrnice o navracení (2008/115/ES), čl. 15 odst. 1 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 8 odst. 2	Alternativy k zajištění	ESLP, <i>Mikolenko proti Estonsku</i> , č. 10664/05, 2010 (nezbytné posouzení alternativ k zajištění)
Směrnice o navracení (2008/115/ES), čl. 15 odst. 1 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 8	Taxativní seznam výjimek z práva na svobodu	EÚLP, čl. 5 odst. 1 písm. a)–f) (právo na svobodu a bezpečnost)
Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 8 odst. 3 písm. c)	Zajištění s cílem zabránit neoprávněnému vstupu do země	EÚLP, čl. 5 odst. 1 písm. f), první část (právo na svobodu a bezpečnost) ESLP, <i>Saadí proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 13229/03, 2008 a <i>Suso Musa proti Maltě</i> , č. 42337/12, 2013 (osoby, jimž stát dosud nepovolil vstup)

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Směrnice o navracení (2008/115/ES), článek 15</p> <p>SDEU, C-61/11 PPU, <i>El Dridi</i>, 2011; C-329/11, <i>Achughbabian</i> [velký senát], 2011; a C-47/15, <i>Affum</i> [velký senát], 2016 (vztah mezi předběžným vyhoštěním a zajištěním pro trestný čin)</p>	<p>Zajištění před vyhoštěním nebo vydáním</p>	<p>EÚLP, čl. 5 odst. 1 písm. f), druhá část (právo na svobodu a bezpečnost)</p>
<p>Směrnice o navracení (2008/115/ES), článek 20</p> <p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 8 odst. 3</p>	<p>Stanoveno zákonem</p>	<p>EÚLP, čl. 5 odst. 1 (právo na svobodu a bezpečnost)</p>
<p>Směrnice o navracení (2008/115/ES), článek 15 a čl. 3 odst. 7</p> <p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 8 odst. 2</p> <p>SDEU, C-601/15 PPU, <i>J. N.</i> [velký senát], 2016 (přiměřenost zajištění z důvodu azylu; platnost důvodů zajištění souvisejících s veřejnou a národní bezpečností)</p>	<p>Nezbytnost a přiměřenost</p>	
	<p>Svévole</p>	<p>ESLP, <i>Rusu proti Rakousku</i>, č. 34082/02, 2008 (nedostatečné odůvodnění a svévolné zajištění)</p>
	<p>Dobrá víra</p>	<p>ESLP, <i>Longa Yonkeu proti Lotyšsku</i>, č. 57229/09, 2011 (pobřežní stráž předstírající nevědomost o žádosti o azyl)</p> <p>ESLP, <i>Ozdil a další proti Moldavské republice</i>, č. 42305/18, 2019 (zatčení ve zlé víře)</p>
<p>Směrnice o navracení (2008/115/ES), čl. 15 odst. 1</p> <p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 9 odst. 1</p>	<p>Náležitá péče</p>	<p>ESLP, <i>Singh proti České republice</i>, č. 60538/00, 2005 (zajištění v délce dvou a půl roku během řízení o vyhoštění)</p> <p>ESLP, <i>H. A. proti Řecku</i>, č. 58424/11, 2016 (nedostatek náležité péče – žádná opatření k vyhoštění po dobu pěti měsíců)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o navrácení (2008/115/ES), článek 15 ESD, C-357/09 PPU, <i>Kadzoev</i> [velký senát], 2009 (reálný předpoklad pro vyhoštění)	Reálný předpoklad pro vyhoštění	ESLP, <i>Al Husin proti Bosně a Hercegovině</i> (č. 2), č. 10112/16, 2019 (zajištění navzdory neexistenci reálného předpokladu pro vyhoštění)
Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 15 odst. 5–6 ESD, C-357/09 PPU, <i>Kadzoev</i> [velký senát], 2009 (žádné další zajištění nad rámec maximální doby zajištění)	Maximální délka zajištění	ESLP, <i>Auad proti Bulharsku</i> , č. 46390/10, 2011 (posouzení přiměřené délky zajištění podle konkrétních okolností v každé věci)
Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 3 odst. 9, čl. 16 odst. 3 a článek 17 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 11 Směrnice o boji proti obchodování s lidmi (2011/36/EU), článek 11	Zajištění osob se zvláštními potřebami	ESLP, <i>Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii</i> , č. 13178/03, 2006 (dítě bez doprovodu) ESLP, <i>Muskhadzhiyeva a další proti Belgii</i> , č. 41442/07, 2010, a <i>S. F. a další proti Bulharsku</i> , č. 8138/16, 2017 (děti zajištěné v nevhodných zařízeních) ESLP, <i>Bistieva a další proti Polsku</i> , č. 75157/14, 2018 (nejlepší zájem dítěte omezuje zajištění rodin s dětmi) ESLP, <i>Rantsev proti Kypru a Rusku</i> , č. 25965/04, 2010 (oběť obchodování s lidmi)
Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 15 odst. 2 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 9 odst. 2	Procesní záruky	Právo na uvedení důvodů EÚLP, čl. 5 odst. 2 (právo na svobodu a bezpečnost) ESLP, <i>Saadí proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 13229/03, 2008 (dvoudenní prodloužení považováno za příliš dlouhé)
Listina EU, článek 47 (právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces) Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 13 odst. 4 a čl. 15 odst. 3 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), čl. 9 odst. 3	Právo na přezkum zajištění	EÚLP, čl. 5 odst. 4 (právo na svobodu a bezpečnost) ESLP, <i>Abdolkhani a Karimnia proti Turecku</i> , č. 30471/08, 2009, a <i>S. D. proti Řecku</i> , č. 53541/07, 2009 (žádné přezkumné řízení)

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o navracení (2008/115/ES), články 16 a 17 Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 10	Podmínky nebo režimy zajištění	ESLP, <i>M. S. S. proti Belgii a Řecku</i> [velký senát], č. 30696/09, 2011 (podmínky zajištění)
	Náhrada za nezákonné zajištění	EÚLP, čl. 5 odst. 5 (právo na svobodu a bezpečnost)

Úvod

Zajištění představuje výjimku ze základního práva na svobodu. Zbavení osobní svobody musí být tudíž v souladu s důležitými zárukami. Musí být stanoveno zákonem a nesmí být svévolné ⁽³⁵⁶⁾. Zajištění žadatelů o azyl během azylového řízení a migrantů v řízeních o navracení musí být zvoleno až jako krajní možnost. Mělo by se využívat až po vyčerpání jiných alternativ. Navzdory těmto zásadám je velký počet lidí v Evropě zajištěn buď po vstupu, nebo s cílem předejít jejich skrývání během řízení o vyhoštění. Pokud jsou osoby zbaveny osobní svobody, musí s nimi být zacházeno humánním a důstojným způsobem.

Mezinárodní právo omezuje možnost zajištění žadatelů o azyl a uprchlíků. Podle článku 31 [Ženevské úmluvy z roku 1951](#) nesmí být trestáni pro neoprávněný vstup nebo přítomnost takoví uprchlíci, „kteří přicházející přímo z území, kde jejich život nebo svoboda byly ohroženy ..., vstoupí nebo jsou přítomni na jejich území bez povolení, za předpokladu, že se sami přihlásí bez prodlení úřadům a prokáží dobrý důvod pro svůj nezákonný vstup nebo přítomnost“⁽³⁵⁷⁾.

Článek 12 [Mezinárodního paktu o občanských a politických právech](#) stanoví právo na svobodu pohybu bez diskriminace mezi občany a cizinci. Omezení tohoto práva jsou přípustná, pokud jsou stanovena zákonem a jsou nezbytná pro ochranu národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky nebo práv a svobod druhých.

⁽³⁵⁶⁾ Více informací o praxi členských států EU, pokud jde o zbavení osobní svobody v řízeních o navracení, viz FRA (2010), *Detention of Third-Country Nationals in Return Procedures*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽³⁵⁷⁾ Viz UNHCR (2012), *Doporučení ohledně používání kritérií a standardů souvisejících se zajištěním žadatelů o azyl a alternativ k zajištění*, UNHCR, Ženeva; Rada Evropy, CPT (2009), *20 Years of Combating Torture: 19th general report, 1 August 2008 to 31 July 2009*, Rada Evropy, Štrasburk.

EÚLP obsahuje taxativní seznam důvodů zajištění, z nichž jedním je zabránění neoprávněnému vstupu nebo usnadnění vyhoštění osoby. V rámci práva EU je společnou zásadou to, že zajištění osob žádajících o mezinárodní ochranu a osob v řízeních o navrácení, musí být nezbytné. Aby zajištění nebylo svévolné, musí být splněny určité další požadavky, jako je odůvodnění zajištění a umožnění přístupu zajištěného k rychlému soudnímu přezkumu.

7.1. Zbavení osobní svobody, nebo omezení svobody pohybu?

V rámci práva EU definuje směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU) pojem „zajištění“ jako „zadržování žadatele členským státem [EU] na určitém místě, kde je žadatel zbaven svobody pohybu“ (čl. 2 písm. h)). SDEU potvrdil, že význam pojmu „zajištění“ je stejný i podle směrnice o navrácení (2008/115/ES) ⁽³⁵⁸⁾.

V rámci EÚLP upravuje otázky týkající se zbavení osobní svobody článek 5, přičemž článek 2 protokolu č. 4 k EÚLP řeší omezení volného pohybu. Ačkoli je uvedeno několik zjevných příkladů zajištění, jako je zadržování v cele, jiné situace lze definovat obtížněji a mohou představovat spíše omezení volného pohybu než zbavení osobní svobody.

Při určování toho, zda je osoba v dané situaci chráněna článkem 5 EÚLP nebo článkem 2 protokolu č. 4, ESLP rozhodl, že je nutné posoudit situaci dané osoby a vzít při tom v úvahu celou řadu kritérií, jako je typ, trvání, dopady a způsob uplatnění daného opatření ⁽³⁵⁹⁾. Rozdíl mezi zbavením osobní svobody a omezením volného pohybu spočívá v míře nebo intenzitě, a nikoli v povaze nebo podstatě ⁽³⁶⁰⁾. Posouzení bude záviset na konkrétních skutkových okolnostech dané věci.

Zbavení osobní svobody se nesmí zakládat na významu některého jednotlivého faktoru, nýbrž vyžaduje společné posouzení všech prvků. Dokonce i krátké trvání omezení, například několik hodin, nebude mít automaticky za následek zjištění,

⁽³⁵⁸⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 224–225.

⁽³⁵⁹⁾ ESLP, *De Tommaso proti Itálii* [velký senát], č. 43395/09, 23. února 2017, bod 80.

⁽³⁶⁰⁾ *Tamtéž*.

že situace představovala omezení volného pohybu, a nikoliv zbavení osobní svobody⁽³⁶¹⁾. To se uplatňuje především tehdy, pokud existují i jiné faktory, například to, zda je zařízení uzavřené⁽³⁶²⁾, zda je přítomen donucovací prvek⁽³⁶³⁾ nebo zda má situace na osobu zvláštní účinky, včetně jakékoli fyzické nepohody nebo psychického strádání⁽³⁶⁴⁾.

Jakýkoli výchozí motiv pro zajištění odvolávající se na veřejný zájem, jako je ochránit, případně úmysl ochránit, společnost, starat se o ni nebo ji zabezpečit před riziky nebo hrozbou způsobenou danou osobou, nemá žádný význam pro otázku, zda byla tato osoba zbavena osobní svobody. Takové úmysly by mohly být významné při posuzování odůvodnění zajištění podle čl. 5 odst. 1 písm. a) až f) EÚLP⁽³⁶⁵⁾. V každém případě však musí být čl. 5 odst. 1 vykládán způsobem, který zohledňuje specifický kontext, v němž jsou opatření přijímána. Měla by též být zohledněna odpovědnost a povinnost policie udržovat pořádek a chránit veřejnost, což musí provádět v souladu s vnitrostátním právem i EÚLP⁽³⁶⁶⁾.

Příklad: Ve věcech *Amuur proti Francii* a *Riad a Idiab proti Belgii* týkajících se žadatelů o azyl⁽³⁶⁷⁾ a ve věci *Nolan a K. proti Rusku*⁽³⁶⁸⁾ týkající se státního příslušníka třetí země bylo zajištění v tranzitním prostoru letiště pokládáno podle čl. 5 odst. 1 EÚLP za protiprávní. ESLP nepřijal argument orgánů, že dotčená osoba nebyla zbavena osobní svobody, neboť se mohla zajištění vyhnout na letišti tím, že by odletěla ze země. Naproti tomu ve věci *Ilias a Ahmed proti Maďarsku*⁽³⁶⁹⁾ ESLP rozhodl, že pobyt dvou bangladéšských žadatelů o azyl po dobu 23 dnů v tranzitním prostoru v Maďarsku na hranici se Srbskem

⁽³⁶¹⁾ Viz ESLP, *Nolan a K. proti Rusku*, č. 2512/04, 12. února 2009 (článek 5 byl použitelný, protože stěžovatel byl zajištěn na dobu několika hodin) a ESLP, *Mahdí a Haddar proti Rakousku* (rozhodnutí), č. 74762/01, 8. prosince 2005 (článek 5 nebyl použitelný, protože pobyt stěžovatele v tranzitním prostoru není totéž co zajištění).

⁽³⁶²⁾ ESLP, *J. R. a další proti Řecku*, č. 22696/16, 25. ledna 2018, bod 86.

⁽³⁶³⁾ ESLP, *Foka proti Turecku*, č. 28940/95, 24. června 2008; ESLP, *Nolan a K. proti Rusku*, č. 2512/04, 12. února 2009.

⁽³⁶⁴⁾ ESLP, *Guzzardi proti Itálii*, č. 7367/76, 6. listopadu 1980; ESLP, *H. L. proti Spojenému království*, č. 45508/99, 5. října 2004.

⁽³⁶⁵⁾ ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009, body 163–164.

⁽³⁶⁶⁾ ESLP, *Austin a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 39692/09, 40713/09 a 41008/09, 15. března 2012, bod 60.

⁽³⁶⁷⁾ ESLP, *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, 25. června 1996, body 38–49; ESLP, *Riad a Idiab proti Belgii*, č. 29787/03 a 29810/03, 24. ledna 2008.

⁽³⁶⁸⁾ ESLP, *Nolan a K. proti Rusku*, č. 2512/04, 12. února 2009, body 93–96.

⁽³⁶⁹⁾ ESLP, *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], č. 47287/15, 21. listopadu 2019.

nepředstavuje zbavení osobní svobody ve smyslu článku 5 EÚLP (právo na svobodu). ESLP rozhodl, že stěžovatelé nevstoupili do tranzitního prostoru z důvodu bezprostředního ohrožení života v Srbsku, ale z vlastní iniciativy, aby požádali o azyl. ESLP dále rozhodl, že Maďarsko má právo přijmout veškerá opatření nezbytná k posouzení nároků stěžovatelů předtím, než je vpustí na své území. V době, kdy stěžovatelé čekali na nezbytné procesní úkony vyplývající z jejich žádosti o azyl, žili v podmínkách, které zbytečně neomezovaly jejich svobodu rozsahem či způsobem nesouvisejícím s posuzováním jejich žádosti o azyl a ani jejich pobyt v tranzitním prostoru výrazně nepřekročil dobu nezbytnou k posouzení jejich žádosti o azyl.

Příklad: Ve věci *Rantsev proti Kypru a Rusku* ⁽³⁷⁰⁾ byla dcera stěžovatele ruská státní příslušnice pobývající na Kypru, kde pracovala jako umělkyně v kabaretu na základě pracovního povolení vydaného na žádost majitelů kabaretu. Po několika měsících se rozhodla, že své zaměstnání opustí a vrátí se do Ruska. Jeden z majitelů kabaretu oznámil imigračnímu úřadu, že dcera stěžovatele opustila pracoviště a místo pobytu. Dcera stěžovatele byla následně nalezena a předvedena na policejní služebnu, kde byla asi hodinu zajištěna. Policie rozhodla, že dcera stěžovatele nebude zajištěna a že si ji má majitel kabaretu, osoba za ni odpovědná, vyzvednout. Následně majitel kabaretu odvezl dceru stěžovatele do bytu jiného zaměstnance kabaretu, který nemohla z vlastní vůle opustit. Druhého dne ráno byla nalezena mrtvá na ulici před bytem. Ačkoli zajištění dcery trvalo celkem asi dvě hodiny, soud rozhodl, že to představovalo zbavení osobní svobody ve smyslu článku 5 EÚLP. Kyperské úřady byly odpovědné za její zajištění na policejní služebně a také v bytě, neboť bez aktivní spolupráce kyperské policie s majiteli kabaretu v této věci by ke zbavení osobní svobody nedošlo.

7.2. Alternativy k zajištění

V rámci práva EU musí být zajištění osob uplatněno pouze v případě, že neexistuje jiná možnost a předtím byly prozkoumány všechny alternativy, ledaže tyto alternativy nemohou být v daném případě účinně uplatněny (čl. 15 odst. 1 *směrnice o navracení* (2008/115/ES), „[n]emohou-li být [...] účinně uplatněna jiná dostatečně účinná, avšak mírnější donucovací opatření“; viz též čl. 8 odst. 2 *přepřpracované směrnice o podmínkách přijímání* (2013/33/EU), čl. 18 odst. 2 *dublinkého nařízení*

⁽³⁷⁰⁾ ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010, body 314–325.

(nařízení (EU) č. 604/2013)). K zajištění by tudíž mělo dojít až po plném zvážení všech možných alternativ, nebo když mechanismy sledování nedosáhly zákonného a oprávněného účelu. Podle čl. 8 odst. 4 přepracované směrnice o podmínkách přijímání jsou státy povinny stanovit ve vnitrostátním právu pravidla pro alternativní opatření k zajištění.

Mezi alternativní opatření k zajištění patří oznamovací povinnosti, jako je pravidelné podávání zpráv policejním nebo imigračním orgánům; povinnost odevzdat cestovní pas nebo cestovní doklad; požadavky týkající se pobytu, jako je bydlení a přespávání na konkrétní adrese; propuštění na kauci se zárukou nebo bez ní; požadavky na ručitele; propuštění do péče pečovatelských pracovníků nebo do péče podle pečovatelského plánu v rámci komunitní péče nebo týmů pro duševní zdraví; elektronické monitorování, jako je lokalizace elektronickými prostředky ⁽³⁷¹⁾.

Listina EU vyžaduje, aby členské státy přezkoumaly alternativní opatření k zajištění s cílem zabránit svévolnému zbavení osobní svobody (článek 6 ve spojení s články 52 a 53) ⁽³⁷²⁾.

Podle EÚLP posuzuje ESLP, zda před zajištěním nemohlo být uloženo mírnější opatření.

Příklad: Ve věci *Mikolenko proti Estonsku* ⁽³⁷³⁾ ESLP konstatoval, že orgány měly k dispozici i jiná opatření než držet stěžovatele v dlouhém zajištění v zařízení pro vyhoštění, když se bezprostředně jeho vyhoštění nepředpokládalo.

Alternativní opatření k zajištění často zahrnují omezení volného pohybu. Podle EÚLP je právo na volný pohyb zaručeno článkem 2 protokolu č. 4, pokud stát tento protokol ratifikoval (viz [příloha 2](#)). Omezení volného pohybu musí být nezbytné a přiměřené a musí být v souladu s cíli uvedenými v čl. 2 odst. 2 protokolu č. 4. Toto ustanovení se vztahuje pouze na ty, kteří „na území“ daného státu „pobývají oprávněně“, a tudíž nepomáhá těm, kteří se nachází v protiprávním postavení.

⁽³⁷¹⁾ Více informací viz FRA (2015), *Alternatives to detention for asylum seekers and people in return procedures*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽³⁷²⁾ Listina EU, článek 6 ve spojení s články 52 a 53. Viz též SDEU, C-61/11 PPU, *Hassen El Dridj, alias Soufi Karimi*, 28. dubna 2011, body 39-41; SDEU, C-146/14 PPU, *Bashir Mohamed Ali Mahdi*, 5. června 2014, bod 64.

⁽³⁷³⁾ ESLP, *Mikolenko proti Estonsku*, č. 10664/05, 8. října 2009.

Příklad: Ve věci *Omwenyke proti Německu* ⁽³⁷⁴⁾ bylo stěžovateli až do vyhlášení výsledku jeho žádosti o azyl uloženo v rámci jeho podmínky přechodného pobytu pobývat v konkrétní oblasti. ESLP rozhodl, že protože stěžovatel porušil podmínky přechodného pobytu, nenacházel se na území Německa „v souladu s právními předpisy“, a tudíž se nemohl odvolávat na právo na volný pohyb podle článku 2 protokolu č. 4.

7.3. Taxativní seznam výjimek z práva na svobodu

Podle práva EU se na zajištění v souvislosti s azylem a zajištění v souvislosti s navrácením vztahují dva různé právní režimy ⁽³⁷⁵⁾. Zbavení osobní svobody je upraveno v článku 8 přepracované [směrnice o podmínkách přijímání](#) a v článku 28 [dublinského nařízení](#) pro žadatele o azyl a v článku 15 [směrnice o navrácení](#) pro osoby v řízeních o navrácení.

V souladu s článkem 8 směrnice o podmínkách přijímání a s článkem 26 [směrnice o azylovém řízení](#) (2013/32/EU) není přijatelné zajištění osoby pouze z toho důvodu, že podala žádost o azyl ⁽³⁷⁶⁾. Je rovněž nepřipustné zajistit osobu pouze proto, že se na ni vztahuje dublinské nařízení (čl. 28 odst. 1 nařízení). Vyčerpávající důvody pro zajištění žadatelů o azyl jsou uvedeny v čl. 8 odst. 3 směrnice o podmínkách přijímání. Žadatel o azyl může být zajištěn v šesti různých situacích:

- za účelem zjištění nebo ověření žadatelovy totožnosti nebo státní příslušnosti ⁽³⁷⁷⁾,
- za účelem určení skutečností, které se týkají žádosti o azyl a jež by bez zajištění žadatele nebylo možné získat, zejména v případě nebezpečí, že se žadatel bude skrývat ⁽³⁷⁸⁾,
- za účelem rozhodnutí o právu žadatele na vstup na dané území,

⁽³⁷⁴⁾ ESLP, *Omwenyke proti Německu* (rozhodnutí), č. 44294/04, 20. listopadu 2007.

⁽³⁷⁵⁾ ESD, C-357/09, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [velký senát], 30. listopadu 2009, bod 45 a SDEU, C-534/11, *Mehmet Arslan proti Policii ČR, Krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje, odboru cizinecké policie*, 30. května 2013, bod 52.

⁽³⁷⁶⁾ Více informací viz Evropská komise, Generální ředitelství pro vnitřní věci (2012), „Podmínky přijímání“.

⁽³⁷⁷⁾ Viz též SDEU, C-18/16, *K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 14. září 2017.

⁽³⁷⁸⁾ *Tamtéž*.

- je-li zajištěn v rámci řízení o navrácení podle směrnice o navrácení a podá žádost o azyl proto, aby pozdržel nebo zmařil výkon rozhodnutí o navrácení ⁽³⁷⁹⁾,
- vyžaduje-li to ochrana národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku ⁽³⁸⁰⁾ a
- v souladu s článkem 28 dublinského nařízení, které za určitých podmínek povoluje zajištění pro zabezpečení přemístění podle uvedeného nařízení.

Příklad: Ve věci *Al Chodor* ⁽³⁸¹⁾ byli žadatel a jeho dvě nezletilé děti zajištěni českou policií až do jejich přemístění do Maďarska podle dublinského nařízení. SDEU rozhodl, že žadatel o mezinárodní ochranu může být zajištěn podle dublinského nařízení pouze tehdy, pokud vnitrostátní právo stanoví objektivní kritéria pro posouzení nebezpečí útěku. Konstatoval, že veškerá opatření týkající se zbavení svobody musí být dostupná, přesná a předvídatelná, jak vyžaduje článek 6 Listiny EU. SDEU dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že tato objektivní kritéria nebyla stanovena obecně závazným právním předpisem podle vnitrostátního práva, je zajištění protiprávní.

Příklad: SDEU ve věci *FMS a další* ⁽³⁸²⁾ objasnil, že podle směrnice o podmínkách přijímání (článek 8) a směrnice o navrácení (článek 15) nelze zajistit ani žadatele o mezinárodní ochranu, ani osobu, na niž se vztahuje rozhodnutí o navrácení, pouze z toho důvodu, že nemají možnost uspokojovat své potřeby. Obdobně SDEU ve věci *VL* ⁽³⁸³⁾ rozhodl, že nedostatek míst v přijímacím zařízení nemůže odůvodnit zajištění žadatele o mezinárodní ochranu.

Čl. 15 odst. 1 směrnice o navrácení povoluje pouze zajištění státních příslušníků třetích zemí, o jejichž „navrácení probíhá řízení“. Zbavení osobní svobody je přípustné zejména v případě, že hrozí nebezpečí skrývání se nebo že se jednotlivec vyhýbá přípravě návratu či uskutečňování vyhoštění nebo je jinak ztěžuje, pokud jde o:

⁽³⁷⁹⁾ Viz též SDEU, C-534/11, *Mehmet Arslan proti Policii ČR, Krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje, odboru cizinecké policie*, 30. května 2013.

⁽³⁸⁰⁾ Viz též SDEU, C-601/15 PPU, *J. N. proti Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, 15. února 2016.

⁽³⁸¹⁾ SDEU, C-528/15, *Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie proti Salahu Al Chodorovi a dalším*, 15. března 2017.

⁽³⁸²⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 256, 266, 272 a 281.

⁽³⁸³⁾ SDEU, C-36/20 PPU, *Ministerio Fiscal proti VL*, 25. června 2020, body 104–113.

- přípravu navrácení,
- výkon vyhoštění.

Příklad: Věc *J. N.* ⁽³⁸⁴⁾ se týkala osoby s vykonatelným rozhodnutím o navrácení, která podala čtvrtou žádost o azyl. Tato osoba byla zajištěna z důvodu veřejného pořádku a národní bezpečnosti podle čl. 8 odst. 3 směrnice o podmínkách přijímání s ohledem na předchozí trestné činy. SDEU rozhodl, že rozhodnutí o navrácení během posuzování žádosti o azyl nepozbylo platnosti. Soudní dvůr zároveň rozhodl, že žadatel musí mít možnost setrvat na daném území, dokud nebude jeho žádost o azyl posouzena.

V rámci EÚLP chrání právo na svobodu a bezpečnost čl. 5 odst. 1. V písmenech a) až f) se uvádí taxativní seznam povolených výjimek: „Nikdo nesmí být zbaven svobody“ s výjimkou některého z těchto případů, pokud se tak stane v souladu s postupem stanoveným zákonem:

- zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem,
- nepodrobení se soudnímu rozhodnutí nebo konkrétní povinnosti stanovené zákonem,
- vyšetřovací vazba,
- ve zvláštních situacích týkajících se dětí,
- z důvodů veřejného zdraví nebo potulky,
- s cílem zabránit neoprávněnému vstupu nebo usnadnit vyhoštění cizince.

Stát musí zajištění odůvodnit jedním z těchto šesti důvodů ⁽³⁸⁵⁾. Pokud zajištění nelze podložit žádným z těchto důvodů, je automaticky nezákonné ⁽³⁸⁶⁾. Důvody jsou vykládány restriktivně ⁽³⁸⁷⁾. Žádné z ustanovení nemá univerzální rozsah, jako např.

⁽³⁸⁴⁾ SDEU, C-601/15 PPU, *J. N. proti Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, 15. února 2016.

⁽³⁸⁵⁾ Spojené království, Nejvyšší soud, *WL (Kongo) 1 a 2 proti Secretary of State for the Home Department; KM (Jamajka) proti Secretary of State for the Home Department* [2011], UKSC 12, 23. března 2011.

⁽³⁸⁶⁾ ESLP, *Al-Jedda proti Spojenému království* [velký senát], č. 27021/08, 7. července 2011, bod 99.

⁽³⁸⁷⁾ ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009.

zajištění pro předejití nespécifikovanému trestnému činu nebo narušení pořádku obecně. Není-li jasně určen přesný účel zajištění a jeho důvod, může to znamenat, že zajištění je nezákonné.

Čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP stanovuje zajištění žadatelů o azyl a migrantů v protiprávním postavení ve dvou situacích:

- s cílem zabránit neoprávněnému vstupu do země,
- zajištění osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

Stejně jako u ostatních výjimek z práva na svobodu musí se jakékoliv zbavení osobní svobody podle čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP zakládat na jednom z těchto konkrétních důvodů, které jsou vykládány restriktivně.

7.3.1. Zajištění s cílem zabránit neoprávněnému vstupu do země

V rámci práva EU Schengenský hraniční kodex (nařízení (ES) 2016/399) požaduje, aby státním příslušníkům třetích zemí, kteří nesplňují podmínky vstupu, byl odepřen vstup do EU. Příslušníci pohraniční stráže jsou povinni předcházet neoprávněnému vstupu (článek 14). Vnitrostátní právo řady členských států EU stanoví krátkodobé zbavení osobní svobody na hranici, k čemuž často dochází v tranzitním prostoru letišť. **Směrnice o podmínkách přijímání** povoluje ve svém čl. 8 odst. 3 písm. c) zajištění žadatelů o azyl, kteří dorazí na hranici, je-li to nezbytné pro rozhodnutí o jejich právu na vstup na dané území.

Podle EÚLP musí zajištění splňovat celou řadu podmínek, aby bylo zákonné v souladu s článkem 5 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Saadi proti Spojenému království* ⁽³⁸⁸⁾ ESLP rozhodl, že dokud členský stát „nepovolí“ vstup do země, je jakýkoli vstup „neoprávněný“. Cílem zajištění osoby, která chtěla uskutečnit vstup, ale neměla k tomu povolení, by mohlo být, bez jakéhokoliv zkruslování formulací, zabránit jí v uskutečnění neoprávněného vstupu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP. ESLP se nepřiklonil k argumentu, že jakmile se žadatel o azyl vydá imigračním orgánům, snaží se

⁽³⁸⁸⁾ ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008, bod 65.

uskutečnit „oprávněný“ vstup, takže zajištění nemůže být odůvodněno podle čl. 5 odst. 1 písm. f). Výklad, podle kterého toto ustanovení povoluje pouze zajištění osoby, u které se ukázalo, že se snaží vyhnout omezením vstupu, by příliš zúžil výklad podmínek ustanovení a pravomoc členského státu uplatnit své nezpochybnitelné právo kontrolovat svobodu cizinců v kontextu přistěhovalectví. Takový výklad by ani nebyl slučitelný se závěrem č. 44 Výkonného výboru programu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, pokyny UNHCR a příslušným doporučením Výboru ministrů. Všechny tyto dokumenty předpokládají zajištění žadatelů o azyl za určitých okolností, například při kontrolách totožnosti nebo při určování skutečností, na nichž se zakládá žádost o azyl. ESLP rozhodl, že sedmidenní zajištění stěžovatele v rámci zrychleného azylového řízení, které proběhlo v souvislosti s velkým přílivem uprchlíků, nebylo v rozporu s čl. 5 odst. 1.

Příklad: Ve věci *Suso Musa proti Maltě* ⁽³⁸⁹⁾ však ESLP rozhodl, že pokud stát překročil své právní povinnosti a uzákonil právní předpisy výslovně povolující vstup nebo pobyt přistěhovalců před rozhodnutím o žádosti o azyl buď nezávisle, nebo v souladu s právem EU, jakékoli následné zajištění s cílem předejít neoprávněnému vstupu může vyvolat otázku ohledně zákonnosti zajištění podle čl. 5 odst. 1 písm. f). Ve skutečnosti by za takových okolností bylo obtížné považovat opatření za úzce spjaté s účelem zajištění nebo pohlížet na situaci jako na situaci v souladu s vnitrostátním právem. Naopak by bylo svévolné, a tudíž v rozporu s účelem čl. 5 odst. 1 písm. f), který stanovuje jasný a přesný výklad ustanovení vnitrostátního práva. Ve věci *Saadi* nebylo stěžovateli uděleno podle vnitrostátního práva (i když mu povolovalo dočasné přijetí) formální povolení setrvat nebo vstoupit na území, a tudíž žádný takový problém nevznikl. Z tohoto důvodu otázka, zda první část článku 5 přestala platit, protože dotyčná osoba dostala formální povolení vstupu nebo pobytu, závisela z velké části na vnitrostátním právu.

7.3.2. Zajištění před vyhoštěním nebo vydáním

V rámci práva EU jsou některé z důvodů stanovených v čl. 8 odst. 3 **směrnice o podmínkách přijímání** zaměřeny na zmírnění rizika, že se osoba bude skrývat.

Čl. 15 odst. 1 **směrnice o navracení** povoluje zajištění pro účely přípravy navracení nebo výkonu vyhoštění, ledaže toho lze dosáhnout jinými dostatečnými, avšak mírnějšími donucovacími opatřeními (viz **oddíl 7.2**). Zajištění je povoleno zejména

⁽³⁸⁹⁾ ESLP, *Suso Musa proti Maltě*, č. 42337/12, 23. července 2013.

v případech, kdy hrozí nebezpečí, že se osoba bude skrývat, nebo jiné vážné zásahy do procesu navrácení nebo vyhoštění, a pokud jsou reálné předpoklady pro vyhoštění v přiměřené době. Čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice stanoví maximální lhůty.

SDEU bylo postoupeno několik věcí týkajících se uvěznění státních příslušníků třetích zemí v řízeních o navrácení pro trestný čin neoprávněného vstupu nebo pobytu ⁽³⁹⁰⁾.

Příklad: Ve věci *El Dridi* ⁽³⁹¹⁾ byl SDEU požádán o ověření toho, zda je s články 15 a 16 směrnice o navrácení slučitelné použití zajištění podle trestního práva během řízení o navrácení výhradně z toho důvodu, že státní příslušník třetí země nedodržel správní příkaz opustit v dané lhůtě území státu. Soudní dvůr musel zvážit, zda lze vazbu považovat za opatření nezbytné k provedení rozhodnutí o navrácení ve smyslu čl. 8 odst. 1 směrnice nebo naopak opatření bránící v provedení tohoto rozhodnutí. Vzhledem k okolnostem věci Soudní dvůr rozhodl, že zajištění podle trestního práva nebylo slučitelné s cílem směrnice – konkrétně navrácení osoby do její země původu v souladu se základními právy – a nepřispělo k vyhoštění státního příslušníka třetí země z dotčeného členského státu EU. Pokud povinnost návratu není během lhůty k dobrovolnému opuštění území splněna, členské státy EU musí provést výkon rozhodnutí o navrácení postupně a přiměřeně pomocí co nejmírnějších donucovacích opatření a za řádného dodržení základních práv.

Příklad: Ve věci *Achughbabian* ⁽³⁹²⁾ Soudní dvůr posuzoval, zda zásady formulované ve věci *El Dridi* platí i pro trest odnětí svobody pro státního příslušníka třetí země uložený za trestný čin neoprávněného vstupu nebo pobytu na území členského státu EU. Soudní dvůr objasnil, že směrnice o navrácení nebrání členskému státu klasifikovat neoprávněný pobyt jako trestný čin a stanovit sankce s cílem odradit a předcházet takovému porušování vnitrostátních předpisů týkajících se pobytu, ani mu nebrání nařizovat zajištění na dobu, kdy rozhoduje, zda je pobyt příslušné osoby legální. Když je zajištění nařízené před řízením

⁽³⁹⁰⁾ SDEU, C-61/11 PPU, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. dubna 2011 a SDEU, C-329/11, *Achughbabian proti Prefet du Val-de-Marne* [velký senát], 6. prosince 2011 (zajištění z důvodu veřejného pořádku není slučitelné s cílem směrnice o navrácení); SDEU, C-430/11, *trestní řízení proti Md Sagorovi*, 6. prosince 2012 a SDEU, C-522/11, usnesení Soudního dvora, *trestní řízení proti Abdoulovi Khadre Mbayeovi*, 21. března 2013 (týkající se uložení pokuty); SDEU, C-297/12, *trestní řízení proti Gjoku Filevovi a Adnanu Osmanimu*, 19. září 2013; SDEU, C-290/14, *trestní řízení proti Skerdjanu Celajovi*, 1. října 2015 (týkající se zajištění na základě porušení již existujícího zákazu vstupu).

⁽³⁹¹⁾ SDEU, C-61/11, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. dubna 2011, bod 59.

⁽³⁹²⁾ SDEU, C-329/11, *Achughbabian proti Prefet du Val-de-Marne* [velký senát], 6. prosince 2011, body 37–39 a bod 45.

o navrácení nebo během něj, vztahuje se na tuto situaci směrnice, a po zajištění musí tudíž následovat vyhoštění. SDEU rozhodl, že byla porušena směrnice o navrácení, protože cílem zajištění podle trestního práva by nebylo vyhoštění. To by bránilo uplatňování společných norem a postupů a zpozdilo navrácení, čímž by se snížila účinnost směrnice. Současně s tím SDEU nevyloučil možnost, aby členské státy nařídily zajištění podle trestního práva poté, co je řízení o navrácení ukončeno, to znamená, když byla uplatněna donucovací opatření stanovená článkem 8, ale vyhoštění neproběhlo.

Příklad: Ve věci *Affum* ⁽³⁹³⁾ se SDEU zabýval případem ghanské státní příslušnice zajištěné francouzskou policií při vstupu do tunelu pod Lamanšským průlivem při tranzitu přes Francii z Belgie do Spojeného království. Byla zajištěna z důvodu neoprávněného vstupu a byl vydán příkaz k jejímu předání do Belgie na základě dohody o zpětném přebírání osob uzavřené mezi Francií a Belgií. SDEU rozhodl, že na státní příslušníky třetích zemí, kteří se na území členského státu zdržovali pouze krátce, se vztahuje směrnice o navrácení. Rozhodl, že směrnice brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví trest odnětí svobody za neoprávněný pobyt, neboť by zmařila použití řízení o navrácení a zpožďovala navrácení. SDEU však objasnil, že směrnice nebrání vnitrostátním právním předpisům, které umožňují trest odnětí svobody státnímu příslušníkovi třetí země, vůči němuž je vedeno řízení o navrácení a který pobývá na daném území bez legitimního důvodu bránícího jeho navrácení.

V rámci EÚLP jsou podle druhé části čl. 5 odst. 1 písm. f) členské státy Rady Evropy oprávněny držet osobu v zajištění pro účely jejího vyhoštění nebo vydání, pokud byl vydán takový příkaz a je reálný předpoklad pro vyhoštění. Zajištění je svévolné, když neprobíhá ani není aktivně prováděno v souladu s požadavkem náležitě péče žádné smysluplné „řízení o vyhoštění“.

Příklad: Ve věci *Mikolenko proti Estonsku* ⁽³⁹⁴⁾ byl stěžovatelem ruský státní příslušník žijící v Estonsku. Estonské úřady mu odmítly prodloužit povolení k pobytu a v letech 2003 až 2007 ho zadržovaly. ESLP přijal argument, že stěžovatel nebyl zjevně ochoten spolupracovat s úřady během procesu vyhoštění, ale jeho zajištění shledal nezákonným, neboť nebyl žádný reálný předpoklad pro vyhoštění a úřady v řízení nepostupovaly s náležitou péčí.

⁽³⁹³⁾ SDEU, C-47/15, *Sélina Affum proti Préfet du Pas-de-Calais* [velký senát], 7. června 2016.

⁽³⁹⁴⁾ ESLP, *Mikolenko proti Estonsku*, č. 10664/05, 8. října 2009. Viz též ESLP, *Al Husin proti Bosně a Hercegovině* (č. 2), č. 10112/16, 25. června 2019.

Příklad: Ve věci *M. a další proti Bulharsku* ⁽³⁹⁵⁾ bylo v prosinci 2005 nařízeno vyhoštění stěžovatele do Afghánistánu, ale orgány se pokusily zajistit pro něho doklad totožnosti pro usnadnění vyhoštění teprve až v únoru 2007. Tato žádost byla zopakována o 19 měsíců později. V tomto období zůstával stěžovatel zajištěn. Bulharské orgány se rovněž pokusily poslat ho do jiné země, ale o těchto snahách neměly důkazy. Zajištění bylo nezákonné z důvodu nedostatečné péče a došlo k porušení článku 5 EÚLP.

Příklad: Ve věci *A. a další proti Spojenému království* ⁽³⁹⁶⁾ ESLP rozhodl, že politika udržování možného vyhoštění stěžovatele „v rámci aktivního přezkumu“ nebyla dostatečně určitá ani určující na to, aby mohla představovat „řízení o vyhoštění“ podle čl. 5 odst. 1. Cílem zajištění zjevně nebylo předejít neoprávněnému vstupu, a bylo tudíž nezákonné.

Příklad: Ve věci *Popov proti Francii* ⁽³⁹⁷⁾ byli stěžovatelé státními příslušníky Kazachstánu, kteří přijeli do Francie v roce 2000. Jejich žádosti o postavení uprchlíka a o povolení k pobytu byly zamítnuty. V srpnu 2007 byli zatčeni a převezeni na letiště za účelem vyhoštění. Jejich let byl zrušen a vyhoštění neproběhlo. Poté byli se svými dvěma dětmi ve věku pěti měsíců a tří let převezeni do zajišťovacího zařízení, kde zůstali 15 dnů. Druhý let byl také zrušen a soudce je propustil. Na základě nové žádosti jim byl přiznáno postavení uprchlíka. Soud shledal, že ačkoli děti byly umístěny se svými rodiči v křídle vyhrazeném pro rodiny, nebyla zohledněna jejich konkrétní situace a orgány se nepokusily rozhodnout, zda by nemohlo být nalezeno nějaké alternativní řešení, jiné než správní zajištění. Francouzský systém tudíž nálezitě nechránil právo dětí na svobodu podle článku 5 EÚLP.

7.4. Stanoveno zákonem

Zajištění musí být zákonné v souladu s vnitrostátním právem, právními předpisy EU a EÚLP.

⁽³⁹⁵⁾ ESLP, *M. a další proti Bulharsku*, č. 41416/08, 26. července 2011, body 75–76.

⁽³⁹⁶⁾ ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009, bod 167.

⁽³⁹⁷⁾ ESLP, *Popov proti Francii*, č. 39472/07 a 39474/07, 19. ledna 2012.

Podle práva EU jsou členské státy povinny uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se **směrnicí o navracení** (článek 20). Podobně požaduje přepracovaná **směrnice o podmínkách přijímání** v čl. 8 odst. 3, aby byly ve vnitrostátním právu stanoveny důvody zajištění.

Čl. 5 odst. 1 **EÚLP** stanoví, že „nikdo nesmí být zbaven svobody“, ledaže se tak stane „v souladu s řízením stanoveným zákonem“. To znamená, že vnitrostátní právo musí určit hmotná a procesní pravidla předepisující, kdy a za jakých okolností může být osoba zajištěna.

Článek 5 se nejen „odvolává na vnitrostátní právo“, ale týká se i „kvality práva“, jelikož požaduje, aby bylo slučitelné s právním státem, což je pojem, který je vlastní všem ustanovením EÚLP. Aby právo mělo určitou kvalitu, musí být dostatečně přístupné, přesné a při svém uplatňování předvídatelné, aby se předešlo riziku svévole. Jakékoli zbavení osobní svobody musí být ve shodě s účelem článku 5 EÚLP, aby byla dotyčná osoba chráněna před svévolí⁽³⁹⁸⁾.

Příklad: Ve věci *S. P. proti Belgii*⁽³⁹⁹⁾ byl stěžovatel umístěn před svým bezprostředně hrozícím vyhoštěním na Šrí Lanku do zajišťovacího zařízení. ESLP poté vydal předběžné opatření, kterým jeho vyhoštění pozastavil, a stěžovatel byl o jedenáct dnů později propuštěn. ESLP uvedl, že žádost o předběžné opatření dočasně zastavující řízení o vyhoštění stěžovatele nezpůsobila, že jeho zajištění bylo nezákonné, jelikož belgické orgány stále předpokládaly jeho vyhoštění a bez ohledu na přerušení „byly podnikány kroky“ k jeho vyhoštění.

Příklad: Ve věci *Azimov proti Rusku*⁽⁴⁰⁰⁾ byl stěžovatel zajištěn déle než 18 měsíců, aniž byla poté, co ESLP vydal předběžné opatření o odložení jeho vyhoštění, stanovena maximální lhůta. ESLP rozhodl, že výsledkem přerušení vnitrostátního řízení kvůli předběžnému opatření neměla být situace, kdy stěžovatel pobývá ve vězení po nepřiměřeně dlouhou dobu.

⁽³⁹⁸⁾ ESLP, *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, 25. června 1996, bod 50; ESLP, *Dougoz proti Řecku*, č. 40907/98, 6. března 2001, bod 55.

⁽³⁹⁹⁾ ESLP, *S. P. proti Belgii* (rozhodnutí), č. 12572/08, 14. června 2011.

⁽⁴⁰⁰⁾ ESLP, *Azimov proti Rusku*, č. 67474/11, 18. dubna 2013.

7.5. Nezbytnost a přiměřenost

V rámci práva EU stanoví čl. 15 odst. 5 [směrnice o navracení](#), že „[z]ajištění trvá, dokud trvají podmínky uvedené v odstavci 1 a dokud to je nezbytné pro zajištění úspěšného vyhoštění“. V každém jednotlivém případě musí existovat jasná a přesvědčivá důkazy, a nikoli pouhé tvrzení, o nezbytnosti. Čl. 15 odst. 1 směrnice odkazuje na zajištění za účelem vyhoštění, pokud hrozí nebezpečí, že se osoba bude skrývat – toto riziko však musí vycházet z „objektivních kritérií“ (čl. 3 odst. 7). Rozhodnutí přijatá podle směrnice by „měla být přijímána individuálně a měla by být založena na objektivních kritériích“. Nestačí zajistit osobu na pouhém základě neoprávněného pobytu (6. bod odůvodnění).

Právo EU ukládá povinnost zvážit, zda zbavení osobní svobody je přiměřené cíli, kterého má být dosaženo, nebo zda by vyhoštění mohlo být úspěšně provedeno uložením mírnějších opatření, jako jsou alternativní opatření k zajištění (čl. 15 odst. 1 směrnice o navracení) ⁽⁴⁰¹⁾.

Přepracovaná [směrnice o podmínkách přijímání](#) umožňuje zajištění žadatelů o azyl „[v] případě nutnosti a na základě individuálního posouzení každého případu“, nelze-li účinně uplatnit mírnější donucovací opatření (čl. 8 odst. 2; viz rovněž čl. 28 odst. 2 a 20. bod odůvodnění [dublinkého nařízení](#)) ⁽⁴⁰²⁾.

Navíc k otázkám zákonnosti a procesních záruk musí být zajištění také v podstatné míře v souladu se základními právy obsaženými v EÚLP a [Listině EU](#) ⁽⁴⁰³⁾.

V rámci EÚLP stanoví právo na svobodu a bezpečnost článek 5. Čl. 5 odst. 1 písm. f) neobsahuje žádný požadavek na ověření nezbytnosti k tomu, aby mohla být osoba, která se snaží vstoupit do země bez povolení nebo proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání, zajištěna ⁽⁴⁰⁴⁾. To je v rozporu s jinými formami zajištění uvedenými v čl. 5 odst. 1, zejména se zabráněním dané osobě spáchat trestný čin nebo utéci (čl. 5 odst. 1 písm. c) ⁽⁴⁰⁵⁾.

⁽⁴⁰¹⁾ SDEU, C-61/11 PPU, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. dubna 2011, body 29–62.

⁽⁴⁰²⁾ Viz též SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 257–261.

⁽⁴⁰³⁾ SDEU, C-329/11, *Achughbajian proti Préfet du Val-de-Marne* [velký senát], 6. prosince 2011, bod 49.

⁽⁴⁰⁴⁾ Podle vnitrostátního práva může být přesto zapotřebí ověření nezbytnosti zajištění. Viz ESLP, *Patrick Muzamba Oyaw proti Belgii* (rozhodnutí), č. 23707/15, 28. března 2017, bod 36 a ESLP, *J. R. a další proti Řecku*, č. 22696/16, 25. ledna 2018, bod 111.

⁽⁴⁰⁵⁾ ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008, bod 72.

Článek 9 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech požaduje, aby každé zbavení osobní svobody uložené v souvislosti s přistěhovalectvím bylo zákonné, nezbytné a přiměřené⁽⁴⁰⁶⁾. Ve věci týkající se zajištění kambodžského žadatele o azyl v Austrálii Výbor OSN pro lidská práva výslovně konstatoval, že zajištění musí být nezbytné a přiměřené, aby bylo v souladu s článkem 9 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁽⁴⁰⁷⁾.

7.6. Svévole

Podle EÚLP je soulad s vnitrostátním právem nedostatečný. Článek 5 EÚLP požaduje, aby jakékoli zbavení osobní svobody bylo v souladu s účelem ochrany osoby před svévolí⁽⁴⁰⁸⁾. Je základní zásadou, že žádné svévolné zajištění nemůže být slučitelné s čl. 5 odst. 1. Pojem „svévole“ je širší než pouhý nesoulad s vnitrostátním právem; zbavení osobní svobody může být zákonné z hlediska vnitrostátního práva, ale stále svévolné, a tedy v rozporu s EÚLP⁽⁴⁰⁹⁾.

Aby se zabránilo tomu, že bude považováno za svévolné, musí být zajištění podle čl. 5 odst. 1 písm. f) provedeno v dobré víře: musí být úzce propojeno s místem zajištění určeným a využívaným vládou; místo a podmínky zajištění by měly být přiměřené a délka zajištění by neměla překročit dobu, která je přiměřeně nutná pro sledovaný účel⁽⁴¹⁰⁾. Rychlost, s jakou vnitrostátní soudy nahrazují příkaz k zajištění, jehož platnost skončila nebo který byl shledán vadným, je dalším prvkem při posuzování, zda je zajištění považováno za svévolné⁽⁴¹¹⁾. Řízení musí probíhat s náležitou péčí a musí být reálný předpoklad pro vyhoštění. Co je považováno za svévolné, závisí na okolnostech konkrétní věci.

⁽⁴⁰⁶⁾ Více informací viz Výbor OSN pro lidská práva, *General Comment No. 35 – Article 9 (Liberty and security of person)*, 16. prosince 2014.

⁽⁴⁰⁷⁾ Výbor OSN pro lidská práva, *A proti Austrálii*, sdělení č. 560/1993, stanovisko ze dne 30. dubna 1997.

⁽⁴⁰⁸⁾ ESLP, *S. v. A. proti Dánsku*, č. 35553/12, 36678/12 a 36711/12, 22. října 2018, bod 74.

⁽⁴⁰⁹⁾ ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008, bod 67; ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009, bod 164.

⁽⁴¹⁰⁾ ESLP, *Yoh-Ekale Mwanje proti Belgii*, č. 10486/10, 20. prosince 2011, body 117–119.

⁽⁴¹¹⁾ ESLP, *Minjat proti Švýcarsku*, č. 38223/97, 28. října 2003, body 46–48; ESLP, *Khudoyorov proti Rusku*, č. 6847/02, 8. listopadu 2005, body 136–137.

Příklad: Ve věci *Rusu proti Rakousku* ⁽⁴¹²⁾ byla stěžovatelka zatčena při pokusu opustit Rakousko, protože do země vstoupila protiprávně bez platného cestovního pasu a víza a protože neměla dostatek prostředků na pobyt v Rakousku. Z těchto důvodů orgány předpokládaly, že se v případě propuštění bude skrývat a vyhýbat se řízení. ESLP znovu zdůraznil, že zajištění osoby je závažné opatření a že v kontextu, kdy je zajištění nezbytné pro dosažení uváděného cíle, by bylo svévolné, pokud by nebylo odůvodněno jako krajní možnost poté, co byla zvážena jiná mírnější opatření, která byla shledána nedostatečnými pro ochranu jednotlivce nebo veřejného zájmu. Odůvodnění orgánů týkající se zajištění stěžovatelky nebylo dostatečné a její zajištění v sobě obsahovalo prvek svévole. Jejím zajištěním byl tudíž porušen článek 5 EÚLP.

Příklad: Ve věci *H. A. a další proti Řecku* ⁽⁴¹³⁾ byli stěžovatelé – devět dětí bez doprovodu – zajištěni v Řecku z důvodu nedostatku dokladů a byli umístěni do ochranné vazby na policejních služebnách. ESLP rozhodl, že došlo k porušení čl. 5 odst. 1 EÚLP, neboť řecké právní předpisy o ochranné vazbě nestanovily maximální lhůty, což mohlo vést ke svévolným situacím, kdy by zbavení dětí osobní svobody mohlo trvat dlouho.

7.6.1. Dobrá víra

Podle EÚLP lze zajištění pokládat za svévolné, jestliže orgány provádějící zajištění nejednají v dobré víře. Pokud vnitrostátní orgány učiní vědomé rozhodnutí uvést státní příslušníky třetích zemí v omyl s cílem usnadnit jejich vyhoštění, dochází k porušení článku 5 EÚLP ⁽⁴¹⁴⁾.

Příklad: Ve věci *Longa Yonkeu proti Lotyšsku* ⁽⁴¹⁵⁾ ESLP zamítl argument vlády, že se státní pohraniční stráž dozvěděla o pozastavení výkonu vyhoštění stěžovatele až dva dny po jeho vyhoštění. Čtyři dny si byly orgány vědomy toho, že stěžovatel požádal o azyl z humanitárních důvodů, jelikož obdržely kopii jeho žádosti. Dále podle vnitrostátního práva požíval ode dne podání své žádosti status žadatele o azyl a jako takový nemohl být vyhoštěn. V důsledku toho státní

⁽⁴¹²⁾ ESLP, *Rusu proti Rakousku*, č. 34082/02, 2. října 2008, bod 58.

⁽⁴¹³⁾ ESLP, *H. A. a další proti Řecku*, č. 19951/16, 28. února 2019.

⁽⁴¹⁴⁾ ESLP, *Čonka proti Belgii*, č. 51564/99, 5. února 2002; ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008; ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009.

⁽⁴¹⁵⁾ ESLP, *Longa Yonkeu proti Lotyšsku*, č. 57229/09, 15. listopadu 2011, bod 143.

pohraniční stráž nejednala v dobré víře, jelikož stěžovatele vyhostila předtím, než příslušný vnitrostátní orgán posoudil jeho žádost o azyl z humanitárních důvodů. Jeho zajištění pro tento účel bylo tudíž svévolné.

7.6.2. Náležitá péče

Právní předpisy EU a EÚLP obsahují zásadu, že členský stát musí při zajištění osob, které budou vyhoštěny, postupovat s náležitou péčí.

V rámci práva EU stanoví čl. 15 odst. 1 [směrnice o navracení](#), že zajištění musí trvat pouze dokud jsou s náležitou péčí činěny úkony směřující k vyhoštění. V případě žadatelů o azyl lze podobné ustanovení o náležité péči nalézt v čl. 9 odst. 1 a 16. bodě odůvodnění [přepřpracované směrnice o podmínkách přijímání](#) a v čl. 28 odst. 3 [dublínského nařízení](#).

Podle EÚLP je zajištění podle druhé části čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP odůvodněno pouze po dobu, kdy probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání. Pokud taková řízení nejsou vedena s náležitou péčí, přestane být zajištění podle EÚLP přípustné⁽⁴¹⁶⁾. Státy musí tudíž aktivně vynaložit úsilí na zorganizování vyhoštění, a to do země původu nebo do třetího státu. V praxi musí státy podniknout konkrétní kroky a předložit důkazy – nespolehat se pouze na svá vlastní prohlášení – o úsilí vynaloženém na zajištění přijetí, například tehdy, když orgánům přijímajícího státu trvá obzvláště dlouho identifikovat své vlastní státní příslušníky.

Příklad: Ve věci *Singh proti České republice*⁽⁴¹⁷⁾ ESLP konstatoval, že stěžovatelé byli zajištěni 2,5 roku před vyhoštěním. Řízení se vyznačovalo obdobími nečinnosti a soud rozhodl, že české úřady měly projevit větší péči, zejména jakmile indické velvyslanectví vyjádřilo neochotu vystavit stěžovatelům cestovní pasy. Kromě toho soud konstatoval, že stěžovatelé byli odsouzeni za méně závažný trestný čin a délka jejich zajištění před vyhoštěním překročila délku trestu odnětí svobody v souvislosti s tímto trestným činem. V důsledku toho soud rozhodl, že české úřady neprojevily náležitou péči při vyřizování věci stěžovatelů a že délka jejich zajištění nebyla přiměřená.

⁽⁴¹⁶⁾ ESLP, *Chahal proti Spojenému království*, č. 22414/93, 15. listopadu 1996, bod 113; ESLP, *A. a další proti Spojenému království* [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009, bod 164; ESLP, *Amie a další proti Bulharsku*, č. 58149/08, 12. února 2013, bod 72.

⁽⁴¹⁷⁾ ESLP, *Singh proti České republice*, č. 60538/00, 25. ledna 2005.

Příklad: Ve věci *H. A. proti Řecku* ⁽⁴¹⁸⁾ byl stěžovatelem iránský státní příslušník, který přicestoval do Řecka. Poté, co byl zatčen policií, mu bylo nařízeno, aby se vrátil do Turecka, Turecko jej však odmítlo přijmout. Až do svého vyhoštění byl stěžovatel dlouhodobě zajištěn. ESLP shledal, že řecké orgány nejednaly s náležitou péčí, neboť nepřijaly žádné kroky k provedení vyhoštění po dobu pěti měsíců poté, co Turecko odmítlo stěžovatele přijmout. ESLP konstatoval, že byl porušen čl. 5 odst. 1 EÚLP.

7.6.3. Reálný předpoklad pro vyhoštění

Podle právních předpisů EU i EÚLP je zajištění odůvodněno pouze tehdy, když je reálný předpoklad pro vyhoštění v přiměřené době.

Podle práva EU, pokud přestal existovat reálný předpoklad pro vyhoštění, ztrácí zajištění odůvodnění a dotčená osoba musí být bezodkladně propuštěna (čl. 15 odst. 4 **směrnice o navracení**). Pokud vyhoštění brání překážky, jako je zásada nenavracení (článek 5 směrnice o navracení), reálný předpoklad pro vyhoštění zpravidla neexistuje.

Příklad: Ve věci *Kadzoev* ⁽⁴¹⁹⁾ ESD rozhodl, že když zajištění posuzuje vnitrostátní soud, musí existovat skutečný předpoklad, že vyhoštění by mohlo být vykonáno úspěšně, protože existuje reálný předpoklad pro vyhoštění. Tento reálný předpoklad neexistuje, pokud je nepravděpodobné, že daná osoba bude přijata třetí zemí ⁽⁴²⁰⁾.

Pohraniční stráž Spojeného království vypracovala pro vnitrostátní použití praktický standard. Uvádí se v něm, že v případech vyhoštění „by mohlo být považováno za bezprostředně hrozící vyhoštění, pokud existuje cestovní doklad, jsou stanoveny pokyny k vyhoštění, neexistují žádné zbývající právní překážky a vyhoštění se pravděpodobně uskuteční v příštích čtyřech týdnech. [Avšak] pokud [jednotlivec] maří vyhoštění tím, že nespolupracuje v rámci dokumentačního procesu, a pokud to představuje významnou překážku pro vyhoštění, jedná se o faktory, které mají silný vliv na neprovedení propuštění“ ⁽⁴²¹⁾.

⁽⁴¹⁸⁾ ESLP, *H. A. proti Řecku*, č. 58424/11, 21. ledna 2016.

⁽⁴¹⁹⁾ ESD, C-357/09, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [velký senát], 30. listopadu 2009, body 65–66.

⁽⁴²⁰⁾ Viz též SDEU, C-146/14 PPU, *Bashir Mohamed Ali Mahdi*, 5. června 2014, body 59–60.

⁽⁴²¹⁾ Pohraniční stráž Spojeného království (2012), *Enforcement Instructions and Guidance: Chapter 55 detention and temporary release*.

Podle EÚLP je nutný reálný předpoklad pro vyhoštění.

Příklad: Věc *Al Husin proti Bosně a Hercegovině* (č. 2) ⁽⁴²²⁾ se týkala syrského státního příslušníka, který byl zajištěn z důvodů národní bezpečnosti. Stěžovatelé bylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění, v němž bylo uvedeno, že pokud zemi neopustí dobrovolně, bude vydán dodatečný příkaz k vyhoštění, v němž bude uvedena země určení pro jeho vyhoštění. Stěžovatel zůstal zajištěn z důvodů národní bezpečnosti po dobu čtyř let. O přijetí stěžovatele bylo požádáno více než 40 zemí, avšak bezvýsledně. Stěžovatel byl propuštěn po osmi letech nepřetržitého zajištění. ESLP dospěl k závěru, že byl porušen čl. 5 odst. 1, protože důvody pro zajištění nebyly v platnosti po celou dobu zajištění z důvodu chybějícího reálného předpokladu pro jeho vyhoštění.

7.6.4. Maximální délka zajištění

V rámci práva EU stanoví čl. 9 odst. 1 přepracované [směrnice o podmínkách přijímání](#) a čl. 28 odst. 3 [dublínského nařízení](#), že žadatelé o azyl musí být zajištěni pouze po co nejkratší dobu. Když jsou žadatelé o azyl zajištěni podle dublínského nařízení, použijí se zkrácené lhůty pro podání žádosti o přemístění a odpověď na ni.

Podle čl. 15 odst. 1 [směrnice o navracení](#) musí být zajištění osob v řízení o navracení také co nejkratší. Směrnice o navracení však také stanovuje pro zajištění lhůtu až šest měsíců, kterou lze ve výjimečných případech prodloužit o dvanáct měsíců, konkrétně v případech, kdy daná osoba nespolupracuje, nebo pokud existují překážky pro získání cestovního dokladu (čl. 15 odst. 5 a 6). Výjimečné prodloužení vyžaduje, aby orgány nejprve vynaložily řádné úsilí o vyhoštění osoby. Po uplynutí šestiměsíční lhůty a ve výjimečných případech další dvanáctiměsíční lhůty není další zajištění možné.

Příklad: Ve věci *Kadzoev* ⁽⁴²³⁾ ESD rozhodl, že je jasné, že jestliže je dosažena maximální doba zajištění stanovená v čl. 15 odst. 6 směrnice o navracení, nevyvstává otázka, zda existuje reálný předpoklad pro vyhoštění ve smyslu čl. 15 odst. 4. V takovém případě musí být dotčená osoba neprodleně propuštěna.

⁽⁴²²⁾ ESLP, *Al Husin proti Bosně a Hercegovině* (č. 2), č. 10112/16, 25. června 2019. Viz též ESLP, *Mikolenko proti Estonsku*, č. 10664/05, 8. října 2009.

⁽⁴²³⁾ ESD, C-357/09 PPU, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [velký senát], 30. listopadu 2009, bod 60.

Příklad: Ve věci *FMS a další* ⁽⁴²⁴⁾ SDEU objasnil dobu trvání zajištění na základě *acquis* EU v oblasti azylu i navrácení. Ačkoli článek 9 směrnice o podmínkách přijímání nevyžaduje, aby členské státy stanovily maximální dobu zajištění žadatelů o mezinárodní ochranu, vnitrostátní právo musí zajistit, aby zajištění trvalo pouze tak dlouho, dokud trvá důvod zajištění. Naproti tomu v případech zajištění před vyhoštěním podle článku 15 směrnice o navrácení nesmí dlouhodobé zajištění nikdy přesáhnout osmnáct měsíců, a pouze dokud jsou s náležitou péčí činěny úkony směřující k vyhoštění.

Čl. 5 odst. 1 písm. f) **EÚLP** neobsahuje maximální lhůty pro zajištění související s přistěhovalectvím. Přípustné trvání zajištění pro účely čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP závisí na posouzení vnitrostátního práva společně s posouzením vlastní skutkové podstaty věci ⁽⁴²⁵⁾. Časové lhůty jsou základní součástí přesného a předvídatelného právního předpisu upravujícího zbavení osobní svobody.

Příklad: Ve věci *Mathloom proti Řecku* ⁽⁴²⁶⁾ byl irácký státní příslušník zajištěn dva roky a tři měsíce před vyhoštěním, ačkoli byl vydán příkaz k jeho podmíněčnému propuštění. Řecké právní předpisy upravující zajištění osob, jejichž vyhoštění bylo nařízeno soudem, nestanovovaly maximální dobu, a nespĺňovaly tudíž požadavek „zákonnosti“ podle článku 5 EÚLP, neboť v právních předpisech nebyla žádná předvídatelnost.

Příklad: Ve věci *Louled Massoud proti Maltě* ⁽⁴²⁷⁾ byl alžírský státní příslušník umístěn pro účely vyhoštění do zajišťovacího zařízení na dobu o něco delší než osmnáct měsíců. V této době stěžovatel odmítl spolupracovat a alžírské orgány nebyly připraveny mu vydat cestovní doklady. ESLP konstatoval porušení čl. 5 odst. 1 a vyjádřil vážné pochybnosti o tom, zda důvody pro zajištění stěžovatele, tedy zamýšlené vyhoštění, zůstaly platnými po celou dobu jeho zajištění. ESLP pochyboval v této souvislosti o více než osmnáctiměsíčním období, které následovalo po zamítnutí jeho žádosti o azyl, pravděpodobně

⁽⁴²⁴⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 262–265 a 278–280.

⁽⁴²⁵⁾ ESLP, *Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, 11. října 2011, bod 128.

⁽⁴²⁶⁾ ESLP, *Mathloom proti Řecku*, č. 48883/07, 24. dubna 2012.

⁽⁴²⁷⁾ ESLP, *Louled Massoud proti Maltě*, č. 24340/08, 27. července 2010.

neexistenci reálného předpokladu pro jeho vyhoštění a možném neprovedení řízení ze strany orgánů s náležitou péčí. Kromě toho ESLP zjistil, že stěžovatel neměl žádný účinný opravný prostředek pro napadení zákonnosti a délky svého zajištění.

Příklad: Ve věci *Auad proti Bulharsku* ⁽⁴²⁸⁾ ESLP rozhodl, že délka zajištění by neměla překročit délku přiměřeně požadovanou pro navrhovaný účel. ESLP konstatoval, že k podobnému závěru dospěl ESD v souvislosti s článkem 15 směrnice o navracení ve věci *Kadzoev*. ESLP zdůraznil, že na rozdíl od článku 15 směrnice o navracení čl. 5 odst. 1 písm. f) EÚLP neobsahuje žádné maximální časové lhůty. To, zda by délka řízení o vyhoštění mohla ovlivnit zákonnost zajištění podle tohoto ustanovení, tak záviselo výhradně na konkrétních okolnostech každé věci.

7.7. Zajištění osob se zvláštními potřebami

V rámci práva EU uvádí článek 21 přepracované směrnice o podmínkách přijímání a čl. 3 odst. 9 směrnice o navracení výčet osob považovaných za zranitelné (viz kapitola 10). Ani jeden z těchto dvou nástrojů nezakazuje zajištění zranitelných osob, ale jsou-li zajištěny, požaduje článek 11 směrnice o podmínkách přijímání a čl. 16 odst. 3 a článek 17 směrnice o navracení, aby byla jejich zvláštní situace věnována zvláštní pozornost.

Obě směrnice zdůrazňují, že děti mají být zajišťovány pouze v krajním případě, a pouze pokud nelze účinně uplatňovat mírnější donucovací opatření. Zajištění musí trvat co nejkratší dobu. Musí být vynaloženo veškeré úsilí k propuštění zajištěných osob a jejich umístění do ubytovacího zařízení vhodného pro děti. Podle směrnice o podmínkách přijímání mohou být děti bez doprovodu žádající o azyl zajištěny pouze za výjimečných okolností a nikdy nesmí být umístěny ve věznici. Zajištěné děti bez doprovodu by až do vyhoštění měly být umístěny v zařízeních, která mají k dispozici personál a vybavení odpovídající potřebám osob jejich věku (článek 17 směrnice o navracení) ⁽⁴²⁹⁾.

⁽⁴²⁸⁾ ESLP, *Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, 11. října 2011.

⁽⁴²⁹⁾ Více informací viz FRA (2017), *European legal and policy framework on Immigration detention of children*, Úřad pro publikace, Lucemburk, červen 2017.

Směrnice o boji proti obchodování s lidmi (2011/36/EU) obsahuje povinnost poskytnout obětem obchodování s lidmi pomoc a podporu, například vhodné a bezpečné ubytování (článek 11), ačkoli směrnice zajištění zcela nezakazuje.

V rámci EÚLP provedl ESLP přezkum věci v oblasti přistěhovalectví týkajících se zajištění dětí a osob se zdravotními problémy. ESLP konstatoval, že jejich zajištění v zařízeních nevybavených pro uspokojování jejich potřeb je svévolné a porušuje článek 5 EÚLP a v některých případech také vyvolává otázky podle článku 3 EÚLP⁽⁴³⁰⁾. ESLP též rozhodl, že v kontextu zajištění a s ohledem na podmínky, v jakých jsou drženi, jsou žadatelé o azyl obzvláště zranitelní⁽⁴³¹⁾.

Příklad: Věc *Yoh-Ekale Mwanje proti Belgii*⁽⁴³²⁾ se týkala zajištění kamerunské státní příslušnice v pokročilé fázi infekce HIV. Orgány znaly totožnost a trvalé bydliště stěžovatelky, která se vždy dostavila na jednání s orgány a zahájila několik kroků pro legalizaci svého statusu v Belgii. Bez ohledu na skutečnost, že se během zajištění zhoršil její zdravotní stav, orgány nevezaly v úvahu mírnější alternativu, jako je vydání povolení k přechodnému pobytu pro ochranu veřejného zájmu. Místo toho ji téměř čtyři měsíce držely v zajištění. ESLP neviděl žádnou spojitost mezi zajištěním stěžovatelky a cílem vlády vyhostit ji, a tudíž konstatoval, že byl porušen čl. 5 odst. 1 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*⁽⁴³³⁾ ESLP rozhodl, že zajištění dítěte bez doprovodu usilujícího o azyl v zajišťovacím zařízení pro dospělé bylo v rozporu s článkem 3 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Muskhadzhiyeva proti Belgii*⁽⁴³⁴⁾ ESLP rozhodl, že zajištění čtyř čečenských dětí před přemístěním podle dublinského nařízení v zařízení nevybaveném pro zvláštní potřeby dětí bylo v rozporu s článkem 3 EÚLP.

⁽⁴³⁰⁾ ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, č. 13178/03, 12. října 2006; ESLP, *Muskhadzhiyeva a další proti Belgii*, č. 41442/07, 19. ledna 2010; ESLP, *Kanagaratnam a další proti Belgii*, č. 15297/09, 13. prosince 2011; ESLP, *Popov proti Francii*, č. 39472/07 a 39474/07, 19. ledna 2012; ESLP, *M. S. proti Spojenému království*, č. 24527/08, 3. května 2012; ESLP, *Price proti Spojenému království*, č. 33394/96, 10. července 2001.

⁽⁴³¹⁾ ESLP, *S. D. proti Řecku*, č. 53541/07, 11. června 2009; ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011.

⁽⁴³²⁾ ESLP, *Yoh-Ekale Mwanje proti Belgii*, č. 10486/10, 20. prosince 2011.

⁽⁴³³⁾ ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, č. 13178/03, 12. října 2006.

⁽⁴³⁴⁾ ESLP, *Muskhadzhiyeva a další proti Belgii*, č. 41442/07, 19. ledna 2010.

Příklad: Ve věci *A. M. a další proti Francii* ⁽⁴³⁵⁾ ESLP rozhodl, že ačkoli byly materiální podmínky v zajišťovacích zařízeních před vyhoštěním přiměřené, podmínky v těchto zařízeních byly pro malé děti zdrojem úzkosti. Umístění dětí do zajišťovacích zařízení tedy představovalo nelidské a ponižující zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP.

Příklad: Ve věci *S. F. a další proti Bulharsku* ⁽⁴³⁶⁾ se ESLP zabýval zajištěním rodiny se třemi dětmi v zajišťovacím zařízení pohraniční policie a délkou jejich pobytu. ESLP konstatoval, že zajištění dětí, ať už s doprovodem, či bez doprovodu, vyvolává zvláštní problémy, neboť děti jsou mimořádně zranitelné a mají zvláštní potřeby. Bez ohledu na dobu strávenou v zajišťovacím zařízení nebyly podmínky v policejním zajišťovacím zařízení pro děti vhodné. ESLP tedy konstatoval, že byl porušen článek 3 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Bilalova a další proti Polsku* ⁽⁴³⁷⁾ si stěžovatelé, ruští státní příslušníci čečenského původu (žena s pěti dětmi), stěžovali na nezákonnost umístění dětí do zajišťovacího zařízení před vyhoštěním. ESLP konstatoval, že v zásadě by se mělo předcházet zajištění malých dětí v takovýchto zařízeních a že s EÚLP by mohlo být slučitelné pouze krátkodobé umístění za vhodných podmínek, avšak za předpokladu, že orgány toto opatření určily jako poslední možnost až poté, co konkrétně posoudily mírnější donucovací opatření, a zjistily, že žádné z nich není k dispozici. ESLP dospěl k závěru, že neexistují dostatečné důkazy, které by prokazovaly, že vnitrostátní orgány takové posouzení provedly a že nebyly podniknuty kroky k omezení délky trvání zajištění. Zajištění dětí bylo proto v rozporu s čl. 5 odst. 1 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Bistieva a další proti Polsku* ⁽⁴³⁸⁾ přicestovala stěžovatelka spolu se svým manželem a dětmi do Polska a požádala o azyl. Žádost o azyl byla zamítnuta a rodina uprchla do Německa, ale německé orgány je poslaly zpět do Polska, kde byli zajištěni. Stěžovatelka si stěžovala na porušení práva na respektování soukromého a rodinného života podle článku 8 EÚLP. ESLP rozhodl, že zajištění stěžovatelky narušilo účinný výkon práva na rodinný život, jelikož polské orgány neposoudily dopad zajištění na rodinu a děti a nepovažovaly zajištění rodiny za krajní opatření. ESLP rozhodl, že respektování nejlepších zájmů

⁽⁴³⁵⁾ ESLP, *A. M. a další proti Francii*, č. 24587/12, 12. července 2016.

⁽⁴³⁶⁾ ESLP, *S. F. a další proti Bulharsku*, č. 8138/16, 7. prosince 2017.

⁽⁴³⁷⁾ ESLP, *Bilalova a další proti Polsku*, č. 23685/14, 26. března 2020.

⁽⁴³⁸⁾ ESLP, *Bistieva a další proti Polsku*, č. 75157/14, 10. dubna 2018.

dítěte nemůže být omezeno na udržení rodiny pohromadě a zahrnuje přijetí všech nezbytných opatření k omezení zajišťování rodin s dětmi. Zajištění stěžovatelky a její rodiny po dobu téměř šesti měsíců bylo v rozporu s článkem 8 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Rantsev proti Kypru a Rusku* ⁽⁴³⁹⁾ ESLP konstatoval, že kyperské orgány nesdělily důvody a právní základ rozhodnutí, podle něhož zesnulá dcera stěžovatele, oběť obchodování s lidmi, nesměla opustit policejní služebnu sama, ale byla propuštěna do opatrovnictví soukromé osoby. Za těchto okolností ESLP konstatoval, že zbavení osobní svobody bylo podle článku 5 EÚLP svévolné i nezákonné.

7.8. Procesní záruky

Podle právních předpisů EU i EÚLP existují procesní záruky týkající se zajištění žadatelů o azyl a migrantů.

V rámci práva EU stanoví [směrnice o navrácení](#) zvláštní záruky v situacích, kdy nelegální migranti čelí navrácení. [Směrnice o podmínkách přijímání](#) (článek 9) a čl. 26 odst. 2 [směrnice o azylovém řízení](#) (2013/32/EU) obsahují záruky pro žadatele o azyl.

V rámci EÚLP má do sebe článek 5 zakomponovaný vlastní soubor procesních záruk. Na zbavení osobní svobody podle čl. 5 odst. 1 písm. f) se vztahují i tyto dva články:

- čl. 5 odst. 2: právo osoby být seznámena neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním vzneseným proti ní,
- čl. 5 odst. 4: právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti zajištění dané osoby a nařídil propuštění, je-li zajištění nezákonné ⁽⁴⁴⁰⁾.

Zajištění musí být vždy nařízeno písemně a příkazy k zajištění musí být vydávány jednotlivě. Pouhé uvedení jmen dětí v ochranném opatření vydaném proti rodičům nebo jakékoli dospělé osobě s nimi spojené je v rozporu s čl. 5 odst. 1 EÚLP ⁽⁴⁴¹⁾.

⁽⁴³⁹⁾ ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010.

⁽⁴⁴⁰⁾ ESLP, *O. S. A. a další proti Řecku*, č. 39065/16, 21. března 2019.

⁽⁴⁴¹⁾ ESLP, *Moustahi proti Francii*, č. 9347/14, 25. června 2020, body 102–104.

7.8.1. Právo na uvedení důvodů

V rámci práva EU ukládá čl. 15 odst. 2 *směrnice o navrácení* orgánům povinnost, aby nařídily zajištění písemně s uvedením věcných a právních důvodů. Tatáž povinnost pro žadatele o azyl je uvedena v čl. 9 odst. 2 *přepracované směrnice o podmínkách přijímání*. SDEU tyto požadavky rovněž potvrdil ⁽⁴⁴²⁾.

Podle EÚLP musí být každé zajištěné osobě sděleny důvody pro její zajištění „neprodleně“ a „v jazyce, jemuž rozumí“ (čl. 5 odst. 2). To znamená, že zajištěné osobě musí být sděleny právní a věcné důvody pro její zatčení nebo zajištění jednoduchým, neodborným jazykem, jemuž je schopna porozumět, aby byla v souladu s čl. 5 odst. 4 schopna, považuje-li to za vhodné, napadnout jeho zákonnost u soudu ⁽⁴⁴³⁾.

Příklad: Ve věci *Nowak proti Ukrajině* ⁽⁴⁴⁴⁾ polský státní příslušník požádal o důvody svého zatčení a bylo mu řečeno, že je „mezinárodní zloděj“. ESLP rozhodl, že tento výrok by mohl stěžít odpovídat příkazu k vyhoštění, který byl vypracován v ukrajinštině a odkazoval na ustanovení vnitrostátního práva. Stěžovatel neovládal tento jazyk natolik, aby porozuměl dokumentu, který obdržel čtvrtý den svého zajištění. Před tímto dnem nic nenaznačovalo tomu, že mu bylo sděleno, že je zajištěn za účelem vyhoštění. Dále neměl stěžovatel žádné účinné prostředky k podání stížnosti v době zajištění nebo poté k vznesení nároku na náhradu škody. V důsledku toho došlo k porušení čl. 5 odst. 2 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Saadi proti Spojenému království* ⁽⁴⁴⁵⁾ bylo 76hodinové prodlení při poskytnutí důvodů zajištění považováno za příliš dlouhé a v rozporu s čl. 5 odst. 2 EÚLP.

Příklad: Ve věci *Dbouba proti Turecku* ⁽⁴⁴⁶⁾ byl stěžovatel žadatelem o azyl. Dva policisté zaznamenali jeho prohlášení týkající se žádosti předložené UNHCR. Bylo mu řečeno, že byl propuštěn před soudním řízením z důvodu obvinění, že

⁽⁴⁴²⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 257 a 259.

⁽⁴⁴³⁾ Viz také ESLP, *Khlaifia a další proti Itálii* [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016, bod 115; ESLP, *Čonka proti Belgii*, č. 51564/99, 5. května 2002.

⁽⁴⁴⁴⁾ ESLP, *Nowak proti Ukrajině*, č. 60846/10, 31. března 2011, bod 64.

⁽⁴⁴⁵⁾ ESLP, *Saadi proti Spojenému království* [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008.

⁽⁴⁴⁶⁾ ESLP, *Dbouba proti Turecku*, č. 15916/09, 13. července 2010, body 52–54.

je členem al-Káidy, a že proti němu bylo zahájeno řízení o vyhoštění. Stěžovatel neobdržel žádné dokumenty s informacemi o důvodech svého zajištění na policejním ředitelství. ESLP rozhodl, že vnitrostátní orgány stěžovateli nikdy nesdělily důvody jeho zajištění, což je v rozporu s čl. 5 odst. 2 EÚLP.

Příklad: Ve věci *J. R. a další proti Řecku* ⁽⁴⁴⁷⁾ byli tři afghánští státní příslušníci zajištěni v řeckém „hotspotu“ na ostrově Chios. ESLP rozhodl, že byl porušen čl. 5 odst. 2 EÚLP. I když stěžovatelé obdrželi brožuru s informacemi o důvodech jejich zajištění, obsah brožury nebyl dostatečně jasný a přesný, aby informoval stěžovatele o důvodech jejich zajištění.

7.8.2. Právo na přezkum zajištění

Podle práva EU a EÚLP je právo na soudní přezkum klíčové pro ochranu před svévolným zajištěním.

V rámci práva EU článek 47 **Listiny EU** požaduje, aby jakákoli osoba v situaci, na niž se vztahuje právo EU, měla právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivé a veřejné projednání soudem v přiměřené lhůtě. Čl. 15 odst. 2 **směrnice o navracení** a čl. 9 odst. 3 **směrnice o podmínkách přijímání** požadují rychlý soudní přezkum, pokud zajištění nařídily správní orgány. Navíc čl. 15 odst. 3 směrnice o navracení a čl. 9 odst. 5 směrnice o podmínkách přijímání stanoví, že zajištění se přezkoumává v přiměřených časových odstupech na žádost dotčeného státního příslušníka třetí země nebo z moci úřední. V případě žadatelů o azyl musí přezkum provádět justiční orgán, zatímco u osob v řízení o navracení je požadován pouze v případě dlouhodobého zajištění.

Příklad: Ve věci *FMS a další* ⁽⁴⁴⁸⁾ SDEU znovu potvrdil, že zákonnost zajištění podle směrnice o podmínkách přijímání i podle směrnice o navracení musí bez výjimky podléhat soudnímu přezkumu. To vyžaduje, aby byl v případě neexistence vnitrostátních právních předpisů, které by upravovaly soudní přezkum, vnitrostátní soud oprávněn ve věci rozhodnout a v případě, že je zajištění shledáno nezákonným, nařídit propuštění dotčené osoby.

⁽⁴⁴⁷⁾ ESLP, *J. R. a další proti Řecku*, č. 22696/16, 25. ledna 2018.

⁽⁴⁴⁸⁾ SDEU, spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [velký senát], 14. května 2020, body 273–277.

Jestliže prodloužení zajišťovacího opatření porušuje právo být vyslechnut, vnitrostátní soud pověřený posouzením legality tohoto rozhodnutí o prodloužení může zajišťovací opatření zrušit pouze v případě, že má za to, že toto porušení skutečně zbavilo osobu, která jej uplatňuje, možnosti lépe uplatnit její obhajobu v natolik značném rozsahu, že toto správní řízení mohlo dospět k jinému výsledku ⁽⁴⁴⁹⁾.

Je upraveno poskytování bezplatné právní pomoci. Článek 47 Listiny EU a čl. 13 odst. 4 směrnice o navracení požaduje, aby každému bylo umožněno poradit se, být zastupován a být obhajován v právních věcech a aby byla k dispozici bezplatná právní pomoc pro zajištění přístupu ke spravedlnosti. V případě žadatelů o azyl jsou specifická ustanovení o bezplatné právní pomoci a zastoupení obsažena v článku 9 směrnice o podmínkách přijímání (viz kapitola 5, kde je uvedeno více podrobností).

Čl. 5 odst. 4 **ÚLP** konkrétně požaduje, aby „každý“, kdo byl zbaven svobody, měl právo podat návrh na řízení, ve kterém by „soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné“. Tato povinnost se odráží v čl. 9 odst. 4 **Mezinárodního paktu o občanských a politických právech**.

Potřeba urychleného přezkumu a dostupnost opravného prostředku jsou dvě klíčové záruky. Účelem čl. 5 odst. 4 je zaručit právo zajištěné osoby na „soudní dohled“ nad opatřením, které se na ni vztahuje. Čl. 5 odst. 4 vzhledem k těmto okolnostem nevyžaduje jednoduše přístup k soudci, který urychleně rozhodne o zákonnosti zajištění, ale také požaduje pravidelný soudní přezkum potřeby pokračujícího zajištění. Opravný prostředek musí být dán k dispozici během zajištění, aby zajištěná osoba mohla dosáhnout urychleného soudního přezkumu, a takový přezkum musí být schopen vést až k propuštění, pokud soud rozhodne, že zajištění je protiprávní ⁽⁴⁵⁰⁾. Opravný prostředek musí být dostatečně jistý, teoreticky i prakticky, aby byl dostupný a účinný. Existence automatického soudního přezkumu zajištění přistěhovalců není základním požadavkem podle čl. 5 odst. 1 **ÚLP** ⁽⁴⁵¹⁾.

Je obzvláště důležité, aby žadatelé o azyl měli přístup k účinným opravným prostředkům, protože jsou ve složité situaci a mohou čelit navrácení.

⁽⁴⁴⁹⁾ SDEU, C-383/13, *M. G. a N. R. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 10. září 2013.

⁽⁴⁵⁰⁾ ESLP, *Khlaifia a další proti Itálii* [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016, bod 131; *Ilmseher proti Německu* [velký senát], č. 10211/12 a 27505/14, 4. prosince 2018, bod 251.

⁽⁴⁵¹⁾ ESLP, *J. N. proti Spojenému království*, č. 37289/12, 19. srpna 2016, bod 96.

Příklad: Ve věci *Abdolkhani a Karimnia proti Turecku* ⁽⁴⁵²⁾ byli dva iráňští žadatelé o azyl zajištěni na policejním ředitelství. ESLP konstatoval, že nemohli využít žádného řízení, s jehož pomocí by soud mohl posoudit zákonnost jejich zajištění ⁽⁴⁵³⁾.

Příklad: Ve věci *S. D. proti Řecku* ⁽⁴⁵⁴⁾ byl žadatel o azyl zajištěn, i když před vydáním rozhodnutí o jeho žádosti o azyl nemohl být vyhoštěn. ESLP rozhodl, že se nacházel v právním vakuu, protože nebyl stanoven přímý přezkum jeho zajištění před vyhoštěním.

Příklad: Ve věci *Oravec proti Chorvatsku* ⁽⁴⁵⁵⁾ byl stěžovatel, který byl podezřelý z obchodu s drogami, zajištěn a následně propuštěn. V návaznosti na odvolání státního zástupce proti jeho propuštění byl stěžovatel znovu umístěn do vazby. ESLP rozhodl, že odvolání představuje pokračování řízení týkajícího se zákonnosti zajištění stěžovatele a že výsledek odvolání je rozhodujícím faktorem pro rozhodnutí o jeho zákonnosti, a to bez ohledu na to, zda byl stěžovatel v té době ve vazbě. Na okolnosti dané věci se tedy vztahoval čl. 5 odst. 4 EÚLP.

7.9. Podmínky nebo režimy zajištění

Podmínky zajištění samy o sobě mohou být v rozporu s právem EU nebo EÚLP. Právo EU i EÚLP požadují, aby zajištění bylo v souladu s jinými základními právy, včetně toho, že podmínky zbavení osobní svobody musí být humánní, rodiny by neměly být rozděleny a děti a zranitelné osoby by zpravidla neměly být zajišťovány (viz [oddíl 7.7](#) týkající se zajištění osob se zvláštními potřebami a dětí) ⁽⁴⁵⁶⁾.

V rámci práva EU jsou podmínky zajištění osob v řízení o navrácení upraveny v článku 16 [směrnice o navrácení](#) a podmínky pro děti a rodiny v článku 17. Zajištění před vyhoštěním musí zpravidla probíhat ve zvláštních zařízeních a zajištěné osoby

⁽⁴⁵²⁾ ESLP, *Abdolkhani a Karimnia proti Turecku*, č. 30471/08, 22. září 2009.

⁽⁴⁵³⁾ Viz také ESLP, *Z. N. S. proti Turecku*, č. 21896/08, 19. ledna 2010, a ESLP, *Dbouba proti Turecku*, č. 15916/09, 13. července 2010.

⁽⁴⁵⁴⁾ ESLP, *S. D. proti Řecku*, č. 53541/07, 11. června 2009.

⁽⁴⁵⁵⁾ ESLP, *Oravec proti Chorvatsku*, č. 51249/11, 11. července 2017, bod 65.

⁽⁴⁵⁶⁾ Více informací viz ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, č. 13178/03, 12. října 2006 (dítě bez doprovodu); ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010 (obět obchodování s lidmi).

musí být odděleny od běžných vězňů ⁽⁴⁵⁷⁾. Podmínky zajištění žadatelů o azyl jsou upraveny v článku 10 přepracované **směrnice o podmínkách přijímání** a specifická ustanovení pro zranitelné osoby jsou uvedena v článku 11.

Podle EÚLP musí být místo, režim a podmínky zajištění vhodné, jinak může vzniknout problém podle článků 3, 5 nebo 8 EÚLP. ESLP bude zkoumat jednotlivé znaky podmínek a jejich kumulativní účinek. Patří mezi ně mimo jiné situace, kdy je dotyčná osoba zajištěna (letišť, policejní cela, věznice) ⁽⁴⁵⁸⁾; zda mohla být využita jiná zařízení; velikost prostoru zadržení; zda je sdílen s dalšími osobami a pokud ano, s kolika; dostupnost umývací a toalet a přístup k nim; větrání a přístup do vnějších prostor; přístup k vnějšímu světu a skutečnost, zda zadržované osoby trpí nemocemi a mají přístup ke zdravotnickým zařízením. Obzvláštní význam má specifická situace dané osoby, například to, zda se jedná o dítě, zda je zajištěn obětí mučení, zda se jedná o těhotnou ženu, oběť obchodování s lidmi, starší osobu nebo osobu se zdravotním postižením.

ESLP bere při posuzování podmínek zajištění v konkrétním případě v úvahu zprávy Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT). Tyto zprávy poskytují též užitečný návod pro členské státy ohledně toho, jaké podmínky jsou nepřijatelné ⁽⁴⁵⁹⁾.

Příklad: Ve věcech *Dougoz, Peers a S. D. proti Řecku* ⁽⁴⁶⁰⁾ ESLP stanovil důležité zásady týkající se podmínek zajištění a také objasnil, že zajištění žadatelů o azyl byli obzvláště zranitelní vzhledem k jejich zkušenostem při útěku před pronásledováním, což mohlo zvýšit jejich utrpení při zajištění.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽⁴⁶¹⁾ ESLP zjistil porušení článku 3 EÚLP nejen v souvislosti s podmínkami zajištění stěžovatele, ale i v souvislosti s jeho obecnými životními podmínkami (přijetí) v Řecku. Stěžovatelem byl afghánský

⁽⁴⁵⁷⁾ Viz též SDEU, C-473/13 a C-514/13, *Adala Bero proti Regierungspräsidium Kassel a Ettayebi Bouzalmate proti Kriesverwaltung Kleve* [velký senát], 17. července 2014, bod 32, a SDEU, C-474/13, *Thi Ly Pham proti Stadt Schweinfurt, Amt für Meldewesen und Statistik* [velký senát], 17. července 2014, body 16–17.

⁽⁴⁵⁸⁾ ESLP, *Khanh proti Kypru*, č. 43639/12, 4. prosince 2018, bod 46.

⁽⁴⁵⁹⁾ Viz například Rada Evropy, CPT (2019), *Report to the Greek Government on the visit to Greece from 10 to 19 April 2018*.

⁽⁴⁶⁰⁾ ESLP, *Dougoz proti Řecku*, č. 40907/98, 6. března 2001; ESLP, *Peers proti Řecku*, č. 28524/95, 19. dubna 2001; ESLP, *S. D. proti Řecku*, č. 53541/07, 11. června 2009.

⁽⁴⁶¹⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011.

žadatel o azyl. Řecké úřady znaly jeho totožnost a věděly, že je od svého příjezdu do Atén potenciálním žadatelem o azyl. Bez jakéhokoli vysvětlení byl okamžitě zajištěn. Mezinárodní subjekty a nevládní organizace vydaly různé zprávy týkající se systematického zajišťování žadatelů o azyl řeckými úřady. Tvzení stěžovatele, že byl vystaven policejní brutalitě, odpovídala svědectvím shromážděným mezinárodními organizacemi, zejména CPT. Zjištění CPT a UNHCR také potvrdila tvrzení stěžovatele o nehygienických podmínkách a přeplněnosti zajišťovacího zařízení v blízkosti aténské mezinárodního letiště. I když byl stěžovatel zajištěn na poměrně krátkou dobu, podmínky zajištění v zařízení pro zajištění uprchlíků byly nepřijatelné. Podle ESLP stěžovatel musel mít pocit, že byla uplatněna svévole, a pociťovat méněcennost a úzkost a podmínky zajištění bezpochyby měly zásadní dopad na jeho důstojnost, protože představovaly ponižující zacházení. Navíc byl jako žadatel o azyl obzvláště zranitelný z důvodu migrace a traumatizujících zkušeností, jimiž pravděpodobně prošel. ESLP dospěl k závěru, že byl porušen článek 3 EÚLP.

Článek 3 EÚLP vyžaduje, aby státy přijaly zvláštní opatření v případě osob držících hladovku. ESLP rozhodl, že umístění vězně, který je v pokročilé fázi hladovky a může být ve vyšší míře ohrožen ztrátou vědomí, do samovazby je problematické, pokud nebudou přijata vhodná opatření pro dohled nad jeho zdravotním stavem ⁽⁴⁶²⁾.

Příklad: *Věc Ceesay proti Rakousku* ⁽⁴⁶³⁾ se týkala gambijského státního příslušníka, který při zajištění před vyhoštěním zemřel na dehydrataci. Toho rána, kdy zemřel, byl převezen do nemocnice. Jevil se jako fyzicky zdravý muž, který byl agresivní, protože nechtěl být vyšetřen. Byl shledán způsobilým k zadržení a následně byl kvůli svému agresivnímu chování umístěn do samovazby. Jeho zdravotní stav se prudce zhoršil a následně zemřel. Pitva odhalila, že trpěl nedignostikovanou srpkovitou anémií. ESLP shledal, že rakouské ministerstvo vnitra vydalo jasné postupy pro případ hladovky. Lékaři vězně pravidelně navštěvovali, a to i poslední den, a během samovazby jej každých 15–30 minut kontrolovala policie. I když jeho agresivní chování mohlo být známkou již pokročilé dehydratace a následného rozpadu krvinek v důsledku srpkovité anémie, nebyla tato skutečnost v době, kdy k událostem došlo, předvídatelná. ESLP dospěl k závěru, že orgánům nelze vytýkat, že neprovedly vyšetření zajištěné osoby na srpkovitou anémii, a rozhodl, že nedošlo k porušení článku 3 EÚLP.

⁽⁴⁶²⁾ ESLP, *Palushi proti Rakousku*, č. 27900/04, 22. prosince 2009, bod 72.

⁽⁴⁶³⁾ ESLP, *Ceesay proti Rakousku*, č. 72126/14, 16. listopadu 2017.

Mezi relevantní zdroje „měkkého“ práva v této oblasti patří Twenty Guidelines on Forced Return Rady Evropy ⁽⁴⁶⁴⁾ a Evropská vězeňská pravidla ⁽⁴⁶⁵⁾.

7.10. Náhrada za nezákonné zajištění

Osobám, které byly zajištěny protiprávně, může být podle právních předpisů EU i podle EÚLP vyplacena náhrada škody.

Podle práva EU konstatoval ESD ve věci *Francovich* ⁽⁴⁶⁶⁾, že vnitrostátní soudy musí poskytnout opravný prostředek pro účely náhrady škody způsobené porušením ustanovení EU členským státem EU. Zásada nebyla dosud uplatněna na protiprávní jednání způsobená neprovedením směrnice členským státem v souvislosti se zajištěním migrantů.

Čl. 5 odst. 5 **EÚLP** uvádí, že „každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění“. Aby bylo možné odškodnění, musí tedy dojít i k porušení jednoho či více odstavců článku 5 EÚLP ⁽⁴⁶⁷⁾.

⁽⁴⁶⁴⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, *Twenty Guidelines on Forced Return*, přijato dne 4. května 2005.

⁽⁴⁶⁵⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, *Recommendation Rec(2006)2-rev on the European Prison Rules*, přijato dne 11. ledna 2006 a revidováno a změněno dne 1. července 2020.

⁽⁴⁶⁶⁾ ESD, spojené věci C-6/90 a C-9/90, *Francovich a Bonifaci a další proti Italské republice*, 19. listopadu 1991.

⁽⁴⁶⁷⁾ ESLP, *Lobanov proti Rusku*, č. 16159/03, 16. října 2008, bod 54.

Hlavní body

- Podle práva EU i EÚLP musí být zbavení osobní svobody opatřením, které se použije až jako krajní řešení po vyčerpání možnosti použít alternativní opatření, která jsou mírnější (viz [oddíl 7.2](#)).
- Podle EÚLP může představovat zbavení osobní svobody podle článku 5 EÚLP nebo omezení svobody pohybu podle článku 2 protokolu č. 4 k EÚLP i konkrétní situaci dané osoby (viz [oddíl 7.1](#)).
- Podle EÚLP musí být zbavení osobní svobody odůvodněno zvláštním účelem vymezeným v čl. 5 odst. 1 písm. a) až f) a musí být nařízeno v souladu s řízením stanoveným zákonem a nesmí být svévolné (viz [oddíl 7.3](#)).
- Podle práva EU musí být zbavení osobní svobody v souladu se zákonem (viz [oddíl 7.3](#)) a nezbytné a přiměřené (viz [oddíl 7.5](#)).
- Podle práva EU byla maximální délka zajištění před vyhoštěním stanovena na šest měsíců, přičemž tato lhůta může být výjimečně prodloužena až na nejvýše osmáct měsíců. EÚLP neuvádí maximální délku zajištění v souvislosti s přistěhovalectvím, ale v souladu s judikaturou ESLP by vnitrostátní právní předpisy měly stanovit maximální dobu, přičemž zákonnost délky zajištění závisí na konkrétních okolnostech dané věci (viz [oddíl 7.6.4](#)).
- Podle práva EU i EÚLP musí existovat reálný předpoklad pro vyhoštění někoho, kdo je zajištěn pro účely vyhoštění (viz [oddíl 7.6.3](#)), a řízení o vyhoštění musí být provedeno s náležitou péčí (viz [oddíl 7.6.2](#)).
- Zbavení osobní svobody musí být v souladu s procesními zárukami stanovenými v čl. 5 odst. 2 EÚLP ohledně práva být seznámen s důvody zatčení. V rámci práva EU stanoví směrnice o navrácení a směrnice o podmínkách přijímání povinnost nařídit zajištění písemně a uvést věcné i právní důvody.
- Podle práva EU i EÚLP má osoba zbavená osobní svobody právo na účinný opravný prostředek a na rychlý přezkum rozhodnutí o zajištění (viz [oddíl 7.8](#)).
- Podle práva EU i EÚLP musí být zbavení osobní svobody nebo omezení volného pohybu v souladu s dalšími zárukami v oblasti lidských práv, jako jsou podmínky zajištění respektující lidskou důstojnost; nutnost nikdy neohrozit zdraví osob a nutnost věnovat zvláštní pozornost zranitelným osobám (viz [oddíly 7.7 a 7.9](#)).
- Osoba, která byla zajištěna svévolně nebo protiprávně, může podle práva EU i EÚLP požadovat odškodnění (viz [oddíl 7.10](#)).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

8

Nucené návraty a způsob vyhoštění

EU	Pojednávaná témata	RE
Směrnice o navrácení (2008/115/ES) Nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráž, nařízení (EU) 2019/1896 Rozhodnutí Rady o organizaci společných letů za účelem navrácení státních příslušníků třetích zemí, na které se vztahuje individuální rozhodnutí o vyhoštění, z území dvou nebo více členských států (2004/573/ES)	Provádění vyhoštění: bezpečně, důstojně a humánně	Výbor ministrů, Twenty Guidelines on Forced Return, 2005, č. 19
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 48	Důvěrnost	Výbor ministrů, Twenty Guidelines on Forced Return, 2005, č. 12
Listina EU, článek 2 (právo na život) Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 8 odst. 4	Vážná újma způsobená omezujícími opatřeními	EÚLP, článek 2 (právo na život) EÚLP, článek 3 (zákaz mučení a jiných forem špatného zacházení) Výbor ministrů, Twenty Guidelines on Forced Return, 2005, č. 19

EU	Pojednávaná témata	RE
	Vyšetřování	ESLP, <i>Tarariyeva proti Rusku</i> , č. 4353/03, 2006 (lékařská péče ve věznicích) ESLP, <i>Tais proti Francii</i> , č. 39922/03, 2006 (vyšetření zdravotního stavu ve vazbě) ESLP, <i>Ramsahai proti Nizozemsku</i> [velký senát], č. 52391/99, 2007 (účinný systém) ESLP, <i>Armani Da Silva proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 5878/08, 2016 (účinné vyšetřování)

Úvod

Tato kapitola zkoumá způsob, jakým je cizí státní příslušník vyhoštěn z příslušného státu. Právní překážky vyhoštění, jako jsou překážky pro vyhoštění žadatelů o azyl, jsou rozebrány v kapitolách 1, 4 a 5.

Bez ohledu na to, zda jsou osoby vyhošťovány letecky, po zemi nebo po moři, měly by být navraceny bezpečně, důstojně a humánně. Vyskytly se i případy navracených osob, které během navracení zemřely z důvodu udušení nebo které utrpěly vážné zranění. K úmrtím došlo i v zajišťovacích zařízeních předtím, než vůbec mohlo dojít k vyhoštění. Proces vyhoštění může též zvýšit riziko sebepoškozování nebo sebevraždy buď během zajištění před vyhoštěním, nebo během samotného vyhoštění.

V rámci práva EU upravuje nucené navracení [směrnice o navracení](#) (2008/115/ES). Činnosti prováděné agenturou Frontex v oblasti navracení upravuje [nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráž](#) (nařízení (EU) 2019/1896). Koordinované společné návraty leteckou cestou jsou upraveny [rozhodnutím Rady 2004/573/ES](#).

Podle práva EU obsahují rozsáhlé informační systémy EU informace o nelegálních migrantech, které se používají v procesech souvisejících s migrací, včetně usnadnění navracení (viz [oddíl 2.1](#)).

ESLP byl požádán, aby posoudil vlastní způsob vyhoštění, jen zřídka. Existuje však mnoho judikatury, především na základě článků 2, 3 a 8 EÚLP, která se týká použití síly ze strany orgánů obecně, potřeby chránit jednotlivce před újmou a procesních povinností orgánů prošetřit jejich postup v situacích, které údajně způsobily

jednotlivci vážnou újmu. Tyto obecné zásady mohou být též použitelné za určitých okolností, například v souvislosti s nuceným navracením. Tato problematika bude rozebrána podrobněji.

Vedle legislativních ustanovení existují i důležité nástroje „měkkého“ práva týkající se této specifické problematiky. Dokument Rady Evropy „Twenty Guidelines on Forced Return“ poskytuje užitečný návod, a je tudíž zmiňován v několika částech této kapitoly ⁽⁴⁶⁸⁾. Zvláštní oddíl o navracení leteckou cestou obsahují i standardy CPT ⁽⁴⁶⁹⁾.

Navracení často umožňují dohody o zpětném přebírání uzavírané na politické nebo operativní úrovni. V EU mohou být dohody o zpětném přebírání osob uzavírány Uníí nebo jednotlivými členskými státy EU. V letech 2004–2020 bylo uzavřeno osmnáct dohod EU o zpětném přebírání osob ⁽⁴⁷⁰⁾. S pěti zeměmi probíhají jednání ⁽⁴⁷¹⁾.

8.1. Provádění vyhoštění: bezpečně, důstojně a humánně

V rámci práva EU uvádí **směrnice o navracení**, že při nuceném navracení musí být náležitě respektována důstojnost a tělesná integrita dotčené osoby (čl. 8 odst. 4). Kromě toho je dávana přednost dobrovolnému opuštění území (článek 7) a musí být zaveden účinný systém pro sledování nuceného navracení (čl. 8 odst. 6) ⁽⁴⁷²⁾. V příloze **rozhodnutí Rady z roku 2004** poskytují společná pravidla o bezpečnostních ustanoveních pro společné návraty leteckou cestou mimo jiné také návod k otázkám zdraví, školení a chování příslušníků doprovodu a použití donucovacích opatření ⁽⁴⁷³⁾.

⁽⁴⁶⁸⁾ Rada Evropy, Výbor ministrů, *Twenty Guidelines on Forced Return*, přijato dne 4. května 2005.

⁽⁴⁶⁹⁾ Rada Evropy, CPT (2003), *Standardy CPT: letecká deportace cizích státních příslušníků*.

⁽⁴⁷⁰⁾ Jde o tyto země, seřazené v chronologickém pořadí: Hongkong, Macao, Šrí Lanka, Albánie, Rusko, Ukrajina, Severní Makedonie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Srbsko, Moldavsko, Pákistán, Gruzie, Arménie, Ázerbájdžán, Turecko, Kapverdy a Bělorusko. Viz také oddíl *Return & readmission* internetových stránek Evropské komise. EU podepsala právně nezávazná ujednání o zpětném přebírání osob s Afghánistánem, Etiopií, Ghanou, Nigerem a Nigérií.

⁽⁴⁷¹⁾ Alžírsko, Čína, Jordánsko, Nigérie a Tunisko. Viz také Evropská komise (2018), „*Stav Unie 2018: Silnější a účinnější návratová politika EU*“.

⁽⁴⁷²⁾ Více informací o postupech členských států EU viz FRA (2020) „*Forced return monitoring systems – 2020 update*“.

⁽⁴⁷³⁾ *Rozhodnutí Rady 2004/573/ES* ze dne 29. dubna 2004 o organizaci společných letů za účelem navracení státních příslušníků třetích zemí, na které se vztahuje individuální rozhodnutí o vyhoštění, z území dvou nebo více členských států, Úř. věst. 2004 L 261/28. Viz také Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (2018), *Code of Conduct: For return operations and return interventions coordinated or organised by Frontex*, Frontex, Varšava.

Směrnice o navrácení požaduje, aby byl při procesu navrácení zohledněn zdravotní stav dotčené osoby (článek 5). V případě navrácení leteckou cestou musí zpravidla zdravotnický personál potvrdit, že osoba je v pořádku a je způsobilá k cestě. Fyzický a duševní zdravotní stav osoby může být také důvodem případného odkladu vyhoštění (článek 9). Při výkonu vyhoštění musí být náležitě zohledněno právo na rodinný život (článek 5). Vnitrostátní právní předpisy a politiky mohou také řešit konkrétní zdravotní otázky, týkající se například žen v pokročilém stadiu těhotenství.

Podle směrnice o navrácení smí být děti bez doprovodu navraceny pouze členům rodiny, ustanovenému opatrovníkovi nebo do odpovídajícího přijímacího zařízení (článek 10) ⁽⁴⁷⁴⁾.

Podle EÚLP mají státy pozitivně vymezenou povinnost zdržet se špatného zacházení s osobami spadajícími do jejich jurisdikce nebo pod jejich kontrolou, a to bez ohledu na jejich migrační status. Bude provedeno posouzení, zda zranění nebo újma, které osobám v jejich péči a pod jejich kontrolou mohli způsobit veřejní činitelé, jsou dostatečně závažné na to, aby mohl být uplatněn článek 3 EÚLP. Je nutné vzít v úvahu zvláštní zranitelné stránky příslušné osoby, které například vyplývají z jejího věku, těhotenství nebo duševního zdraví ⁽⁴⁷⁵⁾. Nelegální migranti, kteří jsou vyhošťováni, musí mít potvrzení, že jsou „způsobilí k cestě“ ⁽⁴⁷⁶⁾.

Podle dokumentu [Twenty Guidelines on Forced Return](#) Rady Evropy by orgány měly spolupracovat s navracenými osobami s cílem omezit nutnost použití síly a navracené osoby by měly dostat příležitost připravit se na navrácení (pokyn 15). Navracené osoby musí být způsobilí k cestě (pokyn 16).

8.2. Důvěrnost

Je důležité zajistit, aby v zájmu zachování důvěrnosti informací získaných v azylovém řízení byly zemi návratu předány pouze informace potřebné k usnadnění vyhoštění. Tuto důvěrnost by měl zajistit i doprovod osoby navracené ze zajišťovacího zařízení do místa návratu.

⁽⁴⁷⁴⁾ Viz též FRA (2019), *Returning Unaccompanied Children: Fundamental rights considerations*, Úřad pro publikace, Lucemburk, září 2019.

⁽⁴⁷⁵⁾ ESLP, *Shioshvili a další proti Rusku*, č. 19356/07, 20. prosince 2016, body 85–86; ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Recku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011; ESLP, *Darraj proti Francii*, č. 34588/07, 4. listopadu 2010; ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, č. 13178/03, 12. října 2006; ESLP, *Moustahi proti Francii*, č. 9347/14, 25. června 2020, body 68–70.

⁽⁴⁷⁶⁾ ESLP, *Al-Zawatia proti Švédsku* (rozhodnutí), č. 50068/08, 22. června 2010, bod 58.

V rámci práva EU upravuje informace získané během azylových řízení článek 48 [směrnice o azylovém řízení](#) (2013/32/EU). Členské státy EU jsou povinny zachovávat důvěrnost veškerých získaných informací. Článek 30 směrnice stanovuje záruky nesdělení informací údajným pronásledovatelům při shromažďování informací o jednotlivých žadatelích o azyl.

Podle EÚLP může porušení důvěrnosti vyvolat otázky v oblasti působnosti článku 8 EÚLP a v případě, že by její porušení vedlo k riziku špatného zacházení po navrácení, může spadat do působnosti článku 3 EÚLP. ESLP shledal porušení důvěrnosti v procesu vyhoštění v rozporu s článkem 3 EÚLP, neboť sdělení informací o tom, že navrácená osoba je podezřelá z terorismu, by mohlo vést k riziku špatného zacházení ⁽⁴⁷⁷⁾.

Dokument [Twenty Guidelines on Forced Return](#) Rady Evropy se rovněž zabývá dodržováním a omezeními ohledně zpracování osobních údajů a zákazem sdílet informace týkající se žádosti o azyl (pokyn 12).

8.3. Vážná újma způsobená omezujícími opatřeními

Podle vnitrostátního práva mohou být státní zaměstnanci, jako jsou vazební pracovníci nebo pracovníci doprovodu, zmocněni k použití síly při výkonu svých funkcí. Podle práva EU i EÚLP musí být taková síla opodstatněná, nezbytná a přiměřená.

Právo EU i EÚLP stanoví společné normy použitelné v případě úmrtí ve vazbě. Právo na život je zaručeno článkem 2 [Listiny EU](#) i EÚLP. Článek 2 je jedním z nejdůležitějších práv, ze kterého nejsou podle článku 15 EÚLP stanoveny žádné odchylky. EÚLP však stanoví, že použití síly, především smrtící síly, není porušením článku 2, pokud je „zcela nezbytné“ a je „striktně přiměřené“ ⁽⁴⁷⁸⁾.

⁽⁴⁷⁷⁾ ESLP, *X. proti Švédsku*, č. 36417/16, 9. ledna 2018, body 55–61.

⁽⁴⁷⁸⁾ ESLP, *McCann a další proti Spojenému království*, č. 18984/91, 27. září 1995, body 148–149; ESLP, *Yüksel Erdoğan a další proti Turecku*, č. 57049/00, 15. května 2007, bod 86; ESLP, *Ramsahai a další proti Nizozemsku* [velký senát], č. 52391/99, 15. května 2007, bod 286; ESLP, *Giuliani a Gaggio proti Itálii* [velký senát], č. 23458/02, 24. března 2011, body 175–176.

V rámci práva EU stanoví **směrnice o navracení** pravidla pro donucovací opatření. Tato opatření se mají používat až jako krajní možnost, musí být přiměřená a použití síly nesmí překročit únosnou míru. Při jejich provádění musí být náležitě respektována důstojnost a tělesná integrita dotčené osoby (čl. 8 odst. 4).

Podle EÚLP spočívá hlavní povinnost států podle článku 2 EÚLP v souvislosti s použitím síly ze strany státních zaměstnanců v zavedení vhodného právního rámce vymezujícího omezené okolnosti, za nichž mohou donucovací orgány použít sílu. Judikatura související s článkem 2 EÚLP požaduje existenci legislativního, regulačního a správního rámce upravujícího použití síly státními zaměstnanci v zájmu ochrany před svévolí, zneužíváním a ztrátou života, včetně nešťastných událostí, jímž lze předejít. V takovém rámci musí být jasně a náležitě definována personální struktura, komunikační kanály a pokyny pro použití síly ⁽⁴⁷⁹⁾. Pokud státní zaměstnanci použijí větší sílu, než kterou jsou přiměřeně oprávněni použít, a výsledkem je újma, nebo dokonce smrt, může být členský stát pohnán k odpovědnosti. Je třeba účinně vyšetřit, co se stalo, což může vést k trestnímu stíhání ⁽⁴⁸⁰⁾, a příslušné orgány musí nad vyšetřováním uplatňovat přísnou kontrolu ⁽⁴⁸¹⁾.

ESLP rozhodl, že členské státy nemají pouze negativní povinnosti nezpůsobovat osobám újmu, ale i pozitivně vymezené povinnosti chránit je před ztrátou života či vážným zraněním, které jim způsobí třetí osoby nebo které si způsobí samy, stejně jako poskytovat přístup k lékařským službám. Povinnost členského státu chránit zahrnuje i povinnost stanovit právní předpisy a vhodné postupy, včetně trestního řízení, s cílem předcházet trestným činům proti osobě, s průvodními sankcemi pro odrazení od páchání takových činů ⁽⁴⁸²⁾. Otázkou je, zda orgány učinily vše, co od nich lze přiměřeně očekávat pro předejití skutečného a bezprostředního rizika pro život, o němž věděly nebo měly vědět ⁽⁴⁸³⁾.

⁽⁴⁷⁹⁾ ESLP, *Makaratzis proti Řecku* [velký senát], č. 50385/99, 20. prosince 2004, bod 58; ESLP, *Nachova a další proti Bulharsku* [velký senát], č. 43577/98 a 43579/98, 6. července 2005, bod 96; ESLP, *Giuliani a Gaggio proti Itálii* [velký senát], č. 23458/02, 24. března 2011, bod 209.

⁽⁴⁸⁰⁾ ESLP, *McCann a další proti Spojenému království*, č. 18984/91, 27. září 1995, bod 161; ESLP, *Velikova proti Bulharsku*, č. 41488/98, 18. května 2000, bod 80.

⁽⁴⁸¹⁾ ESLP, *Enukidze a Girgvliani proti Gruzii*, č. 25091/07, 26. dubna 2011, bod 277; ESLP, *Armani Da Silva proti Spojenému království* [velký senát], č. 5878/08, 30. března 2016, bod 229.

⁽⁴⁸²⁾ ESLP, *Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, 28. října 1998; ESLP, *Mastromatteo proti Itálii* [velký senát], č. 37703/97, 24. října 2002, body 72–73; ESLP, *Finogenov a další proti Rusku*, č. 18299/03 a 27311/03, 20. prosince 2011, bod 209.

⁽⁴⁸³⁾ ESLP, *Branko Tomašić a další proti Chorvatsku*, č. 46598/06, 15. ledna 2009, bod 51.

Při posuzování zákonnosti použití síly zkoumal ESLP několik faktorů, včetně povahy sledovaného cíle a fyzického a životního nebezpečí dané situace. ESLP zkoumá okolnosti konkrétního použití síly, včetně toho, zda bylo záměrné či neúmyslné a zda byla operace náležitě naplánována a pod patřičnou kontrolou.

Příklad: Ve věci *Kaya proti Turecku* ⁽⁴⁸⁴⁾ ESLP zopakoval, že daný stát musí posoudit použitou sílu a míru rizika, které mohou skončit ztrátou života.

Použití omezení může vyvolat problémy nejen podle článku 2, pod nějž spadají situace ztráty života, nebo situace, kdy téměř dojde k úmrtí, jako je pokus o sebevraždu, který způsobí trvalou újmu, ale i podle článků 3 a 8 ESLP v situacích, kdy je osobě způsobena újma nebo zranění v důsledku použití omezení, kdy se však nejedná o zabití.

ESLP rozhodl, že k porušení článku 3 EÚLP dochází v případě, že dojde k poškození mozku dané osoby v důsledku použití nepřiměřené síly při zatčení ⁽⁴⁸⁵⁾, že zajištěnou osobu během zajištění na policejní služebně ⁽⁴⁸⁶⁾ uhodí do obličeje státní zaměstnanci nebo že orgány účinně neprošetřily stížnost stěžovatele týkající se údajného špatného zacházení při vyhoštění ⁽⁴⁸⁷⁾.

ESLP vyjádřil obavy z incidentů, při nichž se policisté nebo jiní pracovníci podílejí na „zásazích“ proti osobám v souvislosti s článkem 8 EÚLP. Jednotlivci musí být chráněni před rizikem nepatřičného policejního vniknutí do svých domovů ⁽⁴⁸⁸⁾. Měly by být zavedeny záruky s cílem zabránit jakémukoli možnému zneužití a chránit lidskou důstojnost. To by mohlo zahrnovat požadavek, aby stát provedl účinné vyšetřování, je-li to jediný právní prostředek k prozkoumání obvinění z nezákonné prohlídky nemovitosti ⁽⁴⁸⁹⁾.

⁽⁴⁸⁴⁾ ESLP, *Kaya proti Turecku*, č. 22729/93, 19. února 1998.

⁽⁴⁸⁵⁾ ESLP, *İlhan proti Turecku* [velký senát], č. 22277/93, 27. června 2000, body 77–87.

⁽⁴⁸⁶⁾ ESLP, *Bouyid proti Belgii* [velký senát], č. 23380/09, 28. září 2015.

⁽⁴⁸⁷⁾ ESLP, *Thuo proti Kypru*, č. 3869/07, 4. dubna 2017.

⁽⁴⁸⁸⁾ ESLP, *Kučera proti Slovensku*, č. 48666/99, 17. července 2007, bod 119 a body 122–124; ESLP, *Rachwalski a Ferenc proti Polsku*, č. 47709/99, 28. července 2009, body 58–63.

⁽⁴⁸⁹⁾ ESLP, *Vasylychuk proti Ukrajině*, č. 24402/07, 13. června 2013, bod 84.

Úmrtí nebo zranění mohou být způsobeny donucovacími technikami nebo tím, že členský stát nepředěšel ztrátě na životě, včetně úmrtí v důsledku sebepoškození nebo z lékařských důvodů ⁽⁴⁹⁰⁾. V tomto ohledu dokument [Twenty Guidelines on Forced Return](#) Rady Evropy zakazuje omezující opatření, která pravděpodobně omezí zčásti nebo zcela průchodnost dýchacích cest nebo nutí navracenou osobu zaujmout polohu, v níž hrozí udušení (pokyn č. 19).

8.4. Vyšetřování

Podle EÚLP lze v souvislosti s nuceným navracením použít za určitých okolností obecné zásady uvedené v první řadě v člancích 2, 3 a 8 EÚLP. Když osoba přijde o život nebo utrpí vážné zranění ze zavinění členského státu, nebo když k tomu dojde za okolností, v nichž může být činěn odpovědným členský stát, například v době, kdy je osoba ve vazbě, musí proběhnout určitá forma účinného a oficiálního vyšetřování. Při následném vyšetřování musí příslušné orgány provádět obzvláště přísnou kontrolu ⁽⁴⁹¹⁾. Členský stát může zůstat odpovědným, i když část své práce při vyhoštění zadá soukromým společnostem. Musí být splněna minimální míra účinnosti, která závisí na okolnostech dané věci ⁽⁴⁹²⁾. Aby bylo zajištěno respektování právního státu a byla zachována důvěra veřejnosti, musí se uplatňovat účinná odpovědnost a transparentnost ⁽⁴⁹³⁾.

Pokud je osoba nalezena mrtvá nebo zraněná a je nebo byla ve vazbě nebo pod kontrolou členského státu, musí členský stát předložit uspokojivou a přesvědčivou zprávu o příslušných událostech. Například bylo zjištěno porušení článku 2 tam, kde vláda uváděla přirozenou smrt bez jakéhokoli jiného uspokojivého vysvětlení úmrtí nebo s nedostatky v pitevní zprávě ⁽⁴⁹⁴⁾. Podobně byly shledány příklady porušení článku 2 i v případech špatné lékařské péče ve vězeňské nemocnici ⁽⁴⁹⁵⁾ a nedostatky v kontrole zdravotního stavu stěžovatele ve vazbě ⁽⁴⁹⁶⁾.

⁽⁴⁹⁰⁾ Viz například věc týkající se Spojeného království *FGP proti Serco Plc a Anor* [2012] EWHC 1804 (Admin), 5. července 2012.

⁽⁴⁹¹⁾ ESLP, *Armani Da Silva proti Spojenému království* [velký senát], č. 5878/08, 30. března 2016.

⁽⁴⁹²⁾ ESLP, *McCann a další proti Spojenému království*, č. 18984/91, 27. září 1995, bod 161; ESLP, *Velikova proti Bulharsku*, č. 41488/98, 18. května 2000, bod 80.

⁽⁴⁹³⁾ ESLP, *Ramsahai a další proti Nizozemsku* [velký senát], č. 52391/99, 15. května 2007, bod 325.

⁽⁴⁹⁴⁾ ESLP, *Tanli proti Turecku*, č. 26129/95, 10. dubna 2001, body 143–147.

⁽⁴⁹⁵⁾ ESLP, *Tariyeva proti Rusku*, č. 4353/03, 14. prosince 2006, bod 88.

⁽⁴⁹⁶⁾ ESLP, *Tais proti Francii*, č. 39922/03, 1. června 2006.

Pokud jde o vyšetřování stížností podle článku 2, jsou základními kritérii to, že by mělo být nezávislé; přiměřené a účinné; prováděné neprodleně a s přiměřenou rychlostí; měla by do něho být zapojena rodina oběti a mělo by umožňovat kontrolu ze strany veřejnosti ⁽⁴⁹⁷⁾. Veřejnosti by měly být rovněž zpřístupněny výsledky vyšetřování. Povinností orgánů je zahájit vyšetřování z vlastního podnětu a bez čekání na podání stížnosti. Vyšetřování by měl provádět pracovník nebo subjekt, který je nezávislý na osobách nebo subjektech zapojených do dané události. To znamená nejen chybějící hierarchické nebo institucionální vazby, ale také nezávislost v praxi ⁽⁴⁹⁸⁾.

Hlavní body

- Vyhoštění se musí provádět bezpečně a humánně a musí chránit důstojnost osoby (viz [oddíl 8.1](#)).
- Osoby by měly být způsobilé k cestě z hlediska fyzického a duševního zdraví (viz [oddíl 8.1](#)).
- Zvláštní péče by měla být věnována zranitelným osobám, včetně dětí, jakož i osobám, u nichž hrozí sebevražda nebo sebepoškozování (viz [oddíl 8.1](#)).
- Podle práva EU musí členské státy zavést účinný systém pro sledování nuceného navracení (viz [oddíl 8.1](#)).
- Podle směrnice o navracení smí být děti bez doprovodu navraceny pouze členům rodiny, ustanovenému opatrovníkovi nebo do odpovídajícího přijímacího zařízení (viz [oddíl 8.1](#)).
- Měla by být zajištěna důvěrnost informací získaných v azylovém řízení (viz [oddíl 8.2](#)).
- Podle práva EU i EÚLP musí být jakékoli použití donucovacích prostředků opodstatněné, nezbytné a přiměřené (viz [oddíl 8.3](#)).
- Podle EÚLP jsou orgány povinny vyšetřit důvěryhodná tvrzení o nadměrném použití síly během vyhošťování (viz [oddíl 8.4](#)).

⁽⁴⁹⁷⁾ ESLP, *Armani Da Silva proti Spojenému království* [velký senát], č. 5878/08, 30. března 2016, body 232–237.

⁽⁴⁹⁸⁾ ESLP, *Finucane proti Spojenému království*, č. 29178/95, 1. července 2003, bod 68.

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

9

Hospodářská a sociální práva

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Listina EU, článek 12 (svoboda shromažďování a sdružování), čl. 15 odst. 1 (právo svobodné volby povolání a právo pracovat), článek 16 (svoboda podnikání), článek 28 (právo na kolektivní vyjednávání a akce), článek 29 (právo na přístup ke službám zaměstnanosti), článek 30 (ochrana v případě neoprávněného propuštění), článek 31 (slušné a spravedlivé pracovní podmínky) a článek 32 (zákaz dětské práce a ochrana mladých lidí při práci)</p> <p>Přístup na trh práce je upraven sekundárním právem EU pro každou jednotlivou kategorii.</p>	<p>Hospodářská práva</p>	<p>EÚLP, článek 4 (zákaz otroctví a nucené práce)</p> <p>EÚLP, článek 11 (svoboda shromažďování a sdružování)</p> <p>ESC, čl. 1 odst. 2 (zákaz diskriminace a nucené nebo povinné práce)</p> <p>ESC, článek 5 (svoboda sdružování)</p> <p>ESC, článek 6 (kolektivní vyjednávání a kolektivní akce)</p> <p>ESLP, <i>Bigaeva proti Řecku</i>, č. 26713/05, 2009 (cizinec mohl dokončit odborné školení, ale nebylo mu umožněno složit příslušnou zkoušku)</p> <p>ECSR, <i>LO/TCO proti Švédsku</i>, stížnost č. 85/2012, 2013 (omezení rovného zacházení s vyslanými pracovníky, pokud jde o zaměstnanost a práva odborů)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Listina EU, článek 14 (právo na vzdělání pro každého)</p> <p>Směrnice o navrácení (2008/115/ES), čl. 14 odst. 1 (nelegální migranti)</p> <p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 14 (žadatelé o azyl)</p>	<p>Vzdělání</p>	<p>EÚLP, článek 2 protokolu č. 1 (právo na vzdělání)</p> <p>ESC, článek 17 (právo dětí na sociální, právní a hospodářskou ochranu), článek 18 (právo na výdělečnou činnost) a článek 19 (právo migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc)</p> <p>ESLP, <i>Ponomaryovi proti Bulharsku</i>, č. 5335/05, 2011 (nelegální migranti, jimž jsou účtovány vyšší poplatky za středoškolské vzdělávání)</p> <p>Evropská komise pro lidská práva, <i>Karus proti Itálii</i>, (rozhodnutí), č. 29043/95, 1998 (cizinci, jimž jsou účtovány vyšší poplatky za terciární vzdělávání)</p>
<p>Listina EU, čl. 34 odst. 3 (sociální zabezpečení a sociální pomoc)</p> <p>Pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP, dlouhodobě pobývajících rezidenty, žadatele o azyl, uprchlíky, osoby, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany, a oběti obchodování s lidmi jsou pravidla pro bydlení obsažena v sekundárním právu EU.</p>	<p>Bydlení</p>	<p>ESLP, <i>Gillow proti Spojenému království</i>, č. 9063/80, 1986 (právo na respektování domova)</p> <p>ESLP, <i>M. S. S. proti Belgii</i> [velký senát], č. 30696/09, 2011 (neposkytnutí bydlení může představovat porušení článku 3 EÚLP)</p> <p>ESC, článek 31 (právo na bydlení)</p> <p>ECSR, <i>FEANTSA proti Nizozemsku</i>, stížnost č. 86/2012, 2014 (právo na nouzové ubytování)</p> <p>ECSR, <i>DCI proti Nizozemsku</i>, stížnost č. 47/2008, 2009 (bydlení pro děti v neregulárním postavení)</p>
<p>Listina EU, článek 35 (ochrana zdraví)</p> <p>Zdravotní péče je upravena sekundárním právem EU pro každou jednotlivou kategorii.</p>	<p>Zdravotní péče</p>	<p>ESC, článek 11 (právo na zdraví)</p> <p>ESC, článek 13 (právo na sociální a lékařskou pomoc)</p> <p>ECSR, <i>FIDH proti Francii</i>, stížnost č. 14/2003, 2004</p> <p>ECSR, <i>EUROCEF proti Francii</i>, stížnost č. 114/2015, 2018 (ubytování dětí bez doprovodu a péče o ně)</p>

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP:</p> <p>Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES), články 24 a 14</p> <p>Narižení (ES) č. 883/2004 o koordinaci sociálního zabezpečení ve znění narižení (EU) č. 465/2012</p> <p>Pro státní příslušníky třetích zemí pohybující se v rámci EU:</p> <p>Narižení (ES) č. 859/2003 a narižení (EU) č. 1231/2010</p> <p>Jiné kategorie:</p> <p>Sekundární právo EU obsahuje specifická oprávnění pro žadatele o azyl, uprchlíky, osoby s udělenou doplňkovou ochranou, oběti obchodování s lidmi a dlouhodobě pobývací rezidenty.</p> <p>SDEU, spojené věci C-443/14 a C-444/14, <i>Alo a Osso</i> [velký senát], 2016 (povinnosti bydliště uložené osobě, které byl přiznán status doplňkové ochrany)</p> <p>SDEU, C-713/17, <i>Ayubi</i>, 2018 (uprchlík, který má povolení k dočasnému pobytu)</p>	<p>Sociální zabezpečení a pomoc</p>	<p>ESLP, <i>Gaygusuz proti Rakousku</i>, č. 17371/90, 1996 (diskriminace cizinců, pokud jde o dávky v nezaměstnanosti)</p> <p>ESLP, <i>Koua Poirrez proti Francii</i>, č. 40892/98, 2003 (diskriminace cizinců, pokud jde o sociální dávky v případě zdravotního postižení)</p> <p>ESLP, <i>Dhahbi proti Itálii</i>, č. 17120/09, 2014 (diskriminace cizinců, pokud jde o rodinné dávky)</p> <p>ESLP, <i>Andrejeva proti Lotyšsku</i> [velký senát], č. 55707/00, 2009 (diskriminace cizinců, pokud jde o důchody)</p> <p>ESC, článek 12 (právo na sociální zabezpečení), článek 13 (právo na sociální a lékařskou pomoc), článek 14 (právo využívat služby sociální péče), článek 15 (práva osob se zdravotním postižením), článek 17 (právo dětí na sociální, právní a hospodářskou ochranu), článek 23 (právo starších osob na sociální ochranu) a článek 30 (ochrana před chudobou a sociálním vyloučením)</p> <p>ECSR, <i>EUROCEF proti Francii</i>, stížnost č. 114/2015, 2018 (ubytování dětí bez doprovodu a péče o ně)</p>

Úvod

Pro většinu migrantů může být získání přístupu k zaměstnání, vzdělání, bydlení, zdravotní péči, sociálnímu zabezpečení, sociální pomoci a jiným sociálním výhodám náročným úkolem. Pro přístup ke kompletní nabídce sociálních práv je zpravidla nezbytné uznané právo setrvat na území státu.

Při uplatňování svého svrchovaného práva povolit nebo odepřít přístup na své území smí stát obecně rozlišovat na základě státní příslušnosti. V zásadě není nezákonné uzavírat dohody nebo přijímat vnitrostátní právní předpisy, jimiž státním

příslušníkům některých států přiznávají privilegované právo vstupu nebo pobytu na svém území. Státy mohou zpravidla spojovat takový vstup nebo pobyt s různými podmínkami, například mohou stanovit, že určité osoby nebudou mít přístup k zaměstnání nebo nebudou moci čerpat veřejné finance. Státy však musí mít na paměti, že mezinárodní a evropské nástroje v oblasti lidských práv zakazují v příslušných oblastech, které upravují, diskriminaci, a to i na základě státní příslušnosti ⁽⁴⁹⁹⁾.

Čím konkrétnější situace spadá do svrchovaného práva státu přijímat nebo odmítat cizince, tím větší právo uvážení má stát při ukládání různých podmínek ⁽⁵⁰⁰⁾. Odlišné zacházení se stává méně přijatelným, čím podobnější je přistěhovalecká situace cizince situaci vlastních občanů státu ⁽⁵⁰¹⁾. Pokud jde o klíčová základní práva, jako je právo na život nebo zákaz ponižujícího zacházení, představuje odlišné zacházení zakázanou diskriminaci ⁽⁵⁰²⁾. Tyto zásady mají zvláštní význam při posuzování přístupu k sociálním právům.

Tato kapitola obsahuje stručný přehled norem EU a Rady Evropy v oblasti přístupu k hospodářským a sociálním právům, konkrétně k právu na práci, vzdělání, bydlení, zdravotní péči a sociální ochranu.

9.1. Hlavní právní zdroje

V rámci práva EU mají na situaci státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, kteří uplatnili své právo na volný pohyb v Evropě, významný dopad ustanovení EU o volném pohybu. **Směrnice o volném pohybu** (2004/38/ES) upravuje situaci jejich rodinných příslušníků jakékoli státní příslušnosti. Čl. 2 odst. 2 směrnice definuje, na které rodinné příslušníky se směrnice vztahuje (viz také [oddíl 6.2](#)). Směrnice se vztahuje i na státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů Islandu, Lichtenštejnska a Norska ⁽⁵⁰³⁾. Podobný status mají

⁽⁴⁹⁹⁾ Listina EU, článek 21; EÚLP, článek 14 a protokol č. 12, článek 1; ESC, část V, článek E.

⁽⁵⁰⁰⁾ ESLP, *Bah proti Spojenému království*, č. 56328/07, 27. září 2011.

⁽⁵⁰¹⁾ ESLP, *Gaygusuz proti Rakousku*, č. 17371/90, 16. září 1996.

⁽⁵⁰²⁾ ECSR, *Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku*, stížnost č. 47/2008, rozhodnutí ve věci samé, 20. října 2009.

⁽⁵⁰³⁾ Dohoda o Evropském hospodářském prostoru, 2. května 1992, část III, Volný pohyb osob, služeb a kapitálu, Úř. věst. 1994 L 1/3.

i rodinní příslušníci švýcarských občanů⁽⁵⁰⁴⁾. Rodinní příslušníci, na něž se vztahují tato různá ustanovení, nemají pouze nárok na přístup na trh práce, ale mají i přístup k sociálním dávkám.

Podle práva EU mají turečtí státní příslušníci, třebaže nejsou státními příslušníky zemí EHP, a jejich rodinní příslušníci v členských státech EU privilegované postavení. To vychází z [Ankarské dohody](#) z roku 1963 a jejího [dodatkového protokolu](#) z roku 1970, který předpokládal, že se Turecko stane členem EU do roku 1985.

Míra přístupu jiných kategorií státních příslušníků třetích zemí, např. žadatelů o azyl, uprchlíků nebo dlouhodobě pobývajících rezidentů, na trh práce je upravena konkrétními směrnici. V prosinci 2011 přijala EU [směrnici o jednotném povolení](#) (2011/98/EU), která zavádí jednotný postup vyřizování žádostí o povolení k pobytu a práci na území členského státu EU pro státní příslušníky třetích zemí, jakož i společný soubor práv pro oprávněně pobývajících pracovníky, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí.

Příklad: *Věc Martinez Silva*⁽⁵⁰⁵⁾ se týkala odepření rodinné dávky státnímu příslušníkovi třetí země z toho důvodu, že italské právo neumožňuje přiznat tuto dávku státním příslušníkům třetích zemí, kteří jsou držiteli jednotného pracovního povolení. SDEU rozhodl, že držitel jednotného povolení nemůže být vyloučen z pobírání rodinné dávky, a to na základě ustanovení o rovném zacházení obsaženého ve směrnici o jednotném povolení.

Kromě toho [směrnice o rasové rovnosti](#) (2000/43/ES) zakazuje diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu v souvislosti se zaměstnáním a při přístupu ke zboží a službám i k systému sociálního zabezpečení⁽⁵⁰⁶⁾. Vztahuje se i na státní příslušníky třetích zemí. Podle čl. 3 odst. 2 směrnice se však „netýká rozdílů v zacházení na základě státní příslušnosti a [...] rozdílů v jakémkoli zacházení souvisejícím s právním postavením dotčených státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti“.

⁽⁵⁰⁴⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, 21. června 1999, Úř. věst. 2002 L 114/6, článek 7.

⁽⁵⁰⁵⁾ SDEU, C-449/16, *Kerly del Rosario Martinez Silva proti Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) a Comune di Genova*, 21. června 2017.

⁽⁵⁰⁶⁾ Směrnice 2000/43/ES, Úř. věst. 2000 L 180/22.

Charta Společenství základních sociálních práv pracovníků byla přijata dne 9. prosince 1989 prohlášením všech členských států. Stanovila hlavní zásady, které tvoří základ evropského modelu pracovního práva, a v následujícím desetiletí utvářela evropský sociální model. Základní sociální práva uvedená v Chartě Společenství jsou dále rozvíjena a rozšířena v Listině základních práv EU. Uplatňování Listiny se omezuje na ty záležitosti, které spadají do oblasti působnosti právních předpisů EU a její ustanovení nemohou rozšiřovat oblast působnosti práva EU. Podle Listiny EU je velmi málo sociálních práv zaručeno všem osobám, jako je tomu u práva na vzdělání v čl. 14 odst. 1 a 2, jelikož většina práv je omezena na občany a/nebo na ty, kteří mají oprávněný pobyt.

V rámci práva Rady Evropy zaručuje EÚLP hlavně občanská a politická práva, a nabízí tak pouze omezená vodítka ohledně hospodářských a sociálních práv.

ESC (přijata v roce 1961 a přepracovaná v roce 1996) však doplňuje EÚLP a je klíčovou referencí pro evropské právo v oblasti lidských práv v souvislosti s hospodářskými a sociálními právy. Stanoví základní práva a svobody a zavádí mechanismus dohledu opírající se o postup podávání zpráv a postup hromadných stížností, zaručující dodržování práv podle ESC smluvními státy. ESC zakotvuje soubor práv, která zahrnují bydlení, zdraví, vzdělání, zaměstnání, sociální ochranu, volný pohyb osob a zákaz diskriminace.

Ačkoli se ochrana migrantů podle ESC neopírá o zásadu reciprocity, její ustanovení se v zásadě vztahují pouze na státní příslušníky států, jež ESC ratifikovaly, kteří jsou migranty v jiných členských státech, které ESC také ratifikovaly. Podle dodatku ESC se články 1–17 a 20–31 ESC, ačkoli se na ně výslovně neodkazuje, vztahují na cizince, pokud jsou státními příslušníky státu, který je smluvní stranou ESC, a oprávněně pobývají nebo pracují na území jiného státu, který je smluvní stranou ESC. Tyto články musí být vykládány s ohledem na články 18 a 19 o migrujících pracovnících a jejich rodinách. Článek 18 zajišťuje právo na výdělečnou činnost na území státu, který je smluvní stranou, a článek 19 zajišťuje právo migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc.

Oblast působnosti ESC je tak do určité míry omezena, ECSR však vypracoval rozsáhlou judikaturu. Jestliže jsou ohrožena některá základní práva, rozšiřuje judikatura ECSR osobní působnost ESC na každou osobu na daném území, a to včetně nelegálních migrantů⁽⁵⁰⁷⁾.

ESC má důležitý doplňkový vztah k EÚLP, což dává judikatuře ECSR značnou váhu. I když ESC ne všechny členské státy EU a členské státy Rady Evropy ratifikovaly nebo přijaly všechna její ustanovení, není podle ESLP ratifikace nezbytná pro to, aby mohl poskytnout výklad některých otázek, které vyvstaly v rámci EÚLP a jsou upraveny též ESC⁽⁵⁰⁸⁾.

9.2. Hospodářská práva

Tento oddíl pojednává o hospodářských právech, včetně přístupu na trh práce a práva na rovné zacházení v práci. Přístup na trh práce obvykle závisí na právním postavení osoby. Od chvíle, kdy osoba pracuje, ať už legálně, nebo nelegálně, však musí být dodržována základní pracovní práva. Podobně bez ohledu na právní status mají pracovníci nárok na jakoukoli platbu za práci, kterou vykonali.

Podle EÚLP nejsou hospodářská a sociální práva výslovně zaručena, s výjimkou zákazu otroctví a nucené práce (článek 4) a práva na zakládání odborových organizací (článek 11).

Mezi věcmi projednávanými v souvisejících oblastech ESLP posuzoval situaci cizince, kterému bylo povoleno zahájit odbornou přípravu na určitou profesi, avšak poté mu bylo odepřeno právo ji vykonávat.

⁽⁵⁰⁷⁾ ECSR, *Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) proti Francii*, stížnost č. 14/2003, rozhodnutí ve věci samé, 8. září 2004; ECSR, *Konference evropských církví (CEC) proti Nizozemsku*, stížnost č. 90/2013, rozhodnutí ve věci samé, 1. července 2014 a ECSR, *Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA) proti Nizozemsku*, stížnost č. 86/2012, rozhodnutí ve věci samé, 2. července 2014. Kromě toho vydal ESCR v roce 2015 prohlášení o výkladu práv uprchlíků v rámci ESC.

⁽⁵⁰⁸⁾ ESLP, *Demir a Baykara proti Turecku* [velký senát], č. 34503/97, 12. listopadu 2008, body 85–86. Jako další příklady příslušných mezinárodních nástrojů použitelných v této oblasti lze uvést Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvu OSN o právech migrujících pracovníků a Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 143.

Příklad: Ve věci *Bigaeva proti Řecku* ⁽⁵⁰⁹⁾ směla ruská občanka zahájit osmnáctiměsíční stáž s cílem stát se členkou řecké advokátní komory. Po dokončení rada advokátní komory odmítla připustit ji k advokátním zkouškám z toho důvodu, že není řeckou státní příslušnicí. ESLP vzal v potaz, že rada advokátní komory povolila stěžovatelce zahájit stáž, ačkoli bylo jasné, že po dokončení nebude oprávněna složit advokátní zkoušky. ESLP rozhodl, že jednání úřadů vykazovalo nedůslednost a nedostatek respektu vůči stěžovateli jak v osobní, tak profesní rovině, a představovalo nezákonný zásah do jejího soukromého života ve smyslu článku 8 EÚLP. ESLP však nezjistil, že by vyloučení cizinců z výkonu právní profese bylo samo o sobě diskriminující.

Podle ESC zaručuje článek 1 právo na práci a zakazuje diskriminaci v zaměstnání a nucenou práci. To znamená, že jedinými pracovními místy, která cizinci nesmějí vykonávat, jsou pracovní místa, která jsou ze své podstaty spojena s ochranou veřejného zájmu nebo národní bezpečnosti a zahrnují výkon veřejné moci (na vysoké úrovni) ⁽⁵¹⁰⁾.

Článek 18 ESC stanoví právo na výdělečnou činnost na území jiných států, které jsou smluvními stranami ESC. Toto ustanovení neupravuje vstup na území pro pracovní účely a v určitém ohledu představuje spíše pobídku než povinnost. Požaduje však, aby míry zamítnutých pracovních povolení nebyly příliš vysoké ⁽⁵¹¹⁾, aby pracovní povolení a povolení k pobytu bylo možné získat pomocí jednotného postupu vyřizování žádostí a bez nadměrných poplatků ⁽⁵¹²⁾, aby udělené pracovní povolení nebylo příliš restriktivní z geografického a/nebo pracovního hlediska ⁽⁵¹³⁾ a aby ztráta zaměstnání nemusela vést automaticky a okamžitě ke ztrátě povolení k pobytu, ale daná osoba by měla dostat čas na hledání další práce ⁽⁵¹⁴⁾.

Článek 19 ESC obsahuje rozsáhlý seznam ustanovení chránících a podporujících migrující pracovníky na území jiných smluvních států, ale s výhradou, že tam musí pobývat oprávněně (podrobnosti o čl. 19 odst. 8 viz však [kapitola 4](#)).

⁽⁵⁰⁹⁾ ESLP, *Bigaeva proti Řecku*, č. 26713/05, 28. května 2009.

⁽⁵¹⁰⁾ ECSR, závěry 2012, Albánie, čl. 1 odst. 2.

⁽⁵¹¹⁾ ECSR, závěry XVII-2, Španělsko, čl. 18 odst. 1.

⁽⁵¹²⁾ ECSR, závěry XVII-2, Německo, čl. 18 odst. 2.

⁽⁵¹³⁾ ECSR, závěry V, Německo, čl. 18 odst. 3.

⁽⁵¹⁴⁾ ECSR, závěry XVII-2, Finsko, čl. 18 odst. 3.

ESC rovněž zahrnuje pracovní podmínky, např. právo na rozumnou pracovní dobu, právo na placenou dovolenou za kalendářní rok, právo na bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti a právo na spravedlivou odměnu, ale také kolektivní práva⁽⁵¹⁵⁾.

V rámci práva EU je jednou ze svobod zakotvených v **Listině EU** „právo pracovat a vykonávat svobodně zvolené nebo přijaté povolání“ (čl. 15 odst. 1 Listiny). Toto právo je však omezeno vnitrostátním právem, včetně vnitrostátních právních předpisů upravujících právo cizinců na práci. Listina uznává právo na kolektivní vyjednávání a akce (článek 28) a svobodu zakládání odborů (článek 12). Přiznává také každému právo na bezplatný přístup ke službám zaměstnanosti (článek 29). Každý pracovník, včetně státních příslušníků třetích zemí, má právo na ochranu v případě neoprávněného propuštění (článek 30), právo na slušné a spravedlivé pracovní podmínky a právo na odpočinek a na každoroční placenou dovolenou (článek 31). Článek 16 zaručuje svobodu podnikání. Listina také zajišťuje právo na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (článek 31). Zakazuje též dětskou práci (článek 32).

Sekundární právní předpisy EU věnované specifické kategorii osob obvykle upravují přístup na trh práce. Státní příslušníci třetích zemí mají rozdílnou míru přístupu na trh práce v závislosti na kategorii, do které patří. Oddíly 9.2.1–9.2.9 stručně představují situace hlavních kategorií státních příslušníků třetích zemí.

9.2.1. Rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP a Švýcarska

V rámci práva EU mají určení rodinní příslušníci – jakékoli státní příslušnosti – občanů EU, kteří uplatňují práva volného pohybu, a jiných občanů zemí EHP a Švýcarska právo pohybovat se volně po celé Evropě pro účely zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti a mají právo na stejné zacházení jako vlastní státní příslušníci členského státu EU (článek 24 **směrnice o volném pohybu** pro občany EU).

Rodinní příslušníci švýcarských státních příslušníků nemají v tomto ohledu právo na zcela rovné zacházení⁽⁵¹⁶⁾.

⁽⁵¹⁵⁾ ECSR, *Nadace Marangopoulos pro lidská práva (MFHR) proti Řecku*, stížnost č. 30/2005, rozhodnutí ve věci samé, 6. prosince 2006, která se týká horníků.

⁽⁵¹⁶⁾ SDEU, C-70/09, *Alexander Hengartner a Rudolf Gasser proti Landesregierung Vorarlberg*, 15. července 2010, body 39–43.

V souvislosti s volným pohybem občanů EU a jejich rodinných příslušníků jakékoli státní příslušnosti čl. 45 odst. 4 SFEU umožňuje, aby členské státy EU vyhradily zaměstnání ve veřejné správě pro své vlastní státní příslušníky. SDEU to vložil restriktivně a nepovolil členským státům EU vyhradit přístup k některým pozicím pouze pro státní příslušníky, např. pro začínající učitele⁽⁵¹⁷⁾ nebo lektory cizích jazyků na vysokých školách⁽⁵¹⁸⁾.

Pro usnadnění skutečného volného pohybu pracovníků EU též přijala komplexní právní předpisy týkající se vzájemného uznávání kvalifikací jak obecně, tak pro jednotlivá odvětví, které se týkají rodinných příslušníků, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, i státních příslušníků zemí EHP. Směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací byla naposledy konsolidována v květnu 2013 (všimněte si také změn). Jedná se o komplexní ustanovení týkající se osob, které získaly úplnou kvalifikaci nebo její část mimo EU, i když tato kvalifikace byla již uznána v jednom členském státě EU. SDEU vydal v této oblasti značný počet rozsudků⁽⁵¹⁹⁾.

9.2.2. Vyslání pracovníci

V rámci práva EU se státních příslušníků třetích zemí, kteří nepoživají práva volného pohybu, ale pracují legálně pro zaměstnavatele v jednom členském státě EU a byli dočasně vysláni zaměstnavatelem do jiného členského státu, aby tam jeho jménem vykonávali práci, týká směrnice o vysílání pracovníků (96/71/ES) ve znění směrnice (EU) 2018/957. Účelem směrnice je zaručit ochranu práv a pracovní podmínky vyslaných pracovníků v celé Evropské unii s cílem předcházet sociálnímu dumpingu. Přesněji řečeno, směrnice usiluje o sladění svobody poskytovat přeshraniční služby podle článku 56 SFEU s patřičnou ochranou práv pracovníků, kteří jsou za tímto účelem dočasně vysláni do zahraničí⁽⁵²⁰⁾. Jak zdůraznil ESD, nemůže to však vést k situaci, kdy je zaměstnavatel podle směrnice povinen dodržovat příslušné pracovní právo vysílajícího státu i hostitelské země, protože standard ochrany poskytovaný v obou členských státech EU lze pokládat za rovnocenný⁽⁵²¹⁾.

⁽⁵¹⁷⁾ ESD, C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum proti Land Baden-Württemberg*, 3. července 1986, body 26–27.

⁽⁵¹⁸⁾ ESD, spojené věci C-259/91, C-331/91 a C-332/91, *Pilar Allué a Carmel Mary Coonan a další proti Università degli studi di Venezia a Università degli studi di Parma*, 2. srpna 1993, body 15–21.

⁽⁵¹⁹⁾ Přehled judikatury týkající se směrnice 2005/36/ES naleznete v záložce „Informace o dokumentu“ k této směrnici na portálu EUR-lex.

⁽⁵²⁰⁾ ESD, C-346/06, *Dirk Ruffert proti Land Niedersachsen*, 3. dubna 2008.

⁽⁵²¹⁾ ESD, C-341/05, *Laval un Partneri Ltd proti Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1 Byggettan a Svenska Elektrikerförbundet* [velký senát], 18. prosince 2007.

Do této míry směrnice stanovuje minimální normy, které musí platit pro zaměstnance vyslané z jednoho členského státu EU za prací do druhého členského státu EU. Konkrétně podle článku 3 směrnice se podmínky zavedené právními předpisy hostitelské země nebo všeobecně použitelnými kolektivními smlouvami vztahují na vyslané pracovníky, zejména v souvislosti s maximální délkou pracovní doby a minimální dobou odpočinku, přestávkami, dovolenou za kalendářní rok a mzdami.

V rámci ESC ECSR rozhodl, že švédské právo obsahuje omezení kolektivního vyjednávání a akce ve vztahu k vyslaným pracovníkům, což je v rozporu s čl. 6 odst. 2 a 4 ⁽⁵²²⁾.

9.2.3. Držitelé modré karty, výzkumní pracovníci a studenti

V rámci práva EU mají státní příslušníci třetích zemí, kteří mají modrou kartu, po dvou letech legálního pracovního poměru nárok na rovnocenné zacházení jako se státními příslušníky hostitelského členského státu, pokud jde o přístup k jakémukoli vysoce kvalifikovanému zaměstnání v hostitelském členském státě EU. Po osmnácti měsících oprávněného pobytu v jednom členském státě EU se držitel modré karty EU může přestěhovat do jiného členského státu EU za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci, pokud členský stát EU omezuje počet přijatých cizích státních příslušníků, a to za předpokladu, že tento držitel splňuje stejné podmínky pro první přijetí v některém členském státě EU.

Podle čl. 15 odst. 6 [směrnice o modré kartě](#) (2009/50/ES) získávají rodinní příslušníci držitelů modré karty EU bez ohledu na svou státní příslušnost automatické všeobecné právo na přístup na trh práce. Na rozdíl od [směrnice o sloučení rodiny](#) (2003/86/ES) [směrnice o modré kartě](#) neuplatňuje lhůtu pro získání tohoto práva.

[Směrnice o studentech a výzkumných pracovnících](#) (směrnice (EU) 2016/801) upravuje přijímání státních příslušníků třetích zemí do EU za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích

⁽⁵²²⁾ ECSR, *Švédská konfederace odborových svazů (LO) a Švédská konfederace profesionálních zaměstnanců (TCO) proti Švédsku*, stížnost č. 85/2012, rozhodnutí ve věci samé, 3. července 2013. Viz také ESCR, závěry 2018, Švédsko, čl. 6 odst. 4.

projektů a činnosti au-pair. Po dokončení výzkumu nebo studia musí mít výzkumní pracovníci a studenti možnost pobývat na území členského státu EU po dobu nejméně devíti měsíců za účelem hledání zaměstnání nebo zahájení podnikání.

Příklad: Ve věci *Ali Ben Alaya* ⁽⁵²³⁾ SDEU rozhodl, že členské státy EU jsou povinny přijmout na své území státního příslušníka třetí země, který splňuje podmínky přijímání, pokud členský stát EU vůči tomuto žadateli neuplatňuje jeden z důvodů uvedených ve směrnici jako důvod pro odepření povolení k pobytu. Podmínky přijímání jsou taxativně stanoveny v článcích 6 a 7 směrnice o studentech a výzkumných pracovnících.

9.2.4. Turečtí státní příslušníci

V rámci práva EU mají turečtí státní příslušníci podle **Ankarské smlouvy z roku 1963** a jejího **dodatkového protokolu z roku 1970** i podle rozhodnutí přijatých Radou přidružení EHS–Turecko, která byla zřízena podle těchto nástrojů, zvláště privilegované postavení. Turečtí státní příslušníci však nemají přímé právo vstupovat do kteréhokoli členského státu EU za účelem výkonu pracovní činnosti. Pokud jim však vnitrostátní právo členského státu EU povoluje vykonávat pracovní činnost, mají právo pokračovat po uplynutí jednoho roku v téže zaměstnání ⁽⁵²⁴⁾. Po třech letech se mohou podle čl. 6 odst. 1 **rozhodnutí Rady přidružení EHS–Turecko č. 1/80** za určitých podmínek ucházet též o jiné zaměstnání. Stejně jako pracovníci ze zemí EHP jsou turečtí pracovníci definováni široce.

Příklad: Ve věci *Tetik* ⁽⁵²⁵⁾ německé orgány nechtěly udělit panu Tetikovi povolení k pobytu poté, co splnil podmínku tří let a hledal si jiné zaměstnání. Podle ESD měl dostat přiměřenou dobu oprávněného pobytu, aby si našel práci, kterou by pak byl, pokud by ji našel, oprávněn přijmout.

Příklad: SDEU dospěl ve věci *Genc* ⁽⁵²⁶⁾ k závěru, že turecká státní příslušnice, která pracuje pro zaměstnavatele na velmi omezený počet hodin, konkrétně 5,5 hodiny týdně, za odměnu, která jen částečně pokrývá minimum potřebné pro její obživu, je pracovnící ve smyslu čl. 6 odst. 1 rozhodnutí Rady přidružení č. 1/80, pokud je její zaměstnání skutečné.

⁽⁵²³⁾ SDEU, C-491/13, *Mohamed Ali Ben Alaya proti Bundesrepublik Deutschland*, 10. září 2014.

⁽⁵²⁴⁾ ESD, C-386/95, *Süleyman Eker proti Land Baden-Württemberg*, 29. května 1997, body 20–22.

⁽⁵²⁵⁾ ESD, C-171/95, *Recep Tetik proti Land Berlin*, 23. ledna 1997, bod 30.

⁽⁵²⁶⁾ SDEU, C-14/09, *Hava Genc proti Land Berlin*, 4. února 2010, body 27–28.

Podle článku 7 rozhodnutí č. 1/80 rodinní příslušníci tureckého pracovníka, i když nejsou sami tureckými státními příslušníky, mohou mít přístup na trh práce až poté, co v dotčeném členském státě EU oprávněně pobývali tři roky. Objektivní důvody mohou ospravedlnit, aby dotčený rodinný příslušník žil odděleně od migrujícího tureckého pracovníka. Vnitrostátní právo, které ztěžuje nebo znemožňuje sloučení rodiny, by vedlo k omezení usazování osoby samostatně výdělečně činné, které je zakázáno dodatkovým protokolem z roku 1970 ⁽⁵²⁷⁾.

Dítě tureckého státního příslušníka, které v hostitelské zemi dokončilo odborné vzdělávání, může reagovat na nabídky zaměstnání, pokud je jeden z rodičů legálně zaměstnán v hostitelské zemi alespoň tři roky.

Příklad: Ve věci *Derin* ⁽⁵²⁸⁾ ESD rozhodl, že turecký státní příslušník, který jako dítě následoval své turecké rodiče, kteří pracovali legálně v Německu, mohl přijít o právo na pobyt v Německu, které bylo odvozeno od práva na volný přístup k zaměstnání, na základě veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, nebo pokud by bez závažného důvodu opustil na podstatnou dobu území členského státu EU.

V souvislosti s právem usazování nebo poskytováním služeb plyne tureckým státním příslušníkům prospěch z ustanovení o zachování původního stavu obsaženého v článku 41 dodatkového protokolu k Ankarské dohodě. Pokud v době, kdy článek 41 protokolu vstoupil v platnost v konkrétním členském státě, nebyla od tureckých státních příslušníků vyžadována víza nebo pracovní povolení, má členský stát EU nadále zakázáno požadovat víza nebo pracovní povolení (viz také [oddíl 4.4.3](#)).

9.2.5. Dlouhodobě pobývající rezidenti a příjemci podle směrnice o sloučení rodiny

Podle práva EU je osobám, které získaly status dlouhodobě pobývajícího rezidenta podle čl. 11 odst. 1 [směrnice o dlouhodobém pobytu \(2003/109/ES\)](#), přiznáno rovné zacházení jako státním příslušníkům daného členského státu, pokud jde o přístup k placenému a neplacenému zaměstnání, podmínky zaměstnání a pracovní podmínky (včetně pracovní doby, norem v oblasti BOZP, nároků na dovolenou, odměny a propuštění) a svobodu sdružování a členství v odborech a svobodu zastupovat odbory nebo sdružení.

⁽⁵²⁷⁾ SDEU, C-138/13, *Naime Dogan proti Bundesrepublik Deutschland*, 10. července 2014.

⁽⁵²⁸⁾ ESD, C-325/05, *Ismail Derin proti Landkreis Darmstadt-Dieburg*, 18. července 2007, body 74–75.

V případě osob, na něž se vztahuje [směrnice o sloučení rodiny](#) (viz také [kapitola 6](#)), má rodinný příslušník oprávněně pobývajících osoby usilující o sloučení rodiny, která je státním příslušníkem třetí země, přístup k zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti (článek 14). Na přístup na trh se vztahuje lhůta po příjezdu do hostitelského státu, která nesmí být delší než dvanáct měsíců. V této době může hostitelský stát posoudit, zda ho jeho trh práce může přijmout.

9.2.6. Státní příslušníci jiných zemí s dohodou o přidružení nebo dohodou o spolupráci

V rámci práva EU článek 216 SFEU stanovuje uzavírání dohod mezi třetími zeměmi a EU a článek 217 se týká dohod o přidružení. Občané některých států, s nimiž EU uzavřela dohodu o přidružení, stabilizaci, spolupráci, partnerství a/nebo jiné typy dohod ⁽⁵²⁹⁾, požívají v mnoha ohledech rovné zacházení, ale nemají nárok na zcela rovné zacházení, jaké požívají občané EU. K červenci 2020 měla EU uzavřeny dohody s více než 100 státy ⁽⁵³⁰⁾.

Tyto dohody o přidružení a spolupráci nezakládají přímé právo příslušných státních příslušníků vstoupit do EU a pracovat v ní. Státní příslušníci z dotčených zemí pracující legálně v daném členském státě EU však mají nárok na rovné zacházení a stejné pracovní podmínky jako státní příslušníci daného členského státu EU. To je například případ čl. 64 odst. 1 evropsko-středomořských dohod s Marokem a Tuniskem, který stanoví, že „režim přiznaný každým členským státem pracovníkům marocké [nebo tuniské] národnosti zaměstnaným na jeho území je ve vztahu k jeho vlastním státním příslušníkům prost jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti, pokud

⁽⁵²⁹⁾ Byly uzavřeny dohody o stabilizaci a přidružení s Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Kosovem (tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244 (1999) a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova), Černou Horou, Severní Makedonií a Srbskem. Dohody o partnerství a spolupráci jsou uzavřeny se třinácti východoevropskými a středoasijskými zeměmi; původní dohody s Alžírskem, Marokem a Tuniskem jsou nyní nahrazeny evropsko-středomořskými dohodami (zahrnujícími sedm států). Byly podepsány dohody se 79 africkými, karibskými a tichomořskými státy (dohody z Cotonou) a s Chile. Platnost dohody z Cotonou skončila v únoru 2020 a v současné době bylo uzavřeno druhé kolo jednání o budoucích vztazích mezi EU a africkými, karibskými a tichomořskými státy. Další informace viz Rada Evropské unie (2020), „[Dohoda z Cotonou](#)“.

⁽⁵³⁰⁾ Evropská služba pro vnější činnost, [databáze kanceláře pro smlouvy EU](#).

jde o pracovní podmínky, odměnu a propuštění“⁽⁵³¹⁾. V případě zaměstnání na dobu určitou je zákaz diskriminace omezen na pracovní podmínky a odměnu (čl. 64 odst. 2). Čl. 65 odst. 1 obou dohod také zavedl zákaz diskriminace v oblasti sociálního zabezpečení⁽⁵³²⁾.

SDEU se zabýval celou řadou věcí týkajících se těchto dohod⁽⁵³³⁾. Některé z nich se týkaly možnosti obnovy povolení k pobytu pro státního příslušníka třetí země za účelem práce poté, co daný státní příslušník třetí země přišel o své právo k pobytu jako závislá osoba v důsledku rozpadu vztahu.

Příklad: Věc *El Yassini*⁽⁵³⁴⁾ se týkala marockého státního příslušníka, který přišel o původní důvod pro svůj pobyt a jemuž bylo následně zamítnuto prodloužení povolení k pobytu bez ohledu na jeho výdělečnou činnost. V této věci musel ESD zjistit, zda přístup zvolený v judikatuře týkající se tureckých státních příslušníků⁽⁵³⁵⁾ byl použitelný analogicky i na marocké státní příslušníky, a tudíž zda článek 40 dohody mezi EHS a Marokem (později nahrazené evropsko-středomořskou dohodou s Marokem) zahrnoval zajištění zaměstnání po celou dobu trvání pracovního poměru, jak bylo stanoveno ve smlouvě mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Podle ESD je dohoda mezi EHS a Marokem přímo použitelná, jelikož stanovuje jasné, nepodmíněné a dostatečně praktické zásady v oblasti pracovních podmínek a odměňování. ESD nicméně rozhodl, že judikaturu týkající se Ankarské dohody s Tureckem nelze v projednávané věci použít. Ankarská dohoda a dohoda mezi EHS a Marokem byly podstatně odlišné a na rozdíl od dohody s Tureckem dohoda mezi EHS a Marokem nestanovovala možnost vstupu Maroka do Společenství, ani jejím cílem nebylo zajistit volný pohyb

⁽⁵³¹⁾ Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Marockým královstvím na straně druhé vstoupila v platnost dne 1. března 2000, Úř. věst. 2000 L 70/2, a Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Tuniskou republikou na straně druhé vstoupila v platnost dne 1. března 1998, Úř. věst. 1998 L 97/2.

⁽⁵³²⁾ ESD, C-18/90, *Office National de l'emploi proti Bahiovi Kziberovi*, 31. ledna 1991.

⁽⁵³³⁾ Mezi některé věci týkající se dohod patří: ESD, C-18/90, *Office National de l'emploi proti Bahiovi Kziberovi*, 31. ledna 1991 (dohoda o spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Marockým královstvím, čl. 41 odst. 1, *allocation d'atteinte*, Úř. věst. 1978 L 264/2, nahrazená Evropsko-středomořskou dohodou o přidružení mezi EU a Marokem); ESD, C-416/96, *El Yassini proti Secretary of State for the Home Department*, 2. března 1999 (dohoda o spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Marockým královstvím) a ESD, C-438/00, *Deutscher Handballbund proti Kolpakovi*, 8. května 2003 (Slovenská republika).

⁽⁵³⁴⁾ ESD, C-416/96, *El Yassini proti Secretary of State for the Home Department*, 2. března 1999, body 64, 65 a 67.

⁽⁵³⁵⁾ ESD, C-237/91, *Kazim Kus proti Landeshauptstadt Wiesbaden*, 16. prosince 1992, body 21–23 a bod 29.

pracovníků. V důsledku toho nebylo podle ESD bráněno Spojenému království v tom, aby odmítlo prodloužit stěžovateli povolení k pobytu, i když by to znamenalo ukončení jeho pracovního poměru před vypršením platnosti pracovní smlouvy. ESD šel dále a upozornil, že situace by byla jiná, pokud by členský stát EU přiznal marockému státnímu příslušníkovi „konkrétní práva související s výkonem zaměstnání, která byla rozsáhlejší než práva na pobyt.“

Příklad: Ve věci *Gattoussi* ⁽⁵³⁶⁾ byl ESD požádán, aby rozhodl v podobné věci, která se však týkala zákazu diskriminace stanovené v čl. 64 odst. 1 Evropsko-středomořské dohody zakládající přidružení mezi EU a Tuniskem. V tomto případě však bylo stěžovateli výslovně uděleno neomezené pracovní povolení. Za těchto okolností ESD dospěl k závěru, že čl. 64 odst. 1 Evropsko-středomořské dohody mezi EU a Tuniskem „může mít účinky na právo pobytu tuniského státního příslušníka na území členského státu, pokud bylo tomuto příslušníku tímto členským státem řádně povoleno vykonávat na uvedeném území zaměstnání po dobu přesahující dobu platnosti jeho povolení k pobytu“. ESD v podstatě upozornil, že dohoda o přidružení mezi EU a Tuniskem nezakazovala členskému státu omezit právo tuniského státního příslušníka, když byl původně oprávněn ke vstupu a práci. Pokud však byla tuniskému státnímu příslušníkovi udělena konkrétní práva v souvislosti s výkonem zaměstnání, která jsou širší než ta, která mu udělil, pokud jde o pobyt, odmítnutí prodloužit mu právo na pobyt muselo být odůvodněno na základě ochrany oprávněného vnitrostátního zájmu, jako je veřejný pořádek, veřejná bezpečnost nebo veřejné zdraví.

V menším rozsahu pak článek 23 smlouvy o partnerství a spolupráci s Ruskem ⁽⁵³⁷⁾ týkající se pracovních podmínek stanoví, že „[s] výhradou právních předpisů, podmínek a postupů platných v každém členském státě usilují Společenství a členské státy o to, aby zajistily, že ruští státní příslušníci dovoleně zaměstnaní na území členského státu nebudou diskriminováni na základě státní příslušnosti ve srovnání s vlastními státními příslušníky dotčeného členského státu, pokud jde o pracovní podmínky, odměnu nebo propuštění ze zaměstnání“.

⁽⁵³⁶⁾ ESD, C-97/05, *Mohamed Gattoussi proti Stadt Rüsselsheim*, 14. prosince 2006, bod 39.

⁽⁵³⁷⁾ Dohoda o partnerství a spolupráci, kterou se zakládá partnerství mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Ruskou federací na straně druhé (vstoupila v platnost dne 1. prosince 1997; nejnovější konsolidované znění ze dne 1. dubna 2016), Úř. věst. 1997 L 327/3.

Příklad: Věc *Simutenkov* ⁽⁵³⁸⁾ se týkala ruského státního příslušníka, který působil jako profesionální fotbalista ve španělském klubu. Jeho účast v soutěžích však španělské předpisy z důvodu jeho státní příslušnosti omezovaly. Při posuzování pravidla vypracovaného sportovní federací členského státu EU, podle kterého mohou kluby nasadit v soutěžích do hry pouze omezený počet hráčů ze zemí, které nejsou smluvními stranami Dohody o EHP, vyložil ESD ustanovení o zákazu diskriminace stanovené v článku 23 dohody o partnerství a spolupráci. Podle ESD nebylo pravidlo v souladu s účelem čl. 23 odst. 1 dohody o partnerství a spolupráci.

9.2.7. Žadatelé o azyl a uprchlíci

V rámci práva EU jsou podle článku 15 **směrnice o podmínkách přijímání** (2013/33/EU) členské státy EU povinny poskytnout žadatelům o azyl přístup na trh práce, pokud rozhodnutí v prvním stupni není přijato do devíti měsíců od podání žádosti o azyl nebo do jednoho roku v případě Irska, pro které stále platí článek 11 znění směrnice z roku 2003 (2003/9/ES), a není-li toto zpoždění zaviněno žadatelem. O podmínkách udělení přístupu na trh práce může být rozhodnuto v souladu s vnitrostátním právem, ale takové podmínky musí zajistit, aby žadatelé o azyl měli účinný přístup na trh práce. Přednost však mohou dostat státní příslušníci zemí EHP a jiní oprávněně pobývající státní příslušníci třetích zemí.

Čl. 26 odst. 1 a 3 **kvalifikační směrnice (2011/95/EU)** uznává právo **uprchlíků a osob, kterým byla udělena doplňková ochrana**, na výkon pracovní činnosti a na samostatnou výdělečnou činnost. K postupům uznávání kvalifikací mají mít stejný přístup jako státní příslušníci daného státu. Kromě toho článek 28 kvalifikační směrnice stanoví přístup k opatřením pro posouzení předchozího vzdělání v případě, že osoba nemůže předložit písemné doklady o své kvalifikaci. Tato ustanovení odrážejí články 17, 18 a 19 a čl. 22 odst. 2 **Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků**. Podle směrnice jsou členské státy EU také povinny zaručit přístup k odborné přípravě za týchž podmínek, jaké mají jejich státní příslušníci.

⁽⁵³⁸⁾ ESD, C-265/03, *Igor Simutenkov proti Ministerio de Educación y Cultura a Real Federación Española de Fútbol* [velký senát], 12. dubna 2005, bod 41.

9.2.8. Nelegální migranti

Podle práva EU přístup k mnoha sociálním právům závisí na tom, zda se migrant oprávněně zdržuje nebo pobývá v hostitelském státě. EU se zavázala omezovat příjezd a přítomnost nelegálních ekonomických migrantů. Klíčovým opatřením je **směrnice o sankcích vůči zaměstnavatelům** (2009/52/ES): zakazuje zaměstnávání nelegálních migrantů ze zemí mimo EU tím, že zaměstnavatelům ukládá pokuty, nebo dokonce v nejzávažnějších případech trestní sankce. Směrnicí jsou vázány všechny členské státy EU, kromě Dánska a Irska. Záměrem směrnice je nabízet migrujícím pracovníkům v protiprávním postavení určitou míru ochrany před zneužíváním ze strany zaměstnavatelů.

Podle směrnice musí zaměstnavatelé před přijetím státního příslušníka třetí země zkontrolovat, zda má povolení k pobytu, a jestliže ho nemá, musí to oznámit příslušnému vnitrostátnímu orgánu (článek 4). Na zaměstnavatele, kteří mohou prokázat, že tyto povinnosti splnili a jednali v dobré víře, se sankce nevztahují. Jelikož mnoho nelegálních migrantů pracuje v soukromých domácnostech, týká se směrnice i soukromých osob jako zaměstnavatelů.

Zaměstnavatelé, kteří neprovedou takové kontroly a u nichž je následně zjištěno, že zaměstnávají nelegální migranty, budou muset zaplatit peněžní pokuty, včetně nákladů na vrácení nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí do jejich domovských zemí (článek 5). Musí též uhradit dlužnou mzdu, daně a příspěvky na sociální zabezpečení. V nejzávažnějších případech jsou zaměstnavatelé vystaveni trestnímu stíhání, a to v případě opakovaného porušování předpisů, neoprávněného zaměstnávání dětí nebo zaměstnávání velkého počtu nelegálních migrantů.

Směrnice chrání migranty tím, že od svého zaměstnavatele dostanou veškerou dlužnou odměnu, a tím, že poskytuje přístup k podpoře od třetích stran, jako jsou odbory nebo nevládní organizace (článek 13). Směrnice klade zvláštní důraz na prosazování předpisů (například články 9, 10 a 14) (viz **oddíl 3.3** o vydávání povolení k pobytu obětem obzvláště vykořisťujících pracovních podmínek, které spolupracují se soudními orgány).

9.3. Vzdělání

Právo na vzdělání dětí je chráněno několika mezinárodními nástroji v oblasti lidských práv a výbory dohlížejícími na Úmluvu o právech dítěte, Mezinárodní pakt o sociálních a hospodářských právech a Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace. Tyto výbory důsledně uvádějí, že požadavky uvedených nástrojů ohledně zákazu diskriminace se týkají i uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů v právním i protiprávním postavení.

V rámci EÚLP stanoví právo na vzdělání článek 2 protokolu č. 1 a článek 14 a protokol č. 12 zakazuje diskriminaci na základě „národnostního původu“. Článek 2 protokolu č. 1 v zásadě zaručuje právo na základní a středoškolské vzdělání, zatímco rozdílné zacházení v souvislosti s terciárním vzděláváním lze odůvodnit snadněji.

Příklad: Věc *Timishev proti Rusku* ⁽⁵³⁹⁾ se týkala čečenských migrantů, kteří, i když teoreticky nebyli cizinci, neměli požadovanou místní registraci migrantů, na jejímž základě mohou děti chodit do školy. ESLP shledal, že právo dětí na vzdělání je jednou z „nejzákladnějších hodnot demokratických společností tvořících Radu Evropy“, a rozhodl tedy, že Rusko porušilo článek 2 protokolu č. 1.

Příklad: Ve věci *Ponomaryovi proti Bulharsku* ⁽⁵⁴⁰⁾ ESLP konstatoval, že požadavek na placení poplatků za střední školu, které se zakládaly na přistěhovaleckém statusu a státní příslušnosti stěžovatelů, nebyl odůvodněný. ESLP uvedl, že příjezd stěžovatelů do země a jejich následná žádost o využívání jejich veřejných služeb, včetně bezplatného školství, nebyly nelegální. I když se stěžovatelé dostali, poněkud nedopatřením, do situace, kdy neměli povolení k trvalému pobytu, úřady neměly žádnou zásadní námitku proti jejich setrvání v Bulharsku a zjevně nikdy neměly vážný úmysl je vyhostit. Úvahy týkající se potřeby zastavit nebo zvrátit příliv nelegálních migrantů se stěžovatelů zjevně netýkaly.

Příklad: Ve věci *Karus proti Itálii* ⁽⁵⁴¹⁾ Evropská komise pro lidská práva konstatovala, že účtování vyšších poplatků zahraničním vysokoškolským studentům neporušuje jejich právo na vzdělání, jelikož rozdílné zacházení bylo přiměřeně odůvodněno přáním italské vlády, aby pozitivní účinky terciárního vzdělávání zůstaly v italském hospodářství.

⁽⁵³⁹⁾ ESLP, *Timishev proti Rusku*, č. 55762/00 a 55974/00, 13. prosince 2005, bod 64.

⁽⁵⁴⁰⁾ ESLP, *Ponomaryovi proti Bulharsku*, č. 5335/05, 21. června 2011, body 59–63.

⁽⁵⁴¹⁾ Evropská komise pro lidská práva, *Karus proti Itálii* (rozhodnutí), č. 29043/95, 20. května 1998.

V rámci ESC upravuje právo na vzdělání článek 17 a v souvislosti s migranty se na něj vztahují ustanovení článků 18 a 19. ECSR učinil tento výklad čl. 17 odst. 2:

„Pokud jde o otázku, zda jsou děti neoprávněně přítomné ve smluvním státě zahrnuté do osobního rozsahu Charty ve smyslu její přílohy, výbor se odvolává na odůvodnění, které použil ve svém rozhodnutí o skutkové podstatě stížnosti č. 47/2008 ze dne 20. října 2009 Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku (viz mimo jiné body 47 a 48), a má za to, že přístup ke vzdělání je zásadní pro život a vývoj každého dítěte. Odepření přístupu ke vzdělání zhorší zranitelnost neoprávněně přítomného dítěte. Z tohoto důvodu děti bez ohledu na svoje postavení z hlediska pobytu spadají do osobního rozsahu čl. 17 § 2. Výbor se dále domnívá, že život dítěte by byl odepřením přístupu ke vzdělání negativně ovlivněn. Podle Výboru musí tudíž smluvní státy podle čl. 17 § 2 Charty zajistit, aby děti, které jsou na jejich území přítomny neoprávněně, měly účinný přístup ke vzdělání jako jakékoli jiné dítě.“⁽⁵⁴²⁾

V rámci práva EU stanoví **Listina EU** v článku 14, že každý má právo na vzdělání a „možnost“ bezplatné povinné školní docházky. Podle sekundárního práva EU mají všechny děti v EU, které jsou státními příslušníky třetích zemí, s výjimkou těch, které jsou zde jen na krátkou dobu, nárok na přístup k základnímu vzdělání. To se vztahuje i na dětské nelegální migranty, jejichž vyhoštění bylo odloženo⁽⁵⁴³⁾. Pro další kategorie, jako jsou rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP, uprchlíci nebo dlouhodobě pobývající rezidenti, byla stanovena širší oprávnění.

Za určitých podmínek mají děti státních příslušníků zemí EHP, které jsou státními příslušníky třetích zemí, právo setrvat po dobu, kdy pokračují ve svém vzdělávání nebo než jej dokončí, a to i poté, co občan EHP zemřel nebo se přestěhoval (čl. 12 odst. 3 **směrnice o volném pohybu**). Tyto děti mají též právo na to, aby je doprovázel rodič, který o ně pečuje (čl. 12 odst. 3)⁽⁵⁴⁴⁾. Kromě toho dětem pracovníků z EHP, kteří jsou

⁽⁵⁴²⁾ ECSR, závěry z roku 2011, prohlášení poskytující výklad čl. 17 odst. 2.

⁽⁵⁴³⁾ Směrnice 2008/115/ES, Úř. věst. 2008 L 348/98, čl. 14 odst. 1.

⁽⁵⁴⁴⁾ Čl. 12 odst. 3 **směrnice o volném pohybu** vychází z judikatury ESD týkající se článku 12 nařízení (EHS) č. 1612/68, Úř. věst. 1968 L 257/2 (nyní článek 10 nařízení (EU) č. 492/2011, Úř. věst. 2011 L 141/1), a zejména ESD, spojené věci C-389/87 a C-390/87, *G. B. C. Echternach a A. Moritz proti Minister van Onderwijs en Wetenschappen*, 15. března 1989 a ESD, C-413/99, *Baumbast a R proti Secretary of State for the Home Department*, 17. září 2002.

nebo byli zaměstnáni v jiném členském státě EU, než je jejich stát, plynou výhody z ustanovení článku 10 [nařízení \(EU\) č. 492/2011](#) (dříve nařízení (EHS) č. 1612/68), které stále platí nezávisle na ustanoveních směrnice o volném pohybu ⁽⁵⁴⁵⁾.

Čl. 22 odst. 1 [Úmluvy o uprchlících](#) a *acquis* EU v oblasti azylu stanoví právo dětí žadajících o azyl na vzdělání a stanoví je rovněž pro osoby, kterým bylo přiznáno postavení uprchlíka nebo doplňková ochrana ⁽⁵⁴⁶⁾.

Podle článku 26 [kvalifikační směrnice](#) musí členské státy EU zajistit, aby byly osobám požívajícím mezinárodní ochrany nabídnuty příležitosti ke vzdělávání spojenému se zaměstnáním pro dospělé, jako je odborná příprava, za podmínek rovnocenných s těmi, které platí pro jejich státní příslušníky. Přístup k obecnému systému vzdělávání nebo odborné přípravě musí být umožněn i dospělým osobám požívajícím mezinárodní ochrany, a to za stejných podmínek, jaké platí pro státní příslušníky třetích zemí, kteří na jejich území oprávněně pobývají (článek 27).

Se státními příslušníky třetích zemí, kteří jsou podle [směrnice o dlouhodobém pobytu](#) (viz [oddíl 3.7](#)) uznáváni jako dlouhodobě pobývající rezidenti, se zachází stejně jako s občany členských států EU, pokud jde o přístup k všeobecnému a odbornému vzdělávání, stipendiím, jakož i k uznávání kvalifikací (článek 11). Mají též právo přestěhovat se za účelem všeobecného a odborného vzdělávání do jiných členských států EU (článek 14).

9.4. Bydlení

Právo na odpovídající bydlení je součástí práva každé osoby na odpovídající životní úroveň stanoveného v článku 11 [Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech](#).

V rámci EÚLP neexistuje právo na získání domova, ale pouze právo na respektování stávajícího domova ⁽⁵⁴⁷⁾. Imigrační kontroly, které omezují přístup osob k vlastnímu domovu, byly podstatou několika věcí projednávaných u ESLP.

⁽⁵⁴⁵⁾ ESD, C-480/08, *Maria Teixeira proti London Borough of Lambeth a Secretary of State for the Home Department* [velký senát], 23. února 2010.

⁽⁵⁴⁶⁾ Informace o žadatelích o azyl viz [směrnice o podmínkách přijímání](#), Úř. věst. 2013 L 180/96, článek 14; informace o uprchlících a osobách, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany, viz [kvalifikační směrnice](#), Úř. věst. 2011 L 337/9, články 26–27.

⁽⁵⁴⁷⁾ ESLP, *Chapman proti Spojenému království* [velký senát], č. 27238/95, 18. ledna 2001.

Příklad: Ve věci *Gillow proti Spojenému království* ⁽⁵⁴⁸⁾ ESLP zjistil porušení článku 8 ESLP, když britskému páru, který pracoval mnoho let v zahraničí, nebylo uděleno povolení k pobytu, díky němuž by se mohl vrátit do domu, který vlastnil v Guernsey a který postavil před dvaceti lety.

Ačkoli neexistuje právo na obydli jako takové, ESLP vzal v úvahu, že členské státy neposkytují přístřeší, i když jsou k tomu ze zákona povinny. V krajních situacích soud shledal, že toto odepření je natolik závažné, že představuje porušení článku 3 EÚLP o zákazu nelidského a ponižujícího zacházení. ESLP naproti tomu neshledal porušení článku 3 EÚLP v případě, že se stěžovatelé nenacházejí v situaci materiální deprivace, která by mohla dosáhnout závažnosti nezbytné k tomu, aby spadala do působnosti článku 3, a orgány vůči stěžovatelům neprojevíly lhostejnost, když jim nabídly způsob, jak zlepšit jejich situaci ⁽⁵⁴⁹⁾.

Příklad: Ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku* ⁽⁵⁵⁰⁾ ESLP konstatoval, že Řecko neposkytlo žadateli o azyl odpovídající zaopatření podle práva EU, což mělo za následek uvržení stěžovatele do stavu chudoby, který splňoval hranice pro to, aby bylo možné konstatovat porušení článku 3 EÚLP.

ESLP dbal na to, aby nezasáhl do práva členských států stanovovat podmínky přijímání, včetně situace, kdy jsou nově příchozí migranti vyloučeni z nároku na pomoc v podobě sociálního bydlení.

Příklad: Věc *Bah proti Spojenému království* ⁽⁵⁵¹⁾ se týkala odmítnutí považovat matku a jejího čtrnáctiletého syna za osoby „přednostně potřebující“ bydlení, protože syn byl přijat ze zahraničí za účelem sloučení rodiny teprve nedávno a byl povinen plnit podmínku v oblasti přistěhovalectví, že nebude využívat veřejné finance. Stěžovatelka tvrdila, že následné odepření přednostního přístupu k bydlení bylo diskriminující. ESLP žalobu zamítl. V odepření tvrzení o přednostní potřebě výhradně na základě přítomnosti syna stěžovatelky, jehož vstup do Spojeného království byl výslovně podmíněn nečerpáním veřejných financí, neshledal nic svévolného. Tím, že stěžovatelka přivedla svého syna

⁽⁵⁴⁸⁾ ESLP, *Gillow proti Spojenému království*, č. 9063/80, 24. listopadu 1986, body 55–58.

⁽⁵⁴⁹⁾ ESLP, *N. T. P. adalší proti Francii*, č. 68862/13, 24. srpna 2018, body 46–49.

⁽⁵⁵⁰⁾ ESLP, *M. S. S. proti Belgii a Řecku* [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011. Viz také ESLP, *N. H. a další proti Francii*, č. 28820/13, 75547/13 a 13114/15, 2. července 2020.

⁽⁵⁵¹⁾ ESLP, *Bah proti Spojenému království*, č. 56328/07, 27. září 2011.

do Spojeného království, i když si byla plně vědoma jeho vstupních podmínek, přijala tuto podmínku a prakticky souhlasila s tím, že pro jeho podporu nebude využívat veřejné finance. Příslušné právní předpisy v této věci sledovaly oprávněný cíl, konkrétně spravedlivé rozdělování omezených zdrojů mezi různé kategorie žadatelů. Je důležité poznamenat, že stěžovatelé ve věci *Bah* nebyli ponecháni v nouzi a měli k dispozici alternativní bydlení.

Je zapotřebí poznamenat, že v některých výjimečných případech ESLP nařídil podle pravidla 39 [jednacího řádu ESLP](#) předběžná opatření s cílem zajistit, aby bylo rodinám žádajícím o azyl poskytnuto přístřeší v době, kdy ESLP projednával jejich věc (viz též [oddíl 3.4](#)) ⁽⁵⁵²⁾.

Čl. 19 odst. 4 písm. c) **ESC** stanoví, že státy musí migrujícím pracovníkům zajistit vhodné ubytování, ale toto právo je omezeno na ty, kteří se pohybují mezi státy, které jsou smluvními stranami ESC.

Právo na bydlení (článek 31 ESC) je úzce spjato s řadou dalších práv podle (přepřacované) ESC: s článkem 11 o právu na zdraví, článkem 13 o právu na sociální a lékařskou pomoc, článkem 16 o právu na přiměřenou sociální, právní a hospodářskou ochranu rodiny, článkem 17 o právu dětí a mladých lidí na sociální, právní a hospodářskou ochranu a článkem 30 o právu na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením, které lze posuzovat samostatně nebo ve spojení s článkem E o zákazu diskriminace.

Příklad: Ve věci *FEANTSA proti Nizozemsku* ⁽⁵⁵³⁾ ECSR rozhodl, že právo na nouzové ubytování a na nouzovou sociální pomoc není omezeno na osoby patřící k určitým zranitelným skupinám, ale vztahuje se na všechny osoby v nejisté situaci v souladu se zásadou zachování lidské důstojnosti a ochrany základních práv. ECSR měl za to, že určitá sociální práva, která přímo souvisejí s právem na život a lidskou důstojnost, jsou součástí „základu práv, od kterých se nelze odchýlit“ a která chrání důstojnost všech lidí. Tato práva proto musí být zaručena uprchlíkům a měla by být zaručena všem vysídleným osobám.

⁽⁵⁵²⁾ ESLP, *Afif proti Nizozemsku* (rozhodnutí), č. 60915/09, 24. května 2011; ESLP, *Abdilahi Abdulwahidi proti Nizozemsku* (rozhodnutí), č. 21741/07, 12. listopadu 2013.

⁽⁵⁵³⁾ ECSR, *Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA) proti Nizozemsku*, stížnost č. 86/2012, rozhodnutí ve věci samé, 2. července 2014.

Příklad: Ve věci *COHRE proti Francii* ECSR rozhodl, že vystěhování Romů z jejich příbytků a jejich vyhoštění z Francie představovalo porušení článku E ve spojení s čl. 19 odst. 8 ESC⁽⁵⁵⁴⁾. Podobně ve věci *COHRE proti Itálii* ECSR konstatoval, že zacházení s Romy ze strany Itálie bylo v rozporu s článkem E ve spojení s jinými články ESC⁽⁵⁵⁵⁾.

Ačkoli dodatek k ESC omezuje její uplatňování na oprávněně pobývajících státní příslušníky smluvních států, použil ECSR rovněž specifická ustanovení přepracované ESC na děti v neregulérním postavení a zdůraznil, že ESC musí být vykládána s ohledem na mezinárodní právo v oblasti lidských práv.

Příklad: Ve věci *Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku*⁽⁵⁵⁶⁾ nizozemské právní předpisy údajně odíraly dětem, které v Nizozemsku pobývaly neoprávněně, právo na bydlení, a tím i další práva podle ESC. ECSR rozhodl, že ESC nelze vykládat izolovaně. ESC by měla být v maximální možné míře vykládána v souladu s jinými předpisy mezinárodního práva, jehož je součástí, včetně těch, které se týkají poskytnutí vhodného přístřeší potřebné osobě, bez ohledu na to, zda je na území členského státu legálně. Podle čl. 31 odst. 2 musí smluvní strany ESC přijmout opatření pro předcházení bezdomovectví. V této souvislosti musí smluvní strana poskytnout přístřeší, dokud jsou děti v její jurisdikci, a to bez ohledu na jejich postavení z hlediska pobytu. Kromě toho by vystěhování protiprávně přítomných osob z přístřeší mělo být zakázáno, jelikož by dotčené osoby, především děti, uvrhlo do situace krajní bezmoci, což je v rozporu s respektováním lidské důstojnosti. ECSR také zjistil porušení čl. 17 odst. 1 písm. c), které chrání odloučené děti.

V rámci práva EU článek 1 [Listiny EU](#) stanoví právo na důstojnost a článek 34 právo na sociální pomoc v souvislosti s bydlením. Příslušná ustanovení týkající se bydlení lze rovněž nalézt v sekundárním právu EU o státních příslušnících třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska, o dlouhodobě pobývajících rezidentech, osobách, které potřebují mezinárodní ochranu, a obětích obchodování s lidmi. U dalších kategorií státních příslušníků třetích zemí se právní předpisy

⁽⁵⁵⁴⁾ ECSR, *Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) proti Francii*, stížnost č. 63/2010, rozhodnutí ve věci samé, 28. června 2011.

⁽⁵⁵⁵⁾ ECSR, *Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) proti Itálii*, stížnost č. 58/2009, rozhodnutí ve věci samé, 25. června 2010.

⁽⁵⁵⁶⁾ ECSR, *Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku*, stížnost č. 47/2008, rozhodnutí ve věci samé, 20. října 2009.

EU snaží zajistit, aby nepředstavovali břemeno pro systémy sociální pomoci členských států EU. Proto musí výzkumní pracovníci, studenti, stážisté, dobrovolníci, žáci a au-pair ([směrnice o studentech a výzkumných pracovnících](#), čl. 7 odst. 1 písm. e)) před svým vstupem do EU prokázat, že mají dostatečné prostředky, aby se nestali nepřiměřenou zátěží pro hostitelský členský stát EU. Členské státy EU mohou stanovit podobné požadavky pro rodinné příslušníky osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí (čl. 7 odst. 1 písm. a) [směrnice o sloučení rodiny](#)).

Příklad: Ve věci *Kamberaj* ⁽⁵⁵⁷⁾ SDEU konstatoval, že vnitrostátní právo zacházející se státními příslušníky třetích zemí odlišně od občanů EU, pokud jde o příspěvky na bydlení, porušilo čl. 11 odst. 1 písm. d) směrnice o dlouhodobém pobytu. SDEU konkrétně uvedl, že podle čl. 11 odst. 4 členské státy mohou omezit sociální podporu a ochranu, avšak s tím, že seznam minimálních základních dávek uvedený ve 13. bodě odůvodnění není taxativní. SDEU rozšířil základní dávky i na příspěvky na bydlení. Při tom připomněl článek 34 Listiny EU, který za účelem boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě „uznává a respektuje právo na sociální pomoc a pomoc v oblasti bydlení, jejichž cílem je zajistit důstojnou existenci pro všechny, kdo nemají dostatečné prostředky“.

Podle článku 24 [směrnice o volném pohybu](#) musí mít státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky příslušníků zemí EHP, stejný přístup k sociálním a daňovým výhodám jako státní příslušníci. Na rodinné příslušníky občanů zemí EHP a Švýcarska se nemohou vztahovat omezení práva na přístup k bydlení, včetně sociálně podporovaného bydlení ⁽⁵⁵⁸⁾. To se netýká státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, kteří neuplatnili práva volného pohybu, jelikož jejich situace není upravena právem EU. Na tyto osoby se vztahují pravidla stanovená vnitrostátním právem. Ekonomicky neaktivní státní příslušníci zemí EHP a jejich rodinní příslušníci, kteří musí prokázat, že jsou ekonomicky soběstační, nemusí být způsobilí k získání finanční pomoci v souvislosti s jejich potřebami v oblasti bydlení (čl. 7 odst. 1 písm. b) [směrnice o volném pohybu](#)).

⁽⁵⁵⁷⁾ SDEU, C-571/10, *Servet Kamberaj proti Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a dalším* [velký senát], 24. dubna 2012.

⁽⁵⁵⁸⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, podepsaná v Lucemburku dne 21. června 1999, vstoupila v platnost 1. června 2002, Úř. věst. 2002 L 114/6.

Dlouhodobě pobývajícím rezidentům mají nárok na rovné zacházení jako se státními příslušníky dané země, pokud jde o postupy získání bydlení (čl. 11 odst. 1 písm. f) [směrnice o dlouhodobém pobytu](#)).

Oběti obchodování s lidmi mají nárok na zvláštní opatření na pomoc a podporu, která zahrnují „alespoň takovou životní úroveň, která obětem zajistí existenci prostřednictvím takových opatření, jako je poskytování vhodného a bezpečného ubytování“ (čl. 11 odst. 5 [směrnice o obchodování s lidmi](#)).

Podle [směrnice o podmínkách přijímání](#) mají žadatelé o azyl právo na podporu, jakmile podají žádost o mezinárodní ochranu. Podle článku 17 směrnice jsou členské státy povinny zajistit, aby materiální podmínky přijetí umožňovaly odpovídající životní úroveň osob žádajících o mezinárodní ochranu, která jim zaručí živobytí a ochranu jejich tělesného a duševního zdraví. Podle článku 18 musí státy přijmout opatření k předcházení násilí a sexuálně motivovanému násilí v nabízených ubytovacích zařízeních. Povinnost poskytovat podporu se týká i osob, jejichž situace je posuzována podle [dublinkého nařízení](#) (nařízení (EU) č. 604/2013).

Příklad: Ve věci *CIMADE* ⁽⁵⁵⁹⁾ objasnil SDEU, jak uplatňovat směrnici o podmínkách přijímání v případě žádosti o přemístění podle dublinkého nařízení. Podle SDEU je členský stát EU usilující o přemístění žadatele o azyl podle dublinkého nařízení odpovědný, i finančně, za zajištění toho, že žadatel o azyl bude mít plný prospěch ze směrnice o podmínkách přijímání, dokud nebude žadatel fyzicky přemístěn. Cílem směrnice je zajistit plné respektování lidské důstojnosti a podpořit uplatňování článků 1 a 18 Listiny EU. Z tohoto důvodu musí být minimální podmínky přijímání přiznávány i žadatelům o azyl, kteří čekají na rozhodnutí podle dublinkého nařízení.

Podle článku 32 [kvalifikační směrnice](#) (v případě Irska viz článek 31 ve znění směrnice [2004/83/ES](#)) jsou členské státy EU povinny zajistit, aby měly osoby požívající postavení uprchlíka nebo doplňkové ochrany přístup k bydlení za stejných podmínek jako ostatní státní příslušníci třetích zemí oprávněně pobývajících na území daného členského státu EU.

⁽⁵⁵⁹⁾ SDEU, C-179/11, *Cimade, Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI) proti Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration*, 27. září 2012. Viz také SDEU, spojené věci C-411/10 a C-493/10, *N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [velký senát], 21. prosince 2011.

9.5. Zdravotní péče

V rámci EÚLP neexistuje výslovné právo na zdravotní péči, ačkoli je to patrně aspekt „morální a fyzické integrity“, který může spadat do oblasti působnosti článku 8 zaručujícího právo na respektování soukromého života⁽⁵⁶⁰⁾. Za určitých okolností lze však uplatnit odpovědnost členského státu podle EÚLP, pokud se ukáže, že orgány členského státu ohrožily život osoby prostřednictvím jednání nebo opomenutí, která dané osobě odepřela zdravotní péči, jež jinak byla zpřístupněna široké veřejnosti⁽⁵⁶¹⁾. V případech „pouhého“ zanedbání lékařské péče se však povinnosti států omezují na vytvoření vhodného regulačního rámce, podle něhož musí nemocnice, ať už soukromé, nebo veřejné, přijmout vhodná opatření na ochranu života pacientů⁽⁵⁶²⁾. V souvislosti s migrací vyvstaly v rámci EÚLP otázky ohledně zdravotní péče především v kontextu potřeb zdravotní péče, na které se odvolává ochrana před vyhoštěním. V krajních případech může být uplatněn článek 3 EÚLP (viz kapitola 4).

V rámci ESC stanoví článek 11 právo na zdraví a článek 13 stanoví právo na lékařskou pomoc⁽⁵⁶³⁾. ECSR se domnívá, že tato práva lze vztáhnout na nelegální migranty.

Příklad: Ve věci *Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) proti Francii*⁽⁵⁶⁴⁾ federace FIDH tvrdila, že Francie porušila právo na lékařskou pomoc (článek 13 přepracované ESC) ukončením osvobození od poplatku za lékařské a nemocniční ošetření pro nelegální migranty a migranty s velmi nízkými příjmy. Stěžovatel dále tvrdil, že právo dětí na ochranu (článek 17) bylo porušeno legislativní reformou z roku 2002, která omezila přístup k lékařským službám pro nelegálně migrující děti. Práva ESC se mohou v zásadě rozšířit na cizince, kteří jsou státními příslušníky jiných smluvních stran, kteří v daném státě oprávněně pobývají nebo pracují. ECSR však zdůraznil, že ESC musí být vykládána účelně v souladu

⁽⁵⁶⁰⁾ ESPL, *Bensaid proti Spojenému království*, č. 44599/98, 6. února 2001.

⁽⁵⁶¹⁾ ESPL, *Powell proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 45305/99, 4. května 2000.

⁽⁵⁶²⁾ ESPL, *Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalsku* [velký senát], č. 56080/13, 19. prosince 2017, bod 186.

⁽⁵⁶³⁾ Viz též Evropská úmluva o sociální a lékařské pomoci (CETS č. 14), která podobně stanoví vzájemné poskytování sociální a lékařské pomoci státním příslušníkům států, které jsou jejími smluvními stranami, na území ostatních smluvních států. Tato úmluva Rady Evropy má pouze osmnáct smluvních stran, z nichž všechny kromě Turecka a Spojeného království jsou rovněž součástí EU. Dohoda byla otevřena k podpisu dne 11. prosince 1953 a vstoupila v platnost dne 1. července 1954.

⁽⁵⁶⁴⁾ ECSR, *Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) proti Francii*, stížnost č. 14/2003, rozhodnutí ve věci samé, 8. září 2004. Viz také ECSR, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) proti Francii*, stížnost č. 114/2015, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2018.

se zásadami lidské důstojnosti osoby, a že jakákoli omezení by měla být tudíž chápána úzce. Rozhodl, že jakýkoli právní předpis nebo praxe, která popírá nárok cizích státních příslušníků na lékařskou pomoc po dobu jejich pobytu na území smluvního státu, i když se na něm zdržují protiprávně, je v rozporu s ESC, ačkoli ne všechna práva ESC lze rozšířit na nelegální migranty. ECSR konstatoval většinou hlasů (9:4), že nedošlo k porušení článku 13 práva na lékařskou pomoc, jelikož dospělí nelegální migranti mají přístup k některým formám lékařské pomoci po třech měsících pobytu a všichni cizí státní příslušníci mohou být kdykoli ošetřeni v „naléhavých situacích a v situacích ohrožujících život“. Ačkoli dotčené děti měly ke zdravotní péči podobný přístup jako dospělí, ECSR konstatoval porušení článku 17 o právu dětí na ochranu, protože toto ustanovení bylo širší než článek 13 o právu na lékařskou pomoc. Toto rozhodnutí odpovídá přístupu, který byl zvolen později v souvislosti s dětmi ve věci *Defence for Children International* (viz oddíl 9.4).

V rámci práva EU nezahrnuje **Listina EU** právo na zdraví, ale uznává související práva, jako je ochrana lidské důstojnosti (článek 1) a právo na nedotknutelnost lidské osobnosti (článek 3). Listina také obsahuje právo na ochranu zdraví stanovené v článku 35, který uvádí, že „[k]aždý má právo na přístup k preventivní zdravotní péči a na obdržení lékařské péče za podmínek stanovených vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi“. Uplatňování Listiny se omezuje na záležitosti, které spadají do oblasti působnosti právních předpisů EU. Listina nijak nerozlišuje na základě státní příslušnosti. Výkon práva na zdravotní péči však podléhá vnitrostátním právním předpisům a zvyklostem.

Sekundární právní předpisy EU upravují přístup ke zdravotní péči pro celou škálu kategorií státních příslušníků třetích zemí a před přiznáním konkrétního statusu nebo přijetí na území členského státu požadují, aby někteří z nich měli zdravotní pojištění. Stručně uvedeme nejčastější kategorie státních příslušníků třetích zemí.

Bez ohledu na státní příslušnost mají pracující nebo samostatně výdělečně činní rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP a Švýcarska, kteří využili práv volného pohybu, nárok na rovné zacházení jako státní příslušníci (článek 24 **směrnice o volném pohybu** pro občany EU) ⁽⁵⁶⁵⁾. Ti, kteří se chtějí usadit v jiném členském

⁽⁵⁶⁵⁾ Dohoda o Evropském hospodářském prostoru, 2. května 1992, část III, Volný pohyb osob, služeb a kapitálu; Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, podepsaná v Lucemburku dne 21. června 1999, vstoupila v platnost 1. června 2002, Úř. věst. 2002 L 114/6.

státě na základě toho, že jsou ekonomicky soběstační, musí doložit, že mají zdravotní pojištění, pomocí kterého budou kryt veškerá rizika pro sebe i své rodinné příslušníky (čl. 7 odst. 1 písm. b)).

Bez ohledu na to, zda se jedná o státního příslušníka EHP nebo státního příslušníka třetí země, má jakákoli osoba, která spadá do vnitrostátního zdravotního systému ve svém státě pobytu EHP ⁽⁵⁶⁶⁾, během své návštěvy jiných členských států EHP a Švýcarska ⁽⁵⁶⁷⁾ nárok na nezbytné ošetření. Na cesty do jiného členského státu za účelem lékařského ošetření ve státním zdravotnictví se vztahují komplexní pravidla ⁽⁵⁶⁸⁾.

V souladu se **směrnicí o sloučení rodiny** může být osoba usilující o sloučení rodiny požádána, aby prokázala, že má především „zdravotní pojištění pro sebe a své rodinné příslušníky, pokud jde o všechna rizika běžně krytá státním příslušníkem daného členského státu“, jakož i „stálé a pravidelné finanční příjmy, které jsou dostatečné pro výživu jeho a jeho rodinných příslušníků, aniž by využíval systému sociální pomoci daného členského státu“ (čl. 7 odst. 1 písm. b) a c)).

Podobně jsou státní příslušníci třetích zemí a jejich rodinní příslušníci požádáni před přiznáním statusu dlouhodobě pobývajícího rezidenta, aby prokázali, že mají zdravotní pojištění, které kryje všechna rizika běžně krytá státním příslušníkem dotčeného členského státu EU (čl. 5 odst. 1 písm. b) **směrnice o dlouhodobém pobytu**). Musí též prokázat, že mají stálé a pravidelné příjmy, které jsou dostatečné k zajištění jejich výživy a výživy jejich rodinných příslušníků, aniž by využívali systému sociální podpory dotčeného členského státu EU (čl. 5 odst. 1 písm. a)). Osoby, jimž byl přiznán status dlouhodobě pobývajícího rezidenta, mají nárok na rovné zacházení jako v případě státních příslušníků hostitelského členského státu EU v těchto oblastech: „sociální zabezpečení, sociální podpora a sociální ochrana podle vnitrostátních právních předpisů“ (čl. 11 odst. 1 písm. d)). 13. bod odůvodnění této směrnice uvádí, že v oblasti sociální podpory „je třeba možnost omezení dávek pro dlouhodobě pobýající rezidenty na dávky základní chápat v tom smyslu, že tento pojem zahrnuje

⁽⁵⁶⁶⁾ Nařízení (ES) č. 883/2004, 29. dubna 2004, Úř. věst. 2004 L 166/1, čl. 19 odst. 1; SDEU, C-211/08, *Evropská komise proti Španělskému království*, 15. června 2010, body 58 a 61.

⁽⁵⁶⁷⁾ Rozhodnutí 2012/195/EU, které přijal Společný výbor zřízený v souladu s *Dohodou mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé* o volném pohybu osob ze dne 31. března 2012, kterým se nahrazuje příloha II této dohody o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Úř. věst. 2012 L 103/51.

⁽⁵⁶⁸⁾ Viz čl. 22 odst. 1 písm. c) nařízení (EHS) č. 1408/71, který je předmětem sporu ve věci ESD, C-368/98, *Abdon Vanbraekel a další proti Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)*, 12. července 2001 a také ve věci ESD, C-372/04, *The Queen na žádost Yvonne Watts proti Bedford Primary Care Trust a Secretary of State for Health* [velký senát], 16. května 2006.

alespoň podporu ve formě životního minima, podporu v případě nemoci, těhotenství, rodičovskou podporu a podporu v rámci dlouhodobé péče. Způsob poskytování uvedených dávek by měl být stanoven vnitrostátními právními předpisy.“

Podle článku 19 [směrnice o podmínkách přijímání](#) mají žadatelé o azyl nárok na potřebnou zdravotní péči, která musí zahrnovat přinejmenším nutnou a neodkladnou péči v případě onemocnění, stejně jako potřebnou pomoc pro ty, kteří mají zvláštní potřeby. [Směrnice o navracení \(2008/115/ES\)](#) obdobně stanoví, že se „poskytuje neodkladná zdravotní péče a základní léčba“ osobám, jejichž vyhoštění bylo pozastaveno nebo kterým byl poskytnut čas k dobrovolnému opuštění území (článek 14). Totéž platí během zajištění před vyhoštěním (článek 16).

Osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby požívající doplňkovou ochranu mají nárok na rovný přístup ke zdravotní péči jako státní příslušníci členského státu EU podle článku 30 [kvalifikační směrnice](#). Existují též specifická opatření pro osoby se zvláštními potřebami. Opatření na pomoc a podporu, které mají být poskytnuty obětem obchodování s lidmi, zahrnují nezbytnou lékařskou péči, včetně psychologické pomoci, poradenství a poskytování informací (čl. 11 odst. 5 [směrnice o obchodování s lidmi \(2011/36/EU\)](#)).

9.6. Sociální zabezpečení a sociální pomoc

Sociální zabezpečení jsou dávky, které jsou založeny na příspěvcích do vnitrostátního systému sociálního zabezpečení v minulosti, jako např. starobní důchody, zatímco sociální pomoc jsou dávky, které stát poskytuje potřebným osobám, např. osobám se zdravotním postižením. Patří sem celá škála dávek, které jsou obvykle finančního rázu.

V rámci EÚLP neexistuje žádné výslovné právo na sociální zabezpečení nebo sociální pomoc. Za určitých okolností může v oblasti sociálního zabezpečení a sociální pomoci, bez ohledu na to, zda dotčená osoba finančně přispívala do dotčeného systému, vyvstat otázka diskriminace. ESLP kritizoval státy, které odmítly poskytnout dávky osobám s oprávněným pobytem na diskriminačním základě, totiž že nesplňují požadavek státní příslušnosti ⁽⁵⁶⁹⁾.

⁽⁵⁶⁹⁾ ESLP, *Luczak proti Polsku*, č. 77782/01, 27. listopadu 2007; ESLP, *Fawsie proti Řecku*, č. 40080/07, 28. října 2010.

Příklad: Věc *Koua Poirrez proti Francii* ⁽⁵⁷⁰⁾ se týkala odepření dávek pro osoby se zdravotním postižením migrantovi s povolením k pobytu, protože nebyl ani Francouz, ani státní příslušník země s reciproční dohodou s Francií. ESLP konstatoval, že aby mohl považovat rozdílné zacházení založené výlučně na státní příslušnosti za slučitelné s EÚLP, je třeba uvést velmi závažné důvody. V obou případech ESLP konstatoval, že stěžovatelé byli diskriminováni, což je v rozporu s článkem 14 EÚLP posuzovaným ve spojení s článkem 1 protokolu č. 1 o právu na pokojné užívání majetku (viz [oddíl 10.3](#)).

Příklad: Věc *Dhahbi proti Itálii* ⁽⁵⁷¹⁾ se týkala odepření rodinných přídatků tuniskému státnímu příslušníkovi, který oprávněně pobýval a pracoval v Itálii, protože není státním příslušníkem některého členského státu EU. ESLP shledal, že stěžovatel byl diskriminován v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 8 EÚLP ⁽⁵⁷²⁾.

Příklad: Věc *Andrejeva proti Lotyšsku* ⁽⁵⁷³⁾ se týkala příspěvkových dávek. Stěžovatelka pracovala většinu života na území Lotyšska v době, kdy bylo součástí Sovětského svazu. Byla jí odepřena část jejího důchodu, protože pracovala mimo území Lotyšska a nebyla lotyšskou občankou. ESLP nemohl akceptovat argument vlády, že pro získání plné výše nárokovaného důchodu by stačilo, kdyby se stala naturalizovanou lotyšskou občankou. Zákaz diskriminace zakotvený v článku 14 EÚLP je smysluplný pouze tehdy, pokud v každém konkrétním případě je osobní situace stěžovatele brána taková, jaká je, a bez úprav, je-li posuzována v souvislosti s kritérii, která jsou uvedena v uvedeném ustanovení. Pokud by byl zvolen jiný postup, při němž by byla tvrzení oběti zamítnuta na základě toho, že se mohla diskriminace vyvarovat změnou jednoho z dotčených faktorů, například získáním státní příslušnosti, ztratil by článek 14 své opodstatnění. ESLP konstatoval porušení článku 14 EÚLP ve spojení s článkem 1 protokolu č. 1.

⁽⁵⁷⁰⁾ ESLP, *Koua Poirrez proti Francii*, č. 40892/98, 30. září 2003, bod 41.

⁽⁵⁷¹⁾ ESLP, *Dhahbi proti Itálii*, č. 17120/09, 8. dubna 2014.

⁽⁵⁷²⁾ Viz také ESLP, *Gaygusuz proti Rakousku*, č. 17371/90, 16. září 1996, body 46–50; ESLP, *Koua Poirrez proti Francii*, č. 40892/98, 30. září 2003, bod 41.

⁽⁵⁷³⁾ ESLP, *Andrejeva proti Lotyšsku* [velký senát], č. 55707/00, 18. února 2009, bod 91.

V těchto příkladech se stěžovatelé ve všech ostatních ohledech podobali vlastnímu státnímu příslušníkovi. Žádný ze stěžovatelů se nenacházel v nejisté přistěhovalecké situaci ani se na něj nevztahovala omezení týkající se využívání veřejných finančních prostředků.

Příklad: Věc *Weller proti Maďarsku* ⁽⁵⁷⁴⁾ se týkala maďarského otce a rumunské matky. V době žaloby, což bylo před vstupem Rumunska do EU, měla matka povolení k pobytu, nikoli však povolení k usazení v Maďarsku. Podle maďarského práva mohly o příspěvek v mateřství žádat pouze matky s maďarským občanstvím nebo povolením k usazení. Stěžovatel si stěžoval, že s muži, kteří mají zahraniční manželku, je při požívání dávky zacházeno méně příznivě než s muži, kteří mají maďarskou manželku. Podle ESLP byl porušen článek 8 EÚLP posuzovaný společně s článkem 14.

Podle ESC existuje právo na sociální zabezpečení (článek 12), právo na sociální a lékařskou pomoc (článek 13) a právo využívat služby sociální péče (článek 14). Kromě toho jsou stanovena specifická ustanovení pro osoby se zdravotním postižením (článek 15), děti a mladé lidi (článek 17) a starší osoby (článek 23). Článek 30 obsahuje právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením. Pokud jde o sociální pomoc, článek 13 ESC je použitelný na nelegální migranty, jak potvrdila rozhodnutí ECSR ⁽⁵⁷⁵⁾.

V rámci práva EU je zapotřebí rozlišovat mezi dvěma situacemi týkajícími se státních příslušníků třetích zemí. Zaprvé existuje systém koordinace dávek mezi členskými státy EU pro státní příslušníky třetích zemí pohybující se v rámci EU. Zadruhé jsou specifické kategorie státních příslušníků třetích zemí oprávněny podle sekundárních právních předpisů EU pobírat určité dávky bez ohledu na to, zda se v rámci EU pohybovaly, či nikoliv.

a) Koordinace dávek v rámci EU

Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP a kteří se přestěhovali do některého členského státu EU, mají podle článku 24 [směrnice o volném pohybu](#) (a občané třetích zemí podle dohody mezi EU a EHP) nárok na stejné sociální a daňové výhody jako vlastní státní příslušníci

⁽⁵⁷⁴⁾ ESLP, *Weller proti Maďarsku*, č. 44399/05, 31. března 2009, body 36–39.

⁽⁵⁷⁵⁾ ECSR, *Konference evropských církví (CEC) proti Nizozemsku*, stížnost č. 90/2013, rozhodnutí ve věci samé, 10. listopadu 2014.

hostitelského členského státu. Podle čl. 14 odst. 1 této směrnice však ti, kdo uplatňují práva volného pohybu, aniž pracují, se nesmí stát nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu EU. V průběhu let byl vytvořen komplexní soubor právních předpisů, který koordinuje sociální zabezpečení a sociální pomoc pro osoby uplatňující práva volného pohybu. Ten byl kodifikován v **nařízení (ES) č. 883/2004** (v platném znění) ⁽⁵⁷⁶⁾, jehož základní zásadou je, že celounijní systém je systémem koordinace, a nikoli systémem harmonizace ⁽⁵⁷⁷⁾. Má minimalizovat negativní účinky migrace mezi členskými státy EU tím, že zjednodušuje správní postupy a zajišťuje rovné zacházení, pokud jde o osoby, které se pohybují mezi členskými státy EU, a státní příslušníky členského státu EU. Některé nároky jsou přenositelné, jiné nikoli. **Nařízení (ES) č. 987/2009** (v platném znění) ⁽⁵⁷⁸⁾ stanoví postupy nezbytné k provedení **nařízení (ES) č. 883/2004**.

Zaměstnaní státní příslušníci třetích zemí, kteří se pohybují mezi členskými státy EU, ale také jejich rodinní příslušníci a pozůstalí mají nárok na prospěch plynoucí z přeshraničních právních předpisů o akumulaci a koordinaci dávek sociálního zabezpečení (**nařízení (ES) č. 859/2003** a **(EU) č. 1231/2010**). Podmínkou je, aby zaměstnaní státní příslušníci třetích zemí pobývali na území členského státu EU oprávněně a neměli vazby pouze na třetí zemi a jediný členský stát EU. Tato nařízení nezahrnují zaměstnané státní příslušníky třetích zemí, kteří mají vazby pouze na třetí zemi a jeden členský stát EU.

b) Nároky některých kategorií státních příslušníků třetích zemí

Žadatelé o azyl nemají podle **směrnice o podmínkách přijímání** specifické právo na přístup k sociální pomoci. Článek 17 však stanoví obecná pravidla o dostupnosti materiálních podmínek přijetí a čl. 17 odst. 5 (který se nepoužije v případě Irska) popisuje, jak se má určit výše peněžité dávky nebo poukázky.

⁽⁵⁷⁶⁾ Toto nařízení bylo změněno **nařízením (ES) č. 988/2009**, Úř. věst. 2009 L 284/43, **nařízením (EU) č. 1231/2010**, Úř. věst. 2010 L 344/1, **nařízením (EU) č. 1244/2010**, Úř. věst. 2010 L 338/35, **nařízením (EU) č. 465/2012**, Úř. věst. 2012 L 149/4, **nařízením (EU) č. 1224/2012**, Úř. věst. 2012 L 349/45, **nařízením (EU) č. 517/2013**, Úř. věst. 2013 L 158/1, **nařízením (EU) č. 1372/2013**, Úř. věst. 2013 L 346/27, **nařízením (EU) 492/2017**, Úř. věst. 2017 L 76/13 a naposledy **nařízením (EU) 1149/2019**, Úř. věst. 2019 L 186/21.

⁽⁵⁷⁷⁾ ESD, C-21/87, *Borowitz proti Bundesversicherungsanstalt für Angestellte*, 5. července 1988, bod 23; ESD, C-331/06, *Chuck proti Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank*, 3. dubna 2008, bod 27.

⁽⁵⁷⁸⁾ **Nařízení** bylo změněno **nařízením (EU) č. 465/2012**, Úř. věst. 2012 L 149/4, **nařízením (EU) č. 1224/2012**, Úř. věst. 2012 L 349/45, a **nařízením (EU) č. 1372/2013**, Úř. věst. 2013 L 346/27.

Příklad: Dne 18. července 2012 německý Spolkový ústavní soud (*Bundesverfassungsgericht*) rozhodl, že Německo musí zvýšit podporu poskytovanou žadatelům o azyl, která nebyla zvýšena 19 let a která nepokrývala minimum požadované pro zajištění důstojné existence podle článku 1 německé ústavy ⁽⁵⁷⁹⁾.

Podle článku 29 přepracované [kvalifikační směrnice](#) má členský stát EU zajistit, aby uprchlíkům a osobám požívajícím mezinárodní ochrany byla poskytována stejná „nezbytná sociální péče“, jaká je poskytována státním příslušníkům hostitelského členského státu EU. V případě osob, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany, to však může být omezeno na „základní dávky“. Čl. 23 odst. 2 rozšiřuje dávky na rodinné příslušníky osob požívajících mezinárodní ochrany.

Příklad: Ve věci *Ayubi proti Bezirkshauptmannschaft Linz-Land* ⁽⁵⁸⁰⁾ SDEU rozhodl, že vnitrostátní právní předpisy jsou v rozporu s právem EU, pokud uprchlíkům s právem na dočasný pobyt v daném členském státě EU přiznávají nižší výši sociálních dávek, než jakou pobírají státní příslušníci daného členského státu EU a uprchlíci, kteří v něm mají právo na trvalý pobyt.

Příklad: Ve věci *Alo a Osso* ⁽⁵⁸¹⁾ SDEU rozhodl, že povinnost bydliště uložená osobě, které byl přiznán status doplňkové ochrany, představuje omezení jejího přístupu k sociální péči chráněné podle článku 29 kvalifikační směrnice, pokud takové opatření není uloženo uprchlíkům, státním příslušníkům třetích zemí, kteří oprávněně pobývají v tomto členském státě EU, nebo vlastním státním příslušníkům. SDEU však připustil, že omezení pobytu uložená s cílem usnadnit integraci osob, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany, mohou být povolena podle článku 33 kvalifikační směrnice (svoboda pohybu). Je na vnitrostátním soudu, aby rozhodl, zda se osoby, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany, a jiní oprávněně pobývající státní příslušníci třetích zemí, na které se takováto povinnost bydliště nevztahuje, nacházejí v objektivně srovnatelné situaci.

Podle čl. 11 odst. 7 [směrnice o obchodování s lidmi](#) musí členské státy EU poskytovat pomoc obětem se zvláštními potřebami a pro dětské oběti obchodování s lidmi jsou stanoveny specifické požadavky (článek 13).

⁽⁵⁷⁹⁾ Německo, *Bundesverfassungsgericht*, 1 BvL 10/10 a 1 BvL 2/11, 18. července 2012.

⁽⁵⁸⁰⁾ SDEU, C-713/17, *Ahmad Shah Ayubi proti Bezirkshauptmannschaft Linz-Land*, 21. listopadu 2018.

⁽⁵⁸¹⁾ SDEU, spojené věci C-443/14 a C-444/14, *Kreis Warendorf proti Ibrahimu Aлови a Amira Osso proti Region Hannover* [velký senát], 1. března 2016.

Podle č. 11 odst. 1 písm. d) **směrnice o dlouhodobém pobytu** mají ti, kdo získali status dlouhodobě pobývajících rezidenta, nárok na rovné zacházení jako státní příslušníci hostitelské země, pokud jde o sociální zabezpečení, sociální podporu a sociální ochranu. Nároky na sociální podporu a sociální ochranu však mohou být omezeny na základní dávky.

Směrnice o sloučení rodiny neposkytuje rodinným příslušníkům osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí, přístup k sociální pomoci. Osoby usilující o sloučení rodiny musí prokázat, že mají stálé a pravidelné finanční příjmy, které jsou dostatečné pro jejich výživu a výživu jejich rodinných příslušníků, aniž by využívaly systému sociální pomoci daného členského státu EU (čl. 7 odst. 1 písm. c)).

Podle čl. 12 odst. 1 písm. e) **směrnice o jednotném povolení** a čl. 14 odst. 1 písm. e) **směrnice o modré kartě** musí mít pracovníci ze třetích zemí, kteří jsou držiteli jednotného povolení nebo modré karty EU, právo na rovné zacházení jako se státními příslušníky, pokud jde o sociální zabezpečení.

Hlavní body

Obecné body podle práva EU a ESC

- Pro přístup k hospodářským a sociálním právům je zpravidla potřebné právo na vstup nebo setrvání (viz [úvod k této kapitole](#)).
- Základní součásti sociálních práv mají být poskytovány jakékoli osobě, která je přítomna na území (viz odkazy na nelegální migranty v oddílech [9.2–9.6](#)).
- Čím více se situace migranta podobá situaci vlastních občanů daného státu, tím více je zapotřebí odůvodnit, pokud dochází k diskriminaci na základě státní příslušnosti (viz [úvod k této kapitole](#)).
- Mnoho práv podle Listiny EU je omezeno výhradně na občany a osoby, které v členském státě EU pobývají oprávněně (viz [oddíl 9.1](#)).
- ESC zakotvuje soubor hospodářských a sociálních práv. Požívání těchto práv je v zásadě omezeno na státní příslušníky smluvních států ESC, pokud se nachází na území jiného smluvního státu ESC. ECSR však učinil několik výjimek týkajících se ubytování dětí (viz [oddíl 9.4](#)) a zdravotní péče (viz [oddíl 9.5](#)).

- Aby ESLP mohl považovat rozdílné zacházení založené výlučně na státní příslušnosti za slučitelné s EÚLP, je třeba uvést velmi závažné důvody (viz [oddíl 9.6](#)).

Hospodářská práva podle práva EU

- Přístup na trh práce může být omezen: míra přístupu státních příslušníků třetích zemí na trh práce se liší v závislosti na tom, do které kategorie patří (viz [oddíl 9.1](#)).
- Od okamžiku, kdy osoba začne pracovat, ať už legálně, či nelegálně, je nutné respektovat základní pracovní práva (viz [oddíl 9.2](#)).
- Způsobilí rodinní příslušníci státních příslušníků zemí EHP mají stejné právo na přístup na trh práce jako občané členského státu EU (viz [oddíl 9.2.1](#)).
- Na turecké státní příslušníky se vztahují ustanovení o zachování původního stavu obsažené v článku 41 dodatkového protokolu Ankarské dohody, které brání státům klást na ně nová břemena (viz [oddíl 9.2.4](#)).
- Žadatelům o azyl, o jejichž nárocích nebylo ještě rozhodnuto v prvním stupni, musí být přiznán přístup na trh práce nejpozději devět měsíců (jeden rok v Irsku) po podání jejich žádosti o mezinárodní ochranu (viz [oddíl 9.2.7](#)).
- Směrnice o sankcích vůči zaměstnavatelům penalizuje osoby, které zaměstnávají nelegální migranty, a rovněž poskytuje migrantům, s nimiž může být špatně zacházeno, právo domáhat se zadržené mzdy a některých dalších ochranných opatření (viz [oddíl 9.2.8](#)).

Vzdělávání (viz [oddíl 9.3](#))

- Podle článku 2 protokolu č. 1 k EÚLP nesmí být nikomu odepřeno právo na vzdělání. Členské státy však mají širší prostor pro uvážení, když ukládají určitá omezení v souvislosti s vyššími úrovněmi vzdělání.
- Všechny děti, které jsou státními příslušníky třetích zemí a které pobývají v EU, včetně nelegálních migrantů, jejichž vyhoštění bylo odloženo, mají podle sekundárních právních předpisů EU nárok na přístup k základnímu vzdělání.

Bydlení (viz [oddíl 9.4](#))

- Listina EU uznává a respektuje právo na sociální pomoc a pomoc v oblasti bydlení s cílem zajistit důstojnou existenci pro všechny, kdo nemají dostatečné prostředky. Sekundární právo EU obsahuje též specifická ustanovení pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP, dlouhodobě pobývajících rezidenty, osobami, které potřebující mezinárodní ochranu, a oběťmi obchodování s lidmi.

- Členské státy EU musí pro žadatele o azyl zajistit životní úroveň dostatečnou pro zdraví žadatelů, která jim umožní zajistit obživu.
- Pokud orgány nerespektují něčí domov, může dojít k porušení článku 8 EÚLP. V krajních situacích může neposkytnutí přístřeší způsobit porušení článku 3 EÚLP.
- ESC přiznává právo na bydlení, které působí jako brána k řadě dalších práv.

Zdravotní péče (viz oddíl 9.5)

- Osoby pojištěné v rámci vnitrostátního zdravotního systému ve státě pobytu v EHP mohou při návštěvě jiných členských států EHP a Švýcarska využít místní ustanovení o zdravotní péči.
- Podle práva EU mají uprchlíci nárok na rovný přístup ke zdravotní péči jako státní příslušníci, zatímco žadatelé o azyl a nelegální migranti, jejichž vyhoštění bylo odloženo, mají nárok na neodkladnou zdravotní péči a základní léčbu.
- EÚLP neobsahuje žádné specifické ustanovení týkající se zdravotní péče, ESPL však může posoudit stížnosti tohoto druhu podle článků 2, 3 nebo 8 EÚLP.
- ESC zaručuje nelegálním migrantům lékařskou pomoc.

Sociální zabezpečení a sociální pomoc (viz oddíl 9.6)

- Podle práva EU byl pro státní příslušníky třetích zemí, kteří se pohybují mezi členskými státy EU podle ustanovení o volném pohybu, během let vytvořen komplexní soubor právních předpisů týkající se nároku na sociální zabezpečení a sociální pomoc.
- Podle EÚLP může zamítnutí sociální pomoci nebo jiných dávek cizinci představovat diskriminaci bez ohledu na to, zda přispívá do systému, ze kterého bude dávka vyplácena.
- ESC požaduje, aby sociální pomoc byla zaručena potřebným osobám, včetně osob v protiprávním postavení.

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

10

Osoby se zvláštními potřebami

EU	Pojednávaná témata	RE
Listina EU, článek 24 (práva dítěte)	Děti bez doprovodu	ESC, článek 17 (právo dětí na sociální, právní a hospodářskou ochranu) ESLP, <i>Rahimi proti Řecku</i> , č. 8687/08, 2011 (dítě bez doprovodu, které je žadatelem o azyl, zajištěno v zajišťovacím zařízení pro dospělé)
Dublnské nařízení, nařízení (EU) č. 604/2013, článek 8 SDEU, <i>C-648/11, MA, BT a DA</i> , 2013 (přemístění podle dublnského nařízení) Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 24 Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 25 Kvalifikační směrnice (2011/95/EU), článek 31 Směrnice o navrácení (2008/115/ES), článek 10	<i>Přijímání a zacházení</i>	
Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 25	<i>Určení věku</i>	Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi, 2005, čl. 10 odst. 3 ECSR, <i>EUROCEF proti Francii</i> , stížnost č. 114/2015, 2018

EU	Pojednávaná témata	RE
<p>Směrnice o boji proti obchodování s lidmi (2011/36/EU)</p> <p>Směrnice o obětech obchodování s lidmi (povolení k pobytu) (2004/81/ES)</p> <p>Směrnice o právech obětí (2012/29/EU)</p>	<p>Oběti obchodování s lidmi</p>	<p>ÉÚLP, článek 4 (zákaz otroctví a nucené práce)</p> <p>ESLP, <i>Rantsev proti Kypru a Rusku</i>, č. 25965/04, 2010 (úřady jsou povinny provádět vyšetřování z vlastního podnětu)</p> <p>Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi, 2005</p>
<p>Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (ratifikovaná EU)</p> <p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), články 19, 21 a 22</p> <p>Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 14</p>	<p>Osoby se zdravotním postižením</p>	<p>ESC, článek 15 (práva zdravotně postižených osob na nezávislost, sociální integraci a účast na životě společnosti)</p>
<p>Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU), článek 25</p> <p>Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU), článek 24</p>	<p>Oběti mučení</p>	
<p>Směrnice o volném pohybu (2004/38/ES), čl. 13 odst. 2 písm. c)</p> <p>Směrnice o sloučení rodiny (2003/86/ES), čl. 15 odst. 3</p>	<p>Oběti genderově podmíněného násilí</p>	<p>ESLP, <i>Opuz proti Turecku</i>, č. 33401/02, 2009 (domácí násilí)</p> <p>ESLP, <i>R. D. proti Francii</i>, č. 34648/14, 2016 (riziko špatného zacházení v případě vyhoštění)</p> <p>Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva), 2011</p>

Úvod

Tato kapitola se zaměří na některé skupiny osob, které by mohly být klasifikovány jako obzvláště zranitelné a vyžadující zvláštní pozornost. Kromě toho, co bylo obecně řečeno v předchozích kapitolách, mohou právní předpisy EU i ÉÚLP přiznat zvláštní ochranu osobám se zvláštními potřebami.

Podle právních předpisů EU je třeba zohlednit specifickou situaci zranitelných osob, např. při řešení přijetí nebo při zbavování osob jejich osobní svobody. Zranitelné osoby jsou vymezeny v článku 21 *směrnice o podmínkách přijímání* (2013/33/EU)

a čl. 3 odst. 9 *směrnice o navrácení* (2008/115/ES). Obě ustanovení zahrnují „nezletilé osoby, nezletilé osoby bez doprovodu, zdravotně postižené osoby, starší osoby, těhotné ženy, rodiče samoživitele s nezletilými dětmi a osoby, které byly mučeny, znásilněny nebo vystaveny jiné závažné formě psychického, fyzického nebo sexuálního násilí“. Seznam uvedený ve směrnici o podmínkách přijímání je ale delší a není vyčerpávající. V souladu s článkem 22 směrnice o podmínkách přijímání musí členské státy EU posoudit, zda mají zranitelné osoby při přijetí zvláštní potřeby. Podle *směrnice o azylovém řízení* (2013/32/EU) musí členské státy EU posoudit, zda žadatel o azyl potřebuje zvláštní procesní záruky, a pokud ano, musí mu v průběhu azylového řízení poskytnout náležitou podporu (článek 24).

10.1. Děti bez doprovodu

Výraz „nezletilé osoby bez doprovodu“ se používá k popisu osob mladších 18 let, které vstupují na evropské území bez dospělého, který za ně v přijímajícím státě odpovídá (viz *kvalifikační směrnice* (2011/95/EU), čl. 2 písm. l)). V právních předpisech EU o azylu a přistěhovaectví jsou klíčová ustanovení, která se jejich situací zabývají a jimiž se budeme zabírat v tomto oddíle.

EÚLP neobsahuje výslovné ustanovení týkající se dětí bez doprovodu, ale zacházení s nimi může být posuzováno podle různých ustanovení, například podle článku 5 o právu na svobodu a bezpečnost, článku 8 o právu na respektování soukromého a rodinného života nebo článku 2 protokolu č. 1 o právu na vzdělání. Podle EÚLP mají státy za úkol postarat se o děti bez doprovodu a při propuštění ze zajištění je neponechat jejich osudu ⁽⁵⁸²⁾.

Každé rozhodnutí týkající se dítěte se musí zakládat na respektování práv dítěte stanovených v *Úmluvě OSN o právech dítěte*, kterou ratifikovaly všech státy kromě Spojených států amerických. Tato úmluva určuje lidská práva dětí, která se mají uplatňovat bez ohledu na přistěhovačský status ⁽⁵⁸³⁾. Základní význam má zásada „nejlepšího zájmu dítěte“ a orgány veřejné správy ji musí při přijímání opatření týkajících se dětí klást na první místo. Na rozdíl od *Listiny EU* (čl. 24 odst. 2) není tato

⁽⁵⁸²⁾ ESLP, *Rahimi proti Řecku*, č. 8687/08, 5. dubna 2011; ESLP, *Sh. D. a další proti Řecku, Rakousku, Chorvatsku, Maďarsku, Severní Makedonii, Srbsku a Slovinsku*, č. 14165/16, 13. června 2019.

⁽⁵⁸³⁾ Výbor OSN pro práva dítěte poskytl další pokyny na ochranu dětí bez doprovodu, péči o ně a řádné zacházení s nimi ve svém komentáři *General Comment No. 6* (2005).

zásada výslovně uvedena v EÚLP, ale je pravidelně zmiňována v judikatuře ESLP. Na této zásadě jsou také založena specifická ustanovení právních předpisů EU týkající se dětí bez doprovodu.

ESC se v čl. 17 odst. 1 písm. c) zmiňuje o odloučených dětech. ECSR, stejně jako ESLP, zdůraznil, že státy, které mají zájem o zastavení pokusů o obcházení přistěhovaleckých pravidel, nesmí děti-cizince, především ty bez doprovodu, zbavovat ochrany, kterou jim zaručuje jejich status. Ochranu základních práv a omezení uvalená přistěhovaleckou politikou státu je tudíž nutné sladit ⁽⁵⁸⁴⁾.

Příklad: Ve věci *EUROCEF proti Francii* ⁽⁵⁸⁵⁾ zjistil ECSR porušení čl. 31 odst. 2 ECS z důvodu nedostatků ve francouzském systému zajišťování přístřeší a hodnocení pro děti bez doprovodu. ECSR rovněž rozhodl, že zpoždění při jmenování *ad hoc* poručníka pro děti bez doprovodu, zajištění těchto dětí v čekacích prostorách a v hotelech, používání testů kostí k určení jejich věku a překážek v přístupu k účinnému oprávněnému prostředku představuje porušení čl. 17 odst. 1 ESC.

10.1.1. Přijímání a zacházení

V rámci práva EU jsou v azylových nástrojích i ve [směrnici o navracení](#) obsažena specifická ustanovení pro děti bez doprovodu.

Před posouzením zacházení s dětmi bez doprovodu během procesu vyřizování žádosti je důležité si uvědomit, který stát je ke zpracování jejich žádosti o azyl příslušný. Podle [dublinkého nařízení](#) (nařízení (EU) č. 604/2013) musí žádosti dětí bez doprovodu posoudit členský stát EU, ve kterém se oprávněně nacházejí jejich rodinní příslušníci, sourozenci nebo příbuzní (článek 8). Musí jim být poskytnut zástupce (článek 6). Čl. 6 odst. 3 poskytuje návod, jak posuzovat nejlepší zájem dítěte. Článek 11 obsahuje pravidla, která mají předejít rozdělení rodiny při uplatnění dublinkého nařízení v případech, kdy rodinní příslušníci podají samostatné žádosti v jednom členském státě EU. Článek 16 pojednává o závislých osobách (viz [oddíl 5.2](#)).

⁽⁵⁸⁴⁾ ECSR, *Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku*, stížnost č. 47/2008, rozhodnutí ve věci samé, 20. října 2009. ECSR mimo jiné rozhodl, že děti bez doprovodu požívají právo na přístřeší podle čl. 31 odst. 2 ESC.

⁽⁵⁸⁵⁾ ECSR, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) proti Francii*, stížnost č. 114/2015, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2018.

Chybí-li rodinný příslušník, sourozenec nebo příbuzný, je příslušným členským státem stát, kde dítě podalo svou žádost o azyl, pokud jde o nejlepší zájem dítěte (článek 8).

Příklad: Ve věci *MA, BT a DA proti Secretary of State for the Home Department* ⁽⁵⁸⁶⁾ SDEU musel určit, který stát je příslušný v případě dítěte bez doprovodu, které podalo žádosti o azyl v různých členských státech EU. SDEU objasnil, že pokud není v členském státě oprávněně přítomen rodinný příslušník, je k posouzení takové žádosti příslušný stát, v němž je dítě fyzicky přítomno. Při tom vycházel z čl. 24 odst. 2 Listiny EU, podle kterého při všech činnostech týkajících se dětí musí být prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte.

Jakmile děti bez doprovodu podají žádost o azyl, musí jim být přidělen zástupce (článek 24 [směrnice o podmínkách přijímání](#) a článek 25 [směrnice o azylovém řízení](#)). Právní předpisy však nestanovují jmenování zástupce od okamžiku, kdy dítě bez doprovodu odhalí orgány. Státy se mohou rozhodnout o jmenování opatrovníka nebo současně opatrovníka i právního zástupce, který pak žadateli o azyl bude nápomocen v azylovém řízení a bude pečovat o blaho dítěte v průběhu zpracování žádosti o azyl. Podle směrnice o azylovém řízení musí zástupce dostat příležitost projednat záležitosti s dítětem před pohovorem o azylu a doprovodit je na něj.

Pohovor s dítětem bez doprovodu musí vést osoba se znalostmi o zvláštních potřebách této skupiny (směrnice o azylovém řízení, článek 25). Existují omezení pro zpracování žádostí dětí bez doprovodu na hranici, v tranzitních prostorách nebo ve zrychlených řízeních, které je povoleno pouze v případech uvedených v čl. 25 odst. 6. V takových případech směrnice umožňuje státům nepřiznat dítěti bez doprovodu při přezkumu zamítavého rozhodnutí automatické právo na setrvání na území, ale přiznat je pouze pokud jsou splněny podmínky uvedené v čl. 46 odst. 7 směrnice. Mezi ně patří například potřebná jazyková a právní pomoc a lhůta nejméně jeden týden na požádání soudu o právo setrvat na území až do výsledku odvolání.

Směrnice o podmínkách přijímání (článek 24) obsahuje návod k tomu, jaký druh ubytování má být dětem bez doprovodu poskytnut, to znamená se zletilými příbuznými, v pěstounské rodině, v přijímacích střediscích se zvláštními opatřeními pro děti nebo v jiném vhodném ubytování. Zajištění dětí bez doprovodu není zcela zakázáno, je však povoleno pouze za výjimečných okolností a nikdy ve věznici (čl. 11 odst. 3

⁽⁵⁸⁶⁾ SDEU, C-648/11, *The Queen na žádost MA a dalších proti Secretary of State for the Home Department*, 6. června 2013.

přepřacované směrnice). Podle směrnice také smí být žadatelé ve věku nejméně 16 let, ale mladší 18 let, a tudíž stále děti, umístěni do ubytovacích středisek pro dospělé žadatele o azyl, ale pouze je-li to v nejlepším zájmu dítěte (tato podmínka není použitelná v Irsku, jelikož byla zavedena přepracovanou směrnicí z roku 2013).

Článek 24 směrnice o podmínkách přijímání dále upřesňuje, že sourozenci mají pokud možno zůstat spolu, přičemž se přihlíží k nejlepšimu zájmu dotčeného dítěte, a zejména jeho věku a stupni zralosti. Změny místa pobytu dětí bez doprovodu musí být omezeny na minimum. Směrnice dále stanovuje, že s ohledem na bezpečnost dětí bez doprovodu se členské státy EU musí snažit co nejdříve vypátrat jejich rodinné příslušníky. Ukládá také povinnost, aby osoby pracující s dětmi bez doprovodu měly vhodné odborné vzdělání.

Přepřacovaná **kvalifikační směrnice** zahrnuje specifická ustanovení týkající se dětí bez doprovodu, jimž bylo přiznáno postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany. Členské státy EU musí zajistit zastoupení dítěte bez doprovodu a pravidelná posouzení, která provádějí příslušné orgány. Jmenovaný zástupce může být zákonný opatrovník nebo v případě potřeby zástupce organizace pověřené péčí o děti a jejich blaho nebo jakýkoli jiný vhodný zástupce (článek 31).

Článek 31 kvalifikační směrnice také požaduje, aby členské státy EU zajistily, že děti bez doprovodu budou umístěny ke zletilým příbuzným, do pěstounské rodiny, do přijímacích středisek se zvláštními opatřeními pro děti nebo do jiného vhodného ubytování. V závislosti na věku a zralosti nezletilé osoby musí být brán ohled na názory dítěte ohledně druhu ubytování. Směrnice opakuje ustanovení směrnice o podmínkách přijímání, která se týkají umístění se sourozenci, vypátrání rodiny a odborného vzdělání dospělých, kteří pracují s dětmi bez doprovodu.

Podle článku 10 směrnice o navracení se orgány členského státu EU musí při vyhoštění dítěte bez doprovodu ze svého území ujistit, že toto dítě bude navraceno členu své rodiny, ustanovenému opatrovníkovi nebo do odpovídajícího přijímacího zařízení ve státě návratu. Na vracení dětí bez doprovodu se nevztahuje žádný absolutní zákaz, ale při rozhodování o navracení se musí náležitě zohlednit nejlepší zájem dítěte. Je-li navracení odloženo nebo je-li stanovena lhůta k dobrovolnému opuštění území, musí být zohledněny zvláštní potřeby dětí (článek 14) ⁽⁵⁸⁷⁾.

⁽⁵⁸⁷⁾ Více informací viz FRA (2019), *Returning Unaccompanied Children: Fundamental rights considerations*, Úřad pro publikace, Lucemburk, září 2019.

V rámci EÚLP ESLP rozhodl, že ve věcech týkajících se dětí v zahraničí, ať už s doprovodem, nebo bez doprovodu, je rozhodujícím faktorem mimořádná zranitelnost dítěte. Tento faktor má přednost před úvahami týkajícími se jeho postavení nelegálního migranta. Obzvláště závažné podmínky, v nichž se dítě může ocitnout, a jakékoli nedodržení příkazu k ochraně žadatele, který je obzvláště zranitelný z důvodu svého věku, ze strany vnitrostátních orgánů, mohou představovat ponižující zacházení a porušení článku 3 EÚLP⁽⁵⁸⁸⁾.

Příklad: Ve věci *Rahimi proti Řecku* (589) bylo stěžovatelem afghánské dítě bez doprovodu, které bylo zajištěno v zajišťovacím zařízení pro dospělé a později propuštěno, aniž by mu úřady nabídly jakoukoli pomoc s ubytováním. ESLP dospěl k závěru, že podmínky zajištění stěžovatele a fakt, že se o něho úřady po propuštění nepostaraly, představovaly ponižující zacházení zakázané článkem 3. ESLP rozhodl, že za účelem respektování nejlepšího zájmu dítěte je nutné posoudit pro děti bez doprovodu jiné možnosti umístění než zajištění.

10.1.2. Určení věku

V rámci práva EU směrnice o azylovém řízení povoluje členským státům EU používat lékařské vyšetření k určení věku dětí bez doprovodu v souvislosti s jejich žádostí o azyl, pokud mají pochybnosti ohledně jejich věku (článek 25). V případech, kdy je využito lékařské vyšetření, by členské státy EU měly zajistit, aby byly děti bez doprovodu o takovém posouzení předem informovány a byl vyžádán jejich souhlas. Otázka určení věku se stává v Evropě stále diskutabilnější. Jelikož dětem je v azylovém řízení přiznávána zvýšená ochrana a přijímající státy mají navíc povinnost postarat se o ně v jiných záležitostech, včetně ubytování a vzdělávání, některé osoby přijíždějí na území EU, často bez dokladů, a tvrdí, že jsou mladší 18 let. Tyto osoby mohou být podrobeny vyšetření, které má určit, zda jim skutečně ještě nebylo 18 let. Výsledky vyšetření mají často významný dopad na jejich žádost o azyl a přístup k sociálnímu systému. Musí být použito nejméně invazivní vyšetření.

⁽⁵⁸⁸⁾ ESLP, *Khan proti Francii*, č. 12267/16, 28. února 2019; ESLP, *Sh. D. a další proti Řecku, Rakousku, Chorvatsku, Maďarsku, Severní Makedonii, Srbsku a Slovinsku*, č. 14165/16, 13. června 2019.

⁽⁵⁸⁹⁾ ESLP, *Rahimi proti Řecku*, č. 8687/08, 5. dubna 2011. Viz také ESLP, *Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Maltě*, č. 25794/13 a 28151/13, 22. listopadu 2016 a ESLP, *Moustahi proti Francii*, č. 9347/14, 25. června 2020, body 65–67.

Provádějí ho kvalifikovaní zdravotničtí pracovníci a je respektována důstojnost žadatele. Směrnice dále nedefinuje, jaké druhy lékařského vyšetření jsou vhodné nebo adekvátní, a v Evropě se používá široká škála postupů ⁽⁵⁹⁰⁾.

V rámci EÚLP ESLP rozhodl, že nepřiměřeně dlouhé vyšetření za účelem určení věku osob blízkých dospělosti nelze odůvodnit a vyvolává vážné pochybnosti o dobré víře orgánů, zejména pokud členský stát uvádí nízký počet údajných migrujících dětí ročně ⁽⁵⁹¹⁾.

Pokud jde o jiné nástroje Rady Evropy, čl. 10 odst. 3 **Úmluvy o opatřeních proti obchodování s lidmi** (Úmluva o boji proti obchodování s lidmi) ⁽⁵⁹²⁾ rovněž stanoví určení věku, pokud je věk oběti nejistý. Jak zdůraznila Skupina odborníků Rady Evropy pro opatření proti obchodování s lidmi (GRETA), monitorování provádění Úmluvy o boji proti obchodování s lidmi, pokud jde o určení věku, musí být součástí komplexního posouzení, které zohledňuje jak tělesný vzhled, tak psychologickou vyspělost jednotlivce. Určení věku by měla být prováděna bezpečným způsobem citlivým k dětem a zohledňujícím rovnost žen a mužů a s náležitým ohledem na lidskou důstojnost. Zásada rozhodovat v případech pochybností ve prospěch žadatele by měla být uplatněna tak, aby v případě nejistoty byla daná osoba považována za dítě ⁽⁵⁹³⁾.

ESC podle článku 17 stanoví právo dětí a mladistvých na sociální, právní a hospodářskou ochranu.

Příklad: Ve věci *EUROCEF proti Francii* ⁽⁵⁹⁴⁾ analyzoval ECSR použití testování kostí k určení věku dětí bez doprovodu ve Francii a zjistil porušení čl. 17 odst. 1 ESC. ECSR zejména považoval použití testování kostí za nevhodné a nespolehlivé vzhledem k přílišnému spoléhání francouzských orgánů na kostní testy, jak je doloženo ve vnitrostátních a mezinárodních zdrojích.

⁽⁵⁹⁰⁾ Viz též Rada Evropy (2017), *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*, Rada Evropy, Štrasburk; a EASO (2018), *Praktická příručka k určování věku*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽⁵⁹¹⁾ ESLP, *Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Maltě*, č. 25794/13 a 28151/13, 22. listopadu 2016.

⁽⁵⁹²⁾ Rada Evropy, Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi, 2005, CETS č. 197.

⁽⁵⁹³⁾ Rada Evropy (2016), *5th General Report on GRETA's Activities: Covering the period from 1 October 2014 to 31 December 2015*, Rada Evropy, Štrasburk; UNHCR (1997), „Guidelines on policies and procedures in dealing with unaccompanied children seeking asylum“.

⁽⁵⁹⁴⁾ ECSR, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) proti Francii*, stížnost č. 114/2015, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2018.

10.2. Oběti obchodování s lidmi

Měli bychom rozlišovat mezi převaděčstvím a obchodováním s lidmi. Převaděčství migrantů je aktivita vykonávaná pro finanční nebo jiný materiální prospěch tak, že je umožněn neoprávněný vstup osoby do státu, jehož tato osoba není státním příslušníkem ani v něm nemá trvalý pobyt ⁽⁵⁹⁵⁾.

Podle práva EU i EÚLP je obchodování s lidmi „najímání, převoz, převod, ukrývání nebo příjem osob, za použití hrozeb, síly či jiných forem nátlaku, únosu, podvodu, klamu, zneužití moci či zranitelného postavení nebo poskytnutím či obdržením platby či výhod s cílem získat souhlas osoby, jež má kontrolu nad jinou osobou, a to za účelem vykořisťování“ ⁽⁵⁹⁶⁾. V obchodování s lidmi je zahrnut prvek nátlaku a zastrážování, který není zahrnut v převaděčství.

V rámci EÚLP rozhodl ESLP, že obchodování s lidmi spadá do oblasti působnosti článku 4 EÚLP, který zakazuje otroctví a nucenou práci ⁽⁵⁹⁷⁾. Členské státy mají pozitivně vymezenou povinnost zavádět vedle trestněprávních předpisů pro potrestání obchodníků s lidmi i účinná opatření na ochranu obětí a potenciálních obětí obchodování s lidmi ⁽⁵⁹⁸⁾. Více informací viz také [oddíl 3.3](#).

Příklad: Ve věci *Rantsev proti Kypru a Rusku* ⁽⁵⁹⁹⁾ ESLP rozhodl, že je důležité, aby oběť obchodování s lidmi nemusela žádat, aby byla identifikována jako oběť obchodování s lidmi nebo aby bylo obchodování s ní vyšetřováno. Pokud mají úřady podezření na takovou trestnou činnost, jsou povinny konat z vlastního podnětu.

Úmluva o boji proti obchodování s lidmi je první evropskou smlouvou, která přináší podrobná ustanovení o pomoci, ochraně a podpoře, které mají být poskytovány obětem obchodování s lidmi, vedle povinnosti členských států provádět účinná trestní vyšetřování a podnikat kroky pro boj proti obchodování s lidmi. Úmluva

⁽⁵⁹⁵⁾ Protokol OSN proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky, doplňující Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, 2000, článek 3.

⁽⁵⁹⁶⁾ Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi (CETS č. 197), článek 4; směrnice 2011/36/EU, Úř. věst. 2011 L 101/1, čl. 2 odst. 1.

⁽⁵⁹⁷⁾ ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010, body 282–286.

⁽⁵⁹⁸⁾ ESLP, *L. E. proti Řecku*, č. 71545/12, 21. ledna 2016; ESLP, *Chowdury a další proti Řecku*, č. 21884/15, 30. března 2017; *L. O. proti Francii* (rozhodnutí), č. 4455/14, 26. května 2015; ESLP, *V. F. proti Francii* (rozhodnutí), č. 7196/10, 29. listopadu 2011.

⁽⁵⁹⁹⁾ ESLP, *Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, 7. ledna 2010, bod 288.

požaduje, aby smluvní státy přijaly legislativní nebo jiná opatření nezbytná pro identifikaci obětí obchodování s lidmi a zajistily pro příslušné orgány vyškolené pracovníky kvalifikované v oblasti prevence obchodování s lidmi, boje proti němu, identifikace obětí obchodování s lidmi a poskytování pomoci obětem (článek 10). Smluvní strany musí přijmout nezbytná opatření, která obětem pomohou při zotavování (článek 12).

V rámci práva EU definuje **směrnice o boji proti obchodování s lidmi** (2011/36/EU) obchodování s lidmi stejnými slovy jako Úmluva Rady Evropy o boji proti obchodování s lidmi. Podle směrnice musí členské státy EU zajistit, aby oběti obchodování s lidmi měly neprodleně přístup k právnímu poradenství. V případě, že oběť nemá dostatečné finanční prostředky, je právní poradenství a právní zastoupení poskytováno bezplatně (článek 12). Směrnice také zavádí pojem trestní a občanskoprávní odpovědnosti právnických osob a fyzických osob. Směrnice věnuje zvláštní pozornost dětským obětem obchodování s lidmi, zejména z hlediska pomoci a podpory (články 13 až 16). Tato opatření pomoci a podpory zahrnují ustanovení opatrovníka nebo zástupce jmenovaného pro dětskou oběť co nejdříve poté, co úřady dítě identifikují (článek 14), zajištění, aby výsledky dětských obětí proběhly bez zbytečného prodlení a aby je pokud možno vedla stejná osoba (článek 15), a trvalé řešení na základě nejlepšího zájmu dítěte v případě dětských obětí obchodování s lidmi, které jsou bez doprovodu (článek 16).

Směrnice o obchodování s lidmi chrání oběti obchodování s lidmi před stíháním za trestné činy, které byly přinuceny spáchat. K těmto trestným činům patří trestné činy spojené s cestovním pasem, s prostitucí nebo nelegální prací podle vnitrostátního práva. Pomoc a podpora poskytované obětem obchodování s lidmi by neměly být podmíněny spoluprací s orgány při vyšetřování trestného činu (článek 11). Existují i procesní záruky pro oběti zapojené do trestního řízení (článek 12), včetně bezplatného právního zastoupení, pokud oběť nemá dostatek finančních prostředků. S oběťmi musí být během řízení zacházeno zvláštním způsobem, aby se předešlo jejich traumatizaci a opětovné traumatizaci (články 12 a 15). Zvláštní záruky se vztahují na dětské oběti obchodování s lidmi (články 13 až 16). Pokud oběti obchodování s lidmi žádají o azyl, je zapotřebí posoudit jejich zvláštní potřeby při přijetí a musí jím být poskytnuta náležitá podpora (**směrnice o podmínkách přijímání**, články 21 a 22).

Článek 9 [směrnice o právech obětí](#) (2012/29/EU) vyžaduje, aby členské státy EU poskytovaly služby podpory pro oběti trestných činů, včetně obětí obchodování s lidmi. Patří mezi ně příslušné informace a poradenství, jakož i emoční a případně psychologická podpora ⁽⁶⁰⁰⁾.

Právo EU i Rady Evropy se dotýká zranitelnosti a právního postavení obětí obchodování s lidmi po odhalení tohoto obchodování. [Směrnice o obětech obchodování s lidmi \(povolení k pobytu\)](#) (2004/81/ES) vyžaduje, aby členské státy EU vydaly povolení k dočasnému pobytu obětem obchodování s lidmi, které spolupracují s orgány. Podle článku 14 Úmluvy o boji proti obchodování s lidmi může být obětem obchodování s lidmi vydáno povolení k pobytu s možností obnovení, pokud to vyžaduje jejich osobní situace nebo pokud potřebují zůstat v zemi za účelem spolupráce s orgány při vyšetřování trestného činu obchodování s lidmi. O této problematice pojednává [oddíl 3.3](#).

10.3. Osoby se zdravotním postižením

Při podání žádosti o azyl mohou osoby s tělesným postižením, duševní poruchou, mentálním nebo smyslovým postižením čelit specifickým překážkám v přístupu k ochraně a pomoci a mohou potřebovat zvláštní pomoc, kterou jim příslušné orgány nemusí vždy poskytnout.

[Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením](#) ⁽⁶⁰¹⁾ stanoví mezinárodní normy týkající se osob se zdravotním postižením. Článek 5 úmluvy stanoví zásady rovnosti a nediskriminace a článek 18 uvádí, že „státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na svobodu pohybu, svobodu zvolit si místo pobytu a právo na státní občanství, na rovnoprávném základě s ostatními.“

Podle EÚLP není zdravotní postižení definováno, ale ESLP rozhodl, že článek 14 chrání před diskriminací na základě zdravotního postižení ⁽⁶⁰²⁾. ESCR se při výkladu článku 15 ESC (právo osob se zdravotním postižením) řídí stejným přístupem

⁽⁶⁰⁰⁾ Viz také FRA (2016), *Příručka o evropských právních předpisech v oblasti přístupu ke spravedlnosti*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽⁶⁰¹⁾ Organizace spojených národů (2006), *Sbírka smluv sv. 2515*, s. 3–192.

⁽⁶⁰²⁾ ESLP, *Glor proti Švýcarsku*, č. 13444/04, 30. dubna 2009; ESLP, *Pretty proti Spojenému království*, č. 2346/02, 29. dubna 2002; ESLP, *Koua Poirrez proti Francii*, č. 40892/98, 30. září 2003.

a dodává, že rovné zacházení s osobami se zdravotním postižením bez ohledu na jejich státní příslušnost by mělo existovat nejen v právních předpisech, ale i v praxi ⁽⁶⁰³⁾.

V rámci práva EU Evropská unie ratifikovala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, a je tudíž vázána touto úmluvou, která je součástí právního řádu EU. Článek 21 **směrnice o podmínkách přijímání** uvádí, že členské státy EU musí při provádění ustanovení týkajících se podmínek přijetí zohlednit zvláštní situaci zranitelných osob, včetně osob se zdravotním postižením. Musí být posouzeny jejich zvláštní potřeby při přijetí a musí jim být poskytnuta náležitá podpora (články 21 a 22) včetně případné léčby duševních poruch (článek 19). **Směrnice o navracení** v rámci definice zranitelných osob zahrnuje i zdravotně postižené osoby (čl. 3 odst. 9), ale ve vztahu k nim neplatí žádná zvláštní ustanovení. Neexistuje absolutní zákaz zajištění žadatelů o azyl nebo zdravotně postižených osob v řízení o navracení, ale pokud jsou zajištěni, musí jim být věnována zvláštní pozornost (čl. 16 odst. 3). V případech žadatelů o azyl **směrnice o podmínkách přijímání** (článek 11) požaduje, aby vnitrostátní orgány věnovaly primárně pozornost jejich zdraví, včetně duševního.

Podle čl. 14 odst. 2 písm. b) **směrnice o azylovém řízení** může být osobní pohovor vypuštěn, pokud žadatel není vzhledem k přetrvávající situaci, na niž nemá vliv, k pohovoru způsobilý nebo jej nemůže absolvovat. To se týká zejména osob s duševními poruchami, které nemusí být schopny se účinně účastnit pohovoru.

10.4. Oběti mučení

Jak je uvedeno v úvodu této kapitoly, oběti mučení jsou skupinou zranitelných osob, které mají zvláštní záruky, pokud jde o to, jak se s nimi zachází.

V rámci práva EU článek 25 **směrnice o podmínkách přijímání** obsahuje povinnost členských států zajistit, „aby osobám, které byly podrobeny mučení, znásilnění nebo jinému hrubému násilí, byla poskytnuta nezbytná léčba poškození způsobených těmito činy, zejména přístup k vhodnému lékařskému a psychologickému ošetření nebo péči“. Osoby pracující s těmito oběťmi musí mít vhodné odborné vzdělání.

⁽⁶⁰³⁾ ECSR, závěry XIV-2 1998, prohlášení o výkladu článku 15.

Potíže vyličit trauma, které oběť tohoto násilí utrpěla, může způsobit problémy s osobním pohovorem o azylu. Z tohoto důvodu musí být osoby vedoucí pohovor informovány o problémech, které mohou nepříznivě ovlivnit schopnost žadatele absolvovat pohovor, jako jsou známky toho, že žadatel mohl být v minulosti mučen (čl. 4 odst. 3 a článek 14 [směrnice o azylovém řízení](#)). Směrnice rovněž požaduje, aby členské státy EU poskytovaly žadatelům, kteří zažili mučení, znásilnění a jiné závažné formy násilí, v průběhu azylového řízení náležitou podporu, je-li to nutné pro účely spravedlivého a účinného azylového řízení. Tito žadatelé by měli být rovněž osvobozeni od zrychlených řízení a řízení na hranicích, kdy jim nelze poskytnout náležitou podporu (článek 24). V případech, kdy odvolání proti zamítavému rozhodnutí v prvním stupni nemá automatický odkladný účinek, se uplatňují další záruky. Patří mezi ně například potřebná jazyková a právní pomoc. Kromě toho musí mít žadatel se zamítavým rozhodnutím v prvním stupni nejméně jeden týden na to, aby soud požádal o právo setrvat na území až do vyhlášení výsledku řízení o opravném prostředku (článek 24 ve spojení s čl. 46 odst. 7). Ustanovení o žadatelích, kteří potřebují zvláštní procesní záruky, byla zavedena přepracovanou směrnicí z roku 2013, a nejsou tudíž použitelná v Irsku.

V případě těchto osob v řízení o navrácení, pokud je navrácení odloženo nebo je stanovena lhůta k dobrovolnému opuštění území, musí být vzaty v úvahu zvláštní potřeby obětí mučení a jiných závažných forem násilí ([směrnice o navrácení](#), čl. 14 odst. 1 písm. d)).

[Směrnice o právech obětí \(2012/29/EU\)](#) obsahuje širokou definici tohoto pojmu. Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) je obětí „fyzická osoba, která utrpěla újmu včetně fyzické, duševní či citové újmy či hmotnou ztrátu, které byly přímo způsobeny trestným činem“. Směrnice se tedy vztahuje i na oběti mučení. Mezi oběti patří rovněž rodinní příslušníci osoby, jejíž smrt byla přímo způsobena trestným činem, a kteří v důsledku smrti této osoby utrpěli újmu. Postavení oběti není podmíněno povolením oběti k pobytu na určitém území nebo jejím státním občanstvím či národností (10. bod odůvodnění).

V rámci mezinárodního práva zveřejnil Výbor OSN proti mučení v roce 2018 aktualizované normy týkající se podpory a ochrany obětí mučení v souvislosti s migrací ⁽⁶⁰⁴⁾, ve kterých stanovil klíčové prvky pro zajištění toho, aby se obětem mučení dostalo nezbytné ochrany a podpory.

⁽⁶⁰⁴⁾ Výbor OSN proti mučení, *General comment No. 4 (2017) on the implementation of article 3 of the Convention in the context of article 22.*

10.5. Oběti genderově podmíněného násilí

Zvláštní kategorii obětí závažných trestných činů tvoří osoby, které byly vystaveny domácímu násilí. K němu může docházet i v odvětví prací v domácnosti ⁽⁶⁰⁵⁾.

S ohledem na EÚLP ESLP konstatoval, že oběti domácího násilí mohou společně s dětmi spadat do skupiny „zranitelných osob“, a mají tudíž nárok na ochranu ze strany členských států ve formě účinného zabraňování takto závažným porušením osobní integrity ⁽⁶⁰⁶⁾. ESLP rovněž zkoumal řadu věcí, ve kterých byla vznesena obvinění z různých forem genderově podmíněného pronásledování jako ochrana před vyhoštěním ⁽⁶⁰⁷⁾.

V roce 2011 Rada Evropy přijala **Úmluvu o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulskou úmluvu)** ⁽⁶⁰⁸⁾. Jedná se o první platný právně závazný nástroj ve světě, který vytváří komplexní právní rámec pro předcházení násilí, ochranu obětí a skoncování s beztrestností pachatelů. Istanbulská úmluva zavádí možnost udělit migrujícím ženám samostatné povolení k pobytu, pokud jejich povolení k pobytu závisí na jejich zneužívajícím manželovi nebo partnerovi (článek 59), a požaduje, aby státy zajistily, že genderově podmíněné násilí páchané na ženách může být uznáno jako forma perzekuce ve smyslu **Ženevské úmluvy z roku 1951** (článek 60). Opakuje rovněž povinnost dodržovat zásadu nenavracení, a to i v případě obětí násilí páchaného na ženách (článek 61) ⁽⁶⁰⁹⁾.

⁽⁶⁰⁵⁾ FRA zdokumentovala rizika, s nimiž se nelegální migranti obvykle setkávají, když jsou zaměstnáni v odvětví prací v domácnosti; viz FRA (2011), *Migrants in an irregular situation employed in domestic work: Fundamental rights challenges for the European Union and its Member States*, Úřad pro publikace, Lucemburk a FRA (2018), *Out of Sight: Migrant women exploited in domestic work*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

⁽⁶⁰⁶⁾ ESLP, *Opuz proti Turecku*, č. 33401/02, 9. června 2009, bod 160.

⁽⁶⁰⁷⁾ ESLP, *M. M. R. proti Nizozemsku* (rozhodnutí), č. 64047/10, 24. května 2016; ESLP, *R. D. proti Francii*, č. 34648/14, 16. června 2016; ESLP, *A. A. a další proti Švédsku*, č. 14499/09, 28. června 2012; ESLP, *Sow proti Belgii*, č. 27081/13, 19. ledna 2016.

⁽⁶⁰⁸⁾ Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva), 2011, CETS č. 210.

⁽⁶⁰⁹⁾ Rada Evropy (2019), *Gender-Based Asylum Claims and Non-refoulement: Articles 60 and 61 of the Istanbul Convention*, Rada Evropy, Štrasburk.

Příklad: Chorvatský ústavní soud ve svém rozhodnutí *U-III-557/2019* ⁽⁶¹⁰⁾ přijal stížnost ženy z Iráku, jejíž žádost o azyl byla zamítnuta. Na podporu své žádosti stěžovatelka původně uváděla pouze válku ve své domovské zemi, ale později vysvětlila, že se stala obětí domácího násilí, a že pokud by se vrátila do Iráku, riskovala by další špatné zacházení nebo smrt z rukou svého bývalého manžela nebo svého bratra, z nichž jeden by byl nutně považován za jejího opatrovníka. S ohledem na okolnosti věci jako celku, včetně vysokého stupně traumatizace a zranitelnosti této ženy, Ústavní soud uznal, že stěžovatelka se příliš styděla a příliš se bála, aby v rámci svého počátečního azylového pohovoru okamžitě uvedla problém domácího násilí, neboť pohovor vedli dva muži. V novém řízení Ústavní soud nařídil orgánům, aby jí umožnily prokázat její osobní situaci a individualizované riziko v souladu s aktuálními skutečnostmi o situaci žen, které se staly oběťmi domácího násilí v Iráku, a o jejich možnosti přestěhovat se na jiné místo v rámci této země.

Podle práva EU mají oběti domácího násilí, které jsou státními příslušníky třetích zemí a současně rodinnými příslušníky státních příslušníků zemí EHP, podle [směrnice o volném pohybu](#) nárok na samostatné povolení k pobytu v případě rozvodu nebo ukončení registrovaného partnerství (čl. 13 odst. 2 písm. c)). V případě rodinných příslušníků osob usilujících o sloučení rodiny, které jsou státními příslušníky třetích zemí, podle čl. 15 odst. 3 [směrnice o sloučení rodiny](#) (2003/86/ES) „členské státy stanoví předpisy zajišťující udělení samostatného povolení k pobytu v případě obzvláště obtížných okolností“ následujících po rozvodu nebo rozluce.

⁽⁶¹⁰⁾ Chorvatsko, Ústavní soud (*Ustavni sud Republike Hrvatske*), rozhodnutí č. U-III-557/2019, 11. září 2019.

Hlavní body

- Při všech činnostech týkajících se dětí musí být prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte (viz [oddíl 10.1](#)).
- Podle práva EU mají děti bez doprovodu právo na pomoc zástupce (viz [oddíl 10.1.1](#)).
- V rámci práva EU umožňuje směrnice o azylovém řízení členskými státy EU využívat k určení věku dětí bez doprovodu žadajících o azyl lékařská vyšetření, pokud jsou pochybnosti o tom, zda se jedná o děti. Členské státy EU však musí dodržovat určité záruky (viz [oddíl 10.1.2](#)).
- Podle práva EU i EÚLP existuje pozitivně vymezená povinnost zavést kromě trestně-právních ustanovení trestajících obchodníky s lidmi také účinná ustanovení na ochranu obětí a potenciálních obětí obchodování s lidmi (viz [oddíl 10.2](#)).
- Jak EÚLP, tak právo EU chrání před diskriminací na základě zdravotního postižení. Zdravotně postižené osoby jsou rovněž považovány za zranitelné osoby podle práva EU v oblasti migrace a při azylovém řízení a řízení o navrácení musí být zohledněny jejich zvláštní potřeby, včetně těch, které se týkají jejich duševního zdraví (viz [oddíl 10.3](#)).
- Podle práva EU mají oběti mučení, znásilnění a jiných závažných trestných činů nárok na zvláštní procesní záruky, pokud jsou potřebné pro spravedlivé a účinné azylové řízení (viz [oddíly 10.4 a 10.5](#)).
- Podle EÚLP mohou děti a oběti domácího násilí patřit mezi zranitelné osoby, díky čemuž mají nárok na účinnou ochranu státu (viz [oddíly 10.1.1 a 10.5](#)).

Další judikatura a informace:

Další judikaturu naleznete v [pokynech](#) této příručky. Další materiály vztahující se k problematice uvedené v této kapitole naleznete v oddíle [Další literatura](#).

Další literatura

Následující výběr odkazů obsahuje publikace mezinárodních organizací, akademické obce, nevládních organizací, jakož i ESLP a FRA. Seznam další literatury byl rozdělen do devíti širokých kategorií (obecná odborná literatura, azylové a uprchlické právo, nelegální migranti a navracení, zajištění, volný pohyb v EU, děti, osoby se zdravotním postižením, správa hranic a rozsáhlé informační systémy EU a osoby bez státní příslušnosti). V některých případech lze z názvu vyvodit, že publikace pojednává o více oblastech. Kromě toho lze články o tématech rozebíraných v této příručce nalézt v různých časopisech, jako jsou *European Journal of Migration and Law*, *International Journal of Refugee Law* a *Refugee Survey Quarterly*.

Obecná odborná literatura

Chetail, V. (2019), *International Migration Law*, Oxford University Press, Oxford.

Rada Evropy, Evropský soud pro lidská práva (2020), *Praktický průvodce podmínkami přijatelnosti*, Rada Evropy, Štrasburk.

FRA (2018), *Zpráva o základních právech 2018*, Lucemburk, Úřad pro publikace.

FRA (2019), *Zpráva o základních právech 2019*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2020), *Zpráva o základních právech 2020*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA a Rada Evropy (2016), *Příručka o evropských právních předpisech v oblasti přístupu ke spravedlnosti*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA a Rada Evropy (2018), *Příručka evropského antidiskriminačního práva*, vydání z roku 2018, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA, Rada Evropy a evropský inspektor ochrany údajů (2018), *Příručka evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů*, vydání z roku 2018, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Frigo, M., a kol. (2014), *Migration and International Human Rights Law: A practitioners' guide*, aktualizované vydání, Mezinárodní výbor právníků, Ženeva.

Hailbronner, K. a Thym, D. (eds.) (2016), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2. vydání, C. H. Beck/Hart/Nomos, Mnichov/Oxford/Baden-Baden.

Ktistakis, Y. (2016), *Protecting migrants under the European Convention on Human Rights and the European Social Charter*, 2. vydání, Nakladatelství Rady Evropy, Štrasburk.

Opeskin, B., Perruchoud, R. a Redpath-Cross, J. (eds.) (2012), *Foundations of International Migration Law*, Cambridge University Press, Cambridge.

Peers, S. (2016), *EU Justice and Home Affairs Law*, 4. vydání, Oxford University Press, Oxford.

UNHCR (2012), *Toolkit on how to request interim measures under Rule 39 of the Rules of the European Court of Human Rights for persons in need of international protection*, Zastoupení UNCHR při evropských orgánech, Štrasburk.

Azylové a uprchlické právo

Rada Evropy (2019), *Gender-based asylum claims and non-refoulement: Articles 60 and 61 of the Istanbul Convention*, Rada Evropy, Štrasburk.

Rada Evropy, komisař pro lidská práva (2017), *Realising the right to family reunification of refugees in Europe: Issue paper*, Rada Evropy, Štrasburk.

Rada Evropy, Výbor ministrů (2009), *Guidelines on human rights protection in the context of accelerated asylum procedures*, přijato dne 1. července 2009.

EASO (2016), *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A Judicial Analysis*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE) a Evropská právní síť pro azyl (ELENA) (2010), *Survey on legal aid for asylum seekers in Europe*, říjen 2010.

FRA (2010), *The duty to inform applicants about asylum procedures: The asylum-seeker perspective*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2010), *Access to Effective Remedies: The asylum-seeker perspective*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2015), *Fundamental rights implications of the obligation to provide fingerprints for Eurodac*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Gammelthoft-Hansen, T. (2011), *Access to Asylum: International refugee law and the globalisation of migration control*, Cambridge University Press, Cambridge.

Goodwin-Gill, G. S. a McAdam, J. (2007), *The Refugee in International Law*, Oxford University Press, Oxford.

Hathaway, J. C. (2005), *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, Cambridge.

Hathaway, J. C. a Foster, M. (2014), *The Law of Refugee Status*, 2. vydání, Cambridge University Press, Cambridge.

Mole, N. a Meredith, C. (2010), *Human Rights Files*, č. 9: *Asylum and the European Convention on Human Rights*, 5. vydání, Rada Evropy, Štrasburk.

UNHCR (2010), *Improving Asylum Procedures: Comparative analysis and recommendations for law and practice – key findings and recommendations*, vysoký komisař OSN pro uprchlíky, Brusel.

UNHCR (2019), *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection*, HCR/1P/4/ENG/REV.4, UNHCR, Ženeva.

UNHCR a Rada Evropy (2013), *Protecting Refugees*.

Wagner, M. a Bonjour, S. (2009), *Flughafenverfahrensstudie: Vergleichende Studie des rechtlichen Rahmens und administrativer Praktiken hinsichtlich der Behandlung von Asylgesuchen und der Rückführung von unzureichend dokumentierten Personen an Flughäfen in sieben Europäischen Staaten* (komparativní studie o azylových řízeních na letištích), Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD), Vídeň.

Nelegální migranti a navracení

Cholewinski, R. (2005), *Irregular Migrants: Access to minimum social rights*, Rada Evropy, Štrasburk.

Rada Evropy, Výbor ministrů (2005), *Twenty Guidelines on Forced Return*, přijato dne 4. května 2005

Evropský parlament, Tematická sekce Občanská práva a ústavní záležitosti (2018), *Fit for Purpose? The Facilitation Directive and the criminalisation of humanitarian assistance to irregular migrants: 2018 update*.

FRA (2011), *Migrants in an irregular situation employed in domestic work: Fundamental rights challenges for the European Union and its Member States*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2011), *Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2015), *Cost of Exclusion from Healthcare – The case of migrants in an irregular situation*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2018), *Out of Sight: Migrant women exploited in domestic work*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Lutz, F. (2010), *The Negotiations on the Return Directive*, Wolf Legal Publishers, Nijmegen.

Lutz, F. a Mananashvili, S. (2016), „Return Directive 2008/115/EC“ in Hailbronner, K. a Thym, D. (eds.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2. vydání, C. H. Beck/Hart/Nomos, Mnichov/Oxford/Baden-Baden, s. 658–763.

Moraru, M., Cornelisse, G. a De Bruycker, P. (eds.) (2020), *Law and judicial dialogue on the return of irregular migrants from the European Union*, Hart Publishing, Oxford.

Zajištění

Rada Evropy, Výbor ministrů (2006, 2020), *Recommendation Rec(2006)2-rev on the European Prison Rules*, přijato dne 11. ledna 2006 a revidováno a změněno dne 1. července 2020.

Rada Evropy, Výbor ministrů (2019), *Practical Guidance on Alternatives to Immigration Detention: Fostering Effective Results*, Doc. CM(2019)147.

Rada Evropy, Evropský soud pro lidská práva (2020), *Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights: Right to liberty and security*, Rada Evropy, Štrasburk.

Parlamentní shromáždění Rady Evropy (2010), *zpráva 12105, usnesení 1707 (2010) a doporučení 1900 (2010) o zajištění žadatelů o azyl a nelegálních migrantů v Evropě*.

EASO (2019), *Detention of applicants for international protection in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Edwards, A. (2011), *Back to Basics: The right to liberty and security of person and 'alternatives to detention' of refugees, asylum-seekers, stateless persons and other migrants*, dokument vypracovaný pro výzkumnou řadu právních a ochranných politik vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, duben.

Evropský právní institut (2017), *Detention of asylum seekers and irregular migrants and the rule of law*, Vídeň.

FRA (2010), *Detention of third-country nationals in return procedures*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2015), „*Alternatives to detention for asylum seekers and people in return procedures*“.

FRA (2017), *European legal and policy framework on immigration detention of children*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2019), *Update of the 2016 FRA Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on fundamental rights in the hotspots set up in Greece and Italy*, stanovisko- 3/2019 [aktualizace stanoviska o hotspotech], Vídeň.

Mezinárodní koalice pro zadržení (2015), *There Are Alternatives: A handbook for preventing unnecessary immigration detention*, revidované vydání, Mezinárodní koalice pro zadržení, Melbourne.

Volný pohyb v EU

FRA (2018), *Making EU Citizens' Rights a Reality: National courts enforcing freedom of movement and related rights*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Guild, E., Peers, S. a Tomkin, J. (eds.) (2019), *The EU Citizenship Directive: A commentary*, 2: vydání, Oxford University Press, Oxford.

Rogers, N., Scannell, R. a Walsh, J. (2012), *Free movement of persons in the enlarged European Union*, 2. vydání, Sweet & Maxwell, Londýn.

Osoby se zdravotním postižením

FRA (2011), *The legal protection of persons with mental health problems under non-discrimination law*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (2010), *Monitoring the Convention on the Rights of Persons with Disabilities – Guidance for human rights monitors*, HR/P/PT/17.

Děti

Rada Evropy (2018), *How to convey child-friendly information to children in migration: A handbook for frontline professionals*, Rada Evropy, Štrasburk.

Rada Evropy (2019), *Promoting child-friendly approaches in the area of migration: Standards, guidance and current practices*, Rada Evropy, Štrasburk.

Rada Evropy (2020), *Family reunification for refugee and migrant children: Standards and promising practices*, Rada Evropy, Štrasburk.

Parlamentní shromáždění Rady Evropy (2011), *Recommendation 1969 (2011) on unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return*, přijato dne 15. dubna 2011.

EASO (2018), *Praktická příručka k určování věku*, 2. vydání, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2018), *Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures: Minimum age requirements concerning children's rights in the EU*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2019), *Returning unaccompanied children: fundamental rights considerations*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR) (2018), *Guidelines on assessing and determining the best interests of the child*, UNHCR.

Správa hranic a rozsáhlé informační systémy EU

Rada Evropy (2017), *Guidelines on the protection of individuals with regard to the processing of personal data in a world of Big Data*, Štrasburk.

FRA (2014), *Fundamental Rights at Land Borders: Findings from selected European Union border crossing points*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2017), *Fundamental rights and the interoperability of EU information systems: Borders and security*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2018), *Under Watchful Eyes: Biometrics, EU IT systems and fundamental rights*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

FRA (2018), *How the Eurosur Regulation affects fundamental rights*, Úřad pro publikace, Lucemburk.

Molnár, T. (2014), „Regulating local border traffic in the European Union“ in Szabó, M., Láncoš, P. L. a Varga, R. (eds.), *Hungarian yearbook of international law and European law 2013*, Eleven International, Haag, s. 451–474.

Osoby bez státní příslušnosti

Evropská síť pro bezdomovectví (n.d.), „*Statelessness Index*“.

UNCHR (2012), *Guidelines on Statelessness No. 4: Ensuring every child's right to acquire a nationality through Articles 1–4 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness*, UNHCR.

UNHCR (2014), *Handbook on Protection of Stateless Persons*, UNHCR, Ženeva.

UNHCR (2020), *Guidelines on Statelessness No. 5: Loss and deprivation of nationality under Articles 5–9 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness*, UNHCR.

On-line zdroje

Zdroje	Internetová adresa
Úroveň OSN	
Zvláštní zpravodaj OSN pro lidská práva migrantů	https://www.ohchr.org/EN/Issues/Migration/SRMigrants/Pages/SRMigrantsIndex.aspx
Zvláštní zpravodaj OSN pro otázky mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání	http://www.ohchr.org/EN/Issues/Torture/SRTorture/Pages/SRTortureIndex.aspx
Podvýbor OSN pro předcházení mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání	www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/OPCATIntro.aspx
Judikatura orgánů zřízených smlouvami OSN	https://juris.ohchr.org
Refworld (databáze uprchlického práva UNHCR)	https://www.refworld.org
Migrační síť OSN	http://migrationnetwork.un.org/
Mezinárodní smlouvy uložené u generálního tajemníka OSN	http://treaties.un.org
Úroveň Rady Evropy	
ESLP	www.echr.coe.int
Databáze judikatury ESLP HUDOC	http://hudoc.echr.coe.int
Knihovna ESLP	https://www.echr.coe.int/Library
Soubor informačních listů ESLP	https://www.echr.coe.int/factsheets
Informativní poznámky k judikatuře ESLP	http://www.echr.coe.int/NotelInformation/en
Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT)	http://www.cpt.coe.int/
Komisař Rady Evropy pro lidská práva	http://www.coe.int/en/web/commissioner

Evropská sociální charta	https://www.coe.int/en/web/european-social-charter
Rozhodnutí a závěry Evropského výboru pro sociální práva	https://hudoc.esc.coe.int
Skupina odborníků pro opatření proti obchodování s lidmi (GRETA)	https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking
Rada Evropy, zvláštní představitel generálního tajemníka pro migraci a uprchlíky	https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/special-representative
Expertní skupina Rady Evropy pro boj proti násilí na ženách a domácímu násilí (GREVIO)	https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio
Rada odborníků Rady Evropy na právní předpisy týkající se nevládních organizací	https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council
Evropská síť pro bezdomovectví	https://www.statelessness.eu/
Úroveň EU	
Soudní dvůr Evropské unie (CURIA)	https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/
Čtvrtletní přehled rozsudků SDEU a projednávaných věcí týkajících se azylu, hranic a přistěhovalectví	https://cmr.jur.ru.nl/cjeu/
Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO)	https://euaa.europa.eu/
Vzdělávací kurikulum úřadu EASO	https://euaa.europa.eu/sites/default/files/2021-11/EASO_Training_Curriculum_Catalogue_2021.pdf
Evropská komise, Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci	https://ec.europa.eu/home-affairs/index_en
Evropská migrační síť	https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn_en
Portál EU o přistěhovalectví	http://ec.europa.eu/immigration
Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA)	http://fra.europa.eu
Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex)	http://frontex.europa.eu
Agentura Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA)	https://www.eulisa.europa.eu/
Kancelář pro smlouvy EU	http://ec.europa.eu/world/agreements/default.home.do
Veřejný rejstřík pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů online (PRADO)	https://www.consilium.europa.eu/prado/en/prado-start-page.html

Evropská migrační síť, platforma pro osoby bez státní příslušnosti	https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/expert-groups_en/platform-statelessness_en
Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE)	http://www.ecre.org/

Seznam věcí

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

<i>A a S proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> , C-550/16, 12. dubna 2018.....	185
<i>A, B a C proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> [velký senát], C-148/13 až C-150/13, 2. prosince 2014.....	145
<i>A. proti Swedish Migration Agency</i> , C-404/17, 25. července 2018.....	124
<i>A. S. proti Slovinsku</i> [velký senát], C-490/16, 26. července 2017.....	157
<i>Abdon Vanbraekel a další proti Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)</i> , C-368/98, 12. července 2001.....	271
<i>Aboubacar Diakité proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> , C-285/12, 30. ledna 2014.....	110, 111
<i>Abubacarr v proti Spolkové republice Německo</i> [velký senát], C-163/17, 19. března 2019.....	156
<i>Achughbavian proti Préfet du Val-de-Marne</i> [velký senát], C-329/11, 6. prosince 2011.....	212
<i>Adala Bero proti. Regierungspräsidium Kassel a Ettayebi Bouzalmate proti. Kriesverwaltung Kleve</i> [velký senát], spojené věci C-473/13 a C-514/13, 17. července 2014.....	227
<i>Ahmad Shah Ayubi proti Bezirkshauptmannschaft Linz-Land</i> , C-713/17, 21. listopadu 2018.....	276
<i>Aissatou Diatta proti Land Berlin</i> , C-267/83, 13. února 1985.....	188
<i>Alexander Hengartner a Rudolf Gasser proti Landesregierung Vorarlberg</i> , C-70/09, 15. července 2010.....	251
<i>Altun proti Stadt Böblingen</i> , C-337/07, 18. prosince 2008.....	95
<i>Andrea Francovich proti Italské republice</i> , C-479/93, 9. listopadu 1995.....	24

<i>Atiqullah Adil proti Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, C-278/12 PPU,</i> 19. července 2012	40
<i>Aydin Salahadin Abdulla a další proti Bundesrepublik Deutschland [velký senát],</i> spojené věci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, 2. března 2010	120
<i>Aziz Melki a Selim Abdeli [velký senát], spojené věci C-188/10 a C-189/10, 22.</i> června 2010.....	40
<i>Bahtiyar Fathi proti Predsedatel na Daržavna agencija za bežancite, C-56/17, 4.</i> října 2018.....	109
<i>Bashir Mohamed Ali Mahdi, C-146/14 PPU, 5. června 2014</i>	202, 216
<i>Baumbast a R proti Secretary of State for the Home Department, C-413/99, 17.</i> září 2002	262
<i>Borowitz proti Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, C-21/87, 5. července</i> 1988	275
<i>Brahim Samba Diouf proti Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration,</i> C-69/10, 28. července 2011	148
<i>Bundesrepublik Deutschland proti B a D [velký senát], spojené věci C-57/09</i> a C-101/09, 9. listopadu 2010	127
<i>Bundesrepublik Deutschland proti Kavehu Puidovi [velký senát], C-4/11, 14.</i> listopadu 2013	155
<i>Bundesrepublik Deutschland proti Touring tours und Travel GmbH a Sociedad de</i> <i>Transportes SA, spojené věci C-412/17 a C-474/17, 13. prosince 2018.....</i>	41
<i>Bundesrepublik Deutschland proti Y a Z [velký senát], spojené věci C-71/11</i> a C-99/11, 5. září 2012	108
<i>C. K. a další proti Slovinsku, C-578/16, 16. února 2017</i>	155
<i>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve proti Moussovi</i> <i>Abdidovi [velký senát], C-562/13, 18. prosince 2014.....</i>	75, 133
<i>Chuck proti Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank, C-331/06, 3.</i> dubna 2008	275
<i>CIMADE, Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI) proti</i> <i>Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de</i> <i>l'Immigration, C-179/11, 27. září 2012</i>	268
<i>Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides proti Mostafovi Lounanimu</i> [velký senát], C-573/14, 31. ledna 2017	127
<i>Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL), Istituto Nazionale</i> <i>Confederale Assistenza (INCA) proti Presidenza del Consiglio dei Ministri,</i> <i>Ministero dell'Interno, Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-309/14, 2.</i> září 2015	91

<i>Deborah Lawrie-Blum proti Land Baden-Württemberg</i> , C-66/85, 3. července 1986....	252
<i>Deutscher Handballbund proti Kolpakovi</i> , C-438/00, 8. května 2003.....	257
<i>Digital Rights Ireland Ltd proti. Minister for Communications, Marine and Natural Resources a dalším</i> [velký senát], spojené věci C-293/12 a C-594/12, 8. dubna 2014.....	66, 72
<i>Dirk Ruffert proti Land Niedersachsen</i> , C-346/06, 3. dubna 2008.....	252
<i>El Yassini proti Secretary of State for the Home Department</i> , C-416/96, 2. března 1999.....	257
<i>Eran Abatay a další a Nadi Sahin proti Bundesanstalt für Arbeit</i> , spojené věci C-317/01 a C-369/01, 21. října 2003.....	93
<i>Essent Energie Productie BV proti Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i> , C-91/13, 11. září 2014.....	93
<i>ET Agroconsulting-04-Velko Stojanov proti Izpalnitelen direktor na Daržaven fond „Zemedelje“ – Razplaštatelna agencija</i> , C-93/12, 27. června 2013.....	75
<i>Evropská komise proti Nizozemskému království</i> , C-508/10, 26. dubna 2012.....	91
<i>Evropská komise proti Španělskému království</i> , C-211/08, 15. června 2010.....	271
<i>Evropský parlament proti Radě Evropské unie</i> [velký senát], C-540/03, 27. června 2006.....	183
<i>FMS a další proti Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság</i> , spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, 14. května 2020.....	124, 159, 199, 204, 218, 223, 224
<i>Foto-Frost proti Hauptzollamt Lübeck-Ost</i> , věc 314/85, 22. října 1987.....	24
<i>Francovich a Bonifaci a další proti Italské republice</i> , spojené věci C-6/90 a C-9/90, 19. listopadu 1991.....	24, 229
<i>G. B. C. Echternach a A. Moritz proti Minister van Onderwijs en Wetenschappen</i> , spojené věci C-389/87 a 390/87, 15. března 1989.....	262
<i>George Karim proti Migrationsverket</i> [velký senát], C-155/15, června 2016.....	153
<i>Georgios Orfanopoulos a další a Raffaele Oliveri proti Land Baden-Württemberg</i> , spojené věci C-482/01 a C-493/01, 29. dubna 2004.....	135, 137
<i>Gerardo Ruiz Zambrano proti Office national de l'emploi (ONEm)</i> [velký senát], C-34/09, 8. března 2011.....	136
<i>H. T. proti Land Baden-Württemberg</i> , C-373/13, 24. června 2015.....	127
<i>Hassen El Dridi, alias Soufi Karim</i> , C-61/11 PPU, 28. dubna 2011.....	202
<i>Hava Genc proti Land Berlin</i> , C-14/09, 4. února 2010.....	254

<i>Hristo Gaydarov proti Director na Glavna direktsia „Ohranitelna politisia“ pri Ministerstvo na vatrešnite raboti, C-430/10, 17. listopadu 2011</i>	135
<i>Igor Simutenkov proti Ministerio de Educación y Cultura a Real Federación Española de Fútbol [velký senát], C-265/03, 12. dubna 2005</i>	259
<i>Ismail Derin proti Landkreis Darmstadt-Dieburg, C-325/05, 18. července 2007</i>	255
<i>J. N. proti Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie [velký senát], C-601/15 PPU, 15. února 2016</i>	204, 205
<i>Janko Rottmann proti Freistaat Bayern [velký senát], C-135/08, 2. března 2010</i>	97
<i>K. A. a další proti Belgische Staat [velký senát], C-82/16, 8. května 2018</i>	179
<i>K. proti Bundesasylamt [velký senát], C-245/11, 6. listopadu 2012</i>	154
<i>K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F. proti Belgische Staat [velký senát], spojené věci C-331/16 a 366/16, 2. května 2018</i>	135
<i>K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, C-18/16, 14. září 2017</i>	135, 203
<i>Kadi a Al Barakaat International Foundation proti Radě Evropské unie a Komisi Evropských společenství [velký senát], spojené věci C-402/05 P a C-415/05 P, 3. září 2008</i>	24
<i>Kazim Kus proti Landeshauptstadt Wiesbaden, C-237/91, 16. prosince 1992</i>	257
<i>Kerly del Rosario Martinez Silva proti Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) a Comune di Genoa, C-449/16, 21. června 2017</i>	247
<i>Khadija Jafari a Zainab Jafari proti Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl [velký senát], C-646/16, 26. července 2017</i>	157
<i>Komise Evropských společenství proti Španělskému království [velký senát], C-503/03, 31. ledna 2006</i>	180
<i>Kreis Warendorf proti Ibrahimu Alovi a Amira Osso proti. Region Hannover [velký senát], spojené věci C-443/14 a C-444/14, 1. března 2016</i>	276
<i>Kreshnik Ymeraga a další proti Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration, C-87/12, 8. května 2013</i>	136
<i>Land Baden-Württemberg proti Panagiotisi Tsakouridovi [velký senát], C-145/09, 23. listopadu 2010</i>	135
<i>Laval un Partneri Ltd proti Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1 Byggettan a Svenska Elektrikerförbundet [velký senát], C-341/05, 18. prosince 2007</i>	252
<i>Leyla Ecem Demirkan proti Bundesrepublik Deutschland [velký senát], C-221/11, 24. září 2013</i>	93
<i>LH proti Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, C-564/18, 19. března 2020</i>	124
<i>Liselotte Hauer proti Land Rheinland-Pfalz, věc 44/79, 13. prosince 1979</i>	25

<i>M proti Ministerstvu vnitra; X a X proti Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> [velký senát], spojené věci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, 14. května 2019	106
<i>M. A. a další</i> , C-661/17, 23. ledna 2019	155
<i>M. G. a N. R. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> , C-383/13, 10. září 2013...	225
<i>M. M. proti Minister for Justice, Equality and Law Reform a dalším</i> , C- 277/11, 22. listopadu 2012	144
<i>Maria Teixeira proti London Borough of Lambeth a Secretary of State for the Home Department</i> [velký senát], C-480/08, 23. února 2010	263
<i>Mario Vicente Micheletti a další proti Delegación del Gobierno en Cantabria</i> , C-369/90, 7. července 1992	97
<i>Marjan Noorzia proti Bundesministerin für Inneres</i> , C338/13, 17. července 2014.....	183
<i>Mary Carpenter proti Secretary of State for the Home Department</i> , C-60/00, 11. července 2002.....	176
<i>Maximillian Schrems proti Data Protection Commissioner</i> [velký senát], C-362/14, 6. října 2015.....	75
<i>Mehmet Arslan proti Policii ČR, Krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje, odboru cizinecké policie</i> , C-534/11, 30. května 2013	203, 204
<i>Mehmet Soysal a Ibrahim Savatli proti Bundesrepublik Deutschland</i> , C-228/06, 19. února 2009	94
<i>Mehrdad Ghezlbash proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> [velký senát], C-63/15, 7. června 2016	153
<i>Meki Elgafaji a Noor Elgafaji proti Staatssecretaris van Justitie</i> [velký senát], C-465/07, 17. února 2009	110
<i>Metock a další proti Minister for Equality, Justice and Law Reform</i> [velký senát], C-127/08, 25. července 2008	176, 184
<i>Migrationsverket proti Nurije Kastrati a dalším</i> , C-620/10, 3. května 2012	153
<i>Mimoun Khachab proti Subdelegación del Gobierno en Álava</i> , C-558/14, 21. dubna 2016.....	180
<i>Minister van Buitenlandse Zaken proti K. a A.</i> , C153/14, 9. července 2015.....	180
<i>Minister voor Immigratie en Asiel proti X, Y a Z proti Minister voor Immigratie en Asiel</i> , spojené věci C-199/12, C-200/12 a C-201/12, 7. listopadu 2013	109
<i>Ministerio Fiscal proti VL</i> , C-36/20 PPU, 25. června 2020	44, 204
<i>Mohamad Zakaria</i> , C-23/12, 17. ledna 2013	39
<i>Mohamed Ali Ben Alaya proti Bundesrepublik Deutschland</i> , C-491/13, 10. září 2014..	254
<i>Mohamed Gattoussi proti Stadt Rüsselsheim</i> , C-97/05, 14. prosince 2006	258
<i>Mohamed M'Bodj proti État Belge</i> [velký senát], C-542/13, 18. prosince 2014.....	110

<i>Mohammed Bilali proti Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, C-720/17, 23. května 2019</i>	105
<i>Mostafa Abed El Karem El Kott a další proti Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal [velký senát], C-364/11, 19. prosince 2012</i>	121
<i>Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX) proti Belgickému státu, C-459/99, 25. července 2002</i>	176, 180
<i>MP proti Secretary of State for the Home Department [velký senát], C-353/16, 24. dubna 2018</i>	110
<i>Murat Dereci a další proti Bundesministerium für Inneres [velký senát], C-256/11, 15. listopadu 2011</i>	136, 177
<i>Murat Polat proti Stadt Rüsselsheim, C-349/06, 4. října 2007</i>	137
<i>N. S. proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform [velký senát], spojené věci C-411/10 a C-493/10, 21. prosince 2011</i>	25, 125, 155, 158, 268
<i>Naima Dogan proti Bundesrepublik Deutschland, C-138/13, 10. července 2014</i>	255
<i>Natthaya Dülger proti Wetteraukreis, C-451/11, 19. července 2012</i>	95, 190
<i>Nawras Bolbol proti Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal [velký senát], C-31/09, 17. června 2010</i>	105, 121
<i>Nizozemský stát proti Ann Florence Reed, C-59/85, 17. dubna 1986</i>	179
<i>O. a S. proti Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto proti L., spojené věci C-356/11 a C-357/11, 6. prosince 2012</i>	178
<i>Office National de l'emploi proti Bahiovi Kziberovi, C-18/90, 31. ledna 1991</i>	257
<i>Oguz proti Secretary of State for the Home Department, C-186/10, 21. července 2011</i>	93, 94
<i>Ömer Nazli, Caglar Nazli a Melike Nazli proti Stadt Nürnberg, C-340/97, 10. února 2000</i>	137
<i>P. a S. proti Commissie Sociale Zekerheid Breda a College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen, C-579/13, 3. července 2015</i>	91
<i>P. I. proti Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid [velký senát], C-348/09, 22. května 2012</i>	135
<i>Petar Aladzhev proti Zamestnik director na Stolichna direktsia na vatreshnite raboti kam Ministerstvo na vatreshnite raboti, C-434/10, 17. listopadu 2011</i>	135
<i>Pilar Allué a Carmel Mary Coonan a další proti Università degli studi di Venezia a Università degli studi di Parma, spojené věci C-259/91, C-331/91 a C-332/91, 2. srpna 1993</i>	252

<i>Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie proti Salahu Al Chodorovi a dalším, C-528/15, 15. března 2017</i>	204
<i>Prefet des Pyrenees-Orientales proti Abdelazimu Aribovi [velký senát], C-444/17, 19. března 2019</i>	41
<i>Productores de Música de España (Promusicae) proti Telefónica de España SAU, věc C-275/06, 29. ledna 2008</i>	64
<i>Rahmanian Koushkaki proti Bundesrepublik Deutschland [velký senát], C-84/12, 19. prosince 2013</i>	34
<i>Recep Tetik proti Land Berlin, C-171/95, 23. ledna 1997</i>	95, 254
<i>Relu Adrian Coman a další proti Inspectoratul General pentru Imigrări and Ministerul Afacerilor Interne [velký senát], C-673/16, 5. června 2018</i>	174
<i>Rhimou Chakroun proti Minister van Buitenlandse Zaken, C-578/08, 4. března 2010</i>	90
<i>Roland Rutili proti Ministre de l'intérieur, C-36/75, 28. října 1985</i>	137
<i>Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov) [velký senát], C-357/09 PPU, 30. listopadu 2009</i>	88, 203, 216, 217
<i>Secretary of State for the Home Department proti Rahmanovi a dalším [velký senát], C-83/11, 5. září 2012</i>	183
<i>Seda Küçükdeveci proti Swedex GmbH & Co. KG [velký senát], C-555/07, 19. ledna 2010</i>	75
<i>Séline Affum proti Préfet du Pas-de-Calais [velký senát], C-47/15, 7. června 2016</i>	209
<i>Servet Kamberaj proti Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a dalším [velký senát], C-571/10, 24. dubna 2012</i>	267
<i>Shajin Ahmed proti Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, C-369/17, 13. září 2018</i>	128
<i>Shamim Tahir proti Ministero dell'Interno, Questura di Verona, C-469/13, 17. července 2014</i>	92
<i>Shirley McCarthy proti Secretary of State for the Home Department, C-434/09, 5. května 2011</i>	177
<i>Soufiane El Hassani proti. Minister Spraw Zagranicznych, C-403/16, 13. prosince 2017</i>	34
<i>Spojené království Velké Británie a Severního Irska proti Radě Evropské unie [velký senát], C-482/08, 26. října 2010</i>	64
<i>Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid proti A a dalším, C-70/18, 3. října 2019</i>	94
<i>Staatssecretaris van Justitie proti Mangatu Singhovi, C-502/10, 18. října 2012</i>	90
<i>Staatssecretaris van Justitie proti. Tayfun Kahveci a Osman Inan, spojené věci C-7/10 a C-9/10, 29. března 2012</i>	95
<i>Süleyman Eker proti Land Baden-Württemberg, C-386/95, 29. května 1997</i>	254

<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége proti Oskarú Shomodimu, C-254/11, 21. března 2013</i>	42
<i>Tele2 Sverige AB proti Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department proti Tomu Watsonovi a dalším [velký senát], spojené věci C-203/15 a C-698/15, 21. prosince 2016</i>	75
<i>Telefonica SA proti Evropské komisi [velký senát], C-274/12 P, 19. prosince 2013</i>	24
<i>The Queen na žádost MA a dalších proti Secretary of State for the Home Department, C-648/11, 6. června 2013</i>	285
<i>The Queen na žádost Yvonne Watts proti Bedford Primary Care Trust a Secretary of State for Health [velký senát], C-372/04, 16. května 2006</i>	271
<i>The Queen proti IAT a Surinderovi Singhovi, ex parte Secretary of State for the Home Department, C-370/90, 7. července 1992</i>	176
<i>The Queen proti Secretary of State for the Home Department, ex parte Abdulnasir Savas, C-37/98, 11. května 2000</i>	93
<i>The Queen proti Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur, vedlejší účastník: Justice, C-192/99, 20. února 2001</i>	97
<i>The Queen, Veli Tum a Mehmet Dari proti Secretary of State for the Home Department, C-16/05, 20. září 2007</i>	93
<i>Thi Ly Pham proti Stadt Schweinfurt, Amt für Meldewesen und Statistik [velký senát], C-474/13, 17. července 2014</i>	227
<i>Tjebbes a další proti Minister van Buitenlandse Zaken [velký senát], C-221/17, 12. března 2019</i>	98
<i>Toufik Lounes proti Secretary of State for the Home Department [velký senát], C-165/16, 14. listopadu 2017</i>	177
<i>Trestní řízení proti Abdoulovi Khadre Mbayeovi, C-522/11, 21. března 2013</i>	208
<i>Trestní řízení proti Arturu Leymannovi a Alekseji Pustovarovovi, C-388/08 PPU, 1. prosince 2008</i>	144
<i>Trestní řízení proti Gjoku Filevovi a Adnanu Osmanimu, C-297/12, 19. září 2013</i>	37, 208
<i>Trestní řízení proti Md Sagorovi, C-430/11, 6. prosince 2012</i>	208
<i>Trestní řízení proti Mossovi Uhramimu, C-225/16, 26. července 2017</i>	37
<i>Trestní řízení proti Skerdjanu Celajovi, C-290/14, 1. října 2015</i>	208
<i>Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd proti Justitiekanslern [velký senát], C-432/05, 13. března 2007</i>	75
<i>Wilber López Pastuzano proti Delegación del Gobierno en Navarra, C-636/16, 7. prosince 2017</i>	135
<i>X proti Belgische Staat, C-302/18, 3. října 2019</i>	90

<i>X. a X. proti État belge</i> [velký senát], C-638/16 PPU, 7. března 2017	34
<i>Yoshikazu lida proti Stadt Ulm</i> , C-40/11, 8. listopadu 2012	136, 178
<i>Zhu a Chen proti Secretary of State for the Home Department</i> , C-200/02, 19. října 2004	177
<i>Zuheyr Frayeh Halaf proti Daržavna agencija za bežancite pri Ministerskia savet</i> , C-528/11, 30. května 2013	155
<i>ZZ proti Secretary of State for the Home Department</i> [velký senát], C-300/11, 4. června 2013	136

Judikatura Soudního dvora ESVO

<i>Arnulf Clauder</i> , věc E-4/11, 26. července 2011	184
---	-----

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

<i>A. a další proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 3455/05, 19. února 2009	200, 205, 210, 213, 214, 215
<i>A. A. a další proti Švédsku</i> , č. 14499/09, 28. června 2012	294
<i>A. A. M. proti Švédsku</i> , č. 68519/10, 3. dubna 2014	117, 123
<i>A. A. proti Spojenému království</i> , č. 8000/08, 20. září 2011	119, 169, 191
<i>A. A. proti Švýcarsku</i> , č. 58802/12, 7. ledna 2014	116
<i>A. M. a další proti Francii</i> , č. 24587/12, 12. července 2016	221
<i>Abdilahi Abdulwahidi proti Nizozemsku</i> (rozhodnutí), č. 21741/07, 12. listopadu 2013	265
<i>Abdolkhani a Karimnia proti Turecku</i> , č. 30471/08, 22. září 2009	146, 148, 226
<i>Abdulaziz, Cabaes a Balkandali proti Spojenému království</i> , č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. května 1985	32
<i>Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Maltě</i> , č. 25794/13 a 28151/13, 22. listopadu 2016	287, 288
<i>Afif proti Nizozemsku</i> (rozhodnutí), č. 60915/09, 24. května 2011	265
<i>Ahmed proti Rakousku</i> , č. 25964/94, 17 prosince 1996	84, 106
<i>Airey proti Irsku</i> , č. 6289/73, 9. října 1979	161, 163
<i>Al Husin proti Bosně a Hercegovině</i> (č. 2), č. 10112/16, 25. června 2019	209, 217
<i>Al-Jedda proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 27021/08, 7. července 2011	205
<i>Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království</i> , č. 61498/08, 2. března 2010	111
<i>Al-Zawatia proti Švédsku</i> (rozhodnutí), č. 50068/08, 22. června 2010	236
<i>Amie a další proti Bulharsku</i> , č. 58149/08, 12. února 2013	215
<i>Amrollahi proti Dánsku</i> , č. 56811/00, 11. července 2002	192

<i>Amuur proti Francii</i> , č. 19776/92, 25. června 1996.....	43, 200, 211
<i>Anakomba Yula proti Belgii</i> , č. 45413/07, 10. března 2009.....	182
<i>Anayo proti Německu</i> , č. 20578/07, 21. prosince 2010.....	161
<i>Andrejeva proti Lotyšsku</i> [velký senát], č. 55707/00, 18. února 2009.....	273
<i>Antwi a další proti Norsku</i> , č. 26940/10, 14. února 2012.....	192
<i>Aristimuño Mendizabal proti Francii</i> , č. 51431/99, 17. ledna 2006.....	96
<i>Armani Da Silva proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 5878/08, 30. března 2016.....	238, 240, 241
<i>Asady a další proti Slovensku</i> , č. 24917/15, 24. března 2020.....	130
<i>Assem Hassan Ali proti Dánsku</i> , č. 25593/14, 23. října 2018.....	191, 193
<i>Aswat proti Spojenému království</i> , č. 17299/12, 16. dubna 2013.....	115
<i>Auad proti Bulharsku</i> , č. 46390/10, 11. října 2011.....	218, 219
<i>Austin a další proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 39692/09, 40713/09 a 41008/09, 15. března 2012.....	200
<i>Avotiņš proti Lotyšsku</i> [velký senát], č. 17502/07, 23. května 2016.....	26
<i>Azimov proti Rusku</i> , č. 67474/11, 18. dubna 2013.....	86, 211
<i>B. A. C. proti Řecku</i> , č. 11981/15, 13. října 2016.....	146
<i>Babar Ahmad a další proti Spojenému království</i> , č. 24027/07 a tři další, 10. dubna 2012.....	115
<i>Bader a Kanbor proti Švédsku</i> , č. 13284/04, 8. listopadu 2005.....	111
<i>Bah proti Spojenému království</i> , č. 56328/07, 27. září 2011.....	246, 264
<i>Bajsultanov proti Rakousku</i> , č. 54131/10, 12. června 2012.....	181
<i>Balogun proti Spojenému království</i> , č. 60286/09, 10. dubna 2012.....	191
<i>Beldjoudi proti Francii</i> , č. 12083/86, 26. března 1992.....	192
<i>Bensaid proti Spojenému království</i> , č. 44599/98, 6. února 2001.....	269
<i>Berrehab proti Nizozemsku</i> , č. 10730/84, 21. června 1988.....	189
<i>Biao proti Dánsku</i> [velký senát], č. 38590/10, 24. května 2016.....	185, 186
<i>Bigaeva proti Řecku</i> , č. 26713/05, 28. května 2009.....	250
<i>Bilalova a další proti Polsku</i> , č. 23685/14, 26. března 2020.....	221
<i>Bistieva a další proti Polsku</i> , č. 75157/14, 10. dubna 2018.....	221
<i>Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku</i> [velký senát], č. 45036/98, 30. června 2005.....	20, 26
<i>Boultif proti Švýcarsku</i> , č. 54273/00, 2. srpna 2001.....	191, 192
<i>Bouyid proti Belgii</i> [velký senát], č. 23380/09, 28. září 2015.....	239
<i>Branko Tomašić a další proti Chorvatsku</i> , č. 46598/06, 15. ledna 2009.....	238

<i>C. G. a další proti Bulharsku</i> , č. 1365/07, 24. dubna 2008.....	147, 161
<i>Ceesay proti Rakousku</i> , č. 72126/14, 16. listopadu 2017.....	228
<i>Chahal proti Spojenému království</i> , č. 22414/93, 15. listopadu 1996.....	215
<i>Chapman proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 27238/95, 18. ledna 2001.....	263
<i>Chowdury a další proti Řecku</i> , č. 21884/15, 20. března 2017.....	85, 289
<i>Collins a Akaziebie proti Švédsku</i> (rozhodnutí), č. 23944/05, 8. března 2007.....	117
<i>Čonka proti Belgii</i> , č. 51564/99, 5. února 2002.....	131, 149, 214, 223
<i>D. proti Spojenému království</i> , č. 30240/96, 2. května 1997.....	114
<i>Dalea proti Francii</i> (rozhodnutí), č. 964/07, 2. února 2010.....	38
<i>Darraj proti Francii</i> , č. 34588/07, 4. listopadu 2010.....	236
<i>Darren Omoregie a další proti Norsku</i> , č. 265/07, 31. července 2008.....	181, 185
<i>Dbouba proti Turecku</i> , č. 15916/09, 13. července 2010.....	223, 226
<i>De Souza Ribeiro proti Francii</i> [velký senát], č. 22689/07, 13. prosince 2012.....	151
<i>De Tommaso proti Itálii</i> [velký senát], č. 43395/09, 23. února 2017.....	199
<i>Demir a Baykara proti Turecku</i> [velký senát], č. 34503/97, 12. listopadu 2008.....	249
<i>Dhahbi proti Itálii</i> , č. 17120/09, 8. dubna 2014.....	273
<i>Dougoz proti Řecku</i> , č. 40907/98, 6. března 2001.....	211, 227
<i>El Ghatet proti Švýcarsku</i> , č. 56971/10, 8. listopadu 2016.....	187
<i>El Morsli proti Francii</i> (rozhodnutí), č. 15585/06, 4. března 2008.....	40
<i>Enukidze a Girgvliani proti Gruzii</i> , č. 25091/07, 26. července 2011.....	238
<i>F. G. proti Švédsku</i> [velký senát], č. 43611/11, 23. března 2016.....	86, 111, 116, 117, 118
<i>Faruk Rooma Alam proti Dánsku</i> (rozhodnutí), č. 33809/15, 6. června 2017.....	20
<i>Fawsie proti Řecku</i> , č. 40080/07, 28. října 2010.....	272
<i>Finogenov a další proti Rusku</i> , č. 18299/03 a 27311/03, 20. prosince 2011.....	238
<i>Finucane proti Spojenému království</i> , č. 29178/95, 1. července 2003.....	241
<i>Foka proti Turecku</i> , č. 28940/95, 24. června 2008.....	200
<i>G. R. proti Nizozemsku</i> , č. 22251/07, 10. ledna 2012.....	162, 182
<i>Gaygusuz proti Rakousku</i> , č. 17371/90, 16. září 1996.....	246, 273
<i>Gayratbek Saliev proti Rusku</i> , č. 39093/13, 17. dubna 2014.....	122
<i>Gebremedhin [Gaberamadhien] proti Francii</i> , č. 25389/05, 26. dubna 2007.....	149
<i>Genovese proti Maltě</i> , č. 53124/09, 11. října 2011.....	98
<i>Gillow proti Spojenému království</i> , č. 9063/80, 24. listopadu 1986.....	264
<i>Giuliani a Gaggio proti Itálii</i> [velký senát], č. 23458/02, 24. března 2011.....	237, 238
<i>Glor proti Švýcarsku</i> , č. 13444/04, 30. dubna 2009.....	291

<i>Gruzie proti Rusku (I)</i> [velký senát], č. 13255/07, 3. července 2014	130
<i>Guzzardi proti Itálii</i> , č. 7367/76, 6. listopadu 1980	200
<i>H. a B. proti Spojenému království</i> , č. 70073/10 a 44539/11, 9. dubna 2013	112
<i>H. A. a další proti Řecku</i> , č. 19951/16, 28. února 2019	214
<i>H. A. proti Řecku</i> , č. 58424/11, 21. ledna 2016	216
<i>H. L. proti Spojenému království</i> , č. 45508/99, 5. října 2004	200
<i>Hasanbasic proti Švýcarsku</i> , č. 52166/09, 11. června 2013	192
<i>Hida proti Dánsku (rozhodnutí)</i> , č. 38025/02, 19. února 2004	122, 129
<i>Hirsi Jamaa a další proti Itálii</i> [velký senát], č. 27765/09, 23. února 2012	47, 130, 150
<i>Hode a Abdi proti Spojenému království</i> , č. 22341/09, 6. listopadu 2012	185
<i>Hoti proti Chorvatsku</i> , č. 63311/14, 26. dubna 2018	81, 99
<i>I. M. proti Francii</i> , č. 9152/09, 2. února 2012	152
<i>I. proti Švédsku</i> , č. 61204/09, 5. září 2012	118
<i>İlhan proti Turecku</i> [velký senát], č. 22277/93, 27. června 2000	239
<i>Ilias a Ahmed proti Maďarsku</i> [velký senát], č. 47287/15, 21. listopadu 2019	43, 126, 200
<i>İlınseher proti Německu</i> [velký senát], č. 10211/12 a 27505/14, 4. prosince 2018	225
<i>Ismoilov a další proti Rusku</i> , č. 2947/06, 24. dubna 2008	122, 128
<i>J. K. a další proti Švédsku</i> [velký senát], č. 59166/12, 23. srpna 2016	114, 117, 118, 123
<i>J. N. proti Spojenému království</i> , č. 37289/12, 19. srpna 2016	225
<i>J. R. a další proti Řecku</i> , č. 22696/16, 25. ledna 2018	200, 212, 224
<i>Jeunesse proti Nizozemsku</i> [velký senát], č. 12738/10, 3. října 2014	186, 191
<i>K. A. B. proti Švédsku</i> , č. 886/11, 5. září 2013	113
<i>K2 proti Spojenému království</i> , č. 42387/13, 7. února 2017	98
<i>Kanagaratnam a další proti Belgii</i> , č. 15297/09, 13. prosince 2011	220
<i>Karassev proti Finsku (rozhodnutí)</i> , č. 31414/96, 12. ledna 1999	98
<i>Kaya proti Turecku</i> , č. 22729/93, 19. února 1998	239
<i>Kebe a další proti Ukrajině</i> , č. 12552/12, 12. ledna 2017	45
<i>Khan proti Francii</i> , č. 12267/16, 28. února 2019	287
<i>Khanh proti Kypru</i> , č. 43639/12, 4. prosince 2018	227
<i>Khlaifia a další proti Itálii</i> [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016	131, 151, 223, 225
<i>Khudoyorov proti Rusku</i> , č. 6847/02, 8. listopadu 2005	213
<i>Kiyutin proti Rusku</i> , č. 2700/10, 10. března 2011	89
<i>Koua Poirrez proti Francii</i> , č. 40892/98, 30. září 2003	273, 291
<i>Kučera proti Slovensku</i> , č. 48666/99, 17. července 2007	239

<i>Kudła proti Polsku</i> [velký senát], č. 30210/96, 26. října 2000	147, 149
<i>Kuduzović proti Slovinsku</i> (rozhodnutí), č. 60723/00, 17. března 2005	98
<i>Kurić a další proti Slovinsku</i> [velký senát], č. 26828/06, 26. června 2012	92
<i>L. E. proti Řecku</i> , č. 71545/12, 21. ledna 2016	289
<i>L. M. a další proti Rusku</i> , č. 40081/14, 40088/14 a 40127/14, 15. října 2015	113
<i>L. O. proti Francii</i> (rozhodnutí), č. 4455/14, 26. května 2015	289
<i>Leander proti Švédsku</i> , č. 9248/81, 26. března 1987	67
<i>Liu proti Rusku</i> , č. 42086/05, 6. prosince 2007	81
<i>Lobanov proti Rusku</i> , č. 16159/03, 16. října 2008	229
<i>Longa Yonkeu proti Lotyšsku</i> , č. 57229/09, 15. listopadu 2011	214
<i>Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalsku</i> [velký senát], č. 56080/13, 19. prosince 2017	269
<i>Louled Massoud proti Maltě</i> , č. 24340/08, 27. července 2010	218
<i>Luczak proti Polsku</i> , č. 77782/01, 27. listopadu 2007	272
<i>M. a další proti Bulharsku</i> , č. 41416/08, 26. července 2011	210
<i>M. A. a další proti Litvě</i> , č. 59793/17, 11. prosince 2018	45
<i>M. A. proti Francii</i> , č. 9373/15, 1. února 2018	107
<i>M. A. proti Kypru</i> , č. 41872/10, 23. července 2013	131
<i>M. A. proti Švýcarsku</i> , č. 52589/13, 18. listopadu 2014	117
<i>M. E. proti Dánsku</i> , č. 58363/10, 8. července 2014	133
<i>M. K. a další proti Polsku</i> , č. 40503/17, 42902/17 a 43643/17, 23. července 2020	45, 130
<i>M. M. R. proti Nizozemsku</i> (rozhodnutí), č. 64047/10, 24. května 2016	294
<i>M. N. a další proti Belgii</i> [velký senát], č. 3599/18, 5. května 2020	34
<i>M. S. proti Spojenému království</i> , č. 24527/08, 3. května 2012	220
<i>M. S. S. proti Belgii a Řecku</i> [velký senát], č. 30696/09, 21. ledna 2011	126, 146, 147, 150, 155, 157, 158, 162, 220, 227, 236, 264
<i>M. Y. H. proti Švédsku</i> , č. 50859/10, 27. června 2013	123
<i>Maaouia proti Francii</i> [velký senát], č. 39652/98, 5. října 2000	147, 162
<i>Mahdid a Haddar proti Rakousku</i> (rozhodnutí), č. 74762/01, 8. prosince 2005	200
<i>Makaratzis proti Řecku</i> [velký senát], č. 50385/99, 20. prosince 2004	238
<i>Mamatkulov a Askarov proti Turecku</i> [velký senát], č. 46827/99 a 46951/99, 4. února 2005	86, 133
<i>Mannai proti Itálii</i> , č. 9961/10, 27. března 2012	107
<i>Maslov proti Rakousku</i> [velký senát], č. 1638/03, 23. června 2008	169
<i>Mastromatteo proti Itálii</i> [velký senát], č. 37703/97, 24. října 2002	238

<i>Mathloom proti Řecku</i> , č. 48883/07, 24. dubna 2012.....	218
<i>Matsiukhina a Matsiukhin proti Švédsku</i> (rozhodnutí), č. 31260/04, 21. června 2005..	117
<i>Matthews proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 24833/94, 18. února 1999	20
<i>McCann a další proti Spojenému království</i> , č. 18984/91, 27. září 1995.....	237, 238, 240
<i>Medvedyev a další proti Francii</i> [velký senát], č. 3394/03, 29. března 2010.....	47
<i>Mikolenko proti Estonsku</i> , č. 10664/05, 8. října 2009.....	202, 209, 217
<i>Minjat proti Švýcarsku</i> , č. 38223/97, 28. října 2003.....	213
<i>Mohammed Hussein a další proti Nizozemsku a Itálii</i> (rozhodnutí), č. 27725/10, 2. dubna 2013.....	157
<i>Mohammed proti Rakousku</i> , č. 2283/12, 6. června 2013	157
<i>Moustahi proti Francii</i> , č. 9347/14, 25. června 2020	131, 161, 222, 236, 287
<i>Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii</i> , č. 13178/03, 12. října 2006.....	220, 226, 236
<i>Muminov proti Rusku</i> , č. 42502/06, 11. prosince 2008.....	116, 119
<i>Muskhadzhiyeva a další proti Belgii</i> , č. 41442/07, 19. ledna 2010.....	220
<i>N. A. proti Finsku</i> , č. 25244/18, 14. listopadu 2019.....	46
<i>N. A. proti Spojenému království</i> , č. 25904/07, 17. července 2008.....	84, 113, 119, 130
<i>N. D. a N. T. proti Španělsku</i> [velký senát], č. 8675/15 a 8697/15, 13. února 2020.....	130, 131
<i>N. H. a další proti Francii</i> , č. 28820/13, 75547/13 a 13114/15, 2. července 2020..	158, 264
<i>N. proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 26565/05, 27. května 2008.....	114, 225
<i>N. proti Švédsku</i> , č. 23505/09, 20. července 2010	118
<i>N. T. P. adalší proti Francii</i> , č. 68862/13, 24. srpna 2018.....	264
<i>Nachova a další proti Bulharsku</i> [velký senát], č. 43577/98 a 43579/98, 6. července 2005.....	238
<i>Nada proti Švýcarsku</i> [velký senát], č. 10593/08, 12. září 2012	38
<i>Nolan a K. proti Rusku</i> , č. 2512/04, 12. února 2009	43, 200
<i>Novruk a další proti Rusku</i> , č. 31039/11 a čtyři další, 15. března 2016.....	89
<i>Nowak proti Ukrajině</i> , č. 60846/10, 31. března 2011.....	223
<i>Nunez proti Norsku</i> , č. 55597/09, 28. června 2011	181
<i>O. S. A. a další proti Řecku</i> , č. 39065/16, 21. března 2019	222
<i>O'Donoghue a další proti Spojenému království</i> , č. 34848/07, 14. prosince 2010.....	172
<i>Omojudi proti Spojenému království</i> , č. 1820/08, 24. listopadu 2009	170
<i>Omwenyeke proti Německu</i> (rozhodnutí), č. 44294/04, 20. listopadu 2007	83, 203
<i>Onur proti Spojenému království</i> , č. 27319/07, 17. února 2009.....	181
<i>Opuz proti Turecku</i> , č. 33401/02, 9. června 2009	294

<i>Oravec proti Chorvatsku</i> , č. 51249/11, 11. července 2017.....	226
<i>Osman proti Spojenému království</i> , č. 23452/94, 28. října 1998.....	238
<i>Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království</i> , č. 8139/09, 17. ledna 2012.....	122, 133
<i>Palushi proti Rakousku</i> , č. 27900/04, 22. prosince 2009.....	228
<i>Paposhvili proti Belgii</i> [velký senát], č. 41738/10, 13. prosince 2016.....	114
<i>Patrick Muzamba Oyaw proti Belgii</i> (rozhodnutí), č. 23707/15, 4. dubna 2017.....	212
<i>Peers proti Řecku</i> , č. 28524/95, 19. dubna 2001.....	227
<i>Phull proti Francii</i> (rozhodnutí), č. 35753/03, 11. ledna 2005.....	40
<i>Ponomaryovi proti Bulharsku</i> , č. 5335/05, 21. června 2011.....	261
<i>Popov proti Francii</i> , č. 39472/07 a 39474/07, 19. ledna 2012.....	210, 220
<i>Powell proti Spojenému království</i> (rozhodnutí), č. 45305/99, 4. května 2000.....	269
<i>Pretty proti Spojenému království</i> , č. 2346/02, 29. dubna 2002.....	169, 291
<i>Price proti Spojenému království</i> , č. 33394/96, 10. července 2001.....	220
<i>R. C. proti Švédsku</i> , č. 41827/07, 9. března 2010.....	117, 118
<i>R. D. proti Francii</i> , č. 34648/14, 16. června 2016.....	294
<i>Rachwalski a Ferenc proti Polsku</i> , č. 47709/99, 28. července 2009.....	239
<i>Rahimi proti Řecku</i> , č. 8687/08, 5. dubna 2011.....	283, 287
<i>Ramadan proti Maltě</i> , č. 76136/12, 21. června 2016.....	98
<i>Ramsahai a další proti Nizozemsku</i> [velký senát], č. 52391/99, 15. května 2007.....	237, 240
<i>Rantsev proti Kypru a Rusku</i> , č. 25965/04, 7. ledna 2010.....	85, 201, 222, 226, 289
<i>Riad a Idrab proti Belgii</i> , č. 29787/03 a 29810/03, 24. ledna 2008.....	43, 200
<i>Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemsku</i> , č. 50435/99, 31. ledna 2006.....	182, 185, 189
<i>Rusu proti Rakousku</i> , č. 34082/02, 2. října 2008.....	214
<i>Ryabikin proti Rusku</i> , č. 8320/04, 19. června 2008.....	128
<i>S. a Marper proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 30562/04 a 30566/04, 4. prosince 2008.....	67
<i>S. D. proti Řecku</i> , č. 53541/07, 11. června 2009.....	220, 226, 227
<i>S. F. a další proti Bulharsku</i> , č. 8138/16, 7. prosince 2017.....	221
<i>S. F. a další proti Švédsku</i> , č. 52077/10, 15. května 2012.....	116, 118
<i>S. P. proti Belgii</i> (rozhodnutí), č. 12572/08, 14. června 2011.....	211
<i>S., V. a A. proti Dánsku</i> [velký senát], č. 35553/12, 36678/12 a 36711/12, 22. října 2018.....	213
<i>Saadi proti Itálii</i> [velký senát], č. 37201/06, 28. února 2008.....	107, 117, 119, 122, 128

<i>Saadi proti Spojenému království</i> [velký senát], č. 13229/03, 29. ledna 2008	82, 206, 212, 213, 214, 223
<i>Salah Sheekh proti Nizozemsku</i> , č. 1948/04, 11. ledna 2007	107, 112, 117
<i>Saleck Bardi proti Španělsku</i> , č. 66167/09, 24. května 2011	161
<i>Salem proti Dánsku</i> , č. 77036/11, 1. prosince 2016	191
<i>Savridin Dzhurayev proti Rusku</i> , č. 71386/10, 25. dubna 2013	86
<i>Schembri proti Maltě</i> (rozhodnutí), č. 66297/13, 19. září 2017	173
<i>Segerstedt-Wiberg a další proti Švédsku</i> , č. 62332/00, 6. června 2006	76
<i>Sh. D. a další proti Řecku, Rakousku, Chorvatsku, Maďarsku, Severní Makedonii, Srbsku a Slovinsku</i> , č. 14165/16, 13. června 2019	283, 287
<i>Shioshvili a další proti Rusku</i> , č. 19356/07, 20. prosince 2016	236
<i>Siałkowska proti Polsku</i> , č. 8932/05, 22. března 2007	162
<i>Singh a další proti Belgii</i> , č. 33210/11, 2. října 2012	118
<i>Singh proti České republice</i> , č. 60538/00, 25. ledna 2005	215
<i>Slivenko proti Lotyšsku</i> [velký senát], č. 48321/99, 9. října 2003	98
<i>Soering proti Spojenému království</i> , č. 14038/88, 7. července 1989	106, 107
<i>Sow proti Belgii</i> , č. 27081/13, 19. ledna 2016	294
<i>Stamose proti Bulharsku</i> , č. 29713/05, 27. listopadu 2012	39
<i>Sudita Keita proti Maďarsku</i> , č. 42321/15, 12. května 2020	99
<i>Sufi a Elmi proti Spojenému království</i> , č. 8319/07 a 11449/07, 28. června 2011	84, 113, 115, 118, 119, 123
<i>Sultani proti Francii</i> , č. 45223/05, 20. září 2007	130
<i>Suso Musa proti Maltě</i> , č. 42337/12, 23. července 2013	82, 207
<i>T. M. a další proti Rusku</i> , č. 31189/15 a 5 dalších, 7. listopadu 2017	122
<i>Tadzhibayev proti Rusku</i> , č. 17724/14, 1. prosince 2015	112
<i>Tais proti Francii</i> , č. 39922/03, 1. června 2006	240
<i>Tanlı proti Turecku</i> , č. 26129/95, 10. dubna 2001	240
<i>Tarakhel proti Švýcarsku</i> [velký senát], č. 29217/12, 4. listopadu 2014	122, 158
<i>Tarariyeva proti Rusku</i> , č. 4353/03, 14. prosince 2006	240
<i>Thuo proti Kypru</i> , č. 3869/07, 4. dubna 2017	119, 239
<i>Timishev proti Rusku</i> , č. 55762/00 a 55974/00, 13. prosince 2005	261
<i>Tomic proti Spojenému království</i> (rozhodnutí), č. 17837/03, 14. října 2003	129
<i>Tuquabo-Tekle a další proti Nizozemsku</i> , č. 60665/00, 1. března 2006	187
<i>Udeh proti Švýcarsku</i> , č. 12020/09, 16. dubna 2013	191, 192
<i>Üner proti Nizozemsku</i> [velký senát], č. 46410/99, 18. října 2006	169, 191

<i>V. F. proti Francii</i> (rozhodnutí), č. 7196/10, 29. listopadu 2011	289
<i>Vasylchuk proti Ukrajině</i> , č. 24402/07, 13. června 2013	239
<i>Velikova proti Bulharsku</i> , č. 41488/98, 18. května 2000	238, 240
<i>Vilvarajah a další proti Spojenému království</i> , č. 13163/87 a čtyři další, 30. října 1991	107, 130
<i>Weber a Saravia proti Německu</i> , č. 54934/00, 29. června 2006	67
<i>Weller proti Maďarsku</i> , č. 44399/05, 31. března 2009	274
<i>X. proti Švédsku</i> , č. 36417/16, 9. ledna 2018	237
<i>X. proti Švýcarsku</i> , č. 16744/14, 26. ledna 2017	113
<i>Khavara a další proti Itálii a Albánii</i> (rozhodnutí), č. 39473/98, 11. ledna 2001	47
<i>Yoh-Ekale Mwanje proti Belgii</i> , č. 10486/10, 20. prosince 2011	213, 220
<i>Yonchev proti Bulharsku</i> , č. 12504/09, 7. prosince 2017	77
<i>Yüksel Erdoğan a další proti Turecku</i> , č. 57049/00, 15. května 2007	237
<i>Z. A. a další proti Rusku</i> , č. 61411/15 a tři další, 28. března 2017	43
<i>Z. N. S. proti Turecku</i> , č. 21896/08, 19. ledna 2010	226

Judikatura Evropské komise pro lidská práva

<i>Karus proti Itálii</i> (rozhodnutí), č. 29043/95, 20. května 1998	261
<i>Rodina K. a W. proti Nizozemsku</i> (rozhodnutí), č. 11278/84, 1. července 1985	98
<i>Sorabjee proti Spojenému království</i> (rozhodnutí), č. 23938/94, 23. října 1995	181

Judikatura Evropského výboru pro sociální práva

<i>Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) proti Francii</i> , stížnost č. 63/2010, rozhodnutí ve věci samé, 28. června 2011	266
<i>Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) proti Itálii</i> , stížnost č. 58/2009, rozhodnutí ve věci samé, 25. června 2010	266
<i>Defence for Children International (DCI) proti Belgii</i> , stížnost č. 69/2011, rozhodnutí ve věci samé, 23. října 2012	89
<i>Defence for Children International (DCI) proti Nizozemsku</i> , stížnost č. 47/2008, rozhodnutí ve věci samé, 20. října 2009	89, 246, 266, 284
<i>European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) proti Francii</i> , stížnost č. 114/2015, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2018	269, 284, 288

<i>Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA) proti Nizozemsku</i> , stížnost č. 86/2012, rozhodnutí ve věci samé, 2. července 2014	249, 265
<i>Evropské fórum Romů a Travellerů proti Francii</i> , stížnost č. 64/2011, rozhodnutí ve věci samé, 24. ledna 2012.....	132
<i>Konference evropských církví (CEC) proti Nizozemsku</i> , stížnost č. 90/2013, rozhodnutí ve věci samé, 1. července 2014.....	249, 274
<i>Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) proti Francii</i> , stížnost č. 14/2003, rozhodnutí ve věci samé, 8. září 2004.....	89, 249, 269
<i>Nadace Marangopoulos pro lidská práva (MFHR) proti Řecku</i> , stížnost č. 30/2005, rozhodnutí ve věci samé, 6. prosince 2006	251
<i>Švédská konfederace odborových svazů (LO) a Švédská konfederace profesionálních zaměstnanců (TCO) proti Švédsku</i> , stížnost č. 85/2012, rozhodnutí ve věci samé, 3. července 2013	253

Judikatura Výboru OSN pro lidská práva

<i>A proti Austrálii</i> , sdělení č. 560/1993, stanovisko ze dne 30. dubna 1997	213
<i>Mann Singh proti Francii</i> , sdělení č. 1928/2010, stanovisko ze dne 19. července 2013 ..	40
<i>Ranjit Singh proti Francii</i> , sdělení 1876/2009, stanovisko ze dne 22. července 2011	40
<i>Toussaint proti Kanadě</i> , sdělení č. 2348/2014, stanovisko ze dne 24. července 2018....	89

Judikatura vnitrostátních soudů

Česká republika, český ústavní soud (<i>Ústavní soud České republiky</i>), nález č. 9/2010 Sb., leden 2010	148
Chorvatsko, Ústavní soud (<i>Ustavni sud Republike Hrvatske</i>), rozhodnutí č. U-III-557/2019, 11. září 2019.....	295
Francie, Státní rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. A.</i> , č. 334040, 1. července 2011.....	115
Francie, Státní rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. et Mme Forabosco</i> , č. 190384, 9. června 1999 ..	36
Francie, Státní rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. Ghevondyan</i> , č. 356505, 4. června 2012.....	88
Francie, Státní rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. Hicham B.</i> , č. 344411, 24. listopadu 2010	37
Německo, <i>Bundesverfassungsgericht</i> , 1 BvL 10/10 a 1 BvL 2/11, 18. července 2012	276
Rakousko, Rakouský ústavní soud (<i>Österreichische Verfassungsgerichtshof</i>), rozhodnutí G31/98, G79/98, G82/98, G108/98 ze dne 24. června 1998.....	148

Spojené království, <i>EM (Libanon) proti Secretary of State for the Home Department</i> [2008] UKHL 64, 22. října 2008	134
Spojené království, <i>FGP proti Serco Plc & Anor</i> [2012] EWHC 1804 (Admin), 5. července 2012	240
Spojené království, Nejvyšší soud, <i>WL (Kongo) 1 a 2 proti Secretary of State for the Home Department; KM (Jamajka) proti Secretary of State for the Home Department</i> [2011] UKSC 12, 23. března 2011	205

Jak nalézt judikaturu evropských soudů

Evropský soud pro lidská práva: databáze judikatury HUDOC

Databáze HUDOC poskytuje bezplatný přístup k judikatuře ESLP (<http://HUDOC.echr.coe.int>).

Databáze je k dispozici v angličtině a francouzštině a nabízí uživatelsky vstřícný systém vyhledávání, který usnadňuje nalezení judikatury.

V sekci **Help** (Nápověda) na stránkách HUDOC jsou k dispozici instruktážní videa a uživatelské příručky. K zobrazení podrobností a příkladů, jak používat filtry a vyhledávací pole, může uživatel umístit kurzor myši na na pravé straně jednotlivých vyhledávačů v rozhraní HUDOC.

Odkazy na judikaturu v této příručce nabízejí čtenáři komplexní informace, díky nimž může snadno nalézt celé znění citovaného rozsudku nebo rozhodnutí.

Před zahájením hledání si prosím povšimněte, že ve výchozím nastavení jsou rozsudky velkého senátu a senátu seřazeny od nejnovějšího zveřejněného rozsudku. Pro vyhledávání v jiných souborech, například v rozhodnutích, musí uživatel zaškrtnout příslušné okénko v poli **Document Collections** (Sbírký dokumentů), které se objeví na obrazovce vlevo nahoře.

Nejjednodušším způsobem, jak nalézt určitou věc, je zadat číslo žaloby do pole **Application Number** pod odkazem **Advanced Search** (Pokročilé vyhledávání) na obrazovce vpravo nahoře a kliknout na modré tlačítko „Search“ (Vyhledat).

Pro přístup k další judikatuře, která se týká jiných témat, například témat z oblasti azylu, může uživatel použít **pole Search** (Vyhledat) označené lupou na obrazovce vpravo nahoře. V poli „Search“ může uživatel text vyhledávat pomocí:

- jediného slova (např. asylum (azyl) nebo refugees (uprchlíci)),
- slovního spojení (např. „asylum seekers“ (žadatelé o azyl)),
- názvu věci,
- státu,
- booleovského výrazu (např. aliens NEAR residence (tj. cizinci BLÍZKO bydliště)).

Chcete-li uživateli pomoci provést textové vyhledávání, je k dispozici **jednoduché booleovské vyhledávání** kliknutím na šipku, která se objeví uvnitř **pole Search** (Vyhledat). Jednoduché booleovské vyhledávání nabízí šest možností vyhledávání: „This exact word or phrase“ (Toto přesné slovo nebo slovní spojení), „All of these words“ (Všechna tato slova), „Any of these words“ (Jakékoliv z těchto slov), „None of these words“ (Žádné z těchto slov), „Near these words“ (V blízkosti těchto slov), „Boolean search“ (booleovské vyhledávání).

Jakmile se zobrazí výsledky vyhledávání, může je uživatel snadno zúžit pomocí filtrů v poli **Filters** (Filtry) na levé straně obrazovky, například „Language“ (Jazyk) nebo „State“ (Stát). Filtry lze používat jednotlivě nebo v kombinaci s dalším zúžením výsledků. Užitečným nástrojem může být filtr „Keywords“ (Klíčová slova), protože často zahrnuje výrazy z textu ESLP a je přímo spojen s odůvodněním a závěry ESLP.

Příklad: hledání judikatury ESLP k tématu vyhoštění žadatelů o azyl, při němž jsou ohroženi mučením nebo nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestem podle článku 3 EÚLP.

- 1) Uživatel nejprve zadá do **pole Search** (Vyhledat) slovní spojení „asylum seekers“ (žadatelé o azyl) a klikne na modré **tlačítko Search** (Vyhledat).

- 2) Poté, co se objeví výsledky vyhledávání, uživatel vybere ve **filtru Violation** (Porušení) v **poli Filters** (Filtry) „3“, a zúží tak výsledky na ty, které souvisejí s porušováním článku 3.
- 3) Poté může uživatel vybrat ve **filtru Keywords** (Klíčová slova) příslušná klíčová slova a zúžit tak výsledky na ty, které souvisejí s článkem 3, např. klíčové slovo „(Art. 3) Prohibition of torture“ ((čl. 3) Zákaz mučení).

U významnějších věcí je v databázi HUDOC k dispozici právní shrnutí. Shrnutí obsahuje popisné záhlaví a stručný popis skutkových a právních okolností s důrazem na právně významné aspekty. Je-li shrnutí k dispozici, objeví se ve výsledcích společně s odkazem na text rozsudku nebo rozhodnutí odkaz **Legal Summaries** (Právní shrnutí). Kromě toho může uživatel vyhledávat pouze právní shrnutí, jestliže v poli **Document Collections** (Sbírký dokumentů) zaškrtně pole „Legal Summaries“ (Právní shrnutí).

Pokud byly zveřejněny neoficiální překlady dané věci, objeví se ve výsledcích společně s odkazem na text rozsudku nebo rozhodnutí odkaz **Language versions** (Jazykové verze). Databáze HUDOC poskytuje též odkazy na internetové stránky třetích stran, kde lze nalézt další překlady judikatury ESLP. Více informací získáte po kliknutí na odkaz „Language versions“ (Jazykové verze) v sekci „Help“ (Nápověda) internetových stránek HUDOC.

Soudní dvůr Evropské unie: databáze judikatury CURIA

Databáze judikatury CURIA nabízí bezplatný přístup k judikatuře ESD/SDEU (<http://curia.europa.eu>).

Vyhledávač je k dispozici ve všech úředních jazycích EU ⁽⁶¹¹⁾. **Jazyk** lze vybrat v pravém horním rohu obrazovky. Vyhledávač lze používat k vyhledávání informací ve všech dokumentech souvisejících s uzavřenými a projednávanými věcmi Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu.

⁽⁶¹¹⁾ () K dispozici jsou tyto jazyky: do 30. dubna 2004: angličtina, dánština, finština, francouzština, italská, nizozemština, němčina, portugalština, řečtina, španělština a švédština; po 1. květnu 2004: čeština, estonština, maďarština, litevština, lotyština, polština, slovenština a slovinština; po 1. lednu 2007: bulharština a rumunština; po 30. dubnu 2007: maltština; po 31. prosinci 2011: irština. Přechodné odchylky byly stanoveny **nařízením (ES) č. 920/2005** a **nařízením (EU) č. 1257/2010**. Sekundární právní předpisy platné k datu vstupu jsou překládány do chorvatštiny a budou postupně zveřejňovány ve zvláštním vydání *Úředního věstníku Evropské unie*.

K dispozici je i **nápověda** (<http://curia.europa.eu/common/juris/en/aideGlobale.pdf#>). Každé pole vyhledávání má i svou stránku s nápovědou, na kterou se dostanete, když kliknete na příslušnou ikonu. Tato stránka obsahuje užitečné informace pro uživatele o tom, jak nástroj používat co neefektivněji.

Nejjednodušším způsobem, jak nalézt konkrétní věc, je zadat celé číslo věci do okna vyhledávání nazvaného Číslo věci a poté kliknout na tlačítko „Vyhledat“. Věc lze také vyhledat pomocí části čísla věci. Například když do pole **Číslo věci** zadáte 122, vyhledáte věc č. 122 z kteréhokoli roku a od kteréhokoli ze tří soudů: Soudní dvůr, Tribunál a Soud pro veřejnou službu.

Pro hledání pomocí běžného názvu věci můžete také použít pole **Jména účastníků řízení**. Jedná se obvykle o zjednodušenou formu jmen účastníků dané věci.

Výsledky vyhledávání můžete zúžit pomocí celkem šestnácti multifunkčních polí vyhledávání. Různá pole vyhledávání jsou uživatelsky vstřícná a lze je používat v různých kombinacích. Pole mají často seznamy vyhledávání, které otevřete kliknutím na příslušnou ikonu a vyberte dostupné výrazy pro vyhledávání.

U obecnějších vyhledávání dostanete při použití pole **Slova v textu** výsledky na základě hledání klíčových slov ve všech dokumentech zveřejněných ve Sbírce rozhodnutí od roku 1954 a od roku 1994 pro Sbírky rozhodnutí – věci týkající se zaměstnanců (ECR-SC).

K tematicky specifičtějšímu hledání lze použít pole **Oblast**. Za tímto účelem musíte kliknout na ikonu napravo od pole a vybrat ze seznamu příslušnou oblast či oblasti. Ve výsledcích vyhledávání se pak v abecedním pořadí zobrazí vybrané dokumenty týkající se právních otázek, jimiž se zabývala rozhodnutí Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu a stanoviska generálních advokátů.

Internetové stránky CURIA mají též další nástroje týkající se judikatury.

Numerický přístup (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/): tento oddíl je souborem informací o kterékoli věci, která byla předložena jednomu ze tří soudů. Věci jsou seřazeny podle svého čísla a v pořadí, v němž byly podány do příslušné kanceláře. Do věci lze nahlížet po kliknutí na jejich číslo.

Přehled judikatury (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7046/): tento oddíl nabízí systematickou klasifikaci shrnutí judikatury o základních právních otázkách uvedených v příslušném rozhodnutí. Tato shrnutí vycházejí co nejvíce z vlastního znění daného rozhodnutí.

Komentáře k rozsudkům (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7083/): tento oddíl obsahuje odkazy na komentáře právních komentátorů týkající se všech tří soudů od jejich zřízení. Rozsudky jsou roztříděny samostatně podle soudu v chronologickém pořadí podle jejich čísla věci, zatímco odkazy na komentáře jsou roztříděny chronologicky podle data zveřejnění. Odkazy se zobrazují v původním jazyce.

Databáze vnitrostátní judikatury (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7062/): do této externí databáze lze vstoupit přes internetové stránky CURIA. Nabízí přístup k příslušné vnitrostátní judikatuře týkající se právních předpisů EU. Databáze vychází ze sbírky judikatury vnitrostátních soudů členských států EU. Informace byly shromážděny na základě selektivní excerptce z právních časopisů a přímých kontaktů s řadou vnitrostátních soudů. Databáze vnitrostátní judikatury je dostupná v angličtině a francouzštině.

Nástroje EU a vybrané dohody

Nástroje EU

Zkrácený název	Celý název
Azyl	
Dublinké nařízení (EU) č. 604/2013	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění), Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 31–59, ve znění opravy, Úř. věst. L 49, 25.2.2017.
Dublinké nařízení (EC) č. 343/2003	Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států, Úř. věst. L 50/1, 25.2.2003, s. 1–10.
Prováděcí dublinké nařízení (ES) č. 1560/2003	Nařízení Komise (ES) č. 1560/2003 ze dne 2. září 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 343/2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států, Úř. věst. L 222, 5.9.2003, s. 3–23.

Nařízení (EU) č. 603/2013 o Eurodacu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) č. 1077/2011, kterým se zřizuje Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 1–30.
Nařízení (ES) č. 2725/2000 o Eurodacu	Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy, Úř. věst. L 316, 15.12.2000, s. 1–10.
Směrnice 2013/33/EU o podmínkách přijímání	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu, Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 96–116.
Směrnice 2003/9/ EC o podmínkách přijímání	Směrnice Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl, Úř. věst. L 31, 6.2.2003, s. 18–25.
Směrnice 2013/32/EU o azylovém řízení	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění), Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 60–95.
Směrnice 2005/85/ES o azylovém řízení	Směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka, Úř. věst. L 326, 13.12.2005, s. 13–34.
Kvalifikační směrnice 2011/95/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepřacované znění), Úř. věst. L 337, 20.12.2011, s. 9–26.
Kvalifikační směrnice 2004/83/EC	Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany, Úř. věst. L 304, 30.9.2004, s. 12–23.

Směrnice 2001/55/ES o dočasné ochraně	Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími, Úř. věst. L 212, 7.8.2001, s. 12–23.
Obchodování s lidmi	
Směrnice 2011/36/EU o boji proti obchodování s lidmi	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV, Úř. věst. L 101, 15.4.2011, s. 1–11.
Směrnice 2004/81/ES o obětech obchodování s lidmi (povolení k pobytu)	Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány, Úř. věst. L 261, 6.8.2004, s. 19–23.
Hranice a Schengen	
Nářízení 2019/1896 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž (EU)	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624, Úř. věst. L 295, 14.11.2019, s. 1–131.
Schengenský hraniční kodex (nařízení (EU) 2016/399)	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), Úř. věst. L 77, 23.3.2016, s. 1–52.
Nářízení (EU) č. 610/2013	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 610/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), Úmluva k provedení Schengenské dohody, nařízení Rady (ES) č. 1683/95 a (ES) č. 539/2001 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 a (ES) č. 810/2009, Úř. věst. L 182, 29.6.2013, s. 1–18.
Nářízení (EU) č. 656/2014 o námořních hranicích	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 656/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se stanoví pravidla pro ostrahu vnějších námořních hranic v kontextu operativní spolupráce koordinované Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie, Úř. věst. L 189, 27.6.2014, s. 93–107.
Nářízení (EU) č. 1053/2013 o schengenském hodnotícím mechanismu	Nářízení Rady (EU) č. 1053/2013 ze dne 7. října 2013 o vytvoření hodnotícího a monitorovacího mechanismu k ověření uplatňování schengenského <i>acquis</i> a o zrušení rozhodnutí výkonného výboru ze dne 16. září 1998, kterým se zřizuje Stálý výbor pro hodnocení a provádění Schengenu, Úř. věst. L 295, 6.11.2013, s. 27–37.

Rozhodnutí (EU) č. 1105/2011	Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1105/2011 ze dne 25. října 2011 o seznamu cestovních dokladů, které opravňují držitele k překročení vnějších hranic a které mohou být opatřeny vízem, a o zavedení mechanismu pro sestavování tohoto seznamu, Úř. věst. L 287, 4.11.2011, s. 9–12.
Nařízení (ES) č. 1931/2006 o malém pohraničním styku	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1931/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se stanoví pravidla pro malý pohraniční styk na vnějších pozemních hranicích členských států a mění Schengenská úmluva, Úř. věst. L 405, 30.12.2006, s. 1–22.
Směrnice 2004/82/ES opředběžných informací o cestujících	Směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004 o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících, Úř. věst. L 261, 6.8.2004, s. 24–27.
Směrnice 2001/51/ES o sankcích pro dopravce	Směrnice Rady 2001/51/ES ze dne 28. června 2001, kterou se doplňuje článek 26 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985, Úř. věst. L 187, 10.7.2001, s. 45–46.
Rozsáhlé informační systémy EU	
Nařízení (EU) 2019/818 o interoperabilitě v oblasti policejní a justiční spolupráce, azylu a migrace	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/818 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti policejní a justiční spolupráce, azylu a migrace a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 a (EU) 2019/816, Úř. věst. L 135, 22.5.2019, s. 85–135.
Nařízení (EU) 2019/817 o interoperabilitě v oblasti hranic a víz	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/817 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti hranic a víz a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 a (EU) 2018/1861 a rozhodnutí Rady 2004/512/ES a 2008/633/SVV, Úř. věst. L 135, 22.5.2019, s. 27–84.
Nařízení (EU) 2019/816 o ECRIS-TCN	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/816 ze dne 17. dubna 2019, kterým se zřizuje centralizovaný systém pro identifikaci členských států, jež mají informace o odsouzeních státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti (ECRIS-TCN), na doplnění Evropského informačního systému rejstříků trestů, a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726, Úř. věst. L 135, 22.5.2019, s. 1–26.
Nařízení (EU) 2018/1862 o SIS	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1862 ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, o změně a o zrušení rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutí Komise 2010/261/EU, Úř. věst. L 312, 7.12.2018, s. 56–106.

Nařízení (EU) 2018/1861 o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1861 ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti hraničních kontrol, o změně Úmluvy k provedení Schengenské dohody a o změně a zrušení nařízení (ES) č. 1987/2006, Úř. věst. L 312, 7.12.2018, s. 14–55.
Nařízení (EU) 2018/1860 o využívání SIS při navrácení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1860 ze dne 28. listopadu 2018 o využívání Schengenského informačního systému při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, Úř. věst. L 312, 7.12.2018, s. 1–3.
Nařízení (ES) č. 1987/2006 o SIS	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), Úř. věst. L 381, 28.12.2006, s. 4–23.
Rozhodnutí 2007/533/SVV o SIS	Rozhodnutí Rady 2007/533/SVV ze dne 12. června 2007 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), Úř. věst. L 205, 7.8.2007, s. 63–84.
Rozhodnutí Rady 2013/158/EU	Rozhodnutí Rady ze dne 7. března 2013, kterým se stanoví datum použitelnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), Úř. věst. L 87, 27.3.2013, s. 10–11.
Rozhodnutí Rady 2013/157/EU	Rozhodnutí Rady ze dne 7. března 2013, kterým se stanoví datum použitelnosti rozhodnutí Rady 2007/533/SVV o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), Úř. věst. L 87/8, 27.3.2013, s. 8–9.
Nařízení (EU) 2018/1726 o agentuře eu-LISA	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1726 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA) a o změně nařízení (ES) č. 1987/2006 a rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a zrušení nařízení (EU) č. 1077/2011, Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 99–137.
Nařízení (EU) 2018/1240 o ETIAS	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226, Úř. věst. L 236, 19.9.2018, s. 1–71.
Nařízení (EU) 2017/2226 o Systému vstupu/výstupu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011, Úř. věst. L 327, 9.12.2017, s. 20–82.

Nařízení (EU) 2016/794 o Europolu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV, Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53–114.
Obecné nařízení o ochraně osobních údajů – nařízení (EU) 2016/679	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1–88.
Směrnice (EU) 2016/680 o ochraně osobních údajů policií a orgány činnými v trestním řízení	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 89–131.
Nařízení (ES) č. 767/2008 o VIS	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS), Úř. věst. L 218, 13.8.2008, s. 60–81.
Rozhodnutí 2008/633/SVV o VIS	Rozhodnutí Rady 2008/633/SVV ze dne 23. června 2008 o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému (VIS) pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů, Úř. věst. L 218, 13.8.2008, s. 129–136.
Víza	
Nařízení (EU) 2018/1806 o vízovém seznamu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, Úř. věst. L 303, 28.11.2018, s. 39–58.
Nařízení (EU) č. 265/2010 o dlouhodobých vízech	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 265/2010 ze dne 25. března 2010, kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 562/2006, pokud jde o pohyb osob s dlouhodobým vízem, Úř. věst. L 85, 31.3.2010, s. 1–4.
Vízový kodex (nařízení (ES) č. 810/2009)	Nařízení (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), Úř. věst. L 243, 15.9.2009, s. 1–58.
Nařízení (EU) 2019/1155, kterým se mění vízový kodex	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1155 ze dne 20. června 2019, kterým se mění nařízení (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), Úř. věst. L 188, 12.7.2019, s. 25–54.
Nařízení (ES) č. 1683/95 o vzoru víz	Nařízení Rady (ES) č. 1683/95 ze dne 29. května 1995, kterým se stanoví jednotný vzor víz, Úř. věst. L 164, 14.7.1995, s. 1–4.

Nelegální migrace a navrácení

Nařízení (EU) 2019/1240 o styčných úřednících pro přistěhovalectví (přepracované znění)	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1240 ze dne 20. června 2019 o vytvoření evropské sítě styčných úředníků pro přistěhovalectví, Úř. věst. L 198, 25.7.2019, s. 88–104.
Nařízení (EU) 2016/1953 o cestovním dokladu EU	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1953 ze dne 26. října 2016, kterým se zavádí evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a zrušuje doporučení Rady ze dne 30. listopadu 1994, Úř. věst. L 311, 17.11.2016, s. 13–19.
Směrnice 2009/52/ES o sankcích vůči zaměstnavatelům	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, Úř. věst. L 168, 30.6.2009, s. 24–32.
Směrnice 2008/115/ES o navrácení	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, Úř. věst. L 348, 24.12.2008, s. 98–107.
Rozhodnutí Rady 2004/573/ES	Rozhodnutí Rady 2004/573/ES ze dne 29. dubna 2004 o organizaci společných letů za účelem navrácení státních příslušníků třetích zemí, na které se vztahuje individuální rozhodnutí o vyhoštění, z území dvou nebo více členských států, Úř. věst. L 261/28, 6.8.2004, s. 28–35.
Směrnice Rady 2003/110/ES	Směrnice Rady 2003/110/ES ze dne 25. listopadu 2003 o pomoci při tranzitu za účelem vyhoštění leteckou cestou, Úř. věst. L 321, 6.12.2003, s. 26–31.
Směrnice 2002/90/ES o napomáhání	Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu, Úř. věst. L 328, 5.12.2002, s. 17–18.
Směrnice 2001/40/ES o vzájemném uznávání příkazů k vyhoštění	Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí, Úř. věst. L 149, 2.6.2001, s. 34–36.
Rozhodnutí Rady 2004/191/ES	Rozhodnutí Rady 2004/191/ES ze dne 23. února 2004 o kritériích a praktických opatřeních k vyrovnání finančních nevyvážeností vzniklých v souvislosti s používáním směrnice 2001/40/ES o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí, Úř. věst. L 60, 27.2.2004, s. 55–57.
Usnesení Rady o účelových sňatcích z roku 1997	Usnesení Rady ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která mají být přijata při potírání účelových sňatků, Úř. věst. C 382, 16.12.1997, s. 1–3.

Legální migrace

Směrnice (EU) 2016/801 o studentech a výzkumných pracovnících	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair, Úř. věst. L 132, 21.5.2016, s. 21–57.
Směrnice 2014/66/EU o osobách převedených v rámci společnosti	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti, Úř. věst. L 157, 27.5.2014, s. 1–22.
Směrnice 2014/36/EU o sezónních pracovnících	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci, Úř. věst. L 94, 28.3.2014, s. 375–390.
Směrnice 2011/98/EU o jednotném povolení	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě, Úř. věst. L 343, 23.12.2011, s. 1–9.
Směrnice 2009/50/ES o modré kartě	Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci, Úř. věst. L 155, 18.6.2009, s. 17–29.
Směrnice 2003/109/ES o dlouhodobém pobytu	Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, Úř. věst. L 16, 23.1.2004, s. 44–53.
Směrnice 2011/51/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/51/EU ze dne 11. května 2011, kterou se rozšiřuje oblast působnosti směrnice Rady 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 132, 19.5.2011, s. 1–4.
Směrnice 2003/86/ES o sloučení rodiny	Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny, Úř. věst. L 251, 3.10.2003, s. 12–18.
Nařízení (ES) č. 1030/2002 o vzoru povolení k pobytu	Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, Úř. věst. L 157, 15.6.2002, s. 1–7.
Nařízení (ES) č. 380/2008	Nařízení Rady (ES) č. 380/2008 ze dne 18. dubna 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, Úř. věst. L 115, 29.4.2008, s. 1–7.
Nařízení (EU) 2017/1954	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954 ze dne 25. října 2017, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, Úř. věst. L 286, 1.11.2017, s. 9–14.

Volný pohyb, sociální zabezpečení a rovnost

Nařízení (EU) 2019/1157 o zabezpečení průkazů totožnosti a povolení k pobytu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1157 ze dne 20. června 2019 o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pohybu, Úř. věst. L 188, 12.7.2019, s. 67–78.
Nařízení (EU) č. 492/2011/EU	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, Úř. věst. L 141, 27.5.2011, s. 1–12.
Směrnice 2005/36/ES o odborných kvalifikacích	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací, Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22–142.
Nařízení Komise (EU) č. 623/2012	Nařízení Komise (EU) č. 623/2012 ze dne 11. července 2012, kterým se mění příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací, Úř. věst. L 180, 12.7.2012, s. 9–11.
Nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci sociálního zabezpečení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1–123.
Nařízení (EU) č. 1231/2010	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti, Úř. věst. L 344, 29.12.2010, s. 1–3.
Nařízení (EU) č. 465/2012	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012, kterým se mění nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004, Úř. věst. L 149, 8.6.2012, s. 4–10.
Směrnice 2004/38/ES o volném pohybu	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77–123.
Směrnice 2000/43/ES o rasové rovnosti	Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22–26.
Směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb, Úř. věst. L 018, 21.1.1997, s. 1–6.

Vybrané dohody

Zkrácený název	Celý název
Dohoda o vystoupení Spojeného království z EU	Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, 24. ledna 2020, Úř. věst. L 29, 31.1.2020, s. 7-187.
Dohoda mezi Evropským společenstvím a Švýcarskem	Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob, 21. června 1999, Úř. věst. L 114, 30.4.2002, s. 6-72.
Dohoda o Evropském hospodářském prostoru	Dohoda o Evropském hospodářském prostoru, 2. května 1992, Úř. věst. L 1, 3.1.1994, s. 3-522.
Úmluva k provedení Schengenské dohody z roku 1985	Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, 19. června 1990, Úř. věst. L 239, 22.9.2000, s. 19-62.
Ankarský protokol	Dodatkový protokol a finanční protokol podepsané dne 23. listopadu 1970 a připojené k Dohodě zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem a o opatřeních, která mají být přijata k jejich provedení – závěrečný akt – prohlášení, Úř. věst. L 293, 29.12.1972, s. 3-56.

Pokud jde o **Norsko a Island**, viz článek 6 Protokolu (Č. 19) o schengenském *acquis* začleněném do rámce Evropské unie; dohoda uzavřená mezi Radou Evropské unie a Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou států k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis*. Která byla podepsána dne 18. května 1999 a která vstoupila v platnost dne 26. června 2000 (Úř. věst. 1999 L 176, s. 36–62); a rozhodnutí Rady 1999/437/ES ze dne 17. května 1999 o některých opatřeních pro uplatňování dohody uzavřené mezi Radou Evropské unie a Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou států k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis* (Úř. věst. 1999 L 176, s. 37–333).

Pokud jde o **Švýcarsko**, viz Dohoda mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přidružení Švýcarské konfederace k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis*, která byla podepsána dne 26. října 2004 a která vstoupila v platnost dne 1. března 2008 (Úř. věst. 2008 L 53, s. 52–79); a rozhodnutí Rady 2008/146/ES ze dne 28. ledna 2008 o uzavření Dohody mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přidružení Švýcarské konfederace k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis* jménem Evropského společenství (Úř. věst. 2008 L 53, s. 1–2).

Pokud jde o **Lichtenštejnsko**, viz Protokol mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím o přistoupení Lichtenštejnského knížectví k Dohodě mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přidružení Švýcarské konfederace k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis*, který byl podepsán dne 28. února 2008 a který vstoupil v platnost dne 19. prosince 2011 (Úř. věst. 2011 L 160, s. 21–36).

Uplatňování zvláštních nástrojů v rámci schengenského *acquis*

Dublinkské nařízení a nařízení o Eurodacu

Pokud jde o **Dánsko**, viz Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o kritériích a postupech pro určení státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané v Dánsku nebo v některém z členských států Evropské unie a o systému Eurodac pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinkské úmluvy, která byla podepsána dne 10. března 2005 a která vstoupila v platnost dne 1. dubna 2006 (Úř. věst. 2006 L 66, s. 38–43); a rozhodnutí Rady 2006/188/ES ze dne 21. února 2006 (Úř. věst. 2006 L 66, s. 37); na základě čl. 3 odst. 2 výše uvedené dohody Dánsko Evropské komisi dne 4. července 2013 oznámilo, že bude uplatňovat obě nařízení, a to s výjimkou části týkající se prosazování práva v rámci systému Eurodac, která vyžaduje samostatná jednání. Pokud jde o přístup pro účely prosazování práva, viz Protokol k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o kritériích a mechanismech pro určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v Dánsku nebo jménem členských států Evropské unie a o systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinkské úmluvy, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva, který byl podepsán dne 27. března 2019 a který vstoupil v platnost dne 25. května 2019 (Úř. věst. 2019 L 138, s. 5–8); a rozhodnutí Rady (EU) 2019/1836 ze dne 13. května 2019 o uzavření Protokolu k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o kritériích a mechanismech pro určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v Dánsku nebo jménem členských států Evropské unie a o systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinkské úmluvy, který se týká přístupu do systému „Eurodac“ pro účely vymáhání práva (Úř. věst. 2019 L 138, s. 3–4).

Pokud jde o **Island** a **Norsko**, viz Dohoda mezi Evropským společenstvím a Islandskou republikou a Norským královstvím o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo na Islandu nebo v Norsku, která byla podepsána dne 19. ledna 2001 a která vstoupila v platnost dne 1. dubna 2001 (Úř. věst. 2001 L 93, s. 40–47); a rozhodnutí Rady 2006/167/ES ze dne 21. února 2006 (Úř. věst. 2006 L 57, s. 15–18); jakož i Protokol mezi Evropskou unií, Islandem a Norským královstvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Islandskou republikou a Norským královstvím o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo na Islandu nebo v Norsku, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva, který byl podepsán dne 24. října 2019 a který vstoupil v platnost dne 4. března 2020 (Úř. věst. 2020 L 64, s. 3–7); a rozhodnutí Rady (EU) 2020/276 ze dne 17. února 2020 o uzavření Protokolu mezi Evropskou unií, Islandem a Norským královstvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Islandskou republikou a Norským královstvím o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo na Islandu nebo v Norsku, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva (Úř. věst. 2020 L 64, s. 1–2).

Pokud jde o **Švýcarsko**, viz Dohoda mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, která byla podepsána dne 26. října 2004, a která vstoupila v platnost dne 1. března 2008 (Úř. věst. 2008 L 53, s. 5–17); a rozhodnutí Rady 2008/147/ES ze dne 28. ledna 2008 (Úř. věst. 2008 L 53, s. 3–4); jakož i Protokol mezi Evropskou unií, Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva, který byl podepsán dne 27. června 2019 a který vstoupil v platnost dne 5. února 2020 (Úř. věst. 2020 L 32, s. 3–7); a rozhodnutí Rady (EU) 2020/142 ze dne 21. ledna 2020 o uzavření Protokolu mezi Evropskou unií, Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva (Úř. věst. 2020 L 32, s. 1–2).

Pokud jde o **Lichtenštejnsko**, viz Protokol mezi Evropským společenstvím, Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, který byl podepsán dne 28. února 2008 a který vstoupil v platnost dne 19. prosince 2011 (Úř. věst. 2011 L 160, s. 39–49); jakož i Protokol mezi Evropskou unií, Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, který byl podepsán dne 27. června 2019 a který vstoupil v platnost dne 5. února 2020 (Úř. věst. 2020 L 32, s. 3–7) a rozhodnutí Rady (EU) 2020/142 ze dne 21. ledna 2020 o uzavření Protokolu mezi Evropskou unií, Švýcarskou konfederací a Lichtenštejnským knížectvím k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o kritériích a mechanismech určení státu příslušného pro posuzování žádosti o azyl podané v některém z členských států nebo ve Švýcarsku, který se týká přístupu do systému Eurodac pro účely vymáhání práva (Úř. věst. 2020 L 32, s. 1–2).

Schengenský hraniční kodex

Schengenský hraniční kodex se vztahuje na **Bulharsko, Chorvatsko, Kypr a Rumunsko** s výjimkou hlavy III o vnitřních hranicích.

Nařízení o SIS

Nařízení (ES) č. 1987/2006 vstoupilo v platnost dne 9. dubna 2013, jak je stanoveno v rozhodnutí Rady 2013/158/EU ze dne 7. března 2013 (Úř. věst. 2013 L 87, s. 10–11). **Dánsko** není vázáno nařízením (ES) č. 1987/2006 ani rozhodnutím Rady 2013/158/EU, ale rozhodlo se uplatňovat systém SIS a znovu se připojit k nařízením (EU) 2018/1860 o využívání SIS při navracení, nařízením (EU) 2018/1861 a o využívání SIS v oblasti hraničních kontrol a nařízením (EU) 2018/1862 o SIS, jak bylo oznámeno Evropské komisí dne 26. dubna 2019.

Irsko a **Spojené království** se neúčastní a rozhodnutí Rady 2013/158/EU ze dne 7. března 2013 pro ně není závazné ani se na ně nevztahuje, a proto se na ně vztahuje pouze rozhodnutí o SIS (2007/533/SVV ze dne 12. června 2007). K červenci 2020 **Irsko** dosud není připojeno k SIS, provádí však přípravné činnosti za účelem připojení se k tomuto systému, nebude však moci pořizovat záznamy o odepření vstupu nebo pobytu s platností pro celý schengenský prostor ani k nim mít přístup. Podle dohody o vystoupení se **Spojené království** během přechodného období i nadále účastní SIS, ale nemůže používat záznamy o odepření vstupu do schengenského prostoru nebo pobytu v něm ani mít k těmto záznamům přístup.

K červenci 2020 **Kypr** dosud není připojen k systému SIS a má dočasnou výjimku týkající se vstupu do schengenského prostoru.

Bulharsko a **Rumunsko** mají přístup do SIS pro účely policejní a justiční spolupráce podle rozhodnutí o SIS (2007/533/SVV) a rozhodnutí Rady 2010/265/EU ze dne 29. června 2010 o uplatňování ustanovení schengenského acquis týkajících se Schengenského informačního systému v Bulharské republice a Rumunsku. Od srpna 2018 začaly **Bulharsko** a **Rumunsko** využívat SIS pro účely odepření vstupu do schengenského prostoru nebo pobytu v něm v souladu s rozhodnutím Rady (EU) 2018/934 ze dne 25. června 2018 (Úř. věst. 2018, L 165, s. 37–39).

Na **Chorvatsko** se stále vztahují určitá omezení, pokud jde o využívání SIS pro účely odepření vstupu do schengenského prostoru nebo pobytu v něm. Tato omezení budou zrušena, jakmile se Chorvatsko stane plnoprávným členem schengenského prostoru. **Bulharsko, Chorvatsko a Rumunsko** nemohou vydávat záznamy s platností pro celý Schengen za účelem odepření vstupu do schengenského prostoru nebo pobytu v něm, protože dosud nejsou součástí schengenského prostoru.

Nařízení o VIS

Dánsko není nařízením o Vizovém informačním systému vázáno, ale rozhodlo se VIS účastnit.

Irsko a **Spojené království** se nařízením o Vizovém informačním systému neúčastní.

VIS se nevztahuje na **Chorvatsko** a **Kypr** a na **Bulharsko** a **Rumunsko** se podle rozhodnutí Rady (EU) 2017/1908 ze dne 12. října 2017 o uvedení v účinnost některých ustanovení schengenského acquis týkajících se Vizového informačního systému v Bulharské republice a Rumunsku (Úř. věst. 2017 L 269, s. 39–43) vztahuje pouze částečně.

Nařízení o Systému vstupu/výstupu

Dánsko není nařízením o EES vázáno, ale rozhodlo se systémem EES účastnit od 24. října 2019.

Irsko a **Spojené království** se nařízením o EES neúčastní.

EES se nevztahuje na **Chorvatsko** a **Kypr** a na **Bulharsko** a **Rumunsko** se vztahuje pouze částečně.

Nařízení o ETIAS

Dánsko není nařízením o ETIAS vázáno, ale rozhodlo se ETIAS účastnit od 24. října 2019. Irsko a Spojené království se nařízením o ETIAS neúčastní.

Nařízení o ECRIS-TCN

Nařízení o ECRIS-TCN se nevztahuje na **Dánsko**, přičemž **Irsko** a **Spojené království** se mohou rozhodnout, že toto nařízení budou uplatňovat. Nařízení o ECRIS-TCN se nevztahuje na **Island**, **Lichtenštejnsko**, **Norsko** a **Švýcarsko**.

Volný pohyb a sociální zabezpečení

Pokud jde o **Lichtenštejnsko**, **Island** a **Norsko**, viz příloha VI *Dohody o Evropském hospodářském prostoru* ve znění rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 76/2011 ze dne 1. července 2011 (Úř. věst. 2011 L 262, s. 33-43) a rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 18/2012 ze dne 10. února 2012 (Úř. věst. 2012 L 161, s. 24). Pokud jde o **Švýcarsko**, viz příloha II *dohody týkající se koordinace systémů sociálního zabezpečení*, aktualizované rozhodnutím Smíšeného výboru č. 1/2012 zřízeného podle Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy, na straně jedné a Švýcarskou konfederací na straně druhé o *volném pohybu osob ze dne 31. března 2012, kterým se nahrazuje příloha II této dohody týkající se koordinace systémů sociálního zabezpečení* (2012/195/EU) (Úř. věst. 2012 L 103, s. 51-59).

Uplatňování zvláštních nástrojů týkajících se volného pohybu a sociálního zabezpečení

Nařízení (EU) č. 1231/2010 se nevztahuje na **Spojené království**, které je však nadále vázáno nařízením Rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se *působnost nařízení (EH5) č. 1408/71 a nařízení (EH5) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují*, pouze z důvodu jejich státní příslušnosti (Úř. věst. 2003 L 124, s. 1-3).

Směrnice o odborných kvalifikacích (2005/36/ES) se s výjimkou hlavy II na **Švýcarsko** prozatímne vztahuje podle rozhodnutí smíšeného výboru EU-Švýcarsko zřízeného článkem 14 *Dohody z roku 1999 mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob ze dne 30. září 2011, kterým se nahrazuje příloha III (Vzájemné uznávání odborných kvalifikací)* (2011/702/EU) (Úř. věst. 2011 L 277, s. 20-35).

Směrnice o vysílání pracovníků (96/71/ES) se nevztahuje na **Švýcarsko**, které však musí stanovit podobná pravidla podle článku 22 přílohy I *Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé* o volném pohybu osob z roku 1999, která byla podepsána dne 21. června 1999 a která vstoupila v platnost dne 1. června 2002 (Úř. věst. 2002 L 114, s. 6-72).

Příloha 2: Použitelnost vybraných nástrojů Rady Evropy

Uplatnitelnost vybraných nástrojů Rady Evropy členskými státy EU

Země	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Celkem z 27 členských států	
Celkový počet ratifikací/ přistoupení	10	11	10	10	9	11	12	10	10	11	11	10	11	9	11	11	9	13	8	11	12	10	12	11	12	10	9	27	
EÚLP	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
EÚLP, protokol č. 1 (majetek, vzdělání atd.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
EÚLP, protokol č. 4 (svoboda pohybu, zákaz hromadného vyhoštění cizinců atd.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	26	
EÚLP, protokol č. 6 (zrušení trestu smrti)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
EÚLP, protokol č. 7 (procesní záruky týkající se vyhoštění cizinců atd.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	25	
EÚLP, protokol č. 12 (diskriminace)	P	P	✗	✓	P	P	✗	P	P	✓	✓	✗	✓	P	P	P	✗	✓	P	✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓	P	10	
EÚLP, protokol č. 13 (zrušení trestu smrti)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Evropská úmluva o sociální a lékařské pomoci (1953)	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✗	14	
Evropská úmluva o usazování (1955)	P	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✗	P	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	9	
Evropská úmluva o státním občanství (1997)	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	P	✗	✓	P	P	✓	✗	P	✗	✓	P	P	P	P	✓	✓	✗	✗	✓	13	
Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (1981)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Protokol o změně Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (2018)	P	P	✓	P	P	✗	P	P	P	P	P	P	✓	P	P	P	✓	P	P	P	✗	P	✓	P	✗	P	P	4	

✓ = stát, který je smluvní stranou / na který se úmluva vztahuje

P = podepsal

✗ = nepodepsal

Země	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK		
Celkový počet ratifikací/ přistoupení	10	11	10	10	9	11	12	10	10	11	11	10	11	9	11	9	13	8	8	11	12	10	12	11	12	10	9	Celkem 7 27 členských států	
Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi (2005)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Úmluva o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (2011)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	21

✓ = stát, který je smluvní stranou / na který se úmluva vztahuje p = podepsal x = nepodepsal

Příručka o evropských právních předpisech v oblasti azylu, hranic a přistěhovalectví

		ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol z roku 1988														
		Země EU	AT	BE	BG	CY	EE	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PT	RO	SE	SI	SK	CZ	DE	DK	EL	ES	HR	LU	PL
		14	24	17	15	20	26	31	17	27	30	24	26	20	30	31	17	23	29	25	15	15	18	21	22	15	16	10	
	Země EU přijato	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 15	Osoby se zdravotním postižením	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o
Článek 16	Ochrana rodiny	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 17	Ochrana dětí a mladých osob	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 18	Práce na území jiných smluvních stran	o	o	o	o	x	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 19	Ochrana a pomoc poskytované migrujícím pracovníkům	o	o	x	o	o	o	o	x	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 20	Zákaz diskriminace na základě pohlaví	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 21	Informace a konzultace	x	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 22	Účast na zlepšování pracovních podmínek	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 23	Sociální ochrana starších osob	x	x	x	x	x	o	o	x	o	o	x	o	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 24	Ochrana v případě ukončení pracovního poměru	x	x	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 25	Ochrana v případě platební neschopnosti zaměstnavatele	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 26	Důstojnost v práci	o	o	o	x	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Článek 27	Pracovníci s povinnostmi k rodině	o	x	o	o	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o

✓ = přijato o = částečně přijato x = nepřijato

ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol z roku 1988																	
	Země EU	AT	BE	BG	CY	EE	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PT	RO	SE	SI	SK	CZ	DE	DK	EL	ES	HR	LU	PL		
	Celkem přijalo																													
Článek 28 – Ochrana zástupců zaměstnanců	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 29 – Konzultace při hromadném propouštění pro nadbytečnost	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 30 – Ochrana před chudobou a sociálním vyloučením	×	✓	✓	×	×	×	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 31 – Bydlení	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	✓	✓	○	○	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×

✓ = přijato ○ = částečně přijato × = nepřijato

Poznámky: Zaškrtnutá políčka označují členské státy, které ratifikovaly pouze ESC z roku 1996.

Přijetí ustanovení ESC dalšími státy Rady Evropy, které ratifikovaly ESC

	ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol z roku 1988									
	Země mimo EU	AD	AL	AM	AZ	BA	GE	MD	ME	MK	NO	RS	RU	TR	UA	UK							
	Celkem přijalo																						
Článek 1 – Právo na práci	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
Článek 2 – Spravedlivé pracovní podmínky	✓	✓	✓	○	×	✓	○	✓	○	✓	○	○	○	○	○	○	○						
Článek 3 – Bezpečné a zdravé pracovní podmínky	✓	✓	✓	○	×	×	×	○	✓	○	○	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
Článek 4 – Spravedlivá odměna za práci	✓	✓	✓	○	✓	○	○	○	○	○	✓	✓	○	○	○	○	○						
Článek 5 – Právo organizovat se	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓						

✓ = přijato ○ = částečně přijato × = nepřijato

ESC (1961)
a dodatkový
protokol z roku
1988

ESC (1996)

Země mimo EU	AD	AL	AM	AZ	BA	GE	MD	ME	MK	NO	RS	RU	TR	UA	IS	UK
Celkem přijalo	19	18	13	18	16	12	16	18	16	22	25	19	27	24	13	14
Článek 6 – Právo kolektivně vyjednávat	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
Článek 7 – Ochrana dětí a mladých osob	✓	✓	✓	✓	✓	✓	o	o	o	o	✓	✓	✓	✓	x	o
Článek 8 – Ochrana mateřství zaměstnaných žen	✓	✓	✓	✓	✓	o	✓	✓	✓	o	✓	✓	✓	✓	x	o
Článek 9 – Poradenství při volbě povolání	✓	x	x	✓	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓
Článek 10 – Příprava k výkonu povolání	✓	x	x	x	x	o	x	o	x	✓	o	✓	✓	✓	x	✓
Článek 11 – Ochrana zdraví	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 12 – Sociální zabezpečení	✓	x	o	x	o	o	✓	✓	✓	✓	✓	o	✓	x	✓	o
Článek 13 – Sociální a lékařská pomoc	✓	x	o	x	o	x	o	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	✓
Článek 14 – Využívání služeb sociální péče	✓	x	o	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 15 – Osoby se zdravotním postižením	✓	x	o	x	x	o	o	✓	o	✓	✓	o	✓	✓	✓	✓
Článek 16 – Ochrana rodiny	x	x	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 17 – Ochrana dětí a mladých osob	✓	x	✓	x	✓	o	✓	✓	✓	✓	o	✓	✓	✓	✓	✓
Článek 18 – Práce na území jiných smluvních stran	o	x	✓	x	x	✓	o	x	x	x	✓	o	✓	✓	✓	✓
Článek 19 – Ochrana a pomoc poskytované migrujícím pracovníkům	o	✓	✓	x	x	✓	o	o	o	o	o	o	✓	x	x	✓
Článek 20 – Zákaz diskriminace na základě pohlaví	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x

✓ = přijato o = částečně přijato x = neprijato

ESC (1961)
a dodatkový
protokol z roku
1988

Země mimo EU	ESC (1996)														ESC (1961) a dodatkový protokol z roku 1988	
	AD	AL	AM	AZ	BA	GE	MD	ME	MK	NO	RS	RU	TR	UA	IS	UK
Čl. 21 – Informace a konzultace	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 22 – Účast na zlepšování pracovních podmínek	x	✓	✓	✓	✓	x	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 23 – Sociální ochrana starších osob	✓	x	x	x	✓	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	✓	x	x
Čl. 24 – Ochrana v případě ukončení pracovního poměru	x	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 25 – Ochrana v případě platební neschopnosti zaměstnavatele	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	✓	✓	✓	✓	x	x	x
Čl. 26 – Důstojnost v práci	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	o	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 27 – Pracovníci s povinnostmi k rodině	x	x	✓	✓	x	✓	o	o	o	o	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 28 – Ochrana zástupců zaměstnanců	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 29 – Konzultace při hromadném propuštění pro nadbytečnost	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 30 – Ochrana před chudobou a sociálním vyloučením	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
Čl. 31 – Bydlení	o	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	o	x	x	x

✓ = přijato o = částečně přijato x = nepřijato

Poznámky: Zaškrtnutá políčka označují státy, které ratifikovaly pouze ESC z roku 1996.

Příloha 4: Přijetí vybraných úmluv OSN

Přijetí vybraných úmluv OSN členskými státy EU

Země	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Celkem z 27
Celkový počet ratifikací/ přistoupení	16	15	15	13	16	16	15	13	15	16	15	15	15	13	16	16	15	15	14	15	16	13	16	15	14	15	15	
Úmluva o uprchlících	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Úmluva o osobách bez státní příslušnosti	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	24
Úmluva o omezení případů bezdomovectví	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✗	✓	✓	21
ICED	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
ICERD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
ICPPR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
ICESCR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CEDAW	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CAT – OP	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	23
CRC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CRC – OP1 (ozbrojený konflikt)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
UNTOC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
UNTOC – OP1 (převaděčství migrantů)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	26
UNTOC – OP2 (obchodování s lidmi)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CRPD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27

✓ = stát, který je smluvní stranou / na který se úmluva vztahuje

p = podepsal

✗ = nepodepsal

Přijetí vybraných úmluv OSN dalšími státy Rady Evropy

	Země																				Celkem z 20
	AD	AL	AM	AZ	BA	CH	GE	IS	LI	MC	MD	ME	MK	NO	RS	RU	SM	TR	UA	UK	
	8	16	16	15	16	15	15	12	14	12	15	16	14	16	16	12	11	14	16	15	
Celkový počet ratifikací/přistoupení	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	
Úmluva o uprchlících																					18
Úmluva o osobách bez státní příslušnosti	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	15
Úmluva o omezení případů bezdomovectví	x	✓	✓	✓	✓	x	x	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x	x	x	✓	✓	12
ICED	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	p	p	p	✓	p	✓	✓	x	x	✓	✓	x	8
ICERD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
ICPR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
ICESCR	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
CEDAW	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CAT – OP	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	16
CRC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CRC – OP1 (ozbrojený konflikt)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
UNTOC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
UNTOC – OP1 (převaděčství migrantů)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	18
UNTOC – OP2 (obchodování s lidmi)	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
CRPD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19

✓ = stát, který je smluvní stranou / na který se úmluva vztahuje s = podepsal x = nepodepsal

Úmluva o uprchlících – Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků (1951)

Úmluva o osobách bez státní příslušnosti – Úmluva OSN o právním postavení osob bez státní příslušnosti (1954)

Úmluva o omezení případů bezdomovectví – Úmluva OSN o omezení případů bezdomovectví (1961)

ICED – Mezinárodní úmluva na ochranu všech osob před nuceným zmizením (2006)

ICERD – Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1965)

ICPR – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966)

ICESCR – Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966)

CEDAW – Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979)

CAT – Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1984)

CRC – Úmluva o právech dítěte (1989)

CRC – OP 1 – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (2000)

CRC – OP 2 – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (2000)

UNTOC – Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (2000)

UNTOC – OP 1 – Protokol proti pašování přistiřehovalců po zemi, po moři a letecky (2000)

UNTOC – OP 2 – Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi (2000)

CRPD – Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (2006)

Příloha 5: Kódy zemí použité v přílohách

Kód	Země	Kód	Země
AD	Andorra	LI	Lichtenštejnsko
AL	Albánie	LT	Litva
AM	Arménie	LU	Lucembursko
AT	Rakousko	LV	Lotyšsko
AZ	Ázerbájdžán	MC	Monako
BA	Bosna a Hercegovina	MD	Moldavsko
BE	Belgie	ME	Černá Hora
BG	Bulharsko	MT	Malta
CH	Švýcarsko	NL	Nizozemsko
CY	Kypr	MK	Severní Makedonie
CZ	Česko	NO	Norsko
DE	Německo	PL	Polsko
DK	Dánsko	PT	Portugalsko
EE	Estonsko	RO	Rumunsko
EL	Řecko	RS	Srbsko
ES	Španělsko	RU	Rusko
FI	Finsko	SE	Švédsko
FR	Francie	SI	Slovinsko
GE	Gruzie	SK	Slovensko
HR	Chorvatsko	SM	San Marino
HU	Maďarsko	TR	Turecko
IE	Irsko	UA	Ukrajina
IS	Island	UK	Spojené království
IT	Itálie		

Mnoho informací o Agentuře Evropské unie pro základní práva je k dispozici na internetu. Lze je nalézt na webových stránkách agentury FRA na adrese fra.europa.eu.

Další informace o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva jsou dostupné na webových stránkách soudu: echr.coe.int. Vyhledávací portál HUDOC umožňuje přístup k rozsudkům a rozhodnutím v angličtině a/nebo ve francouzštině, překladům do dalších jazyků, stručným informacím o projednávaných případech, tiskovým zprávám a dalším informacím o práci soudu.

Jak získat publikace Rady Evropy

Nakladatelství Rady Evropy vydává publikace týkající se veškerých aktivit organizace, k nimž patří lidská práva, právní věda, zdraví, etika, sociální věci, životní prostředí, vzdělávání, kultura, sport, mládež a architektonické dědictví. Knihy a elektronické publikace uvedené v obsáhlém katalogu se mohou objednat na webových stránkách (<http://book.coe.int/>).

Virtuální čítárna umožňuje návštěvníkům zdarma konzultovat výňatky z hlavních čerstvě vydaných publikací či úplné texty určitých oficiálních dokumentů.

Informace o úmlouvách Rady Evropy a jejich úplné znění jsou k dispozici na stránkách Oddělení smluv: <http://conventions.coe.int/>.

Obraťte se na EU

Osobně

Po celé Evropské unii se nachází stovky středisek Europe Direct. Adresu nejbližšího střediska naleznete online na adrese: european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_cs

Telefonicky nebo písemně

Europe Direct je služba, která odpoví na vaše dotazy o Evropské unii. Můžete se na ni obrátit:

- prostřednictvím bezplatné telefonní linky: 00 800 6 7 8 9 10 11 (někteří operátoři mohou tento hovor účtovat),
- na standardním telefonním čísle: +32 22999696,
- prostřednictvím tohoto formuláře: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_cs

Vyhledávání informací o EU

Online

Informace o Evropské unii ve všech úředních jazycích EU jsou dostupné na internetových stránkách Evropa na adrese: european-union.europa.eu

Publikace EU

Bezplatné či placené publikace EU si můžete prohlédnout nebo objednat na adrese op.europa.eu/cs/publications. Chcete-li obdržet více než jeden výtisk bezplatných publikací, obraťte se na službu Europe Direct nebo na místní dokumentační střediska (viz european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_cs).

Právo EU a související dokumenty

Právní informace EU včetně všech právních předpisů EU od roku 1952 ve všech úředních jazykových verzích jsou dostupné na stránkách EUR-Lex: eur-lex.europa.eu

Veřejně přístupná data EU

Portál data.europa.eu poskytuje volný přístup k datovým souborům EU. Data lze zdarma stáhnout a opakovaně použít pro komerční i nekomerční účely.

Evropská úmluva o lidských právech a právo Evropské unie poskytují stále důležitější rámec pro ochranu práv cizinců. Právní předpisy Evropské unie týkající se azylu, hranic a přístěhovalectví se rychle vyvíjejí. Existuje rozsáhlá judikatura Evropského soudu pro lidská práva týkající se zejména článků 3, 5, 8 a 13 EÚLP. Soudní dvůr Evropské unie je stále častěji žádán, aby se vyjádřil k výkladu ustanovení práva Evropské unie v této oblasti. Třetí vydání této příručky, aktualizované k červenci 2020, představuje tyto právní předpisy Evropské unie a judikaturu obou evropských soudů přístupným způsobem. Příručka je určena právníkům, soudcům, státním zástupcům, imigračním úředníkům a nevládním organizacím v členských státech EU a Rady Evropy.

FRA – AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien (Víděň) – Rakousko
Tel. +43 (1)58030-0 – Fax +43 (1)58030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

Úřad pro publikace
Evropské unie

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

RADA EVROPY

67075 Strasbourg Cedex – Francie

Tel. +33 (0) 3 88 41 20 18 – Fax +33 (0) 3 88 41 27 30

echr.coe.int

publishing@echr.coe.int

twitter.com/ECHR_CEDH

ISBN 978-92-871-9798-6 (Rada Evropy)
ISBN 978-92-9489-291-1 (FRA)